

**PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM
KÁNONJOGI POSZTGRADUÁLIS INTÉZET**

JENEY GÁBOR

A BOLDOGGÁAVATÁSI ELJÁRÁS PERES JELLEGE

DOKTORI DISSZERTÁCIÓ

VEZETŐ TANÁR: DR. KUMINETZ GÉZA

BUDAPEST

2010

TARTALOM

	OLDALSZÁM
TARTALOM	2
RÖVIDÍTÉSEK	5
FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM	7
FORRÁSOK	7
AZ 1917-ES CIC ELŐTTI IRODALOM	9
AZ ÚJ TÖRVÉNYHOZÁS ELŐTT (1917-1982)	12
AZ ÚJ TÖRVÉNYHOZÁS UTÁNI IRODALOM (1983-2008)	29
BEVEZETÉS	45
I. A PERES ELJÁRÁS	55
1.1 A PERES ELJÁRÁS FOGALMA	55
1.2 A PERES ELJÁRÁS FOGALMÁNAK HATÁRAI:	
MIT TEKINTÜNK PERES ELJÁRÁSNAK ÉS MIT NEM.	59
1.3 A PERES ELJÁRÁS FAJTÁI	61
1.3.1 RENDES ELJÁRÁS	61
1.3.2. RENDKÍVÜLI ELJÁRÁS	61
1.3.3. ADMINISZTRATÍV ELJÁRÁSOK	61
1.4. A PER RÉSZTVEVŐI	63
1.5. BIZONYÍTÁS A PERES ELJÁRÁSBAN	73
1.5.1 A TANÚK VALLOMÁSAI	76
1.5.2. AZ OKIRATI BIZONYÍTÁS	78
1.5.3. A SZAKÉRTŐK	79
II. A BOLDOGGÁAVATÁSI ELJÁRÁS TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE	82
2.1. BEVEZETÉS	82
2.2. A IV. SZÁZAD ELŐTTI EGYHÁZ GYAKORLATA	82
2.3. A PÜSPÖKI KANONIZÁCIÓK IDŐSZAKA (VI-XII. SZÁZADIG)	85
2.4. A PÁPAI SZENTTÉAVATÁSOK KORSZAKA	87
2.5. A BOLDOGGÁ- ÉS SZENTTÉAVATÁSI ELJÁRÁS	
SZABÁLYOZÁSA AZ 1917-ES KÓDEXBEN	107

2.6. A BOLDOGGÁ- ÉS SZENTTÉAVATÁSI ELJÁRÁS JELLENLEGI SZABÁLYOZÁSA	116
2.7. PROBLÉMA: ISTVÁN KIRÁLY SZENTTÉAVATÁSA MELYIK TÍPUSBA TARTOZIK?	121
III. AZ ERÉNYEK, VÉRTANÚK ÉS A CSODÁK VIZSGÁLATA	122
3.1. BEVEZETŐ	122
3.2. AZ ERÉNYEK VIZSGÁLATA	122
3.3. A VÉRTANÚK VIZSGÁLATA	124
3.4. A CSODÁK VIZSGÁLATA	127
3.5. MI ALAPJÁN DÖNTIK EL, HOGY AZ ILLETŐ SZEMÉLY HŐSIES FOKBAN GYAKOROLTA-E AZ ERÉNYEKET, CSODÁKAT TETT, ILLETVE MÁRTÍR VOLT?	131
3.6. A BOLDOGGÁAVATÁSI PER JELLEGE	132
3.7. DR. BATTHYÁNY-STRATTMANN LÁSZLÓ POSZTULÁTORÁNAK IRATAI	133
3.8. ÖSSZEFOGLALÁS	134
IV. A BOLDOGGÁAVATÁSI ELJÁRÁS MENETE	135
4.1. BEVEZETÉS	135
4.2. NYILVÁNOS TISZTELETBEN NEM RÉSZESÜLTEKNÉL	135
4.3. NYILVÁNOS TISZTELETBEN RÉSZESÜLTEKNÉL	176
4.4. ÖSSZEFOGLALÁS	178
V. BIZONYÍTÁSI ELJÁRÁS A BOLDOGGÁAVATÁS SORÁN	179
5.1. AZ ERÉNYEK	179
5.1.1. AZ ISTENI ERÉNYEK	182
5.1.1.1. A HIT	183
5.1.1.2. A REMÉNY	191
5.1.1.3. A SZERETET	196
5.1.2. A SARKALATOS ERÉNYEK	207
5.1.2.1. AZ OKOSSÁG	207
5.1.2.2. AZ IGAZSÁGOSSÁG	209
5.1.2.3. A LELKI ERŐSSÉG	211
5.1.2.4. A MÉRTÉKLETESÉG	214
5.2. A CSODÁK	220

	OLDALSZÁM
5.3. A VÉRTANÚSÁG	227
5.4. ÖSSZEFOGLALÁS	242
VI. A PERES ELJÁRÁSOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA	
A BOLDOGGÁAVATÁS SORÁN	243
VII. VÉGSŐ KONKLÚZIÓ	252
VIII. ÖSSZEFOGLALÁS	260
IX. FÜGGELÉK	264
9.1. PROBLÉMA: ISTVÁN KIRÁLY SZENTTÉAVATÁSA	
MELYIK TÍPUSBA TARTOZIK?	264
9.2. DR. BATTHYÁNY-STRATTMANN LÁSZLÓ	
POSZTULÁTORÁNAK IRATAI	268
9.3. EGY HÁZASSÁGI ÉS EGY BOLDOGGÁAVATÁSI PER	
ÖSSZEHASONLÍTÁSA	278
CONCLUSION	281

RÖVIDÍTÉSEK

AAS *Acta Apostolicae Sedis, Romae*

AAVV *Auctores varii*

BullRom *Bullarium Romanum. Bullarum diplomatum et privilegiorum Sanctorum Romanorum*

Pontificum, GAUDE, F., Turin 1857-1872.

CCEO *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium* (1990)

CIC *Codex Iuris Canonici* (1983)

Comm *Communicationes*, ed. Pontificia Commissio Codici Iuris Canonici recognoscendo,

Typis Polyglottis Vaticanis 1966 kk.

Const. *Constitutio*

Const. Ap. *Constitutio Apostolicae*

Decr. *Decretum*

DV *Dei Verbum*

ed. *editio, edited by*

IBID *Ugyanott*

IDEM *Ugyanaz*

Instr. *Instructio*

k. *kánon*

LG *Lumen Gentium*

Lit. Ap. *Litterae Apostolicae*

MP *Motu Proprio*

SC *Sacrosanctum Concilium*

1917-es CIC *Codex Iuris Canonici (1917)*

A BOLDOGGÁ- ILLETVE SZENTTÉAVATÁSI ELJÁRÁS IRODALMA

A) Források

1. SIXTUS V. *Immensa aeterni Dei*, Constitutio apostolica, 22.01.1588.
2. URBANUS VIII., *De processibus rite conficiendis*, Enciclica, 12. 03. 1631.
3. URBANUS VIII., *Caelestis Hierusalem cives*, Constitutio Apostolica, 05. 07. 1634.
4. BENEDICTUS XIV., *De probationibus subsidiariis et de numero miraculorum ad beatificationem et canonizationem essequendam*, Decretum, 23. 04. 1741.
5. BENEDICTUS XIV., *Ad sepulcra*, Constitutio Apostolica, 23. 11. 1741.
6. BENEDICTUS XIV., *Cum ex relatione*, Decretum, 17. 07. 1744.
7. CLEMENS XIII., *De confirmando vel denegando cultu Servis Dei ante Urbaniana Decreta illo gaudentibus*, Decretum, 16. 08. 1763.
8. LEO XIII., *De ordine servando in causis quae procedunt per viam casus excepti*, Decretum generale, 16. 12. 1826.
9. PIUS IX., *De processibus conficiendis ad casus excepti approbationem impetrandam*, Decretum, 10. 12. 1868.
10. LEO XIII., *Plerumque accidit*, Decretum, 08. 04. 1889.
11. LEO XIII., *De divisione munerum*, Decretum, 12. 05. 1897.
12. PIUS X., *Sapienti consilio*, Constitutio Apostolica, 29. 06. 1908. in AAS 1 (1909) 7-19.
13. PIUS X., *Quanta semper cura*, MP., 16. 01. 1914. in AAS 6 (1914) 25skk.
14. BENEDICTUS XV., *Codex Iuris Canonici*, 15. 09. 1917., in AAS 9 (1917) pars II.
15. PIUS XI., *Gia da qualche tempo*, MP., 06. 02. 1930. in AAS 22 (1930) 87skk.
16. S. CONGR. RITUUM., *De Postulatoriis Litteris conficiendis*, Normae, 15. 01. 1935. in AAS 27 (1935) 58skk.
17. S. CONGR. RITUUM., *Normae servande in construendis processibus ordinariis super causis historicis*, 04. 01. 1939. in AAS 31 (1939) 174skk.
18. PIUS XII., *Mystici Corporis Christi*, Enciclica, 29. 06. 1943. in AAS 35 (1943) 193-248.
19. PIUS XII., *Cleri sanctitati*, MP., 02. 06. 1957. in AAS 49 (1957) 433-600.

20. S. CONGR. RITUUM., *Regolamento della Consulta Medica presso la S. C. dei Riti*, 10. 07. 1959.
21. CONCILIUM VATICANUM II., *Sacrosanctum Concilium*, Constitutio, 04. 12. 1963. in AAS 56 (1964) 97- 138.
22. CONCILIUM VATICANUM II., *Lumen Gentium*, Constitutio dogmatica, 21. 11. 1964. in AAS 57 (1965) 5-71.
23. PAULUS VI., *Sanctitas clarior*, MP., 19. 03. 1969. in AAS 61 (1969) 149-153.
24. PAULUS VI., *Sacra Rituum Congregatio*, Constitutio Apostolica, 08. 05. 1969. in AAS 61 (1969) 297-305.
25. S. Congr. PRO CAUSIS SANCTORUM., *Normae peculiare ad exsequendas Litteras Apostolicas Sanctitas clarior diei 19 martii 1969.*, Romae, 1971.
26. S. CONGR. PER LE CAUSE DEI SANTI., *Regolamento per il Collegio dei Medici periti istituiti presso la Sacra Congregazione per le Cause dei Santi*, 23. 04. 1976.
27. JOHANNES PAULUS II., *Codex Iuris Canonici*, 25. 01. 1983. in AAS 75 (1983) pars II.
28. JOHANNES PAULUS II., *Divinus perfectionis magister*, Constitutio Apostolica, 25. 01. 1983. in AAS 75 (1983) 349-355.
29. S. CONGR. PRO CAUSIS SANCTORUM., *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum*, 07. 02. 1983. in AAS 75 (1983) 396-403.
30. S. CONGR. PRO CAUSIS SANCTORUM., *Decretum generale de Servorum Dei causis, quarum iudicium in praesens apud Sacram Congregationem pendet*, 07. 02. 1983. in AAS 75 (1983) 403skk.
31. S. CONGR. PER LE CAUSE DEI SANTI., *Regolamento*, 21. 03. 1983. in *Leges Ecclesiae Vi.* coll. 8592-8600.
32. S. CONGR. PRO CAUSIS SANCTORUM., *Normae servandae de bonis Causarum canonizationis Servorum Dei administrandis*, 20. 08. 1983. in *Leges Ecclesiae VI.* coll. 8666skk.
33. S. CONGR. PRO CAUSIS SANCTORUM., *Studium S. Congregationis pro Causis Sanctorum istituitur*, Decretum, 02. 06. 1984. in AAS 76 (1984) 1089skk.
34. JOHANNES PAULUS II., *Pastor bonus*, Constitutio Apostolica, 28. 06. 1988. in AAS 80 (1988) 841-912.
35. JOHANNES PAULUS II., *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, 18. 10. 1990. in AAS 82 (1990) 1033-1363.

36. CONGR. DELLE CAUSE DEI SANTI., *Decisione del Congresso circa prosecuzione delle cause che dispongono soltanto del processo informativo*, 22. 05. 1992. in *Archivio della Congregazione delle Cause dei Santi*, Prot. N. VAR. 3573/92.
37. SEGREGETERIA DI STATO., *Regolamento generale della Curia Romana*, 30. 04. 1999. in AAS 81 (1999) 630-699.
38. CONGR. DELLE CAUSE DEI SANTI., *Regolamento*, Citta del Vaticano 2000.
39. BENEDICTUS XVI., *Il volto della Chiesa si rinnova nella continuita*, in *L'Osservatore Romano*, 29. 09. 2005.
40. CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, *Sanctorum Mater, Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi*, in AAS 6 (2007) 465-510.

B) Az 1917-es CIC elótti irodalom

1. AMICI, G., *Il sacro rito della canonizzazione descritto*, Roma 1807.
2. AZEVEDO, (DE), E., *Benedicti Papae XIV doctrina de servorum Dei beatificatione et beatorum canonizatione in sinopsim redacta*, Bruxelles 1840.
3. BARBOSA, A., *Collectanea Doctorum tam veterum quam recentiorum in ius pontificium universum*, Lugduni 1688.
4. BARTHOLOMEUS CASSANEUS, *Catalogus Gloriar Mundi*, Venetiis 1571.
5. BATTANDIER, A. (a cura di), *La canonisation équipollente*, in *Annuaire Pontifical Catholic*, 6 (1903) 420-425.
6. BENEDICTUS XIV. (Prospero Lambertini), *De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione*, Parmae 1703; Prati 1839-1842.
7. BOLLANDUS, j. – HENSCHENIUS, G., *Acta Sanctorum*, Venetiis 1734-1770; *Supplementum*, Antverpiae 1775.
8. BORDONI, F., *Opus posthumum consistens in diversis meditationibus, ordine contexto super miraculorum essentiam et qualitatem quo facilius aperitur aditus ad beatificationem et canonizationem Servorum Dei*, Parmae 1703.
9. BOUDINHON, A., *Les procès de béatification et de canonisation*, Paris 1908.
10. CARNANDET, j. – FEVRE, j., *De canonisation des saints*, in *Les Bollandistes et l'Hagiographie Ancienne et Moderne*, Lyon-Paris 1866, 60-90.
11. CASTELLANI, G., *Tractatus de sanctorum canonizatione*, Romae 1520; Venetiis 1605.

12. CASTELLINO, I., *Elucidarium theologicum de certitudine gloriae sanctorum canonizatorum*, Romae 1628.
13. CHIAPPONI, J. (colligit), *Acta canonizationis sanctorum Pii V. Pont. Max., Andrete Avellini, Felicis a Cantalicio, et Catharinae de Bonomia*, Romae 1720.
14. CONTELORUS, F., *Tractatus et praxis de canonizatione Sanctorum*, Lugduni 1634.
15. DELLBOSC, J., *Le miracle au XIX siècle*, in *Analecta ecclesiastica. Revue Romanie théorique et pratique* 1 (1983) 190-193; 236-240; 328-332; 375-378.
16. DE LUCA, J. B., *Theatrum veritatis et iustitiae*, Romae 1669-1682.
17. DE MATTA, C. F., *Novissimus de Sanctorum Canonizatione Tractatus*, Romae 1678.
18. DUFOURCQ, A., *Etude sur les Gesta martyrum romains*, Paris 1900-1910.
19. GALLONIO, A., *De Sanctorum Martyrum cruciatibus*, Coloniae 1602.
20. GEFFCKEN, J., *Die christlichen Martyrien*, in *Hermes* 45 (1910) 481-505.
21. FONTANINI, G. (a cura di), *Collectio bullarum et constitutionum ac diplomatum quas gloriae sanctorum canonizatorum*, Romae 1752.
22. HELLMANS, W., *Werschätzung des Martyriums als eines Rechfertigungsmittels in der altchristlichen Kirche bis zum Anfange des vierten Jahrhunderts*, Breslau 1912.
23. HENRICUS DE SEGUSIO (CARD. HOSTIENSIS), *Summa aurea*, Venetiis, 1570.
24. HUSZÁR, E., *A szenttéavatás*, Budapest, 1911.
25. INNOCENTIUS IV. (SINIBALDUS FIESCHI), *In quinque Decretalium libros commentaria doctissima*, Venetiis 1570.
26. JOHANNES ANDREAE, *In Secundum et Tertium Decretalium libros novella commentaria*, Venetiis 1581.
27. KATTENBUSCH, F., *Der Martyrertitel*, in *Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde des Urchristentums* 4 (1903) 111-127.
28. KONEK, S., *Egyházjogtan kézikönyve*, Budapest, 1894.
29. MABILLON, J., *Praefationes in acta sanctorum S. Benedicti*, Lutetiae Parisiorum 1688.
30. MABILLON, J. – GERMAIS, M., *Museum Italicum seu collectio veterum scriptorum*, Lutetiae Parisiorum 0687.
31. MACKEN, T. F., *The Canonization of Saints*, Dublin 1910.
32. MALDEN, A. R., *The Canonization of Saint Osmund*, Salisbury 1901.
33. MANDOSIO, P., *Theatron in quo maximorum christiani orbis pontificum archiatros Prosper Mandosius...spectandos exhibet*, Romae 1784.
34. MARTINOV, J., *Annus ecclesiasticus greco-slavus*, Bruxellis 1863.

35. MASCARDUS, J., *Conclusiones probationum omnium, quae in utroque Foro quotidie versantur*, Venetiis 1584-1588.
36. MATTEUCCI, A., *Practica theologico-canonica ad causas beatificationum et canonizationum pertractandas*, Venetiis 1751.
37. MIKLOSICH, F. – MÜLLER, J., *Acta Patriarchatus Constantinopolitani I.*, Vindobonae 1860.
38. MONCEAX, P., *Histoire littéraire de l'Afrique chrétienne depuis les origines jusqu'à l'invasion arabe, I.: Tertullien et les origines*, Paris 1901.
39. MORONI, G. R., *Beatificazione*, in *Dizionario di erudizione storico-ecclesiastica, IV.*, Venezia 1840, 265-271.
40. MORONI, G. R., *Canonizzazione*, in *Dizionario di erudizione storico-ecclesiastica, VII.*, Venezia 1841, 280- 321.
41. ORTOLANI, C., *De causis Beatorum et servorum Dei Ordinis Fratrum Minorum*, Qaracchi 1905.
42. PEETERS, P., *La Canonisation des Saints dans l'Église Russe*, in *Analecta Bollandiana* 33 (1914) 380-420; 38 (1920) 172-176.
43. PIGNATELLI, G., *Consultationes canonicae*, Venetiis 1695-1696.
44. REIFFENSTUEL, A., *Jus canonicum universum*, Venetiis 1735.
45. RICCIOLI, G. B., *Immunitas ab errore tam speculativo quam practico definitionum S. sedis Apostolicae in canonizatione sanctorum*, Bononiae 1668.
46. ROCCA, A., *De canonizatione Sanctorum commentarius*, Roma 1610.
47. RUINART, T., *Acta martyrum, opera ac studio collecta, atque illustrata*, Veronae 1731.
48. SCACCHI, F., *De cultu et venaratione Servorum Dei*, Romae 1639.
49. SCHLATTER, A., *Der Martyrer in den Anfängen der Kirche*, Gütersloh 1915.
50. SCHMALZGRUEBER, F., *Jus ecclesiasticum universum VII.*, Romae 1845.
51. SIMIER, J., *La Curie Romaine. Notes historiques et canoniques d'après la constitution Sapiienti Consilio e les autres documents pontificaux*, Paris 1909.
52. SPAGNI, A., *De miraculis*, Romae 1777.
53. TRAMA, J., *Manuale theorico-practicum pro conficiendis processibus sive ordinariis sive apostolicis in causis Beatificationis et Canonizationis Servorum Dei*, Neapoli 1876.
54. TROMBELLI, I. C., *De cultu sanctorum dissertationes decem*, Bononiae 1740.

55. URBANI VIII, *Pontificis Optimi Maximi Decreta servata in Canonizatione et Beatificatione Sanctorum; accedunt Instructiones, et Declarationes quas E. mi et Rev. mi S. R. E. Cardinales Praesulesque Romanae curiae ad id muneris congregati ex eiusdem Summi Pontificis mandato condiderunt*, Romae 1642.
56. ZACCHIA, P., *Quaestiones medico-legales in tres tomos divisae. Consilia et Responsa*, Lugduni 1701.

C) Az új törvényhozás előtt (1917-1982):

1. AA. VV., *Codex pro postulatoibus causarum beatificationis et canonizationis*, Roma 1929.
2. AA. VV., *Iconographie et Spiritualité*, in *Revue d'histoire de la spiritualité* 50 (1974) 259-505.
3. AA. VV., *I martiri. Giudizio e dono per la Chiesa*, Torino 1981.
4. AA. VV., *La prassi del martirio ieri e oggi*, Bologna 1978.
5. AA. VV., *La santità nella costituzione conciliare sulla Chiesa*, Roma 1966.
6. AA. VV., *Modelli di santità*, in *Concilium* 15 (1979) 1469-1612.
7. AA. VV., *Sulla santità*, in *Strumento internazionale per un lavoro teologico*, in *Communio* 1 (1972) 299-348.
8. ADRIANI, M., *Martirio*, in *Enciclopedia delle religioni*, IV, Firenze 1972, 177-181.
9. ALLARD, P., *Dix leçon sur le martyre*, Paris 1930.
10. ALLINEY, A., *Il processo canonico di accertamento dei miracoli nelle cause di beatificazione e di canonizzazione*, in *Sacra doctrina* 5 (1960) 51-59.
11. ALLINEY, A., *Le guarigioni miracolose Considerazioni scientifiche di un medico*, Torino 1960.
12. AMORE, A., *Culto e Canonizzazione dei Santi nell'antichità cristiana*, in *Antonianum* 53 (1977) 37-80.
13. AMORE, A., *La canonizzazione vescovile*, in *Antonianum* 53 (1977) 231-266.
14. AMORE, A., *Le cause dei santi. Proposte per un aggiornamento*, in *Antonianum* 55 (1980) 425-438.

15. ANCILLI, E., *La santita cristiana: dono di Dio e impegno dell'uomo*, in ANCILLI, E. (a cura di), *Santita Christiana. Dono di Dio e impegno dell'uomo*, Roma 1980, 7-47.
16. ANCILLI, E., *Santita*, in ANCILLI, E. (a cura di), *Dizionario di spiritualita dei laici, II*, Milano 1981, 247-268.
17. ANTONELLI, F., *De inquisitione medico-legali super miraculis in causis beatificationis et canonizationis* (Studia Antoniana 18), Romae 1962.
18. ANTONELLI, F., *S. Congregazione dei Riti*, in *Enciclopedia Cattolica IV*, Citta del Vaticano 1950, 330-333.
19. ANTONELLI, R., *L'archivio della S. Congregazione dei Riti*, in *Il Libro e le bibliothecae. Atti del I Congresso bibliologico francescano internazionale (20-27 febbraio 1949) II/2*, Roma 1950, 63-77.
20. ASTING, R., *Die Verkündigung des Wortes im Urchristentum. Dargestellt an den Begriffen Wort Gottes, Evangelium und Zeugnis*, Stuttgart 1939.
21. BALTHASAR, URS VON, H., *Nuovi punti fermi*, Milano, 1980.
22. BAR, J. R., *La morte del Beato Massimiliano Kolbe alla luce del diritto canonico*, in *Miles Immaculatae* 11 (1975) 9-117.
23. BARBERENA, T. G., *De las Causas de beatificación de los Siervos de Dios y de la canonización de los Beatos*, in „Comentarios al Código de derecho canónico” *Comentarios, Vol. IV* (BAC, Madrid 1964).
24. BARBOTIN, E., *Le sens existentiel du témoignage et du martyre*, in *Revue des sciences religieuses* 35 (1961) 176-182.
25. BAUMANN, F., *Heilige und Wunder*, in *Theologisch-praktische Quartalschrift* 104 (1956) 22-42.
26. BAUS, K., *Das Gebet der Martyrer*, in *Trierer Theologische Zeitschrift* 62 (1953) 19-32.
27. BEAUDOIN, I. (a cura di), *Index processum beatificationis et canonizationis qui in Archivio Secreto Vaticano et in Archivio Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum asservantur (1588-1982)*, Roma 1982.
28. BEC, E. (LE), *Prove mediche del miracolo. Studio clinico*. Torino-Roma 1935.
29. BEDNARSKI, F. A. B., *Martirio del Beato Massimiliano Kolbe alla luce della teologia di S. Tomasso d'Aquino*, in *Miles Immaculatae* 17 (1981) 113-126.
30. BERNARDINI, C., *De postulatore in causis Servorum Dei*, in *Apollinaris* 9 (1936) 193s.

31. BERSELI, C. (a cura di), *Violenza di stato nell'era dei martiri. Antologia di processi penali contro i cristiani*, Milano 1982.
32. BERUTTI, C., *Valore del Processo sui Miracoli in specie fatto d'autoria propria dell'Ordinario*, in *Ephemerides Iuris Canonici* 3 (1947 vago 1940) 317-325.
33. BETTI, U., *Il magistero infallibile del Romano Pontefice*, in *Divinitas* 5 (1961) 581-606.
34. BLAHER D. J., *The Ordinary Process in Causes of Beatification and Canonization. A historical Synopsis and a Commentary*, Washington 1949.
35. BLANCHARD, P., *Santità oggi*, Torino 1963.
36. BLAT, A., *Commentarium textus Codicis Iuris Canonici, IV: De processibus*, Romae 1927.
37. BOESCH GAJANO, S., *Agiografia altomedioevale*, Bologna 1976.
38. BOIRON, S., *Saints et reliques. Des décrétalistes a Benoit XIV*, Paris 1977.
39. BOIS, J., *Canonisation dans l'Église Russe*, in *Dictionnaire de théologie catholique*, II/2, Paris 1932, 1659-1672.
40. BOJORGE, H., *Sed santos porque santo soy yo Yave vuestro Dios. De la naturaleza ética del culto*, in *Revista biblica* 37 (1975) 223-234.
41. BONHOME (DE), A., *Héroïcité des vertus*, in *Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique doctrine et histoire*, VII, Paris 1969, 337-343.
42. BOTTE, B., *Les saints de l'Ancien Testament*, in *La Maison-Dieu* 52 (1957) 109-120.
43. BOTTE, D. B., *Le culte des Saints de l'ancien Testament dans l'Eglise chrétienne*, in *Cahiers Sioniens* 4 (1950) 38-47.
44. BOUYER, L., *La spiritualità dei Padri* (Storia della Spiritualità cristiana 2), Bologna 1968.
45. BREKELMANS, A. J., *Martyrerkrantz. Eine symbolgeschichtliche Untersuchung im frühchristlichen Schrifttum* (Analecta Gregoriana 150), Roma 1965.
46. BRINKTRINE, J., *Die Feierliche Papstmesse und Zeremonien bei Selig- und Heiligsprechungen*, Freiburg/Brsg. 1925.
47. BROSCH, J., *Der Heiligsprechungsprocess per viam cultus*, Romae 1938.
48. BROSCH, J., *Die aequipollente Kanonisation*, in *Theologie und Glaube* 51 (1961) 47-51.
49. BUGNINI, A., *Confessore*, in *Enciclopedia Cattolica IV*, Citta del Vaticano 1950, 249-252.

50. CABREROS DE ANTA, M., *Reforma del procedimiento en las causas de beatificación y canonización*, in *Salamantiensis* 17 (1970) 407-415.
51. CAMELOT, P.-Th., *Martyr, Martyre*, in *Catholicisme hier, aujourd'hui, demain*, VIII, Paris 1979, 770-776.
52. CAMPENHAUSEN (FREIHERR VON), H., *Die Idee des Martyriums in der alten Kirche*, Göttingen 1964.
53. CAPELLO, F. M., *L'autorevole parola del Sommo Pontefice in materia matrimoniale*, in *La Civiltà Cattolica* 93 (1942) 195-201.
54. CAPELLO, F. M., *Summa iuris canonici III: De processibus, delictis et poenis*, Romae 1955.
55. CASIERI, A., *Attuale prassi procedurale da seguirsi nelle diocesi per le cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 100 (1975) 169-182.
56. CASIERI, A., *Iter processus beatificationis et canonizationis iuxta constitutionem apostolicam „Sacra Rituum Congregatio” et „sanctitas clarior”*, in *Monitor Ecclesiasticus* 98 (1973) 244-259.
57. CASIERI, A., *Il miracolo nelle cause di beatificazione e di canonizzazione e possibilità di aggiornamento*, Roma 1971.
58. CASIERI, A., *La perfezione cristiana in Benedetto XIV. Con particolare riferimento all'età giovanile*, Città del Vaticano 1979.
59. CAVIGLIA, G., *Il rapporto fattore tempo-carattere miracoloso di una guarigione nei processi di beatificazione e di canonizzazione*, in *Salesianum* 32 (1970) 525-558.
60. CAVIGLIA, G., *Instaneità e miracolo*, in *Salesianum* 31 (1969) 191-233.
61. CENTELORI, F., *Tractatus et praxis de Canonizatione Sanctorum*, Lugduni 1634.
62. CERCKEL, A., *Béatifications et canonisations récentes*, in *Nouvelle revue théologique* 83 (1951) 166-178.
63. CIAPPI, L., *Il concetto cattolico della santità in S. Tommaso d'Aquino e in Benedetto XIV*, in *La figura e l'opera di Benedetto XIV*, Bologna 1959, 33-57.
64. CITRINI, T., *Memoria, riconoscimento e canonizzazione dei santi*, in *La Scuola Cattolica* 109 (1981) 325-352.
65. CLERCQ, Ch. (DE)., *Des causes de béatification et de canonisation*, in NAZ, R. (a cura di), *Traité de droit canonique*, Paris 1948, 465-534.
66. CLERCQ, Ch., *L'établissement progressif de la procédure de la canonisation*, in *La Revue de l'Université Laval* 2 (1948) 473-485; 672-683.

67. COMPOSTA, D., *Il miracolo: realta o suggestione? Rassegna documentata di fatti straordinari nel cinquantennio 1920-1970.*, Roma 1981.
68. CONGAR, Y. M-J., *A propos des saints canonisés dans les Églises orthodoxes*, in *Revue des sciences religieuses* 22 (1948) 240-259.
69. CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, *Index ac Status Causarum*, Citta del Vaticano 1999.
70. CONTE MATTEO DA CORONATA., *Institutiones iuris canonici ad usum utriusque cleri et scholarum III: De processibus*, Taurini-Romae 1956.
71. CORDOBÉS, J. M., *Santidad y Concilio Vaticano II. Introducción histórico-doctrinal*, in *Revista de espiritualidad* 34 (1975) 149-165.
72. CRISTIANO, C., *Il martire, ideale del santo*, in ANCILLI, E. (a cura di), *Santità Cristiana. Dono di Dio e impegno dell'uomo*, Roma 1980, 135-159.
73. CRNICA, A., *De canonizatione aequipollenti*, in *Monitor Ecclesiasticus* (1961) 258-280.
74. CROS, F. L., *Perfection*, in CROS F. L. – LIVINSTONE, E. A. (a cura di), *The Oxford Dictionary of the Christian Church*, Oxford 1997, 1255.
75. CSÁVOSSY, E., *Cikkelyek, melyek Isten szolgája, Dr. Batthiány-Strattmann László herceg boldoggá- és szenttéavatási ügye folyamán bizonyításra kerülnek*, Budapest, 1944.
76. CSIZMADIA, J., *A legjobb örökség*, Győr, 1930.
77. D'ALFONSO, M., *La prova in genere e la fama di santità in specie nei processi dei santi prima e dopo il M. P. Santitas Clarior*, Viterbo 1977; ua: in *Apollinaris* 49 (1976) 491-520.
78. D'ALFONSO, M., *Alcuni aspetti giuridici nei processi delle cause dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 104 (1979) 491-497.
79. D'ALFONSO, M., *Origine divina della fama di santità e suo valore giuridico ecclesiale sociale*, in *Monitor Ecclesiasticus* 104 (1979) 474-490.
80. D'ALFONSO, S., *Cenni sull'architettura giuridica del processo canonico dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 105 (1980) 323-330.
81. DALLARI, G., *De natura causarum beatificationis*, in *Ephemerides Iuris Canonici* 4 (1948) 587-593.
82. DE CLERQ, CH., *L'établissement progressif de la procédure de Canonisation*, in *revue de l'Université Laval* 2 (1948) 473-485; 672-682.

83. DE CLERQ, CH., *Des causes de béatification et de canonisation*, in NAZ, R. (a cura di), *traité de Droit Canonique IV*, Paris 1948, 757-863.
84. DEL AMO, L., *Comentario a la Alocución de Juan Pablo II a la Rota el 4-II-1980*, in *Revista Espanola de Derecho Canónico* 36 (1980) 499-552.
85. DELEHAYE, H., *Greek neomartyrs*, in *The Constructive Quarterly* 9 (1921) 701-712.
86. DELEHAYE, H., *Les légendes hagiographiques*, Bruxelles 1955.
87. DELEHAYE, H., *Sanctus. Essai sur le culte des saints dans l'antiché*, Bruxelles 1927.
88. DELEHAYE, H., *Les orogines du culte des martyrs*, Bruxelles 1933.
89. DELEHAYE, H., *Les passions des martyrs et les genres littéraires*, Bruxelles 1921.
90. DELEHAYE, H., *Les recueils antiques de miracles des Saints*, in *Analecta Bollandiana* 43 (1925) 5-85; 305-325.
91. DELGADO, G., *La curia Romana. El gobierno central de la Iglesia*, Pamplona 1973.
92. DELOOZ, P., *Sociologie et canonisation*, Liège 1969.
93. DHAINS, E., *Qu'est-ce qu'un miracle*, in *Gregorianum* 40 (1959) 201-241.
94. DE MEESTER, P., *La canonizzazione dei Santi nella Chiesa Russa Ortodossa*, in *Gregorianum* 30 (1949) 393-407.
95. DORNSEIFF, F., *Der Martyrer: Name und Bewertung*, in *Archiv für Religionswissenschaft* 22 (1923-1924) 133-153.
96. DUCHESNE, L., *Origines du culte chrétien. Etude sur la liturgie latine avant Charlemagne* Paris 1920.
97. ERBA, A. M., *Laico (storia del)*, in ANCILLI, E. (a cura di), *Dizionario di spiritualita dei laici*, Milano 1981, 369-393.
98. FALSINI, R. – FRUTAZ, P. A., *Llanno liturgico*, in AA. VV., *Constituzione Conciliare sulla Sacra Liturgia. Introduzione, testo latino-italiano, commento*, Milano-Roma 1964, 289-317.
99. FAUX, J. M., *La sainteté de Dieu*, in *Christus* 7 (1960) 444-457.
100. FERRARO, N., *Postualazione e Postulatore*, in *Enciclopedia Cattolica IX*, Citta del Vaticano, col. 1843-1847.
101. FESTUGIÉRE, A-J., *La sainteté*, Paris 1949.
102. FÉDOU, H., *Procédure concernant les causes de béatification et de canonisation*, in *Le canoniste contemporain* 43 (1920) 121-139.

103. FIGUERAS, A., *Santità*, in *Enciclopedia della Bibbia*, VI., Torino 1971. 188-196.
104. FIOCCHI, A. M., *Virtù eroiche nei fanciulli?*, in *La Scuola Cattolica* 70 (1942) 203-220.
105. FONTAINE, J., *Le culte des saints et ses implications sociologiques. Réflexions sur un récent essai de Peter Brown*, in *Analecta Bollandiana* 100 (1982) 17-41.
106. FOREVILLE, R., *Un procès de canonisation à l'aube du XII siècle (1201-1202). Le livre de saint Gilbert de Sempringham*, Paris 1943.
107. FRANCIS, K. J., *Infallibility of the pope in his decree of Canonisation*, in *The Jurist* 6 (1946) 401skk.
108. FRUTAZ, A. P., *Auctoritate...beatorum apostolorum Petri et Pauli: saggio sulle formule di canonizzazione*, in *Antonianum* 42 (1967) 435-501.
109. FRUTAZ, A. P., *Dichiarazione del Concilio Vaticano II circa la riforma del calendario*, in AA. VV., *Constituzione Conciliare sulla Sacra Liturgia. Introduzione, testo latino-italiano, commento*, Milano-Roma 1964, 349-357.
110. FRUTAZ, A. P., *Elementi costitutivi delle Cause di Beatificazione e di Canonizzazione*, in *Rivista di vita spirituale* 30 (1976) 362-375.
111. FRUTAZ, A. P., *Elementi costitutivi delle Cause di Beatificazione e di Canonizzazione. Bibliografia sistematica essenziale*, in ANCILLI, E. (a cura di), *Santità cristiana. Dono di Dio e impegno dell'uomo*, Roma 1980, 411-427.
112. FRUTAZ, A. P., *Il problema delle lezioni agiografiche*, in AA. VV., *Constituzione Conciliare sulla Sacra Liturgia. Introduzione, testo latino-italiano, commento*, Milano-Roma 1964, 286skk.
113. FRUTAZ, A. P., *Storia e leggenda, valore dogmatico e significato spirituale del culto dei santi*, in AA. VV., *Testi e documenti di vita sacerdotale e di arte pastorale. XIV.*, Roma 1970, 401-410.
114. FRUTAZ, A. P., *Positio*, in *Enciclopedia Cattolica IX*, Citta del Vaticano 1950, col. 1822-1823.
115. FRUTAZ, A. P., *La sezione storica della Sacra Congregazione dei Riti. Origini e metodi di lavoro*, Citta del Vaticano 1964.
116. GAGNA, F., *De processu canonizationis a primis Ecclesiae saeculis usque ad Codicem Juris Canonici*, Romae 1950.
117. GAIFFIER, B. (DE), *Réflexion sur les origines du culte des martyrs*, in *La Maison-Dieu* 52 (1957) 19-43.

118. GALASSI, I., *Quaestiones de processibus Beatificationis et Canonizationis*, in *Ephemerides Iuris Canonici* 3 (1947) 150-153.
119. GANGOITI, B., *De processu historico et de M. P. Sanctitas clairor*, in *Angelicum* 58 (1981) 210-240.
120. GARCEAU CH., *Le Role du Postulateur dans le Procés ordinaires de Béatification*, Paris 1954.
121. GHERARDINI, B., *Il martirio nella moderna prospettiva teologica*, in *Divinitas* 26 (1982) 19-35.
122. GIACCHI, O., *La certezza morale nella pronuncia del giudice ecclesiastico*, in *Ius Populi Dei. Miscellanea in honorem Raymundi Bidagor, II.*, Romae 1972, 609-620.
123. GIAQUINTA, G., *Richerche nell'istituto giuridico della canonizzazione dalle origini alle Decretali di Gregorio IX*, Roma 1947 (dissertatio ad lauream manuscriptum).
124. GILLET, P., *Le procédure de Béatification et de Canonisation d'après le Code de droit canonique*, in *Collectanea Mechlinensia* 18 (1929) 5-18.
125. GIOVE, R., *Note nelle discussioni intorno alla validita dei processi*, Roma 1940.
126. GIUSSANI, T., *Discrazionalita del giudice nella valutazione delle prove*, Citta del Vaticano 1977.
127. GOFFI, T., *Il santo oggi*, in ANCILLI, E. (a cura di), *Santita cristiana. Dono di Dio e impegno dell'uomo*, Roma 1980, 233-245.
128. GOMEZ, S., *De procuratoribus ad lites et Advocatis*, Romae 1960.
129. GORDON, I., *De conceptu theologico-canonico martyrii ratione habita doctrinae traditionalis, tum recentiore opinionorum ac problematum*, in AA. VV., *Ius Populi Dei. Miscellanea in honorem Raymundi Bidagor, I.*, Roma 1972, 485-521.
130. GROTZ, J., *Santita*, in FRIES, H. (a cura di), *Dizionario teologico III.*, Brescia 1969, 221-232.
131. GUIBERT, i. (DE), *Annotationes (circa il Decreto della S. Congregazione dei Riti del 4 gennaio 1939)*, in *Periodica* 29 (1940) 138-141.
132. GUMPEL, P., *La santita dei sacerdoti*, in AA. VV., *La santita nel Popolo di Dio*, Bologna 1967, 57-113.
133. GÜNTHER, E., *Zeuge und Martyrer*, in *Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der alteren Kirche* 47 (1956) 145-161.
134. HEDDE, R., *Martyre*, in VACANT, A. – MANGENOT, E. – AMANN, E. (a cura di), *Dictionnaire de théologie catholique, X.*, Paris 1928, 220-254.

135. HELEWA, G., *Il Santo D'Israele*, in ANCILLI, E. (a cura di), *Santità cristiana. Dono di Dio e impegno dell'uomo*, Roma 1980, 48-81.
136. HERTLING, L., *Materiali per la storia del pdi canonizzazione*, in *Gregorianum* 16 (1935) 170-195.
137. HERTLING, L., *Canonisation*, in *Dictionnaire de Spiritualité ascétique et mystique doctrine et histoire, II 1* (1953) col. 77-85.
138. HEUSCHEN, J., *La sainteté de Dieu dans l'Ancien Testament*, in *Revue Ecclésiastique de Liège* 40 (1953) 222-229; 285-297; 348-356.
139. HILLING, N., *Die Kirchenpolitische Gesetzgebung des Nationalsozialismus von 1933-1945*, in *Archiv für katholisches Kirchenrecht* 124 (1949-1950) 323.
140. HOFFMANN, H. L., *De testibus in processibus beatificationis et canonizationis testimoniarumque obiectis*, In Civitate Vaticana 1968.
141. HOFMANN, R., *Die heroische Tugend. Geschichte und Inhalt eines theologischen Begriffes*, München 1933.
142. HOLL, K., *Die Vorstellung vom Martyrer und die Martyrerakte in ihrer geschichtlichen Entwicklugh*, in HOLL, K. (hrsg.), *Gesammelte Aufsätze zur Kirchengeschichte II: Der Osten*, Tübingen 1928, 68-102.
143. HOVE, A. (VAN), *La doctrine du miracle chez saint Thomas et son accord avec les principes de la recherche scientifique*, Wetteren-Bruges-Paris 1927.
144. INDELICATO, S., *Le basi giuridiche del Processo di Beatificazione. Dottrina e giurisprudenza intorno all'introduzione delle cause dei Servi di Dio*, Romae 1944.
145. INDELICATO, S., *Il processo apostolico di Beatificazione*, Roma 1945.
146. INDELICATO, S., *De collegio Medicorum apud S. C. Rituum*, in *Monitor Ecclesiasticus* 74 (1949) 168-194.
147. INDELICATO, S., *Collegium Medicorum apud Sacram Rituum Congregationem ad experimentum instituitur pro discussione miraculorum in causis beatificationis et canonizationis*, in *Monitor Ecclesiasticus* 74 (1949) 188-194.
148. INDELICATO, S., *Criteriologia jurídica del milagro en las causas de beatificación y canonización*, in *Revista Espanola de Derecho Canónico* 5 (1950) 859-883.
149. INDELICATO, S., *De Sanctitate quae pro Beatificatione et Canonizatione Servorum Dei requiritur probanda*, in *Monitor Ecclesiasticus* 75 (1950) 109-123.
150. INDELICATO, S., *Il miracolo nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Enciclopedia Cattolica VIII*, Citta del Vaticano 1952, 1073skk.

151. INDELICATO, S., *Martirio e martire*, in *Enciclopedia Cattolica VIII*, Firenze 1952, 233-244.
152. JAROS, J., *Normae servandae in constituendis processibus ordinariis super causis historicis. Annotationes*, in *Apollinaris* 12 (1939) 451-459.
153. JOURNET, Ch., *L'argument du martyre*, in *Nova et vetera* 6 (1931) 285-300.
154. KASPER, W., *Il significato ecumenico della venerazione dei Santi*, in *Veritas in caritate, Miscellanea di studi in onore del Card. José Saraiva Martins*, Citta del Vaticano 2003, 245-256.
155. KEMP, E. W., *Canonisation and authority in the Western Church*, London 1948.
156. KEMP, E. W., *Alexander III and the canonisation of Saints*, in *Transactions of the Royal Historical Society* 27 (1945) 18-28.
157. KIEDA, F. J., *Ifallibility of the pope in his decreen of canonisation*, in *The Jurist* 6 (1946) 401-415.
158. KNOPF, R. (hrsg), *Ausgewahlte Martyrerakten*, Tübingen 1929.
159. KLAUSER, R., *Zur Entwicklung des Heiligsprechungsverfahrens bis zum 13. Jahrhundert*, in *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtgeschichte. Kanonistische Abteilung* 40 (1954) 85-101.
160. KOLOGRIVOV, I., *Essai sur sainteté en Russie*, Bruges 1953.
161. KRAJCAR, J., *The Saints and History*, in *The American Ecclesiastical Review* 145 (1961) 338-346.
162. KUBIS, A., *Confessore o martire?*, in *Miles Immaculatae* 10 (1974) 288-295.
163. KUBIS, A., *La théologie du martyre au vingtieme siècle*, Roma 1968.
164. KUTTNER, S., *La réserve papale du droit de canonisation*, in *Revue Historique de droit francais et étranger*, 17 (1938) 172-228.
165. LABOA, J. S., *Los fenómenos extraordinarios y los procesos de beatificación y canonización*, in *Salamanticensis* 5 (1958) 671-679.
166. LACKMANN, M., *L'Église Luthérienne e la commémoration des Saints*, Paris 1961.
167. LANATA, G., *Gli atti dei martiri come documenti processuali*, Milano 1973.
168. LANZONI, F., *Genesi, svolgimento e tramonto delle leggende storiche. Studio critico*, Roma 1925.
169. LARETZAKIS, G., *Heiligenverehrung in der orthodoxen Kirche*, in *Catholica* 42 (1988) 56-75.
170. LATOURELLE, R., *La Sainteté signe de la Révélation*, in *Gregorianum* 46 (1965) 36-65.

171. LATOURELLE, R., *Miracle*, in AA. VV., *Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique doctrine et histoire X*, Paris 1980, 1274-1286.
172. LAURI, A. – FERRARI, J. – STAMBELLI, A., *Codex pro postulatoribus Causarum Beatificationis et Canonizationis*, Romae 1929.
173. LAZZATI, G., *Gli sviluppi della letteratura sui martiri nei primi quattro secoli*, Torino 1956.
174. LAZZERI, Z., *Il Processo di canonizzazione di S. Chiara d'Assisi*, in *Archivum Franciscanum Historicum* 10 (1920) 403-507.
175. LECLERCQ, H., *Saint*, in *Dictionnaire d'Archéologie Chrétienne et du Liturgie*, XV 1 (1950) col. 373-462.
176. LECLERCQ, H., *Translations*, in *Dictionnaire d'Archéologie Chrétienne et du Liturgie*, XV 2 (1953) col. 2695-2699.
177. LECLERCQ, H. – MARROU, H. I., *Silvestre*, in *Dictionnaire d'Archéologie Chrétienne et du Liturgie*, XV 1 (1950) col. 1455-1458.
178. LEGA, M. – BARTOCETTI, V., *Commentarius in iudicia ecclesiastica, II.*, Romae 1950.
179. LEURENT, F. – BON, H., *Les guérisons miraculeuses modernes*, Paris 1950.
180. LÖW, G., *Beatificazione*, in *Enciclopedia Cattolica II*, Citta del Vaticano 1949, col. 1090-1100.
181. LÖW, G., *La Canonizzazione nella storia*, in *Enciclopedia Cattolica III*, Citta del Vaticano 1949, col. 571-607.
182. LÖW, I., *De causis historicis beatificationis nostrorum servorum Dei brevis commentatio*, in *Spicilegium Historicum Congregationis Ssmi Redemptoris* 7 (1959) 357-429.
183. MANUS, F. R., *The Congregation of Sacred Rites*, Washington 1954.
184. MARTINEZ, V., *De testimonio confessarii in causis beatificationis et canonizationis*, Romae 1954.
185. MATTEI, S., *Il processo di canonizzazione*, in *Tabor* 22 (1957) 464-477.
186. MAULUCCI, V., *La santità eroica presso i cristiani non cattolici*, Roma 1969.
187. MEESTER, P. (DE)., *La canonizzazione dei Santi nella Chiesa Russa Ortodossa*, in *Gregorianum* 30 (1949) 393-407.
188. MELICHAR, A., *Der Selig- und Heiligsprechungsprozess vom Standpunkt einer prozessualen Typenlehre*, in *Zeitschrift für katholische Theologie* 70 (1948) 212-223.
189. MERTON, Th., *Vita e santità*, Milano 1964.

190. MICHEL, A., *Miracle*, in AA. VV., *Dictionnaire de théologie catholique X/2*, Paris 1929, 1798-1859.
191. MICHEL, A., *Sainteté*, in AA. VV., *Dictionnaire de théologie catholique XIV/1*, Paris 1939, 841-870.
192. MITTRI, A., *De figura iuridica Postulatoris in causis beatificationis et canonizationis*, Roma-Parigi-Tournai-New York 1962.
193. MOLINARI, P., *Alcune riflessioni teologiche sulla funzione dei Santi nella Chiesa*, in *Gregorianum* 42 (1961) 63-96.
194. MOLINARI, P., *Il problema dell'agiografia*, in *La Civiltà Cattolica* 113 (1962) 15-26; 221-231.
195. MOLINARI, P., *Il santo alla luce della teologia dogmatica*, in AA. VV., *Miscellanea Amato Pietro Frutaz*, Roma 1978, 285-310.
196. MOLINARI, P., *I miracoli nelle Cause di beatificazione e canonizzazione*, in *La Civiltà Cattolica* 129 (1978) 21-33.
197. MOLINARI, P., *I santi e il loro culto* (Collectanea Spiritualia 9), Roma PUG 1962.
198. MOLINARI, P., *La vocazione di tutti i cristiani alla santità. Un importante tema conciliare*, in *La Civiltà Cattolica* 115 (1964) 542-550.
199. MOLINARI, P., *Martire*, in DE FIORES, S. – GOFFI, T. (a cura di), *Nuovo dizionario di spiritualità*, Roma 1982, 903-913.
200. MOLINARI, P., *Observationes aliquot circa miraculorum munus et necessitatem in causis beatificationis et canonizationis*, in *Periodica* 63 (1974) 341-384.
201. MOLINARI, P., *Saints and miracles*, in *The Way* 18 (1978) 287-299.
202. MOLINARI, P., *Santo*, in DE FIORES, S. – GOFFI, T. (a cura di), *Nuovo dizionario di spiritualità*, Roma 1982, 1369-1386.
203. MOLINARI, P. – GUMPEL, P., *Criteri per la canonizzazione*, in ANCILLI, E. (ed.), *La santità cristiana: dono di Dio e impegno dell'uomo*, Roma 1980, 349-386.
204. MOLINARI, P. – GUMPEL, P., *L'istituto della beatificazione*, in *Gregorianum* 69 (1988) 133-138.
205. NAZ, R., *Causes de béatification et de canonisation*, in NAZ, R. (a cura di), *Dictionnaire de droit Canonique III*, Paris 1942, col 10-37.
206. NAZ, R., *Mandat*, in *Dictionnaire de Droit Canonique VI*, col. 714-718.
207. NAZ, R., *Martyre*, in *Dictionnaire de Droit canonique VI*, Paris 1957, 837-841.
208. NAZ, R., *Procureur*, in *Dictionnaire de Droit Canonique VII*, col. 324-329.

209. NOLAN, I., *Commentarium Codicis Iuris Canonici, liber IV: De processibus, pars II: De causis beatificationis Servorum Dei et canonizationis Beatorum*, Augustae-Taurinorum-Romae 1932.
210. OESTERLE, G., *Der Selig- und Heiligsprechungsprozess in seiner Geschichte*, in *Benediktinische Monatschrift* 25 (1949) 355-364.
211. ORBE, A., *Los primeros herejes ante la persecución*, Romae 1956.
212. ORTOLAN, TH., *Béatification*, in *Dictionnaire de Théologie Catholique, II, 1* col 493-497.
213. ORTOLAN, TH., *Canonisation dans L'Église Romaine*, in *Dictionnaire de Théologie Catholique, II/2*, paris 1932, col. 1626-1659.
214. PACAUT, M., *Alexandre III. Etudé sur la conception du pouvoir pontifical dans sa pensée et dans son oeuvre*, Paris 1956.
215. PAULUS VI., *Litt. Apost. Motu proprio datae Sanctitas clarior, diei 19 martii 1969*, in *Aas* 61 (1969) 149-153.
216. PAULUS VI., *Const. Apost. Sacra Rituum Congregatio diei 8 maii 1969*, in *AAS* 61 (1969) 297-355.
217. PALAZZINI, P., *Reliquie*, in *Enciclopedia Cattolica X*, col. 758-760.
218. PALMIERI, V. M., *Medicina legale canonistica*, Napoli 1955.
219. PAPA, G., *Una complessa Causa di Beatificazione. Il Beato Paolo Burali d'Arezzo. Contributo aa storia della S. Congregazione dei Riti*, Roma 1978.
220. PASCHKE, F., *Martyrer (Christliche Martyrer)*, in GALLINK, K. – MOHR, J. C. B. (hrsg), *Die Religion in Geschichte und Gegenwart*, Tübingen 1960, 588skk.
221. PAZZINI, A., *Il cristianesimo nella storia della medicina*, Roma 1944.
222. PAZZINI, A., *I santi nella storia della medicina*, Roma 1937.
223. PEETERS, P., *L'oeuvre des Bollandistes (Subsidia hagiographica 24)*, Bruxelles 1961.
224. PELLEGRINO, M., *Chiesa e martirio in Sant' Agostino*, in *Rivista di storia e letteratura religiosa* 1 (1965) 191-227.
225. PELLEGRINO, M., *Cristo e il martire nel pensiero di Sant' Agostino*, in *Rivista di storia e letteratura religiosa* 2 (1966) 427-460.
226. PELLEGRINO, M., *Eucaristia e martirio in san Cipriano*, in AA. VV., *Convivium Dominicum. Studi sull'Eucaristia nei Padri della Chiesa antica e miscellanea patristica*, Catania 1959, 133-150.

227. PELLEGRINO, M., *Il significato ecclesiale del martirio*, in *Servitium* 16/17 (1981) 51-73.
228. PELLEGRINO, M., *Le sens ecclésial du martyre*, in *Revue des Sciences Religieuses* 35 (1961) 151-175.
229. PELLEGRINO, M., *L'imitation du Christ dans les Actes des martyrs*, in *La Vie Spirituelle* 98 (1958) 38-54.
230. PETERSON, E. – FRUTAZ, A. P. – INDELICATO, s., *Martirio e martire*, in *Enciclopedia Cattolica VIII*, Citta del Vaticano 1952, 233-244.
231. PIACENTI, E., *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 184-247.
232. PIACENTI, E., *Il concetto teologico-giuridico di morte (fisica, civile, canonica, psicologica) nella causa di beatificazione e canonizzazione*, in *Palestra del Clero*, 1977.
233. PIACENTI, E., *Il martirio nelle cause dei santi* (studi giuridici II.), Citta del Vaticano 1979.
234. PICKARD, W. M., *Judicial Experts. A Source of Evidence in Ecclesiastical Trials. A Historical Synopsis and a Commentary*, Washington 1958.
235. PINCKAERS, S. TH., *La spiritualité du martyre...jusqu'au bout de l'Amour*, Versailles 2000.
236. PISANI, O., *de martyrio in causis beatificationis et canonizationis*, Romae 1950.
237. PISAPIA, M., *La fama di santità nelle cause di beatificazione e canonizzazione dei servi di Dio*, Roma 1982.
238. POBLADURA, M. (DE)., *Los procesos de beatificación y canonización del nuevo Doctor de la Iglesia San Lorenzo de Brindis*, in *Collectanea Franciscana* 29 (1959) 362-428.
239. PODSKALSKY, G., *Christentum und theologische Literatur in Kiever Rus' (988-1237)*, München 1982.
240. RACIOPPI, S., *Il vero umile nei processi di beatificazione*, Salerno 1953.
241. RAHNER, K., *Dimensioni del martirio. Per una dilatazione del concetto classico*, in *Concilium* 19 (1983) 25-29.
242. RAHNER, K., *Sulla teologia della morte. Con una digressione sul martirio*, Brescia 1972.
243. RAHNER, K. – VORGLIMLER, H., *Teológiai kisszótár*, Budapest, 1980.

244. RAVETTI, L., *La santità nella Lumen gentium* (Corona Lateranensis 29), Roma 1980.
245. REIZENSTEIN, R., *Der Titel Martyrer*, in *Mermes* 52 (1917) 442-452.
246. RINALDI, G., *Santi siate, perché santo sono io*, in *Bibbia e Oriente* 10 (1968) 163-179.
247. ROBERTI, F., *De iudicio super martyrio Servorum Dei*, in *Apollinaris* 5 (1932) 419skk.
248. ROBERTI, F., *De Processu Informativo in Causis Servorum Dei*, in *Apollinaris* 4 (1931) 383skk.
249. ROBERTI, F., *De processibus I. Romae* 1956; Romae 1926.
250. ROBERTI, F., *De Iudicio super martyrio Servorum Dei*, in *Apollinaris* 5 (1932) 419-421.
251. ROMANI, S., *Le cause di Beatificazione e Canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 61 (1936) 178skk.
252. ROSA, E., *La nuova Sezione Storica della S. Congregazione dei Riti*, in *La Civiltà Cattolica* 81 (1939) 3-11.
253. ROUSSEAU, J., *Béatification et Canonisation*, in *Revue de L'Université d'Ottawa*, I (1931) 220-248;
254. ROUSSEAU, J., *I Section Spéciale*, in *Revue de l'Université d'Ottawa*, II (1932) 31-59;
255. ROUSSEAU, J., *Il Section Spécial*, in *Revue de l'Université d'Ottawa*, III (1933) 193-217.
256. RUIZ BUENO, D. (a cura di), *Actas de los mártires*, BAC, Madrid 1974.
257. SALA BALUST, L., *La causa de canonización del Beato Maestro Juan de Avila. Bosquejo historico*, in *Revista Espanola de Derecho Canónico* 3 (1948) 847-882.
258. SALAVILLE, S., *Pour un répertoire des néo-saints de l'Église Orientale*, in *Byzantion* 20 (1950) 223-237.
259. SALOTTI, C., *La beatificazione nella liturgia e nel diritto*, in *Enciclopedia Cattolica II*, Citta del Vaticano 1949, 1090-1095.
260. S. CONGREGATIO PRO CAUSIS SANCTORUM, *Normae Peculiares ad exsequendas Litteras Apostolicas Sanctitas Clairor del 1969* (Riservato – ancora ad esperimento), 1 luglio 1971.
261. SCHAMONI, W., *Wunder sind Tatsachen. Eine Dokumentation aus Heiligsprechungsakten*, Würzburg 1976.

262. SCHENK, M., *Die Unfehlbarkeit des Papstes in der Heiligsprechung*, Freiburg 1965.
263. SCHEFFCZYK, L., *Wunder und Heiligsprechung*, in *MThZ* 32 (1981) 292-303.
264. SCHLAFKE, J., *Das Recht des Bischofs in Causis Sanctorum bis zum Jahre 1234*, in *Die Kirche und ihre Ämter und Stände* (Festschrift Fings), Köln 1960, 417-433.
265. SCHLAFKE, J., *De competentia in causis Sanctorum decernendi a primis post Christum natum saeculis usque ad annum 1234*, Romae 1961.
266. SCHLEYER, F. L., *Die Weisungen Benedikt's XIV. an die Ritenkongregation zur Beurteilung von Wunderheilungen*, in *Archiv für katholisches Kirchenrecht* 123 (1944-1948) 316-438.
267. SCHULZ, W., *Der Seligsprechungsprozess. Kanonistische Überlegungen zu seiner Reform*, in *Festschrift: 100 Jahre Anna Schaffer von Mindelstetten*, Regensburg 1982, 1-19.
268. SCHWARZ, M., *Heiligsprechung im 12. Jahrhundert*, in *Archiv für Kulturgeschichte* 39 (1957) 43-62.
269. SCHWEIGL, I., *De Menologico graeco-slavico post annum 1054*, in *Periodica* 30 (1941) 221-228.
270. SERAFINI, P., *Cause di beatificazione: sviluppi in atto*, in *Monitor ecclesiasticus* 105 (1980) 331.
271. SÉJOURNÉ, P., *saints (culte des)*, in AA. VV., *Dictionnaire de théologie catholique XIV/1*, Paris 1939.
272. SICARI, A., *La santità del cristiano*, in ANCILLI, E. (a cura di), *Santità cristiana. Dono di Dio e impegno dell'uomo*, Roma 1980, 122-134.
273. SICARI, A., *Matrimonio e verginità nella problematica della tradizione*, in *Ephemerides Carmeliticae* 28 (1977) 226-277.
274. SIEGER, M., *Die Heiligsprechung. Geschichte und heutige Rechtslage* (Forschungen zur Kirchenwissenschaft, vol. 23.), Würzburg 1995.
275. SIMEONE, L., *Eroico (atto)*, in AA. VV., *Enciclopedia Cattolica V*, Città del Vaticano 1950, 518skk.
276. SIPOS, I., *Az új egyházi törvénykönyv főbb vonásai és újításai*, Pécs, 1918.
277. SLÓSARCZYK, A., *De promotore generali fidei in causis sanctorum iuxta reformationem S. C. Rituum a Paulo VI factum*, Roma 1974.
278. SMOLITSCH, I., *Russisches Mönchtum*, Würzburg 1953.
279. SORDI, M., *La politica di Roma verso i cristiani: il motivo delle persecuzioni*, in *Via e Pensiero* 55 (1972) 740-756.

280. SPEDALIERI, F., *De infallibilitate Ecclesiae in Sanctorum canonizatione: causa et titulo*, in *Antonianum* 22 (1947) 1-22.
281. SPEDALIERI, F., *De Ecclesiae infallibilitate in Canonizatione sanctorum quaestiones selectae*, Roma 1949.
282. SPIDLIK, T., *La santità nella Chiesa orientale*, In ANCILLI, E. (a cura di), *Santità Cristiana. Dono di Dio e impegno dell'uomo*, Roma 1980, 191-207.
283. SURKAU, H. W., *Martyrien in jüdischer und frühchristlicher Zeit*, Göttingen 1938.
284. TAYMANS, F., *Le miracle, signe du surnaturel*, in *Nouvelle Revue Théologique* 77 (1955) 225-245.
285. THIEBAUT, F., *La diagnosi delle guarigioni extra-naturali*, in *Sacra doctrina* 5 (1960) 133-146.
286. THOMAS, S., *Summa theologiae*, Taurini 1939.
287. TODDE, M., *Il martirio nella Chiesa dei primi tre secoli*, in *Servitium* 16/17 (1981) 74-89.
288. TOYNBEE, M., *Saint Louis of Toulouse and the Process of Canonization in the Fourteenth Century*, Manchester 1929.
289. TYSZKIEWICZ, S., *Spiritualité et sainteté russe Pravoslave*, in *Gregorianum* 15 (1934) 349-376.
290. UYTFANGHE, M. (VAN)., *La controverse biblique et patristique autour du miracle, et ses répercussions sur l'hagiographie dans l'Antiquité tardive et le haut Moyen Age latin*, in PATLAGEAN, E. – RICHIÉ, P. (a cura di), *Hagiographie, cultures et sociétés IV-XII siècles. Actes du Colloque organisé a Nanterre et a Paris (2-5 mai 1979)*, Paris 1981, 205-233.
291. VAUCHEZ, A., *La sainteté en Occident aux derniers siècles du moyen age d'après les procès de canonisation et les hagiographiques*, Rome 1981.
292. VAUCHEZ, A., *L'influence des modèles hagiographiques sur les représentations de la sainteté dans les procès de canonisation*, in PATLAGEAN, E. – RICHIÉ, P. (a cura di), *Hagiographie, cultures et sociétés IV-XII siècles. Actes du Colloque organisé a Nanterre et a Paris (2-5 mai 1979)*, Paris 1981, 585-596.
293. VENCHI, I., *Saggio critico sull'apporto della storia in una causa di beatificazione (S. D. Francesco Coll, O. P.)* Romae 1967.
294. VERAJA, F., *La canonizzazione equipollente e la questione dei miracoli nelle cause di canonizzazione*, in *Apollinaris* 48 (1975) 222-245; 475-500; 49 (1976) 182-200.

295. VERAJA, F., *Alcune proposte per il rinnovamento delle cause dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 105 (1980) 305-322.
296. VERAJA, F., *Il motu proprio Sanctitas clarior e le cause storiche dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 104 (1979) 315-337.
297. VERMEERSCH, A. – CREUSEN, J., *Epitome iuris canonici III*, Mechliniae-Romae 1946.
298. VILLER, L., *Le martyre et l'ascèse*, in *Revue d'ascétique et de mystique* 6 (1925) 105-142.
299. VILLER, L., *Martyre et perfection*, in *Revue d'ascétique et de mystique* 6 (1925) 3-25.
300. VILLER, M., *La spiritualité des premiers siècles chrétiens*, Paris 1930.
301. VILLER, M., *Les martyres et l'Esprit*, in *Recherches de science religieuse* 14 (1924) 544-551.
302. VODOPIVEC, G., *Il Santo e la canonizzazione dei Santi nella Chiesa segno di salvezza*, in *Communio* (Rivista Internazionale – Milano), sett-ott. 1972 325-334.
303. VOOGHT, D. (DE)., *La notion philosophique de miracle chez saint Augustin*, in *Recherches de Théologie ancienne et médiévale* 10 (1938) 317-343.
304. VOOGHT, D. (DE)., *La Théologie du miracle selon saint Augustin*, in *Recherches de Théologie ancienne et médiévale* 11 (1939) 197-222.
305. WALCKIERS, V., *Procès de béatification et de canonisation*, in *Revue des communautés religieuses* 18 (1946) 108-118; 161-173; 19 (1947) 17-23.
306. WASNER, F., *De protestatione actui canonizationis praemissa. Notae historicae ad can 2141*, in *Ius Pontificium* 14 (1934) 253-262.
307. WERNZ, F. X. – VIDAL, P. – CAPELLO, F., *Jus canonicum VI: De processibus*, Romae 1949.
308. WORDEN, Th., „*Be Holy as i am Holy*”, in *The Way* 3 (1963) 3-11.
309. ZERA, R., *La fama di santità. Fondamento morale e rilevanza giuridica*, Roma 1980.

D) Az új törvényhozás utáni irodalom (1983-2008):

1. AA. VV., *Sacramenti, Liturgia, cause dei Santi, Scritti in onore del cardinale Giuseppe Casoria*, Napoli 1992.

2. AA. VV., *Miscellanea in occasione del IV. Centenario della Congregazione per le Cause dei Santi*, Citta del Vaticano 1988.
3. AA. VV., *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987.
4. ADELS, J. H., *The Wisdom of the Saints. An Anthology*, Oxford 1987.
5. AIGRAIN, R., *L'hagiographie: ses sources, ses méthodes, son histoire*, Bruxelles 2000.
6. ANDRONIKOF, C., *Sancta Sanctis, in Saints et sainteté dans la liturgie. Conférences Saint-Serge, XXXIII Semaine d'études liturgiques (Paris 22-26 juin 1986)*, a cura di TRACCIA, A. M. – PPISTOIA, A., Roma 1987, 17-32.
7. APECITI, E., *Le nuove norme per le cause di canonizzazione*, in *La Scuola Cattolica* 119 (1991) 250-278.
8. APECITI, E., *L'evoluzione storica delle procedure ecclesiastiche di canonizzazione*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2202) 57-90.
9. AUBERT, J.-M., *Vertus*, in *Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique doctrine et histoire*, XVI., Paris 1994. 485-497.
10. BALL, A., *Modern Saints. Their Lives and Faces*, Rockford 1983.
11. BARONE, G., *La santità nei processi di canonizzazione del '300*, in *Santi e santità nel secolo XIV. Atti del XV Convegno internazionale. Assisi 15-17- ottobre 1987*, Società Internazionale di Studi Francescani, Perugia 1989, 55-78.
12. BARONE, S. (a cura di), *Martiri per la giustizia. Testimonianza cristiana fino all'effusione del sangue nella Sicilia d'oggi. Atti del seminario di studio a San Cataldo il 12 febbraio 1994*; Studi del Centro A. Cammarata 12, Caltanissetta-Roma 1994.
13. BALTHASAR VON H. U., *Theologie und Heiligkeit*, in *Internationale katholische Zeitschrift* 16 (1987) 483-490.
14. BARTOLUCCI, M., *Attività del Cardinale Giuseppe Casoria nella Congregazione delle Cause dei Santi (1973-1988)*, in *Sacramenti, liturgia, cause dei Santi. Studi in onore del Card. Giuseppe Casoria*, MORONI, A. – PINTO, C. – BARTOLUCCI, M. (a cura di), Napoli 1992, 503-539.
15. BASTIAENSEN, A. R., *Introduzione ad Atti e passioni dei martiri*, Milano 1987.
16. BATTISTA, M., *Pápák enciklopédiája*, Budapest, 2001.
17. BEHR-SIGEL, É., *Pregliera e santità nella Chiesa russa*, Milano 1984.

18. BEINERT, W., *I santi nella riflessione della Chiesa. Fondamento teologico sistematico*, in BEINERT, W. (a cura di), *Il culto dei santi oggi. Studio teologico-pastorale* (Parola e liturgia 14), Cinisello Balsamo 1985, 13-100.
19. BEINERT, W., *Prospettive teologiche della pieta mariana*, in BEINERT, W. (a cura di), *Il culto dei santi oggi. Studio teologico-pastorale* (Parola e liturgia 14), Cinisello Balsamo 1985, 32-53.
20. BOESCH GAJANO, S., *La santita* (Biblioteca Essenziale Laterza 1), Roma-Bari 1999.
21. BOF, G., *Il martire oggi. Per una teologia della giustizia* (Percorsi teologici 4), Milano 1999.
22. BOFF, L., *Martirio: tentativo di una riflessione sistematica*, in *Concilium* 19 (1983) 372-382.
23. BONNET, P. A., *De iudicis sententia ac certitudine morali*, in *Periodica* 75 (1986) 61-100.
24. BORONTI, R., *Epoca di Beati e santi. Tutti i Beati e Santi proclamati da S.S. Giovanni Paolo II dall'inizio del suo pontificato*, Milano 2003.
25. BROWN, P., *Le culte des saints. Son essor e sa fonction dans la chrétienne latine*, Paris 1984.
26. CAUTY, CH., *Procédure d'une Cause de Canonisation*, Strassburg 1986.
27. CASIERI, A., *Posturatorum Vademecum*, Romae 1985.
28. CASTELLANO CERVERA, J., *Eucaristia ed esperienza mistica*, in *Eucaristia: santita e santificazione*, (Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi 6), Citta del Vaticano 2000, 96-116.
29. CHIRON, Y., *Enquete sur le canonisations*, Paris 1998.
30. CUEVA, D., *Las causas de Beatificación entre 1170 y 1587*, in *Analecta Calasanctiana* 27 (1985) 9-29.
31. CUNNINGHAM, L. S., *A Decade of Research on the Saints: 1980-1990*, in *Theological Studies* 53 (1992) 517-533.
32. GALAVOTTI, P. (a cura di), *CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, Index ac Status Causarum*, Citta del Vaticano 1988; *Supplementum II*, 1991.
33. DALLA TORRE, G., *Processo di beatificazione e canonizzazione*, in *Enciclopedia del Diritto XXXVI*, Milano 1987, 932-843.
34. DALLA TORRE, G., *Santita e diritto. Sondaggi della storia del diritto canonico*, Torino 1999.

35. DALLA TORRE, G., *Santità ed economia processuale. L'esperienza giuridica de Urbano VIII a Benedetto XIV*, in *Archivio Giuridico* 211 (1991) 9-48.
36. DANTE, G., *Il martirio cristiano nella sua applicazione moderna*, in WACHÉ, B. (a cura di), *L'histoire des croyans mémoire vivante des hommes II.*, Abbeville 1989, 819-826.
37. DARRICAU, R. – PEYROUS, B., *Saints. Dans les Églises latines. Du concile de Trente a nos jours*, in *Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique doctrine et histoire XIV*, Paris 1990, 222-230.
38. DELGI AGOSTI, G., *Martiri sotto processo. Scelta di testi autentici tradotti e commenti*, Milano 1986.
39. DELL'ORO, F., *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997.
40. DEL RE, N., *La Curia Romana. Lineamenti storico-giuridici*, Citta del Vaticano 1998.
41. DI RUBERTO, M., *Verificación del milagro en la experiencia jurídica de las causas de beatificación y canonización*, in QUINTANA, R. (a cura di), *El milagro en las causas de canonización* (Temas perennes 10), Barcelona 2004, 79-93.
42. DI RUBERTO, M., *Verificación del milagro en la normativa procesal vigente*, in QUINTANA, R. (a cura di), *El milagro en las causas de canonización* (Temas perennes 10), Barcelona 2004, 67-77.
43. D'OSTILIO, F., *Il culto dei santi beati venerabili servi di Dio*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 63-90.
44. DUBOIS, J., *Martyrologes. D'Usuard au Martyrologe romain*, Abbeville 1990.
45. DUBOIS, J. – LEMAITRE, J.-L., *Sources et méthodes de l'Hagiographie médiévale*, Paris 1993.
46. ERDŐ P., *Az élő Egyház joga*, Budapest, 2006.
47. ERDŐ P., *A szenttéavatás a XIII. században*, in *Kánonjog* 10 (2008)
48. ESZER, A., *Beatificazione e canonizzazione nella Chiesa cattolica*, in *Nicolaus. Rivista di Teologia ecumenico-patristica* 29 (2002) 91-109.
49. ESZER, A., *Il concetto della virtù eroica nella storia*, in MORONI, A. – PINTO, C. – BARTOLUCCI, M. (a cura di), *Sacramenti, liturgia, cause dei Santi. Studi in onore del Card. Giuseppe Casoria*, Napoli 1992, 605-636.
50. ESZER, A., *La Comisión Storica nelle cause dei santi recenti*, in QUINTANA, R. (a cura di), *Las Causas de canonización hoy. Teología y Derecho* (Temas perennes 7), Barcelona 2003, 143-151.

51. ESZER, A., *La Congregazione delle Cause dei Santi. Il nuovo ordinamento della procedura*, in BONNET, P.-A. – GULLO, C. (a cura di), *La Curia Romana nella Cost. Ap. Pastor bonus* (Studi giuridici 21), Citta del Vaticano 1990, 309-329.
52. ESZER, A., *L'autentica fama di santità ed il suo fondamento*, in STANISZ, P. (a cura di), *Religioni et scientiae. Materiale V Sympozjum Prawa Kanonizacyjnego (Lublin 25 kwietnia 2001 r.)*, Lublin 2001, 11-44.
53. ESZER, A., *Miracoli ed altri segni divini. Considerazioni dommatico-storiche con speciale riferimento alle cause dei Santi*, in LEONI, F. (a cura di), *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 129-158.
54. EUSTATIOS, I., *A la recherche de la sainteté oubliée au début du nouveau millénaire. Un point de vue orthodoxe*, in *Nicolaus. Rivista di teologia ecumenico-patristica* 29 (2002) 127-136.
55. FARINA, M., *Nelle grandi opere di Dio testimoni dell'amore*, in *Nicolaus. Rivista di teologia ecumenico-patristica* 29 (2002) 137-166.
56. FERNANDEZ ALONSO, J., *Spagna, Martiri della guerra di*, in *Bibliotheca Sanctorum*, Roma 1987, 1291-1308.
57. FERRIER, L., *Aspects du rôle de la Curie dans le déroulement des procès de canonisation. Aux origines de l'Etat modern*, in AA. VV., *Le fonctionnement administratif de la Papauté D'Avignon* (Collection de L'École Française de Rome 138), Romae 1990, 269-291.
58. FILIPAZZI, A., *La prova del martirio nella prassi recente della Congregazione delle Cause dei Santi*, Roma 1992.
59. FISICHELLA, R., *Il martirio come testimonianza: contributi per una riflessione di martirio*, in *Portare Cristo all'uomo Congresso del Ventennio dal Concilio Vaticano I (18-21 febbraio 1985) II, Testimonianza*, (Studia Urbaniana 23), Roma 1985, 747-767.
60. FISICHELLA, R., *Martiro*, in *Dizionario di Teologia Fondamentale*, Assisi 1990, 669-682.
61. FOREVILLE, R., *Alexandre III et la canonisation des saints*, in LIOTTA, F. (a cura di), *Miscellanea. Rolando Bandinelli Papa Alessandro III*, Siena 1986, 219-236.
62. GAIDA, P., *Undyng Mortal: Archbishop Teofilus Matulionis – Shepherd, Prisoner, Martyr*, Toronto 1997.
63. GALAVOTTI, P. (a cura di), *Index ac status causarum*, Citta del Vaticano 1999.

64. GANGOITI, B., *Vero un sensus plenior del martirio*, in MORONI, A. – PINTO, C. – BARTOLUCCI, M. (a cura di), *Sacramenti, liturgia, cause dei Santi. Studi in onore del Card. Giuseppe Casoria*, Napoli 1992, 589-604.
65. GANSWEIN, G., *Questa e volonta di Dio: La vostra santificazione. Considerazioni sul processo di beatificazione e canonizzazione*, in *Ius Ecclesiae* 16 (2004) 413-431.
66. GAROFALO, S., *A proposito degli scritti nelle Cause dei Santi*, in MORONI, A. – PINTO, C. – BERTOLUCCI, M. (a cura di), *Sacramenti, liturgia, cause dei Santi. Studi in onore del Card. Giuseppe Casoria*, Napoli 1992, 637-650.
67. GHERARDINI, B., *Miracolo morale e cause dei santi*, in *Divinitas* 29 (1985) 234-260.
68. GHERARDINI, B., *Il martirio nella moderna prospettiva teologica*, in *Divinitas* 26 (1982) 19-35.
69. GIOVANNI PAOLO II., *Constituzione Apostolica Divinus Perfectonis Magister, del 25. I. 1983*, in *AAS* 75 (1983) 349-355.
70. GIOVANNI PAOLO II., *Dono e Mistero*, Citta del Vaticano 1996.
71. GOFFI, T., *Eroismo umano*, DE FIORES, S. – GOFFI, T. (a cura di): *Nuovo dizionario di spiritualita*, Cisinello Balsamo Milano 1999, 488-492.
72. GORDON, I., *De conceptu theologico-canonico martyrii*, in AA. VV., *Ius populi Dei. Miscellanea in honorem Raymundi Bidagor, I*, Roma 1972, 485-521.
73. GOTOR, M., *I beati del Papa. Santita, Inquisizione e obbedienza in eta moderna*, Firenze 2002.
74. GRILLI, M., *Siate santi perché io sono santo (Lv 19,2). La santita nell'Antico Testamento: separazione o appartenenza?*, in ELBERTI, P. A. (a cura di), *La santita* (Nuova Biblioteca di Scienze Religiose 1), Chirico 2001, 13-27.
75. GROCHOLEWSKI, Z., *La certezza morale come chiave di lettura delle norme processuali*, in *Ius Ecclesiae* 9 (1997) 417-450.
76. GUMPEL, P., *Il Collegio dei Relatori in seno alla Congregazione per le Cause dei Santi. Alcuni commenti e osservazioni personali di un Relatore*, in CONGREGAZIONE PER LE CAUSE DEI SANTI., *Miscellanea in occasione del IV centenario della Congregazione per le Cause dei Santi (1588-1988)*, Citta del Vaticano 1988, 299-337.
77. GUTIÉRREZ, J. L., *Elementos procesales de una causa de canonización*, in QUINTANA, R. (a cura di), *Las Causas de Canonización hoy. Teología y Derecho* (Temas perennes 7), Barcelona 2003, 13-38.

78. GUTIÉRREZ, J. L., *El milagro como elemento de prueba en las causas de canonización*, in QUINTANA, R. (a cura di), *El milagro en las causas de canonización* (Temas perennes 10), Barcelona 2004, 37-66.
79. GUTIÉRREZ, J. L., *El proceso sobre sascos de martirio*, in QUINTANA, R. (a cura di), *Las causas de canonización hoy. Teología y Derecho* (Temas perennes 7), Barcelona 2003, 105-134.
80. GUTIÉRREZ, J. L., *Il carattere processuale dell'istruttoria nelle cause di canonizzazione*, in STANISZ, P. (a cura di), *Religioni et scientiae. Materialy V Sympozjum Prawa Kanonizacyjnego (Lublin, 25 kwietnia 2001 r.)*, Lublin 2001, 55-73.
81. GUTIÉRREZ, J. L., *I miracoli nell'apparato probatorio delle cause di canonizzazione*, in *Ius Ecclesiae* 10 (1998) 491-529.
82. GUTIÉRREZ, J. L., *I laici, la politica e il martirio*, in *Ius Ecclesiae* 17 (2005) 55-73.
83. GUTIÉRREZ, J. L., *La certezza morale nelle cause di canonizzazione, specialmente nella dichiarazione del martirio*, in *Ius Ecclesiae* 3 (1991) 645-670.
84. GUTIÉRREZ, J. L., *La fase inicial del procedimiento instructorio diocesano*, in QUINTANA, R. (a cura di), *Las causas de canonización hoy. Teología y Derecho* (Temas perennes 7), Barcelona 2003, 57-78.
85. GUTIÉRREZ, J. L., *La formazione dei principi per la riforma del Codex Iuris Canonici*, in CANOSA, J. (a cura di), *I principi per la revisione del Codice di Diritto Canonico. La ricezione giuridica del Concilio Vaticano*, Milano 2000, 5-29.
86. GUTIÉRREZ, J. L., *La metodologia nelle cause di canonizzazione*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 16 (2003) 61-80.
87. GUTIÉRREZ, J. L., *La normativa actual sobre las causas de canonización*, in *Ius Canonicum* 32 (1992) 39-65.
88. GUTIÉRREZ, J. L., *La proclamazione della santità nella Chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 493-529.
89. GUTIÉRREZ, J. L., *Las causas de martirio del siglo XX*, in *Ius Canonicum* 37 (1997) 407-450.
90. GUTIÉRREZ, J. L., *Las sesiones del tribunal*, in QUINTANA, R. (a cura di), *Las causas de canonización hoy. Teología y Derecho* (Temas perennes 7), Barcelona 2003, 79-104.

91. GUTIÉRREZ, J. L., *Le cause di beatificazione e di canonizzazione*, in AA. VV., *I giudizi nella Chiesa. Processi e procedure speciali* (Quaderni di Mendola 7) Milano 1999, 269-311.
92. GUTIÉRREZ, J. L., *Le prove sussidiarie nelle cause di canonizzazione (opinioni di Prospero Lambertini e innovazioni di Benedetto XIV)*, in *Ius Ecclesiae* 5 (1993) 545-574.
93. GUTIÉRREZ, J. L., *Rassegna bibliografica circa la normativa attuale per le Cause di Canonizzazione*, in *Apollinaris* 69 (1996) 197-218.
94. GUTIÉRREZ, J. L., *Principios inspiradores de la normativa sobre las causas de canonización*, in *Ius Canonicum, volumen especial 1999: escritos en honor de Javier Hervada*, Pamplona 1999, 491-501.
95. GUTIÉRREZ, J. L., *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005.
96. HARRISIADIS, C., *Le reconnaissance des saints dans l'Église Orthodoxe selon la procédure du Patriarcat Oecuménique*, in TRACCIA, A. M. – PISTOIA, A. (a cura di), *Saints et sainteté dans la liturgie. Conférences Saint-Serge, XXXIII Semaine d'études liturgiques (Paris 22-26 juin 1986)*, Roma 1987, 119-127.
97. HAYA, J., *Naturaleza jurídica de las causas de canonización*, Roma 1995.
98. HENZE, B. – SCHEUER, M., *Martyrer, Martyrium*, in *Lexikon für Theologie und Kirche VI*, Freiburg-Basel-Rom-Wien 1997, 1346-1444.
99. JANSSENS, J., *Il cristiano di fronte al martirio imminente. Testimonianze e Dottrina nella Chiesa Antica*, in *Gregorianum* 66 (1985) 405-427.
100. JOHNSTON, F., *The Voice of the Saints*, Rockford 1986.
101. KOLOGRIVOV, I., *Santi russi*, Milano 1985.
102. LATOURELLE, R., *Du prodige au miracle*, Montréal 1995.
103. LATOURELLE, R., *Miracle et sainteté dans les causes de béatification et de canonisation*, in *Science et Esprit* 50 (1998) 265-277.
104. LATOURELLE, R., *Miracles de Jésus et théologie du miracle*, Montréal-Paris 1986.
105. LATOURELLE, R., *Miracolo*, in LATOURELLE, R. – FISICHELLA, R. (a cura di), *Dizionario di Teologia Fondamentale*, assisi 1990.
106. LELIEVRE, V., *Les jeunes peuvent-ils être canonisés?*, Paris 1984.
107. LEONE, F., *La prova documentale degli scritti nei processi di beatificazione e canonizzazione. Studio storico-canonico. Tesi di laurea PUL*, Roma 1989.

108. LLOBELL, J., *I tribunali delle circoscrizioni prsonali*, in *Il Diritto Ecclesiastico* 113 (2002) 147-176.
109. LLOBELL, J., *Sentenza: decizione e motivazione*, in *Il processo matrimoniale canonico*, Citta del Vaticano 1988, 303-329.
110. LORUSSO, G., *Cristo che effonde lo spirito, sorgente della santita del popolo di Dio*, in *Nicolaus. Rivista di Teologia ecumenico-patristica* 29 (2002) 19-38.
111. MARA, M. G., *La santita vocazione universale. Agostino: Le Confessioni*, in *Nicolaus. Rivista di Teologia ecumenico-patristica* 29 (2002) 63-79.
112. MARCOZZI, V., *Fenomeni paranormali e doni mistici*, Cinisello Balsamo 1990.
113. MARITZ, H., *Die Selig- und Heiligsprechung*, in AA. VV., *Handbuch des katholoschen Kirchenrechts*, Regensburg 1999, 1023.
114. MARTINELLI, G., *Procedure di canonizzazione in inchiesta diocesana*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 16 (2003) 12-29.
115. MARX, J. (a cura di), *Sainteté et martyre dans les religions du Livre* (Problèmes d'Histoire du Christianisme 19), Bruxelles 1989.
116. MASSIGNON, L., *La pasión de Hallaj. Mártir místico del Islam*, Barcelona 2000.
117. MATHON, G., *La saintée chrétienne*, in *Catholicisme hier, aujourd'hui, demain XIII*, Paris 1993, 681-709.
118. MESSADIÉ, G., *L'homme qui devint Dieu*, Paris 1988.
119. MESSORI, V., *Il miracolo: Spagna 1640. Indagine sul piu sconvolgente prodigio mariano*, Milano 1998.
120. MISZTAL, H., *canonization in the Western Church Law*, in *Review of Comparative Law* (Lublin) 7 (2002) 203-223.
121. MISZTAL, H., *Canonization problems in legal publications*, in *Review of Comparative Law* (Lublin) 8 (2003) 155-176.
122. MISZTAL, H., *De revisione scriptorum, quae servi Dei publice ediderunt, in nova procedura canonizationis*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1987) 239-252.
123. MISZTAL, H., *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8.), Citta del Vaticano 2005.
124. MOLINARI, P., *Alcune note sul Collegio dei Postulatori e suoi rapporti con i Prefetti della Congregazione per le cause dei Santi*, in LEONI, F. (a cura di), *Scritti in onore del Card. Pietro Palazzini*, Biblioteca di Studi religiosi 5, Pisa 1987, 187-197.

125. MOLINARI, P., *Canonizzazione dei santi*, in CORRAL, C. C. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo Milano 1993, 108-120.
126. MOLINARI, P. – GUMPEL, P., *Eroismo cristiano*, in DE FIORES, S. – GOFFI, T. (a cura di): *Nuovo dizionario di spiritualita*, Cinisello Balsamo Milano 1999, 478-488.
127. MOLINARI, P. – GUMPEL, P., *L'istituto della beatificazione*, in *Gregorianum* 69 (1988) 133-138.
128. MOLINARI, P., *Martire*, in DE FIORES, S. – GOFFI, T. (a cura di): *Nuovo dizionario di spiritualita*, Cinisello Balsamo Milano 1999, 903-913.
129. MOLINARI, P., *santo*, in DE FIORES, S. – GOFFI, T. (a cura di): *Nuovo dizionario di spiritualita*, Cinisello Balsamo Milano 1999, 1369-1386.
130. MOREROD, Ch., *Santità della Chiesa, dialogo ecumenico*, in *Nicolaus. Rivista di Teologia ecumenico-patristica* 29 (2002) 167-184.
131. MORONI, E., *La chiesa ortodossa. Storia-Disciplina-Culto*,
132. MUSURILLO, H. (a cura di), *The Acts of the Christian Martyrs*, Oxford 2000.
133. NARO, M. (a cura di), *Martirio e vita cristiana. Prospettive teologiche attuali. Atti del seminario di studio tenuto a San Cataldo il 14 settembre 1995, studi del Centro A. Cammarata 24*, Caltanissetta-Roma 1997.
134. NEMEC, J., *L'archivio della Congregazione per le Cause dei Santi*, in CONGREGAZIONE PER LE CAUSE DEI SANTI., *Miscellanea in occasione del IV centenario della Congregazione per le cause dei Santi (1588-1988)*, Città del Vaticano 1988, 339-352.
135. NIENHEDT, K., *Neue Heilige – immer zahlreicher und umstrittener. Zur Selig- Heiligsprechungspraxis unter Johannes Paul II*, in *Herder Korrespondenz* 45 (1991) 572-577.
136. NOCE, C., *Il martirio. Testimonianza e spiritualita nei primi secoli*, Roma 1987.
137. NOWAK, E., *La normativa sobre las causas de canonización, veinte años después de su entrada en vigencia*, in QUINTANA, R. (a cura di), *El milagro en las causas de canonización* (Temas perennes 10), Barcelona 2004, 185-214.
138. NOWAK, E., *La nuova evangelizzazione con i santi*, in QUINTANA, R. (a cura di), *Las causas de canonización hoy. Teología y Derecho* (Temas perennes 7) Barcelona 2003, 203-221.

139. NOWAK, E., *L'evangelizzazione del terzo millennio e un testimone di santo: beatificazioni e canonizzazioni nella pastorale della nuova evangelizzazione*, in QUINTANA, R. (a cura di), *Las causas de canonización hoy. Teología y Derecho* (Temas perennes 7) Barcelona 2003, 169-201.
140. OCHOA, J., *La figura canonica del procurador y abogado público*, in BROCHOLEWSKI, Z. – ORTÍ, C. (a cura di), *Dilexit iustitiam. Studia in honorem Aurelii Card. Sabattani*, Citta del Vaticano 1984, 249-284.
141. OLIVARES, E., *Attore nelle cause dei santi*, in CORRAL, c. c. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo Milano 1993, 71-72.
142. OLIVARES, E., *Cause dei santi*, in CORRAL, C. C. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo Milano 1993, 142.
143. OLIVARES, E., *Collegio di medici per le cause dei santi*, in CORRAL, C. C. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo Milano 1993, 205.
144. OLIVARES, E., *Congressi nelle cause dei santi*, in CORRAL, C. C. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo Milano 1993, 285-286.
145. OLIVARES, E., *Consultori nelle cause dei santi*, in CORRAL, C. C. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo Milano 1993, 311-312.
146. OLIVARES, E., *Decreti conclusivi della causa dei santi*, in CORRAL, C. C. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo Milano 1993, 330.
147. OLIVARES, E., *Indagine diocesana nelle cause dei santi*, in CORRAL, C. C. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo Milano 1993, 575-577.
148. OLIVARES, E., *Posizione nelle cause dei santi*, in CORRAL, C. C. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo Milano 1993, 799-800.
149. OLIVARES, E., *Postulatore nelle cause dei santi*, in CORRAL, C. C. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo Milano 1993, 800-801.

150. OLIVARES, E., *Promotore della fede nelle cause dei santi*, in CORRAL, C. C. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo milano 1993, 873-874.
151. OLIVARES, E., *Promotore di giustizia nelle cause dei santi*, in CORRAL, C. C. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo Milano 1993, 876.
152. OLIVARES, E., *Relatore nelle cause dei santi*, in CORRAL, C. C. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo Milano 1993, 899.
153. OLIVARES, E., *Testi nelle cause dei santi*, in CORRAL, C. C. – DE PAOLIS, V. – GHIRLANDA, G. (a cura di), *Nuovo dizionario di diritto canonico*, Cinisello Balsamo Milano 1993, 1060-1061.
154. OMBRES, R., *Merits and Miracles: The Causes of Saints*, in *The Clergy Review* 70 (1985) 68skk.
155. PACIOCCO, R., *Per un carisma del diritto. Canonizzazioni, procedura processuale e agiografia (secoli XI-XIII)*, in *Studi Storici* 40 (1999) 1009-1037.
156. PALAZZINI, P., *I criteri in uso presso la S. congregazione per le Cause dei Santi per il conferimento del titolo di dottore*, in IRIARTE, L. (a cura di), *Atti del Congresso Internazionale di Studi su S. Veronica Giuliani*, Pont. Ateneo Antonianum, II, Roma 1983, 377-390.
157. PALAZZINI, P., *Un discorso inedito di Pio XII: vaticinava la nuova legislazione per le Cause dei Santi*, in *Pius XII. In memoriam*, Roma 1984, 87-113.
158. PAPA, G., *Le Cause di Canonizzazione nel primo periodo della Congregazione dei Riti (1588-1634)*, (Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi 7), Citta del Vaticano 2001.
159. PAVANELLO, P., *Piccolo lessico delle cause dei santi*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 91-99.
160. PIACENTI, E., *Il cardinale Jozef Mindszenty e il martirio bianco (Considerazioni storico-teologico-canoniche)*, in *Monitor Ecclesiasticus* 118 (1993) 317-326.
161. PIACENTI, E., *L'infallibilita papale canonizzazione dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 91-132; *Miscellanea Francescana* 91 (1991) 187-225.

162. PIACENTI, E., *L'infallibilita pontificia nelle cause di canonizzazione*, in MORONI, A. – PINTO, C. – BARTOLUCCI, M. (a cura di), *Sacramenti, liturgia, cause dei Santi. Studi in onore del Card. Giuseppe Casoria*, Napoli 1992, 541-588.
163. PIETRI, Ch., *Les origines du culte des martyrs*, in *Rivista di archeologia cristiana* 60 (1984) 293-319.
164. PINCKAERS, S.-Th., *La spiritualité du martyre...jusqu'au de l'amour*, Versailles 2000.
165. POPESCU, D., *La canonizzazione dei santi nella Chiesa ortodossa*, in *Nicolaus. Rivista di Teologia ecumenico-patristica* 29 (2002) 111-125.
166. PORSI, L., *Cause di canonizzazione e procedura nella Costituzione Divinus Perfectionis Magister – Considerazioni e valutazioni*, in *Monitor Ecclesiasticus* 110 (1985) 365-400.
167. PORSI, L., *Collectio legum Ecclesiae de beatificatione et canonizatione a saeculo decimo usque ad praesens*, in *Monitor Ecclesiasticus* 110 (1985) 550-559; 111 (1986) 225-239; 345-366; 521-544; 113 (1988) 405-430.
168. PORSI, L., *Natura delle Cause dei Santi. Indagini storico-scientifiche o vere cause e quali?*, in MORONI, A. – PINTO, C. – BARTOLUCCI, M. (a cura di), *Sacramenti, liturgia, cause dei Santi. Studi in onore del Card. Giuseppe Casoria*, Napoli 1992, 651-673.
169. QUINTANA, R. (a cura di), *Las Causas de Canonización hoy, Teología y Derecho* (Temas perennes 7) Barcelona 2003.
170. *Regolamento della Sacra Congregazione per le cause dei Santi*, Roma 2001.
171. RESCH, A. (a cura di), *Miracoli dei beati (1983-1990)*, (Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi 3), Citta del Vaticano 1999.
172. RESCH, A. (a cura di), *Miracoli dei beati (1991-1995)*, (Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi 4), Citta del Vaticano 2002.
173. RESCH, A. (a cura di), *Miracoli dei beati (1983-1995)*, (Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi 5), Citta del Vaticano 2002.
174. RICCARDI, A., *Il secolo del martirio*, Milano 2000.
175. RODRIGO, R., *La figura de los abogados y de los relatores de causas de los Santos según la nueva legislación*, in MORONI, A. – PINTO, C. – BARTOLUCCI, M. (a cura di), *Sacramenti, liturgia, cause dei Santi. Studi in onore del Card. Giuseppe Casoria*, Napoli 1992, 675-703.

176. RODRIGO, R., *La figura del postulatore nelle cause dei santi secondo la nuova legislazione. Diritti e doveri*, in *Monitor Ecclesiasticus* 111 (1986) 207-224.
177. RODRIGO, R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004.
178. RODRIGO, R., *Manual para instruir los procesos de canonización* (Bibliotheca Salamanticensis. Estudios 104), Salamanca 1989.
179. ROYO MEJÍA, A., *Algunas cuestiones sobre la heroicidad de las virtudes y la certeza moral jurídica en las causas de los Santos*, in *Ius Canonicum* 34 (1994) 189-226.
180. ROYO MEJÍA, A., *Apuntes sobre la evolución histórica del concepto de la heroicidad de las virtudes aplicado a las causas de los Santos*, in *Revista Espanola De Derecho Canónico* 52 (1995) 519-561.
181. S. CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, *Normae Servandae in inquisitionibus ab episcopis faciendis in causis sanctorum*, in *AAS* 75 (1983) 396-404.
182. SALLÉ, L., *La santita delle donne via di conversione*, in ELBERTI, P. A. (a cura di), *La Santita* (Nuova Biblioteca di Scienze Religiose 1), Chirico 2001, 109-126.
183. SANCHEZ Y SANCHEZ, J., *La nueva congregación para las causas de los santos*, in *Revista Espanola de Derecho Canónico* 40 (1984) 493-524.
184. SARAÍVA MARTINS, J., *La Chiesa Mistero, santita, Missione*, Citta del Vaticano 2004.
185. SARNO, R., *The Diocesan Inquiries Required by the Legislator in the New Legislation for the Causes of the Saints*, Roma 1988.
186. SARNO, R., *The integration of historical research in the methodology used in the causes of the Saints: the inquiry with experts*, in *Apollinaris* 61 (1988) 177-181.
187. SARTORIO, U., *Il segno del martirio oggi. Verso una dilatazione del concetto classico di martirio*, in *Credere oggi* 8 (1988) 81-94.
188. SAXER, V. (a cura di), *Atti dei martiri dei primi tre secoli*, Padova 1984.
189. SAXER, V., *La ricerca agiografica dai Bollandisti in poi*, in *Augustinianum* 24 (1984) 333-345.
190. SCAPIN, S., *Nella notte la liberta. Tito Brandsma giornalista martire a Dachau con una antologia dei suoi scritti*, Roma 1985.
191. SCHAMONI, W., *Inventarium processuum Beatificationis et Canonizationis*, Hildesheim-Zürich-New York 1983.

192. SCHULZ, W., *Das neue Selig- und Heiligsprechungsverfahren*, Paderborn 1988.
193. SCOGNAMIGLIO, R., *Sia santificato il tuo nome. Santità del Padre e santità dei figli nella interpretazione dei Padri Greci alla prima petizione del Padrenostro*, in *Nicolaus. Rivista di Teologia ecumenico-patristica* 29 (2002) 81-90.
194. SEIDE, G., *Geschichte der Russischen Orthodoxen Kirche im Ausland von der Gründung bis in die Gegenwart*, Wiesbaden 1983.
195. SIEGER, A., *Die Heiligsprechung. Geschichte und heutige Rechtslage*, Würzburg 1995.
196. SPIDLIK, T., *I grandi mistici russi*, Roma 1985.
197. SPIDLIK, T., *Saints*, in *Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique doctrine et histoire XIV*, Paris 196-202.
198. SPINSANTI, S., *Spiritualità odierna del martirio*, in DE FIORES, S. – GOFFI, T. (a cura di), *Nuovo dizionario di spiritualità*, Cinisello Balsamo Milano 1999, 913-917.
199. STANKIEWICZ, A., *Le caratteristiche del sistema probatorio canonico*, in BONNET, P. A. – GULLO, C. (a cura di), *Il processo matrimoniale canonico* (Studi giuridici 29), Città del Vaticano 1994, 567-597.
200. SZENTMÁRTONI, M., *Psicopatologia e santità*, in ELBERTI, P. A. (a cura di), *La santità* (Nuova Biblioteca di Scienze Religiose 1), Chirico 2001, 163-206.
201. TAMMARO, C., *Brevi cenni circa la competenza dei pastori delle circoscrizioni personali ad istruire le cause dei santi*, in *Il Diritto Ecclesiastico* 115 (2004) 73-94.
202. TENACE, M., *Santità e divinizzazione nel cristianesimo orientale. Il miracolo della fede*, in ELBERTI, P. A. (a cura di), *La santità* (Nuova Biblioteca di Scienze Religiose 1), Chirico 2001, 77- 107.
203. THILS, G., *L'appel universel a la sainteté dans l'Église*, in *Communio* 15 (1990) 75-84.
204. UNDERHILL, E., *Mysticism. A study in the nature and development of man's spiritual consciousness*, Elibron Classics 2004.
205. VANNI, U., *La santità nell'Apocalisse*, in ELBERTI, P. A. (a cura di), *La santità* (Nuova Biblioteca di Scienze Religiose 1), Chirico 2001, 41-52.
206. VASILIEVA, O. J., *Russia martire. La Chiesa ortodossa dal 1917 al 1941*, Milano 1999.

207. VENANZI, E., *Lo Studium della Congregazione per le Cause dei Santi: sue finalita e sua attivita dalla fondazione ad oggi*, in CONGREGAZIONE PER LE CAUSE DEI SANTI., *Miscellanea in occasione del IV centenario della Congregazione per le Cause dei Santi (1588-1988)*, Citta del Vaticano 1988, 353-366.
208. VERAJA, F., *La Beatificazione. Storia, problemi, prospettive*. (Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi 2), Roma 1983.
209. VERAJA, F., *Comento alla nuova legislazione per le Cause dei Santi*. (Sussidi) per lo studio delle Cause dei Santi), Roma 1983.
210. VERAJA, F., *Le cause di canonizzazione dei santi. Commento alla legislazione e guida pratica*, Citta del Vaticano 1992.
211. VIGANÓ, E., *Martiri di carita e di sacrificio per il bene altrui. Riflessioni spirituali alla csuola di un maestro di vita attiva*, in AA. VV., *Martirio e Spiritualita apostolica*, Roma 1983, 67-79.
212. VORGLIMLER, H., *Új teológiai szótár*, Budapest, 2006.
213. WENGER, A., *La persecuzione dei cattolici in Russia 1920-1960*, Cinisello Balsamo 1999.
214. WOESTMANN, W., *Canonisatio: Theology, History, Process*, Ottawa 2002.
215. WONS, K., *Rapporto precetto – consiglio nei capitoli V e VI della Lumen Gentium alla luce degli interventi conciliari*, Roma 1983.
216. WOODWARD, K. L., *La fabbrica dei santi. La politica delle canonizzazioni nella Chiesa cattolica*, Milano 1991.
217. WOODWARD, K. L., *Making Saints. How the Catholic Church determines who becomes a saint, who doesn't and why*, New York 1990.
218. YFANITS, P. A., *Aspetti di santita in Oriente e in Occidente. San Francesco d'Assisi e tradizioni spirituali dell'Oriente cristiano*, in *Nicolaus. Rivista di Teologia ecumenico-patristica* 29 (2002) 39-61.
219. ZANETTI, E., *Procedure di canonizzazione nella fase romana*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 16 (2003) 30-60.
220. ZANETTI, E., *Beatificazioni e canonizzazioni nella Chiesa del terzo millenio*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 41 skk.
221. ZERA, R., *La fama di santita (Fondamento morale e rilevanza giuridica)*, Crotone 1984.
222. ZUBEK, Th. J., *New Legislation about the Canonization of the Servants of Gods*, in *The Jurist* 43 (1983) 361-375.

BEVEZETÉS

„Szentek legyetek, mert én az Úr, a ti Istenetek szent vagyok!”¹

A fenti mondatot Isten akkor mondta Mózesnek és rajta keresztül a választott népnek, amikor az emberi, társadalmi életre vonatkozó szabályokat adta. Mivel a fenti mondattal kezdődik az emberi együttélésre vonatkozó szabályok ismertetése, joggal állapíthatjuk meg, hogy a szentté válás parancsa az első és legfontosabb társadalmi szabály. A Szentírás, Isten Igéje minden emberhez szól. Jézus Krisztus földi működése, s az Újszövetség keletkezése óta a Biblia minden keresztény ember szent könyve. Ebből következik, hogy Isten mindenkit megszólít, parancsai mindenkire vonatkoznak. Isten mindenkit meghív az életszentségre.

A szentség, mint fogalom tökéletesen Istenre illik rá. Ő birtokolja a szentség teljességét.² A tökéletes szó egyedül Istenre illik rá teljesen, emberi készítményre csak átvitt értelemben használható.³ A Szentírás sokféle jelzővel próbálja leírni Istent és az Ő tulajdonságait. E leírások szerint Istennek az egyik legjellemzőbb, legáltalánosabb tulajdonsága az hogy szent. Ez a szó magában foglalja Isten dicsőségét, hatalmát, de ugyanakkor a megközelíthetlenségét, kimondhatatlanságát is.⁴ A szó gazdag tartalmát fejezik ki a szent szónak megfelelő héber és görög szavak. A héber „*quados*” melléknév elkülönített, elválasztottat jelent. A görög „*hagios*” melléknévnek több jelentése is van: jelenthet tisztát, tökéletest, amely ellentétben áll a profánnal, amely Istenre vonatkozik, de vonatkozhat emberre és tárgyra.

Ebben az értelemben a szent Istenhez rendeltet, erkölcsileg feddhetetlent, tisztát jelent.⁵ A sokféle jelentésből kiderül, hogy a szent szó elsősorban Isten ontológiai többletét, máságát, vagy más szóval transzcendenciáját, vagyis természetfelettségét jelzi.

Az Ószövetségben Isten a szentsége miatt megközelíthetetlennek tűnik az ember számára. Izajás prófétát látomása közben Istennek a szentsége rendíti meg.⁶

---

¹ Lev. 19,1

² E. ANCILLI, v. *Santità*, in *Dizionario di spiritualità dei laici*, a cura di E. Ancilli, vol. II, Ed. O. R., Milano 1981, 248.; H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8.), Città del Vaticano 2005, 19.

³ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8.), Città del Vaticano 2005, 17.; G. DEVOTO – G. C. OLI, *Vocabolario della lingua italiana*, Firenze 1982, 850.

⁴ C. SCHÜTZ, *A keresztény szellemiség lexikona*, Budapest 1993, 342.

⁵ *Theologisches Begrifflexikon zum Neuen Testament*, Wuppertal 1986, 645-650.

⁶ Iz 6,1-6

A magas királyi trón, a szeráfok jelenléte, és a szent (quados) szó, amelyet háromszor harsány hangon ismételtek, Isten fönségét jelzik. A prófétából a látomás félelmet vált ki, mivel méltatlannak, tisztátalannak érzi magát Isten közelségére. Isten ezt a félelmet úgy oldja fel, hogy izzó parázzsal megérinteti az ajkát. Isten szentsége tehát nemcsak megrendítő, hanem tisztító hatással van rá. A próféták, különösen Ozeás és Izajás dinamikus aspektusban mutatták be Isten szentségét.⁷ Isten megközelíthetlenségét fejezte ki a választott nép a zsoltárok éneklésekor is. A 90. zsoltár például úgy mutatja be Isten szentségét, hogy Isten időtlen létét szembeállítja az emberi mulandósággal. Isten előtt, aki öröktől fogva van és örökké létezik, ezer év annyi, mint egy nap, az ember évei pedig gyorsan elszállnak, hamar végük szakad.⁸ Izajás látomásához hasonlóan Isten szentsége nemcsak félelmet ébreszt az emberben, hanem reményt is. Isten szentsége ugyanis védelmet jelent az ember számára.

Az Újszövetségben a görög *hagiosz*, illetve a latin *sanctus* szavak az Isten szentségéből való részesedést jelentik.⁹

Az újszövetségi Szentírásban az evangélisták két helyen úgy mutatják be Jézust, mint Isten szentjét. Jézus szentsége azonban – az ószövetségi szent fogalomhoz képest – már nem elkülönültséget jelent, hanem sokkal inkább olyan tökéletességet, amely vonzó a jóakarátú ember, s ugyanakkor elviselhetetlen a gonosz lélektől megszállott ember számára.

Az egyik evangéliumi rész Márk evangélistától származik, aki egy gonosz lélektől megszállott ember gyógyítását mutatja be.¹⁰ A leírás szerint az ember felismeri Jézusban Isten szentjét, de a benne lévő gonosz lélek miatt mégis fél tőle. Jézus Isten hatalmával győz az ember életét megrontó démoni erők felett.¹¹ A másik evangéliumi szakasz is, amelyet János evangélista írt le, Jézus szentségének a vonzó hatását mutatja be. Az evangélium leírása szerint Jézusban sokan megbotránkoztak, amikor saját testét az örök élet kenyerének nevezte, de az Egyházat megjelenítő Simon Péter felismerte benne Isten szentjét és azt is, hogy Őt nem hagyhatják el, mert nincs kihez menniük. Jézusnak örök életet adó igéi vannak.¹² Az evangélista ezzel a leírással jelzi, hogy Jézus tanításával, szeretetével maga köré vonzza az embereket.

---

⁷ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8.), Città del Vaticano 2005, 22.

⁸ Zsolt 90,10

⁹ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8.), Città del Vaticano 2005, 24.

¹⁰ Mk 1,23-28

¹¹ Z. DÓKA, *Márk evangéliuma*, Budapest 1996, 32.

¹² Jn 6,68

Ahogy a kosok vére kifolyik áldozatként¹³, úgy áldozza fel az Atya a Fiút, s ez az áldozat jelenik meg a szentségben, a szentek életében.¹⁴

Szent Pál apostol az erkölcsi megtérésre buzdító leveleiben elismeri az emberi természet sebzettségét: „*Magam sem értem mit teszek, mert nem azt teszem, amit szeretnék, hanem azt amit gyűlölök*”¹⁵, ugyanakkor azonban arról is beszámol, hogy Krisztus szeretete erőt ad neki ahhoz, hogy gyengesége ellenére mégis jót cselekedjen.¹⁶ Jézus Krisztus szeretete, amellyel kiengesztelt minket Istennel, arra indítja az embert, hogy az isteni szeretetre szeretettel válaszoljon. A jócselekedetekre indító sürgetést tehát Isten előzetes szeretete adja meg az ember számára.¹⁷

Más szavakkal: Krisztus szeretete a motiváció, hogy jót tegyen, kiálljon a jó mellett. Az apostol tapasztalata Jézus tanítására épül, aki a szőlőtőről és a szőlővesszőről szóló példabeszédben tanítványainak tudtára adta, hogy jócselekedetet, vagyis gyümölcsöt csak az isteni életbe oltva képes teremni az ember.¹⁸

Az evangélium üzenetét a szentek élete is igazolja. Vallomásaikból, önéletrajzuktól tudjuk, hogy sokszor nagy harcot kellett vívniuk önmagukkal, hogy a felismert jót meg tudják valósítani. Lelki érzékenységükkel azonban képesek voltak arra, hogy Isten szeretetét felismerjék, s erre a szeretetre szeretettel válaszoljanak. Meggyőző erővel fejezi ki ezt a gondolatot Avilai Szent Teréz amikor önéletrajzában ezeket a szavakat írja: „*A szeretet (Krisztus szeretete) szeretetet szül. Ezért igyekezzünk is, hogy mindig figyelemmel legyünk rá és ezzel is élésszük magunkban a viszont-szeretetet. Mert ha egyszer – az Úr kegyelméből – az ő szeretete belevésődik a szívünkbe, akkor majd minden könnyebbé lesz számunkra.*”¹⁹ A karmelita szerzetesnő ezzel a szívbe vésett szeretettel reformálta meg rendjét, és újította meg korának lelkiségét.

A keresztény hagyományt és az emberi tapasztalatokat összefoglalva elmondhatjuk, hogy a kinyilatkoztatott és az értelemmel is felismerhető jó (érték) érvényre jutásához hitre, természetfeletti kegyelemre van szükség. Ezt a tapasztalatot tükrözi II. János Pál (1978-2005) pápa egyik nyilatkozata, amelyben arra a kérdésre válaszolt, hogy miért imádkozik a pápa:

---

¹³ 1Pét 1,19

¹⁴ H. U. VON BALTHASAR, *Theologie und Heiligkeit*, in *Internationale katholische Zeitschrift* 16 (1987), 485.; I. DE LA POTTERIE, *Consécration ou sanctification du chrétien*, in *Le sacré*, Paris 1971, 333-349.

¹⁵ Róm 7,14

¹⁶ D. FARKASFALVY, *A római levél*, Eisenstadt 1983, 90-91.

¹⁷ 2Kor 5,14

¹⁸ Jn 15,4

¹⁹ *Az imaórák liturgiája IV*, 1352.

„Az imádkozást az a harc teszi szükségessé, hogy a jó győzedelmeskedjék az emberben és a világban.”²⁰ A jó érvényre jutásáért való imádkozás nem áll ellentétben azzal a hittel, hogy Isten Országa végérvényesen itt van közöttünk, és ezért eszkatológikus jelenben élünk, de számot vet azokkal a veszélyekkel, amelyek az emberi természet sebzettségéből származnak. Az emberi természet sebzettségének ellenére minden korban lehetséges eljutni az életszentségre. Erről a tényről tanúskodik a II. Vatikáni Zsinat *Lumen Gentium* konstitúciója: „Krisztus apostolairól és vértanúiról pedig, akik vérük ontásával adták a legnagyobb bizonyosságát hitüknek és szeretetüknek, mindig hitte az Egyház, hogy Krisztusban még szorosabban egyek velünk. Őket tehát különös bensőséggel tisztelte a Boldogságos Szűz Máriával és a szent angyalokkal együtt, és bizalommal kérte közbenjárásukat. Később hozzájuk számítottak még másokat is, akik áldozatosabban követték Krisztus szüzességét és szegénységét, s végül olyanokat is, akiket a keresztény erények hősiességének gyakorlása és isteni karizmák ajánlottak a hívők áhítatának és követésének. Amikor ugyanis Krisztus hűséges követőinek életére tekintünk, új ösztönzést kapunk, hogy eljövendő városunkat keressük²¹, s ugyanakkor megismerjük azt a biztonságos utat, melyen járva ebben az ezerarcú világban állapotunknak és körülményeinknek megfelelően eljuthatunk a Krisztussal való tökéletes egyesülésre, vagyis az életszentségre. Azok életében, akik hozzánk hasonlóan emberek, de Krisztusnak tökéletesebb képmásai²², Isten feltűnően nyilvánítja ki jelenlétét és arcát az embereknek. Bennük Ő szól hozzánk és ad jelet nekünk országáról, mely felé erősebben vonzódunk, ha a tanúk ilyen nagy sokaságát²³ és az evangélium igazságának ilyen igazolását látjuk.²⁴

A fenti zsinati dokumentum részlete nem csak a mindenki számára elérhető életszentségről tanúskodik, hanem a szent élet pasztorális hatásáról, egészen pontosan vonzásáról. Egyházunk nagyon helyesen mindig is tisztelettel emelte ki szentéletű tagjait, példaként állítva őket a hívő közösség elé. Ennek a tiszteletnek azonban szabályozottnak kell lennie, hiszen ha nem így lenne, az a hit egységét sértené és súlyos zavarokat okozna Egyházunk életében.

A szent meghatározásához a Hittani Kongregáció 1988. június 29-én kiadott *Inde ab ipsis primordiis* című dokumentuma ad segítséget, amely Isten szentjeinek dogmatikai definícióját adta meg.²⁵

²⁰ II. JÁNOS PÁL, *Átlépni a remény küszöbén*, Budapest 1996, 50.

²¹ Zsid 13,14; 11,10

²² 2Kor 3,18

²³ Zsid 12,1

²⁴ LG. 50

²⁵ P. PAVANELLO, *Piccolo lessico delle cause dei santi*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 93.

Miért van szükség szentté avatásra? Mi volt ennek a funkciója a régi korokban és mi a mai világban?²⁶ A szenttéavatás eljárásával biztosítja az Egyház, hogy csak azokat tiszteljék szentként, akik valóban hősiessé gyakorolták az erényeket, vagy vértanúhalált haltak, s ezáltal méltókká és alkalmasakká váltak arra, hogy a hívek nyilvános tiszteletben részesítsék őket. Krisztus hív meg mindenkit az életszentségre.²⁷ A keresztény életszentség Isten akaratára válaszul bontakozik ki. Konkrét személyekben ez az akarat sokféleképpen jelentkezhethet, de a lényege ugyanaz: Isten világos akaratát a történelem egy meghatározott pillanatában.²⁸ Isten megajándékoz bennünket a szentek által. Saját életünket, saját értékeinket, saját emberi mivoltunkat látjuk öbennük megemelve, krisztusivá nemesítve. Ők saját, a miénkhez hasonló, öröklött és szerzett jellemvonásaikra rajzolták rá az állhatatosság küzdelmével a Megváltó arcvonásait. Öbennük valóban rácsodálkozhatunk, hogy a kegyelemmel együttműködve mire képes az ember. A dicsfényt kiérdemelték ők, akik az emberit létértékben tudták megnövelni, s ezért példaképeink is. A szentek, mindamelllett, hogy megszámlálhatatlan sokaságukkal²⁹ minden emberi állapotot és helyzetet a krisztusi fényvel ragyognak be, nemcsak „állócsillagok”, hanem dinamikus segítőtársaink is: közbenjárnak értünk. Erről is van hívő tapasztalatunk.³⁰

A szentek közbenjárásának tagadása kizárná a mennyországból a felebaráti szeretetet, pedig a szeretet erősebb a halálnál. Isten, aki a szeretetet az ember szívébe oltotta, nem foszthatja meg a földön küszködőket a már üdvözült szentek égi támogatásától: a szeretet a halál után is összefűzi a győzelmes, a küzdő és a szenvedő egyház tagjait.

Isten általában nem mindenhatóságának közvetlen beavatkozásával vezeti országának történetét, hanem teremtésének törvényei, s kiválasztott teremtményei által. Isten működését legtöbb esetben a természet törvényei közvetítik, természetfeletti működésének pedig kiváló eszközei a szentek. A szentek nem csak környezetükre hatottak, nem csak tovább terjesztették Isten országát, nem csak példaképei a keresztény életnek, a keresztény erények gyakorlásának, Krisztus követésének, hanem Krisztusban üdvözülve, hozzánk való szeretetük még megtisztul s nem maradhat közömbös küzdelmeink iránt. Közbenjárnak értünk Istennél, s ezért kérhetjük mi az ő oltalmukat: ebben áll a szentek tisztelete. Amikor azonban az Egyház valamelyik szent ünnepén szentmisét mutat be, nem a szentnek ajánlja fel az áldozatot, hanem Istennek, mivel az áldozat az imádás kifejezése.

²⁶ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 11.; P. MOLINARI, *I santi e il loro culto*, Roma 1962.

²⁷ Mt 5,48; R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 11-14.

²⁸ J. SOBRINO, *A politikai életszentség*, in. *Vigília* 6 (1983), 404.

²⁹ Jel 7,9-10

³⁰ Z. TARJÁNYI, *Mindszent havában*, in. *Vigília* 10 (1986) 721.

Ebben az áldozatban az Egyház hálát adva Istennek, kéri, hogy akinek emlékét tiszteljük a földön, közbenjárjon értünk a mennyben. A teremtő Istent imádjuk, a szenteket, akik olyan emberek, mint mi, tiszteljük, mint Isten kiválasztottait. A szenteket tisztelve Krisztust imádjuk, akinek a kegyelme által lettek szentekké, s szentségük által is Krisztus istenségét bizonyítják.³¹ A szentek kultuszának eszkatologikus aspektusa van, benne a mennyei Egyházra emlékezünk.³² A kanonizációkkal az Egyház nem részesül teljesen a szentel dicsőségében, de prófeciákat kap, csodákban részesül, a misztika útját járja, s teljesen egységbe kerül Krisztusban az Istennel.³³

A szentség ökumenikus dimenzióval is rendelkezik. A II. Vatikáni Zsinat forrását adta a szentek tiszteletének, akik Krisztus misztériumának forrásai, Aki azért jött, hogy mindenki ontológiailag eggyé váljék Vele és embertársaival.³⁴

A teológiai alapvetés után mindenképpen szükséges néhány fogalom tisztázása. A szentség fogalma változhat az eljárás alatt is attól függően, hogy a jelölt mártír volt, vagy az erényeket, különösen a szeretetet gyakorolta-e, illetve milyen csodákat tett.³⁵ A boldoggá- és szenttéavatás fogalmát számtalan lexikon és enciklopédia tárgyalja, például az *Enciclopedia Cattolica* is.³⁶

---

³¹ E. HUSZÁR, *A szenttéavatás*, Budapest 1911, 4-5.

³² F. D'OSTILIO, *Il culto dei santi beati venerabili servi di Dio*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 74.

³³ P. MOLINARI, *Il „santo” alla luce della teologia dogmatica*, in *Miscellanea Amato Pietro Frutaz*, Roma 1978, 286-292.; H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8.), Città del Vaticano 2005, 32.

³⁴ P. MOLINARI, *Il „santo” alla luce della teologia dogmatica*, in *Miscellanea Amato Pietro Frutaz*, Roma 1978, 302-308.; T. GOFFI, *Il santo oggi*, in *Santità cristiana. Dono di Dio e impegno dell'uomo*, a cura di E. Ancilli, Pont. Istituto di Spiritualità del Teresianum, Roma 1980, 233-245.; H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8.), Città del Vaticano 2005, 34.

³⁵ A. FRUTAZ, *Elementi costitutivi delle cause di canonizzazione. Bibliografia sistematica essenziale*, in *Santità cristiana. Dono di Dio e impegno dell'uomo*, a cura di E. Ancilli, Pont. Istituto di Spiritualità del Teresianum, Roma 1980, 411-427.; H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8.), Città del Vaticano 2005, 35.

³⁶ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 9.; C. SALOTTI-G. LÖW, *Canonizzazione*, in *Enciclopedia Cattolica III*, Città del Vaticano 1950, 605-607.; T. ORTOLAN, *Canonization*, in *Dictionnaire de Théologie catholique, t. II/2*, Paris 1932, 1626-1659.; G. MORONI, *Dizionario di erudizione storico-ecclesiastica, vol. III*, Venezia 1841, 280-320.; H. BOSCH, *Der Heiligsprechungprozess per viam cultus*, Roma 1938.; E. W. KEMP, *Canonization and Authority in the Western Church*, London, Oxford University Press, 1948.; R. KLAUSER, *Zur Entwicklung des Heiligsprechungsverfahrens bis zum 13. Jahrhundert*, in *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte Kanon-Abteilung* 40 (1954), 85-101.; J. SCHLAFKE, *De competentia in causis sanctorum decernendi a primis post Christum natum saeculis usque ad annum 1234*, Roma, Officium libri catholici, 1961.; A. GARCÍA Y GARCÍA, *A propos de la canonisation des Saints au XIIe siècle*, in *Revue de droit canonique* 18 (1968), 3-15.; A. VANCHEZ, *La sainteté en Occident aux derniers siècles du Moyen Age d'après le procès de canonisation et les documents hagiographiques* (=Bibliothèque des Écoles Françaises d'Athènes et de Rome, 241), Rome, École Française de Rome 1981.; T. CITRINI, *Memoria riconoscimento e canonizzazione dei santi*, in *La Scuola Cattolica* 109 (1981), 325-362.; G. LÖW, *Beatificazione*, in *Enciclopedia Cattolica II*, Città del Vaticano 1949, 1090-1100.; T. ORTOLAN, *Béatification*, in *Dictionnaire de Théologie catholique, t. II/1*, Paris 1932, 493-497.; G. MORONI, *Dizionario di erudizione storico-ecclesiastica, vol. IV*, Venezia 1840, 265-271.

A boldoggáavatás – beatificatio – az az intézkedés, amellyel a pápa megengedi, hogy Isten valamely szolgájának tiszteletére nyilvános kultuszt folytassanak egy bizonyos helyen vagy területen, illetve egy meghatározott szerzetescsaládban.³⁷ A boldoggá avatás rendesen Isten Szolgájának a kultuszát jelenti, amely egy behatárolt területre – egyházmegyére, helyi egyházra – terjed ki. A szenttéavatást a pápa, vagy az egyetemes zsinat hirdetheti ki, s ekkortól Isten Szolgáját az egész Egyházban tisztelik.

A boldoggá- és a szenttéavatás két külön kategória.³⁸ Amikor a nyilvános tisztelet elterjedt valakiről, Isten szolgájának a szenttéavatási eljárása elkezdődik, s ebben egy állomás a boldoggá avatás.³⁹ Szenttéavatásnak – kanonizációnak – a pápa olyan végérvényes döntését nevezzük, amellyel kijelenti, hogy Isten valamely szolgája az örök dicsőségbe jutott, és elrendeli, hogy az egész Egyházban nyilvános kultusszal ünnepeljék.⁴⁰ Akit boldoggá avattak, az nem viselhette a szent elnevezést. Képeken fejét nem vehette körül glória, csupán egymástól elváló sugarak, ugyanígy diadém sem ékeskedhetett rajta. Nyilvános kultusza azokra a helyekre és módokra korlátozódott, amelyet a boldoggá avatási határozat megjelölt.⁴¹

A szenteket és a boldogokat ma a helyi és az egyetemes kultusz alapján különböztetjük meg. A boldogokat a helyi egyházban, a szenteket pedig az egyetemes egyházban tiszteljük, utóbbiak emléknapi az egyetemes egyház kalendáriumába is bekerültek.⁴² Az a kérdés, hogy kit nyilvánítanak szentté, kizárólag a Szentlélek inspirációjára dől el, nem emberi okoskodással.⁴³ II. János Pál (1978-2005) pápa a „*Novo millennio ineunte*” című apostoli levelében hangsúlyozta a szenttéavatások pasztorális jelentőségét: „*Napjainkban a boldoggá- és szenttéavatások a helyi egyházak életerejét mutatják meg, csakúgy, mint az első évezredben. Ezek az események a megváltás mindenhatóságát demonstrálják a hit és a szeretet gyümölcsei és Krisztus, illetve a keresztyének hangjai a világban.*”⁴⁴

---

³⁷ P. ERDŐ, *A szenttéavatási eljárás a XIII. században*, in: *Kánonjog* 10 (2008) 10.

³⁸ F. D'OSTILIO, *Il culto dei santi beati venerabili servi di Dio*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 79.; BENEDETTO XIV., *op. cit. lib. I.* 39-42.,

³⁹ F. VERAJA, *Le Beatificazione. Storia, problemi, prospettive* (Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi 2), Roma 1983, 99-111.

⁴⁰ P. ERDŐ, *A szenttéavatási eljárás a XIII. században*, in: *Kánonjog* 10 (2008) 10.

⁴¹ P. ERDŐ, *A szenttéavatási eljárás a XIII. században*, in: *Kánonjog* 10 (2008), 11.; F. X. WERNZ, *Ius decretalium III/II.*, Romae 1905, 360.

⁴² F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione Dei santi*, Città del Vaticano 1992, 90-91.

⁴³ J. L. GUTIÉRREZ, *I miracoli nell'apparato probatorio delle cause di canonizzazione*, in *Ius Ecclesiae* 10 (1998) 493.; C. F. DE MATTA, *Novissimus de Sanctorum canonizatione tractatus*, Roma 1678, Pars. IV, cap. 1, 1-2.

⁴⁴ G. MARTINELLI, *Procedure di canonizzazione in inchiesta diocesana*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 16 (2003), 28.; GIOVANNI PAOLO II, *Lettera Apostolica Novo Millennio ineunte*, 6 gennaio 2001. 10-XI-1994, n. 37, in *AAS* 87 (1995), 5-41.; J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 497.

Ugyanő mondta: „A szentek élete valós emberi történetekből épül fel: a szentek és a boldogok valamennyien hitvallói, „végrendeletei” Krisztusnak, s ezt aényt nyilvánítja ki konkrétan és kifejezetten az Egyház a szenttéavatással.”⁴⁵

Még egy gondolat az előző Szentatyától: „Amikor az evangélium terjedésében nehézségek voltak a világban, voltak olyan személyek, akik radikálisan megélték azt, s életpéldájuk nyomán megnőtt a boldogok száma. Mindez a Szentlélek műve volt és az Egyház életerejét mutatja.”⁴⁶

A szentek kultusza mindig jelen volt a liturgia történetében, Isten szentjeinek tisztelete a vallásos nép érzéseit fejezte ki.⁴⁷

A szentek életének kutatásával a teológia, különösen egy speciális ága, az aszketika foglalkozik. Ez azért van így, mert a szentek életében gyakran megjelenik a bűnbánat és az aszketika.⁴⁸

A boldoggá avatás, mint láttuk jelenleg egy pápai intézkedés. Ehhez az intézkedéshez azonban hosszú út vezet: egy meghatározott eljárásban bizonyítani kell, hogy a boldoggá avatandó valóban példamutató életet élt, hősieen gyakorolta a keresztény erényeket, vagy a hitéért ölték meg, vagyis vértanúhalált halt, illetve, hogy a tisztelete elterjedt és megalapozott, Istennél való közbenjárását pedig csodák is bizonyítják.

Jelenleg is vitatott a kánonjogászok között, hogy az eljárások melyik fajtájába tartozik a boldoggá avatási eljárás. Peres eljárásnak tekinthető-e, vagy sem? Amennyiben ez az eljárás peres eljárásnak tekinthető, mennyiben az? Mennyiben viseli magán a peres eljárás jegyeit? A peres eljárás helyett inkább adminisztratív eljárásnak tekinthető? Összehasonlítva egy peres eljárással milyen következtetéseket vonhatunk le a fenti kérdések tükrében? Hogyan fejlődött, alakult ki a jelenlegi eljárás az Egyház története során? Ezekre a kérdésekre keresi a választ ez a disszertáció.

---

⁴⁵ J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella Chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 496.; GIOVANNI PAOLO II, *Alloc. Del 15 febbraio 1992*, in *Insegnamenti* XIV/1 (1992) 304-305.

⁴⁶ GIOVANNI PAOLO II, *Alloc. del 13-VI-1994 ai Cardinali nel Consistoro straordinario*, n. 10: in *Insegnamenti* 17/1 (1994) 1186. Sulle cause attualmente iniziate nelle diocesi o in studio presso la Sede Apostolica, si veda CONGREGAZIONE DELLE CAUSE DEI SANTI, *Index ac status causarum*, Città del Vaticano 1999.; J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 497.

⁴⁷ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 9-10.; M. RIGHIETTI, *Manuale di storia liturgica, vol. II*, Milano 1969, 409-411.; P. JONNEL, *Il culto dei santi*, in A.-G. MARTIMORT, *La Chiesa in preghiera. Introduzione alla liturgia*, Roma 1966, 859-865.; P. JONNEL, *Culto dei santi*, in D. SARTORE – A. M. TRIACCA, *Nuovo dizionario di liturgia*, Ediz. Paoline 1984, 1344-1345.; H. LECLERQ, *Saint*, in *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie*, t. XV/2, Paris 1950, 373-462.; IDEM, *Vindictio Martyrum*, in *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie*, t. XV/2, Paris 1953, 3119-3120.

⁴⁸ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8), Città del Vaticano 2005, 233.; P. MOLINARI, *Il problema dell'agiografia*, in *La Civiltà cattolica* 113 (1962), n. 3., 15-26; 221-231.

Disszertációm a következő főbb témákkal foglalkozik:

- I. A peres eljárás fogalma és fajtái.
- II. A boldoggá avatási eljárás történeti fejlődése.
- III. Eljárásjogi tipológia: a boldoggá avatási eljárás helye az egyéb eljárások között.
- IV. Az eljárás konkrét menete és szereplői.
- V. Az erények, csoda, vértanúság fogalmai és bizonyításuk.
- VI. Egy boldoggá avatási és egy másik eljárás összehasonlítása: hasonlóságok és különbségek.
- VII. Összegzés, konklúzió.

Jelen disszertáció létrejöttéhez jelentős segítséget nyújtottak:

- **Dr. Bábel Balázs, Kalocsa-Kecskeméti Érsek,**
- **Dr. Kuminetz Géza, a Budapest Központi Szeminárium Rektora, a Kánonjogi Posztgraduális Intézet tanszékvezető tanára,**
- **P. Szőke János SDB posztulátor,**
- **Dr. Tóth Tamás, Juliusz Janusz pápai nuncius úr titkára,**
- **A Kalocsai Érseki Könyvtár munkatársai,**
- **A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar Könyvtárának munkatársai.**

Segítségüket ezúton szeretném megköszönni, s kérem Isten áldását további munkájukra.

Bízom benne, hogy mindenki, aki részben, vagy egészében olvassa ezt a disszertációt részesül abban az élményben, amelyben nekem volt részem az anyaggyűjtés és a megírás közben: megismerhettem és közelebb kerülhettem csodálatos egyéniségekhez, Isten szolgálóihoz, s rajtuk keresztül Istenhez. Ez egy lelki gyakorlatos élmény volt!

Megerősödött bennem a kiválasztottság tudata: Isten mindenkit kiválasztott és meghívott az életszentségre. Megerősödött bennem az akarat, hogy ennek a kiválasztottságnak napról-napra egyre jobban megfeleljek. Végül, de nem utolsó sorban növekedett bennem a hála Isten iránt, Aki ilyen csodálatos szenteket adott Egyházunknak. Isten jelenlétének a jelei ők, amely jelenlét a mai napon, Krisztus feltámadásának ünnepén egészen különösen érezhető. Ezt az isteni jelenlétet, a Feltámadott jelenlétét élték ők bele koruk világába. Mivel minden ember alapvető vágya, hogy Isten jelenlétében legyen, ezért tudtak vonzó példaképpé válni minden kor embere számára, s ezért tiszteljük őket a mai napig. Ezt a tapasztalatot erősítik a közbenjárásukra történt csodák és imameghallgatások. Ez köt össze velük minden nap, s természetesen az a tény, hogy általuk és őket is felhasználva Isten mindenkit meghív az életszentségre.

„Tudjuk, hogy az Istent szeretőknek minden a javukra válik, azoknak, akik az ő végzése értelmében arra hivatottak, hogy szentek legyenek.”⁴⁹ Nagy vigasztalás ez korunk keresztényeinek, akiknek az élet számtalan küzdelmét kell kiállniuk, s korunk riasztó erkölcsi hanyatlásában tisztán megmaradniuk. Mégis ez a hivatásunk, mert így juthatunk el a dicsőséges feltámadásra és az Úr színről színre való meglátására. „Törekedjete rá, hogy mindenkiel békeességben éljete, és az életszentségre eljussatote, mert enélkül senki nem látja meg az Urat.”⁵⁰

Kalocsa, 2010. április 4. Húsvétvasárnap, Krisztus feltámadásának ünnepén

JENEY GÁBOR

---

⁴⁹ Róm 8,28

⁵⁰ Zsid 12,14

I. A PERES ELJÁRÁS

1.1. A peres eljárás fogalma

A peres eljárás fogalmának meghatározásához, illetve tisztázásához elengedhetetlenül szükséges a jog fogalmának meghatározása.

Az isteni jog az egész Egyház jogában, mint egy testben megjelenik.⁵¹ A törvények kihirdetésekor ez az isteni bölcsesség kap hangot. Ahogyan VI. Pál (1963-1978) pápa is megjegyezte: a normák kihirdetésekor Isten akarata és szava jelenik meg az isteni törvényekben. Ez a bölcsesség vezeti és irányítja az Egyházat az isteni törvényeken keresztül.⁵² A kánonjog bölcsességében Isten bölcsessége jelenik meg az isteni jogon keresztül.⁵³ A Szentháromság határozza meg a normákat és az Ő bölcsessége rendelkezik azok felett.⁵⁴ A bölcsesség alapvetően meghatározza az ész és az akarat tevékenységét. Az ész hozza létre a jogot, melynek az igazság talaján kell állnia. Az akarat felismeri az igazságot és kihirdeti. Mindenekelőtt alapvetően szükséges a bölcsesség megléte.⁵⁵

Az erkölcsnek minden jogot meg kell határoznia.⁵⁶ A jog felülvizsgálata és ellenőrzése az erkölcs oldaláról nem egy helyi, hanem az egész Egyházra kiterjedő tevékenység, s a jövőre nézve legfontosabb feladat.⁵⁷

---

⁵¹ P. A. BONNET, *De iudicis sententia ac de certitudine morali*, in *Periodica* 75 (1986) 75.

⁵² IBID, 75.; *Allocutio die 12 februarii 1968 habita „Ad Praelatos Auditores Officiales et Advocatos Tribunalis Sacrae Romanae Rotae”* in *AAS* 60 (1968) 205.

⁵³ IBID. 74.; P. A. BONNET, *Il giuridico di nullità matrimoniale nei Casi speciali*, Roma 1979 c. I, § 1, 11-35.

⁵⁴ M. LEGA-V. BARTOCETTI, *Commentarius in iudicia ecclesiastica iuxta codicem iuris canonici, vol. III*, Romae 1950, t. 13, a. 2, s. 1, n. 3, 934-935.

⁵⁵ P. A. BONNET, *De iudicis sententia ac de certitudine morali*, in *Periodica* 75 (1986) 78.; M. CONTE-A. CORONATA, *Institutiones iuris canonici ad usum utrisque cleri et scholarum, vol. III, De Processibus*, Taurini-Romae 1962, p. 1, s. 1, t. 13, n. 1393, 331.

⁵⁶ P. A. BONNET, *De iudicis sententia ac de certitudine morali*, in *Periodica* 75 (1986) 81.; E. GRAZIANI, *Giurisprudenza della S. R. Rota in tema di valutazione di prove*, in *Il diritto ecclesiastico* 51 (1940) 293-365., 401-407.; 52 (1941), 39-53., 97-104., 156-162., 211-217.; C. LEFEBRE, *Théorie de preuves et équité canonique*, in *Ephemerides iuris canonici* 2 (1946) 282-312.; H. FLATTEN, *Die freie Beweiswürdung im kanonischen Prozess*, in *Theologische Quartalschrift* 39 (1959) 427-460. (verso quoque latina huius studi habetur *Qua libertate iudex ecclesiasticus probationes appetiari possit et debeat*, in *Apollinaris* 33 (1960), 185-210); C. DE DIEGO-LORA, *La apreciación de las pruebas, documentos Y confesión judicial en proceso de nulidad de matrimonio*, in *Ius canonicum* 7 (1967) 529-573.; A. JULLIEN, *Juges et advocats des tribunaux de l'Eglise*, Roma 1970, p. 3., c. 17-19., 357-447.; T. GIUSSANI, *Discrezionalità del giudice nella valutazione delle prove*, Città del Vaticano 1977.; R. NAVARRO VALLS, *La valoración de la prueba en el derecho canónico*, in AA.. VV., *La norma en el derecho canónico. Actas del III. Congreso internacional de derecho canónico, Pamplona, 10-15 de octubre de 1976, vol. I*, Pamplona 1979, 1113-1124.

⁵⁷ P. A. BONNET, *De iudicis sententia ac de certitudine morali*, in *Periodica* 75 (1986) 83.; A. JULLIEN, *Juges et advocats (cfr. Adn. 58)*, p. 3., c. 18,5, 420-424.; B. DE LANVERSIN, *De momento peritiae instituendae in processibus matrimonialibus recentioribus*, in *Periodica* 73 (1984) 571-586.; P. A. BONNET, *L'omosessualità come causa di nullità matrimoniale*, in *Il diritto ecclesiastico* 94/2 (1984) 261-265.

Többen leírták már, hogy a jogban meglévő szabadság szemben állhat a jogban meglévő igazsággal, de a legfontosabb szempont az isteni törvény érvényesülése.⁵⁸ A legfőbb törvényhozó az egész Egyházra hozza a törvényeket, főleg az általános törvényeket, ezzel kifejezi a keresztények egységének hagyományát, de ettől még a helyi egyházak sajátos arculattal rendelkezhetnek.⁵⁹

A törvényhozónak a törvényekben biztosítani kell a nyilvánosságot, akkor is ha a törvényeket magán-, vagy hivatalos személyre alkalmazzák. Az eljárások nyilvánossága így szemben áll a privát szférával.⁶⁰

Legvilágosabb meghatározás a következő: a jog azon normák összessége, melyek egy közösség életét szabályozzák a közjó elérése céljából.⁶¹

A jog legfontosabb ismertető jegyei a következők:

1. Parancsoló jelleg: valamely cselekmény megtételét parancsolja, vagy tiltja, a parancs megszegéséhez szankciókat rendel.
2. Kényszerítő jelleg: nem kifejezetten parancsol, de a jog megszegése az egyén, vagy a közösség számára jelentős hátrányt jelent. Ettől a rossztól való félelem kényszeríti az egyént, illetve a közösséget a jogkövetésre.
3. Biztonság: a jog az egyén és a közösség számára biztonságot ad. Az egyén, vagy a közösség jogainak csorbulása esetén van kihez fordulni jogorvoslatért. A jogbiztonságot a jogrend biztosítja, amely a jogi normák azon összessége, amelyek a közösség akaratának a megnyilvánulásai.⁶² Minden fejlett társadalom rendelkezik jogrenddel, amely a társadalom tagjainak biztonságot ad, oly módon is, hogy fórumokat biztosít az egyén számára a jogok védelmére, illetve a jogsértések orvoslására, megelőzve ezzel a biztonságot veszélyeztető önbíráskodást. A jogbiztonság alapja az igazságosság kell, hogy legyen, amelynek lényege: megadni mindenkinek azt, ami neki jár. Ha egy jogrend igazságtalan, akkor az bizonyos társadalmi csoportok, vagy az egyének biztonságát veszélyezteti, növeli a bizonytalanságot és a jogfosztott rétegek ellenállását a jogrenddel szemben, sőt gyengíti ezen rétegek jogkövető magatartását.

---

⁵⁸ P. A. BONNET, *De iudicis sententia ac de certitudine morali*, in *Periodica* 75 (1986) 85.; P. FEDELE, *Lo spirito del diritto (cfr. Adn. 37)*, c. 3., 215.

⁵⁹ P. A. BONNET, *De iudicis sententia ac de certitudine morali*, in *Periodica* 75 (1986) 91.; S. KUTTNER, *Il codice di diritto canonico nella storia*, in *Apollinaris* 40 (1967) 25.; C. GALLAGHER, *De notione iuris communis Angliae eiusque applicatione in iure canonico*, in *Periodica* 68 (1979) 97-117.

⁶⁰ P. A. BONNET, *De iudicis sententia ac de certitudine morali*, in *Periodica* 75 (1986) 99.; F. X. WERNZ – P. VIDAL, *Ius canonicum ad codicis normam exactum, tom. VI, De processibus, editio altera a F. M. Capello recognita*, Romae 1949, 1. 1., s. 4., t. 13., § 3., n. 591., 556-557.

⁶¹ M. J. ARROBA CONDE, *Diritto processuale canonico*, Roma 1996, 5.

⁶²IBID, 5.

4. Stabilitás. A jog stabilitást ad az egyének és a közösségek életében. A jogrend stabilitása közvetve hozzájárul egy társadalom fejlődéséhez. Természetesen a stabilitás nem jelenti a jogrend évszázadokon át fennálló változatlanóságát. A társadalommal együtt a jogrend is változik, fejlődik az egyes történelmi korszakokban. A jognak mindig követnie kell az élet változásait. A stabilitás jelenti egyrészt a törvények és jogszabályok megváltoztatásának kritériumait: lehetőleg ne önkényesen és igazságtalanul történjen ez, hanem társadalmi konszenzussal, az igazságosságot és a változtatással elérendő célokat mindig szem előtt tartva. Másrészt a stabilitás jelenti a jogorvoslati fórumok működését, a hozzájuk való fordulás formáit és rendjét. A törvények is rendelkeznek egyfajta belső stabilitással, melyeket a törvényhozó biztosít a törvényeknek.

Meg kell még említeni a jog objektív és szubjektív karakterét.⁶³ Az objektív jog a törvényhozó akaratának megnyilvánulása, amellyel az egyének viselkedését szeretné szabályozni. A szubjektív jog az egyén azon várakozását fejezi ki, amellyel a törvény által garantált javakat szeretné megszerezni, illetve megtartani. A szubjektív jogok gyakran ütköznek egymással a mindennapi élet során, az objektív joggal kapcsolatban pedig bekövetkezhet egyfajta elbizonytalanodás.

A peres eljárás fogalmához közelítve lássuk először az eljárás fogalmát. Az eljárás szó latin megfelelője a *processus* a *procedere* igéből származik, melynek jelentése: előre menni. Sokat elárul ez a kifejezés az eljárás lényegéből, amelyben a cselekmények előre haladnak, vagyis az eljárás olyan cselekmények összessége és egymásutánja, melyek az ügy előre haladását biztosítják. Az eljárás célja az ügy eldöntése és az igazság kiderítése. Fontos még, hogy az eljárás törvényes cselekményeket foglaljon magában, illetve az eljárás lefolytatására jogosult hatóságok vagy személyek előtt történjék. A jelenlegi Kódex 1608. kánonja rendelkezik az eljárásjog erkölcsi kérdéséről, mely az 1917-es Törvénykönyv 1869. kánonjára épül.⁶⁴ Amennyiben az előbbi kritériumok nem teljesülnek, az eljárás semmis lesz. Összefoglalva: az eljárás azon törvényes cselekmények összessége, amelyekkel az arra jogosult hatóságok vagy személyek meghatározott ügyeket megismernek és eldöntenek.⁶⁵ Az eljárás egyik fajtája a bírósági eljárás. Ez alatt a peres eljárást értjük, amely a bíróság előtt zajlik. Kevésbé átfogó fogalom tehát a peres eljárás. Jól érzékelteti a fogalomszűkítést az 1983-as CIC VII. könyve, amelynek címe: „Az eljárások.” Ezen könyv első fejezete „A perek általában” címet viseli.

---

⁶³ PIO VITO VINTO, *I processi nel codice di diritto canonico*, Città del Vaticano 1993, 25.

⁶⁴ Z. GROCHOLEWSKI, *La certezza morale come chiave di lettura delle norme processuali*, in *Ius Ecclesiae* 9 (1997) 427.; 1608. k.; 1917-es CIC 1869. k.

⁶⁵ F. J. RAMOS, *I tribunali ecclesiastici*, Roma 1998, 6.

Amikor egyes emberek szubjektív joga ütközik, akkor ott konfliktus keletkezik. A vitákat csak bizonyos hatóságok – bíróságok – előtt lehet tisztázni. Egy személy jogának tisztázását és érvényre juttatását elősegítő eszköz az eljárás.⁶⁶ A jognak csak akkor van értelme, ha élni tudunk vele, vagyis adott esetben meg tudjuk védeni a jogunkat. Erre szolgál az eljárás, illetve erre utal az ókori mondás: a jog az eljárásban él. A fenti gondolatot foglalja össze az 1400. kánon 1. §-a, mely szerint: „*Per tárgyat képezik: 1. természetes vagy jogi személyek jogainak érvényesítése vagy megvédése, illetve jogi tények kinyilvánítása.*” Szükség van tehát az eljárásokra, amint a jelenleg hatályos Kódexben látjuk. Konfliktushelyzetek és viták az Egyházban is előfordulnak. Természetesen ezen helyzeteket eljáráson kívül is meg lehet oldani, amint ezt sokan a Kódex összeállítása idején hangoztatták és ma is hangoztatják. Az eljárások ellenzői hatással voltak a CIC kialakítására, ugyanis benne az eljárásról szóló kánonok számát az 1917-es Kódexhez képest csökkentették. Mégis megmaradt az eljárásjog az új Kódexben is, jelezve azt, hogy pasztorális jelentőséggel is bír. Másrészt nehezen lehetne eljárások nélkül a kánonjog biztonságát és stabilitását biztosítani. A boldoggá avatási eljárás lezárulta után egyértelmű és világos, hogy kit lehet boldogként tisztelni, s ennek pasztorális jelentőségét úgy gondolom, hogy nem kell részleteznem. Hivatalos egyházi eljárás nélkül azonban ez a tisztelet nem lenne egyértelmű, illetve különféle helyi tiszteletek alakulnának ki, nem kevés zavart és félreértést okozva az Egyház életében. Erre voltak példák az Egyház történetében, amint azt a történeti összefoglalóban (II. fejezet) majd látni fogjuk. A boldoggá avatási eljárásban is egy vita van egy személy életéről, erényeiről, csodáiról, példamutatásáról. Fontos egy eljárással meggyőződni arról, hogy az illető személy méltó-e a boldoggá avatásra, vagy nem. Elkerülhető így az arra méltatlanok boldoggá avatása, illetve az arra méltók boldoggá avatásának az elmaradása. Véleményünk szerint ez az egy példa is megfelelőképpen illusztrálja azt, hogy az eljárásokra az Egyház életében is szükség van. Lehet nem szeretni az eljárásokat, s természetesen ezt bárki megteheti, de egyet nem szabad elfelejtenünk: az igazság kiderítésére jelenleg nincs hatékonyabb és jobb eszköz a kezünkben, s amíg ez így lesz, addig az eljárások létjogosultsága az Egyház életében nem vitatható. Jobbizonytalanság vélelmekkel és az igazságtalanság lehetősége eljárás nélkül, vagy jobbizonytalanság tényekkel, az igazság kiderülésének nagy esélyével az eljárás igénybevételével: ez a választási lehetőség áll előttünk, s a jogász, vagy a jogot tisztelő ember célja nem lehet más, mint az utóbbi lehetőség választása és elfogadása.

---

⁶⁶ M. J. ARROBA CONDE, *Diritto processuale canonico*, Roma 1996, 6.

Az eljárások formái az eljárásjog autonómiáját biztosítják és szolgálják. A formalizmus ezekben a törvényekben az igazság kiderítését és az erkölcs érvényesülését szolgálja.⁶⁷

Tovább szűkítve az eljárás fogalmát, lássuk mit jelent a peres eljárás. A per az eljárásnál szűkebb fogalom: az eljárás egy fajtája. A latin nyelv „*iudicium*”-nak nevezi a pert. Ez a szó sokféle jelentést hordoz, s ezeket a jelenleg hatályos Kódex átveszi. Legtöbbször a peres eljárást értik alatta, vagy a bíró ítéletét, de jelentheti a személy döntését, egy dolog értékelését, vagy az értelem használatát.⁶⁸ Maga a szó jelentése – jogot mondani – alátámasztja a legtöbbször használt értelmezéseket. A magyar per szó egyet jelent: a bíróság előtt zajló eljárást. Ez nem más, mint egy vitás helyzet bírói úton történő megoldása. A per alatt az egész peres eljárást értjük, vagyis a perceselexmények összességét, amelyek elsősorban a bíró perceselexményei. A peres eljárás során meg kell tartani a perrendet – *ordo iudiciarius* – amely meghatározza és szabályozza a perceselexmények sorrendjét. A peres eljárás az ellentmondás technikája, amely bizonytalan jogok megállapítására, vagy a jogi konfliktusok megoldására irányul. Fontos és csak a perre jellemző, hogy bíróság előtt zajlik és kontradiktórikus jellegű. A per az eljárásnak egy része, szakasza. Vannak nem peres eljárások is, amelyek nem bíróság előtt és nem kontradiktórikus formában zajlanak.

A boldoggá avatási eljárás bizonytalan tényeket állapít meg oly módon, hogy kimondja a vizsgált személyről: boldoggá avatható-e, vagy nem. Ennek a jogi bizonytalanságnak a megszüntetése egyértelműen pasztorális haszonnal és jelentőséggel bír. Jogi konfliktusnak semmiképpen nem nevezhető a boldoggá avatási eljárás. Az eljárás peres jellegét pedig egy későbbi fejezetben fogjuk elemezni.

1.2. A peres eljárás fogalmának határai: mit tekintünk peres eljárásnak és mit nem.

A peres eljárás határait vizsgálva először vizsgáljuk meg, hogy mennyire létjogosult ez az eljárás. A peres eljárásra azért van szükség, hogy a konfliktushelyzetek kialakulásakor megállapítsák és alkalmazzák a törvényt. A törvény alkalmazásának egyik formája tehát a peres eljárás. A törvény pedig azért van, hogy normákat adjon egy adott közösségnek, a közösség tagjainak életét szabályozza.

---

⁶⁷ P. A. BONNET, *De iudicis sententia ac de certitudine morali*, in *Periodica* 75 (1986) 93.; G. CHIOVEDA, *Le forme nella difesa giudiziale del diritto*, in *Saggio di diritto processuale civile*, Bologna 1904, 194.; M. T. ZANZUCCHI, *Diritto processuale civile. Vol. I, Introduzione e parte generale*, Milano 1964, t. 2., c. 5., s. 2., § 5., n. 26., 427.

⁶⁸ PIO VITO VINTO, *I processi nel codice di diritto canonico*, Città del Vaticano 1993, 29.

A normák megvalósítása és a szabályozás a törvény gyakorlati alkalmazását kívánja. Ennek egyik eszköze az eljárás. A II. Vatikáni Zsinat után az eljárások ellenzői két, általuk nem zsinati szellemű alapelvét támadták az eljárásnak: a kontradiktórikus alapelvet, illetve a formalitást.⁶⁹ Abban az esetben, ha a fenti jellemzőket kivennénk az eljárásból, akkor egy olyan kilúgozott eljárást kapnánk, amely nem nevezhető peres eljárásnak. Mindezekből következik, hogy a peres eljárás határai a fenti jellemzők, vagyis ha egy adott eljárás nem rendelkezik a fenti jellemzőkkel, nem nevezhető peres eljárásnak, ebben az esetben közigazgatási eljárás a neve.

A formalitás az eljárásban részt vevő felek egyenlőségét, a formalitás a kontradiktórikus alapelvvel együtt pedig az igazságosságot garantálja. Az Egyházban a legfőbb törvény az Evangélium, a szeretet, a szabadság és a szolidaritás, végső soron a lelkek üdvössége. Amennyiben a szeretet törvénye nem elég a felmerülő konfliktusok megoldására, akkor ott van eszközként a peres eljárás.

Feltehetjük a kérdést: vajon jó és megfelelő eszköz-e a konfliktusok megoldására a peres eljárás? A válaszhoz segítségül hívjuk a Kódexet, mely azt tanácsolja, hogy a pereket lehetőleg kerüljük el.⁷⁰ A közjó és az igazságosság védelme azonban mégis szükségessé teszi a pereket. A közérdeket védő ügyek nem oldódhatnak meg eljáráson kívül. Ilyen ügy például a boldoggá avatási eljárás, melyben a közérdek világosan látható. A peres eljárás létjogosultságának kérdéséről gondolkodva megfontolandó a következő kérdés: vajon mi jobb: megmaradni egy igazságtalan helyzetben, vagy pereskedni? Első gondolatra nem illik bele az Egyház küldetésébe a peres eljárás, de lehet, hogy az igazságtalan helyzetek kialakulása és fenntartása jobban veszélyezteti a lelkek üdvösségét, mint a peres eljárás, márpedig az Egyházban a legfőbb törvény a lelkek üdvössége.⁷¹ A kánoni eljárásjog része az Egyház jogrendjének: célja, hogy az Egyház életét és küldetését közvetlenül érintő jogvitákat megoldja. Az eljárás célja még, hogy szabályozza a hívek közötti közös életet, vagyis megfelel a személyes jogvédelem követelményeinek.⁷²

---

⁶⁹ M. J. ARROBA CONDE, *Diritto processuale canonico*, Roma 1995, 20-21.

⁷⁰ 1446. k.

⁷¹ 1752. k.

⁷² M. J. ARROBA CONDE, *Diritto processuale canonico*, Roma 1996, 25.

1.3. A peres eljárás fajtái

1.3.1. Rendes eljárás

A rendes eljárásba tartoznak azok a peres eljárások, amelyeket a hatáskörrel rendelkező bíróság előtt indítottak a megfelelő fokon. Itt jegyzendő meg, hogy a római pápa, mint az Egyház legfőbb bírója a maga teljes és közvetlen hatalmával magához vonhat bármely ügyet és ítélezhet benne.

1.3.2. Rendkívüli eljárás

Ebbe a csoportba a következő különleges eljárások tartoznak:

1. A házasság érvénytelensége megállapítására irányuló per.
2. A házasság érvénytelenségének megállapítására irányuló okirati eljárás.
3. A szeparációs eljárás.
4. A házasság felbontása.
5. Holtnak nyilvánítási eljárás.
6. A felszentelés semmisségének kinyilvánításáért folyó perek.
7. Eljárás az új házasság kötése elleni tilalom törlése iránt.

1.3.3. Adminisztratív eljárások

Ezek lehetnek:

1. Büntető eljárások.
2. Peren kívüli büntető eljárás.
3. A plébánosok elmozdításának vagy áthelyezésének eljárása.
4. Az intézményből való kilépés: exklausztráció.
5. Elbocsátás a megszentelt élet társaságából.
6. Felmentés a fogadalom és az eskü alól.
7. A papság és a diakonátus kötelezettsége alóli mentesítésre irányuló eljárás.
8. A pápaválasztás.

9. A boldoggá- illetve szenttéavatási eljárás.⁷³

A fenti felosztás az adminisztratív eljárások közé sorolja a boldoggá avatási eljárást. Ennek ellenére előzetesen megállapíthatjuk, hogy leginkább ez az eljárás viseli magán a peres eljárás jegyeit.

Röviden szeretném összefoglalni a boldoggá avatási eljárást a hatályos jog szerint.

Bármely hívő katolikusnak lehet kezdeményezni a boldoggá-, illetve a szentté avatását, aki a szentség hírében halt meg: akiről azt tartják, hogy az erényeket hősi fokon gyakorolta, a szentség spontán hírének örvend széles körben és tartósan (vagyis nem mesterségesen előidézetten), illetve aki mártírként halt meg, vagyis a hit iránti gyűlöletből erőszakosan ölték meg, és a hit iránti szeretetből adta oda az életét. Új ügyekben szemtanúkat, régi ügyekben írott forrásokat használnak tanúként.

Az eljárást a felperes kezdeményezi, aki magánszemély lehet Isten népéből, vagy a hívők egy csoportja. A felperes mindig posztulátoron keresztül tevékenykedik, akit a püspök nevez ki, vagy erősít meg. Az illetékes püspök az lesz, akinek az egyházmegyéje területén Isten szolgálja elhunyt. Az eljárás első szakasza az egyházmegyei eljárás.

A posztulátor feladatai az eljárásban:

- benyújtja a kereseti kérelmet, melyhez csatolja a jelölt életrajzát kronológiai és történeti kritériumok szerint, részletezi az illető erényeit, a szentség és a csodák hírét, illetve az előre látható nehézségeket az ügyvel kapcsolatban,
- csatolja Isten szolgájának minden írását és a tanúk felsorolását.

A püspök feladatai az eljárásban:

- kikérni a Püspöki Konferencia véleményét az eljárás megkezdésének szükségességéről,
- a saját egyházmegyéjében közzétenni a posztulátor kérelmét,
- felhívni a hívek figyelmét, hogy adjanak információt az ügyben,
- a kereset elfogadása esetén kinevezni az ügyészt, a jegyzőt és a szakértőket,
- összehívni a bíróság ülését,
- ügyelni az eljárás törvényességére.

---

⁷³ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 291-333.; F. D'OSTILIO, *I processo canonico. Loro giusta durata*, Roma 1989.; V. DE PAOLIS, *L'applicazione della pena canonica*, in *Monitor Ecclesiasticus* (1989) 69-94.; A. P. FRUTAZ, *Elementi costitutivi delle cause di beatificazione e di canonizzazione*, in *Rivista di Vita Spirituale* 30 (1976) 362-375.; J. HERVADA, *Diritto costituzionale canonico*, Milano 1989.; P. MONETA, *La giustizia nella Chiesa*, Bologna 1995.; P. V. PINTO, *La giustizia amministrativa della Chiesa*, Milano 1977.; P. PELLEGRINO, *Natura del decreto giudiziale nel processo canonico*, in *Ephemerides Ius Canonici* 24 (1968) 322-345.

A bíróság feladatai az eljárásban:

- a tanúk kihallgatása, jegyzőkönyvek felvétele,
- Isten szolgája írásainak, házának, sírjának vizsgálata,
- a szentség melletti erkölcsi bizonyosság esetén felterjeszteni az ügyet a Szenttéavatási Ügyek Kongregációjához.

A felterjesztéssel kezdetét veszi az eljárás második szakasza, az úgynevezett római eljárás. Ebben a szakaszban a Kongregáció megvizsgálja az egyházmegyei szakaszt és amennyiben mindent rendben talál, akkor az ügyet egy Relatorra bízják, aki elkészíti a *Positio*-t, amely két részből áll:

- *Summarium*: tartalmazza a tanúvallomásokot és az eljárás dokumentumait,
- *Informatio*: ez a *Summarium*-on alapuló előadás a bizonyítási eszközökről, az életrajzról és az erények hősi fokon történt gyakorlásáról, vagy a mártírhalálról és a szentség híreről.

A *Positio*-t nyolc teológus consultorral tanulmányoztatják át, az életszentség mellett szóló kétharmados szavazattöbbség esetén a hitvédő a *Positio*-t a Kongregáció Bíborosai és Püspök Tagjai ülése elé viszi.

Kedvező döntés és vélemény esetén a pápát informálják az eljárásról, aki dönt a boldoggá avatásról. Ezt a döntését határozatban hirdeti ki, amely után eldöntik a szertartás helyét és idejét.

1.4. A per résztvevői

A per résztvevői a felek, illetve a bíró, vagy bírói testület, kollégium.

A felek meghatározásánál problémát jelent, hogy a jelenleg hatályos Kódex nem tartalmaz definíciót a felekre, ráadásul a fél fogalmát többféle értelemben használja: tágabban és szűkebben egyaránt.

Van, amikor a percelemekények alanyait érti alattuk, máskor az eljárás joghatásának alanyait, vagy még szűkebb értelemben csak az ítélet joghatásának alanyait. A pontos, világos definíció hiánya, illetve a többféle értelmezés mindenképpen megnehezíti a felek fogalmának meghatározását. Legjobban a következőképpen közelíthetjük meg a felek fogalmát: ők a bírák tevékenységének címzettjei. Közülük az egyik a saját nevében, vagyis saját érdekében kéri a bíró közreműködését a felmerült vita eldöntésére, ő a felperes. A másik fél, aki ellen, vagy akivel szemben kéri a bírói ítéletet, ő az alperes.

Fontos még, hogy a fél fogalma az adott ügyben érdekeltséget is jelent, vagyis a felek azok a személyek, akikre nézve a hatóság ítéletéből előny vagy hátrány származik. Akikre nézve a bíróság ítélete közömbös, nem tekinthetők feleknek, mert nincs érdekeltségük az adott perben. Az érdekeltség jelenti azt is, hogy a feleknek érdekükben áll perceselexményeket végezni, illetve azokra válaszolni, hogy a számukra előnyös döntést elérjék, vagy a hátrányos döntést elkerüljék. Mindezekből az következik, hogy az érdekeltség alapvetően kell ahhoz, hogy az adott per előre haladjon. Ki kell azonban jelenteni, hogy nem elég bármilyen érdek egy perben. Az érdeknek személyesnek kell lennie, ami arra a személyre áll fenn, aki ügyével a bírósághoz fordult. Az érdeknek ezen kívül direktnek kell lennie, amely egy meghatározott személy közvetlen, különös érdekeltségét, nem pedig általános érdekeltséget jelent. Az érdek legyen aktuális: aktuálisan érintse a bírói közreműködést kérő személyt. Végül, de nem utolsó sorban az érdeknek törvényesnek kell lennie, azaz a törvény direkt, de legalábbis indirekt módon támogassa az érdeket. Nem lehet törvényes érdek az olyan helyzet, amelyről a felek maguk is tudnak rendelkezni, illetve olyan sem, amelyről a hatalom gyakorlója saját hatáskörében dönthet.

Az eljárásban bármely fél helyett eljárhat úgynevezett eljárási helyettes, aki a felekhez hasonlóan jár el, ezáltal féllé válik. Eljárási helyettes csak az a személy lehet, akit erre a törvény felhatalmaz: cselexményeit a jog úgy tekinti, mintha az általa képviselt személy tette volna. Ebből következik, hogy az eljárási helyettes soha nem tevékenykedhet a saját nevében. Nem fordulhat elő az az eset, hogy egy fél olyan képviselővel vegyen részt egy perben, aki más nevében jár el, s az általa képviselt személy részére szerez jogokat és kötelezettségeket.

A felperes az a személy, aki elsőként fordul a bírósághoz, hogy vizsgálják ki azt az ügyet, amelyben ő érdekelt. Az érdekeltséget a CIC. kifejezetten megköveteli a felperes részéről.⁷⁴ A felperes beadványa a keresetlevél, amely a per fő kérdésére vonatkozik. A felperes lehet természetes és jogi személy egyaránt, aki szabadon, vagy hivatalból kötelezően hozza meg döntését a per megindításáról.

Az alperes az a személy, aki ellen felperes a keresetét benyújtotta, szorosabban értelmezve, akit a bíró a perbe megidézett. Alperes is lehet természetes, illetve jogi személy. Az alperes pozíciója nem szabadon választott, ő nem szabadon lép be a perbe, hanem a belépés számára a bíró idézése után kötelező.

Néhány alapelv a peres felekkel kapcsolatban:

1. Mindig azt terheli a bizonyítás, aki valamit állít.⁷⁵

---

⁷⁴ 1501., 1596. k.

⁷⁵ 1526. k. 1. §

2. Amennyiben a felperes nem tudja az állítását bizonyítani, az alperest el kell engedni, vagy fel kell menteni.⁷⁶

A keresetlevélben mindig a felperes állít valamit és ezt neki kell bizonyítania. Az alperest semmilyen bizonyítási kötelezettség nem terheli: az ellentmondását és tagadását nem kell bizonyítania. Amennyiben az alperes állít valamit, akkor ezt neki kell bizonyítania, s a felperes számára lesz elegendő a tagadás, bizonyítás nélkül.

A felekkel szemben fontos követelményeket állapít meg a jog. Ezek a következők:

1. Képesség a perhez.

Olyan természetes, vagy jogi személyek, akik, illetve amelyek rendelkeznek jogképességgel. Ezen személyek az őket megillető jogokat védelmezhetik, illetve visszakövetelhetik.⁷⁷ Jogalanyok azok, akik megkeresztelkedtek és közösségben vannak a katolikus egyházzal. A hatályos jog azonban elismeri a keresztleletlenek, a nem katolikus megkereszteltek, sőt még a kiközösítettek képességét is ahhoz, hogy féllé váljanak.⁷⁸ Hogyan lehetséges, hogy a CIC. ilyen megállapítást tesz? Vajon a féllé válás képességének ilyen széles körű kiterjesztése nem sérti a katolikusnak megkereszteltek jogait? Egyáltalán: mi az alapja a képesség ilyen értelmezésének? Előjáróban megállapíthatjuk, hogy az 1476. kánon alapja csak a természet-, illetve isteni jog lehet. Tisztán egyházi jog ugyanis nem terjeszthető ki a katolikus egyházzal nem teljes közösségben lévőkre. Az embert ember mivoltánál fogva megillető jog a perben való eljárás képessége, amely természetjogi eredetű.⁷⁹ Az ember létezésénél fogva jogalanyisággal rendelkező személy, ott ahol van és abban az állapotában, ahogyan van. Isteni jogi alapot ad a fenti kánonnak az igazságosság védelmének kötelezettsége. A kánonjog legfőbb alapja és követelménye az igazságosság, mint isteni erény kell, hogy legyen. A katolikus egyházzal nem egy közösségben lévő személyek kapcsolatba kerülhetnek megkereszteltekkel. Ezen kapcsolatban egyházi jogi szempontból is igazságtalanság érheti őket. Ezen igazságtalanságok kiküszöbölésére terjeszti ki a kánonjog a pereskedés képességét a keresztleletlenek számára.⁸⁰ Az Egyház minden ember jogáról gondoskodni kíván, s ennek a törekvésnek nem más az alapja, mint az a tanítás, hogy Krisztus mindenkit meghívott az üdvösségre.⁸¹

---

⁷⁶ 1608. k. 1. §

⁷⁷ 221. k.

⁷⁸ 1476. k.

⁷⁹ J. HERVADA, *Kritikai bevezetés a természetjogba*, Budapest 2004, 124.

⁸⁰ M. J. ARROBA CONDE, *Diritto processuale canonico*, Roma 1996, 220.

⁸¹ Mt. 28, 19-20.

Világosan látható tehát, hogy az 1476. kánonnak isteni és természetjogi gyökerei vannak a pasztorális célja mellett. Nem a megkeresztelték jogainak csorbításáról van itt szó, hanem a keresztleetlenek jogainak elismeréséről, amely emberi mivoltukból fakad.

2. A jogcím.

Ez fontos, sőt nélkülözhetetlen feltétel a féllé váláshoz. Igen fontos még az is, hogy ez a jogcím konkrét dologra vonatkozzon, s a személy legyen ezen konkrét jog címzettje. Ha a perbe lépő személy nem rendelkezik a fenti kritériumokkal, nem léphet a perbe, ellenkező esetben az ítélet érvénytelen lesz.

A törvényesen alapított szervezetek jogi személyekként részt vehetnek a peres eljárásban. A jogi személyeket a részleges, vagy egyetemes jog szabályozása szerinti törvényes képviselő képviselheti a perben. A püspök is képviselheti a jogi személyt a képviselő hiánya, vagy hanyagság miatt és akkor, ha a jogi személy a hatáskörébe tartozik.⁸²

A képviselő alkalmazásáról az 1481. kánon 3. §-a. illetve az 1519. kánon 1. §-a rendelkezik. Több szerző az egyik kánonban szereplő védő szót a másik kánonban említett képviselő szóval azonosítja. A két szó, bár azonos, de ebből nem következik logikusan, hogy a törvény kötelezően előírja a képviselő kinevezését a közügyeket érintő perekben.⁸³ A féllé válás képességét osztályozni lehet.⁸⁴ Megkülönböztetjük az aktív és a passzív képességet. Aktív képessége a felperesnek, passzív képessége az alperesnek van. A felperes aktív képessége további három szinten valósulhat meg:

- a jogképesség szintjén, ami lehetővé teszi számára, hogy jogok címzettje legyen,
- a cselekvőképesség szintjén, vagyis a jogai védelmére fel tud lépni,
- és a posztuláció képessége szintjén: eljárási cselekményeket személyesen tud végezni.

A passzív képesség lehet:

- abszolút, vagyis minden személyre vonatkozó,
- és relatív: a felperes keresetlevelével szemben az alperes kifogása.

Megjegyzendő érdekességként, hogy az 1983-as Törvénykönyv a képességek fenti kimerítő osztályozását nem tartalmazza, hanem rögtön tárgyalja a perben állás képességét. Első pillantásra komoly hiányosságnak tűnik ez. Jobban átgondolva a problémát: egy törvénykönyv célja a gyakorlati jog közlése. Elméleti kérdésekkel – például a képesség fenti felosztásával – elegendő ha csak a szakirodalom, a jogtudomány foglalkozik.

---

⁸² 1480. k. 2. §

⁸³ M. J. ARROBA CONDE, *Diritto processuale canonico*, Roma 1996, 245., J. LLOBELL, *Il patrocinio forense e la „concezione istituzionale” del processo* in AA.VV., *Il processo matrimoniale canonico*, Città del Vaticano, 1994, 443.

⁸⁴ M. J. ARROBA CONDE, *Diritto processuale canonico*, Roma 1996, 217-218.

Egy törvénykönyv feladata a jog gyakorlati életben való alkalmazásának az elősegítése. Ennek fényében gondolkodva a fenti kérdésről a felosztás Törvénykönyvben való közlésének hiánya nem hiányosságnak, hanem természetes jelenségnek tűnik.

Ha az általános jogképességet az eljárásra alkalmazzuk, akkor jön létre a félé válás képessége. A fél ezen szerepét gyakorolva megvalósítja a perben állás képességét. Ezt nevezi a kánonjog perlési, válaszadási és eljárási képességnek, vagy eljárási legitimációnak. Ez utóbbi az eljárási képességet korlátozhatja vagy kiszélesítheti. Az eljárási képesség, vagy „legitimatio ad processum” az a lehetőség, hogy a személy a jogait a saját nevében gyakorolja.

A perben állás képessége azt jelenti, hogy az illető személy a bíró közreműködését a saját nevében kéri. Előfordulhat, hogy valaki nem rendelkezik a perben állás képességével, mert eltiltották a perben való fellépéstől, vagy nem rendelkeznek az értelem és az akarat használatának képességével (pl. kiskorú, fogyatékos, stb.). Utóbbi körülmények fennállása esetén a perbeli cselekvőképesség hiányában szenvedő igénybe veheti törvényes képviselő (gyám, gondnok) segítségét.

A gondnok kinevezésének szabályait a házassági perek esetén pontosan részletezi *Dignitas connubii* instrukció.⁸⁵ A jogi személyek jellegéből következik, hogy a perben a törvényes képviselőik járnak el.

A felek cselekvőképessége olyan fontos tulajdonság, hogy a hiányában hozott ítélet orvosolhatatlanul semmis lesz.⁸⁶

A perben való részvétel és eljárás nem csak jog, hanem kötelesség is.⁸⁷

A perbeli képesség harmadik szintje a *postulatio*: meg kell tenni minden törvényes jogcselekményt, amely a jogvédelemhez szükséges. Képesnek kell lennünk minden eljárási cselekmény megvalósítására a perben személyesen vagy mások által. A Kódex megkülönbözteti a perben állás képességét a perben való cselekvés és válaszadás képességétől.⁸⁸ Utóbbit nevezzük „*ius postulandi*”-nak, amely megfelel a saját jogok gyakorlásának. Jellegzetessége a kánonjognak, hogy a cselekvőképességgel rendelkező fél a saját nevében perel, maga végzi a percselekményeket és személyesen válaszol a perben felmerülő kérdésekre. A kivételektől eltekintve nem kötelező az ügyvéd közreműködése.

---

⁸⁵ PONTIFICIO CONSIGLIO PER I TESTI LEGISLATIVI, „*Dignitas connubii*”, Istruzione, 25. 01. 2005. Città del Vaticano 2005, Art. 99.

⁸⁶ 1620. k. 5, 6.

⁸⁷ 1477. k.

⁸⁸ 1478. k., 1481. k. 1. §

A postulatio lehet:

- közvetlen, ha a fél személyesen gyakorolja ezen jogát,
- illetve közvetett, ha a fél másokon keresztül gyakorolja a jogát.

A per folyamata a keresettel indul, amely a felperes jellegzetes, konkrét cselekménye, hogy jogait megvédje. A neve is erre utal: actio, amely az agere szóból származik. Ez a szó a római jogban mindig a jogvédelemmel kapcsolatos. Nem arra ad jogot a kereset, hogy a felperes magánszeméllyel szemben megvédje a jogát, ez nem lenne igazságszolgáltatásnak nevezhető. A kereset egy jogképesség, hogy a fél kikényszerítse jogai védelmére az igazságszolgáltató hatóság közbelépését.

A bíróság az objektív jogot alkalmazza felperes keresetére, így őrizve meg a közrendet. A keresetről megállapítható tehát, hogy jogot és jogi tényt is véd. A CIC. viszont kimondja, hogy nem csak a kereset, hanem a kifogás is védi a jogot.⁸⁹ A kereset az elévüléssel, vagy más törvényes módon szűnhet meg.⁹⁰

A keresetek csoportosítása sokféle lehet. Témánk szempontjából a legfontosabb csoportosítás a kereseti kérelem oka szerinti. Eszerint megkülönböztetünk:

- dologi,
- személyi,
- és vegyes keresetet, természetesen aszerint, hogy dologi, személyi, vagy vegyes jog megállapítására, illetve visszakövetelésére irányul-e.

Fontos még a tartalom szerinti osztályozás, amely a kereset célja szerint különböztet. Ezen felosztás szerint a kereset lehet:

- megállapítási, amely jogokat, vagy azok hiányát állapítja meg,
- marasztalási, melyben felperes kéri a bírót alperes marasztalására (pl. kötelezi valamire),
- jogalkotási, amely jogviszony, vagy jogállapot megváltoztatására irányul.⁹¹

Az alperes jellegzetes eszköze arra, hogy védekezzen felperes keresetére: a kifogás (*exceptio*). A kifogás nem választható el felperes keresetlelétől, s legfontosabb célja, hogy felperes keresetét késleltesse, illetve megszüntesse. Tipikus jogvédő eszköz abban az esetben, ha alperesnek vissza kell követelnie azt a jogát, amelyet felperes a keresetével támad. Természetesen alperes jogosultsága csak az ítéletben dől el. A kifogásban alperesnek elegendő a személyes érdekeltségét, illetve ennek jogi alapját igazolni.

---

⁸⁹ 1491. k.

⁹⁰ 1492. k.

⁹¹ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 112-113.

A kifogás vagy a kereset lényegét, vagy a formáját érinti. Kifogást a bíró is előterjeszthet, ha szeretné elkerülni a súlyosan igazságtalan ítéletet a felek hanyagsága esetén.⁹²

A kifogás kivétel nélkül minden jogot védelmezhet, ráadásul örök, vagyis nem évül el. A kifogás célja a per megakadályozása a kereset aláírása útján, ezért a kifogást a perfelvételkor, vagy már előtte kell betervezni.

A kifogások csoportosítása a következő:

- anyagi jogi
- és eljárásjogi kifogások.

Témánk szempontjából az utóbbi további osztályozása fontos, s ez a következő:

- perhalasztó
- és pergátló kifogások.⁹³

Megkülönböztethetünk még pozitív és negatív kifogásokat. Előbbiek a hagyományos kifogások, utóbbiak egyszerűen tagadják felperes keresetét ellentétes tények állításával. Egyes szerzők szerint a negatív kifogás nem igazi kifogás, mert nem vonatkozik közvetlenül és kifejezetten valamelyik jogra.⁹⁴

Fontos szereplője a pernek a bíró. Ő gyakorolja a bírói hatalmat. Elnevezése a latin *iudex* szóból származik, mely a *ius* és a *dicere* szavakból képződött, jelentése: kimondani, kihirdetni a jogot.⁹⁵ A jog kihirdetése előtt a bírónak meg kell ismernie az ügyet. A bíró hatalmát gyakorolhatja egyedül vagy kollégiumban törvényes kinevezés által. A bíró biztosítja a törvény által garantált jogok elérését úgy, hogy a jogok védelme érdekében a törvényt aktualizálja.⁹⁶ Más definíció szerint a bíró olyan személy, aki arra kapott hatalmat, hogy megismerjen egy ügyet és a vele kapcsolatos jogvitát eldöntse. A bíró közfeladatot lát el, sőt közhatalmat gyakorol. Ez azt jelenti, hogy az ítéletével másokat kötelezni tud. Ezzel szemben állnak a felek magán érdekei, amelyeket úgy érvényesíthetnek, hogy a bírói ítéletet megtámadhatják.

Ez a fellebbezés intézménye, amely a jogbiztonság alappillére. A bíró hatalmát korlátozza az is, hogy döntésével köteles alkalmazni a törvényt, illetve ítélete csak a perben érdekelt feleket kötelezi. Legfőbb bírói hatalma az egyházmegyében a megyéspüspöknek van.

---

⁹² 1425. k.

⁹³ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 114-115.

⁹⁴ J. J. GARCIA FAIDE, *Nuevo derecho procesal canónico*, Salamanca 1995, 17.

⁹⁵ M. J. ARROBA CONDE, *Diritto processuale canonico*, Roma 1996, 173.

⁹⁶ F. J. RAMOS, *I tribunali ecclesiastici*, Roma 1998, 100.

Ezt a hatalmat általában nem közvetlenül, hanem közvetve, a bírósági helynökön, illetve az egyházmegyei bíróságon keresztül gyakorolja. A bírósági helynök kinevezése még abban az esetben is kötelező, ha a megyéspüspök személyesen bíraskodik a perekben.⁹⁷

A katolikus egyházban a pápa rendelkezik a legfőbb bírói hatalommal. Ez a pápa hatalmának jellegzetességei szerint: teljes, legfőbb és közvetlen hatalom. Ez azt jelenti, hogy a pápa bármely ügyet bármikor magához vonhat és személyesen bíraskodhat, illetve ítélezhet benne. A pápának tehát abszolút hatásköre van, amely felette áll a többi bíróság hatáskörének. Mindenképpen meg kell különböztetni a pápa magához vonási intézményét a pápának fenntartott ügyektől, hiszen a fenntartott ügyeket a törvényhozó kivétel nélkül felsorolja, míg a pápa teljesen szabadon, minden korlátozás nélkül magához vonhat bármely ügyet. Ennek esetei a következők:

1. A felperes egy alacsonyabb fokú bíróságon nyújtott be keresetet, vagyis kezdeményezte a pert, s a pápa azt egy motu proprio kibocsátásával magához vonta, s ezt a bíróval törvényes formában közölték. Ekkor a bíró kötelessége, hogy az eljárásban megálljon. A pápa joga eldönteni, hogy a bíró eljárási cselekményeit érvényben hagyja, vagy sem.
2. Felperes eleve a pápánál kezdeményezi az ügyet. Csak akkor jön létre a hatáskör, ha a pápa elfogadja a kezdeményezést.
3. Alacsonyabb fokú bíróságon elkezdett ügyet a felek kérésére vonja magához a pápa.

A pápa bírói hatalmát jellemezve fontos megállapítani, hogy ítéletei ellen nem lehet fellebbezni, de ítéletének megváltoztatását kérni lehet.⁹⁸

Első hallásra túlzottnak tűnik a pápa ilyen erős bírói hatalma: abszolút hatáskör fellebezés, vagy legalább felülvizsgálat nélkül. Nem feledhetjük el azonban azt a tényt, hogy a pápa primátusa isteni jogi eredetű. A pápaságot Krisztus alapította, s az oldás és kötés hatalmát is Ő bízta Péterre.⁹⁹ A pápa Krisztus földi helytartója, s ebből az következik, hogy döntései, bíraskodása Krisztus Urunk bírói hatalmában gyökerezik, Aki maga az igazság.¹⁰⁰ Az isteni jog pedig mindig felette áll a tisztán egyházi jognak, s ez a pápa bírói hatalmának esetében sincs másképp. Igen fontos megjegyezni még a pápa erős bírói hatalmának pasztorális jelentőségét, mely a boldoggá avatási ügyekben teljesen nyilvánvaló.

---

⁹⁷ 1420. k. 1. §

⁹⁸ 1404. k.

⁹⁹ Mt. 16, 18-19.

¹⁰⁰ Jn. 14, 6.

A pápa bírói hatalmát gyakorolhatja még:

- delegált bíróságon keresztül konkrét ügyekben,
- apostoli bíróságokon keresztül. Ezek a Római Rota és az Apostoli Szignatúra. Előbbi apostoli, rendes és társas bíróság, amely másod-, harmad- és utolsó fokon jár el. Alternatív lehetőségként fellebbezési bíróság minden – akár területi, vagy személyi – bíróság ítéleteivel kapcsolatban. Utóbbi felügyeli a bíróságokat: ezt normákkal, általános határozatokkal, körlevelekkel végzi. Feloldja a természetes- és a jogi személyek és az igazgatási szervek közötti konfliktusokat. Befogadja és elbírálja a Rota döntései elleni kérelmeket.

A per résztvevője még az ügyvéd. Régen a vitatkozó felek hívták segítségül az ügyvéd személyét. Az ügyvéd egyben képviselő is, feladatuk között sok hasonlóság van. Az ügyvéd segíti és védi ügyfelét a perben, jogi tanácsokkal látja el az ügy érdemében és eljárási kérdésekben egyaránt. Az ügyvéd a perben a saját nevében, de a fél érdekében jár el.

Az ügyvéd tevékenysége a következő feladatokra terjed ki:

- elkészíti a keresetlevelet,
- meghatározza a per tárgyát,
- előterjeszti a bizonyítási indítványt,
- a fél védekezését összefoglalja,
- elkészíti és benyújtja a fellebbezést.

Az ügyvéd részvétele a perekben általában nem kötelező. Kivételek:

- ha részvételét a törvény vagy a bíró rendelkezése előírja,
- büntetőügyekben,
- kiskorúak ügyeiben,
- a Rota Romana és az Apostoli Szignatúra bíróságain folyó ügyekben.

Ügyvéd csak katolikus lehet és lehetőleg rendelkeznie kell kánonjogi doktorátussal. Mindkét kritérium alól adhat felmentést a megyéspüspök. Az első szempontnál fontos, hogy az ügyet a katolikus egyház tanítása szerint tudja értékelni. A második kritériumnál a fél védelme kívánja meg a magas szintű jogi ismereteket. A kánonjogi végzettséggel rendelkezőt mindig előnyben kell részesíteni a civil jogi – akár magasabb – végzettségűvel szemben.¹⁰¹

Az ügyvéd köteles letenni hiteles formában a perre vonatkozó megbízását a bíróságon.¹⁰² A megbízás nélkül végzett perceseletek érvénytelenek lesznek. A megbízás bármikor visszavonható: a bíró és a fél is megteheti.

---

¹⁰¹ M. J. ARROBA CONDE, *Diritto processuale canonico*, Roma 1996, 249.

¹⁰² 1484. k.

A Kódex felsorolja a megbízás helytelen teljesítésének eseteit:

- Tilos megvenni a pert: a képviselő nem fizethet azért, hogy megbízzák a képviselettel.
- Tilos a túlzott jövedelem kikötése.¹⁰³
- Tilos elvenni az ügyet a hatáskörrel rendelkező bíróságtól az előnyösebb döntés érdekében.
- Tilos ajándékok, vagy ígérek fejében, vagy bármi más módon az ügyvédnek visszaélni hivatalával.¹⁰⁴
- Nem megengedhető a szakmai járatlanság, a hanyagság, a visszaélés, illetve a jó hírnév elvesztése.¹⁰⁵

Fenti tényállások bekövetkezése esetén az ügyvéd felelősségre vonásáról a püspök köteles gondoskodni. A felelősségre vonás következménye pénzbüntetés, a hivatalból való felfüggesztés, vagy a névjegyzékből való törlés lehet.

Összefoglalva tehát a per főbb szereplői:

- felperes,
- alperes,
- bíró,
- ügyvéd.

Lássuk ezek után a boldoggáavatási per főbb szereplőit!

A boldoggáavatási eljárást bárki megkeresztelt természetes vagy jogi személy kezdeményezheti. A felperesnek azonban nem csak az eljárás kezdeményezésére, hanem a végig vitelére is vállalkoznia kell. A felperes mindig posztulátoron keresztül tevékenykedik. A posztulátor az a személy, aki az illetékes bíróságon a boldoggá avatási ügyet szorgalmazza. Ő a felperes képviselője, de minden további nélkül nevezhető felperesnek is. A posztulátornak joga van akár több helyettest is kinevezni (viceposztulátor).

Következő szereplő a Promotor fidei, aki az Egyház jogát védi, az egyházi közérdeket képviseli a perben. Legfőbb feladata, hogy megakadályozza azt, hogy bárkit méltatlanul boldoggá avassanak. Nevezhető minden további nélkül alperesnek, hiszen ellentmond a felperes állításainak egészen azok minden kétséget kizáró bizonyításáig.

A Promotor fidei szerepét ma már bizottságok töltik be, jobban kifejezve így az egyház közérdekének védelmét.

A püspök ügyészt nevez ki a perben, aki elkészíti a kérdéseket a tanúk számára.

---

¹⁰³ 1488. k.

¹⁰⁴ 1489. k.

¹⁰⁵ PONTIFICIO CONSIGLIO PER I TESTI LEGISLATIVI, „*Dignitas connubii*”, Instruzione, 25. 01. 2005. Città del Vaticano 2005, Art. 111.

A püspök bírót és jegyzőt is kinevez a boldoggá avatási perben.

Ügyvédet is kinevezhet, de ez nem kötelező, mert a boldoggáavatási ügy nem tartozik azon ügyek sorába, ahol kötelező ügyvédet kinevezni.

Látjuk tehát, hogy a boldoggáavatási per szereplői megegyeznek a rendes peres eljárás szereplőivel, itt a két eljárás nagy hasonlóságot mutat.

1.5. Bizonyítás a peres eljárásban

Nagyon fontos a bizonyítás a peres eljárásban, hiszen ettől függ a keresetlevél sorsa. Különösen fontos a bizonyítás eljárása a boldoggá avatás során, hiszen a bizonyítás teszi teljesen egyértelművé, hogy az illető személy példaként állítható-e az Egyház közössége elé. A bizonyítási eljárás fontosságát a boldoggá avatási perben annak pasztorális jelentősége is alátámasztja.

Bizonyítani nem más, mint a bíró meggyőződését kialakítani az eljárás kiemelkedő tényeinek meglétéről vagy hiányáról.¹⁰⁶ Egy másik meghatározás szerint a bizonyítás nem más, mint a kétes vagy vitatott tények törvényes eszközökkel történő demonstrálása a bíró előtt.¹⁰⁷

Mindkét meghatározásból világosan látszik, hogy a bizonyítás célja a bíró és nem az ellenérdekű fél meggyőzése. Utóbbival azért közlik a bizonyítékokat, hogy védekezni tudjon. A bizonyítás egyfajta szellemi aktivitás, melynek célja, hogy a bíró előtt igazoljon egy tény, vagy ellenőrizzen egy meghatározott állítást. Mindezt úgy kell tennie, hogy a bíróban kialakuljon a szükséges meggyőződés, illetve bizonyosság az ítélet meghozatala előtt. A bizonyítási eljárás célja a kétes vagy vitatott tények megvilágítása és bizonyítása, amely a bíróban erkölcsi bizonyosságot alakít ki a tények igazságával kapcsolatban, amely a tévedés lehetőségét zárja ki. A boldoggá avatási eljárás során mindenekelőtt azt kell megvilágítani, illetve bizonyítani, hogy az illető személy hősies fokban gyakorolta-e az erényeket, a közbenjárására történtek-e csodák, illetve mártír volt-e. Igen fontos tehát a per kimenetele szempontjából a bizonyítás.

A bizonyíték fogalma lehet:

- statikus, ide soroljuk a bizonyítás megengedésének és hatásának kérdését,
- dinamikus, amelyhez a bizonyítási tevékenység, illetve eljárás tartozik.

---

¹⁰⁶ G. CHIOVENDA, *Principi di Diritto Processuale Civile*, Napoli 1923, 809.

¹⁰⁷ M. J. ARROBA CONDE, *Diritto processuale canonico*, Roma 1996, 366-367.

A bizonyítás elemei közé tartozik a bizonyítás:

- célja,
- forrásai,
- eszközei,
- eljárása.

Maga a bizonyítás is osztályozható. Lehet:

- közvetlen,
- közvetett.

A bizonyíték lehet:

- egyszerű, az eljárásban létrehozott,
- bemutatható, amely már a per előtt létezett (pl. okirat),
- teljes bizonyító erejű, mely a bíróban bizonyosságot vált ki,
- nem teljes bizonyító erejű, mely a bíróban csak eshetőséget vált ki,
- szabad, melynek bizonyító ereje a bíró értékelésétől függ,
- törvényes, melynek bizonyító erejét a törvény határozza meg,
- perbeli, amelyet a perben gyűjtenek össze figyelembe véve az eljárási szabályokat,
- peren kívüli, a peren kívül szerzik be megkötöttségek nélkül, szabadon.

Fontos kérdés, hogy kinek kell bizonyítania a perben? Minden esetben annak, aki állít valamit, ez általában a felperes, de lehet az alperes is.¹⁰⁸

A bizonyítási teher csak követelmény, de nem kötelezettség. A bizonyítás elmaradása nincs szankcionálva, legfeljebb kedvezőtlen ítélet a következménye. Ebből következik, hogy a bizonyítás annak az érdeke, aki a kedvezőtlen ítéletet szeretné elkerülni. A boldoggá avatási eljárásban a bizonyítási teher az ügy betérjesztőjét, illetve a posztulátort terheli: ők állítják az illető személy szent életét. Amennyiben nem bizonyítanak, nem lesz boldoggá avatva az általuk felterjesztett személy, vagyis számukra kedvezőtlen ítélet születik, mindenféle szankció nélkül.

A peres felek tehát a bizonyítás alanyai. Mindketten aktív alanyok, bár az alperes bizonyítási terhe alárendelt a felperesével szemben, hiszen bizonyítani elsősorban a felperesnek kell. A bizonyítás passzív alanya a bíró, ő a címzettje a bizonyításnak. Bizonyos kivételes esetekben a bíró aktív alanná válhat: amikor a felek hanyagsága miatt elkerülendő az igazságtalan ítélet, bizonyít.

---

¹⁰⁸ 1526. k.

A Törvénykönyv szerint bármely bizonyíték felhozható a bizonyítás során.¹⁰⁹ A bizonyítékok fajtái:

- a felek kijelentései, melyeket a bíróságon belül, illetve azon kívül tettek,
- írásbeli dokumentumok,
- tanúvallomások,
- bírósági kiszállás,
- helyszíni szemle,
- vélelmek.

Ezekon kívül bármely bizonyítékot elő lehet hozni a perben, ha a bíró erre engedélyt ad. A bizonyítékok kérdésében a bíró szabadon dönt, mindenféle törvényi kötöttség nélkül.

A bizonyítási eljárás lépései:

1. A bizonyítékok előterjesztése.
2. A bizonyítás megengedése.
3. A bizonyítás lefolytatása.
4. A bizonyítékok értékelése.

Fontos, hogy a bizonyítás a bíró, vagy megbízottja előtt történjen a perfelvétel után és a perbezárás előtt. A bíró feladata, hogy értékelje a bizonyítékokat. Az értékelés lehet:

- kötött, vagyis a bizonyító eszközök, azok értéke, bizonyító ereje és a bizonyítás módja meghatározott,
- szabad, melyben a fenti előírások hiányoznak.

A kánonjogban az utóbbi, vagyis a szabad értékelés az uralkodó, bár vannak törvényi előírások, melyek egyes bizonyítékok bizonyító erejét meghatározzák.

Lehet csoportosítani a bizonyítás megengedhetőségi és törvényességi kritériumait. A megengedhetőség körében emberi és egyházi értékeket, vagy a személy méltóságát, illetve a bizonyíték hasznát szokás figyelembe venni. A törvényességi kritériumok a bizonyítékok értékelésével kapcsolatosak.

A következő tényeket kell bizonyítani:

- konstitutív tények: ezeket a felperes köteles bizonyítani,
- keresetet akadályozó, vagy
- megszüntető tények, melyek bizonyítása az alperes kötelessége.

---

¹⁰⁹ 1527. k.

A bizonyítás jelentősége abban áll, hogy nagy szerepe van az igazság kiderítésében, ezért a bizonyítékok előterjesztését mindig meg kell engedni még a perbezárás után is, ha az előterjesztés elutasítása veszélyezteti az ítélet igazságosságát.

A boldoggá avatási eljárás speciális jellegéből következik, hogy most a bizonyítékok fajtáiból hármat emelünk ki részletesebb elemzésre.

1.5.1. A tanúk vallomásai

Általánosan elfogadott bizonyító eszköz minden nép körében a tanúvallomás. A tanú mindenképp peren kívüli személy kell hogy legyen, hiszen a saját ügyében senki sem tanúskodhat. A tanú az a hiteles, peren kívüli személy, aki a per tárgyával kapcsolatban levő tényekről beszél a bíróságnak, megtartva a formális előírásokat. Ezen definícióból következik, hogy a tanú kijelentéseit csak a perben teheti meg, ott is csak a vonatkozó eljárásjogi formális előírások megtartásával, peren kívül nem. A fenti kritériumok figyelmen kívül hagyása érvénytelenné és ezáltal értékelhetetlenné teszi a tanú vallomását.

A tanúk lehetnek:

- hivatalos, vagy minősített tanúk, akik hivatalos tényekről tanúskodnak,
- privát, vagy magán tanúk, akik nem hivatalos személyek, illetve nem hivatalos tényekről tanúskodnak,
- szavahihetőségi tanúk, akik mások tanúvallomásának hitelességéről mondanak véleményt,
- spontán tanúk, akik idézés nélkül jelennek meg a bíróságon, s vallomástételük feltétele, hogy a bíró megengedje azt.

Amennyiben a bíró törvényesen kérdezi, a tanú köteles elmondani az igazságot. Ez az igazság a tanú szubjektív, saját igazsága, vagyis amit érzékszerveivel felfogott. A törvényes kérdezés, illetve meghallgatás azt jelenti, hogy a bíró a bíróság működési helyén, annak hivatali idejében és a per anyagához tartozó kérdésekben hallgatja meg a tanút.

A tanú mentesülhet a válaszadás kötelezettsége alól:

- közérdekből, akik titoktartásra kötelezettek (pl. pap, orvos),
- magánérdekből, akik a tanúvallomásuk miatt súlyos hátrányt szenvednének.¹¹⁰

A mentesség esetében is köteles a tanú megjelenni a bíróságon, feltárni az okot, amely őt a tanúvallomás alól mentesíti.

---

¹¹⁰ 1548. k. 2. §

Tanú bárki lehet, kivéve azokat, akiket a jog ettől részlegesen, vagy teljesen eltilt. Az alkalmasságról a bírónak van joga dönteni a tanúvallomás képességének korlátozását elrendelő törvények szoros értelmezésével.

A tanúvallomásra a tanú lehet:

- képes,
- részlegesen képes (pl. kiskorú, szellemi fogyatékos),
- teljesen képtelen (pl. a felek, vagy a velük függő viszonyban lévő személyek).

A tanúvallomás tétele azért kötelesség, mert közérdek fűződik hozzá. Legfőbb közérdek az igazság kiderítése, illetve a perben igazságos ítélet meghozatala. Ezen célokat segíti elő, sokszor jelentős mértékben a tanúk vallomása. Ezen megállapítás különösen is áll a boldoggá avatási eljárásban, ahol Egyházunk példaképeinek tiszteletéről van szó, amely világosan látszik, hogy közérdek. Természetesen közérdek az is, hogy az arra érdemesekről kiderüljön, hogy kultikus tiszteletük megfelelő, illetve érdemtelenül senki ne kerülhessen a boldogok sorába. Nagyon fontos a csodák, az erények, vagy a vértanúság bizonyításánál a hiteles tanúvallomások megléte és a tanúk együttműködése az eljárás során.

Amikor a bíró elrendeli a tanú meghallgatását, akkor az ellenérdekű fél kérheti a tanú kizárását, ha bizonyos a kizárás okáról még a kihallgatás előtt és megfelelőképpen indokolja a kizárást. A tanúvallomás kizárása csak az 1917-es Törvénykönyvben volt ismert, de bizonyos vélemények szerint ma is lehet ezzel az eszközzel élni abban az esetben, ha a tanú nevét a közzététel előtt nem ismeri az ellenérdekű fél.¹¹¹ Ebben az esetben is joga van eldönteni a bírónak, hogy az illető kizártni kért tanú vallomásának milyen hatást tulajdonít.

A tanú meghallgatása a bíróságon a bíró, vagy ügyhallgató és a jegyző jelenlétében történik.¹¹² A tanúkat egyenként és külön-külön kell kihallgatni, hogy szabadon, minden befolyástól mentesen tehessék meg tanúvallomásukat. Amennyiben a tanúk ellentmondanak egymásnak, a bíró szembesítheti őket, vagy visszahívhatja egyenként őket, hogy a nekik ellentmondó vélemény megismerése után újra nyilatkozhassanak.

A tanúknak vallomásuk előtt esküt kell tenniük. A kérdéseket előzetesen nem ismerhetik meg a tanúk, nehogy a válaszadásban befolyásolhassa őket.

A tanúvallomásról jegyzőkönyv készül, amely három részből áll:

1. A jegyzőkönyv felvételének ideje, a tanú és a jelen lévők nevei.
2. A tanú hiteles vallomása az ügyel kapcsolatban.
3. Az eskü letétele, hivatalból feltett kérdések, a fontos körülmények megjelölése.

---

¹¹¹ M. J. ARROBA CONDE, *Diritto processuale canonico*, Roma 1996, 406-407.

¹¹² 1561. k.

Ezután értékeli a bíró a tanúvallomást. Ehhez két szempontot kell figyelembe vennie:

- a tanú az igazságnak megfelelően tett-e tanúvallomást az általa ismert tényekről,
- illetve milyen eszközök igénybevételével szerzett tudomást a tanú azokról a tényekről, melyeket előadott.

Fontos azt is megvizsgálni, hogy ki tesz tanúvallomást.¹¹³ Ezen vizsgálat egyik fontos eszköze a szavahihetőségi igazolás, vagy annak hiányában az ügyhallgató feljegyzései a tanú személyének szavahihetőségével kapcsolatban. Egy ügyben több tanút is meg kell hallgatni, mert egy tanú vallomása csak akkor elegendő, ha minősített tanúról van szó, vagy vallomását a körülmények alátámasztják.¹¹⁴

1.5.2. Az okirati bizonyítás

A boldogáavatási eljárás során a bizonyításban fontos szerepet tölt be az okirati bizonyítás.

A kánoni eljárás minden perben megengedi az okirati bizonyítást. Az okirat az akarat vagy az értelem emberi aktusát bemutató iratot jelenti, tágabb értelemben minden olyan tárgyi aktus, amely bizonyítja, vagy magyarázza a perben releváns tények körülményeit. Az okirati eljárás az írásbeliség elterjedésével kapott nagyobb jelentőséget.¹¹⁵

Az 1983-as Kódexben a törvényhozó a tanúbizonyítás előtt tárgyalja az okirati bizonyítást, ezzel is kiemelve a fontosságát.¹¹⁶

Az okiratok csoportosítása:

a, Közokiratok:

- egyházi: egyházi hatóság hivatali hatáskörében állítja ki a jog által előírt formásokat megtartva,
- világi: az egyházra vonatkozó okiratok, melyeket az állami törvények megtartása szerint állítanak ki.

b, Magánokiratok.

A jegyző által hitelesített és nyilvánosan ismertté vált, illetve a közjegyzői letétbe helyezett okirat is megmarad magánokiratnak.¹¹⁷

A perekben bármilyen okirat – még a másolat is – felhasználható: bizonyító erejéről a bíró dönt majd.

---

¹¹³ 1572. k.

¹¹⁴ 1573. k.

¹¹⁵ F. J. RAMOS, *I tribunali ecclesiastici*, Roma 1996, 333.

¹¹⁶ 1539-1546.k.

¹¹⁷ PONTIFICIO CONSIGLIO PER I TESTI LEGISLATIVI, „*Dignitas connubii*”, Instruzione, 25. 01. 2005., Città del Vaticano 2005. Art. 185., Art. 186.

Az okiratokat el kell helyezni a bíróságon, majd ezután következik a bizonyítás, vagyis a dokumentum elemzése.

A közokiratok – egyháziak és államiak egyaránt – teljes bizonyító erővel rendelkeznek. Ez jogi védelem, mellyel szemben az ellenérdekű félre a bizonyítási teher.

A magánokiratok bizonyító ereje ezzel szemben aszerint alakul, hogy kivel szemben érvényesítik azokat. Amennyiben a fél elismeri, illetve a bíró elfogadja a magánokiratot, abban az esetben a magánokirat szerzőjével, aláírójával, vagy azokkal szemben, akikre az ügy tőlük maradt, olyan bizonyító erővel rendelkezik a magánokirat, mint a peren kívüli beismerés, másokkal szemben beismerésnek nem számító kijelentések bizonyító erejével.

Csak azoknak az okiratoknak van a perben bizonyító erejük, amelyeket az eljárásban bemutatnak.

Az okiratokat még a tanúvallomások előtt össze kell gyűjteni, s kivételes eset az – például a speciális okirati eljárás – amikor a bíró a perbezárás után is megengedi azt.¹¹⁸

Az okiratok perbeli becsatolását az a fél kérheti, aki állítását okirattal látja bizonyíthatónak, vagyis akinek érdekében áll a bizonyítás.

Fontos szerepet töltenek be az okiratok a tanúvallomások jegyzőkönyvei mellett a boldoggá avatási eljárás bizonyítási szakaszában.

1.5.3. A szakértők

Amikor vitatott Isten Szolgájának a csodatétele, az erények hősiesség gyakorlása, vagy a vértanúság, akkor szakértőket kell bevonni az eljárásba az igazság kiderítésére.

A szakértő alkalmazása bármely perben megengedett bizonyítási eszköz.

A szakértő lehet:

- perbeli, őt a bíróság jelöli ki a felek meghallgatása után,
- perek kívüli,
- magánszakértő, akit a felek választanak ki, a bíró pedig megerősíti őt. Fogalmát az 1983-as CIC. vezette be. Segíti a feleket a hivatalos szakértő szakvéleményével kapcsolatban.

Nem egységes a szakirodalom a szakértő perbeli státuszának megítélésével kapcsolatban. Vannak, akik szerint a szakértő szerepe a bíróhoz áll közelebb, mert ő a bíró segítője, részt vesz a felek meghallgatásán, sőt a bíró által összehívott ülésen is az ítélelhozatal megelőzően.

---

¹¹⁸ PONTIFICIO CONSIGLIO PER I TESTI LEGISLATIVI, „*Dignitas connubii*”, Istruzione 25. 01. 2005., Città del Vaticano 2005, Art. 239. 2. §

Mások szerint inkább a tanúhoz hasonlítható a szakértő, mert neki is hiteles személynek kell lennie, ráadásul a tények ismerete címén lehet őt a perben felhasználni.

A tanúhoz képest azonban mások a jogai a per iratainak megismerésével kapcsolatban. Ismét mások szerint a szakértő funkciója vegyes. A szakértő semmiképpen nem jogkérdésben, hanem ténykérdésben nyilatkozik, amelyeket a bíró tesz fel neki.

Kinevezésének háromféle módja van:

1. A bíró a felek meghallgatása és javaslata után kinevezi.
2. A felek kérik a bírótól az általuk megbízott szakértő perbe vitelét.
3. A felek egy korábbi szakértői vélemény perbe vitelét kérik a bírótól.

Amennyiben hivatalos szakértőt alkalmaznak, a bírónak határozatban kell felsorolnia, hogy mely kérdésekre vár választ a szakértőtől. A szakértői vélemény írásban készül, lényege a vélemény, illetve az érvek, amelyekre ez a vélemény alapul. Alapvetően két részre osztható:

1. A szakértő megállapítása és értékelése.
2. A szakértő véleménye.

A szakértői vélemény természetesen csak egy a bizonyítás eszközeinek sorában, annak következtetéseit, illetve megállapításait a bíró az eljárás során szabadon értékeli.¹¹⁹

Két bizonyítási eszközt ismerünk még. Ezek:

1. A bírói szemle: ezt a felek kérhetik, vagy a bíróság rendelheti el.
2. A vélelmek: egy bizonyított tényből kiinduló következtetés, mely közvetett bizonyításnak számít. A bírói vélelmek nem tekinthetők bizonyítékoknak, legfeljebb a bizonyítékok értékelésére vonatkozhatnak, sőt az Apostoli Szignatúra kifejezetten megtiltotta a vélelmek listájának automatikus alkalmazását.¹²⁰

Ebben a fejezetben összefoglaltuk a peres eljárás fogalmát, fajtáit, illetve a bizonyítást a peres eljárás során. Nagyon fontos tisztában lenni a peres eljárás fogalmaival és határaival, hiszen legfőbb kérdésünk ez: a boldoggáavatási eljárás mennyiben tekinthető peres eljárásnak? Nem tudnánk hozzászólni ehhez a kérdéshez, ha nem lennénk tisztában a peres eljárás alapfogalmaival.

A bizonyítási eljárás áttekintése is fontos, hiszen, amint később majd látni fogjuk, a boldoggáavatási eljárás legfontosabb eleme – mintegy „lelke” – a bizonyítási eljárás. Ráadásul a boldoggáavatási eljárásban a bizonyítás többféle formája, módja megjelenik.

---

¹¹⁹ 1579. k.

¹²⁰ PONTIFICIO CONSIGLIO PER I TESTI LEGISLATIVI, „*Dignitas connubii*”, Instruzione 25. 01. 2005. Città del Vaticano 2005, Art. 216. 2. §

A bizonyítás fajtáival is tisztában kell lennünk ahhoz, hogy jobban megértsük a boldoggáavatási eljárást, illetve megvizsgálhassuk annak peres jellegét.

A peres eljárás fajtáit pedig azért kell megismernünk, hogy köztük el tudjuk helyezni a boldoggáavatási eljárást, illetve megismerjük kapcsolatát más eljárásokkal.

Ezek után a következő fejezetben feldolgozzuk: hogyan alakult ilyenné a boldoggáavatási eljárás az Egyház története során?

II. A BOLDOGGÁAVATÁSI ELJÁRÁS TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE

2.1. Bevezetés

Látszólag kitérőnek tűnik ez a fejezet, de mégsem az, hiszen a boldoggáavatási eljárás jelenlegi formájának megértéséhez elengedhetetlenül szükséges megvizsgálnuk annak kialakulását és történeti fejlődését. Természetesen erre a fejlődésre rányomták bélyegüket az Egyház különböző korszakai, amint ezt a következő fejezetek történeti felosztásából látni fogjuk.

Vannak az eljárásnak olyan elemei és ma is érvényben lévő jogszabályai – például VIII. Orbán (1623-1644) pápa *Super non Cultu* dekrétuma, vagy XIV. Benedek (1740-1758) pápa rendelkezései - , amelyek a történeti áttekintés nélkül nem értetőek, ezért dolgozatom szempontjából mindenképpen szükséges a boldoggáavatási eljárás történeti áttekintése.

2.2. A IV. század előtti Egyház gyakorlata

Isten Szolgáinak ügyei az idők során nagy fejlődésen mentek át a módszerükben és a tartalmukban. A boldoggá- és szenttéavatási ügyek történelmi fejlődésének szintézisét adják a következő művek.¹²¹

---

¹²¹ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 11., L. HERTLING S. I., *Canonization Dictio. De Spirit t.*, Paris 1953, 82., G. LÖW, *Canonizzazione*, in *Enciclopedia Cattolica, t.III.*, Libreria Vaticana 1949, 571-607., IDEM, *Beatificazione*, IBID., 1096-1100., E. PIACENTINI O. F. M., *Il martirio nelle cause dei santi*, Libreria Vaticana 1979, 29-105., F. CAGNA, *De processu Canonizationis a primis saeculis usque ad codicem iuris canonici*, Roma 1940.

Először VIII. Orbán (1623-1644) pápa dolgozta fel a szenttéavatások történetét, őt követte J. Mabillon¹²², A. Dufourcq¹²³, P. Monceaux¹²⁴, L. Duchesne¹²⁵, H. Delehaye¹²⁶, L. Hertling¹²⁷, S. Kuttner¹²⁸, J. Brosch¹²⁹, F. Gagna¹³⁰, J. Benche¹³¹, A. Amore¹³², F. Veraja¹³³, G. Papa¹³⁴, Y. Beaudoin¹³⁵, J. L. Gutiérrez¹³⁶ és H. Misztal.¹³⁷

A szenttéavatások történetében három korszakot különíthetünk el egymástól:

1. Az I-IV. századig tartott a népi- vagy spontán szenttéavatások kora.
2. A VI-XII. századig a püspöki kanonizációk időszaka.
3. Harmadikként a mindmáig érvényes pápai szenttéavatások korszaka következett, aminek kezdeti időpontját a X-XII. század közé tehetjük.

Mindegyik korszakból átörökölt valami fontosat a középkor végén rögzített és rendszerezett kanonizációs gyakorlat, ami 1588-ban a Szertartások Bizottsága keretében intézményesült.

---

¹²² J. MABILLON, *Praefationes in acta sanctorum S. Benedicti*, Lutetiae Parisiorum 1688, ed libro scritto in comune con M. GERMAINS, *Museum Italicum seu collectio veterum scriptorum*, Lutetiae Parisiorum 1687.

¹²³ A. DUFOURCQ, *Etude sur les Gesta martyrum romains*, 4 voll., Paris 1900-1910.

¹²⁴ P. MONCEAUX, *Histoire littéraire de l'Afrique chrétienne depuis les origines jusqu'à l'invasion arabe*, vol. I: *Tertullien et les origines*, Paris 1901.

¹²⁵ L. DUCHESNE, *Origines du culte chrétien. Etude sur la liturgie latine avant Charlemagne*, Paris 1920.

¹²⁶ H. DELEHAYE, *Les passions des martyrs et les genres littéraires*, Bruxelles 1921.; IDEM, *Sanctus. Essai sur le culte des saints dans l'antiquité*, Bruxelles 1927.

¹²⁷ L. HERTLING, *Materiali per la storia del processo di Canonizzazione*, in *Gregorianum* 16 (1935), 170-195.

¹²⁸ S. KUTTNER, *La réserve papale du droit de canonisation*, in *Revue historique de droit français et étranger*, 4. serie, 17 (1938), 172-228.

¹²⁹ J. BROSCHE, *Der Heiligsprechungspocess per viam cultus*, Tesi di laurea – PUG, Romae 1938.

¹³⁰ F. GAGNA, *De processu canonizationis a primis Ecclesiae saeculis usque ad Codicem Iuris Canonici*, Tesi di laurea – PUG, Romae 1940.

¹³¹ J. BENCHE, *Proces kanonizacyjny w rozwoju historycznym do czasów obecnych*, Tesi di laurea – KUL, Lublin 1957.

¹³² A. AMORE, *Culto e canonizzazione*, cit., pp. 38-80.; IDEM, *La canonizzazione vescovile*, in *Antonianum* 52 (1977) 231-266.

¹³³ F. VERAJA, *La canonizzazione equipollente e la questione dei miracoli nelle cause di canonizzazione*, in *Apollinaris* 48 (1975) 222-245, 475-500.

¹³⁴ G. PAPA, *Una complessa Causa di Beatificazione. Il Beato Paolo Burali d'Arezzo. Contributo alla storia della S. Congregazione dei Riti*, (Regnum Dei – XXXIII – n. 103), Roma 1978.; IDEM, *Le cause di canonizzazione nel primo periodo della Congregazione dei Riti (1588-1634)*, (Congregazione delle Cause dei Santi, Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi – 7), Città del Vaticano 2001.

¹³⁵ Y. BEAUDOIN, *La canonizzazione vescovile (ss. VI-XII)*, in: *Congregatio de Causis Sanctorum. Studium. Corso formativo per instruire le Cause dei Santi*, vol. II: *Parte Storico -Agiografica*, dispensae ad usum privatum auditorum, Città del Vaticano 2004, 12.; IDEM, *La canonizzazione papale dal X al XVI s.*, in *ibid.*, 15-18.

¹³⁶ J. L. GUTIÉRREZ, *Le prove sussidiarie nelle cause di canonizzazione. Opinioni di Prospero Lambertini e innovazioni di Benedetto XIV*, in *Ius Ecclesiae* 5 (1993) 545-574.; IDEM, *La proclamazione della santità nella Chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 493-529.

¹³⁷ H. MISZTAL, „*Causae historicae*”, cit.; IDEM, *Canonization in the Western Church in the view of Canon Law*, in *RCL* 7 (2002) 203-223.; IDEM, *Canonization problems in legal publications*, in *ibid.*, 8 (2003) 155-176.; IDEM, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8), Città del Vaticano 2005, 125-126.

Az első századokban a mártírokat avatták szentté, akik felajánlották életüket, így maximálisan kifejezték a szeretetüket, s ezzel megmutatták a Krisztushoz vezető utat.¹³⁸ A keresztények ünnepeiről, szokásairól, a kialakuló kultusról a Didachében (90-100), Római Szent Kelemennél (96-98), Szent Ignácnál (107), illetve Plinius bitinai kormányzó Traianus császárhoz írt leveléből olvashatunk.¹³⁹ Kornéliusz pápával (254-255) kapcsolatban használják először a mártír terminust.¹⁴⁰ A mártírok kultusza spontán volt, s az üldözések gyümölcseként jelent meg. A mártírokat egyházmegyei szinten tisztelték, a püspökök gyakran állították őket példaként az eretnekekkel és a szakadárokkal szemben.¹⁴¹ A keresztényüldözések megszűnése, a konstantini béke után a keresztények egységének kialakításában jelentős szerepe volt a mártíroknak, akiknek haláluk évfordulóját – a mennyei születésnapjukat – ünnepelték. Az afrikai egyházban a mártírok kultusza a keresztények hitének motivációja volt a manicheus eretnekséggel szemben.¹⁴² A 411-es karthagói zsinat meghatározta a mártírság fogalmát és stabil normákat adott a szentté avatási eljáráshoz.¹⁴³

Az első, úgynevezett népi- vagy spontán korszak fő jellegzetessége, hogy a keresztényüldözés sújtotta egyházközösség a nyilvánosan lezajlott kivégzések során vértanúhalált halt tagjait magától értetődő természetességgel részesítette egyrészt a családotól szokásos gyászszertartásokban, másrészt az ennek kereteit túllépő és a római forrásokban is dokumentálható kultikus tiszteletben. Ennek első keresztény forrása a II. századból való, lényegi eleme a földi születés helyett az égi születés napjának megünneplése, és a „gyémántnál értékesebb” földi maradványok megbecsülése.

---

¹³⁸ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004 15., H. DELEHAYE, *Les origines du culte des Martyrs*, 2. ed. Bruxelles, Société Bollandistes 1933, part I., cc. I-III, 1-99., M. RIGHETTI, *Storia Liturgica*, II. ed., Milano 1946.

¹³⁹ F. D'OSTILIO, *Il culto dei santi venerabili servi di Dio*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 78.; CF. G. PLINIUS SECUNDUS MINOR, *Epistularum liber*, 10,96 (C. KIRK, *Enchiridion Fontium Historiae Ecclesiasticae Antiquae*, Freiburg 9, 1965, n. 30., 23.)

¹⁴⁰ E. APECITI, *L'evoluzione storica delle procedure ecclesiastiche di canonizzazione*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 60.

¹⁴¹ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 15., H. DELEHAYE, *Sanctus-Essai sur le culte des saints dans l'antiquité (Subsidia hagiographica, 17)*, Bruxelles 1927, 165.

¹⁴² J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella Chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 505.; A. P. FRUTAZ, *Voce Martyrer*, in „*Lexikon für Theologie und Kirche*”, vol. 7, 2. ed. 1962., coll. 127-132.; J. SCHLAFKE, *De competentia in causis Sanctorum decernendi a primis post Christum natum saeculis usque ad annum 1234*, Roma 1961, 9-17.; G. DALLA TORRE, *Santità e diritto. Sondaggi nella storia del Diritto Canonico*, Torino 1999, 17.

¹⁴³ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 15., J. D. MANSI, *Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio*, Venetiis, 1759-1798, III. 971.

A II. századra az Egyházban a következő három kategória alakult ki:

- (egyház)tanítók,
- hitvallók,
- mártírok.¹⁴⁴

Ebből a korszakból öröklődött tehát a szentté avatások mindenkori alapkövetelménye, a hívek egyre szélesedő táborában élő tiszteletnek, vagy későbbi kifejezéssel a szentség hírének szükségessége, ami nélkül senki nem avatható boldoggá vagy szentté. Ezekből az évszázadokból örököltük az ereklyék tiszteletét és a szentek emléknapjának alapvető meghatározási gyakorlatát is. Látható tehát, hogy a szentek tiszteletét nemcsak hogy nem a felső papság vezette be a keresztény gyakorlatba, hanem egyenesen a hívek spontán igényeit és tiszteletnyilvánítási formáit fogadta el, karolta föl, és amint ez elkerülhetetlenné vált, terjesztette ki rá a püspök főpásztori ellenőrzését és joghatóságát. Már az első századokban sem függött a vértanúk nyilvános tisztelete a néptől, hanem a püspök ítélte meg, hogy tényleg szent vértanú volt-e az illető.¹⁴⁵

A 306-os elvirai zsinat 60. határozata kimondja: „*Ha valaki bálványokat döntött romba, s ezért megölték, nem kell vértanúként tisztelni, mert az evangélium ezt nem kívánja és az apostolok sem ezt tették.*”

Ez azt jelenti, hogy szűkítették, mintegy definiálták a vértanúságot. Ha egy keresztényt a pogányok bálványaik előtti áldozatra akarják kényszeríteni, ő ledönti a bálványokat, s ezért megölik, akkor vértanúnak tekinthető, ellenben azzal, aki minden ok nélkül támad bálványra, s így veszíti életét. Az Egyháznak igazi és nem önjelölt hősökre van szüksége.

A vértanúk tisztelete az egyik egyházmegyéből átterjedt a másikba, a nevezetesebbeké pedig elterjedt az egész Egyházban.

2.3. A püspöki kanonizációk időszaka (VI-XII. századig)

A VI. századtól beszélhetünk püspöki szenttéavatásokról.¹⁴⁶

A korai kalendáriumokban még nem voltak hitvallók, de a monasztikus és a szerzetesi élet megjelenésével és elterjedésével felmerült az igény a nem mártírok szentté avatására is.

---

¹⁴⁴ F. D'OSTILIO, *Il culto dei santi beati venerabilis servi di Dio*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 81.

¹⁴⁵ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 11.

¹⁴⁶ E. APECITI, *L'evoluzione storica delle procedure ecclesiastiche di canonizzazione*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 57-90.; R. PACIOCCO, *Per un „carisma” del diritto canonizzazioni, procedura processuale e agiografia (secoli XI-XIII.)*, in *Studi Storici* 40 (1999) 1009-1037.

A hitvallók kultusza a IV. századtól jelent meg.¹⁴⁷

Amikor a IV. században megszűnt az Egyház üldözése, akkor a vértanúkon kívül már az erények hősiesség gyakorlásában kitűnő hitvallókat is elkezdtek tisztelni, akiknek tiszteletét a megyéspüspök is engedélyezte. Más megyékben azonban tiszteletükhöz az ottani püspök engedélye is szükséges volt, ezt a tényt bizonyítja a 794-es frankfurti zsinat 42. határozata: „*Nem szabad új, eddig ismeretlen szenteket tisztelni és tiszteletükre kápolnát emelni.*” A szentség hírének és a csodáknál figyelni kellett a „vox populi”-ra, vagyis a nép hangjára.¹⁴⁸

A püspöki szenttéavatások korának fontos újítása volt egy kezdetleges vizsgálat bevezetése a kanonizáció folyamatába, éppen a korábbi visszaélések kiküszöbölésére. Püspöki dekrétumok rendelték el az életrajz összeállítását éppúgy, mint a csodák kivizsgálását, és szintúgy ezek rendelkeztek a szenttéavatás idejéről és módjáról, ami a nyilvános és közösségi tisztelet kezdetét jelentette. A boldoggáavatás ebben a korban a nyilvános tisztelet engedélyezését jelentette, s ezt a megyéspüspökök gyakorolták. A püspöki kanonizáció elengedhetetlen szertartása volt a szent testének oltárra emelése (elevatio), vagy ha szükséges volt, akkor ezt megelőzően a méltó helyre, egy kiválasztott templomba szállítása (translatio). Amennyiben a szent tisztelete elterjedt az összes egyházmegyében, s így általánossá vált, egyenértékű szenttéavatásnak nevezték, megkülönböztetve ezt az eljárást az ünnepélyes szenttéavatástól, melyet a pápa gyakorolt.

Ennek a korszaknak jelentős öröksége az ekkor még általános, de később egyre aprólékosabbá váló vizsgálat szükségessége, valamint – ha ez lehetséges – az ereklyék szerephez juttatása a kanonizáció szertartásai során.

Az 1054-es egyházszakadás előtt a nyugati naptárba a keleti szentek nevét is felvették.¹⁴⁹

A VI-X. századig az eljárás a következő elemekből állt:

1. Létezett a szentség, a csodák és a vértanúság híre.
2. Be kellett mutatni a püspöknek, illetve az egyházmegyei szinódusnak Isten Szolgájának az életrajzát.

---

¹⁴⁷ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 16., L. HERTLING S. I., *Canonisation*, Diction de Spirit, t. II., Paris 1953, 82.

¹⁴⁸ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 17.

¹⁴⁹ A. ESZER, *Miracoli ed altri segni divini. Considerazioni dommatico-storiche con speciale riferimento alle cause dei Santi*, in F. LEONI (a cura di), *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 130., Y. CONGAR O. P., *À propos des saints canonisés dans les églises orthodoxes*, *Revue des sciences religieuses* 22 (1948), 240-259.

3. A püspök, illetve a szinódus megvizsgálta a kultuszt, a bizonyítékokat és az életrajzot. A vizsgálat végén a szent ünnepét felvették a naptárba és tájékoztatták a pápát. A szent liturgikus ünnepe a halála, vagy a szenttéavatása napján volt.¹⁵⁰

A püspöki szenttéavatások korában híres könyv volt az „*Admonitio generalis*”, amelyet Carlo Magno adott ki 789-ben, s a jövőre nézve egységesítette a liturgiát, a szentekről való megemlékezést, az emléknapijukon felolvasandó bibliai szövegeket, instrukciókat tartalmazott a klérusnak és szabályozta a mártírok relikviáinak tiszteletét is.¹⁵¹

2.4. A pápai szenttéavatások korszaka

Az Egyház első évezredében a szentek kultusza helyi volt: általában egy, legfeljebb néhány egyházmegyére terjedt ki.¹⁵² Ennek a szemléletnek a X. században lett vége, amikor Róma kezdte magához vonni a szenttéavatást, s a szentek tisztelete egyetemessé vált.

Nehéz pontosan megállapítani, hogy meddig beszélhetünk püspöki, helyi szenttéavatásokról. A VI. századtól körülbelül 1250-ig tart ez a korszak, pontosabban 1234-ig, amikor IX. Gergely (1227-1241) pápa új szabályokat vezetett be a szenttéavatásokra. Az újabb korszak 1234-től 1588-ig, V. Sixtus (1585-1590) reformjáig tartott, amikor mintegy 600 kanonizáció történt.¹⁵³

985-ben pápává választották XV. Jánost (985-996), aki bizonyos befolyásos római családok – a Crescentiusok – jelöltje volt. Otthon nem sok mozgástérrel rendelkezett, ezért a külpolitika felé fordult. 991-ben közvetítőként békét teremtett Anglia és Normandia között, 992-ben elfogadta a lengyel király felajánlását, aki országát Szent Péter védnöksége alá helyezte.

993-ban ő vezette az első hivatalos pápai szenttéavatási ceremóniát.¹⁵⁴

---

¹⁵⁰ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 17., G. LÖW, *Canonizzazione*, Enciclopedia Cattolica, t. III., col. 575.

¹⁵¹ E. APECITI, *L'evoluzione storica delle procedure ecclesiastiche di canonizzazione*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 67.

¹⁵² F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 31, A. ARNORE, *Culto e canonizzazione dei santi nell'antichità cristiana*, in *Antoniano* 53 (1977) 38-40.

¹⁵³ E. APECITI, *L'evoluzione storica delle procedure ecclesiastiche di canonizzazione*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 69.; A. ARNORE, *La canonizzazione vescovile*, in *Antoniano* 52 (1977) 231-266; G. LÖW, *Canonizzazione*, in *Enciclopedia Cattolica*, III., Città del Vaticano 1949, 575-577.; D. DALLA TORRE, *Processo di beatificazione e canonizzazione*, in *Enciclopedia del Diritto*, XXXVI., Milano 1987, 932-943.; V. SAXER, *La ricerca agiografica dai Bollandististi in poi*, in *Augustianum* 24 (1984) 333-345.

¹⁵⁴ P. G. MAXWELL-STUART, *Pápák krónikája*, Budapest 2007, 75-76.

Ez az ünnepélyes szenttéavatási szertartás 993 január 31-én a lateráni zsinaton történt, ahol Lindolf augsburgi püspök kérésére 20 éve elhunyt elődjét Ulrich (890-973) püspököt avatta a pápa szentté.¹⁵⁵ Ettől fogva a szenttéavatást a pápától kérték, aki ezzel a jogával legtöbbször a zsinatokon élt. Például II. Callixtus (1119-1124) pápa az 1123-as lateráni zsinaton Konrád konstanci püspököt, II. Ince(1130-1143) pápa az 1139-es lateráni zsinaton Sturmot, a fuldai kolostor alapítóját avatta szentté.

Ezt a szokásjogot III. Sándor (1159-1181) pápa rögzítette törvénybe, amikor a Dekretálisok III. könyvében a 45. cím 1. fejezetében kimondta: „*Még ha csak csodák történtek is általa, nem szabad senkit a római egyház jóváhagyása nélkül nyilvánosan szent gyanánt tisztelni.*” Az Egyház ezzel a nyilvános tiszteletet szabályozta, amelyhez ettől fogva az Egyház jóváhagyása volt szükséges. Az információs vizsgálat szükségességét III. Honorius (1216-1227) pápa bullája tartalmazta, melyet Guglielmo bourgesi püspök kanonizációjával kapcsolatban adott ki, aki 1209. január 10-én hunyt el és 1218. május 17-én avatták szentté. Ebben a bullában a pápa kimondta, hogy a szenttéavatáshoz általános vizsgálat szükséges, mely kiterjed a jelölt földi életében viselt szenvedéseire és a halála után bekövetkező csodákra.¹⁵⁶ Isten Szolgájának életét a pápai kritériumok alapján szigorúan meg kell vizsgálni, nem szabad idealizálni és stilizálni. Bizonyítani kell az erények hősies gyakorlását, különös tekintettel a három isteni erényre: a hitre, reményre és szeretetre, illetve a csodákat.¹⁵⁷ IX. Gergely (1227-1241) pápa 1234-ben hozott döntésével a pápának tartotta fenn a helyi szenttéavatásokat is.¹⁵⁸

IX. Gergely (1227-1241) pápa 1228. július 16-án Assisi Ferenc és Pádúai Antal szenttéavatásakor alkalmazta először azt a formát, amelyet III. Celesztin (1191-1198) pápa alakított ki. IX. Gergely (1227-1241) pápa az új formát az 1228. július 19-én kiadott „*Mira circa nos*” kezdetű bullájával hirdette ki.¹⁵⁹ A szenttéavatás tehát kifejezetten a pápának fenntartott joggá vált.

---

¹⁵⁵ E. APECITI, *L'evoluzione storica delle procedure ecclesiastiche di canonizzazione*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 71.; J. FONTANINI, *Codex constitutionum quas Summi Pontifices ediderunt in solemnibus canonizatione Sanctorum a Johanne XV ad Benedictum XIII sive ab A. D. 993 ad A. D. 1729*, Romae 1729, 1-2.

¹⁵⁶ E. APECITI, *L'evoluzione storica delle procedure ecclesiastiche di canonizzazione*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 75.

¹⁵⁷ Uo. 78.; J. L. GUTIÉRREZ, *I miracoli nell'apparato probatorio delle cause di canonizzazione*, in *Ius Ecclesiae* 10 (1998) 491-529.

¹⁵⁸ S. KUTTNER, *La réserve papale du droit de canonisation*, in *Revue historique de droit français et étranger* 17 (1938) 172-228.

¹⁵⁹ E. APECITI, *L'evoluzione storica delle procedure ecclesiastiche di canonizzazione*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 74.; A. P. FRUTAZ, *Auctoritate beatorum apostolorum Petri et Pauli. Saggio sulle formule di canonizzazione*, in *Antoniano* 42 (1967) 458.

IV. Ince (1243-1254) pápa adta meg a szenttéavatás első definícióját: „*A szentté avatás hálánk kifejezése a szenteknek a szentségért.*”¹⁶⁰

Nehéz meghatározni a szenttéavatás természetét ebben a korban (XII. század), amikor a szentek tisztelete általában egy bizonyos területre korlátozódott.¹⁶¹

A XII. század folyamán eleinte pápai ajánlásokkal találkozunk II. Kallixtus (1119-1124) és III. Jenő (1145-1153) részéről, amelyek arra vonatkoznak, hogy a boldoggáavatások kérdéseit csakis zsinaton tárgyalják, sőt lehetőleg általános zsinaton (*concilium generale*). Később azonban III. Jenő (1145-1153) pápa magát a zsinat nélkül is illetékesnek tekinti a kanonizációra. Ezt figyelhetjük meg Henrik császár szenttéavatása ügyében.¹⁶²

A XII. század végétől a pápák egyre jobban beleavatkoztak a szenttéavatásokba. III. Jenő (1145-1153) volt az első, aki egy szenttéavatás során 1146. március 4-én két bíborost hívott meg, hogy adjanak információkat Isten Szolgájának életéről.

Később III. Sándor (1159-1181) pápa maga kanonizálta Edvárd angol királyt, Becket Tamást és Claivaux-i Bernátot. III. Sándor (1159-1181) pápa uralkodása alatt azonban egy botrányos eset fordult elő. Egy egyházmegyében oltárra emeltek egy személyt, és a nép tiszteletére ajánlották, később azonban kiderült róla, hogy éppenséggel nem tartozott a legtisztelteméltóbbak közé: részegségében gyilkolták meg.

Ezen a botrányon felindulva III. Sándor (1159-1181) pápa elrendelte, hogy vessenek véget ennek, és dekrétumban mondta ki – olyan szavakkal, melyek egyetlen egyedi esetet tartottak szem előtt, de amelyek új szabályozás alapját képezték - , hogy „*még ha az illető révén csodák történnének is, nem volna szabad őt a Római Egyház tekintélye nélkül szentként tisztelni.*”¹⁶³

---

¹⁶⁰ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 18., INNOCENTIUS IV., *In Quinque libros Decretalium commentaria*, Venezia 1578, 188.

¹⁶¹ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 19., L. HEVERKUBG, *Materiale per la storia del processo di canonizzazione*, Gregorianum 16 (1935) 183-185.

¹⁶² P. ERDŐ, *A szenttéavatási eljárás a XIII. században*, in. *Kánonjog* 10 (2008) 11.

¹⁶³ IBID, 12.

Erről a pápai rendelkezésről a modern történészek különféle elméleteket vallottak.¹⁶⁴ Egyesek szerint ez csupán egy korábban is fennálló fegyelem megerősítése volt, sokan mások ebben a formulában minden boldoggá- és szenttéavatási ügy teljeskörű fenntartását látták az Apostoli Szentszéknek. XIV. Benedek (1740-1758) pápa szerint – aki a kánonjog és az egyházi jogtörténet kiváló művelője volt – a fenntartás már korábban is létezett a kanonizációt illetően. III. Sándor (1159-1181) dekretálisa a boldoggáavatási felhatalmazást is fenn kívánta tartani a Szentszéknek.¹⁶⁵ III. Sándor (1159-1181) rendelkezése után is előfordultak azonban olyan esetek, amikor a püspökök avattak boldoggá valakit a saját hatáskörükben, noha III. Ince (1198-1216) pápa 1200. április 3-án kiadott *Cum secundum* kezdetű bullájában megújította III. Sándor tilalmát.¹⁶⁶ Egyesek azt állították, hogy III. Sándor (1159-1181) csupán azt tiltotta meg a püspököknek, hogy az új boldoggáavatottaknak saját misét és zsoltoszmát rendeljenek, egyebekben azonban nem alakította át a korábbi egyházfegyelmet. Az 1180-as években mindenesetre a pápai legátusok még hangsúlyozták, hogy a kanonizációhoz különleges megbízásra van szükségük az általános pápai legátusi megbízatáson kívül. III. Jenő (1145-1153) és III. Sándor (1159-1181) pápák elismerték, hogy az ilyen ügyeket generális zsinat előtt szokták tárgyalni, de maguk már nem alkalmazták ezt az elvet. III. Jenő (1145-1153) idejétől kezdve megelégszenek azzal, hogy a bíborosok, illetve más jelenlévő érsekek és püspökök tanácsát kikérjék. Az ilyen ügyek pápának való fenntartását készítette elő az is, hogy meggyengült az a régi rendszer, amely szerint a püspök autonóm módon intézkedhetett a *translatio* felől. A *translatio* vagy *elevatio* azt jelentette, hogy a püspök rendeletére átvitték a szent földi maradványait sírjából a templomba, ott egy oltárban helyezték el, amelyen misét mutattak be az új szent tiszteletére, akinek ünnepe a *translatio* napjára került. Később a *translatio*t és a *canonizatio*t szinonimaként használták.

---

¹⁶⁴ T. ORTOLAN, *Béatification*, in A. VACANT – E. MANGENOT – É. AMMAN (ed.), *Dictionnaire de théologie catholique*, II, 1626.; H. DELAHAYE, *Sanctus*, Bruxelles 1927.; L. HERTLING, *Materiali per la storia del processo di canonizzazione*, in *Gregorianum* 16 (1935) 170.; S. KUTTNER, *La réserve papale du droit de canonisation*, in *Revue historique de droit français et étranger*, IV scric 17 (1938) 172-228.; IDEM., *The history of ideas and doctrines of canon law in the Middle Ages* (CS 113), London 1980. VI. *Retractationes* 7-11.; E. W. KEMP, *Pope Alexander III and the canonization of Saints*, in *Transactions of The Royal Historical Society* 27 (1943), 13-28.; IDEM., *Canonization and authority in the western Church*, Oxford 1948.; R. PLAUSER, *Zur Entwicklung des Heiligsprechungsverfahrens bis zum 13. Jahrhundert*, in *ZRG Kan. Abt.* 40 (1954) 85-101.; J. SCHLAFKE, *De competentia in causis sanctorum decernendis... usque ad annum 1234* (Diss. Angelicum), Romae 1961.; J. PETERSOHN, *Die papstliche Kanonisationsdelegation des 11. und 12. Jahrhunderts und die Heiligsprechung Karls des Grossen*, in *Proceedings of the Fourth International Congress of Medieval Canon Law. Toronto* (Monumenta Iuris Canonici, C/5), Città del Vaticano 1976, 163-206.; GARCÍA Y GARCÍA, *A propos de la canonisation des saints au XII. siècle*, in *Revue de Droit Canonique* 17 (1968) 3-15.; R. FOREVILLE, *Un procès de canonisation à l'aube du XIII. siècle: Le livre de saint Gilbert de Sempringham*, Paris 1943.

¹⁶⁵ BENEDICTUS XIV, *De servorum Dei beatificatione et beatorum canonizatione*, Romae 1747.

¹⁶⁶ P. ERDŐ, *A szenttéavatási eljárás a XIII. században*, in *Kánonjog* 10 (2008) 12.

Természetesen az ilyen cselekménynek – ha püspök rendeletére végezték – csakis az adott egyházmegyére volt közvetlen hatása. Amikor viszont a canonizációt a pápák végezték, ez eredendően egyetemes jellegű volt. A folyamat lényege az, hogy a XII. és XIII. század fordulójára a translatio kifejezés lassan eltűnt, és a canonizatio a pápa tévedhetetlen döntését jelentette, amely kimondta, hogy egy személy bejutott a mennyei dicsőségbe, és egyben elrendelte kultuszát. Vagyis a translatio már nem a szenttéavatás döntő cselekménye. A jogi hangsúly egy olyan ítéletre vagy döntésre kerül, amely azt megelőzi.¹⁶⁷ A XII. században több olyan eset is előfordult, amikor a püspöki rendelkezésre végzett translatio után pápai kanonizációért folyamodtak és azt el is nyerték. Ezeket a kanonizálásokat nem a pápa saját kezdeményezésre rendelte el, hanem a főpapok új nemzedéke volt az, aki ezt Szent Péter utódától kifejezetten kérte. Mindez a pápai fenntartás világos kimondásának előzménye, előkészítője volt.

Túlzás volna mégis azt állítanunk, hogy az ilyen esetek egy egyetemes szokásjogot bizonyítanak, amely szerint III. Sándornak (1159-1181) a kanonizációt a Római Egyház kizárólagos jogának tekintő, fentebb említett bullája előtt a szenttéavatás teljes kizárólagossággal a pápának lett volna fenntartva. Ugyanakkor már a XII. század első harmadában írt krónikák beszámoltak arról, hogy régi idők óta voltak kánoni törvények, melyek a püspöki translációk ellen szóltak. Eszerint a translációkhoz is a Szentszék engedélye volt szükséges. Ezek mindenesetre inkább bizonytalan jelek.¹⁶⁸

III. Sándor (1159-1181) pápa 1170. július 6-án kiadott „*Audivimus*” dekrétuma kizárólag a pápának tartotta fenn a szenttéavatást. Az „*Audivimus*” bevezető fejezete volt egy hosszabb levélnek, melyet a pápa Svédországba írt az ottani püspököknek, papoknak és híveknek.¹⁶⁹

III. Sándor (1159-1181) dekretálisa IX. Gergely (1227-1241) pápa dekretális gyűjteményében *Audivimus* kezdettel szerepelt. Az a kérdés, hogy a szöveg valóban kimondja-e általános elvként, hogy ettől kezdve a szentek tiszteletéről szóló döntés minden fajtája fenn van tartva a Szentszéknek, illetve ezt az elvet rögzítette-e a levél akkor, amikor íródott, vagyis 1170 körül. Az ugyanis kétségtelen, hogy amikor III. Sándornak (1159-1181) ezt az intézkedését a IX. Gergely (1227-1241) pápa parancsára 1234-ben kiadott dekretális gyűjteményben általános érvénnyel kihirdették, annak egyetemes jogforrás jelleget adtak.

---

¹⁶⁷ P. ERDŐ, *A szenttéavatási eljárás a XIII. században*, in *Kánonjog* 10 (2008) 13.

¹⁶⁸ IBID, 14.

¹⁶⁹ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 22.; JAFFÉ-WATTENBACH, *Regesta Pontificum Romanorum II*, Lipsiae 1888, nr. 13546; cfr. PL 200, 1259-1261.; G. LÖW, *Canonizzazione*, in *Enciclopedia Cattolica III*, Città del Vaticano 1950, 580.; S. KUTTNER, *La réserve papale de droit de canonization*, in *Revue historique du droit français et étranger* 17 (1938), 172-228.; P. ZERBI, *Benardo di Chiaravalle*, in *Bibliotheca Sanctorum*, Roma 1963, 30.; Ph. JAFFÉ, *Regesta Pontificum Romanorum, T. II*, Lipsiae 1888, 273 nr. 12328-12331.

Nem feledkezhetünk meg azonban arról, hogy a gyűjteményben szereplő szöveg az eredeti dekretális levélnek csupán egy részlete. Mivel a kollekció az adott fejezet attribúciójaként csak a kibocsátó hatóságot – III. Alexander (1159-1181) – említi, de a címzett nevére nem utal, sokáig nem ismerték az eredeti ügylevél teljes szövegét.

Paul Hinschius állapította meg 1888-ban, hogy a gyűjteménynek az *Audivimus* szóval kezdődő fejezete eredetileg egy olyan hosszú levélnek a részlete volt, melyet III. Sándor (1159-1181) Kanuthoz, Svédország királyához intézett.¹⁷⁰ Ma úgy tudjuk, hogy ez a levél 1170. július 6-án kelt, és arengájának kezdő szavai a következők voltak: „*Aeterna et incommutabilis*”.¹⁷¹ Az eredeti levél szövegének alapján Stephan Kuttner meggyőzően mutatta ki, hogy III. Sándor (1159-1181) még nem kívánt egyetemes fenntartást elrendelni az említett levélben, amelyben olyan szabálytalan kultusz ellen lépett fel, ahol a probléma lényege nem csupán és főként az eljárás módjában, hanem az oltárra emelt személy kellő erényeinek hiányában rejlett. Amikor azonban a szöveget 1234-ben a bolognai mesterek korábbi szerkesztői tevékenységének eredményeként lerövidített formájában IX. Gergely (1227-1241) pápa dekretális gyűjteményébe iktatták, ennek már ténylegesen az volt a hatása, hogy a kanonizáció joga kizárólag a pápát illette meg.¹⁷²

A XIII. század első felétől pápai kiváltsággá vált a szenttéavatás. Ezt szimbolizálta a *translatio* kifejezés, amely a pápa általános döntését jelentette, amellyel az illető jelöltet a szentek sorába emelte. A kánonjog fontos területévé vált a szentek kultuszának szabályozása.¹⁷³

A fentiek fényében a XIII. századi jogfejlődés legnagyobb eredménye éppen a szenttéavatás pápának való fenntartásában jelölhető meg. Ugyanakkor ebben az időszakban számos részletkérdés merült fel.

Bár az, hogy csak a pápa illetékes a kanonizálásra, mindenütt elfogadást nyert, az már nem volt ugyanilyen világos, hogy csak a kanonizált személyeknek szabad-e megadni a hivatalos kultuszt. De nem volt világos az sem, hogy hogyan lehet pontosan körülhatárolni a kultusznak azokat a formáit, melyek csak a pápa által kanonizált szenteknek jártak.

---

¹⁷⁰ P. HINSCHIUS, *System des katholischen Kirchenrechts*, IV., Berlin 1888, 243, n. 6.

¹⁷¹ P. ERDŐ, *A szenttéavatási eljárás a XIII. században*, in *Kánonjog* 10 (2008) 14.; J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione* (Pontificia Università della Santa Croce, Monografic Giuridiche 27), Milano 2005, 82-83.; G. DALLA TORRE, *Santità e diritto. Sondaggi nella storia del diritto canonico* (Collana di studi di diritto canonico ed ecclesiastico. Sezione canonistica 26), Torino 1999, 33.; A. VALUCHEZ, *La santità nel Medioevo*, Bologna 1989, 37.

¹⁷² P. ERDŐ, *A szenttéavatási eljárás a XIII. században*, in *Kánonjog*, 10 (2008) 14.; J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione* (Pontificia Università della Santa Croce, Monografic Giuridiche 27), Milano 2005, 83.

¹⁷³ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 21.; L. HERTLING, *Materiali per la storia del processo di Canonizzazione*, in *Gregorianum* 16 (1935) 183-184.

A XIII. század egyik legnagyobb kánonjogásza, Sinibaldus Fliscus, aki IV. Ince néven pápaként kormányozta az Egyházat 1243-tól 1254-ig, már pápa korában adta közre végleges formájában nagy kommentárját IX. Gergely (1227-1241) dekretális gyűjteményéhez. Ebben a tudós magyarázatban leszögezi, hogy kanonizálni annyit jelent, mint elrendelni, hogy egy szent ember szentként tiszteltessék, vagyis készítsenek számára hivatalos istentiszteleti szöveget.¹⁷⁴

A fent leírt leírt pápai fenntartás után is voltak azonban püspökök, akik úgy vélték, hogy hivatali hatáskörüknél fogva jogosultak, ha nem is kanonizálni, de megengedni vagy támogatni Isten valamely szolgájának nyilvános kultuszát, ám saját szentmise- vagy zsolozsmaszöveg engedélyezése nélkül. Ilyen esetekre még a XVI. században is volt példa.¹⁷⁵ Ezek a fejlemények is mutatják, hogy a nyilvános kultusz fogalma – legalábbis az egyetemes törvények és a róluk alkotott vélemények szintjén – még nem volt teljesen egyértelmű.¹⁷⁶

Más alkalmakkor maguk a pápák adták meg hallgatólagos beleegyezésüket, vagy szóbeli hozzájárulásukat egy nem kanonizált személy kultuszához, sőt esetenként megengedték azt is, hogy Isten szolgája tiszteletére szentmisét végezzenek, bár megjegyezték, hogy az illetőt nem szabad ezen az alapon kanonizálni vagy egyébként jóváhagyottnak tekinteni.¹⁷⁷

Ami magát az eljárást illeti, az a tény, hogy egyre inkább a pápától kérték a szenttéavatást, végül pedig az ilyen ügyek kizárólagos pápai hatáskörbe kerültek, azt eredményezte, hogy az életszentség és a csodák igazolása egyre pontosabban leírt utat követett. Ennek kialakításához természetesen a korabeli perjogban már létező elemekhez és technikákhoz kellett folyamodni, így a szenttéavatás valódi eljárássá (*processus*) vált.¹⁷⁸ Ez nem jelentette azt, hogy a bíróság döntött. A bizonyítás módja hasonló volt a perekben követett eljáráshoz, de maga a döntés személyesen a pápára tartozott.

---

¹⁷⁴ INNOCENTIUS IV, *In quinque libros Decretalium commentaria*, ad X 3. 45. 1 v., Venetiis 1578, 188.; J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione* (Pontificia Università della Santa Croce, Monografiche Giuridiche 27), Milano 2005, 83.

¹⁷⁵ J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione* (Pontificia Università della Santa Croce, Monografiche Giuridiche 27), Milano 2005, 83.

¹⁷⁶ P. ERDŐ, *A szenttéavatási eljárás a XIII. században*, in *Kánonjog* 10 (2008) 15.

¹⁷⁷ J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione* (Pontificia Università della Santa Croce, Monografiche Giuridiche 27), Milano 2005, 84.; F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei Santi*, Città del Vaticano 1992, 25-29.; IDEM., *La beatificazione. Storia problemi, prospettive*, Roma 1983, 20-79.

¹⁷⁸ P. ERDŐ, *A szenttéavatási eljárás a XIII. században*, in *Kánonjog* 10 (2008) 15.

Eleinte a szentség hírében álló ember életének történetét és csodáinak elbeszélését a helyi püspök megküldte a pápának, később közvetlenül a pápai legátusok gyűjtötték a tanúvallomásokot és a hiteles dokumentumokat, ahogyan ez már Szent Henrik császár és Becket Szent Tamás esetében is történt.¹⁷⁹ Fokozatosan bevezették az esküt, megjelentek a pápai kúria által hivatalból készített kérdőpontok; az aktákat lepecsételték és a pápai kúria klerikusaira bízta. Egy bizonyos időszakban ezt a feladatot a Rota auditorai látták el. Ezeknek a klerikusoknak a feladata volt, hogy ellenőrizzék, teljesítették-e a szabályokban előírt formákat. Ezután egy bíboros előzetes vizsgálatot folytatott az aktákról, végül pedig konzisztóriumon tárták az ügyet a pápa elé.¹⁸⁰ Előzőleg azonban néhány alapfogalmat rögzítettek. Kimondták, hogy minden kanonizált szentet tisztelni kell. Rögzítették, hogy kanonizálni annyit jelent, hogy az illetőt a pápa, aki erre egyedül jogosult, a szentek jegyzékébe veszi és nyilvánosan, ünnepélyesen, kánoni módon és szabályosan kijelenti, meghatározza és elrendeli, hogy az illetőt mindenkinek szentként kell tisztelnie, és hogy számára csakúgy, mint az ugyanabba a kategóriába tartozó többi szentek számára, minden évben egy bizonyos napon ünnepélyes liturgiát kell végezni.¹⁸¹

Az eljárás tizenkét lépése a következő:

1. Hiteles és tisztességes személyeknek jelenteniük kell az esetet a pápának, kérniük kell, mégpedig nem csupán egyszer, hanem többször és kitartóan, hogy az illető szent embert kanonizálja. Az ilyen lépésre ugyanis a pápa nem szokott rögtön vizsgálatot elrendelni, hanem inkább vár, hogy huzamosan kérjék, figyel az illető hírére, ügyel arra, hogy a csodák megújulnak és folytatódhatnak-e, mielőtt még rábízná valakire az ügy kivizsgálását. Helyesen teszi ezt, mert néha rossz emberek révén is történnek csodák. Arra is ügyelni kell, nehogy a népet rászedjék. Ez indokolja a nagy óvatosságot. Egyesek azt mondják, hogyha csalásról van szó, aligha folytatódhatnak a csodák 40 nap után is, ám ez nem bizonyos.
2. Ha folytatódik a kérelmezés és ismétlődnek a csodák, a pápa meg szokta beszélni az ügyet a környezetében élő „testvérekkel”, majd az illető ország vagy vidék néhány püspökét, vagy más tisztességes és korrumpálhatatlan személyeket szokott megbízni, hogy folytassanak vizsgálatot a hírről, a nép áhítatáról, a csodákról és az egyéb körülményekről, melyeket általánosságban jelenteni kell neki.

---

¹⁷⁹ EUGENIUS III, Bulla *Sicut per litteras*, febr. 28, 1146, in *Acta Sanctorum Iulii*, III. 686-687.; L. PORSI, *Leggi della Chiesa su beatificazione e canonizzazione dall'anno 993 all'anno 2000. Collezione* (Congregazione della Cause dei Santi, Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi 9), Róma 2006, 32-33.

¹⁸⁰ C. KRÖTZL, *Prokuratoren, Notaren und Dolmetscher: Zu Gestaltung und Ablauf der Zeugeneinvernahmen bei Spätmittelalterlichen Kanonisationprozessen*, in *Hagiographica* 5 (1998), 119-140.

¹⁸¹ P. ERDŐ, *A szenttéavatási eljárás a XIII. században*, in *Kanonjog* 10 (2008) 16.

Ekkor még a vizsgálat csak a hírről, nem pedig a híradások igazságáról szól. A megbízottaknak be kell számolniuk a pápa felé arról, amit tapasztaltak, és javaslatot kell tenniük, hogy jónak látják-e a vizsgálat elkezdését mindezek igazságáról.

3. Ha ez a jelentés pozitív, a pápa újra kikéri a „testvérek” tanácsait és dönt arról, hogy elrendeli-e ezt a vizsgálatot.
4. Ha ezt látja helyesnek, ismét ír ugyanazoknak vagy másoknak, hogy vizsgálják ki az igazságot, először a hírről, aztán az illető életéről, végül pedig a csodákról. A vizsgálatot pontosan, szorgosan, hűségesen és okosan kell végezniük, azon kérdőpontok szerint, melyeket pecsétjével ellátva elküld nekik. Amit tapasztaltak, azt saját pecsétjükkel megerősítve kell visszaküldeniük.
5. Mikor a vizsgálat eredménye visszaérkezett, a kúriában káplánoknak, vagy más hiteles személyeknek megbízást adnak az anyag vizsgálatára, akik erről összefoglalást készítenek.
6. Az így készült összefoglalást (rubrikákat) a pápa és a „testvérek” pontosan felülvizsgálják, majd a pápa kikéri tanácsukat arról, hogy a bizonyított tények indokolják-e a kanonizációt.
7. Ha a pápa úgy látja, hogy ezt kell tennie, ezt először titokban dönti el a „testvérek” között (inter fratres).
8. Ezután egybegyűjtve a püspököket, akik a kúriában jelen vannak, konzisztóriumon nyilvánosan elmondja az összegyűjtött tényeket és a bizonyítékokat, de a már meghozott titkos döntését még nem hirdeti ki, hanem kikéri a prelátusok tanácsát.
9. Ezután kijelöl egy napot, amikor mindannyian összejönnek egy meghatározott templomba, amelyben sok gyertyát kell gyújtani és szőnyeget kell kiteríteni. Ott megjelenik a pápa, a „testvérek”, az egész klérus és a nép. A pápa beszédet mond, melyben elmondja az eljárást és a bizonyítékokat, majd felszólítja a népet, hogy imádkozzék, hogy Isten óvja meg őt a tévedéstől ebben az ügyben.
10. Ezután térden állva áhítatosan imádkoznak, eléneklük a *Veni Sancte Spiritust* vagy más megfelelő himnuszt vagy antifónát.
11. A pápa felkel az imádságból és kijelenti, hogy az, akiről szó van, szent és fel kell venni a szentek jegyzékébe, szentként kell tisztelni, és megjelölni a napot, amikor ünnepelni kell.
12. Ezután *Te Deumot* énekelnek, a pápa misét mond ennek a szentnek a tiszteletére.¹⁸²

---

¹⁸² P. ERDŐ, *A szenttéavatás a XIII. században*, in *Kánonjog* 10 (2008) 16-17.

Hostiensis azonban megjegyzi, hogy ezt a rendet az ő koráig nem mindig tartották meg pontosan, főként amikor vértanúkról volt szó, akiknek az esetében általában könnyebb eljárás is elegendő szokott lenni. Többnyire azonban akkor végzik így a kanonizációt, mikor a javasolt személy hitéről, életének kiválóságáról és csodáiról elegendő bizonyíték áll rendelkezésre. Nem elegendő egyetlen erény, hanem sok és tartós erényre van szükség, a csodáknak pedig a természet erőit meghaladóaknak kell lenniük.

A XIII. század 60-as éveit fordulópontot jelentenek az ügyek megítélésének gyakorlatában is. A XIII. század első 70 évében 47 kanonizációs pert ismerünk, ám ettől kezdve egészen 1431-ig csupán 24-ről van igazolt tudásunk. Egyben azt is tudjuk, hogy 1244 és 1431 között legalább 38 kanonizációs kérvény került benyújtásra 28 különböző személy vagy vértanúcsoport ügyében, amelyek után a Szentszék mégsem indította meg a szenttéavatási eljárást. A csökkenés oka főként az volt, hogy a perek egyre tovább tartottak. Különösen a kúriai vizsgálati szakasz húzódott el. III. Ince (1198-1216) idején a kanonizáció kérésétől a sikeres lezárásig átlagosan két év telt el, az avignoni pápák idejében ez már átlagosan 30 esztendő telt ki. Mindez természetesen fokozódó anyagi megterheléssel is járt, ezért számos szerzetesközösség vagy helyi egyház kilátástalannak érezte a kanonizációs eljárás megindítását. Csupán a jelentős szerzetesrendek vagy az uralkodóházak voltak abban a helyzetben, hogy nagy valószínűséggel számíthattak a sikerre. Az ügyek száma csökkenésének oka azonban elsősorban a pápák beállítottságának az átalakulása volt. A XIII. század első harmadában a kérvényeket általában kedvezően fogadták akkor is, ha a jelölt életszentségének híre csupán egy apátságra vagy egy egyházmegyére korlátozódott. A XIII. század harmadik harmadától fogva a kúria az életszentségnek olyan modelljét tartotta szem előtt, melynek bizonyos vonásai különösen a koldulórendek lelkiségét jellemezték.

A vértanúság és az olyan életszentség, mely egy bizonyos hivatáshoz kötődött, például a királyok vagy a püspökök tisztségéhez, inkább csak az Alpoktól északra játszott nagy szerepet az egyházi közfelfogásban. Így az életszentség ideáljának alakítása is a kanonizációs eljárások következménye, sőt részben esetleg célkitűzése is lehetett.¹⁸³

A XIII. században az eljárás ilyen fejlődésén kívül a mentalitás is bizonyos változáson ment keresztül. Figyelemre méltó, hogy a szenttéavatás továbbra is az érdekelt személyek és a helyi hívő közösség kezdeményezéséből indul ki. Pontosabb meghatározást nyer a szenttéavatás liturgikus formája. Ugyanakkor tisztázódnak a szükséges kritériumok is. A középkor elején, de még a virágzó középkorban is a szent elsősorban csodatevő.

---

¹⁸³ P. ERDŐ, *A szenttéavatás a XIII. században*, in *Kanonjog* 10 (2008) 18.; M. SIEGER, *Die Heiligsprechung. Geschichte und Rechtslage* (Forschungen zur Kirchenrechtswissenschaft 23), Würzburg 1995, 78-79.

Azért fordulnak hozzá, hogy csodákat tegyen, segítséget adjon a mindennapi életben, egy olyan életben, melyet számtalan fizikai és erkölcsi veszély jellemez. A szentre tehát csodálkozással kell tekintenünk, vagy ha tetszik csodálattal. A középkori emberek ismerték a szenteket, tudták életüket, erényeiket, halálukat, csodáikat. Elég itt arra utalnunk, hogy Jacopo da Varagine (1230-1298, Iacobus de Voragine, OP) *Legenda aureája* valódi sikerkönyvnek számított.¹⁸⁴ A emberek a saját koruknak megfelelő ruhába öltöztették a szenteket és az ő életükben használt ismertetőjegyekkel különböztették meg őket. Olyan bizalmas viszonyban álltak velük, amilyenbe Istennel, illetve Jézus Krisztussal sem mertek lépni. Ezért aztán a szentek segítségét mindenfajta szükségben kérték. Az Egyház problémája lelkipásztori szempontból az volt, hogy tisztán őrizze meg a kultuszt, nehogy a szenteket imádni kezdjék, vagy közvetlenül tőlük kérjék a kegyelmeket és megfélemlenek arról, hogy a szentek csak közbenjárók. Másrészt a szentek táplálják a keresztény népi lelkiséget. Ezt erősíti a hagiográfia és az ereklyék tisztelete is.

Ezeknek az átszállítása, áthelyezése néha bizony nem szabályosan történt.¹⁸⁵ Mint ismeretes, 1245-ben Assisi Szent Ferenc legrégebbi társai ellenezték, hogy gyűjteni kezdjék rendalapítójuk csodáit, mert meg voltak győződve arról, hogy nem a csodák teszik a szentséget, hanem inkább kinyilvánítják azt.¹⁸⁶ Másfelől az Aquinói Tamás kanonizációja alkalmából tartott nyilvános konzisztóriumon XXII. János (1316-1334) pápa a hagyomány szerint azt mondta: „*Nem szükséges olyan hevesen foglalkozni csodáival, hiszen annyi csodát tett, ahány kérdést megoldott.*”¹⁸⁷

A szentek szemléletében a XIII. századtól fogva fokozatosan tért nyere a szentnek mint példaképnek a tisztelete. Az életszentség és a szentek iránti tisztelet fő oka tehát már nem maga a csoda lesz. Annak szerepe egyre inkább az életszentség bizonyításában válik jelentőssé. Tehát az életszentségnek már nem annyira kritériuma mint inkább következménye vagy bizonyossága lesz. Ennek a gondolatnak a kidolgozása azonban már inkább az újkorban történik meg.¹⁸⁸

---

¹⁸⁴ P. ERDŐ, *A szenttéavatás a XIII. században*, in *Kánonjog* 10 (2008) 18.; DA VARAZZE, I., *Legenda aurea* (ed. A. és L. Vitale Brovanore), Torino 1995.

¹⁸⁵ G. DALLA TORRE, *Santità e diritto. Sondaggi della storia del diritto canonico*, Torino 1999, 46-47.

¹⁸⁶ A. VAUCHEZ, *Il santo*, in J. LEGOFF (ed.), *L'uomo medievale*, Roma-Bari 1987, 383.

¹⁸⁷ BENEDICTUS XIV, *De servorum Dei*, II. 25. 9, Prati 1839-1840, 259.; G. DALLA TORRE, *Santità e diritto. Sondaggi della storia del diritto canonico*, Torino 1999, 47.

¹⁸⁸ P. ERDŐ, *A szenttéavatás a XIII. században*, in *Kánonjog* 10 (2008) 19.; G. DALLA TORRE, *Santità e diritto. Sondaggi della storia del diritto canonico*, Torino 1999, 47-49.

A XIII. század másik vezető egyházjogásza Henricus de Segusio – akit bíborosi címe alapján Hostiensisnek is neveztek – 1268 körül írott kommentárjában tizenkét lépést sorolt fel, mely a kanonizációhoz szükséges.¹⁸⁹

III. Kelemen (1187-1191) apostoli legátust küldött Ottó bambergi püspökhöz egy szent életű ember életének és csodáinak vizsgálatára.¹⁹⁰

A XIII. században a Szentszék magához vonta a szenttéavatás eljárását. XI. Gergely (1227-1241) alkalmazta először az eljárást Assisi Ferenc szentté avatásakor 1228-ban. Egy másik eljárás, Pádúai Antal szenttéavatása volt az első teljesen pápai kanonizáció 1234-ben.

IX. Gergely (1227-1241) pápa 1234-es Dekretálisaiiban a szenttéavatást már kizárólag az Apostoli Szentszéknek tartotta fenn.¹⁹¹ Susa Henrik ostiai bíboros kommentálja úgy a Dekretálisokat, hogy megkülönbözteti a régi eljárást az újtól.¹⁹² Nem szabályozták a magánájtatosságot, hiszen az nem az Egyház nevében történik: magánájtatossággal mindenkit tisztelhetünk, aki a szentség hírében hunyt el.

Nem lett azonban pontosan definiálva és körülhatárolva a nyilvános tisztelet fogalma, s ez zavarokat és félreértéseket okozott. A nép körében gyakran előfordult, hogy nyilvános tiszteletben részesítette a szent életű embereket a pápai szenttéavatás előtt: Borromeo Szent Károlyt Milánóban, Néri Szent Fülöpöt és Loyolai Szent Ignácot Rómában részesítették nyilvános tiszteletben. Szükség volt tehát a tisztelet megfelelő határok közé szorítására: az erre irányuló tárgyalások már VIII. Kelemen (1592-1605) és V. Pál (1605-1621) pápák alatt megkezdődtek. Többen tartottak azonban attól, hogy a népi tisztelet megakadályozása útját fogja állni a tiszteletben részesült személyek szentté avatásának. A fenti problémáért aggódók elérték, hogy maradjon minden a régiben.

Igazi áttörést a kérdésben VIII. Orbán (1623-1644) pápasága hozott. 1625. március 13-án rendeletet adott ki, amelyben a következő tilalmak állnak:

1. Tilos a szentség hírében elhaltak, de még boldoggá nem avatottak képeit oltárra helyezni, vagy dicsfénnel ábrázolni.
2. Tilos életrajzukat püspöki engedély nélkül kiadni.

---

¹⁸⁹ HENRICUS DE SEGUSIO (CARD. HOSTIENSIS), *In tertium Decretalium librum commentaria*, ad. X 3. 45. 1, Venetiis 1581, 172-173.

¹⁹⁰ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 19., G. LÖW, *Canonizzazione*, Enciclopedia Cattolica, t. III., 582-589.

¹⁹¹ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 21., S. KUTTNER, *La réserve papale du droit de canonisation*, *Revue Historique de droit français et étranger* IV. série 17 (1938) 172-228.

¹⁹² R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 19., HENRICUS DE SEGUSIO CARDINALIS HOSTIENSIS, *In Quinque Libros Decretalium Commentaria*, Venetiis 1581, ad. C. 52, X, *De testibus et Attestationibus*, II. 20.

3. Tilos tiszteletükre a templomban mécseset vagy gyertyát égetni, s fogadalmi tárgyakat – a szent közbenjárása által meggyógyult testrészek ezüst vagy viasz képeit – elhelyezni.¹⁹³

Ugyanez a pápa 1634. július 5-én pedig egy brévét adott ki *Caelestis Hierusalem cives* címmel, amelyben szabályozta a szenttéavatást oly módon, hogy a szenttéavatási eljárás előfeltétele az, hogy előzőleg az illető ne részesüljön a szenteket megillető nyilvános tiszteletben, s erre előzetes vizsgálat szükséges.¹⁹⁴ Világossá váltak tehát a nyilvános tisztelet határai, s mivel pápai megnyilatkozásban történt mindez, az egész Egyház részére kötelezővé vált.

III. Sándor (1159-1181) pápasága óta nagy hangsúlyt fektettek a tanúkihallgatásra. 1225-ben például a kornevaillei püspök kérte Mór ciszter apát szenttéavatását III. Honorius (1216-1227) pápától. A pápa megbízta a püspököt, hogy az apát erényeire és csodáira vonatkozó vizsgálatot tartson, s a vizsgálatról tegyen jelentést. A vizsgálatból azonban nem derült ki, hogy kellő gondossággal és alaposággal hallgatták-e ki a tanúkat, s erre a pápa a Dekretálisok II. könyve XX. Cikkely 52. fejezetbe felvett határozatával új tanúkihallgatást rendelt el.¹⁹⁵ A tanúk kihallgatására egyre inkább a bíborosok közreműködését vették igénybe. Ezen folyamat betetőzése volt V. Sixtus (1585-1590) pápa 1588-ban megjelent *Immensa* nevű rendelete, amellyel létrehozta a különböző bíborosi bizottságokat, s a szenttéavatások ügye az általa alapított Szertartások Kongregációjához került.¹⁹⁶

A boldoggá- és szenttéavatás a XVI. század végéig egy eljárás volt (például: Sziénai Szent Bernardin (1450), Ferrer Szent Vince (1456), Sziénai Szent Katalin (1461), Szent Bonaventura (1482)).¹⁹⁷

A boldoggá és szenttéavatás a XVII. századtól kezdett szétválni, s ennek egyik állomása volt VII. Sándor (1655-1667) pápa 1659. szeptember 27-én kelt rendelete, amellyel a boldoggá, de még nem szentté avatottak tiszteletéről kimondja, hogy ők csak a pápai brévében kifejezett cselekményekkel tisztelhetők. Ettől kezdve a két eljárás élesen szétvált.

---

¹⁹³ E, HUSZÁR, *A szenttéavatás*, Budapest 1911, 8.

¹⁹⁴ URBANUS VIII, *Caelestis Hierusalem cives*, Constitutio Apostolica, 05. 07. 1634.; E. APECITI, *L'evoluzione storica delle procedure ecclesiastiche di canonizzazione*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 81.

¹⁹⁵ E, HUSZÁR, *A szenttéavatás*, Budapest 1911, 10.

¹⁹⁶ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 153., *Divinus perfectionis magister*, Const Apost. *Immensa Aeterni Dei*, 22 ianuarii 1588. Cfr. *Bullarium Romanum*, Taurinensis, t. VIII., 985-999.

¹⁹⁷ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 90.

1662. január 8-án volt az első boldoggáavatási szertartás a vatikáni Szent Péter Bazilikában, Szalézi Szent Ferencé, ekkor használták először a boldoggáavatási formát.¹⁹⁸ A boldoggáavatási szertartást VII. Sándor (1655-1667) pápa végezte, akinek a boldoggáavatási gyakorlatáról fontos információkat örökölt meg Domenico Capello, aki a pápa szertartója – „*caeremonarium Magister*” – volt.¹⁹⁹ XIV. Benedek (1740-1758) pápa 1752. március 27-én kiadott *Ad honorandam memoriam* bullája mondta ki, hogy boldoggáavatás kizárólag a Vatikáni Szent Péter Bazilikában végezhető.²⁰⁰ Ettől kezdve minden boldoggáavatás ebben a bazilikában volt, egészen 1981-ig, amikor II. János Pál (1978-2005) pápa Manilában boldoggá avatott 40 japán mártírt.²⁰¹ Boldog XI. Ince (1676-1689) pápa 1678. október 15-én szabályozta nagy pontossággal az eljárást. Igazi rendszert a Szertartások Bizottságának szenttéavatási eljárási gyakorlatáról XIV. Benedek (1740-1758) pápa adott ki „*Isten szolgáinak boldoggáavatásáról s a boldogok szenttéavatásáról*” című művében.

Fontos kortörténeti dokumentum XIV. Benedek (1740-1758) pápa 1745. október 1-jén írt levele József augsburgi püspökhöz, melyben a boldoggá avatandó Crescentia apáca ügyében figyelmeztet, hogy az eljárást nem kell rögtön az elhunyt halála után elindítani, hanem csak hosszabb idő elteltével, illetve különösen gondos vizsgálat szükséges a halál körülményeire és az elhunyt irataira vonatkozóan.²⁰²

A boldoggáavatás nem foglal magában mindent az eljárásból, a szenttéavatási eljárás egyik állomásának tekinthető, egyfajta „minikanonizáció”-nak.²⁰³

A szentek emléknapjainak megünneplése kezdetben Rómára volt jellemző, majd a helyi egyházakra. Amikor a szenttéavatás, mint definíció kialakult a XIV. század elején és a hivatalos boldoggáavatás a Szent Péter Bazilikába került, a szentek ünneplése Rómán kívül is mind több helyen jellemzővé vált.

---

¹⁹⁸ E. APECITI, *L'evoluzione storica delle procedure ecclesiastiche di canonizzazione*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 83.; F. VERAJA, *La Beatificazione. Storia, problemi, prospettive*, Roma 1983.; E. APECITI, *Le nuove norme per le Cause di Canonizzazione*, in *La Scuola Cattolica* 119 (1991) 254.; G. LÖW, *Beatificazione*, in *Enciclopedia Cattolica*, II, Città del Vaticano 1949, 1090-1100.; DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 25.; L. HERTLING, *Materiali per la storia del processo di Canonizzazione*, in *Gregorianum* 16 (1935) 186.

¹⁹⁹ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 27-28.; D. CAPELLO, *Contextus actorum omnium in beatificazione et canonizatione S. Francisci de Sales, ep. Genevensis, a S. mo D. N. Alexandro VII P. M. Sanctorum fastis adscripti*, Romae 1665, 8.; BENEDICTI XIV, *De servorum Dei, t. I, lib. I, cap. 24, n. 5*, 158.

²⁰⁰ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 27.; BENEDICTI XIV...*Bullarium, t. III/1*, Prati 1846, op. Cit. p. 369.

²⁰¹ R. RODRIGO O. A. R. *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 22.

²⁰² E. HUSZÁR, *A szenttéavatás*, Budapest, 1911, 14.

²⁰³ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 23.

A Szerzetesek Kongregációja alapos, precíz normákat adott ki a szentek miséiről és liturgikus ünnepeiről. Elváltak egymástól a boldogok és a szentek ünnepei.²⁰⁴

Most pedig lássuk a kialakult és évszázadokon át fennálló eljárást részletesen!

VIII. Orbán (1623-1644) pápa 1642-ben a kanonizációs eljárást, amely a boldoggá- és szenttéavatást foglalja magában a Szerzetesek Kongregációjának illetékességi körébe utalta, amely kongregációt V. Sixtus (1585-1590) pápa alapította 1588. január 22-én kiadott *Immensa aeterni Dei* kezdetű bullájával.²⁰⁵

A boldoggáavatási eljárást megelőzte egy informatív eljárás, amelyet az egyházmegyei hatóság a saját hatáskörében rendelt el. VIII. Orbán (1623-1644) pápa 1631. március 12-én kiadott rendelete szerint a megyéspüspök csak komoly akadályoztatása esetén – melynek valóságáról a lelkiismeretében felelős – bízhatta ezt az általános helynökre. Ugyanez a rendelet tartalmazza, hogy a nunciusok és szerzetesfőnökök sem indíthatják meg az informatív eljárást.²⁰⁶

Erre az eljárásra csak az az egyházmegye jogosult, ahol a szentség hírében elhunytat eltemették, ahol a csodák történtek, illetve ahol a tanúk laknak. Az eljárás megindítását a posztulátor kéri. Ő védi a szentté avatandó, illetve környezete híveinek érdekét. Az ezzel szemben álló érdek a hit tisztán maradásának érdeke, vagyis nyilvános tiszteletben ne részesüljön, aki nem szent. Ez utóbbi érdeket a hitvédő védi. A hitvédőnek minden ülésen jelen kell lennie: feladata, hogy ellenőrizze az eljárás szabályszerűségét. E két szemben álló érdek fölött dönt első fokon a püspök, másodfokon a Szerzetesek Bizottsága, harmadfokon pedig a pápa.

Minden eljárásbeli szereplő – püspök, bírák, posztulátor, hitvédő – esküt tesznek hivataluk megfelelő ellátására és a titoktartásra.

Az előzetes vizsgálat a következő kérdésekre keresi a választ:

1. Az illető nem részesül-e olyan nyilvános tiszteletben, amely VIII. Orbán (1623-1644) pápa rendelete szerint csak a boldoggá avatottakat illeti meg?
2. Milyen erényeket gyakorolt az elhunyt és milyen csodákat tett?

---

²⁰⁴ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 31.32.; G. LÖW, *Triduo, Ottavario, Novena*, in *Enciclopedia Cattolica XII*, Città del Vaticano 1954, 517-518.; SACRA CONGREGAZIONE DEI RITI, *De sollemniis Beatificationis et Sanctificationis quaestinnuculae*, in *Ephemerides Liturgicae* 14 (1900), 713-724.; *Instructio super privilegiis quae in triduo vel octiduo solemniter celebrando intra annum a Beatificatione vel Canonizatione per rescriptum Sacrae Rituum Congregationis a Summo Pontifice concendi solent (25 Martii 1925)*, in *Decreta authentica Congregationis Sacrorum Rituum ex actis eiusdem collecta eiusque auctoritate promulgata...*, Appendix II (*Ab anno 1912 usque ad annum 1926*), Romae, Typis Polyglottis Vaticanis 1927, 45-46, nr. 4394.

²⁰⁵ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 18.; Cfr. F. ANTONELLI, *Sacra Congregazione dei Riti*, in *Enciclopedia Cattolica IV*, Città del Vaticano 1950, 330-333.

²⁰⁶ E. HUSZÁR, *A szenttéavatás*, Budapest 1911, 14-15.

Az első kérdésre vonatkozóan a posztulátornak tanúkkal kellett igazolnia, hogy az illető személy a szentség hírében áll, a hívek kérik a közbenjárását Istennél, de ez a tisztelet nem esik VIII Orbán (1623-1644) pápa nyilvános tiszteletet tiltó rendelete alá. Ezt a kérdést természetesen a hitvédő is vizsgálta.

A tanúk meghallgatása után megvizsgálták az elhunyt lakószobáját és azt a helyet, ahol meghalt, hogy nincs-e ezeken a helyeken a nyilvános tiszteletnek valamilyen jele. Az emberemlékezet – vagyis több mint száz év óta – tartó tisztelet, melyet a Szentszék, vagy a megyéspüspök hallgatólagosan megengedett, nem esik VIII. Orbán (1623-1644) pápa tilalma alá, amely akadályozná az ilyen személyek boldoggáavatását. A posztulátornak ebben az esetben azt kell bizonyítania, hogy az elhunyt tisztelete 1534 előtt kezdődött és azóta zavartalan, s így ez az eset kivételt képez VIII. Orbán (1623-1644) nyilvános tiszteletet tiltó 1634-es rendelete alól. A tanúk ez utóbbi esetben természetesen csak az őseiktől hallott hagyományt bizonyíthatják, vagyis megnő a szerepe a hiteles okiratok általi bizonyításnak. Ilyen lehet például az elhunyt 1534 előtti hiteles életrajza, amelyben őt boldognak vagy szentnek nevezik. Jó példa erre Nepomuki János szenttéavatása, amelyben Lambertini Prosper, a későbbi XIV. Benedek (1740-1758) pápa töltötte be a hitvédő szerepét. Hiteles okiratok lehetnek még a fenti esetben az 1534. előtti:

- misealapítványok okiratai,
- breviárium zsolozsmája,
- egyházmegye látogatási okmányok, amelyekben a megyéspüspök az illető nyilvános tiszteletét nem kifogásolja.

Tárgyi bizonyítékok lehetnek az elhunyt 1534. előtti képei és szobrai. Ebben az esetben a képek, illetve a szobrok valódiságát és az illető szentként való ábrázolását szakértőknek kell bizonyítaniuk.

A posztulátor kéri a Szerartások Bizottságát, hogy rendelje el az elhunyt valamennyi iratának összegyűjtését. Amennyiben a fenti bizottság ezt elrendeli, a püspök kötelessége az elhunyt kéziratos és nyomtatott iratait összegyűjteni, s azokat a Szerartások Bizottságának megküldeni.

Az erényekre, csodákra és a vértanúságra vonatkozóan a szentség híre egy vélelem, amelyet a posztulátornak tanúkkal kell bizonyítania. Az előzetes vizsgálat befejeztével az iratok eredeti példánya a püspöki levéltárba, a másolatuk a Szerartások Bizottságához kerül, s ott őrzik azokat tíz évig. Ezt a tíz éves várakozási időt boldog XI. Ince (1676-1689) pápa a tanúvallomások objektivitásának biztosítására rendelte el.

XI. Ince (1676-1689) attól tartott, hogy a közvetlenül a halál után kihallgatott tanúk vallomása a szentség híretől elragadtatottak, vagyis túlzóak. Ez alól három esetben lehetséges felmentés:

1. VIII. Orbán (1623-1644) rendelete alól kivételt képező esetek, vagyis az emberemlékezetet meghaladó idejű tisztelet.
2. A tanúk magas életkora miatt.
3. Az előzetes eljárás jóval a jelölt halála után indult meg.

Amennyiben nincs felmentés, a posztulátor a tíz esztendő alatt igyekszik minél több tekintélyes személyt meggyőzni a szenttéavatás támogatásáról.

A tíz év letelte után a posztulátor kéri a pápától, hogy vegye fel az ügyet. A pápa kinevezi a Szertartások Bizottságának egy bíboros tagját az ügy előadójaként, aki felülvizsgálókat bíz meg az illető elhunyt iratainak átvizsgálására a hit és az erkölcs szempontjából. Amennyiben az iratok a hit és az erkölcs szempontjából kifogástalanok, akkor a Szertartások Bizottsága kimondja, hogy felvehető az ügy. Ebben az esetben is megmarad azonban az a joga, hogy az iratokkal kapcsolatos kifogásait előterjeszthesse.

Amikor a Bizottság határozatát a pápa aláírja, elkezdődik a tulajdonképpeni boldoggáavatási eljárás. Innentől fogva az elhunytat megilleti a „tiszteletre méltó” jelző és megfestetik arcképét, melynek méreteit a szokásjog határozza meg: hossza 1,35 méter, szélessége 1 méter, aranykeretben.

Az előkészítő eljárás lezárulta után a Szertartások Bizottsága megvizsgálja ezen eljárás szabályszerűségét. Ezután a posztulátor által benyújtott tanúvallomásokkal kapcsolatban a hitvédő megteszi az észrevételeit, majd a posztulátor az ellenészrevételeit, s ezek alapján a Bizottság ítéletet hoz. Amennyiben az elhunyt tisztelete emberemlékezetet meghaladó idő óta fennáll, úgy ez az ítélet egyenértékű a boldoggáavatással. Ha az illető nem részesült még nyilvános tiszteletben, akkor a Bizottság megbízza a megyéspüspököt és segédpüspökét az elhunyt erényeinek és csodáinak vizsgálatára. A vizsgálat hitvalló esetében általános, majd részletes, a mártírnál egyből részletes. Az előzetes eljárás során bebizonyosodott életszentség esetében sem szoktak felmentést adni az általános vizsgálat alól. Ezt kérte például Páli Vince szenttéavatásakor a párizsi érsek XI. Kelemen (1700-1721) pápától, aki ezt a kérést megtagadta.²⁰⁷

Különösen oda kell figyelni azokra a tanúvallomásokra, amelyek az elhunyt életszentsége ellen szólnak. Ha ebben az irányban nehézségek merülnek fel, akkor boldog XI. Ince (1676-1689) pápa utasítása értelmében a Szertartások Bizottságához kell fordulni.

---

²⁰⁷ E. HUSZÁR, *A szenttéavatás*, Budapest 1911, 21.

A tanúkat egyenként kell kihallgatni, a csoportos tanúkihallgatás az eljárás semmisségét jelenti. Az eljárásokat a posztulátor, a tanúk kérdéseit a hitvédő szövegezi meg. A tanúktól meg kell kérdezni azt is, hogy honnan tudják azt, amit vallanak, s ha erre a kérdésre nem tudnak kielégítő választ adni, akkor vallomásuk nem vehető figyelembe. A tanúknak kötelező aláírniuk a vallomásaikat és esküt tenniük templomban vagy kápolnában.

A vizsgálat lezárulása után a posztulátor kéri a Szertartások Bizottságának vizsgálatát az eljárás szabályosságáról, majd következik a részletes vizsgálat. Az elhunyt egész élete a vizsgálat tárgyát képezi. Különösen az általános vizsgálat elhúzódása esetén a posztulátor kérheti a pápától az 50 évnél idősebb, beteges, vagy elköltözni készülő tanúk részletes vizsgálat alá vetésének engedélyezését.

Ezt az engedélyt a pápa rendszerint megadja, hiszen elmaradása esetén a posztulátor elesne a bizonyítékoktól, amely egyben az ügy végleges megfeneklését és az igazság kiderülésének meghiúsulását eredményezné.

Az erények, vagy a vértanúság vizsgálata után ismét megvizsgálják a boldoggá avatandó sírját: a sírt felnyitják, az elhunyt testét exhumálják, s két orvosszakértővel megvizsgálják. A vizsgálat tárgya lehet például az, hogy az illető holttestének épségben maradása megmagyarázható-e természetes úton. Erről az eseményről jegyzőkönyv készül, amely tartalmazza a részletes szakértői véleményt is.

Az egész boldoggá- és szenttéavatás klasszikus megújulása kezdődött el, amikor XIV. Benedeket 1740-ben pápává választották.²⁰⁸ Prospero Lambertini 1675. március 31-én született Bolognában. A Rítuskongregáció hitvédője volt 1712. március 21 és 1728. április 30.-a között. XII. Kelemen (1730-1740) pápa halála után 1740. február 6-án a konklávéban pápává választották, majd augusztus 17-én a XIV. Benedek nevet vette fel. Monumentális művét a „*De Servorum Dei beatificatione et Beatorum canonizatione*” című kiadványt XII. Piusz (1939-1958) pápa 1958 szeptemberében így méltatta: „*Ez a mű Aquinói Szent Tamás summája. Világosan látszik, hogy XIV. Benedek a szenttéavatás mestere titulusra érdemes.*”²⁰⁹

---

²⁰⁸B. GHERARDINI, *Il martirio nell'attuale „temperies” teologico-giuridica*, in *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 160, Cf. B. SCHNEIDER, *Benedetto XIV*, Jedin H. (a. c. di), *Storia della Chiesa*, tr. Dal tedesco, vol. VII, Milano 1978, 674-682.

²⁰⁹J. L. GUTIÉRREZ, *Le prove sussidiarie nelle cause di canonizzazione (opinioni di Prospero Lambertini e innovazioni di Benedetto XIV)*, in *Ius Ecclesiae* 5 (1993) 545-546.; Cfr. G. PAPA, *Cardinali Prefetti, Segretari, Promotori Generali della Fede e Relatori Generali della Congregazione*, in AA. VV., *Miscellanea in occasione del IV centenario della Congregazione per le Cause dei Santi (1588-1988)*, Città del Vaticano 1988., 427.; *Discorsi e radiomessaggi di Sua Santità Pio XII*, vol. XX, Città del Vaticano 1959, 464-465.

Az igazi különbségtételt a boldoggá- és szenttéavatás között XIV. Benedek (1740-1758) pápának köszönhetjük, aki definiálta a szentség és a szentek kultusza fogalmakat az egyetemes egyházban.

A következőket írta: „*A szentség az Egyház karaktere, jellemzője.*”²¹⁰

A csodák vizsgálatánál a posztulátor bizonyítja a csodának állított tényeket. XIV. Benedek (1740-1758) pápa 1742. április 23.-i rendeletében kimondja, hogy a csodák bizonyításánál csak a szemtanúk vallomásai rendelkeznek bizonyító erővel.²¹¹ Nagyon szigorúan kell venni és megvizsgálni a tanúk szavahihetőségét, illetve az esemény megfigyelésének körülményeit. A vizsgálatba szakértőket is be kell vonni, akik megállapítják, hogy a csodás eseményre a tudomány képes-e természetes magyarázatot adni, vagy nem. A vizsgálat befejeződése után a posztulátor ismét kéri a Szerartások Bizottságának vizsgálatát az eljárás szabályszerűségével kapcsolatban, illetve a Bizottság kimondja az erények hősies gyakorlásának, vagy a vértanúságnak tényét abban az esetben, ha az illető legalább 50 éve meghalt, vagy a pápa ez alól felmenést adott. A vizsgálat iratait a posztulátor terjeszti elő, ezeket észrevételezi a hitvédő, akinek észrevételeire a posztulátor ellenészrevételeket tehet. Ezeket terjesztik fel a Szerartások Bizottságának, ahol kitűzik az előkészítő ülés időpontját. Ezen az ülésen részt vesz:

- a hitvédő,
- a Bizottság titkára és jegyzője,
- a vatikáni Palotamester,
- a pápa sekrestyése,
- a Rota Romana három idősebb ülnöke,
- a Szerartások Bizottságának tanácsosai.

Az ülés tagjait az ügyről a posztulátor informálja, akik írásban készítik el véleményüket, melyet az ülésen felolvasnak és átadják a hitvédőnek, aki újabb észrevételeket fűz hozzájuk. Észrevételeit a posztulátor véleményezi. Ezen iratok birtokában tartják meg a második előkészítő ülést, melyet a harmadik követ. Utóbbin már a pápa elnököl, a bíborosok pedig szavaznak az ügyről. Amennyiben a pápa a szavazatok meghallgatása után bizonyítottnak látja az elhunyt szentségét, kijelöli a napot, amelyen a döntését ismerteti.

---

²¹⁰ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 15.; G. LÖW, *Canonizzazione*, in *Enciclopedia Cattolica III*, Città del Vaticano 1950, 569.; T. CITRINI, *Memoria, riconoscimento e canonizzazione*, in *La Scuola Cattolica* 109 (1981) 325-352.; G. MOIOLI, *La santità e il „santo” cristiani. Il problema teologico*, in *La Scuola Cattolica* 109 (1981) 353-374.; F. PELOSO, *Il culto dei Santi oggi*, in *Ephemerides Liturgicae* 105 (1991) 237-262.; 418-448.

²¹¹ E. HUSZÁR, *A szenttéavatás*, Budapest 1911, 36.

A megjelölt napon a pápa és a pápai udvar jelenlétében a Szertartások Bizottságának titkára olvassa fel a pápa döntését, amelyet a posztulátor megköszön. A döntésben benne van, hogy a boldoggáavatáshoz hány csoda szükséges:

- ha szemtanúk bizonyítják, akkor kettő,
- ha a tanúk hallomásból ismerik az eseményeket, akkor négy,
- ha az előzetes eljárásban szemtanúk, a részletesben azonban közvetett tanúk vallanak, akkor három.

A fenti szabályozást XIV. Benedek (1740-1758) pápa adta meg 1741. április 23-án, illetve 1754. július 17-én kelt rendeleteiben. A tanúvallomásokat és a szakértői véleményeket a posztulátor foglalja össze. Összefoglalását a hitvédő észrevételezi, véleményét a posztulátor ellenészrevételezi.

Az előkészítő ülés során a bíboros előadó az ügyet a posztulátornak meg nem nevezett szakértőknek adja ki. Amennyiben ezen szakértők véleménye az ügy szempontjából kedvezőtlen, akkor a posztulátornak joga van nevesebb szakértők véleményét kikérni. Ha ezek sem győzik meg a tanácsosokat, akkor a bíboros előadó még tekintélyesebb szakértőket kérhet fel a teljes ülés előtt.

Ha a pápa bizonyítottan tekinti a csodákat, erről hivatalos iratot ad ki. A két pápai döntés – az erényekről és a csodákról – birtokában a posztulátor benyújtja kérelmét a boldoggáavatásra. A kérelem után a pápa teljes ülésben tárgyalva hozza meg ítéletét az elhunyt boldoggáavatásáról. Ezután a posztulátor átadja az illető életrajzát és engedélyt kér a pápától a boldog nyilvános tiszteletére, illetve sírjából ereklye vételére.

A pápa brévében nyilvánítja boldoggá az elhunytat, melyet a boldoggáavatási szentmisében ünnepélyesen felolvasnak. Ennek a szentmisének a végzésére a posztulátor a vatikáni bazilika kanonokjai közül egy püspököt kér fel. Délután tartanak még egy szertartást a boldog tiszteletére, ahol már a pápa is megjelenik az összes bíborossal együtt, s ekkor fogadják az újonnan boldoggáavatott ereklyéit, képeit, illetve életrajzát. A szertartást követő kihallgatáson a posztulátor megköszöni a pápának a boldoggáavatást. A boldoggáavatott tiszteletére templomot nem lehet emelni, csak a képét szabad tisztelni.

Amennyiben a boldoggáavatás után újabb csodák történnek, akkor a posztulátor az ügy újra felvételét kérelmezheti, tanúsítva azt a tényt, hogy a szentség híre egyre inkább terjed. A kérvényt a Szertartások Bizottságához kell benyújtani, amely bizottság pozitív válaszát a pápa erősíti meg. Ezután a posztulátor kérelmezi a boldoggáavatás óta történt csodák vizsgálatának elrendelését. Ezzel a vizsgálattal azt a püspököt bízzák meg, akinek az egyházmegyéjében a csodák történtek.

A csodák bizonyítását beküldve a Bizottság megvizsgálja az eljárás szabályosságát. A bizonyítás hasonlóképpen történik, mint a boldoggáavatásnál. Amennyiben a boldoggáavatás a VIII. Orbán (1623-1644) pápa tilalma alóli kivételt képezően történt, akkor négy csoda bizonyítására van szükség, egyébként két csodát kell bizonyítani. Ha a pápa ítélete megállapítja a csodák megtörténtét, a pápa ítéletben mondja ki, hogy az illető boldog szentté avatható. A szenttéavatási szentmisét a pápa tartja, aki innentől fogva a szent tiszteletét kiterjeszti az egész egyházra. A szentté avatott tiszteletére templomot is lehet emelni.

XIV. Benedek (1740-1758) pápa stabil meghatározásai és normái alapját képezték az 1917-es Kódexnek (2020. k./3., 6., 2102. k., 2104. k., 2115. k./1., 2116. k., 2117. k./2., 2133. k. 2134. k.)²¹²

A XIX. század folyamán az egyházmegyei vizsgálat számos kérdést vetett fel, például:

- a szentség, illetve a vértanúság híre,
- Isten szolgája írásainak vizsgálata,
- VIII. Orbán (1623-1644) pápa tiszteletet megtiltó rendelkezése alóli mentesség.

Az ordináriusok ezen kérdéseire válaszolt a Szertartások Kongregációjának 1878-as instrukciója.²¹³

2.5. A boldoggá- és szenttéavatási eljárás szabályozása az 1917-es Kódexben

X. Szent Piusz (1903-1914) pápa 1908. június 29-én kiadott *Sapienti consilio* című apostoli konstitúciója definiálta és stabilizálta a Kongregáció, illetve a megyéspüspök kompetenciáit a szenttéavatási ügyekben.²¹⁴

X. Szent Piusz (1903-1914) pápa 1913. augusztus 26-án dekrétumot intézett a Szertartások Kongregációjához. Ez a dekrétum lett az alapja az 1917-es Kódex boldoggá- és szenttéavatást szabályozó kánonjainak.²¹⁵

Az 1917-ben kiadott Törvénykönyv rögzíti az Egyházban korábban kialakult jogot, vagyis a boldoggá- és szenttéavatási eljárás a pápának van fenntartva.²¹⁶

---

²¹²B. GHERARDINI, *Il martirio nell'attuale „temperies” teologico-giuridica*, in *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 162.

²¹³ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 22., *Cause di Beatificazione. Procedura canonica*, fascicolo di 12 p. (arch. S. C. C. S., „Decreta in causis Servorum Dei anni 1878” f. 7). Il testo é stato riportato in *Codis Iuris Canonici Fontes*, VIII, n. 6104, 214-218.

²¹⁴ E. ZANETTI, *Procedure di canonizzazione nella „fase romana”*, in *Quaderni di diritto ecclesiale* 16 (2003) 31.

²¹⁵ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 12.

²¹⁶ 1917-es CIC. 220. k.

Az 1917-es CIC 1999-2141. kánonjai foglalkoznak minden szenttéavatási ügyel, melyek a IV., „Az eljárások” címet viselő könyvben találhatók.²¹⁷ A rendes és rendkívüli eljárás intézményét a CIC. a korábbiakhoz hasonlóan ismeri. Az eljárás hivatali jellegű, kontradiktórikus formában zajlik. Bár formailag van al- és felperes mégsem nevezhető szorosán vett értelemben pernek, mert itt nincs szó törvény végrehajtásáról és alanyi okok védelméről sem. A perjogi forma a szemben álló felek vitája révén az igazság kiderülését szolgálja. Még a fegyelmi és közigazgatási eljárás is közelebb esik a perhez, mint a boldoggáavatási eljárás.²¹⁸

A per tagozódása a következő:

1. Bevezető eljárás, melyben megvizsgálják a boldoggá avatandó:

- tanbeli tisztaságát,
- szentségének hírét,
- nyilvános tiszteletének hiányát.

A fenti feltételek meglétét a következőképpen kell bizonyítani:

a, A tanbeli tisztaságot az illető összes iratának Rómába küldésével.

b, Az elhunyt szentségének híreről, csodáiról, vértanúságáról szóló összes bizonyíték összegyűjtése.

c, Annak a bizonyítása, hogy a jelöltet nem részesítették tiszteletben.

Ezen bizonyítékok összegyűjtése az ordinárius feladata, mert általában az ő egyházmegyéjében találhatók.

2. Felülvizsgálat: az ordinárius a keletkezett iratokat és összegyűjtött bizonyítékokat elküldi a Szentszékhez, ahol átvizsgálják azokat. A Szentszék kedvező döntése esetén kerülhet sor a harmadik fázisra.

3. Az apostoli per: az ordinárius folytatja le a pápa felhatalmazására saját egyházmegyéjében.

A per résztvevői a következők:

1. A kérelmező: minden megkeresztelt, egyházi jogainak birtokában levő személy kérelmezheti a pert, akár természetes, akár jogi személy.²¹⁹ A kérelmező kérelmét az ordináriushoz nyújtja be.

2. A posztulátor, aki elsősorban felperes, másodsorban képviselő. Ő szorgalmazza az ügyet az illetékes bíróságnál. Rómában lakó világi, vagy szerzetes papnak kell lennie.

---

²¹⁷ J. L. GUTIÉRREZ, *I miracoli nell'apparato probatorio delle cause di canonizzazione*, in *Ius Ecclesiae* 10 (1998) 510.

²¹⁸ J. BÁNK, *Kánoni jog II.*, Budapest 1963, 639.

²¹⁹ 1917-es CIC. 87. k.

Egy ügyben csak egy posztulátor szerepelhet, de joga van helyetteseket, viceposztulátorokat kinevezni.²²⁰

3. Cardinalis Ponens: a pápa által az ügy előadójává kinevezett bíboros. Ő tanulmányozza át az ügyet és a közös üléseken referál.²²¹
4. Promotor fidei: az egyházi közérdeket védelmezi, vagyis hogy méltatlanul senkit se avassanak boldoggá, illetve szentté. Övé az ellentmondó szerepe, feladata az objektív igazság kiderítése.²²²
5. Jegyző és ügyvéd.

Tekintettel arra, hogy itt egyházi közérdekről van szó, a bizonyításnak sajátosnak kell lennie. Első és legfontosabb sajátosság, mely egyben követelmény is: teljes bizonyításra van szükség. Ez azt jelenti, hogy kettőnél több tanú vallomása szükséges. Második sajátosság az, hogy a boldoggáavatási perekben minden keresztény hívő köteles vallani arról, ami a kérdéses személy erényei, csodái, vagy vértanúsága ellen van. A harmadik sajátosság a bizonyító erővel bíró okiratok körét szűkíti a következőképpen.

Nem tekinthetők bizonyító erejűnek a következő okiratok:

- a személyesen kihallgatott tanúk iratai,
- a sírbeszédok,
- a fejedelmek, bíborosok és püspökök nyilatkozatai, melyeket kérésre adtak az illető személyről.

Negyedik sajátosságként említhető, hogy a bíróság két szakértőt jelöl ki az ügy vizsgálatára a promotor fidei tudtával, de a posztulátor tudta nélkül.

Ötödik sajátosság, hogy a tanúkat lehetőleg szent helyen kell kihallgatni.

Az információs per során a boldoggá avatandó iratait a püspök, vagy az általa megbízott személyek nagy körültekintéssel összegyűjtik, lemásolják, a másolatokat hitelesítik. A hitelesített másolatot Rómába küldik, az eredeti példány pedig a püspöki levéltárban marad. Az iratok összegyűjtésével és hitelesítésével párhuzamosan az előírások szerint kihallgatják a tanúkat. Az információs per a boldoggá avatandó halála után harminc éven belül el kell kezdeni.

Amikor az iratok megérkeznek Rómába, akkor kezdődik a bevezető per. Ez a per a revideálás eljárásával veszi kezdetét. Ezen eljárásban két revizort neveznek ki az iratok felülvizsgálatára, akik egymásról nem tudnak.

---

²²⁰ 1917-es CIC. 1659. k.

²²¹ 1917-es CIC. 2009. k.

²²² 1917-es CIC. 2010-2012. k.

A revizorok feladata megállapítani:

1. Az elhunyt iratai között van-e a hittel, vagy az erkölccsel ellentétes állítás?
2. A boldoggá avatandónak milyen erényei, vagy fogyatékoságai mutatkoznak meg az iratokból?

Ezek után felülvizsgálják az ordinárius által lefolytatott informatív per szabályszerűségét, majd a promotor fidei megteszi az ellenvetéseit. Egy kijelölt bíborosi bizottság dönt:

- az informatív per érvényességéről,
- perdöntő akadály hiányáról,
- az elhunyt szentségének híreről, vagy vértanúságáról.

Ez a bíborosi bizottság pozitív döntés esetén javaslatot tesz a pápának.

A javaslat után kezdődik az apostoli per, amely a Szentszék hatalmával és megbízásából lefolytatott per: az ordináriust bízzák meg a per lefolytatásával, amely per kettős:

- általános, ha a szentség híre áll fenn,
- speciális, ha mártír volt az illető.

Ebben a perben a bírói testület legalább öt bíróból áll. Szakértőket is kineveznek, akik a csodákat bizonyítják, illetve az elhunyt tetemét vizsgálják meg. A Promotor fidei két szubpromotort nevez ki a perben való részvételre. A bíróság elnöke az ülést három hónapon belül köteles összehívni, s a pert két éven belül be kell fejezni. A per befejezése után az iratokat le kell másolni és Rómának meg kell küldeni.

Az apostoli per érvényességét felülvizsgálják a következő szempontok szerint:

- alaki szempontból,
- tartalmi szempontból,
- esetleg újabb perkérdés felállítása,
- csodák vizsgálata.

Legutóbbi szempont:

- Szükségessége: a hősi fokon gyakorolt erényeken kívül szükséges, hogy a boldoggá avatandó közbenjárására csodák történjenek, ez alól kivétel, ha az illető vértanú volt, vagy ha a pápa felmentést adott a csodák bizonyítása alól.
- A csodák számának szabályozása hasonló az 1917-es Kódex előttihez.²²³
- A csodák vizsgálata. Erre a feladatra két orvosszakértőt neveznek ki. A bizonyítás elemei:
- gyógyulás esetén az illető teljesen visszanyerte-e az egészségét,
- a vizsgált esemény a természeti törvények által megmagyarázható, vagy sem.²²⁴

---

²²³ 1917-es CIC. 2117. k.

²²⁴ 1917-es CIC. 2118-2120. k.

A csodák bizonyítottsága esetén a pápa egy dekrétumot ad ki, majd a végső eljárás sikere után újabb dekrétum mondja ki az illető szentéletű ember boldoggá avathatóságát. Az ünnepélyes boldoggáavatási szertartás helyszíne a római Szent Péter Bazilika.

Abban az esetben, amikor valakit emberemlékezet óta tiszteletben részesítenek, kérhető a pápa pozitív megerősítése. Az elhunyt iratait, a tiszteletre vonatkozó dokumentumokat kell megvizsgálni ebben az eljárásban. Azokat a kérdéseket, amelyekben nincs tanúbizonyosság, vagy erre vonatkozó biztos okmányok, a XI. Piusz (1922-1939) pápa által 1930. február 6-án felállított Történeti Bizottság vizsgálja felül.²²⁵ Ezt a bizottságot a Szentatya „*Già da qualche tempo*” kezdetű motu proprio-jával alapította meg a Szertartások Kongregációján belül, amely bizottság az eljárások során felmerült történeti kérdésekre és problémákra szakosodott és az antik ügyekkel is foglalkozik.²²⁶ A fenti motu proprio stabilizálta:

- az általános relátor helyzetét, feladatait az információs eljárás alatt; ne vizsgáljon mást, csak a neki kompetens területeket, a dokumentumok vizsgálata és az autentikus copia összeállítása a posztulátor feladata,
- az információs eljárást,
- nem vizsgálódnak helyi ügyekben, mert az az ordinárius és a posztulátor feladata,
- a posztulátor nyújtja be az eredeti *Copiát* minden dokumentummal,
- a konzultorok testülete csak egy ügyben dönt,
- a konzultorok szavazatai alapján vonja le a következtetést a relátor: a konzultorok szavazatai egy összegzést adnak a relátornak,
- a Kongregáció prefektusa és a promotor is megvizsgálja az ügyet és konklúziót von le belőle,
- a dokumentumok és a fenti szavazatok alapot adnak a Szenttéavatási Kongregáció konzultorai első ülése számára,
- a Történész Bizottság konzultorai válaszolnak a promotor (hitvédő) kérdéseire, aki a nehéz kérdésekben nem kompetens.²²⁷

---

²²⁵ AAS 22, 87.

²²⁶ J. L. GUTIÉRREZ, *I miracoli nell'apparato probatorio delle cause di canonizzazione*, in *Ius Ecclesiae* 10 (1998) 513.; Cfr. LEONE XIII., *Creazione della Commissione Storico-Liturgica istituita presso la S. C. dei Riti il 28-XI-1902*: AAS 35 (1902-1903), 372-373; Cfr. S. C. DEI RITI, *Decr. Sull'uso del titolo di „Venerabile” e della documentazione storica nelle Cause di beatificazione*, 26 agosto 1913: AAS 5 (1913) 436-438; A. P. FRUTAZ, *La Sezione Storica della Sacra Congregazione dei Riti. Origini e metodo di lavoro*, Città del Vaticano 1964, 11.; Cfr. PIO XI, *Motu pr. Già da qualche tempo 6-II-1930*: AAS 22 (1930) 87-88.; F. VERAJA, *Il motu proprio Sanctitas clarior e le cause storiche dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 104 (1979) 317.

²²⁷ F. VERAJA, *Il motu proprio Sanctitas clarior e le cause storiche dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 104 (1979) 320.

A jelölt vizsgálatához szükséges:

- Isten Szolgája írásainak vizsgálata,
- a szentség híre,
- a vértanúság,
- a csodák.²²⁸

Az 1969. március 19-én kiadott „*Sanctitas clarior*” motu proprio megszilárdította a Történész Bizottság helyzetét és szerepét a boldoggáavatási eljárásban, amely bizottság az életutat és a mártírhalált is vizsgálja.²²⁹ A „*Sanctitas clarior*” motu proprio – mivel ez nem is állt a törvényhozó szándékában - nem foglalja magában a történelmi eljárást, csak szabályozza azt.²³⁰ Az úgynevezett „nem történelmi” ügyeknél az általános eljárási normákat kell alkalmazni mindenféle ellenvetés nélkül. A „történelmi” ügyeknek szintén van egységes anyaga.²³¹ 1979. február 24-én a Történész Bizottságot vezető püspök úgy rendelkezett, hogy a posztulátor kérelmező leveléhez mellékelni kell a helyi püspöki konferencia beleegyezését és kérelmét a boldoggáavatási ügy megindításához.²³² A keletkezett iratokat Rómába terjesztik fel, ahol részletesen megvizsgálják azokat. Magát a pert a püspök folytatja le, s a pert is Rómában vizsgálják felül.

Amennyiben ez a felülvizsgálat is pozitív eredménnyel zárul, a pápa dekrétumot ad ki, amelyben megerősíti az illető személy tiszteletének megerősítését, vagyis a szentéletű elhunyt boldoggá avatottnak tekintendő, s ugyanaz a kultusz illeti meg őt, mint egy rendes úton boldoggá avatottat.²³³

Lényegében tehát a pápa egy határozattal szentté nyilváníthat valakit, ez a kanonizáció equipollente.²³⁴ Ilyen eljárás keretében történt Árpádházi Boldog Margit szenttéavatása 1943-ban.

A szenttéavatás a következő esetekben kérhető:

1. Rendes, vagy rendkívüli úton megtörtént a boldoggáavatás.

---

²²⁸ F. VERAJA, *Il motu proprio Sanctitas clarior e le cause storiche dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 104 (1979) 318.; 1917-es CIC 2127. k.

²²⁹ J. L. GUTIÉRREZ, *I miracoli nell'apparato probatorio delle cause di canonizzazione*, in *Ius Ecclesiae* 10 (1998) 518-519.; A. CASIERI, *Attuali prassi procedurale da seguirsi nelle diocesi per le cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 100 (1975) 177-178.

²³⁰ F. VERAJA, *Il motu proprio Sanctitas clarior e le cause storiche dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 104 (1979) 324-325.; Cf. G. MICHIELS, *Normae generales Iuris Canonici*, ed. Altera, vol. I, Parisiis-Tornacii-Romae 1949, 553.

²³¹ F. VERAJA, *Il motu proprio Sanctitas clarior e le cause storiche dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 104 (1979) 327.

²³² IBID, 328.

²³³ 1917-es CIC. 2135. k.

²³⁴ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 93-94., IDEM, *La canonizzazione equipollente e la gestione dei miracoli nelle cause di canonizzazione*, Apollinaris (Roma) XLVII (1975), 222-245.

2. Ezek hiányában a pápa engedélyezte az illető személy nyilvános tiszteletét.²³⁵
3. Rendes úton történt a boldoggáavatás és azóta két csoda történt.
4. Rendkívüli úton történt a boldoggáavatás és azóta három csoda történt.

Az eljárás a pápai vizsgálóbizottság kirendelésével veszi kezdetét abban az esetben, ha legalább egy csoda történt a boldoggáavatott közbenjárására.²³⁶ A vizsgálat eredményes befejezése után az ügy Rómába kerül, ahol felülvizsgálják az eljárást.

A szenttéavatás előkészítése három konzisztóriumban történik:

1. Titkos, ahol csak a bíborosok vesznek részt.
2. A félig nyilvános, a pátriárka és a püspökök részvételével.
3. A nyilvános, ahol kitűzik a szenttéavatás időpontját.²³⁷

Az ünnepélyes szenttéavatásra a Szent Péter templomban kerül sor.²³⁸

Az 1917-es Törvénykönyv kiadásával a jogfejlődés – közte a boldoggáavatási eljárás fejlődése – természetesen nem állt meg. Fontos állomás az 1917-es és az 1983-as CIC. között XI. Piusz (1922-1939) pápa 1930. február 6-án „*Già da qualche tempo*” címmel kiadott apostoli levele, amely pontosan definiálja Isten szolgáinak szenttéavatását az életút, az erények gyakorlása és a vértanúság szempontjából. Ezzel az apostoli levelével a Szentatya felállította a Szertartások Bizottságának Történelem Bizottságát.²³⁹

A Szertartások Kongregációja 1939. január 4-én „*Normae servandae in construendis processibus ordinariis super causis historicis*” címmel normát adott ki a boldoggáavatási eljárás egyházmegyei és szentszéki szakaszának szabályozására.²⁴⁰

Az 1969. március 19-én kiadott „*Sanctitas clarior*” kezdetű apostoli levél az egyházmegyei eljárás egyedüli vezetőjének a megyéspüspököt nevezi meg.²⁴¹ Ugyanez a dokumentum követeli meg az eljáráshoz a megyéspüspök és a Szentszék „*nihil obstat*”-ját.²⁴² A régi szemlélet szerint egy boldoggáavatási ügy a részegyházra tartozott, az új szemlélet szerint viszont Isten szolgájának az életútja és halála az egész Egyházra tartozik.

²³⁵ 1917-es CIC. 2137. k.

²³⁶ 1917-es CIC. 2139. k.

²³⁷ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8), Città del Vaticano 2005, 164.; A. CASIERI, *Iter processus beatificationis et canonizationis iuxta Constitutionem Apostolicam „Sacra Rituum Congregatio” et „Sanctitas clarior”*, in *Monitor Ecclesiasticus* 98 (1973) 244-259.

²³⁸ XIV. BENEDEK, *Ad Sepulcra*, Roma 1741, 1-5. §

²³⁹ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione Dei santi*, Città del Vaticano 1992, 13., AAS 22 (1930) 87-88.

²⁴⁰ IBID, F. VERAJA, *Il motu proprio Sanctitas clarior e le cause storiche dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 104 (1979), 317.; AAS 31 (1939) 174-175.

²⁴¹ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 14, AAS 61 (1969) 149-153.

²⁴² IBID, 23, F. VERAJA, *Il M. p. „Sanctitas clarior” e le cause „storiche” Dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus*, vol. CIV (1979) 315-337., IDEM, *Alcune proposte per il rinnovamento delle cause Dei santi*, in *Monitor ecclesiasticus*, vol. CV. (1980) 305-322.

Ezért kell együttműködnie a megyéspüspöknek a Szentszékkal ezekben az ügyekben is.²⁴³ A „*Sanctitas clarior*” kezdetű apostoli levélhez 1971. július 1-jén adták ki a végrehajtást szabályozó normákat.²⁴⁴

Az új kódex megjelenése előtt három alapvető dokumentumot publikáltak, amelyek megreformálták a boldoggá- és szenttéavatási ügyeket.

Ezek:

- a „*Regimini Ecclesiae Universae*” 1967. augusztus 5-én,
- a „*Sanctitas Clarior*” motu proprio 1969. március 19-én,
- és a Sancta Rituum Congregatio számára adott apostoli konstitúció 1969. május 8-án: ekkor vált ki a Szertartások Kongregációjából a Szenttéavatási Ügyek Kongregációja, így két új Dikasztérium jött létre.²⁴⁵

Mivel mindhárom dokumentumot VI. Pál (1963-1978) pápasága idején adták ki, ezért a boldoggá- és szenttéavatási ügyekben páli reformról beszélünk.²⁴⁶

Az új törvényhozás ellenére a formális jogi eljárások jellemezték az Egyházat, ezért sok történelmi kritika érte azt. Ez az egyházi légkör volt jellemző a II. Vatikáni Zsinatig, amely véget vetett a barokk kornak.²⁴⁷

A boldoggáavatási eljárás jelenlegi gyakorlatában a keresztény ókorból a következőket örököltük:

- a mártírok tisztelete,
- a szentség hírének szükségessége,
- az ereklyék tisztelete,
- a szentek emléknapjának meghatározási gyakorlata: általában a haláluk napján emlékeztek meg róluk,
- a szentek tiszteletének főpásztori ellenőrzése.

---

²⁴³ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 24., *Lumen gentium*, 27., 22.

²⁴⁴ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8), Città del Vaticano 2005, 177.; S. CONGR. PRO CAUSIS SANCTORUM, *Normae peculiare ad exsequendas Litteras Apostolicas „Sanctitas clarior” diei 19 martii 1969*, Roma 1971, 18.

²⁴⁵ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 185.; F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 14.; AAS 61 (1969), 297-305.

²⁴⁶ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 185.; A. CASIERI, *Iter processus beatificationis et canonizationis iuxta constitutionem apostolicam „Sacra Rituum Congregatio” et „Sanctitas Clarior”*, in *Monitor Ecclesiasticus* 98 (1973) 244-259.; A. CASIERI, *attuale prassi procedurale da seguirsi nelle diocesi per le cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 100 (1975) 169-182.

²⁴⁷ F. VERAJA, *Il motu proprio Sanctitas clarior e le cause storiche dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 104 (1979) 335.

A püspöki kanonizációk időszakából a következő elemek maradtak fenn a jelenlegi eljárásban:

- vizsgálat a szenttéavatás előtt,
- életrajz összeállítása a jelöltről,
- a hitvallók tisztelete,
- a csodák kivizsgálása.

A pápai szenttéavatások korából örökségünk a következő:

- a nyilvános tisztelet egyházi szabályozása,
- a szenttéavatás fenntartása a pápának,
- a szenttéavatás eljárássá vált,
- rögzült a kanonizáció fogalma,
- a nyilvános tisztelet fogalma, a szenteket megillető nyilvános tisztelet hiánya, mint a szenttéavatás előfeltétele (VIII. Orbán pápa, 1634.)
- a boldoggá- és szenttéavatás különvált egymástól,
- a szentség és a szentek kultusza fogalmak rögzítése: XIV. Benedek pápa (1740-1758),
- a boldoggáavatási eljárás hármas tagozódása,

Az örökség e gazdag felsorolásából látszik, hogy a jelenlegi eljárás elemei fokozatosan alakultak ki. ebből az összefoglalóból az is kiderül, hogy melyik elem mikor. A jelenlegi szabályozás megértése jelentős nehézségekbe ütközik az eljárás történeti fejlődésének az összefoglalása nélkül. Érthető tehát, hogy miért volt elengedhetetlenül szükséges a jogtörténeti összegzés. A múltba tekintés után pedig lássuk az eljárás jelenlegi szabályozását!

2.6. A boldoggá- és szenttéavatási eljárás jelenlegi szabályozása

Az 1983. január 25-én közzétett *Divinus Perfectionis Magister* Apostoli Konstitúcióval II. János Pál (1978-2005) pápa tudatta, hogy új Kódexet kíván kiadni, amely új törvényhozást jelent a szenttéavatási ügyekben.²⁴⁸

Az új törvényhozás alapját egyrészt a kollegialitás jelentette, követve a II. Vatikáni Zsinatot, másrészt a püspökök önállóságát növelte a szenttéavatási ügyekben.²⁴⁹

A 83-as CIC. kodifikációjában három tervezet volt, míg a negyediket terjesztették elfogadásra a három bíboros elé 1980. június 23-án. 1981. június 22-én és 23-án a Kongregációk plenáris ülése volt a Dikasztériumok bíborosaival, melyen a Szentatya is részt vett. A Római Kúria Dikasztériumainak javaslatait a törvénytervezettel kapcsolatban 1982. január 28-án mutatták be a Szentatyának.²⁵⁰

A jelenlegi eljárás alapját a „*Divinus perfectionis Magister*” kezdetű apostoli konstitúció képezi.²⁵¹

Alapvetően fontos volt, hogy stabilan meghatározzák a Szenttéavatási Kongregáció feladatait, s ehhez adott nagy segítséget a „*Divinus Perfectionis Magister*” az új Kódex megjelenése előtt.²⁵² Az ügyek természetéből és az imént említett apostoli konstitúció jellegéből következik, hogy ez egy általános törvény az Egyházban.²⁵³

---

²⁴⁸ J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 523.; Cfr. E. APECITI, *Le nuove norme per le cause di canonizzazione*, in *La scuola cattolica* 119 (1991) 250-278.; G. DALLA TORRE, voce *Processo canonico (processo di beatificazione e canonizzazione)*, in *Enciclopedia del Diritto*, vol. XXXVI, Milano 1987, 932-943.; A. ESZER, *La Congregazione delle Cause dei Santi. Il nuovo ordinamento della procedura*, in AA.VV., „*La Curia Romana nella Cost Ap. Pastor Bonus*”, Città del Vaticano 1990, 309-329.; J. L. GUTIÉRREZ, *Comentario del can. 1403 CIC*, in *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, a cura dell'Instituto Martín de Azpilcueta e della Facoltà di Diritto Canonico dell'Università di Navarra, Vol. IV/1, Pamplona 1996, 643-666.; IDEM, *Le cause di beatificazione e di canonizzazione*, in AA.VV., „*I giudizi nella Chiesa. Processi e procedure speciali*”, (Quaderni della Mendola 7), Milano 1999, 269-309.; L. PORSI, *Cause di canonizzazione e procedura nella Cost. Apost. „Divinus Perfectionis Magister”*: *considerazioni e valutazioni*, in *Monitor Ecclesiasticus* 110 (1985) 365-400.; IDEM, *Natura delle „cause dei Santi”. Indagini storico-scientifiche o vere cause e quali?*, in AA.VV., „*Sacramenti, Liturgia, Cause dei Santi. Studi in onore del Cardinale Giuseppe Casoria*”, Napoli 1992, 651-673.

²⁴⁹ P. MOLINARI – P. GUMPEL, *L'istituto della beatificazione*, in *Gregorianum* 69 (1988) 133.

²⁵⁰ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 15-17.

²⁵¹ IBID, 17.

²⁵² L. PORSI, *Cause di canonizzazione e procedura nella Costituzione Divinus Perfectionis Magister – Considerazioni e valutazioni*, in *Monitor Ecclesiasticus* 110 (1985) 374.

²⁵³ IBID, 375.

1983. február 7-én a Szenttéavatási Kongregáció kiadta a szenttéavatás normáit „*Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis*” és „*Decretum generale de Servorum Dei Causis, quarum iudicium apud Sacram Congregationem pendet*” címmel, melyek 1983. március 21-én jelentek meg a Kongregáció Szabályzatában.²⁵⁴

Az eljárás egyházmegyei szakaszát az 1983. február 7-én kiadott Normák tartalmazzák, melyek a gyakorlati eljárást szabályozzák a tipikus ügyekben.²⁵⁵

A Normák foglalkoznak:

- az actorral (NS 1),
- a libellussal (NS 8, 10),
- a törvényhozóval (NS 5-6),
- a jegyzővel (NS 16, 30),
- a promotorral (NS 6,27b),
- a posztulátorral (NS 1-2, 27c),
- a jogi szakértővel (NS 23, 24). Maximálisan fontos jogászok segítségének igénybevétele a szenttéavatásban. Az egyszerű és közérthető eljárásokban a jogászok adják az eljárás lényegét.
- más illetékesekkel (NS 5),
- a hivatalnokokkal (NS 6c).²⁵⁶

A Dikasztérium összetétele a „*Divinus Perfectionis Magister*” apostoli konstitúció alapján:

- bíboros prefektus,
- a relátorok kollégiuma az általános Relátor vezetésével (n. 6.),
- a teológus konzultorok testülete a Promotor, vagy a Teológus Prelátus vezetésével (n. 10.),
- a Történész Bizottság az Általános Relátor vezetésével (n. 9.),
- az Orvoscsoport (n. 12,14.),

---

²⁵⁴ J. L. GUTIÉRREZ, *La certezza morale nelle cause di canonizzazione, specialmente nella dichiarazione del martirio*, in *Jus Ecclesiae* 3 (1991) 654.; A. CASIERI, *Postulatorum Vademecum*, Roma 1985.; G. DALLA TORRE, *Processo canonico (processo di beatificazione e canonizzazione)* in *Enciclopedia de Diritto*, vol. XXXVI, Milano 1987, 932-943.; A. ESZER, *La Congregazione delle Cause dei Santi. Il nuovo ordinamento della procedura*, in AA. VV., *La Curia Romana nella Cost. Ap. „Pastor Bonus”*, Città del Vaticano 1990, 309-329.; L. PORSI, *Cause di canonizzazione e procedura nella Cost. Apost. „Divinus perfectionis Magister”*: *considerazioni e valutazioni*, in *Monitor Ecclesiasticus* 110 (1985) 365-400.

²⁵⁵ IBID, 379.; AAS 75, (1983), 396-403.

²⁵⁶ L. PORSI, *Cause di canonizzazione e procedura nella Costituzione Divinus Perfectionis Magister – Considerazioni e valutazioni*, in *Monitor Ecclesiasticus* 110 (1985) 379.; *De Servorum dei Beat. Et de Beatorum Canonizatione, I. II, c. 48,6*

- bíborosok és püspökök.²⁵⁷

A törvényhozó feladata nem egyszerű, mert a kanonizáció során figyelembe kell venni a kulturális, történelmi, teológiai, antropológiai, szociális és egyéb körülményeket, s ezeket analizálni kell az eljárás során. Nem könnyű tehát az eljárásra általános törvényeket és normákat hozni.²⁵⁸

A hatáskört illetően a *Pastor Bonus* apostoli konstitúció a Szentté avatási ügyek Kongregációjának a hatáskörébe utalja a következő eljárásokat:

1. A szentté avatási ügyek lebonyolítását.
2. A doktori cím adományozását egy szentnek.
3. Az ereklyék hitelességének a kinyilvánítását és megőrzésüket.²⁵⁹

Közösség, jogi személy, egyházmegye, vagy magánszemély is kezdeményezheti a boldoggáavatási eljárás megindítását. Az a lényeges az eljárás megindításakor, hogy a boldog jelöltet Isten népe szentnek tartsa. A kezdeményező az actor, vagyis a felperes, aki biztosítja az eljárás anyagi részét.

Az actor kinevezi a posztulátort, aki az összekötő szerepét tölti be Róma felé és irányítja az eljáráshoz szükséges munkát. Innentől fogva elsősorban a posztulátor válik ügyintézővé a boldoggá avatási eljárásban. Az actor felterjeszti a püspöknek jóváhagyásra a posztulátor személyét. A posztulátor írásban kéri a főpásztort, hogy vezesse be a boldoggá avatást. A kérelemhez mellékelni kell a jelölt rövid életrajzát, s jelezni kell az illető életszentségének hírét. További mellékletet képeznek az illető személy nyomtatott írásai, illetve azok listája és a tanúk névsora.

A püspök a kérelem után megalapítja az Egyházmegyei Bíróságot, amelynek tagjai a következők:

- a püspök, vagy az általa kijelölt helyettes,
- promotor iustitiae: beosztása az ügyésznek felel meg,
- a jegyző,
- a posztulátor, aki jelen lehet az üléseken, de a kihallgatásokba nem szólhat bele.

A posztulátor javasolja a püspöknek, hogy a boldoggáavatási eljáráshoz kérje a Szenttéavatási Kongregáció engedélyét (Nihil Obstat).

---

²⁵⁷ L. PORSI, *Cause di canonizzazione e procedura nella Costituzione Divinus Perfectionis Magister – Considerazioni e valutazioni*, in *Monitor Ecclesiasticus* 110 (1985), 381.

²⁵⁸ IBID, 383.

²⁵⁹ JOHANNES PAULUS II., *Pastor bonus*, Constitutio apostolica, 28. 06. 1988. in *AAS* 80 (1988) 841-934, Art. 71-74.

Természetesen az engedélyezés még nem jelenti a boldoggáavatás sikerét. A Kongregáció az engedélyt rendszerint megadja, ha a jelölt személye ellen nincs semmi előzetes terhelő feljelentés, vagy alapos kétség.

Az engedély birtokában az Egyházmegyei Bíróság megkezdi a gyakorlati munkát. A bíróság kijelöl - teológus és történész – szakértőket, gépírókat és fordítókat. Minden perbeli közreműködő esküt tesz a lelkiismeretes munkavégzésre, illetve a titoktartásra.

A boldoggá avatási eljárás megindításának tényét ismertetik a sajtóban, lehetőséget adva mindenkinek, hogy a jelölt életéről tanúvallomást tegyen. Minden jelentkező tanút ki kell hallgatni kedvező és kedvezőtlen tanúvallomás esetén is. A szemtanúk sorát ki lehet egészíteni olyanokkal, akik a boldoggá avatandó életszentségéről elbeszélés útján szavahihető szemtanúktól értesültek.

Lényeges része az eljárásnak, hogy Isten Szolgájának minden írását meg kell vizsgálni, sőt azokat is, amelyeket mások írtak róla. A fontosabb írásokat olasz nyelvre le szokták fordítani. Az eljárás menetéről a híveket tájékoztatni kell. Nagyon fontos arra ügyelni, hogy egyetlen boldoggá avatandót se részesítsenek idő előtt a boldogoknak, vagy szenteknek kijáró tiszteletben. Ez súlyos engedetlenség lenne Egyházunk előjáróival szemben, ráadásul a hívő népet is megzavarná.

Az eljárás sikeréhez csodákra is szükség van, kivéve, ha az illető vértanúhalált halt. Egy csoda elismerése is egyházmegyei szinten kezdődik szigorú, tudományos alapú bizonyítással. A főpásztor a csoda elismeréséhez külön bíróságot nevez ki.

Az eljárás során keletkezett dokumentumokat szabályosan érvényesíteni kell, az iratokat általában olasz nyelvre fordítják le. A boldoggá avatás iratait lepecsételik, viasszal lezárják, s a posztulátor Rómába viszi.

A római eljárás során is szükség van posztulátorra, vagy legalább Rómában élő összekötő megbízottra.

A megérkezett dokumentumokat a Kongregációban átveszik, majd felbontják. Ezután szakemberek nézik át az iratokat megállapítva azok hitelességét és érvényességét. A felmerülő hiányosságokat pótolni kell. A tapasztalatok szerint nagyon fontos a jó egyházmegyei előkészítő munka, mert egy-egy visszakerdezés sok időt vesz igénybe, s ez az ügyet jelentősen késleltetheti.

Az érvényesség elismerése után egy relator által elkészül – az iratok alapján – a nagy összefoglaló munka, melynek neve Positio. Ennél a munkánál is előfordulhat, hogy kiegészítő adatokat kérnek, s ezek elkészítése is időigényes lehet.

A Positio csak a Vatikán által elismert nyomdáknban készülhet. Terjedelme elérheti a 400-450 oldalt, vagy akár a 4-5 kötetet is az ügyek nagyságától függően.

A nyomdából kikerült anyagot először hét szakteológus vizsgálja át és véleményezi.

Ezután hét bíboros nézi át a dokumentumokat és ők is véleményezik.

A csoda megvizsgálásánál egy orvoscsoport segít. Feladatuk megvizsgálni és nyilatkozni arról, hogy a gyógyulást nem lehet tudományosan megmagyarázni.

Az erények hősiességéről, illetve a csodáról szóló nyilatkozatokat a pápa elé terjesztik, aki elismeri azokat. A Szentatya egy külön-külön nyilvános ülésen kihirdeti az erények hősiességét és a csoda elfogadását, illetve vértanú estében a hitért vállalt, gyűlöletből történt gyilkosságot és annak tudatos elviselését. Amennyiben ezek a feltételek teljesülnek, megállapítható a boldoggá avatás időpontja.

A szenttéavatáshoz az új boldog elterjedt tisztelete és egy újabb csoda szükséges.²⁶⁰

A legújabb változtatás szerint 2005. május 4-én XVI. Benedek pápa úgy döntött, hogy a boldoggáavatási szertartások végzésével megbízza a Boldoggá- és Szenttéavatási Kongregáció prefektusát, José Saraiva Martins bíborost. A szenttéavatást továbbra is maga a pápa végzi. Ezzel a változtatással a pápa jobban kihangsúlyozza a boldoggá avatás különbözőségét a szenttéavatástól, mely különbség II. János Pál (1978-2005) pápa pontifikátusa alatt kezdett elmosódni azon szokás következményeképp, hogy mindkét szertartást személyesen a pápa vezette.

Amennyiben összehasonlítjuk a jelenlegi szabályozást a Kongregáció régebbi gyakorlatával egy történelmi fejlődést láthatunk a normatívákban.²⁶¹

Fontos, hogy jelen korunkban az Egyház egysége mutakozzon meg a szenttéavatásokban, vagyis az eljárások során a klerikusok mellett a laikusokat is aktivizálni kell, ahogyan a II. Vatikáni Zsinat is kimondja.²⁶²

Az egyén és a közösség politikájának a jog és az erkölcs erejét kell megmutatnia, amely a személy javát kell, hogy szolgálja.²⁶³

---

²⁶⁰ JOHANNES PAULUS II., *Divinus perfectionis magister*, Constitutio Apostolica, 25. 01. 1983. in AAS 75 (1983) 349-355.

²⁶¹ E. ZANETTI, *Procedure di canonizzazione nella „fase romana”*, in *Quaderni di diritto ecclesiale* 16 (2003) 44.; E. APECITI, *L'evoluzione storica delle procedure ecclesiastiche di canonizzazione*, in *Quaderni di diritto ecclesiale* 15 (2002) 57-90.

²⁶² J. L. GUTIÉRREZ, *I laici, la politica e il martirio*, in *Jus Ecclesiae* 17 (2005) 62.; J. L. GUTIÉRREZ, *La amada universal a la santidad en el estatuto jurídico del fiel cristiano*, in *Ius Canonicum* 42 (2002) 491-512.; *Lumen Gentium* 31/2; PAOLO VI., *Esort. Ap. Evangelii nuntiandi*, 8 dicembre 1975, n. 70, in AAS 58 (1976) 5-76.; GIOVANNI PAOLO II., *Esort. Ap. Post-sinodale Christifideles laici*, n. 15/9, 17/1

²⁶³ J. L. GUTIÉRREZ, *I laici, la politica e il martirio*, in *Jus Ecclesiae* 17 (2005) 63-64.; *A Katolikus Egyház Katekizmusa 1913-1915.*; CONGREGAZIONE PER LA DOTTRINA DELLA FEDE, *Nota dottrinale circa alcune questioni riguardanti l'impegno e il comportamento dei cattolici nella vita politica*, 24 novembre 2002.

A politika – írta VI. Pál (1963-1978) pápa – nem más, mint a praktikus dolgok megtétele, amely minden keresztény kötelessége és őket szolgálja. A pápa Mórús Szent Tamást a politikusok védőszentjévé nyilvánította.²⁶⁴

A világiak is lehetnek egészen jártasak a hitben, részesednek az Egyház küldetésében, így a küldetés részét képező szenttéavatásokban is aktívan részt kell venniük.²⁶⁵

2.7. Probléma: István király szenttéavatása melyik típusba tartozik?

Ebben a fejezetben egy érdekes problémát fogunk megvizsgálni, melyben arra keressük a választ, hogy István királyunk szenttéavatása a fent felsorolt szenttéavatási típusok közül melyik közé tartozik. Tesszük ezt egyrészt azért, mert az ő szenttéavatása bár történetileg a püspöki kanonizációk korszakához (VI-XII. század) tartozik, de korszak végi eseményként (XI. század vége) magán visel a következő időszakból – a pápai szenttéavatások korából – is néhány jegyet. Mennyiben tekinthető István király szenttéavatása még püspöki kanonizációnak, illetve mennyiben szemlélhetjük azt már pápai szenttéavatásnak. Másrészt nekünk magyaroknak fontos erre a kérdésre választ kapnunk, hiszen első és egyben szent, vagyis a világegyház által tisztelt királyunkról van szó.

Lásd: Függelék 9.1., 263. oldal.

---

²⁶⁴ J. L. GUTIÉRREZ, *I laici, la politica e il martirio*, in *Jus Ecclesiae* 17 (2005) 65-66.; PAOLO VI, *Lett. Ap. Octogesima adveniens, 14 maggio 1971, n. 46*, in *AAS* 63 (1971) 435.

²⁶⁵ J. L. GUTIÉRREZ, *I laici, la politica e il martirio*, in *Jus Ecclesiae* 17 (2005) 64.; A. DELL PORTILLO, *Laici e fedeli nella Chiesa*, Milano 1999.; GIOVANNI PAOLO II, *Lett. Ap. Novo millennio ineunte, 6 gennaio 2001*, 51-52.

III. AZ ERÉNYEK, VÉRTANÚK ÉS A CSODÁK VIZSGÁLATA

3.1. Bevezető

A történeti kitekintőben láthattuk, hogy a jelenlegi eljárás mely elemeit melyik történelmi korból örököltük, illetve hogyan fejlődött a boldoggáavatási eljárás olyanná, ahogyan jelen korunkban szemlélhetjük és elemezhetjük azt. Tekintettel arra, hogy az eljárás központi eleme a bizonyítás, illetve az ahhoz szükséges erények, csodák, illetve a vértanúság vizsgálata, fontos elemeznünk a vizsgálat kérdését, hogy a bizonyítást jobban megérthessük. A vizsgálat, illetve a bizonyítás olyan fontos a boldoggáavatási eljárásban, hogy azokon áll, vagy bukik az egész eljárás. Lássuk tehát, hogyan vizsgálják az eljárás során az erényeket, a csodákat, illetve a vértanúságot!

3.2. Az erények vizsgálata

Az erények hősi fokon való gyakorlásakor az ember az Isten életét mutatja meg embertársainak. Mindez a Szentlélek működése, a kegyelem és a szabad akarat diadala az emberben. Az emberi és isteni akarat egyesülése ösztönzi az embert teljes önátadásra kötelességei teljesítésében, lemondani önmagáról, s ez távol áll a személyes önzéstől.²⁶⁶

A fenti meghatározást jól megvilágítják Boldog IV. Károly (1916-1918) osztrák császárnak és magyar királynak szavai, melyeket a halála előtti éjszakán mondott feleségének: „*Nem akarok egyebet, mint minden dologban oly tisztán, amint csak lehet, felismerni Isten akaratát; azt akarom követni, és lehetőleg a legtökéletesebb módon.*” Ez a vezérelv irányította egész életét.²⁶⁷

Erre a tanúságtételre biztat bennünket Jézus is Máté evangéliumában: „*Mert mindaz, aki megteszi Atyám akaratát, aki a mennyekben van, az az én fivérem, nővérem és anyám.*”²⁶⁸

A boldoggá avatási eljárás során kulcsfontosságú a bizonyítás: a vizsgálandó személy, Isten szolgája gyakorolta-e hősiességben az erényeket, hitéért ölték-e meg, s ezt a halált vállalta-e, közbenjárására történtek-e csodák?

---

²⁶⁶ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 326.

²⁶⁷ J. SCHMATOVICH, *Egy szentéletű Habsburg: IV. Károly*, in *Hitvallás*, Győr 2004 (10) 2.

²⁶⁸ Mt. 12, 50.

Ezek minden eljárás fő kérdései, amelyek bizonyítása az ügy haladását, vagy megrekedését eredményezi. Természetesen a legfőbb kérdés: hogyan lehet a fenti kérdésekre minden kétséget kizáró választ adni?

A válasz egyszerű: bizonyítani kell az erények meglétét, a vértanúságot, illetve a csodák megtörténtét. Ez az egyszerű és kézenfekvő válasz mégis sok problémát és nehézséget takar, s ezek közül a legfőbb: hogyan lehet bizonyítani a fenti kérdésekre adandó választ? Erre a kérdésre keressük a választ ebben a fejezetben.

Az erények vizsgálatánál és hősiesség fokában való gyakorlásának bizonyításánál kulcsfontosságú szerepe van a posztulátornak. Mivel ő állít valamit – a vizsgált személy szent életét – a per általános szabályai szerint neki kell az állítását bizonyítania. A posztulátor munkája során felhasználja a vizsgált személy írásait, tanúk vallomását, illetve a boldoggá avatandó személyről megjelent írásokat. Természetesen a forrásokat kritikai módszerrel kell megvizsgálni és ebben az esetben történész szakértő segítségét kell igénybe venni. A történész szakértők ítélete garancia arra, hogy szilárd történeti alapjuk legyen a teológusoknak.²⁶⁹ Ebből a megállapításból is látszik, hogy a történészek vizsgálata megelőzi a teológusok vizsgálatát. Ez az eljárás teljesen logikus, hiszen a valótlan történeti adatokról mondott teológusi véleménynek az ügy szempontjából indifferensnek kell lennie. A történészeknek nem kell azzal foglalkoznia, hogy milyen ítéletet hoznak a teológusok.²⁷⁰

Természetesen legnehezebb a bizonyítás feladata az antik boldogok esetében. Ebben az esetben meg kell vizsgálni az emberemlékezet óta fennálló kultusz meglétét. A szentség híre, vagy a vértanúság nélkül ugyanis nincs kanonizáció. Bizonyítani kell, hogy Isten szolgája hősiesség fokon gyakorolta-e az erényeket, vagy ténylegesen vértanú volt-e. Az indirekt bizonyíték nem elég, tanúkra van szükség. A fenti kérdésekre adott válaszoknak már az egyházmegyei szakaszban világosnak kell lennie, s ezért a püspök a felelős.²⁷¹ Ügyelni kell arra is, hogy egy összefoglaló, *Positio* lehet történeti-tudományos szempontból jól elkészített, de ez kevés egy teológiai ítélet számára.²⁷²

Az erények hősiesség gyakorlásának bizonyításánál IV. Ince (1243-1254) pápa szerint vértanúk esetében elég egy, vagy néhány tett, míg a nem vértanúk esetében ez nem így van. Náluk szükséges az „*excellencia vitae*”, vagyis a tökéletes életút bizonyítása.

---

²⁶⁹ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 69.

²⁷⁰ IBID, 70.

²⁷¹ IBID, 72.

²⁷² IBID, 73.

Ezt a kijelentést megerősíti XIV. Benedek (1740-1758) pápa, aki hozzáteszi, hogy az elhunyt legalább életének utolsó tíz évében gyakorolja hősiesen az erényeket.²⁷³ Ugyanez a pápa részletezi az erények hősies fokának megállapítását. Ezek a következők:

1. Az erényeknek keresztényeknek és természetfelettieknek kell lenniük.
2. Az erényeket hősies fokban kell gyakorolni.
3. Fontos az „excellencia operis”.
4. Az erények gyakorlásának vizsgálatakor figyelembe kell venni a körülményeket is. Például ami erény normális egy felnőttnek, az lehet hősi egy gyermeknek.
5. A boldoggáavatáshoz sok hősi erénynek kell lennie.
6. A teológiai és sarkalatos erények hősi habitusa szükséges, főleg a szeretet, illetve amelyekre Isten szolgájának lehetősége volt.
7. Nincs „excellencia virtutum”, ha nem látható a készség.

Meg kell vizsgálni: hogyan mutatható ki az erények hősi gyakorlása, ez a vizsgálat bizonyos esetekben lehet általános is.²⁷⁴

A teológusok morális bizonyosságának kialakulásához szükség van direkt bizonyítéokra – például szemtanúkra – is. XII. Piusz (1939-1958) pápa a Római Rotán 1942-ben mondott beszédében kifejti, hogy minden kétséget tisztázni kell a szentté avatáshoz.²⁷⁵ A bizonyítási eljárás után ha csak egy konzultornak is súlyos kétsége van, akkor azt komolyan kell venni.²⁷⁶

3.3. A vértanúk vizsgálata

A vértanúság a személy által elfogadott halál, ezt a halált nevezik mártírhálálnak. A halált Isten szolgája keresztény hittel, illetve a hittel kapcsolatban lévő valamilyen erény gyakorlása által fogadja el. Ennek a halálnak három eleme van:

1. Isten szolgájának bekövetkezett halála,
2. a halált a hittel szembeni gyűlöletből okozzák,
3. Isten szolgája a halált ugyanezen hit iránti szeretetből fogadja el.

A vértanúság lényege tehát, hogy a halált Jézus Krisztus iránti szeretetből fogadják el. Nem akadály a mártír korábbi hibája vagy az a körülmény, hogy habituális bűnben élt.²⁷⁷

---

²⁷³ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 74.

²⁷⁴ IBID, 75-76.

²⁷⁵ *Discorso di Pio XII alla S. R. Rota, 1 ott. 1942*, in AAS 34 (1942) 340.

²⁷⁶ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 77.

²⁷⁷ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 326-327.

A vértanúk vizsgálata estében is szükséges a Positio elkészítése. Ebben az anyagban hasznos ismertetni a jelölt életét. Ugyanúgy egy úgynevezett Informatiot kell írni, mint az erények bizonyításánál. A vértanúságot előidéző személy „*in odium fidei*” kell, hogy cselekedjék, vagyis Isten szolgáját a hitéért kell, hogy üldözze, a halál előidézésére irányuló akarat ebben kell, hogy gyökerezzen. Fontos körülmény az is, hogy a boldoggá avatandó személy önként vállalja a halált. Ezt a körülményt részletesen XIV. Benedek (1740-1758) pápa fejt ki.

A vértanúknál megkülönböztetjük az antik és a jelenkor ügyeit. Minden vértanú ügynek általános karaktere van. Leginkább azt kell megvizsgálni, hogy a halál a hitért történt-e.²⁷⁸

Krisztus Urunk az előképe minden mártírnak. Az Ő halálát és a hagyományokat tekintve kialakult egy kép a vértanúkról: vértanú az, akinek kiömlik a vére. Ma azonban már más halálnemekkel is meg lehet halni, így ezt a klasszikus képet módosítani kell.

A boldoggá- és szenttéavatások szentszéki gyakorlata a mártírok ügyeiben napjainkban ezen a vonalon indult el.²⁷⁹

Problémát jelent a modern kor vértanúinak vizsgálatakor, a következő tény: annak ellenére, hogy a XX. század a vértanúk százada, mégis nehéz formálisan bizonyítani a vértanúságot a körülmények miatt. A nehézségnek három oka van:

1. nehéz a közvetlen körülményeket bizonyítani, ahogyan történt a vértanúság,
2. a modern üldözők nem akarnak „vértanút csinálni” és el akarják rejteni az „odium fidei”-t,
3. az üldözők anélkül likvidálták áldozatukat, hogy jelen lettek volna tanúk.²⁸⁰

Az antik vértanúk esetében a kultusz kérdése kerül előtérbe. Itt konkrétan arról van szó, hogy a vértanú tisztelete nem ütközik-e a VIII. Orbán (1623-1644) pápa által fentebb (lásd 2. fejezet) már idézett tilalom alá. A tiszteletnek emberemlékezetet meghaladó – „*ab immemorabili tempore*”,- ideje fenn kell állnia. Az antik vértanúk esetében elkészített Positionak tartalmaznia kell:

- a vértanúság bizonyítékait,
- a halál utáni szentség hírért (*fama sanctitatis*),
- az emberemlékezetet meghaladó kultusz bizonyítását.²⁸¹

---

²⁷⁸ G. MARTINELLI, *Procedure di canonizzazione in inchiesta diocesana*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 16 (2003) 21-22.; J. L. GUTIÉRREZ, *Certeza morale nella causa di canonizzazione specialmente nella dichiarazione del martirio*, Città del Vaticano 1990 (estratto dalla „Relatio et Vota” super martirio S. D. Branlii M. Corres et Sociorum), 13.

²⁷⁹ G. MARTINELLI, *Procedure di canonizzazione in inchiesta diocesana*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 16 (2003), 22.; E. PIACENTINI, *Il martirio nelle cause dei santi. Concetto teologico-giuridico; morte psicologia e martirio bianco, procedura antica e moderna*, Città del Vaticano 1979, 37-38.

²⁸⁰ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 68.

²⁸¹ IBID, 68.

A Positiot először a történész konzultorok vizsgálják meg a teológusok előtt. A történész konzultorok ítélete garancia arra, hogy a teológusoknak szilárd történeti alapjuk legyen. Ha az anyag elégtelen, lehet kérni utólagos kiegészítést. Fontos szempont, hogy a történészeknek nem kell azzal foglalkozniuk, hogy a teológusok várhatóan milyen ítéletet hoznak az ügyben.

A végeredmény kialakításában jelentős szerepet kap a beszámoló a történész konzultorok üléséről. Ők a források és a rendelkezésükre álló egyéb dokumentumok alapján alakítják ki a véleményüket, amely a Positio szerves részét képezi.²⁸²

Vértanúk boldoggá avatási perében elég egy, vagy pár tettel bizonyítani az illető erényeit, a hitvallóknál ez nem így van, s ez egy jelentős különbség a két eljárásban.

A történészek véleménye és döntése után a teológusok veszik kezükbe a boldoggá avatási ügyet. Vizsgálódásuk tárgya a következő:

1. az antik boldogok esetében az emberemlékezetet meghaladó idő óta fennálló kultusz vizsgálata, melyet hat történész konzultor és a főrelátor végez,
2. a vértanúság híre,
3. a tényleges vértanúság megléte teológiai szempontból, vagyis annak bizonyítása, hogy az illetőt biztosan a hitéért ölték meg, nem más okból.

A tényleges vértanúság meglétének vizsgálatához nem elég az indirekt bizonyíték, tanúkra van szükség.²⁸³ A tanúk vallomásai mellett, ha ez lehetséges mellékelni kell a boldoggá avatandó halálos ítéletét, illetve az azt megelőző pert, mint okirati bizonyítékot. A perből legtöbbször kiderül, hogy az illetőt a hitéért üldözték és ölték meg. Amennyiben nincs ilyen anyag, akkor különösen nagy súllyal esik latba a szemtanúk tanúvallomása, ha ilyenek sincsenek, akkor az egyéb tanúk vallomásai.

A vizsgálatok lezárulása után kiadják a határozatot a mártírhalálról, s lehet kérni Isten szolgájának boldoggá avatását. A hitvallókkal szemben a vértanúknál ekkor nincs szükség csoda bizonyítására. Amennyiben a boldoggá avatott mártírt szentté kívánják avatni, szükség van egy csoda bizonyítására a hitvallókhöz hasonlóan.²⁸⁴

A vértanúk tisztelete kezdetben jogi formalitások nélkül lett proklamálva. Ennek alátámasztása a vértanúság híre, amely a mai ügyekben is fellelhető. Dr. Dániel József szalézi pap (akinek Tibor nevű öccse a per XVI. rendű vádlottja) Mezőnyáradon Sándor István testvérének, Jánosnak a következőket írta: *„Pistát én is, mint sokan mások vértanúként tiszteljük. Amit tett, lelkiismerete szerint tette, s az Úr Jézus hűséges szolgája maradt.*

---

²⁸² F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 69-70.

²⁸³ IBID, 72.

²⁸⁴ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 333.

Ismerek papokat, akik vele együtt voltak, s csak a legjobbakat mondták róla. Szerintük ő volt az, aki bár nem pap volt, a rab papokat a börtönben vigasztalta. Nem tartom kizártnak, hogy boldoggá avatása egyszer megtörténik.”²⁸⁵

3.4. A csodák vizsgálata

A csoda olyan tény, ami természetfeletti, a természet erejét meghaladja, Isten által jön létre.²⁸⁶

A csoda többnyire súlyos betegségből való gyógyulás orvosilag, tudományosan nem megmagyarázható módon. A csoda Isten szolgájának meghatározott közbenjárására megy végbe, a csodás tényt neki tulajdonítják.²⁸⁷

Amennyiben nem vértanú a boldoggá avatandó személy, az erények vizsgálatának lezárulta után szükséges egy csoda, amely bizonyítottan az illető közbenjárására történt. A csoda bizonyítja Isten szolgájának szoros kapcsolatát a transzszendens világgal, végső soron Istennel.

A kultusz fontos alappillére, hogy akit tisztelünk, kéréseinket meghallgatja, közbenjár értünk és közbenjárására csoda történik. A csoda megtörténte sohasem a hit kialakulását, hanem a megerősítését szolgálja. Jól megfigyelhető ez a tény az evangéliumokban, ahol Jézus csodáit is mindig megelőzi a hit és ahol nincs hit, ott nem tesz csodát.²⁸⁸

Isten szent életű szolgálóinak földi életét és a haláluk utáni időszakot is végig kísérik a csodák. Nagyon fontos lelkipásztori szempont, hogy ezek a csodák bizonyítottak legyenek, vagyis az egész Egyház minden kétséget kizáróan higgyen bennük. Most lássunk néhány konkrét példát boldoggá avatottak közbenjárására történt csodákról! Először ismét nézzünk bele Dr. Batthyány-Strattmann László posztulátorának munkájába, s vizsgáljuk meg, hogyan bizonyíthatóak a csodák.

Némely beteget imádságával mondhatni csodálatosan meggyógyított. Sok beteg rendkívüli gyógyulását neki tulajdonította. Egy súlyos szembetegért, akinek gyógyítását nem tudta kellőképp eszközölni, s akiért nagyon aggódott, egy álló napig imádkozott, mindig újból a kápolnába ment s az oltár előtt leborulva kérte Istent, hogy amit ő nem tud megjavítani, azt tegye meg az Isten. Másnap, amikor levette a szemről a kötést, a szem egészen tiszta volt.

---

²⁸⁵ SÁNDOR ISTVÁN vértanú boldoggá avatási perének *Copia Publica*-ja, 217.

²⁸⁶ J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 520.; Cfr. L. BRANCATI DI LAURIA, *Commentaria...* (nt 40), T. IV, disp. 20, „De miraculis”, Roma 1676, 19.; BENEDETTO XIV, *Opus de Servorum Dei...* (nt 22), L. IV/1, capp. 1-33. A. ESZER, *Miracoli ed altri segni divini. Considerazioni dommatico-storiche con speciale riferimento alle cause dei Santi*, in *Studi Palazzini* (nt 44), 129-158.

²⁸⁷ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 327.

²⁸⁸ Mt. 12, 38-42.

Egy más esetben az anya rossz fekvés miatt nem tudta megszülni gyermekét. Az ott lévő másik orvos már lemondott arról, hogy a gyermeket és anyát meg tudja menteni. Erre Isten szolgája az ágy mellé letérdelt és imádkozott. Imádkozása alatt a gyermek fekvése úgy megváltozott, hogy az egészségesen megszületett. Több más hasonló gyógyulás történt Isten szolgájának imádságára.²⁸⁹

Többnyire súlyos betegségből való gyógyulások képezik a csodákat, a fenti leírás szerint. Egy orvos működése során számtalan súlyos betegséggel találkozik, vagyis Dr. Batthyány-Strattmann László ügyében nem lehetett nehéz tudományosan megmagyarázhatatlan gyógyulásokat összegyűjteni. Ezen esetek bizonyítására 1944-ben számtalan élő tanú állhatott rendelkezésre a betegek, vagy a szent életű orvos munkatársai közül.

Egy szembeteg, aki zöld hályogban szenvedett, az Isten szolgájához végzett kilenced után kezelés nélkül tökéletesen meggyógyult (1931.). Egy kisleány, aki már halálán volt, az ereklye érintése folytán reggelre teljesen meggyógyult; mosolyogva ébredt fel és este már munkában segédkezett. Egy másik halálos beteg szintén az ereklye érintésére hirtelen jobban lett. Egy pap súlyos lelki tusában volt a herceg halála pillanatában, bár erről nem tudott és távol volt a halálozás helyétől, egészen csodálatos lelki segítséget kapott, melynek következtében a tusa egy pillanat alatt megszűnt, éspedig mindenkorra.²⁹⁰

A konkrét évszám, a konkrét esetek mind szemtanúk által alátámasztott csodákról tanúskodnak. Természetesen a csodák vizsgálatakor különösen oda kell figyelni a tanúkra, illetve az egész bizonyításra, amint ezt alább láthatjuk majd. Mégis e fenti esetben a több csoda, amelyek testi és lelki gyógyulásról szólnak alátámasztják a herceg méltóságát a boldoggáavatásra, amint az 2003. március 23-án meg is történt.

Lelkiismeretes egyének vallják, hogy a megboldogult herceg közbenjárására imameghallgatásokban részesültek sokféle ügyben. A St. Gabriel-i bencés apácazárda, melynek háziorsosa volt, ugyanezt vallja. A megboldogult felesége sok levelet kapott ilyenemű nyilatkozatokkal.²⁹¹

Mindig elősegíti a boldoggá avatási ügyet, ha több tanú vallja egybehangzóan ugyanazt, illetve ha ezek a tanúk megbízhatóak és szavahihetőek, amint azt a fenti sorok bizonyítják.

Ráadásul a konkrét tárgyi bizonyítékok – jelen esetben a herceg feleségéhez küldött levelek – még inkább alátámasztják egy tény létezését.

---

²⁸⁹ E. CSÁVOSSY S. J. *Cikkelyek, melyek Isten szolgája Dr. Batthyány-Strattmann László herceg boldoggá- és szenttéavatási ügye folyamán bizonyításra kerülnek*, Budapest 1944, 34-35.

²⁹⁰ IBID, 38.

²⁹¹ IBID, 38.

A XVIII. század egyik legnagyobb szentje, Kaufbeureni Hóssz Anna Kreszcencia ferences nővér halála után azonnal megkezdődtek a csodás gyógyulások.

„A tímárék házában nagy a szomorúság. A kis újszülött fiúcskának sérve van, éjjel-nappal sír és egyre soványodik. A doktorok nem tudnak segíteni, a kicsike pedig csak sír, a szülők szíve majd meghasad. De hátha Kreszcencia...Már megy is az apa, ott térdel a holttest mellett és Kreszcencia pártfogásába ajánlja nyomorék gyermekét. Mire hazaér, hallja, hogy a gyerek távollétében elcsendesedett, sőt már nyoma sincs a bajnak. Ezt hát alaposan pártfogásba vette Kreszcencia. A fiú nekierősödik, egészséges mint a makk, pappá lesz és mint kaufbeureni plébános tesz vallomást a bizottság előtt arról, amit szüleitől százszor is hallott: miképp gyógyította meg őt Kreszcencia a hidegasztról, akin a doktorok sem tudtak segíteni.”²⁹²

A fenti sorokból kitűnik, hogy a csodák ténye nem egy légből kapott értesülés, hanem konkrét esetről van szó, amelyet a tanú az ügyet vizsgáló bizottság előtt vall meg.

„Aztán jön egy béna, aki inkább mászik, mint jár, az orvosi tudomány csődöt mond nála is és most sejtelmek izgatják: hátha... Odavánszorog a ravatalhoz és imádkozik: Kreszcencia anyám! Most könyöröghetsz értem a jó Istennél, hogy adjon nekem egészséges testet, ha úgy akarja és üdvösségemre szolgál. Erősen hiszem, hogy Kreszcencia anya az égben van és mindent megkaphat a jó Istentől. Amint bevégezte az imádságát, abban a pillanatban meggyógyult. A nyomorék nem nyomorék már, hanem egészséges és mégis annyira sír. Ő örömeiben sír és hálálkodik a jó Istennek. Mindenki ismeri.”²⁹³

Konkrét eset ez is ráadásul sok szemtanúval alátámasztva, hiszen erre utal a „mindenki ismeri” megállapítás. Látható a fenti esetből, hogy a csodáért hittel kell imádkozni a szentéletű emberhez, így kell kérni az ő közbenjárását.

A csodákat azonban hivatalosan ki kell vizsgálni. A kölni püspök elrendeli, hogy a Kreszcencia közbenjárásának betudott gyógyulásokat hivatalos vizsgálat alá vegyék. Mindezt Pamer 51 levelében olvashatjuk, amelyek az innsbrucki jezsuita kollégiumban megtekinthetők. Ezekből kitűnik, hogy az előkelőségek több száz imameghallgatásról számolnak be, köztük itt-ott az orvosok által is csodának elismert gyógyulásról.²⁹⁴

A vizsgálatról készült dokumentumok és bizonyítékok is megtekinthetők, amint ez a fenti leírásból kitűnik. Ez a megoldás eloszlatja az utókor minden kételyét és félreértését.

„Ezerszámra küldték a jelentéseket az augsburgi püspökhöz, amikor kihirdette, hogy Kreszcencia közbenjárásának tulajdonított csodás gyógyulások leírását hozzá küldjék be.

---

²⁹² J. CSIZMADIA, *A legjobb örökség*, Győr 1930, 138.

²⁹³ IBID, 138.

²⁹⁴ J. CSIZMADIA, *A legjobb örökség*, Győr 1930, 142.

*Ezeket a jelentéseket formahibák miatt vagy egyéb előírásos kellékek hiányában nem használták fel. A zárdába csak egy évben 230 esetet jelentettek. Egy titkos tanácsos négy hónap alatt pár órajárásnyi vidékről 180 esetet gyűjtött össze.*²⁹⁵

Amikor a csodák feltárásánál a kutatók a bőség zavarával küzdenek, akkor szelektálni kell a beérkezett jelentések közül. Ez történt a fenti esetben is, ahol például a formahibás jelentéseket nem fogadták el. Ez ma is így van: az Egyház nagyon körültekintő és óvatos a csodák bizonyításánál.

*„Húsz éve gutaiütött, jobb oldali bénulás, állapota rosszabbodik, görcsök, hányás, halálra válik és a pap a haldoklók imáját mondja. A beteg öntudatát veszti, majd magához tér, felül, letörli saját kezével homlokáról a halálverítéket, éjjel nyugodtan alszik, másnap felkel és elmegy a hálaadó istentiszteletre, jóllehet kilenc hete már lábaira se állhatott és örömmel harsogja a Te Deumot. A gyógyulás rögtöni és teljes. Tíz tanú és az orvos, aki huszonegyedik éve kezelik, bizonyítják.”*²⁹⁶

A csodás gyógyulás mellett ott szerepelnek a tanúk is, jól alátámasztva az eset valódiságát.

A mai eljárásban az erények hősiesség fokát elismerő dekrétum kiadása után kezdődik meg a csoda vizsgálata a nem vértanú jelöltek esetében. A boldoggáavatáshoz ugyanis szükség van egy csodára, ami Isten szolgájának közreműködése révén történt és amely csodáról a pápa határozatot hozott.²⁹⁷

Az 1917-es CIC. szerint a szenttéavatáshoz kellene:

- *omnium plenae* bizonyítékok,
- szemtanúk (*de visu*),
- antik ügyeknél elegendők az úgynevezett *ex auditu* tanúk a *fama publica*-n kívül.²⁹⁸

A boldoggáavatáshoz szemtanúk által igazolt két csoda kell az informatív eljáráshoz, illetve olyan tanúk vallomása, akik a dolgot szemtanúktól hallották az apostoli eljáráshoz. Ha nincsenek ilyen tanúk, akkor négy csodát kell bizonyítani.²⁹⁹

A csodát egy öt fős bizottság vizsgálja meg, amely gyógyulásnál orvosi bizottság. Ezek a szakemberek azt vizsgálják meg, hogy a gyógyulás megmagyarázható-e tudományosan, vagy nem, figyelembe véve a helyet és az időt, amikor a gyógyulás történt. Amennyiben az orvosok többsége azon a véleményen van, hogy a gyógyulás a tudomány ismeretei alapján megmagyarázhatatlan, akkor az ügy egy másik bizottság elé kerül.

---

²⁹⁵ J. CSIZMADIA, *A legjobb örökség*, Győr 1930, 144.

²⁹⁶ IBID, 145.

²⁹⁷ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 333.

²⁹⁸ 1917-es CIC. 2019-2020. k.

²⁹⁹ R. RODRIGO, *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 53.

Ugyanezt a csodát hat teológus konzultor veszi vizsgálat alá a fő hitpromotorral együtt. Ők azokra a kérdésekre keresik a válasz, hogy a történetek teológiai értelemben csodának tekinthetők-e, illetve a csoda annak az Isten szolgájának a közbenjárására történt-e, akiről az eljárásban szó van. Pozitív válasz esetén a Szenttéavatási Kongregáció bíboros és püspök tagjainak az ügyvel kapcsolatos ülése következik, s ezután kerül a Szentatya elé az ügy. A bizonyítás szakasza ezzel lezárul, ezután a pápától függ a dolog. A pápa pozitív döntése esetén határoz arról, hogy meg lehet-e kezdeni a boldoggá avatást, vagy sem.

3.5. Mi alapján döntenek el, hogy az illető személy hősies fokban gyakorolta-e az erényeket, csodákat tett, illetve mártír volt?

Erre a kérdésre az előző fejezet alapján egy szóval válaszolhatunk: a tanúvallomásokból. A boldoggáavatási eljárás „lelke” a bizonyítás. Amennyiben a bizonyítás megfelelő, az ügy könnyen sikeres lesz, vagyis megtörténik a boldoggáavatás. Szeretnénk itt hangsúlyozni a bizonyítás megfelelőségét, amely nem csak azt jelenti, hogy elég bizonyíték gyűlt össze, hanem azt, hogy a bizonyítékokat hozzáértő, sőt szakértő módon gyűjtötték össze, rendszerezték, illetve tárták a bíróság elé. A bizonyítékok összegyűjtésének, rendszerezésének technikájáról van itt szó, amely gyakorlatot és szakértelmet kíván. Az a szerencsés, ha a boldoggá avatási ügy posztulátora gyakorlott, nem először vesz részt ilyen eljárásban. Ez a körülmény azért fontos, mert a posztulátor az eljárás kulcsfigurája, hiszen ő mozgatja az egész ügyet. A posztulátor közvetlen érdeke a bizonyítás, hiszen ő állít valamit, s így a perben mindig neki kell bizonyítania.

A vértanúság kritériumai: az illetőt a hitéért öljék meg és ő önként vállalja a halált. Amennyiben ezek a tényállások bizonyítást nyernek, az illető személy vértanúnak tekinthető, de még nem boldognak, mert a bizonyítás még nem az eljárás lezárása, csak egyik nagyon fontos lépése. A bizonyítás lezárulása után szükség van az eljárás többi részére, s az eljárás lezárulása után a pápai határozatra, hogy Isten szolgája boldoggáavatását meg lehet kezdeni.

Az erények fogalmát az ötödik fejezet tartalmazza. Mivel teológiai fogalomról van szó, az erények hősies gyakorlásának vizsgálatakor fontos szerep jut az eljárásban a teológus szakértőknek és bizottságuk üléseinek. Ők vizsgálják át Isten szolgájának iratait, a róla készült iratokat, illetve a tanúk vallomásairól készült jegyzőkönyveket.

Természetesen az eljárás során előkerülnek a jelöltre nézve terhelő tények, adatok, emberi hibák és gyengeségek, amint ezt fentebb is láthattuk.

Az eljárásnak nem célja a jelöltről illuzórikus képet festeni, még kevésbé a bíróság megtévesztése. Közös érdek az eljárás során a teljes igazság kiderítése. Nem lehet cél olyan boldogokat és szenteket állítani Isten hívő népe elé, akik nem érdemlik meg a nekik megadott tiszteletet, illetve akik a hívő ember számára elérhetetlen erkölcsi magasságokban vannak, így követni őket szinte lehetetlen. Az emberi hibák és botlások után Isten szolgálói mindig fel tudtak állni, így tanúságot tudtak tenni a mindenkire irgalmas Istenről.

A csodák bizonyítási eljárásában sok biztosíték található, s így megállapíthatjuk, hogy ez az eljárás a legnehezebb. Szemtanúk kellene a csodák bizonyításához, vagy olyan tanúk, akik szemtanúktól hallották a csodát. A bíróságnak teljes erkölcsi bizonyosság kell a csoda megtörténtét és valóságát illetően. Amennyiben nem sikerül a csoda bizonyítása, nem alakul ki ez az erkölcsi bizonyosság, s így a boldoggá avatási ügy is megfeneklik. Itt ismét nagyon fontos lelkipásztori szempontokról van szó. A hívek hitét erősíti, ha Isten szolgájának közbenjárására csoda történik. Ez növeli a csodát megelőző hitet, s az illető személy kultuszát megerősíti és elterjeszti. Gyakran tapasztaljuk ugyanakkor, hogy a hívő nép egy része hajlamos ott is csodát látni és keresni, ahol nincs és abban hinni, amiben nem muszáj. A csodákról keringő mítoszokat is helyére tudja tenni egy megfelelő bizonyítás és ennek nyomán az egyházi hatóság elismerése. Biztos pont ez a jelenlegi szektás, csodaváró korunkban, amikor a biztos és hűséges hit jelei megfogyatkoztak. Segítség ez nem csak a boldoggáavatási ügy szempontjából, hanem Isten hívő népének is, akik hitükhöz a hit szakértőitől, a teológusoktól kaphatnak ily módon segítséget.

A csodák bizonyításának biztosítékai és nehézségei ezáltal nem az eljárás blokkolását szolgálják, hanem egy nagyon fontos célt: csak olyan példaképeink legyenek, akikre valóban felnézhetünk, illetve kérhetjük a közbenjárásukat, mert csodákkal bizonyítottan szoros kapcsolatban állnak a transzcendens világgal. Amennyiben valakiről nem bizonyosodott be, hogy csodákat tett, attól még tisztelhető, csak nem az egyház nyilvános kultuszával. A csoda és a kultusz összefüggését az a tény is erősíti, hogy a szenttéavatáshoz újabb csoda bizonyítása szükséges. Az egész Egyházra kiterjedő nyilvános kultusz kinyilvánításához szükséges az újabb csoda bizonyítása még a vértanúk esetében is.

3.6. A boldoggáavatási per jellege

A boldoggá avatási per jellegének kérdésével a következő fejezetek foglalkoznak részletesen.

A bizonyítási eljárás vizsgálata után megállapíthatjuk, hogy a bizonyításban a boldoggá avatási eljárás nagyon hasonlít a peres eljáráshoz. Bizonyítás nélkül nincs eljárás, s ez a kijelentés fokozottan érvényes a boldoggáavatási eljárásra. A peres jelleg legjobban a bizonyítási szakaszban mutatkozik meg. A bizonyítás módját tekintve sincs különbség a rendes peres eljárás és a boldoggáavatási eljárás között. Utóbbi eljárás során is a tanúk, az okiratok, a szakértők és egyéb tárgyi bizonyítékok bizonyítanak. A bizonyítás fontosságát tekintve a boldoggáavatás kiemelkedik a peres eljárások közül: az Egyház mindig is megkövetelte ezekben az eljárásokban a pontos, precíz, elfogultságoktól mentes, világos bizonyítást. Láthattuk, hogy a bizonyításnak teljes körűnek és kimerítőnek kell lennie és ki kell terjednie a jelölt egész életútjára.

Minden fellelhető bizonyítékot be kell csatolni, mert hiány esetén Rómából megkérlik a hiányzó bizonyítékokat, s ez azt jelenti, hogy az ügy jelentős késedelmet szenved. Ezen tény azt jelenti, hogy az egyházmegyei szakaszban kulcsfontosságú a bizonyítás jó előkészítése, megszervezése és lebonyolítása: például a megfelelő tárgyi bizonyítékok összegyűjtése, a tanúk kihallgatása. Mivel a feltárt bizonyítékok a per leglényegesebb anyagát adják, ezért ez a kérdés támasztja, vagy ássa alá a perkérdést. Láthattuk a fentiekben, hogy a posztulátor milyen hatalmas anyaggal dolgozik. Segítőivel gyűjti, válogatja az anyagot, hogy a konkrét perbe a legmegfelelőbb bizonyítékok kerüljenek bele Isten szolgájának hősies erényeiről, csodáiról, vagy vértanúságáról. Ez az előkészítő szakasz nagyban befolyásolja a per további szakaszait, végső kimenetelét és a Szentatya döntését.

3.7. Dr. Batthyány-Strattmann László posztulátorának iratai

Az elméleti vizsgálódás után ebben a fejezetben gyakorlati vizsgálat következik egy konkrét ügyön keresztül. Bepillantást nyerünk Dr. Batthyány-Strattmann László posztulátorának 1944-ben elkészült és kiadott irataiba. Az iratokban meglátjuk: hogyan dolgozik egy konkrét ügy posztulátora, milyen tények állhatnak a rendelkezésére, milyen következtetéseket vonhat le ezekből a tényekből. A vizsgált anyagból látni fogjuk, hogy a boldoggáavatási ügy posztulátora a vizsgálat során konkrét tényekkel dolgozik. Erre rákényszerül, hiszen az ezzel ellenkező eljárás az ügy zátonyra futását jelentené.

Lásd: Függelék 9.2., 267. oldal.

3.8. Összefoglalás

Ebben a fejezetben rávilágítottunk az erények, a vértanúság, illetve a csodák bizonyításának fontosságára és nehézségeire. Ez a boldoggáavatási ügy szempontjából igen fontos, hiszen a felperesnek – a posztulátornak – kell bizonyítania azt, amit állít: Isten Szolgája szent életű ember volt és méltó a boldoggáavatásra. Amennyiben a bizonyítás sikeres, az nagy mértékben elősegíti az ügy sikerre vitelét, vagyis az illető személy boldoggáavatását. A következő fejezetben részletesen foglalkozunk az eljárás menetével: a bizonyítás kérdésével foglalkozó kitérő jelentősen megnehezítette volna az eljárás megértését, illetve széttördelte volna az ottani gondolatmenetet, ezért került külön fejezetbe.

IV. A BOLDOGGÁAVATÁSI ELJÁRÁS MENETE

4.1. Bevezetés

A dolgozat eddigi részeiben előkészítettük a főkérdés megválaszolását, s foglalkoztunk:

- az eljárásokkal, benne a peres eljárás fajtáival,
- a boldoggáavatási eljárás történeti fejlődésével: a jelenlegi eljárásban hogyan jelenik meg a történelmi örökség, mit örökölt a boldoggáavatás jelenlegi eljárása a múltból,
- az erények, vértanúság és csodák bizonyításának, mint az eljárás legfontosabb elemének kérdéseivel és problémáival.

Dolgozatom érkezett a főkérdéshez: a boldoggáavatási eljárás jelenlegi formájának a részletes vizsgálatához. Alapkérdésünk továbbra is ez: a boldoggáavatási eljárás mennyiben tekinthető peres eljárásnak és mennyiben nem? Ezen kérdés megválaszolásához elengedhetetlenül szükséges a boldoggáavatási eljárás részletes vizsgálata.

Ebben a fejezetben megvizsgáljuk:

1. A nyilvános tiszteletben nem részesültek eljárását:

- az eljárást jelenleg szabályozó törvényeket és normákat,
- a boldoggáavatási eljáráshoz szükséges iratokat,
- az iratok érvényességéhez szükséges kritériumokat,
- az eljárás szereplőit,
- az eljárás szakaszait,
- a boldoggá- és szenttéavatási eljárás közötti különbséget,
- az eljárás, illetve a szertartás forrásait.

2. A nyilvános tiszteletben részesültek eljárását:

- miben különbözik ez az eljárás a nyilvános tiszteletben nem részesültek eljárásától?

4.2. Nyilvános tiszteletben nem részesülteknél

A szenttéavatás folyamata során négy kategória van:

1. Isten Szolgája,
2. tiszteletre méltó,
3. boldog,

4. szent.³⁰⁰

Egy szenttéavatási ügy sikeréhez alapvetően szükséges az erények hősies gyakorlása, az Isten- és emberszeretet, illetve a *dubium fidei* megléte.³⁰¹

A nyilvános kultusz fogalmát a 834. kánon definiálja.³⁰²

A boldoggáavatási eljárás menetének vizsgálatakor mindenképpen el kell választanunk egymástól két eljárást:

1. a nyilvános tiszteletben nem részesültek eljárását, illetve
2. az emberemlékezetet meghaladó idő óta nyilvános tiszteletben részesültek eljárását.

VIII. Orbán (1623-1644) pápa adta ki 1634-ben azt a brévét, amelyben tilalmazta a szenteknek kijáró nyilvános tiszteletben részesültek boldoggáavatását, s a nyilvános tisztelet hiányának bizonyítására előzetes vizsgálatot rendelt el.

Először tehát a nyilvános tiszteletben nem részesültek eljárási menetét vizsgáljuk meg.

Amint a jelenleg hatályos törvénykönyv leszögezi: „Az egyház saját és kizárólagos jogon ítélezik:

1. a lelki vagy lelkiekkel kapcsolatos dolgokra vonatkozó ügyekben.”³⁰³

Az Egyház az illetékes minden esetben elsősorban megindítani az eljárást. Teljesen érthető a fenti kánon, hiszen a lelki dolgok az Egyház belső életéhez tartoznak, s egy közösség belső ügyeivel, illetve az azokkal kapcsolatos ítékezéssel elsősorban, sőt kizárólagosan annak a közösségnek kell foglalkoznia. A lelki dolgok egyházunk világtól való másságát, egyben szuverenitását és autonómiáját biztosítják. Mivel a lelki dolgok az Egyház belső életéhez tartoznak, leggyakrabban ezekkel egyházunk tagjai találkoznak, ezért a velük kapcsolatos ítékezésben is szakértelem és kellő hozzáértés is ezektől a személyektől várható, amely az igazság kiderülésének és érvényre jutásának alapfeltétele.

---

³⁰⁰ P. PAVANELLO, *Piccolo lessico delle cause dei santi*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 91.

³⁰¹ J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella Chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 515.; L. BRANCATI DI LAURIA, *Commentaria... in III Librum Sententiarum Joannis Duns Scoti*, Roma 1653, I. II, „De virtutibus”, disp. 32. 709-815.; BENEDETTO XIV, *Opus de Servorum Dei... (nt 22)*, L. III, cap. 21-41.; R. HOFMANN, *Die heroische Tugend. Geschichte und Inhalt eines theologischen Begriffes*, München 1933.; A. ESZER, *Il concetto della virtù eroica nella storia*, in „*Sacramenti Liturgia, Cause dei santi. Studi in onore del Cardinale Giuseppe Casoria.*”, Napoli 1992, 605-636.; I. NOVAL, *Commentarium Codicis Iuris Canonici. Liber IV, De processibus, pars II et III*, Torino-Roma 1932, 252-301.; A. ROYO MEJÍA, *Apuntes sobre la evolución histórica del concepto de la heroicidad de las virtudes aplicado a las causas de los Santos*, in „*Revista Española de Derecho Canónico*” 52 (1995), 519-561.; M. SIEGER, *Die Heiligsprechung. Geschichte und heutige Rechtslage*, Würzburg 1995, cap. 18.3, „*Die heroische Tugend*”, 250-267.

³⁰² 834. k.; P. PAVANELLO, *Piccolo lessico delle cause dei santi*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002) 97.

³⁰³ 1401. k. 1.

Egy másik kánon pedig kimondja, hogy a kanonizációt külön pápai törvény szabályozza, illetve az eljárásokra alkalmazni kell a hatályos Kódex előírásait.³⁰⁴ A CIC. 1403. kánonjával egybehangzóan rendelkezik a CCEO. 1057. kánonja.³⁰⁵ Mivel az 1403. kánonon kívül nincs több kánon a hatályos kódexben a boldoggá- és szenttéavatások szabályozására, ezekben az ügyekben is lehet alkalmazni a 19. kánont.³⁰⁶

A szenttéavatási eljárás komplex normáit a Szenttéavatási Kongregáció szabályzata, a vonatkozó törvények végrehajtási utasításai, és az eljárási normák tartalmazzák.³⁰⁷

A pápai törvényt az 1983-as CIC. kihirdetésének napján, 1983. január 25-én tették közzé a *Divinis perfectionis Magister* kezdetű apostoli konstitúcióval. A Szenttéavatási Ügyek Kongregációja 1983. február 7-én adta ki a *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum* elnevezésű rendelkezését, amely kiegészítette a boldoggá avatási ügy egyházmegyei vizsgálatának szabályozását, de nem érintette a kongregáció előtti eljárást. Utóbbi eljárást a kongregáció saját szabályzata a *Regolamento*, és a *Normae servandae de bonis Causarum canonizationis Servorum Dei administrandis* szabályozza.

Az adminisztratív normák összefoglalva a következők:

1. A Római Kúria Általános Szabályzata, melyet a Szentatya 1999. április 15-én fogadott el és július 1-jén adott ki. Ez tartalmazza a Dikasztériumok szabályzatait.
2. A Szenttéavatási Kongregáció általános normái:
  - Az 1983. március 21.-i Szabályzat,
  - A *Normae servandae de bonis Causarum canonizationis Servorum Dei administrandis*, melyet 1983. augusztus 20-án adtak ki,

---

³⁰⁴ 1403. k.

³⁰⁵ J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000), 525.

³⁰⁶ 19. k.; J. L. GUTIÉRREZ, *La certezza morale nelle cause di canonizzazione, specialmente nella dichiarazione del martirio*, in *Ius Ecclesiae* 3 (1991) 655-656.; IDEM, *Alcune questioni sull'interpretazione della legge*, in *Apollinaris* 40 (1987) 507-525.

³⁰⁷ J. L. GUTIÉRREZ, *Alcune questioni sull'interpretazione della legge*, in *Apollinaris* 40 (1987) 522-523.; E. APECITI, *Le nuove norme per le cause di canonizzazione*, in „*La scuola cattolica*” 119 (1991) 250-278.; A. CASIERI, *Postulorum Vademecum*, Roma 1985.; G. DALLA TORRE, voce *Processo canonico (processo di beatificazione e canonizzazione)*, in „*Enciclopedia del Diritto*”, vol. XXXVI, Milano 1987, 932-943.; A. ESZER, *La Congregazione delle Cause dei Santi. Il nuovo ordinamento della procedura*, in AA.VV., „*La Curia Romana nella Cost. Ap. Pastor Bonus*”, Città del Vaticano 1990, 309-329.; J. L. GUTIÉRREZ, *Commento del can. 1403 CIC*, in „*Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*”, a cura dell'Instituto Martín de Azpilcueta e della Facoltà di Diritto Canonico dell'Università di Navarra, Vol. IV/1, Pamplona 1996, 643-666.; J. L. GUTIÉRREZ, *Le cause di beatificazione e di canonizzazione*, in AA.VV. „*I giudizi nella Chiesa Processi e procedure speciali*”(Quaderni della Mendola 7.), Milano 1999, 269-309.; L. PORSI, *Cause di canonizzazione e procedura nella Cost. Apost. „Divinus perfectionis Magister”: considerazioni e valutazioni*, in *Monitor Ecclesiasticus* 110 (1985) 365-400.; L. PORSI, *Natura delle „cause dei Santi.” Indagini storico-scientifiche o vere cause e quali?* in AA.VV., „*Sacramenti Liturgia, Cause dei Santi. Studi in onore del Cardinale Giuseppe Casoria.*”, Napoli 1992, 651-673.; R. RODRIGO, *Manual para instruir los procesos de canonización*, Salamanca 1988; R. J. SARNO, *Diocesan Inquiries Required by the Legislator in the New Legislation for the Causes of Saints*, Roma 1987.; W. SCHULZ, *Das neue Selig – und Heiligsprechungsverfahren*, Paderborn 1988.

- Az 1984. június 2-án kiadott dekrétum, mely a posztulátorok munkáját segíti a szenttéavatási ügy során.³⁰⁸

Az antik jogban a szenttéavatási ügy bevezetése nagyon fontos volt, ezért azt a pápának tartották fent. Ma az eljárás bevezető részében Isten Szolgájának egyházmegyéjében informálódnak a szentség híreről, az erények hősiek gyakorlásáról, a vértanúságról, a tiszteletről és megvizsgálják a jelölt írásait.³⁰⁹ Egyházmegye alatt kell érteni a 368. kánon által felsoroltakat.³¹⁰

A törvényi háttér ismertetése után egy konkrét ügyön keresztül fogjuk megvizsgálni, hogy milyen iratok szükségesek a boldoggá avatási eljárás elindításához. Sándor István szalézi szerzetest 1953-ban buzgó ifjúsági munkája miatt koncepciós perben halálra ítélték és kivégezték. Boldoggáavatási ügye jelenleg Rómában a Kongregáció előtt van.

A boldoggá avatási eljárás megindításához szükséges iratok:

1. A megyéspüspök – aki a boldoggá avatási ügy vezetője (promotor), az egyházmegyei bíróság elnöke – kérő levele a Szenttéavatási Ügyek Kongregációjának prefektusához. Ebben a levélben kéri a püspök az eljárás megindításának engedélyezését. A promotor kinevezése és belépése a szenttéavatási ügybe még csak az ügy bevezető részét jelenti, amikor az erények gyakorlásáról, illetve a vértanúságról folyik a vita.³¹¹
2. A Kongregáció prefektusának válasza a Kongregáció határozatáról, hogy elfogadják, vagy elutasítják a kérést. A Kongregáció határozata az első lépés a Kongregáció részéről a boldoggáavatási ügy során.
3. A bíróság tagjainak kinevezése. A bíróság tagjait a megyéspüspök nevezi ki.
4. A jegyző kinevezése, őt szintén a püspök nevezi ki.

---

³⁰⁸ J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella Chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 526.; IDEM, *Rassegna bibliografica circa la normativa attuale per le Cause di Canonizzazione*, in *Apollinaris* 69 (1996) 208.; G. DALLA TORRE, voce *Processo canonico (processo di beatificazione e canonizzazione)*, in *„Enciclopedia del Diritto”*, vol. XXXVI., Milano 1987, 932-943.; E. APECITI, *Le nuove norme per le cause di canonizzazione*, in *La Scuola Cattolica* 119 (1991) 250-278.; J. L. GUTIÉRREZ, *La normativa actual sobre las causas de canonización*, in *Ius Canonicum* 32 (1992), 39-65.; P. MONETA, *La giustizia nella Chiesa*, Bologna 1993, 215-231 (cap. IV, par. 9., Il processo per la proclamazione della santità); D. LE TOURNEAU, *Voce Causes de canonisation*, in *„Dictionnaire Historique de la Papauté”* diretto da Ph. Levillain, Paris 1994, 307-312.

³⁰⁹ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 59.

³¹⁰ 368. k.; H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8), Città del Vaticano 2005, 209.; J. LLOBELL, *I tribunali delle circoscrizioni personali latine*, in *Il Diritto Ecclesiastico* 113 (2002) 167-176.; C. TAMMARO, *Brevi cenni circa la competenza dei pastori delle circoscrizioni personali ad istruire le cause dei santi*, in *Il Diritto Ecclesiastico* 115 (2004) 73-94.

³¹¹ F. VERAJA, *Alcune proposte per il rinnovamento delle cause dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 105 (1980) 314.; Cf. *La Costituzione Apost. Sacra Rituum Congregatio dell'8 maggio 1969*, in *AAS* 61 (1969) 297-305.

5. A viceposztulátor kinevezése. Célszerű helyettes posztulátort kinevezni, főleg, ha bonyolult, sokrétű ügyről van szó. Így könnyebben megoszthatók a feladatok, mely az ügy előre haladása szempontjából kedvező.
6. A viceposztulátorral kapcsolatban a megyéspüspök „nihil obstat”-ja. Ebben nyilvánítja ki a püspök, hogy nincs ellenvetése a viceposztulátor személyével kapcsolatban, tehát erkölcsileg és rátermettség szempontjából is megfelelő személyről van szó.
7. A római általános posztulátor kinevezése. Ő foglalkozik az ügyel és tartja a kapcsolatot az egyházmegyei szakasz vezetőjével.
8. Tanúk megnevezése, a tanúk hivatalos listája. Ebben a dokumentumban sorolják fel, hogy ebben a konkrét ügyben milyen tanúkat kívánnak meghallgatni.
9. Püspöki dekrétum a boldoggá avatási eljárás megkezdéséről. Ez a dekrétum zárja le a fenti előkészítő szakaszt, s ekkor kezdődik meg hivatalosan az eljárás egyházmegyei szakasza.
10. A püspöki konferencia határozata a boldoggá avatási eljárás megkezdéséről. A fenti püspöki dekrétumot az adott ország püspöki konferenciájával is el kell fogadtatni, amely azt bizonyítja, hogy a püspököknek nincs kifogásuk a boldoggá avatandó személyével kapcsolatban.
11. A bíróság elnökének püspöki kinevezése. A bíróság elnöke lesz az eljárás egyházmegyei szakaszának vezetője.
12. A promotor hivatalos püspöki kinevezése. Ő a hit, az egyházi közérdek védelmezője. Legfőbb feladata: megakadályozni, hogy értelmetlen személyeket boldoggá avassanak.
13. A jegyző hivatalos püspöki kinevezése.
14. A püspök hivatalos levele a Szenttéavatási Ügyek Kongregációjának prefektusához, melyben kéri az eljárás megindítását.
15. A boldoggá avatandó személy rövid életrajza, mely a következő témákat tartalmazza:
  - szülőhely,
  - család,
  - gyermek- és ifjú évek,
  - szerzetesség,
  - novíciátus,
  - munkássága a szerzetesrendben,
  - vértanúsága.

16. A Kongregáció prefektusának „Nihil obstat”-ja az ügyel kapcsolatban. Ebből a dokumentumból kiderül, hogy az illető életútjával kapcsolatban Rómában sincs semmilyen kifogás.
17. A bíróság első üléséről készült jegyzőkönyv.
18. A bíróság elnöke, a promotor, a jegyző és a viceposztulátor eskütétele. Ebben esküt tesznek, hogy mindenben a törvény és legjobb tudásuk szerint fognak eljárni.
19. A történész és a teológus szakértők püspöki kinevezése. Amint az eljárás történeti fejlődésében láttuk – II. fejezet – minden boldoggá avatási eljárásban alkalmazni kell teológus és történész szakértőket az illető személy életútjának és írásainak elemzésére. Ezeket a szakértőket – az eljárás többi szereplőjéhez hasonlóan – a megyéspüspök nevezi ki.
20. A történész és a teológus szakértők eskütétele. Az eljárás tisztségviselőihez hasonlóan a szakértők is esküt tesznek.
21. A bizonyítékok (iratok, okiratok, tárgyak) összegyűjtésének elrendelése.
22. Jegyzőkönyv arról, hogy legalább két médiumban közzétették a boldoggá avatási eljárás elindítását. A közzététel azért fontos, mert ha valaki tud kifogásról a jelölt személyével kapcsolatban, akkor a felhívás hatására előadhatja ellenvetését.
23. A jelölt részletesebb életrajza. Ez kimerítőbb és lényegesen több adatot tartalmaz, mint a 15. pont alatti iratban közzétett életrajz.
24. A jelölt nagy alakú keresztlevele.
25. Hivatalos anyakönyvi igazolás a boldoggá avatandó személy bérálásáról.
26. A jelölttel kapcsolatos egyéb iratok:
  - bizonyítvány,
  - segédlevél,
  - mesterlevél,
  - személyes iratok,
  - plébánosi ajánlás,
  - szülői beleegyezés a novíciátusba lépésről,
  - személyes kérelem a jelöltségbe való felvételhez,
  - orvosi igazolás a novíciátusba lépéshez,
  - hivatalos irat a jelöltségbe való felvételről,
  - személyes kérelem a novíciátusba való felvételhez,
  - hivatalos irat a novíciátusba való felvételről,
  - hivatalos kérelem az ideiglenes fogadalomhoz bocsátásra,

- ideiglenes fogadalomhoz bocsátás,
- végrendelet,
- hivatalos kérelem az örök fogadalomhoz bocsátásra,
- az örök fogadalomhoz bocsátás,
- a jelölt kitüntetései,
- a jelölttel kapcsolatos bírósági iratok: gyanúsítottai jegyzőkönyv, gyanúsított vallomása, kegyelmi tanácskozási jegyzőkönyv, ítélet, kegyelmi kérvény, válasz a kegyelmi kérvényre, az ítélet végrehajtásáról értesítés az édesapának, hivatalos igazolás az ítélet valódiságáról,
- posztumusz kitüntetések,
- igazságügyi orvosszakértői vélemény a temetésről, az azonosítás nehézségeiről,
- cikkek a boldoggá avatandó személyről,
- a jelölt levelei,
- a jelöltről megjelent iratok, cikkek.

Minden iratnak tartalmaznia kell a jegyző hivatalos hitelesítő pecsétjét és aláírását.

27. Az iratok lezárása, megküldése Rómába.

28. Hivatalos értesítés arról, hogy az iratok megérkeztek.

29. Kérdések a tanúkhöz.

30. A tanúvallomások jegyzőkönyvei, melyek a következő iratokat tartalmazzák:

- személyi lap a tanúról,
- az egyházmegyei bíróság nyilatkozata a tanúvallomással kapcsolatban,
- tanúvallomás,
- a jegyzőkönyv hitelesítése.³¹²

A Positio elkészítése és közzététele képezi a római eljárás alapját.³¹³

A Positio „beszéli el az ügyet” a Szenttéavatási Kongregációnak, tartalmazza a történész szakértők véleményét. A Positio összegzése, végrendelete, dokumentuma a Copia Publica.

A Positiot a Kancelláriának adják át, s tartalmaznia kell a szentség híret, vagy a vértanúságot, az erények hősiesség gyakorlását és a csodákat. A promotor objektív vizsgálatot végez az ügyben, s igénybe veszi a teológus, pszichológus és orvosszakértők véleményét is. A konkrét ügyről szavaznak a teológus konzultorok és a bíborosok.³¹⁴

³¹² Sándor István szalézi szerzetes *Copia Publica*

³¹³ E. ZANETTI, *Procedure di canonizzazione nella „fase romana”, in Quaderni di diritto ecclesiale* 16 (2003) 47.

³¹⁴ L. PORSI, *Cause di canonizzazione e procedura nella Costituzione Divinus Perfectionis magister – Considerazioni e valutazioni, in Monitor Ecclesiasticus* 110 (1985) 385.

A Positionak vannak úgynevezett hozzáadott részei, melyek tartalmazzák:

- a szakértői véleményeket,
- a teológusok véleményét Isten Szolgájának írásairól.³¹⁵

A Positiot a teológusok és a bíborosok véleményezése után új terminológiával illethetjük, amely: *Positio super vita et Virtutibus*.³¹⁶

A történész konzultorok véleménye és pecsétje után a Positio neve: *Positio ex officio concinnata*.³¹⁷

Az elnevezéseknél a konklúziót levonhatjuk, s így a Positio végső elnevezése: *Positio super Virtutibus o super Martyrio*, amely fontos és alapvető elnevezés.³¹⁸

Teológiai aspektusból nézve a Positio elnevezése *Positio super Miraculis*.³¹⁹

A Positio az ügy összefoglalását tartalmazza, belőle maximálisan ki kell derülni az erények hősiesség gyakorlásának Isten Szolgája életében.³²⁰

A Positionak két fő része van:

- az első rész neve *Informatio*,
- míg a második részt *Summarium* – nak nevezik.³²¹

Az erények hősiesség gyakorlásáról, vagy a vértanúságról, illetve a csodákról tartott kongresszus rendszeren a következő fejezeteket alkotja meg:

- I. Az ülés célja,
- II. A teológus konzultorok szavazatai,
- III. Az ülés diszkussziói,
- IV. Konklúzió.³²²

A lefordított és folyamatosan összegyűjtött iratok alkotják a *Copia Publicát*.³²³

A Meszlényi Zoltán Lajos püspök ügyét tartalmazó, úgynevezett *Positio super martyrio* a következő iratokat tartalmazza:

1. A relátor levele.

---

³¹⁵ L. PORSI, *Cause di canonizzazione e procedura nella Costituzione Divinus Perfectionis Magister – Considerazioni e valutazioni*, in *Monitor Ecclesiasticus* 110 (1985) 386.

³¹⁶ IBID, 388.

³¹⁷ IBID, 391.

³¹⁸ IBID, 393.

³¹⁹ IBID, 394.

³²⁰ F. VERAJA, *Alcune proposte per il rinnovamento delle cause dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 105 (1980) 322.; M. D'ALFONSO, *alcuni aspetti giuridici nei processi delle cause dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus*, 104 (1979) 497.

³²¹ E. ZANETTI, *Procedure di canonizzazione nella „fase romana”*, in *Quaderni di diritto ecclesiale* 16 (2003) 48-49.

³²² E. ZANETTI, *Procedure di canonizzazione nella „fase romana”*, in *Quaderni di di diritto ecclesiale* 16 (2003) 56.

³²³ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 140.

2. Tanúk felsorolása, rövid bemutatása: milyen kapcsolatban álltak Meszlényivel.
3. Meszlényi életrajza, idézetekkel a tanúvallomásokból.
4. A vértanúság formája, s ez Meszlényinél hogyan valósult meg:
  - a, odium fidei alátámasztása idézetekkel a tanúvallomásokból
  - b, Az odium fidei specialitása a kommunizmusban, az osztályharcban és a letartóztatásban
  - c, Az odium fidei megjelenése a káptalani helynökválasztásban 1950. június 17-én.
  - d, Az odium fidei megjelenése a letartóztatás előtti 12 napban: 1950. június 17-29.
5. A vértanúság formáján kívüli erények Isten Szolgájában.
  - Meszlényi hithűsége és hitvédelme: idézetek Meszlényi irataiból
  - Általános helynökként Esztergomban Mindszenty letartóztatása után.
6. A vértanúság anyaga, megvalósulása Meszlényi életében.
7. Rövid kronologikus életrajz dátumokkal.
8. A vértanúság híre: a posztulátor irata.
9. 24 tanú vallomása.
10. Történészek véleménye a Meszlényivel kapcsolatos forrásokról.
10. A teológusok véleménye Meszlényi iratairól.
11. Iratok, dokumentumok összefoglalása:
  - bizonyítványok,
  - diplomák,
  - diakónus- és papszentelés iratai,
  - levelezés,
  - a boldoggáavatás közzétételének dokumentumai.
12. Hosszabb életrajz.
  - születés, tanulmányok, karrier kezdete (1892-1934)
  - tevékenysége az egyházmegyében (1934-1949)
  - püspöki vikáriussá választása Esztergomban (1950)
  - letartóztatása és halála (1950-1953)
  - exhumálása és újratemetése (1957-1966).
13. A források lelőhelyei, irodalomjegyzék.
14. Isten Szolgájáról szóló iratok, illetve azok lelőhelyei a posztulátor összegzésében.³²⁴

---

³²⁴ A Meszlényi Zoltán Lajosról szóló *Positio super martyrio*, Roma 2008.

A fenti forrásokból jól látható, hogy az iratokat nagy gondossággal kell összeállítani és sok biztosíték védi a dokumentumok valódiságát, a bizonyítékok összegyűjtését, illetve azt a törekvést, hogy csak megfelelő jelöltek nyerjék el a boldoggáavatást.

Az imént ismertetett iratokból a boldoggá avatási eljárás számos lépése kirajzolódott, lássuk tehát magát az eljárást és annak konkrét lépéseit.

Magát a boldoggá avatási pert megelőzi egy előzetes eljárás. Erre azért van szükség, mert a Szentszék a következő feltételek teljesülése esetén engedélyezi a tényleges eljárás megkezdését:

1. az illető iratainak tisztasága
2. a szentség híre
3. és a nyilvános tisztelet hiánya.

A szenttéavatási eljárás egyházmegyei szakaszában teológus cenzorok megvizsgálják Isten szolgája nyilvános írásait, majd a többi írását.³²⁵ Történész szakértők vizsgálják meg Isten Szolgája dokumentumainak valódiságát (pl. kézírás, pecsétek eredetisége).³²⁶ A szakértők együttműködése *in solidum* történik.³²⁷ A püspök vezetésével bizottságban (promotor³²⁸, jegyző, stb.) elemzik és véleményezik az iratokat.³²⁹

Isten Szolgái írásait a szenttéavatás során a kezdetektől megvizsgálták a hit szempontjából.³³⁰ XIV. Benedek (1740-1758) pápa rendelte el kifejezetten a „*De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum canonizatione*” című művében, hogy kötelező Isten Szolgái műveinek cenzúra alá vonása.³³¹ 1878-ban állították fel a Rítuskongregációban a Cenzúra Bizottságot, melynek feladata volt a szentté avatandók írásainak vizagálata. Minden bevezető eljárásban ez volt az Apostoli Szentszék fóruma, amely megvizsgálta Isten Szolgái írásainak tanbeli tisztaságát.³³²

---

³²⁵ CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, *Sanctorum Mater, Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi*, in AAS 6 (2007) 482. Art. 62. 1. §

³²⁶ IBID, 484. Art. 68. 2. §.

³²⁷ IBID, 486. Art. 486. Art. 75. 1. §

³²⁸ IBID, 491.

³²⁹ J. L. GUTIÉRREZ, *Rassegna bibliografica circa la normativa attuale per le Cause di Canonizzazione*, in *Apollinaris* 69 (1996) 214-215.; R. J. SARNO, *Diocesan Inquiries Required by the Legislator in the New Legislation for the Causes of Saints, Dissertatio ad Doctoratum in Facultate Iuris Canonici Pontificiae Universitatis Gregoriana*, Roma 1987.; F. LEONE, *La prova documentale degli scritti nei processi di beatificazione e canonizzazione (studio storico-canonico)*, Sessa Anrunca 1989, 183-283.; S. GAROFALO, *A proposito degli „scritti” nelle Cause dei Santi*, in *Sacramenti, Liturgia, Cause dei santi. Studi in onore del Cardinale Giuseppe Casoria*, Napoli 1992, 637-650.

³³⁰ H. MISZTAL, *De revisione scriptorum, quae servi Dei publice ediderunt, in nova procedura canonizationis* in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1987) 239.

³³¹ IBID, 240.

³³² H. MISZTAL, *De revisione scriptorum, quae servi Dei publice ediderunt, in nova procedura canonizationis*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1987) 240.

Az egyházmegyei vizsgálat végén a helyi ordinárius az információs eljárás végeztével bemutathatta Isten Szolgája összes iratát.³³³ Az írások összegyűjtését követte a Rítuskongregáció számára a fordítás eljárása.³³⁴ Minden vizsgálat lezárulta után a pápa dekrétumban teszi közzé a vizsgálat végeredményét.³³⁵

A „*Divinis Perfectionis Magister*” Apostoli konstitúció kimondja, hogy: mivel a püspök a hit legfőbb védelmezője egyházmegyéjében, az ő feladata megvizsgálni a jelölt publikált írásait teológiai szempontból.³³⁶ A Szenttéavatási Kongregáció 1983. február 7-én kiadott Normái kimondják, hogy a püspök vonjon be a vizsgálatba teológus cenzorokat, akik megvizsgálják és véleményezik a jelölt írásait. Véleményük felhívja a figyelmet, ha Isten Szolgája írásaiban a hit és a jó erkölcs elleni tanok vannak.³³⁷ A vizsgálatnak ki kell terjednie Isten Szolgájának minden írására a kiadottakra és a ki nem adott kézzel írt művekre egyaránt.³³⁸ A teológus és történész szakértőknek minden írott forrást meg kell vizsgálniuk, amely a konkrét ügyben előkerülhet.³³⁹ A kánoni joggyakorlat definiálja, hogy a cenzor az illetékes személy az Egyház nevében megvizsgálni minden iratot.³⁴⁰ Ennek érdekében meg kell vizsgálni a jelölt iratait: nem csak a publikált, hanem a magán-, és kézzel írt iratait is át kell nézni.³⁴¹ Ezután össze kell gyűjteni az illető szentségéről, csodáiról, vagy vértanúságáról szóló bizonyítékokat, illetve bizonyítani kell, hogy Isten szolgája nem részesült még nyilvános tiszteletben.

---

³³³ H. MISZTAL, *De revisione scriptorum quae servi Dei publice ediderunt in nova procedura canonizationis*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1987) 240.; *Codex pro Postulatoribus*, Romae 1929, 63.

³³⁴ IBID, 241.; *Codex pro Postulatoribus*, Romae 1929, 64-66.

³³⁵ IBID, 242.; IBID, 155.

³³⁶ H. MISZTAL, *De revisione scriptorum, quae servi Dei publice ediderunt, in nova procedura canonizationis*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1987) 242.; CONSTITUTIO APOSTOLICA, „*Divinus Perfectionis Magister*”, 25. I. 1983. *Novae leges pro Causis Sanctorum*. TPV 1983, 6.

³³⁷ H. MISZTAL, *De revisione scriptorum, quae servi Dei publice ediderunt, in nova procedura canonizationis*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1987) 242.; SACRA CONGREGATIO PRO CAUSIS SANCTORUM, *Normae servandae in inquisitionibus ab episcopis faciendis in Causis Sanctorum*. *Novae leges pro Causis sanctorum*. TOP 1983, 12.

³³⁸ H. MISZTAL, *De revisione scriptorum, quae servi Dei publice ediderunt, in nova procedura canonizationis*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1987) 243.; J. NOVAL, *Commentarium Codicis Iuris Canonici, liber IV, pars II: De causis beatificationis Servorum Dei et canonizationis Beatorum*, Augustae-Taurinorum 1932, 144-145.

³³⁹ H. MISZTAL, *De revisione scriptorum, quae servi Dei publice ediderunt, in nova procedura canonizationis*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1987) 244.; F. VERAJA, *Commento alla nuova legislazione per le cause dei santi*, Roma 1983, 32.

³⁴⁰ H. MISZTAL, *De revisione scriptorum, quae servi Dei publice ediderunt, in nova procedura canonizationis*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1987) 245.; D. WIEST, *The Precensorship of Books*, Washington 1953, 135.; 830. k. 1. §

³⁴¹ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 49-50.; H. MISZTAL, *De revisione scriptorum quae Servi Dei publice ediderunt*, in *Monitor Ecclesiasticus* 112 (1887) 239-252.

A szentség híre spontán, ne mesterséges propagandával előidézett, folyamatosan, hosszú időn át, Isten Szolgájának halála óta fennálló, általánosan elterjedt, valódi, ne álszent, hősi erényeken nyugvó legyen.³⁴² Az előzetes eljárás nélkül az ügy könnyen elakadhat, ezért fontos a fenti feltételek meglétének ellenőrzése és bizonyítása.

A boldoggá- és szenttéavatáshoz szükség van a szentség hírére, amely Isten népének hitén alapul.

Ez a hír egy emberi hagyaték, amely a vértanúság, az erények hősi gyakorlása, illetve Isten jelei a csodákon keresztül.³⁴³ Amikor a püspök döntést hoz, hogy elindítja az ügyet, Isten népénél valódi információkat kell gyűjtenie, hogy Isten Szolgája valóban a szentség hírében áll, illetve vértanúhalált halt. A püspöknek valódi dokumentumokkal kell alátámasztania a szentség hírét vagy a vértanúságot. Ez az eljárás egyházmegyei szakaszában nagyon fontos.³⁴⁴

Bármely hívő katolikus személy boldoggá avatását lehet kezdeményezni, aki a szentség hírében hunyt el, vagy akiről azt tartják, hogy az erényeket hősi módon gyakorolta, illetve mártírként halt meg, vagyis a hit iránti gyűlöletből erőszakosan ölték meg és életét a hit iránti szeretetből önként adta oda. Fontos a szentség hírének spontán – tehát nem mesterségesen gerjesztett – megléte.³⁴⁵

A felperes, aki kezdeményezi az eljárást, bárki lehet, aki megkeresztelt, vagyis Isten népének tagja. A felperes lehet magánszemély, vagy a katolikus hívők egy csoportja.

---

³⁴² R. RODRIGO, *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 37-38.; R. ZERA, *La fama di santità (fondamento morale e rilevanza giuridica)*, Crotona 1984.

³⁴³ J. L. GUTIÉRREZ, *Rassegna bibliografica circa la normativa attuale per le Cause di Canonizzazione*, in *Apollinaris* 69 (1996) 211.; R. ZERA, *La fama di santità (fondamento morale e rilevanza giuridica)*, Crotona 1984.; A. ESZER, *Il concetto della virtù eroica nella storia*, in *Sacramenti, Liturgia, Cause dei Santi. Studi in onore del Cardinale Giuseppe Casoria*, Napoli 1992, 605-636.; A. ROYO MEJÍA, *Algunas cuestiones sobre la heroicidad de las virtudes y la certeza moral jurídica en las causas de los Santos*, in *Ius Canonicum* 34 (1994) 189-226.; V. LELIÉVRE, *La canonizzabilità dei ragazzi confessori, nella pubblicazione a cura della Congregazione per le Cause dei Santi. „Miscellanea in occasione del IV Centenario della Congregazione per le Cause dei Santi (1588-1988)*, Città del Vaticano 1988, 265-297.; E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle Cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 184-247.; B. GHERARDINI, *Il martirio nella moderna prospettiva teologica*, in *Divinitas* (1982) 19-35.; B. GHERARDINI, *Il martirio nell'attuale „temperies” teologico-giuridica*, in *„Studi in onore del Card. Pietro Palazzini”*, Pisa 1987, 159-175.; J. L. GUTIÉRREZ, *La certezza morale nelle cause di canonizzazione, specialmente nella dichiarazione del martirio*, in *Ius Ecclesiae* 3 (1991) 645-670.; B. GANGOITI, *Verso un „sensus plenior” del martirio*, in *Sacramenti, Liturgia, Cause dei Santi. Studi in onore del Cardinale Giuseppe Casoria*, Napoli 1992, 589-604.; U. SARTORIO, *Il segno del martirio oggi. Verso una dilatazione del concetto classico di martirio*, in *Credereoggi* 1988., 81-94.; A. ESZER, *Miracoli ed altri segni divini. Considerazioni dommatico-storiche con speciale riferimento alle cause dei Santi*, in *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 129-158.; G. GIUNCHI, *L'esame del miracolo sotto il profilo medico-scientifico Esperienze di un perito della Consulta Medica per le cause dei Santi, nella pubblicazione a cura della Congregazione per le Cause dei Santi. „Miscellanea in occasione del IV Centenario della Congregazione per le Cause dei Santi (1588-1988)”*, Città del Vaticano 1988, 211-220.

³⁴⁴ CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, *Sanctorum Mater, Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi*, in *AAS* 6 (2007) 469, Art. 6. 1. §, Art. 8. 2. §

³⁴⁵ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006.

Fontos követelmény, hogy a felperesnek nem csak az eljárás megkezdésére, de a végig vitelére is vállalkoznia kell. A felperes azonban mindig posztulátoron keresztül tevékenykedik.

A posztulátor fontos alakja a szenttéavatási ügyeknek, melynek alakját nehéz definiálni. A posztulátor az igazi perbe bocsátkozó személy, akinek az Egyháztól származó megbízása van. A posztulátor képviseli a jótékony nyilvánosságot a szenttéavatási ügyekben. A posztulátor a mandátumát egy személy ügyében kapja. Az Egyház képviselőjeként a posztulátor az Egyház egységét szolgálja. Ez nem sérti az egyéni, privát jogot, mert együttműködik az Egyházzal az igazság kiderítésében, amely mindenkinek érdeke.³⁴⁶

A posztulátornak természetesen együtt kell működnie a boldoggá- és szenttéavatási ügyek többi szereplőivel az ereklyék kezelésében, vagy az új boldog szentmiséjének, liturgikus ünnepének összeállításában.³⁴⁷

A posztulátor az a személy, aki az illetékes bíróságnál a boldoggáavatási ügyet szorgalmazza.³⁴⁸ A per menetében felperes, de igazából az ügy elindítójának a képviselője. A posztulátort a megyéspüspök bízza meg feladatával. Az a megyéspüspök rendelkezik hatáskörrel a boldoggáavatási ügyben, akinek a területén a jelölt elhunyt, vagy ahol közbenjárására a csodák történtek, hacsak a Kongregáció másképp nem rendelkezik. A megyéspüspök kompetenciája a bíróság tagjainak a kinevezése.³⁴⁹ A posztulátor első feladata, hogy benyújtja a kereseti kérelmet, amely mellé csatolja a jelölt életrajzát, lehetőleg történeti kritériumok szerint, de legalább időrendi sorrendben részletezve az illető életét erényeivel, a szentség és a csodák hírével. Fontos, hogy a posztulátor feltárja az előre látható nehézségeket az ügygel kapcsolatban. Csatolni kell még a jelölt minden publikált írását és a tanúk felsorolását, ha friss ügyről van szó. Amennyiben az ügy régebbi, akkor a bizonyítás módjait kell részletezni ebben az iratban.

A püspök a keresetlevél kézhezvétele után kikéri a Püspöki Konferencia véleményét az eljárás megkezdésének szükségességéről.³⁵⁰ A püspök a saját egyházmegyéjében – amennyiben szükséges más egyházmegyékben is - közzéteszi a posztulátor kérelmét. Ezzel felhívja a híveket, hogy amennyiben tudnak, adjanak információt az ügyben.

---

³⁴⁶ R. RODRIGO, *La figura del postulatore nelle cause dei santi secondo la nuova legislazione. Diritti e doveri*, in *Monitor Ecclesiasticus* 111 (1986) 215.

³⁴⁷ R. RODRIGO, *La figura del postulatore nelle cause dei santi secondo la nuova legislazione. Diritti e doveri*, in *Monitor Ecclesiasticus* 111 (1986) 218.; WERNZ-VIDAL, *Ius Canonicum*, Roma 1934, 491.; P. PALAZZINI, *Religione*, in *Enc. Catt.*, X, col. 758-760.

³⁴⁸ CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, *Sanctorum Mater, Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi*, in *AAS* 6 (2007) 470-471.

³⁴⁹ *IBID*, 472-473.

³⁵⁰ *IBID*, 477-478.

Ezt követően, amennyiben nehézség merül fel az ügyel kapcsolatban, a püspök értesíti erről a posztulátort és kéri, hogy hárítsa el a nehézséget. Amennyiben ez nem sikerül, a püspök elutasítja a posztulátor kérelmét, mely elutasítást indokolni kell. A püspök elutasító határozata ellen a posztulátor felfolyamodással élhet. A nehézségek elhárítása, vagy meg nem léte esetén a püspök elfogadja a posztulátor kérését, megindítja az eljárást. Ennek első lépése két teológus cenzor előzetes véleményének a kikérése arról, hogy a jelölt írásaiban van-e hitellenes, vagy jó erkölcsbe ütköző. A cenzorok kedvező véleményének esetén a püspök elrendeli Isten Szolgája nem publikált írásainak összegyűjtését. A régi ügyekben történész és levéltáros szakértőket is igénybe vesznek, akik az iratok hitelességéről és értékéről fejtik ki a szakvéleményüket.

A püspök ezután nevezi ki az ügyészt, akinek teológiában, kánonjogban és történelemben jártas papnak kell lennie.

Az ügyész készíti el a kérdőpontokat a tanúk számára, melyek a boldoggá avatandó személy életével, erényeivel mártírságával, illetve a szentség és mártírság hírével kapcsolatosak. A kérdések készítése idején a püspök levélben fordul a Szenttéavatási Ügyek Kongregációjához. Ennek a levélnek az a célja, hogy a püspök megtudja: a Kongregációnak van-e ellenvetése az ügyel kapcsolatban.

Ezt követően a delegált bíró, a jegyző és a tanúk idézésére szolgáló hivatalnok kinevezése következik.

A jogban az ügyet és az eljárást megkülönböztetjük. Az ügy a jog szerint egy kérdés, amelyet bíróság előtt döntenek el. Az eljárásban szembenállás van, kontradiktórikus, vita jellege, amelyet nyilvánosan döntenek el.³⁵¹

A bíróság első ülésén a posztulátor, a viceposztulátor és más, az ügy előre haladásában érdekelt személyek vesznek részt. Ezen az ülésen a posztulátor bemutatja a megbízását, felolvassa a püspökhöz címzett kereseti kérelmét és hivatalosan kéri az ügy elindítását. A püspöki titkár ezután először felolvassa a Kongregáció levelét (*Nulla osta*), melyben leszögezik, hogy nincs akadálya az eljárás megindításának, majd a bíróság tagjait illető püspöki kinevező határozatot.

---

³⁵¹ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 58.; M. C. D. ANTA CMF, *Comentarios al Código de derecho Canónico III. (Biblioteca de Autores Cristianos, 234)*, Madrid 1964, 192.; J. NOVAL OP, *Commentarium Codicis iuris canonici, liber IV. De Processibus*, Roma 1920, 2. n. 4.

Az iratok felolvasása után következik a bíróság tagjainak – delegált bíró, jegyző, posztulátor, futár – eskütétele, majd az erről szóló jegyzőkönyv aláírása és lepecsételése. A posztulátor előterjeszti a kihallgatni kért tanúk névsorát, majd a püspök és a bíró megállapítják a következő ülés idejét.³⁵²

A bíróság legfontosabb feladata következik ezután: a bizonyítékok összegyűjtése. Minden bizonyítékot gondosan össze kell gyűjteni, amely bizonyítja, hogy Isten Szolgája hőiesen gyakorolta az erényeket, illetve valódi mártírhálált halt.

A bizonyítás szempontjai és szabályai a következők:

1. Minden tanút meg kell idézni, aki a boldoggá avatandóval rokoni vagy bármilyen kapcsolatban állt, akkor is, ha kereszteleetlenek.
2. Célszerű elsősorban olyan tanúkat idézni, akik Isten Szolgájával szorosabb kapcsolatban álltak: például szülők, testvérek, rokonok, akik az illető személlyel együtt éltek, vagy akik látogatták.
3. A boldoggáavatási perekben minden hívő köteles – akkor is ha nincs tanúnak megidézve – bejelenteni mindazt, ami a jelölt erényei, csodái, vagy vértanúsága ellen van.
4. Szerzetes személy esetében a tanúk többségének külső személynek kell lennie.
5. Nem lehetnek tanúk a következő személyek:
  - gyóntató,
  - lelki vezető,
  - a posztulátor,
  - az a bíró, aki az előző perben szerepelt.
6. Tanúk lehetnek:
  - szemtanúk,
  - olyanok, akik mástól hallották az eseményeket,
  - a posztulátor által kijelölt tanúk,
  - ex officio tanúk: olyanok, akiket a bíróság hivatalból hallgat ki.
7. A tanúkat kor és egészségi állapot szerinti sorrendben kell kihallgatni, vagy a kérelemben meghatározott sorrend szerint.
8. A tanúknak meg kell határozniuk azt is, hogy honnan szerezték az ismereteiket.
9. A tanúk a kérdésekre szóban válaszolnak, s erről jegyzőkönyv készül.

---

³⁵² CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, *Sanctorum Mater, Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi*, in AAS 6 (2007) 481-482.; 479. Art. 45. 1. §; 490. Art. 89.

10. A jegyző a kihallgatás végén felolvassa a tanúnak a keletkezett jegyzőkönyvet, s a tanú ekkor kijavíthatja, illetve módosíthatja vallomását.
11. Amennyiben a tanú az ügyvel kapcsolatos iratot akar átadni, azt a kihallgatásakor át kell venni.
12. Amennyiben idős és beteg tanúkról van szó, engedélyezik az előzetes tanúkihallgatást a bizonyítékok összegyűjtésének biztosítása céljából.
13. A tanúkat az ügyész által összeállított kérdőpontok alapján kell kihallgatni, de a bíró és az ügyész hivatalból is feltehet kérdéseket a tanúknak a vizsgálat hiányosságának elkerülése érdekében.
14. Különösen figyelni kell arra, hogy a tanúhoz kérdéseket tegyenek fel az életszentségre és a vértanúságra vonatkozóan és a kapott válaszokat megfelelően dokumentálják.
15. A tanúk meghallgatásánál az ügyész legyen jelen. Amennyiben ez nem megoldható, a keletkezett jegyzőkönyveket át kell küldeni hozzá véleményezésre.
16. A tanúk kihallgatásánál figyelembe kell venni a Kódex 1548-1550., illetve az 1555. kánonban foglaltakat.
17. Amennyiben nem az egyházmegye területén lakó tanút kíván meghallgatni a bíróság, a következőket teheti:
  - a tanút meghívja saját székhelyére kihallgatásra,
  - a helyi püspök engedélyével átteszi a kihallgatás helyét abba az egyházmegyébe, ahol a tanú lakik,
  - felkéri a másik egyházmegye bíróságát a kihallgatás lebonyolítására.
18. Az okiratok esetében általában nem bírnak bizonyító erővel a következő okiratok:
  - a személyesen kihallgatott tanúk iratai, hiszen ez kétszeres vallomás lenne,
  - a sírbeszédek és nekrológok, mert ezek sokszor túlzók és személyesek, ezáltal szubjektívek,
  - azok a nyilatkozatok, amelyeket nem saját elhatározásból, hanem kérésre adtak Isten Szolgájának erényeiről és iratairól
19. Általában két szakértőt neveznek ki, akik egymástól függetlenül teszik meg véleményüket.
20. A csodák kivizsgálása az erények és a mártírhalál vizsgálatától elkülönítve történik.
21. Amennyiben a csodával kapcsolatos hírek megalapozottnak tűnnek, akkor az a püspök, akinek a területén a csoda történt, egy, vagy két szakértőt kér fel, hogy mondjanak szakvéleményt.

22. Betegségből való gyógyulás esetén orvos szakértő, más jellegű csoda esetén megfelelő szakértő segítségét kell igénybe venni.

23. A szakértőnek két kérdésre kell keresnie a választ:

- a gyógyult teljesen visszanyerte-e az egészségét,
- a csoda a természet törvényei által megmagyarázható-e, vagy sem.

24. A tanúk között kell lenniük azoknak, akik gyógyították a beteget

25. A klinikai iratokat csatolni kell a többi bizonyítékhoz.

26. A betegséget, a gyógyulást, illetve azt is meg kell vizsgálni, hogy ez a gyógyulás valóban Isten Szolgájának a közbenjárására történt-e.

27. A bírónak és az ügyésznek kötelessége, hogy meghallgassák a tanúkat, átvegyék az okiratokat, illetve, hogy a bizonyítási eljárást úgy folytassák le, hogy a bizonyítékok teljesek legyenek, ők maguk is erkölcsi bizonyosságra jussanak az ügyvel kapcsolatban és az ügyet átadhassák a következő fórumnak.

A bizonyítási eljárás után meg kell vizsgálni az elhunyt sírját, lakását és minden olyan helyet, ahol a nyilvános tisztelet vélelmezhetően fellelhető. Amennyiben a nyilvános tiszteletnek a fent említett helyszíneken nyoma nincs, a bíróság kiad egy nyilatkozatot, mely szerint Isten Szolgáját nem részesítik a VIII. Orbán (1623-1644) pápa által kiadott dekrétum szerinti tiszteletben.

Az ügy folyamán keletkezett jegyzőkönyveket két példányban készítik el, melyeket a jegyző hitelesít aláírással és pecséttel. A jegyzőkönyvek eredeti példányát az egyházmegyei hivatal levéltárába helyezik el eredeti nyelven, míg a másolatok két példányban Rómába kerülnek a Szenttéavatási Ügyek Kongregációjához, melyeket a latin, francia, angol, olasz, portugál, vagy spanyol nyelvek egyikére lefordítanak.³⁵³ Ehhez a Kongregációhoz kerülnek felterjesztésre a jelölt könyveinek másolatai, melyeket a teológus szakértők megvizsgáltak. A püspök a felterjesztett iratokhoz küld egy hivatalos nyilatkozatot a Kongregáció Prefektusának, hogy a tanúk szavahihetőek és az iratok hitelesek.

A bíróság záró ülésén a perben részt vevő hivatalnokok véglegesítik az eredeti (*Archetipo*) és a lefordított Copiát, s átadják az iratokat a Kongregációnak. Levelet írnak a Kongregáció prefektusának, melyben beszámolnak az egyházmegyei szakasról és kérik a római eljárás megkezdését.³⁵⁴ Ezzel az aktussal lezárul a per első, egyházmegyei szakasza.

---

³⁵³ CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, *Sanctorum Mater, Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi*, in AAS 6 (2007) 501. Art. 126-127.

³⁵⁴ IBID 504. Art. 142.; 506. Art. 147.

Az eljárás második szakasza a Kongregáció vizsgálata. Első lépésként a Kongregáció határozatban állapítja meg, hogy az egyházmegyei szakaszban a törvényes előírásokat betartották, majd a posztulátor kérésére az ügyet egy relátorra bízák, aki egyik munkatársával elkészíti a Positiot. A Positio az ügy nagyon fontos bevezetője.³⁵⁵ Ez a dokumentum a következőket tartalmazza:

- az összegyűjtött tanúvallomások,
- az eljárás dokumentumai: Summarium,
- a fenti dokumentumokon alapuló előadást a bizonyítási eszközökről, az életrajzról, az erények hősiességében való gyakorlásáról, vagy a mártírhalálról, a szentség, vagy a mártírhalál híreről a fama signorum, illetve Isten Szolgájának írásai alapján: Informatio.

XI. Piusz (1922-1939) pápa 1939. január 4-én kelt Normájával elrendelte az írásbeli források szakértői vizsgálatát.³⁵⁶

Nem vértanúknál a Positio fő részei:

1. Az ügy története.
2. Források és kritikai feldolgozásuk.
3. Isten szolgájának életrajza (dokumentumokkal).
4. A szentség híre és ennek dokumentumai (tanúvallomások)³⁵⁷

Mártírok esetében a Positio összeállítása a nem vértanúk analógiájára történik, de itt meg kell vizsgálni, hogy az illető megfelel-e a vértanúság definíciójának: önként, Isten iránti szeretetből halt meg, a hite miatt ölték meg. Ahogy mondják: a mártírhalál nem költemény, hanem tény.³⁵⁸

Amennyiben régi ügyről van szó, ahol a dolog természete miatt nincsenek tanúvallomások, a Positiot a hit védője nyolc teológus szakértővel megvizsgálhatja.³⁵⁹ A teológus szakértők legalább kétharmados szavazattöbbséggel elfogadott pozitív válasza esetén a hitvédő a Positiot a Kongregáció rendes ülése elé viszi. A szertartások Kongregációjának 1913. augusztus 26-án kelt Dekrétuma kritika alá vette az addigi eljárásokat és megkövetelte, hogy az ügy összes dokumentumát be kell mutatni.³⁶⁰

---

³⁵⁵ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 43.

³⁵⁶ IBID, 44.

³⁵⁷ IBID, 62.

³⁵⁸ IBID, 63.

³⁵⁹ CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, *Sanctorum Mater, Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi*, in AAS 6 (2007) 474.; 482. Art. 62. 1. §

³⁶⁰ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei Santi*, Città del Vaticano 1992, 43.

Az eljárás harmadik szakaszában a pápát informálják a korábban elvégzett vizsgálatokról, s ezután a Szentatya dönti el, hogy kihirdeti-e határozattal Isten szolgája hősies erényeit, vagy mártírhalálát. Abban az esetben, ha a határozatot a mártírhalálról adta ki a pápa, lehet kérni a jelölt boldoggá avatását. Amennyiben a határozatot az erények hősies fokban történt gyakorlásáról adták ki, szükség van még egy csoda bizonyítására, amely bizonyíthatóan a boldoggá avatandó közreműködésére történt.

Nem könnyű a csoda definícióját megadni, ha minden aspektusát érteni szeretnénk.³⁶¹

A csoda helyszínén a felperesek a Positiohoz kapcsolódva szakértők segítségével a következő anyagot állítják össze:

- két szakértő pozitív véleménye a csodáról,
- öt szakemberből álló tanács vizsgálja meg, hogy a gyógyulás tudományosan megmagyarázható-e,
- hat teológus szakértő megvizsgálja a csodát, hogy a megtörtént esemény teológiai értelemben csodának tekinthető-e, illetve a csoda valóban Isten Szolgájának a közbenjárására történt-e.

A csodák kivizsgálása időnként nehézkes, az eljárás lassúnak és bürokratának tekinthető.³⁶² A csodák bizonyításánál a posztulátor feladata az illetékes orvosokkal bizonyíttatni és minden dokumentumot összegyűjteni a csodával kapcsolatban.³⁶³

A fenti anyag összeállítása után a Kongregáció ismét átvizsgálja a Positiot, amelyet az átvizsgálás után továbbítanak a pápának. Ő dönt arról, hogy határozattal kihirdeti-e a csodát, vagy nem. Abban az esetben, ha a Szentatya kihirdeti a csodáról szóló határozatot, meg lehet kezdeni a jelölt boldoggáavatását.

A boldoggáavatás közvetlen előkészítése a következő módon történik. A pápa a *Super miro* dekrétumban teszi közzé, hogy megkezdődhet a boldoggáavatás.

A dekrétum felolvasását követően a posztulátornak fel kell vennie a kapcsolatot az Államtitkárság képviselőjével, az asszeszonnal. A kapcsolatfelvétel után a felperesekkel közösen meghatározzák a boldoggáavatás időpontját. Erről a posztulátor írásbeli értesítést kap az Államtitkárságtól és a Kongregációból. Ezután a Szentatya Liturgikus Celebrációs Hivatala és a Pápai Ház Prefektúrája felveszik a posztulátorral a kapcsolatot. Ha az asszeszonnal megegyeztek az időpontról, megkezdhetik az előkészületeket.

---

³⁶¹ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 105.

³⁶² A. ESZER, *Miracoli ed altri segni divini. Considerazioni dommatico-storiche con speciale riferimento alle cause dei Santi*, in F. LEONI (a cura di), *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 129.

³⁶³ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 108-109.

Az időpont hivatalos közléséig nem jó nyilvánosságra hozni a dátumot. Gyakorlati, de fontos tanács, hogy a szentképek nyomtatásával és az érmeikkel jó várni az utolsó pillanatig, mert az időpont változhat.

Az előkészületek következő fázisában a posztulátor előkészíti a collecta könyörgést és az Olvasmányos Imaóra második olvasmányát a zsolozsmában, ezt az Istentiszteleti Kongregáció hagyja jóvá latin és a többi nyelven. A második olvasmány lehetőleg a szenttől legyen, hogy honnan van, jelölni kell. Ebben a kérdésben az Istentiszteleti és a Szenttéavatási Kongregáció konzultálnak egymással.

A harmadik szakaszban a ceremónia előkészítése következik a Liturgikus Celebrációk Hivatalával. A posztulátor segítségével összeállítják a liturgia menetét és az azt tartalmazó kis könyvecskét a zarándokoknak. Ezt a könyvecskét általában a Vatikáni Nyomda készíti el. A posztulátor a következő dolgokat készíti elő a könyvecske számára:

- egy fénykép a boldoggá avatandó személyről,
- a szentmise előtti felkészítő szövegeket,
- a boldoggá avatandó életrajza több nyelven, három oldal terjedelemben,
- fél oldalas életrajz, melyet az a püspök olvas fel, aki kéri a pápától a boldoggá avatást, ő az a püspök, akinek a területén a jelölt meghalt,
- nevek: koncelebránsok, diakónusok, felolvasók, az egyetemes könyörgések felolvasói, a felajánlási körmenetben részt vevők, akik viszik a relikviákat.

A közvetlen előkészület részeként általában a boldoggá avatás előtti estén liturgiapróbát tartanak, melyen a liturgia minden szereplője részt vesz. Célszerű, ha van egy lista a posztulátornál a liturgiában részt vevők neveivel.

A felajánlási adományokkal kapcsolatban két kritérium van: a felperes készíti elő, s fontos, hogy vallási értékük legyen. Ezeket az adományokat a boldoggá avatás előtt egy héttel le kell adni, s a ceremóniamester hagyja jóvá azokat.

A posztulátorokkal szembeni követelmény, hogy a boldoggá avatási szertartás előtt reverendában és időben legyenek ott. Erre azért van szükség, mert kiemelt helyük van: a bíborosok és a püspökök után van a fenntartott helyük. A boldoggáavatás proklamálásakor együtt állnak azzal a püspökkel, akinek az egyházmegyéjében az eljárást kezdeményezték.

A jelenlegi szertartás és közvetlen előkészületei láttán megállapíthatjuk, hogy sokkal egyszerűbbé váltak a jelenkor előkészületei, mint a régebbi koroké. Természetesen a jelen szertartása és szokásai is sokat megőriztek a régi korok szokásaiból.

Egy évszázaddal ezelőtt a pápa boldoggá avatást elrendelő határozatának kimondása után a posztulátor átadta a brévék titkárának a jelölt életrajzát a boldoggáavatás napján kiadandó bréve számára, a hitvédőnek, illetve a Szerartások Bizottságának titkára számára pedig a boldog szentmiséjébe és zsolozsmájába felveendő imádságokat jóváhagyásra. A boldoggá avatási brévében engedélyezett szentmise és zsolozsma azonban sohasem külön szentmise és zsolozsma, hanem azokat mindig az általános részből vették, s bizonyos idő elteltével, újabb kérelem benyújtása esetén engedélyezett a Szerartások Bizottsága külön szentmisét és zsolozsmát. A brévé mindig kimondta, hogy a szentmise és a zsolozsma mely helyekre és napra van engedélyezve. Ezek után a posztulátor a pápától engedélyt kért, hogy a boldog holttestét a sírjából kivehessék, nyilvános tiszteletben részesíthessék és a testből ereklyét vehessenek. A pápa ezt az engedélyt a hitvédőnek adta, akinek az utasítását a Szerartások Bizottságának a titkára továbbította a megyéspüspöknek. A jelölt holtteste csak a boldoggá avatási brévé kihirdetése után volt kitehető nyilvános tiszteletre, s belőle az ereklyék egy részét a pápai ereklyetárba kellett küldeni. A posztulátor volt felelős kinyomtatni a boldog képeit és életrajzát, melyekből természetesen a bíborosok és a pápa is kapott. A boldoggáavatási ügy főszereplői ezeken kívül még a jelöltet ábrázoló olajfestményt is megkapták. A boldoggáavatás ünnepélyén a boldog ereklyéit kitették az oltárra. A boldoggáavatási terem díszítésével a posztulátor egy építésszt bízott meg, aki a díszítést a templom kincstárosának jóváhagyásával intézte. Kimagasló helyre tették ki a boldog egy lepellel letakart képét, a falakra pedig a boldoggá avatási eljárás során elfogadott csodákat ábrázoló festményeket helyezték el. Az ünnepélyes szentmise végzésére a posztulátor a vatikáni bazilika kanonokjai közül egy püspököt kért fel. Az ünnepélyes boldoggáavatási szentmise elején a posztulátor felkérte a Szerartások Bizottságának bíboros elnökét, hogy a boldoggáavatási brévé kihirdetését rendelje el. A bíboros átvette a brévét, s a Bizottság titkára által átadta a bazilika bíboros főpapjának, aki a levéltárnokkal felolvastatta.

Miután ez elhangzott, elénekelték a Te Deumot, s ezalatt a boldog képéről és ereklyéiről lehulltak a leplek és megszólaltak a harangok. A Te Deum végén a következő versszakot énekelték: „*Imádkozzál érettünk boldog N. N.*

Hogy méltók lehessünk a Krisztus ígéretére.”

A miséző püspök a boldogról szóló új imádságot mondta, s az ereklyéinek tömjénezett. Az ünnepélyes szentmisében a Dicsőség után kiosztották a boldog képeit és életrajzát.

A pápa a bíborosokkal együtt délután jelent meg: fogadta a boldog ereklyéit, képeit és életrajzát, s a posztulátor a boldoggáavatásért köszönetet mondott.

A boldog tiszteletére abban a templomban, ahol holtteste nyugodott, vagy amelyben különös tiszteletnek örvendett, háromnapos ájtatosságot tartottak, melyen kiváló szónokok dicsőítették a boldogot. A három nap alatt a boldog képét a főoltárra helyezhették, de utána el kellett távolítani azt. A boldog tiszteletére ekkor még nem volt szabad templomot emelni, csak valamely szent oltárára helyezhették ki a képét.³⁶⁴

Ezután foglaljuk össze a mai eljárást!

Egy boldoggáavatás lebonyolítása:

1. Egy közösség, egy jogi személy, egyházmegye vagy magánszemély is kezdeményezheti a boldoggá avatást a szentség hírében elhunyt személy halála után öt évvel.³⁶⁵ Lényeges, hogy a boldog jelöltet Isten népe szentnek tartsa. A vértanúság vagy hősies erénygyakorlat vizsgálatának megindításához az egyik alapvető feltétel az életszentség és az imameghallgatások híre. Kikérdezik mindazokat, akik ismerték a jelöltet, és átvizsgálják az illető hátrahagyott írásait, megvizsgálják életművét, összegezik azt is, milyen tisztelete, híre van.³⁶⁶ Ez a kezdeményező az actor vagyis a felperes, aki az eljárás anyagi részét is biztosítja.
2. Az actor kinevezi a posztulátort, aki az összekötő szerepét tölti be Róma felé és irányítja az eljáráshoz szükséges munkát. Ezután már elsősorban a posztulátor lesz az ügyintéző a boldoggáavatásnál.
3. Az actor felterjeszti az egyházmegye főpásztorának jóváhagyásra a posztulátor személyét. Egyházmegyei szinten a posztulátorok személyét a helyi főpásztornak kell jóváhagynia. Általában az itt dolgozó papok közül választanak valakit, aki teológiai, történettudományi és a szenttéavatások gyakorlati kérdéseiben jártas. Egy ideje civilek, sőt hölgyek is lehetnek posztulátorok. Rómában a Szenttéavatási Kongregáció ezért indított egy kurzust, amelyen főpásztori ajánlással vehet részt az, aki erre megbízatást nyer.³⁶⁷ Ezután a posztulátor írásban kéri a főpásztort, hogy vezesse be a boldoggáavatást. Kéréséhez mellékel a jelöltről egy rövid életrajzot. Jelzi a jelölt életszentségének hírét. Mellékeli nyomtatott írásait, vagy azoknak listáját és a tanúk névsorát.

---

³⁶⁴ E. HUSZÁR: *A szenttéavatás*, Budapest 1911.

³⁶⁵ G. KOVÁCS, *Keresztény csoda. Boldoggá avatás egykor és ma*, in *Új Ember Magazin* 4 (2003) 6.

³⁶⁶ IBID, 6.

³⁶⁷ M. HAIDER, *Boldoggá és szentté avatások az Egyházban. Beszélgetés Kovács Gergely okleveles posztulátorral*, in *Jel* 6 (2005) 190-191.

4. A főpásztor megalapítja az Egyházmegyei Bíróságot, amely a következő tagokból áll: a főpásztor (kijelölhet maga mellé egy helyettest is), a promotor iustitie (ügyésznek megfelelő beosztás) és a jegyző. A posztulátor mint tag, jelen lehet minden ülésen, de a kihallgatásokba nem szól bele.
5. A posztulátor javasolja a főpásztornak, hogy az eljáráshoz kérje Róma, vagyis a Szenttéavatási Kongregáció engedélyét (Nihil Obstat). Ez még nem jelenti a boldoggáavatás sikerét. A Kongregáció ezt az engedélyt megadja, ha a boldog-jelölt ellen, akit már nevezhetünk Isten Szolgájának (ha férfi), vagy Szolgálójának (ha nő), nincs semmi előzetes terhelő feljelentés vagy alapos kétség.
6. Az Egyházmegyei Bíróság elkezdheti a gyakorlati munkát. Kijelöl még teológus- és történész szakértőket, gépírókat és fordítókat. Minden tisztségviselő esküt tesz a lelkiismeretes munkavégzésre és a titoktartásra.
7. A boldoggáavatás tényét a sajtóban ismertetni kell és mindenkinek lehetővé kell tenni, hogy Isten Szolgája életéről tanúvallomást tegyen. Minden jelentkező tanút ki kell hallgatni, legyen a vallomása kedvező, vagy kedvezőtlen.
8. A szemtanúk sorát ki kell egészíteni olyanokkal, akik Isten Szolgájának életszentségéről elbeszélés útján szavahihető szemtanúktól értesültek. Általános tapasztalat, hogy a szenttéavatási ügyek vegyes jellegűek, rendszerint az életút második szakaszára vannak tanúk, az életút megelőző része pedig dokumentumok alapján vizsgálható.³⁶⁸
9. Az eljárás lényeges része az is, hogy Isten Szolgájának összes írását meg kell vizsgálni és azokat is, amelyeket mások írtak róla. A fontosabb írásokat olasz nyelvre kell fordítani.
10. Az eljárás menetéről a híveket tájékoztatni kell. Nagyon kell ügyelni, hogy egy Isten Szolgáját se részesítsék idő előtt a boldogoknak vagy szenteknek kijáró tiszteletben. Egyedül Isten a szent, a boldoggá és szentté avatottakban egyedül az ő dicsősége és hatalma nyilvánul meg. A boldogok és szentek csak közbenjárnak értünk Istennél.
11. Csodákra is szükség van az eljárás sikerességéhez. Kivételt csak a vértanúk képezhetnek. Egy csoda elismerése szintén egyházmegyei szinten kezdődik szigorúan tudományos formában. A főpásztor a csoda elismeréséhez külön bíróságot nevez ki.

---

³⁶⁸ M. HAIDER, *Boldoggá és szentté avatások az Egyházban. Beszélgetés Kovács Gergely okleveles posztulátorral*, in *Jel* 6 (2005) 190-191.

12. Az említett dokumentumokat szabályosan érvényesíteni kell. Nálunk minden iratot olasz nyelvre fordítanak le. A lepecsételt, viasszal lezárt anyagot a posztulátor viszi Rómába.

A Positio iratait lezáró pecsétnek eredetinek, folyamatosan ugyanolyan karakterűnek kell lennie, nem lehet fénymásolt.³⁶⁹

A Szerartások Kongregációjának írásban összefoglalják az egyházmegyei bevezető, informális eljárást, ez a „Summarium”, vagy „Informatio”.³⁷⁰

Az egyházmegyei eljárás lezárása után kezdődik a római eljárás, melyben a Szenttéavatások Kongregációja az illetékes.³⁷¹

A római eljárásban a Szenttéavatási Kongregáció teológus konzultorai megvizsgálják a Positiot:

- az erények hősies gyakorlásánál különösen fontos az isteni és a sarkalatos erények gyakorlása,
- mártír ügyében a vértanúság esetének kell fennállnia,
- a csodákat orvoscsoport és technikai szakértők vizsgálják.³⁷²

---

³⁶⁹ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 151-152.; CONGREGAZIONE DELLE CAUSE DEI SANTI, *Regolamento, del 15. 2. 2001. art. 68., 3. §*

³⁷⁰ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 59.

³⁷¹ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8), Città del Vaticano 2005, 334.; A. ESZER, *La Congregazione delle Cause dei Santi. Il nuovo ordinamento della procedura*, in *La Curia Romana nella Cost. Ap. „Pastor Bonus”*, (Studi Giuridici – 21), a cura di P. A. Bonnet e C. Gullo, LEV, Città del Vaticano 1990, 309-329.

³⁷² J. L. GUTIÉRREZ, *Rassegna bibliografica circa la normativa attuale per le Cause di Canonizzazione*, in *Apollinaris* 69 (1996) 216.; J. SÁNCHEZ Y SÁNCHEZ, *La nueva Congregación para las Causas de los Santos*, in *Revista Espanola de Derecho Canónico* 40 (1984) 493-524.; A. ESZER, *La Congregazione delle Cause dei Santi. Il nuovo ordinamento della procedura*, in AA. VV. „*La Curia Romana nella Cost. Ap. Pastor Bonus*”, Città del Vaticano 1990, 309-329.; P. MOLINARI, *Alcune note sul Collegio dei Postulatori e i suoi rapporti con i Prefetti della Congregazione per le Cause dei Santi*, in „*Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*”, Pisa 1987, 187-197.; R. RODRIGO, *La figura del postulatore nelle Cause dei Santi secondo la nuova legislazione. Diritti e doveri*, in *Monitor Ecclesiasticus* 111 (1986) 207-224.; P. GUMPEL, *Il Collegio dei Relatori in seno alla Congregazione per le Cause dei Santi. Alcuni commenti e osservazioni personali di un Relatore, nella pubblicazione a cura della Congregazione per le Cause dei Santi. „Miscellanea in occasione del IV Centenario della Congregazione per le Cause dei Santi (1588-1988)”*, Città del Vaticano 1988, 229-337.; R. RODRIGO, *La figura de los abogados y de los relatores de las causas de los Santos según la nueva legislación*, in *Sacramenti, Liturgia, Cause dei Santi. Studi in onore del Cardinale Giuseppe Casoria*, Napoli 1992, 675-703.; J. L. GUTIÉRREZ, *La certezza morale nelle cause di canonizzazione, specialmente nella dichiarazione del martirio*, in *Ius Ecclesiae* 3 (1991) 645-670.; IDEM, *Le prove sussidiarie nelle cause di canonizzazione (opinioni di Prospero Lambertini e innovazioni di Benedetto XIV)*, in *Ius Ecclesiae* 5 (1993) 545-574.; A. ROYO MEJÍA, *La prueba de la heroicidad de las virtudes en las causas de los Santos. Estudio de la normativa actual a la luz de la precedente, Tesi di Laurea nella Facoltà di Diritto Canonico dell'Ateneo Romano della Sancta Croce discussa il 22 giugno 1992 (in corso di stampa)*; A. ROYO MEJÍA, *Evolución histórica de las pruebas de la heroicidad de las virtudes en las causas de los Santos en los siglos anteriores a Benedicto XIV*, in *Archivum Theologicum Granatense* 56 (1993), 25-61.; IDEM, *Algunas cuestiones sobre la heroicidad de las virtudes y la certeza moral jurídica en las causas de los Santos*, in *Ius Canonium* 34 (1994) 189-226.; F. GUTIÉRREZ RODRÍGUEZ DE MONDELO, *La prueba en las causas de canonización, con especial referencia a las pruebas subsidiarias, en la doctrina de Benedicto XIV. Tesi di laurea presso la Facoltà di Diritto Canonico dell'Ateneo Romano della Sancta Croce discussa il 22 giugno 1994 (in corso di stampa)*; E. VENANZI, *Lo „Studium” della*

1. Szükség van egy római posztulátorra is, vagy legalább egy ott élő összekötő megbízottra.
2. Az eljárási dokumentációt a Kongregáció iktatójában veszik át.
3. Kérni kell az iratcsomó felbontását.
4. A szakemberek átnézik az iratokat és megállapítják azok hitelességét és érvényességét. Az esetleges hiányosságokat pótolni kell. A tapasztalat azt mutatja, hogy nagyon fontos az egyházmegyei előkészítő munka, mert egy-egy visszakerdezés sok időt vesz igénybe.
5. Az érvényesség elismerése után egy relator által elkészül – az iratok alapján – a nagy összefoglaló munka, a Positio. Ennél a munkánál is előfordulhat, hogy még kiegészítő adatokat kérnek. Ezek elkészítése időigényes lehet.
6. 1999. január 22-én az Ordináriusok Kongresszusán a következő döntést hozták: a posztulátornak és a relátornak az eljárás római szakaszában történetkritikai szintézist kell adnia Isten Szolgájának életéről. Ezen tevékenységükben együtt kell működniük, a Positiot felül kell vizsgálniuk, s abban az életrajzot történetkritikai elemzésnek kell alávetniük.³⁷³
7. A Positio előállítására csak a Vatikán által elismert nyomdákban készülhet. Egy-egy kötet 400-450 oldal terjedelmű lehet. Az ügyek nagyságától függően több kötet (4-5) is lehet a Positio. Először általában a történészek vizsgálják az életutatót, akkor még ez a Positio szürke színű.³⁷⁴
8. A nyomdából kikerült anyagot először hét szakteológus vizsgálja meg és véleményezi. Fontos szabály, hogy a teológus konzultorok ülésén a szavazás érvényességéhez kétharmados szavazattöbbség kell.³⁷⁵ Ekkor a Positio piros borítójú, arany betűkkel.³⁷⁶
9. A véleményezett köteteket ezután hét bíboros is átnézi és nyilatkozik az ügyben. Amíg nem zárul le az életszentségre vonatkozó rész, addig a csodát nem vizsgálhatják.³⁷⁷

Congregazione per le Cause dei Santi: sue finalità e sue attività dalla fondazione ad oggi, nella pubblicazione a cura della Congregazione per le Cause dei Santi. „Miscellanea in occasione del IV Centenario della Congregazione per le Cause dei Santi (1588-1988)”, Città del Vaticano 1988, 353-366.; CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, Sanctorum Mater, Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o episcopali nelle Cause dei santi, in AAS 6 (2007) 482. Art. 60. 2. §

³⁷³ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 136.

³⁷⁴ M. HAIDER, *Boldoggá és szentté avatások az Egyházban. Beszélgetés Kovács Gergely okleveles posztulátorral*, in *Jel* 6 (2005) 190-191.

³⁷⁵ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 155.; CONGREGAZIONE DELLE CAUSE DEI SANTI, *Regolamento, del 15. 2. 2001., art. 76. 1. §*

³⁷⁶ M. HAIDER, *Boldoggá és szentté avatások az Egyházban. Beszélgetés Kovács Gergely okleveles posztulátorral*, in *Jel* 6 (2005) 190-191.

³⁷⁷ IBID 191.

10. A csoda megítélésénél segít egy orvoscsoport. Feladatuk az, hogy nyilatkozzanak arról, hogy a gyógyulást tudományosan nem lehet megmagyarázni. A legkényesebb és sokszor félremagyarázott mozzanat az illető személy közbenjárására történt csoda kérdése. Először egy orvosokból álló testület állapítja meg, hogy a kérdéses eset (gyógyulás) az orvostudomány mai állása szerint tudományosan megmagyarázható-e vagy sem. Azt már egy teológusokból álló bizottság vizsgálja, hogy az eset csodának minősül-e.

Hiszen egy gyógyulás nem a rendkívülisége, hanem az isteni akarathoz és gondviseléshez való viszonya miatt nevezhető valódi, keresztény értelemben vett csodának. Talán nem is gondolunk rá, de sok esetben nem egy betegség gyors, megmagyarázhatatlan és teljes gyógyulását vizsgálja a Kongregáció, mint beterjesztett csodát, hanem hétköznapi tragédiák csodás túlélését, vagy más, a természet rendjén a Teremtő uralmát és hatalmát szemléltető eseményt, ami megerősíti az adott közösség Istenbe vetett hitét, és a hívek számára újabb meghívást jelent az életszentségre.³⁷⁸ A teológusok, a püspökök és a bíborosok szavazatukkal döntenek a jelölt boldoggá avathatóságáról, a Szentlélek segítségül hívásával.³⁷⁹

11. Az erények hősiességéről és a csodáról szóló nyilatkozatot a pápa elé terjesztik. Ő ismeri el azokat.

12. A Szentatya egy külön-külön nyilvános ülésen kihirdeti az erények hősiességét és a csoda elfogadását. Fontos követelmény, hogy az erények hősies gyakorlása a személy habitusa legyen, isteni hálaadás legyen, s a nagy nehézségekben is, sőt ismételt fennálljon.³⁸⁰ Egy vértanú esetében a hitért vállalt, gyűlöletből történt gyilkosságot jelenti és annak tudatos elviselését. A pápa, mint a boldoggá- és szentté avatások egyedüli bírója hozza meg a döntését.

---

³⁷⁸ G. KOVÁCS, *Keresztény csoda. Boldoggá avatás egykor és ma*, Új Ember Magazin 4 (2003) 6.

³⁷⁹ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 30.; G. FONTANI, *Codex Constitutionum quas Summi Pontifices ediderunt in Sollemni Canonizatione Sanctorum*, Roma 1729, XXX., 40.

³⁸⁰ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 38.; L. BRANCATI DE LAURIA, *Commentaria in III Librum Sententiarum Joannis Duns Scoti*, Roma 1653.; A. ESZER, *Il concetto della virtù eroica, Sacramenti Liturgia, cause Dei Santi*, Napoli 1992, 605-636.; D. OLS, *La sainteté dominicaine à la lumière de la doctrine de Saint Thomas, Sanctus Thomas de Aquino Doctor hodiernae humanitatis*, Roma 1995, 314-338.

13. A szenttéavatás eljárása után az illető neve bekerül a Szentek Katalógusába, s szentként való elismerése hittételnek, dogmának minősül, nyilvános tiszteletét pedig kiterjesztik az egész egyetemes Egyházra.³⁸¹

Érdekes kérdés a pápai tévedhetetlenség kérdése ezekben az ügyekben, melyet jelez az a tény, hogy napjainkban többen foglalkoztak az infallibilitással a szenttéavatásokban, például Hans Küng, Karl Rahner, Yves Congar, Francis A. Sullivan és más teológusok, például Joseph Ratzinger, aki ezt a folyamatot pozitív tendenciaként értékelte.³⁸² A jezsuita Francis A. Sullivan szerint nem szükséges a tévedhetetlenség a szenttéavatáshoz. Az erények hősi gyakorlása nem imitálható és mindenki számára nyilvánvaló.³⁸³ Kenneth L. Woerword is felteszi a kérdést, hogy a két distinkció – a boldoggá- és szenttéavatás – ahogyan ma látjuk tévedhetetlen döntése-e a pápának. A kánonjogászok úgy gondolják, hogy nem.³⁸⁴ A szenttéavatás ma egy morális meggyőződésen és döntésen alapul, mely az egész Egyház életére hatással van.³⁸⁵

A II. Vatikáni Zsinat végén Max Schenk foglalkozott a tévedhetetlenség teológiai kérdéseivel a szenttéavatások során Aquinói Szent Tamás nézeteit felhasználva.³⁸⁶ A teológusok többségének véleménye szerint a szenttéavatás kérdésében a pápa nem képes a tévedhetetlenségre. A szenttéavatás kérdése nem csak az Egyház hite, hanem isteni hit.³⁸⁷ A szenttéavatás kihirdetéséhez a hit két alapeleme szükséges: Isten szentjeinek tisztelete és a szentek közössége.³⁸⁸

---

³⁸¹ J. L. GUTIÉRREZ, *Rassegna bibliografica circa la normativa attuale per le Cause di Canonizzazione*, in *Apollinaris* 69 (1996) 199.; T. ORTOLAN, *Voce Canonisation*, in *Dictionnaire de Théologie Catholique*, Tomo II, Parte II, Paris 1932, 1639-1644.; E. PIACENTINI, *L'infallibilità papale nella canonizzazione dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 91-132. (anche in *Sacramenti, Liturgia, Cause dei Santi. Studi in onore del Cardinale Giuseppe Casoria*, Napoli 1992, 541-588.)

³⁸² E. PIACENTINI, *L'infallibilità papale nella canonizzazione dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 91-92.; H. KÜNG, *Infallibile? Una domanda*, Brescia 1970.; K. RAHNER, *Quelques considérations sur le concept d'infallibilité dans la théologie catholique*, in *L'Infallibilité. Son aspect philosophique et théologique*, Paris 1970, 57-71.; Y. CONGAR, *Infallibilité et indefectibilité*, in *Rev. Sc. Phil. Et Théol* 54 (1970), 57-71.; F. A. SULLIVAN S. J., *Magisterium-Theaching authority*, in *The Catholic Church*, New York 1983.; J. J. KIRVAN, *The infallibility debate*, New York 1971.; J. RATZINGER, *Il primato di Pietro e l'unità della Chiesa*, in *L'Osservatore Romano*, 20 aprile 1991., 7.

³⁸³ E. PIACENTINI, *L'infallibilità papale nella canonizzazione dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 97.; F. A. SULLIVAN, *Il magistro nella chiesa cattolica*, Assisi 1986, 155-156.

³⁸⁴ E. PIACENTINI, *L'infallibilità papale nella canonizzazione dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 97.; W. KENNETH, *Making Saints. How the catholic church determine who becomes a Saint, who doesn't and why*, New York 1990, 68.

³⁸⁵ E. PIACENTINI, *L'infallibilità papale nella canonizzazione dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 104-105.; K. J. FRANCIS, *Infallibility of the pope in his decree of Canonization*, in *The Jurist* 6 (1946) 401.

³⁸⁶ E. PIACENTINI, *L'infallibilità papale nella canonizzazione dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 109.; M. SCHENK, *Die Unfehlbarkeit des Papstes in der heiligsprechung*, Friburg 1965, 198.

³⁸⁷ E. PIACENTINI, *L'infallibilità papale nella canonizzazione dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 114.; F. SPEDIALIERI, *De infallibilitate Ecclesiae in Sanctorum canonizatione: causa et titulo*, in *Antonianum* 22 (1947) 1-22.

³⁸⁸ F. DELL'ADDOLORATA, *Infallibilità*, in *Enciclopedia Cattolica* VI 1950, 1923.

A jezsuita Camillo Beccari véleménye szerint a szenttéavatás formulája csak a szenttéavatás tényét tartalmazza, nem többet és csak implicit módon van benne, hogy az illető szent már a mennyországban van, mert az erényeket hősiességben gyakorolta.³⁸⁹

A pápai döntésre Salkaházi Sára szűz és vértanú esetében 2006. április 28-án került sor. Az ünnepi eseményt így méltatta Erdő Péter bíboros: *„Kitörő örömmel fogadtuk a hírt, hogy a Szentatya ma délelőtt aláírta Salkaházi Sára testvér boldoggá avatásának dekrétumát. Ez azt jelenti, hogy az Egyház immár oltárra emelte, a boldogok sorában tiszteli azt a Salkaházi Sára szociális testvért, aki szerény, hűséges szociális szolgálat, értékes újságírói, írói, kulturális munka után 1944-ben, a legnehezebb utolsó hónapokban rejtegette üldözött zsidó nők és gyerekek százait Budapesten, rendházában. Miután följelentették, a nyilasok az általa bújtatottakkal együtt a Duna partra hajtották és kivégezték. Hosszú évek óta megemlékezünk róla. A hajdani Matróz csárda helyén, a Szabadság híd pesti hídfőjénél tábla hirdeti az emlékét. Minden év december 27-én gyertyát gyújtottunk ez előtt a tábla előtt. Imádkoztunk azért, hogy Egyházunk mielőbb a boldogok sorában tisztelje őt. Ezért olyan különösen nagy öröm számunkra a mai hír, s ezért gondolom azt, hogy Budapest „lelkének” is igen nagy öröm ez. A múlt igazi megtisztult szemléletéhez vezet, hozzásegít bennünket a kiengesztelődéshez és ahhoz, hogy igazi, hiteles katolikus példaképeink legyenek. Azt hiszem, a nemzet lelki megújulásának évében ez a legszebb ajándék, amit a Szentatya a magyar Egyháznak és talán a magyar társadalomnak is adhatott.”*³⁹⁰

14. Amennyiben ezek a feltételek teljesültek, megállapíthatják a boldoggáavatás időpontját.

15. A szenttéavatáshoz az új boldog elterjedt tisztelete és egy újabb csoda szükséges.³⁹¹ A boldoggáavatás szűkebb körben, egy szerzetesrendben, vagy helyi egyházban, régióban ismert és tisztelt személy életszentségének elismerését és liturgikus tiszteletének engedélyezését jelenti. Boldog Batthyány László liturgikus tisztelete (január 22-i mennyei születésnapján, emléknapján és azon kívül) egész Magyarországra kiterjed.

---

³⁸⁹ E. PIACENTINI, *L'infallibilita papale nella canonizzazione dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 125.; C. BECCARI, *Beatification and canonization*, in *Catholic Encyclopedia* vol. II., 367.

³⁹⁰ G. KOVÁCS, *Mostantól fogva Boldognak nevezzék... Salkaházi Sára boldoggá avatásának ünnepélyes kihirdetése*, Új Ember Magazin 9 (2006) 3.

³⁹¹ G. KOVÁCS, *A szentté avatások az Egyházban*, in *Vértanúink-Hitvallóink* 35 (2003) 2.

16. A végcél minden esetben a szenttéavatás, hiszen ez jelenti a végső döntést magáról az életszentségről, és ez teszi lehetővé a tiszteletet az egész Egyházban. Ehhez újabb csoda elismerése szükséges, és elengedhetetlen szerepe van benne annak, hogy az illető személy tisztelete egyre mélyebb és kiterjedtebb legyen.³⁹²

A Kongregáció levélben értesíti a posztulátort a döntésről.³⁹³

A szenttéavatás aktuális normáiban két fontos újítást vezettek be:

1. A promotor, a konzultorok és a relátor szerepének és együttműködésének kiemelése a közös cél, az igazság kiderülése érdekében.
2. Az antik ügyekben a dokumentumok történetkritikai módszerrel történő elemzése.³⁹⁴

A szenttéavatás formulája hasonlít egy hittétel (dogma) kihirdetéséhez, tartalma azonban más: a pápa mint egyedüli bíró a szenttéavatási ügyekben azt hirdeti ki, hogy az illető személy az Egyház megalapozott és legjobb meggyőződése szerint üdvözült, és ezt a meggyőződést a Teremtő Isten csodával hitelesítette. A szenttéavatás egy hitbeli tényre, „*factum dogmaticum*”-ra alapul.³⁹⁵

A boldoggáavatás hivatalos szövege, úgynevezett formulája egyébként szó szerint megegyezik azzal, amit II. János Pál (1978-2005) pápa előszóban használt:

*„Mi elfogadva Püspöktestvéreinknek, valamint Krisztushívők sokaságának a kérését, miután kikértük a Szenttéavatási Ügyek Kongregációjának a véleményét, Apostoli Tekintélyünkkel engedélyezzük, hogy Isten Tiszteletreméltó Szolgáját mostantól fogva Boldognak nevezzék, emléknapiját pedig a kánonjog előírásai szerint megállapított helyen és módon évről évre megünnepeljék. Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében. Ámen.”*³⁹⁶

³⁹² G. KOVÁCS, *Keresztény csoda. Boldoggá avatás egykor és ma*, Új Ember Magazin 4 (2003) 6.

³⁹³ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 157.; CONGREGAZIONE DELLE CAUSE DEI SANTI, *Regolamento, del 15. 2. 2001. art. 88. 2. §*

³⁹⁴ J. L. GUTIÉRREZ, *I miracoli nell'apparato probatorio delle cause di canonizzazione*, in *Ius Ecclesiae* 10 (1998) 494-495.; Cfr. GIOVANNI PAOLO II, *Const. Ap. Divinus Perfectionis Magister, del 25 gennaio 1983*, in *AAS* 75 (1983) 349-355.; S. C. DELLE CAUSE DEI SANTI, *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in causis Sanctorum, 7 febbraio 1983*, in *AAS* 75 (1983) 396-403; E. APECITI, *Le nuove norme per le cause di canonizzazione*, in *La scuola cattolica* 119 (1991) 250-278; G. DALLA TORRE, voce *Processo canonico (processo di beatificazione e canonizzazione)* in „*Enciclopedia del Diritto*” vol. XXXVL, Milano 1987, 932-943; J. L. GUTIÉRREZ, *Comento del can. 1403 CIC*, in „*Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*” vol. IV/I, Pamplona 1996, 643-666.

³⁹⁵ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 212.; J. L. GUTIÉRREZ, *Elementos processales de una Cause de Canonización*, „*Las Causas da Canonización hoy*”, Madrid 2003, 16.

³⁹⁶ G. KOVÁCS, *Mostantól fogva Boldognak nevezzék...Salkaházi Sára boldoggá avatásának ünnepélyes kihirdetése*, Új Ember Magazin 9 (2006) 2.; GUTIÉRREZ, J. L., *La proclamazione della santità nella Chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 512.; A. P. FRUTAZ, *Elementi costitutivi delle cause di beatificazione e di canonizzazione*, in *Rivista di vita spirituale* 30 (1976) 362-375.; J. L. GUTIÉRREZ, *Rassegna bibliografica circa la normativa attuale per le Cause di Canonizzazione*, in *Apollinaris* 69 (1996) 198.; G. STANO, *Il rito della beatificazione da Alessandro VII ai nostri giorni, nel volume „Miscellanea in occasione del IV Centenario della Congregazione per le Cause dei Santi (1588-1988)”*, Città del Vaticano 1988, 367-422.; A. P. FRUTAZ,

A szentek tiszteletének módját az Egyház csak nyilvános liturgiájában szabályozza, egyébként a hívekre bízva, hogy mely boldoggal, szenttel ápolják kapcsolatukat és hogyan. A szentek tiszteletében ez ragyogtatja föl a leglényegesebb vonást: egy közösséget alkotni az üdvözült lelkekkel, és együtt várni és munkálni az Istenben elérhető örök boldogságunkat. Ezért érthető, hogy a kanonizált személyek üdvösségének nyilvános megkérdőjelezését az Egyház mint közösségromboló magatartást nem tartja elfogadhatónak.³⁹⁷

A szenttéavatás az Egyház egységét jeleníti meg. Az antik korban ez az egység a püspök és az egyházmegye, majd később a püspök és a pápai szinódus, illetve a püspök és a pápa között jelent meg.³⁹⁸

A szenttéavatás rítusa a Pápai Szertartások (*Cerimoniale papale*) című könyvben található, amely a Római Kúria által összeállított liturgia.³⁹⁹ Bár a szenttéavatás csak egy fejezet a *Cerimoniale papale* kötetben, mégis önmagában kiemelkedő, mert fontos szerepet tölt be az Egyház életében.⁴⁰⁰

A *Cerimoniale papale* könyv elsődleges forrásnak tekinthető. Az 1991-ben elhunyt jezsuita Marco Dykmans azonban elvégezte a *Cerimoniale papale* késő középkori és korai reneszánsz kiadásainak kritikai vizsgálatát.⁴⁰¹

Elementi costitutivi delle cause di beatificazione e di canonizzazione, in *Rivista di vita spirituale* 30 (1976) 362-375.

³⁹⁷ G. KOVÁCS, *Keresztény csoda. Boldoggá avatás egykor és ma*, Új Ember Magazin 4 (2003) 6.

³⁹⁸ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 41.; L. HERTLING, *Materiali per la storia del processo di Canonizzazione*, in *Gregorianum* 16 (1935) 195.; JAFFÉ-WATTENBACH, *Regesta Pontificum Romanorum, T, I*, Lipsiae 1885, n. 4310, n. 4729.

³⁹⁹ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 33.; H. A. P. SCHMIDT, *Caeremoniale Romanum: „Est Caeremoniale Apostolicum, seu SS. Caeremoniarum S. R. E. libri tres*, Augustini PATRICII Venetiis 1516.; IDEM, *Introductio*, in *Liturgiam Occidentalem*, Romae 1960, 151.; J. NABUCCO, *La liturgie papale et les origines du Cérémonial des Évêques*, in *Miscellanea liturgica in honorem L. Curriberti Mohlberg, vol I (=Bibliotheca „Ephemerides Liturgicae”, 22)*, Roma 1948, 283-300.; A.-G. MARTIMORT, *Les „Ordines”, les Ordinaires et les Cérémoniaux (=Typologie des sources du Moyen Age occidental, 56)*, Brepols, Turnhout-Belgium 1991, 91-106.

⁴⁰⁰ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 34.; Cfr. J. NABUCCO – F. TAMBURINI, *Le Cérémonial apostolique avant Innocent III (=Bibliotheca „Ephemerides Liturgicae”: Sectio historica 30)*, Roma 1966, 11-13.; F. DELL'ORO – F. TURRINI, *Presenza a Trento dell'Ordinario della Curia romana compilato sotto il pontificato di Innocenzo III*, in *Ephemerides Liturgicae* 105 (1991) 155-168.

⁴⁰¹ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 34.; M. DYKMANS, *Le Cérémonial papal de la fin du Moyen Age á la Renaissance, T. I-IV. (=Bibliothèque de l'Institut Historique Belge de Rome, XXIV-XXVII)*, Bruxelles-Rome 1977-1985.; IDEM, *L'oeuvre de Patrizi Piccolomini ou Le Cérémonial papal de la première Renaissance, T. I-II (=Studi e Testi, 293-294)*, Città del Vaticano 1980-1982, in *Gregorianum* 59 (1978) 790.; 63 (1982) 197.; 64 (1983) 186.; 754.; 67 (1986) 200.

A Római Kúria azon időszakában (1305-1378), amikor a pápa székhelye a dél-franciaországi Rodano folyó melletti Avignonban volt, a szertartásokat a *Cerimoniale del cardinale Giacomo Stefaneschi*, illetve az *Ordo Romanus XIV* foglalta össze, melyek kritikai kiadása 1981-ben jelent meg Marco Dykmanstól.⁴⁰²

Ebben, az úgynevezett „avignoni dossziében” található egy szenttéavatási formula, mely 1317. április 7-én, Morónei Péter szenttéavatásakor hangzott el: *A mindenható Istennek, az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek, a boldogságos Szűz Máriának, boldog Mihály főangyalnak, a szent apostoloknak, Péternek és Pálnak tiszteletére, a hit felmagasztalására, a mindenható Istennek, az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek és a boldog apostoloknak, Péternek és Pálnak a hatalmánál fogva és a mi hatalmunk által, amelynek egyedül megfelel, meghatározzuk, hogy Petrus de Murrone-t a prelátusok kérésére a szentek névsorába felírják és őt a felsorolt szentek névsorába felírjuk. Elrendeljük és kijelöljük az ő ünnepét a halálának a napjára, vagyis május 19-én, június kalendája előtt 14 nappal kell az egész egyháznak ájtatosan ünnepelnie őt.*⁴⁰³

A XV. Században Pietro Ameil pápai szertartó állított össze egy szertartáskönyvet, amely a XVI. századtól egészen a II. Vatikáni Zsinat végéig a nagy ünneplés légkörét teremtette meg.⁴⁰⁴ A szertartás költsége már a késő középkorban magas volt.

---

⁴⁰² F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 35.; J. MABILLON – M. GERMAIN, *Tomus II complectens antiquos libros rituales sanctae Romanae Ecclesiae cum commentario praevio in Ordinem Romanum*, Lutetiae Parisiorum 1689, 243-443. (XIV. Ordinarium S. R. E. auctore, út videtur, Jacobo Caietano cardinale) = PL 78, 1122-1174.; Cfr. C. VOGEL, *Introduction aux sources de l'histoire du culte chrétien au moyen-âge*(=Biblioteca Studi Medievali, I), Spoleto 1966, 177-181.; H. LECLERQ, *Mabillon*, in *Dictionnaire d'Archéologie chrétienne et de Liturgie*, T. X/1, Paris 1931, 427-724.; M. DYKMANS, *Cérémonial de Jacques Stefaneschi*, Roma 1981, 111-115.

⁴⁰³ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 48.; L.-H. LABANDE, *Le Cérémonial de Jacques Cajétan. Les données historiques qu'il renferme*, in *Bibliothèque de l'École des chartes* 54 (1983), 66.Cfr. M. ANDRIEU (ed.), *Le Pontifical Romain du Moyen-Age*. T. III: *Le Pontifical de Guillaume Durand*, op. cit., p. 40. A.-P. FRUTAZ, „Auctoritate...beatorum apostolorum Petri et Pauli.” *Saggio sulle formule di canonizzazione*, in *Antoniano* 42 (1967) 450.

⁴⁰⁴ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 56.; Cfr. T. KLAUSER, *Die liturgie der Heiligsprechung*, in *Heilige Ueberlieferung Eine Festgabe Ildefons Herwegen*, Münster 1938, 212-233.; M. DYKMANS, *Le Cérémonial papal de la fin du Moyen Age á la Renaissance*, T. II: *De Rome en Avignon ou le Ceremonial de Jacques Stefaneschi* (=Bibliothèque de l'Institut historique belge de Rome, XXV), Bruxelles-Rome 1981, 235.; IDEM, *Le Cérémonial papal de la fin du Moyen Age á la Renaissance*, T. IV: *Le retour á Rome ou Le Cérémonial de patriarche Pierre Ameil* (=Bibliothèque de l'Institut historique belge de Rome, XXVIII), Bruxelles-Rome 1985, 240.; C. ALONSO, *Pierre Ameihl, Partiarca de Grado y Sacrista Pontificio*, in *Analecta Augustiana* 35 (1972), 167-196.

Egy korabeli forrás szerint ez az összeg kilencszáz aranyra rúgott, amely magában foglalta például a Szent Péter Bazilika külső és belső virágdíszítését, a Szentatya baldachinját, a szentté avatandó nagy- és kisméretű képeit, hogy csak a legfontosabb költségeket említsük.⁴⁰⁵ Ráadásul a fenti forrás nem tartalmazza az ünneplők – egyháziak és világiak – költségeit!⁴⁰⁶ Figyelmet érdemel Paride de Grassi (1450-1528) munkássága, aki 1504-től 1528. június 10-én bekövetkezett haláláig pápai szertartásmester volt. Művei:

- *Ceremonialium regularum supplementum et additiones: 1505.*,
- *De caeremoniis cardinalium et episcoporum in eorum dioecesibus libri duo: 1508.*,
- *De caeremoniis papalibus: 1523.*⁴⁰⁷

Giovanni Burcardo (1450-1506) – akit Burckardnak is neveznek – életművét is meg kell említenünk. Strasbourgi származású volt, kánonjogból doktorált, apostoli protonotárius, majd 1504-től haláláig szertartásmester volt.

Művei:

- *Liber notarum*, amely a Római Kúria naplója és az 1483 és 1506 közötti idő pontos történeti forrása,
- *Ordo servandus per sacerdotem in celebratione Missae*, amelyet Stefano Planch jelentetett meg 1498-ban Rómában. Ez egy kis könyv, nagy hatással.
- *Cerimoniale papale*,

---

⁴⁰⁵ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 92-93.; M. DYKMANS, *Lé Cérémonial papal de la fin du Moyen Age á la Renaissance, T. IV: Le retour á Rome ou Lé Cérémonial de patriarche Pierre Ameil (=Bibliothèque de l'Institut historique belge de Rome XXVIII)*, Bruxelles-Rome 1985, 286-288.; CH. DU CHANGE, *Glossarium mediae et infirnae latinitatis, T. VI, Editio nova L. Farré*, Parisiis 1883; anche 1887, 332.; E. FORCELLINI – J. FURLANETTO, *Totius latinitatis lexicon, T. III*, Prati 1844, 740.

⁴⁰⁶ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 93.; A. P. FRUTAZ, „Auctoritate...beatorum apostolorum Petri et Pauli.” *Saggio sulle formule di canonizzazione*, in *Antonianum* 42 (1967) 439.

⁴⁰⁷ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 94-95.; M. DYKMANS, *V/1 p. V, dal titolo: Le début du XVIe siècle ou l'oeuvre de Paris de Grassi*, in *Gregorianum* 59 (1978) 791.; IDEM, *Paris de Grassi*, in *Ephemerides Liturgicae* 96 (1982) 407-463, IBID, 99 (1985) 383-410.; IBID 100 (1986) 270-317.; PARISIDIS GRASSI, *Bononiensis, olim apostolicarum caeremoniarum magistri, ac episcopi Pisauren(sis). De caeremoniis cardinalium et episcoporum in eorum dioecesibus libri duo, singulis etiam ecclesiarum canonicis valde necessarii*, Romae 1580.; E. MARTÉNE, *De antiquis Ecclesiae ritibus libri tres...*, T. III, Venetiis 1783, 217-223.; Cfr. A.-G. MARTIMORT, *La documentation liturgique de Dom Edmond Marténe Etude codicologique (=Studi e Testi, 279)*, Città del Vaticano 1978, 506, n. 1128.; J. NABUCCO, *Lé Cérémonial apostolique avant Innocent VIII, op. cit.*, 34-38.

- *Ordo canonizationis unius sancti Rome*. Ezt az Ordo-t 1482-ben használták Bonaventura szanttéavatásánál.⁴⁰⁸

Agostino Patrizi Sziénában született 1435 körül. Az 1400-as években volt Sziéna püspöke Enea Silvio Piccolomini, a későbbi II. Piusz (1458-1464) pápa. 1460-ban Agostino Rómába került, ahol II. Piusz segítője lett. Ezt a feladatot négy éven keresztül látta el a pápa 1464. augusztus 14-én Anconában bekövetkezett haláláig. II. Piusz halála után Agostino Patrizi Francesco Tedeschini Piccolomini bíboros, a későbbi III. Piusz (1503) segítője lett. 1468-ban – egyesek szerint 1466-ban – Patrizi összeállította a *Clericus caeremoniarum*-ot. Ezt a fontos dokumentumot IV. Szixtus (1471-1484) pápa 1478. március 10-én kelt brevéjében kiadta. VIII. Ince (1484-1492) pápa 1488-ban Patrizit a szertartások hivatala elnökének nevezte ki, s ezt a hivatalt 1495-ig töltötte be. Itt együttműködött Giovanni Burcardoval, aki ekkor szertartásmester volt.

1485. december 20-án Agostino Patrizi Burcardoval együttműködve kiadta a *Pontificalis Liber*, majd két év múlva 1488. március 1-jén VIII. Incének (1484-1492) ajánlva a *De caeremoniis Curiae Romanae libri tres* című művét.⁴⁰⁹

Az Agostino Patrizi által ránk hagyott *Cerimoniale papale* kiadását Cristoforo Marcellonak köszönhetjük 1516-ból.

A szenttéavatások a könyv első fejezetében a *De canonizatione unius sancti* cím alatt található.⁴¹⁰

---

⁴⁰⁸ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 96-98.; J. NABUCCO, *Le Cérémonial apostolique avant Innocent VIII, op. cit. 34.*; M. DYKMANS, *L'oeuvre de Patrizi Piccolomini ou le Cérémonial papal de la première Renaissance. T. I., Livre premier (=Studi e Testi, 293)*, Città del Vaticano 1980, 71-77.; J. WALTER, *Burckhard Johannes*, in *Dizionario biografico degli italiani, vol. 15, op. cit.*, Roma 1972, 405-408.; Cfr. J. BURKARD, *Diarium Innocentii VIII, Alexandri VI, Pii III et Iulii II tempora complectens*, ediz. A. Gennarelli, Firenze 1854, 1-320.; IDEM, *Diarium sive rerum urbanarum commentarii (1483-1506)*, ediz. L. Thuasne, 3 voll., Paris 1883-1885.; IDEM, *Liber notarum ab anno 1483 ad 1506 ediz. E. Celani, 2 voll. E Index incompleto (Rerum italicarum scriptores...31, 1-2)*, Città di Castello 1910-1942.; F. WASNER, *Ein unbekannter liturgischer „Libellus“ des papstlichen Zeremonienmeisters Johannes Burkard*, in *Ephemerides Liturgicae* 80 (1966) 294-308.

⁴⁰⁹ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 98-101.; M. DYKMANS, *L'oeuvre de Patrizi Piccolomini on le Cérémonial papal de la première Renaissance. T. I, Livre premier (=Studi e Testi, 293)*, Città del Vaticano 1980, 9-10.; 14-15.; 24-26.; 27-32.; 88-89.; J. NABUCCO, *Le Cérémonial apostolique avant Innocent VIII, op. cit. 22-26.*; Cfr. M. DYKMANS, *Le Pontifical Romain révisé au Xve siècle, op. cit.*, L'édition de Luzzi et Burckard 1497, 124-133.; J. BURCKARD, *Liber notarum*, ed. CELANI, vol. I, 184.

⁴¹⁰ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 101-102.; M. DYKMANS, *L'oeuvre de Patrizi Piccolomini on le Cérémonial papal de la première Renaissance. T. I, Livre premier (=Studi e Testi, 293)*, Città del Vaticano 1980.

Az 1516-os *Cerimoniale papale* könyvhöz Joaquim Nabucco és Catalani fűztek kommentárokat.⁴¹¹

Giustiniano Chiapponi, aki XI. Kelemen (1700-1721) pápa szertartásmestere volt, egy tanulmányt írt a pápai liturgiáról az 1516-os *Cerimoniale*-t felhasználva.⁴¹²

A reformáció korától vált általánossá, hogy a pápák bullákban tették közzé a kanonizációkat. Például:

- X. Leó (1513-1521) pápa 1519. május 1-jén, hétfőként kiadott *Excelsus dominus* bullája, melyben az 1507-ben elhunyt Paolai Ferencet nyilvánítja szentté,
  - VI. Hadriánusz (1522-1523) pápa által 1523. május 31-én kiadott *Ratione congruit* bulla, amely az 1459-ben elhunyt Antonio Pierozzit, Firenze püspökét kanonizálta,
  - V. Szixtus (1585-1590) pápa 1588. július 2-án adta ki *Rex regum* kezdetű szenttéavatási bulláját, mellyel az 1463-ban meghalt ferences Diego di Alcalát avatta szentté.⁴¹³
  - VIII. Kelemen (1592-1605) pápa pontifikátusa alatt jelent meg a *De canonizatione unius sancti* című kiadvány, amely a szertartás elemeiről, résztvevőiről szólt. 1594. április 17-én adta ki Kelemen pápa a *Benedictus Pater misericordiarum* című bulláját, melyben kanonizálta az 1257-ben elhunyt domonkos Jácintot, Lengyelország apostolát.⁴¹⁴
  - VIII. Kelemen pápa 1601. április 29-én, hétfőként adta ki a *Romana Catholica Ecclesia* kezdetű bulláját, mellyel szentté avatta az 1275-ben elhunyt Penyaforti Rajmund domonkost. A szenttéavatások legtöbbször hétfőként és a Szent Péter Bazilikában voltak.⁴¹⁵
- IX. Kelemen (1667-1669) pontifikátusáig a tipikusan szenttéavatási pápai bullákat gyűjtötte össze a *Litterae Decretales* kiadvány.⁴¹⁶

---

⁴¹¹ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 108.; Cfr. J. NABUCCO, *Le Cérémonial apostolique avant Innocent VIII*, op. cit. 34-38.; G. CATALANI, *Sacrum caeremoniarum sive Rituum ecclesiasticorum sanctae Romanae Ecclesiae libri tres a Patricio ordinati et a Marcello editi, nunc commentariis aucti, vol. II*, Romae 1751, 8.; A. LAURO, *Catalani (Catalano) Giuseppe*, in *Dizionario biografico degli italiani*, vol. 22, Istituto dell'Enciclopedia Italiana, Roma 1979, 269-272.

⁴¹² F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 108.; G. CHIAPPONI, *Acta canonizationis sanctorum Pii V (et aliorum). Dissertatio super mysteriis oblationum in missa canonizationis*, Romae 1720.

⁴¹³ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 109-111.; G. LÖW, *Canonizzazione*, in *Enciclopedia Cattolica III*, Città del Vaticano 1949, 591.; M. DYKMANS, *L'oeuvre de Patrizi Piccolomini on le Cérémonial papal de la première Renaissance. T. I, Livre Premier (=Studi e Testi, 293)*, Città del Vaticano 1980.; *Bullarium diplomatum et privilegiorum sanctorum Romanorum Pontificum. Taurinensis editio. IX*, Augustae Taurinorum I, 1857-XXV, 1872 IX, 8-16.

⁴¹⁴ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 111.; *Bullarium diplomatum et privilegiorum sanctorum Romanorum Pontificum. Taurinensis editio. X*, Augustae Taurinorum I, 1857-XXV, 1872, 123-133.

⁴¹⁵ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 114-115.; *Bullarium diplomatum et privilegiorum sanctorum Romanorum Pontificum. Taurinensis editio X* Augustae Taurinorum I, 1857-XXV, 1872, X 130 § 21.

⁴¹⁶ IBID, 116.; IBID, XVIII, 11.

A *Litterae Decretales* összegzi a bullákat V. Miklóstól (1447-1455) V. Pálig (1605-1621), aki a Szent Péter bazilikában avatta szentté 1608. május 29-én az 1440-ben elhunyt Római Franciskát.⁴¹⁷

Új formát jelentett a kanonizációban amikor az 1622. március 12-én megjelent *Omnipotens Sermo Dei* kezdetű bulla szentté avatta:

- Izidort,
- Loyolai Ignácot,
- Néri Fülöpöt,
- Xavéri Ferencet,
- és a Jézusról nevezett Terézt.⁴¹⁸

XV. Gergely (1621-1623) pápa új szenttéavatási dokumentumot állított össze *Ratio congruit* címmel, de ezt 1623. július 8-án bekövetkezett halála miatt már nem tudta közzé tenni. A közzétételt VIII. Orbán (1623-1644) pápa végezte el 1623. augusztus 6-án. Az új boldoggá- és szenttéavatási normákat VIII. Orbán 1625. május 25-én alkalmazta először az 1336-ban elhunyt Portugáliai Erzsébet szenttéavatásakor.⁴¹⁹

Új fejezetet nyitott a szenttéavatások szertartásában, amikor XIV. Benedek (1740-1758) pápa 1746. június 29-én kiadott *Vinea electa* kezdetű szenttéavatási bullájában szenttéavatott öt boldogot. Az általa bevezetett formát „*kúriai stílus*”-nak nevezték. A fenti bulla a „*Litterae Decretales*” kiadványban jelent meg.⁴²⁰

A fenti liturgikus dokumentum 1917-ig volt érvényben, amikor XV. Benedek (1914-1922) pápa május 27-én, pünkösdvasárnap kihirdette a *Providentissima Mater Ecclesia* kezdetű konstitúcióját, amellyel az új kánonjogi Kódexet léptette hatályba.

---

⁴¹⁷ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 118.; *Bullarium diplomatum et privilegiorum sanctorum Romanorum Pontificum Taurinensis editio X* Augustae Taurinorum, XI., 498 § 36.

⁴¹⁸ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 120.; Cfr. *Bolla Omnipotens Sermo Dei del 12 marzo 1622*, in *Bullarium diplomatum et privilegiorum sanctorum Romanorum Pontificum. Taurinensis editio X.*, Augustae Taurinorum I, 1857-XXV, 1872, XII, 673-682.; Cfr. VALENTINO DI S. MARIA, *Teresa di Gesù*, in *Bibliotheca Sanctorum*, Institutio Giovanni XXIII nella Pontificia Università Lateranense, Roma I (1962) – XII (1969); Prima Appendice, Roma 1987 V, Roma 1964, 777-782.; R. GARCIA VILLOSLADA, *Ignazio di Loyola*, in *Bibliotheca Sanctorum VII*, Roma 1966, 674-705.; G. WICKI, *Francesco Saverio*, in *Bibliotheca Sactorum V*, Roma 1964, 1232-1233.; C. GASBARRE, *Filippo Neri*, in *Bibliotheca Sanctorum V*, Roma 1964, 760-789.

⁴¹⁹ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 121.; *Acta Sanctorum Iulii, T. II, Venetiis* 1747, 169-171.; G. LÖW, *Canonizzazione*, in *Enciclopedia Cattolica III*, Città del Vaticano 1949, 300-336.; *La bolla di canonizzazione (rationi congruit) venne promulgata da Benedetto XIII il 4 giugno 1724: cfr. Bullarium diplomatum et privilegiorum sanctorum Romanorum Pontificum. Taurinensis editio X.* Augustae Taurinorum I, 1857-XXV, 1872 XXII, 7-12.

⁴²⁰ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 123.

Ekkortól a kanonizációt végzők a boldoggá- és szenttéavatáskor a következő formulát alkalmazták: „*Ad honorem Sanctae et Individuae Trinitatis.*”⁴²¹

XII. Piusz (1939-1958) pápa vezette be a Mindenszentek litániáját a szertartáson, melybe felvették az új szent nevét is. Az új szertartással XII. Piusz 1946. július 7-én végzett először szenttéavatást.⁴²²

A szenttéavatások a Szent Péter Bazilikában a reggeli, vagy délelőtti ünnepi szentmise keretében történtek. Ezzel a hagyománnyal először XII. Piusz (1939-1958) pápa szakított, amikor az 1950-es szentévben június 24-én kanonizálta az 1902-ben vértanúhalált halt Goretti Máriát. Másnap, június 25-én, vasárnap hirdették ki a *Militanti in terris* kezdetű szenttéavatási bullát.⁴²³ Összefoglalva XII. Piusz szenttéavatásait, azokban elsősorban a paszorális motiváció emelhető ki, szertartásai az eredeti pápai liturgia restaurációját jelentették.⁴²⁴

XXIII. Jánostól (1958-1963) a szenttéavatás liturgiája Prospero Lambertini bíboros elképzeléseit illusztrálta.⁴²⁵ Ez a fundamentális irányzat látható XXIII. János szenttéavatási szertartásaiban, például 1962. május 6-án, amikor az 1693-ban elhunyt Porres Mártont kanonizálta.⁴²⁶

Amennyiben összehasonlítjuk a VII. Sándor (1655-1667) pápa által 1658. november 1-jén az 1555-ben elhunyt Villanovai Tamás szenttéavatásakor alkalmazott formát a VI. Pál (1963-1978) pápa által 1964. október 18-án Lwanga Károly és társai kanonizációjakor alkalmazott formával, meglepően sok hasonlóságot találunk a kettő között.⁴²⁷

---

⁴²¹ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 125.; Cfr. *Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus*, Romae (Typis Polyglottis Vaticanis) MCMXVII, pp. XXV-XXIX. La trattazione del processo canonico per la beatificazione e canonizzazione di servi di Dio occupa la Parte II del Libro IV, canoni 1999-2141.

⁴²² F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 130.; G. LÖW, *Canonizzazione*, in *Enciclopedia Cattolica III*, Città del Vaticano 1949, 599.; PII XII, *Litterae Decretales Spiritus Domini*, in AAS 39 (1947), 51-52.

⁴²³ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 133-134.; PII XII, *Militanti in terris*, in AAS 43 (1951), 826.; Cfr. *In sollemni canonizatione*, in AAS 42 (1950), 579-582.; 597-599.

⁴²⁴ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 136.; Cfr. F. DELL'ORO, *Il rinnovamento della liturgia sotto il pontificato di Pio XII e Giovanni XXIII*, in AA.VV., *Assisi 1956-1986. Il movimento liturgico tra riforma conciliare e attese del popolo di Dio*, Assisi 1987, 189-278.

⁴²⁵ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 136.; Cfr. *Lettere Decretali mirabilis tot egregiorum et Materna Caritas*, in AAS 51 (1959) 737-764.; *In sollemni canonizatione*, in AAS 51 (1959) 289.

⁴²⁶ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 139.; Cfr. IOANNIS PP. XXIII., *Litterae Decretales Sanctorum fastis ascribentibus*, in AAS 53 (1961) 705-714.; *Christi caritas*, in AAS 55 (1963) 193-204.; *In sollemni canonizatione*, in AAS 54 (1962) 305-306.

⁴²⁷ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 139-141.; A.-P. FRUTAZ, „Auctoritate...beatorum apostolorum Petri et Pauli.” *Saggio sulle formule di canonizzazione*, in *Antonianum* 42 (1967), 441-442.; *Series actorum omnium in canonizatione Sancti Thomae a Villanova, cognomento eleemosynarij, ex Ordine Eremitarum S. P. Augustini, arciepiscopi Valentiae a S. mo D. N. Alexandro VII. P. O. M. in Sanctorum album adscripti, ipso Omnium Sanctorum festo, anno 1658*, Romae 1658, 116-117.

Összességében a szenttéavatás szertartását a *Festum Canonizationis* – a boldoggáavatást az egyik fejezete a *Festum Beatificationis* – foglalta össze és a Szenttéavatási Ügyek Kongregációja felügyelte. A Kongregáció 1902. december 16-án privilégiumot kapott a boldoggá- és szenttéavatási ügyekben.⁴²⁸ 1912. május 22-én pedig a Szertartások Kongregációjának Instrukciójában ez a privilégium hivatalosan megjelent.⁴²⁹ A II. Vatikáni Zsinat után a liturgia általános reformja következett a zsinat szellemének megfelelően, amely 1968. szeptember 12-én új instrukciót eredményezett.⁴³⁰

1969. május 8-án VI. Pál (1963-1978) pápa a *Sacra Rituum Congregatio* című apostoli konstitúciójával két új kongregációt hozott létre: a Szertartások és a Szenttéavatási Ügyek Kongregációját.⁴³¹

A II. Vatikáni Zsinat *Sacrosanctum Concilium* konstitúciója tartalmazta a liturgikus reformot, amely a „pápai kápolna”, vagyis a pápai liturgia reformját is magával hozta. Ezen reform elindítói P. Jounel és A.-G. Martimort voltak.

Mons. A. Bugnini jelentette a reform progresszív alakját, aki egyenesen kijelentette: „*a reform szükségessége az elsődleges direktíva.*”⁴³² A *De ritibus Cappellae Papalis* 1968. május 23.-a és 1969. szeptembere között készült el.⁴³³ VI. Pál (1963-1978) pápa a liturgia folyamatosságát akarta a boldoggáavatástól – melyet maga vezetett – a szenttéavatásig.⁴³⁴

V. Pál (1963-1978) pápa a boldoggáavatás ünnepélyesebbé tételével hangsúlyozta a boldoggá- és szenttéavatás szétválasztását, különbözőségét. Jó példa erre Maximilián Kolbe 1971. október 17.-i boldoggáavatása.⁴³⁵

Az 1631-ben elhunyt Liborio Wagner vértanú 1974. március 24.-i boldoggáavatásán vezette be VI. Pál (1963-1978) pápa a következő reformot: ő maga nem vett részt a szentmisén, hanem a liturgiát a Szenttéavatási Ügyek Kongregációjának bíboros prefektusa vezette.

---

⁴²⁸ AAS 1 (1909) 429-430.

⁴²⁹ AAS 4 (1912) 417-418.; F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 143-144.

⁴³⁰ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 145.; SACRA RITUUM CONGREGATIO, *Instructio de celebrationibus quae in honorem alicuius Sancti vel Beati intra annum a Canonizatione vel Beatificatione peragi solent*, in AAS 60 (1968) 602.

⁴³¹ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 146.; Cfr. PAULI PP. VI, *Const. Ap. Sacra Rituum Congregatio*, in AAS 61 (1969) 301-304.

⁴³² F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 161.; A. BUGNINI, *La riforma liturgica (1948-1975)*(=Bibliotheca „Ephemerides Liturgicae”:Subsidia, 30), Roma 1983, 778.

⁴³³ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 162.

⁴³⁴ IBID, 163.; P. JOUNEL, *Culto dei Santi*, in D. SARTORE – A. M. TRIACCA (edd), *Nuovo Dizionario di Liturgia*, Roma 1984, 1345.

⁴³⁵ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 163-165.; PAULI PP. VI, *Litterae Apostolicae Divinum illud*, in AAS 64 (1972) 401-407.

Ennek a reformnak a következő üzenete van: a boldoggáavatás szertartása bevezetés a szenttéavatás előtt.⁴³⁶

II. János Pál (1978-2005) pápa személyesen vett részt és koncelebrált együtt a bíborosokkal egy boldoggáavatáson 1983. áprilisában.⁴³⁷ II. János Pál végezte az első „városon – Rómán – kívüli” boldoggáavatást Itáliában 1985. szeptember 22-én Genovában, amikor a boldogok sorába emelte az 1651-ben elhunyt Bracelli szüzet.⁴³⁸

A szenttéavatáskor mindig eléneklik a Mindenszentek litániáját az új szent nevével, amelynek két változata van.⁴³⁹ II. János Pál pápánál a Szent Péter Bazilikában, vagy a városon kívül – akár külföldön is – lehetséges volt a boldoggá-, vagy szenttéavatás.⁴⁴⁰

Először VII. Sándor (1655-1667) pápa végzett boldoggáavatási szertartást. VII. Sándor (1655-1667) rendelte el, hogy a boldoggáavatás előzze meg a szenttéavatást, s a helye a Szent Péter Bazilikában legyen.

Ekkor még előfordultak szenttéavatások a lateráni Szent János bazilikában, de XIV. Benedek (1740-1758) pápa 1741. december 13-án kiadott bullájában megerősítette VII. Sándor (1655-1667) elképzeléseit, miszerint minden szertartás az Első Apostol (= Szent Péter) Bazilikájában legyen.⁴⁴¹ A VII. Sándor (1655-1667) által bevezetett szertartást – amelyet éppen ezért „VII. Sándor rítusnak” hívtak – még VI. Pál (1963-1978) pápa is használta 1968 októberében.⁴⁴² A régi, VII. Sándor által bevezetett szertartás több, mint 300 évig fennállt (1662-1971).

---

⁴³⁶ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 167-168.; Cfr. *Institutio Generalis Missalis Romani*, in. 59, in *MISSALE ROMANUM Ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli Pp. VI promulgatum*, Editio typica altera, Libreria Editrice Vaticana 1975, 43.; *Caeremoniale Episcoporum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli Pp. II promulgatum*, Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1984, Pars II, Caput III (De Missa cui Episcopus praesidet quin Eucharistiam celebret), 53-54.

⁴³⁷ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 172.; Cfr. E. NOWAK, *Nella chiesa del „Corpus Christi” il centro di un culto popolare vivo e ininterrotto*, in *L'Osservatore Romano* CXXXIII/89 (1993), domenica 18 aprile, 6.

⁴³⁸ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 173.; IOANNIS PAULI PP. II, *Litterae Apostolicae Ii qui in saeculo vivunt*, in *AAS* 78 (1986) 971.

⁴³⁹ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 178.; *Litanie Sanctorum*, in *CALENDARIUM ROMANUM ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli Pp. VI promulgatum*, Editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1969, 33-39: I. Litanie in sollemnibus supplicationibus adhibendae; II. Litanie pro ritibus in quibus conferuntur consecrationes et sollemnes benedictiones. Cfr. Edizione italiana: *Riti di benedizione e Litanie dei santi*, Conferenza Episcopale Italiana (Libreria Editrice Vaticana) 1981, 49-77.

⁴⁴⁰ F. DELL'ORO, *Beatificazione e canonizzazione. Excursus storico-liturgico*, Roma 1997, 184-185.; Cfr. G. FIORENTINO, *Dall'eroica testimonianza dei tre nuovi Santi un richiamo all'unità dei cristiani*, in *L'Osservatore Romano* CXXXV/152 (1995) 3-4 luglio 1.; 5.

⁴⁴¹ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 181.; G. STANO OFM Conv., *Il rito della beatificazione da Alessandro VII ai nostri giorni*, *Miscellanea in occasione del IV Centenario della Congregazione per le Cause dei Santi*, Roma 1988, 392.

⁴⁴² R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 183.

Az új szertartást VI. Pál pápa vezette be és először Maximilián Kolbe boldoggáavatásán használták a Szent Péter Bazilikában 1971. október 17-én.⁴⁴³ Az új szertartás első hivatalos fordítását Würzburg püspöke készítette Liborio Wagner vértanú 1974. március 24.-i boldoggá avatására. Az új szertartást azóta négy boldoggáavatásnál használták:

- Maria Francesca Schervier: 1974. május 28.,
- Maria Eugenia Milleret: 1975. február 8.,
- Cesare de Bus: 1975. április 25.,
- Giovanni Entico Steeb: 1975. július 6.⁴⁴⁴

Maria López de Rivas 1976. november 14.-i boldoggáavatásával és az ünnepi szentmise bemutatásával a pápa Marcello González Martín bíborost, toledói érdeket bízta meg. Ez volt az első, nem pápa által vezetett boldoggá avatás.⁴⁴⁵ 1982. november 5-én volt először boldoggáavatás a római Szent Péter téren, nem a Bazilikában.⁴⁴⁶

A boldoggáavatások négy évszázada alatt, 1999-ig több mint ezerhétszáz boldoggá- és csaknem hatszáz szenttéavatásra került sor. A XX. század utolsó harmadáig a vatikáni Szent Péter Bazilika volt a boldoggáavatások kizárólagos helyszíne. Itt hirdették ki a pápai döntésről szóló apostoli levelet, majd ezt követően a Te Deumot énekelték, mialatt lehullott a lepel az új boldog képéről, és megszólaltak a harangok. A pápa a délelőtti szertartásokon nem jelent meg, csak délután jött le az apostoli palotából, hogy az új boldog ereklyéi előtt imádkozzék.

1971-ben VI. Pál (1963-1978) pápa felhagyott ezekkel a szokásokkal, és a boldoggáavatásnak is a szenttéavatáshoz hasonló ünnepélyességet adott azáltal, hogy – elsőként a lengyel Maximilian Kolbe atya esetében, azután egy kivétellel minden további alkalommal – személyesen végezte az egyszerűbbé vált szertartásokat. Ezt a gyakorlatot folytatta II. János Pál (1978-2005) pápa is. A XX. század végén tehát halványodni látszott a különbség a boldoggá- és szenttéavatás között, a helyi kultusz pápai engedélyezése és az egész Egyházra vonatkozó tisztelet ünnepélyes, legfőbb pásztori elrendelése között. Egyre hasonlóbb lett egymáshoz a boldogok és a szentek tisztelete is: ma már alig van látványos különbség az emléknapi megünneplésében, a képi ábrázolásaikban és ezek templomi elhelyezésében, ereklyéiknek vagy tárgyi emlékeiknek a tiszteletében és megbecsülésében.

---

⁴⁴³ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 184.; F. D'OSTILIO, *Il culto dei santi beati venerabili servi di Dio*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 86.; PAOLO VI., *Formula beatificationis*, in *Commentarium Ordinis Fratrum Minorum Conventualium* 1971, 214.

⁴⁴⁴ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 188.

⁴⁴⁵ IBID, 189.

⁴⁴⁶ IBID, 189.

XVI. Benedek pápa – legalább az avatások alkalmával – ismét érzékelhetővé akarta tenni ezt az elhalványult különbséget.

Ezért nem vesz részt személyesen a boldoggáavatáshoz kapcsolódó hálaadó szentmisén. Inkább megbízza apostoli levelének kihirdetésével általában a Szenttéavatási Ügyek Kongregációjának bíboros prefektusát. Benedek pápa a boldoggáavatások régi-új rendjének meghatározása során ötvözte a több évszázados hagyományokat a XX. századi gyakorlattal: a boldoggáavatás ünnepélyes kihirdetésére ugyanis nem kizárólag Rómában, hanem az új boldogok szülőföldjén, tiszteletük helyén kerülhet sor. Nagy megtiszteltetés ez a helyi egyház számára, és jelzi a Szentatya bizalmát a helyi főpásztor iránt, különösen, ha őt magát bízza meg a szertartás lebonyolításával. Ez az új rend tehát valódi kiteljesedést és új rangot ad a boldoggáavatásoknak, amelyeket ezáltal még inkább magáénak érezhet minden érintett egyházi közösség.⁴⁴⁷ Ezzel az eljárással avatták boldoggá Salkaházi Sára szociális testvért 2006. szeptember 17-én Budapesten, és Meszlényi Zoltánt 2009. október 31-én Esztergomban.

2005 pünkösdjének vigíliáján került sor egy olyan boldoggáavatásra, most már hosszú idő óta az elsőre, amit nem a pápa végzett, hanem a Szenttéavatási Kongregáció bíboros prefektusát bízta meg ezzel. A szentmise keretében a Szentatya apostoli levelének felolvasása jelentette a boldoggáavatás meghirdetését. VI. Pál (1963-1978) pápa idején jött szokásba, hogy a pápa végzi a boldoggáavatást is. A laikusok és a média számára ezért elmosódott a különbség a boldoggá- és a szenttéavatás között. Érdekes volt ez a folyamat, mert egészen a 80-as évekig úgy tűnt, hogy talán meg is fog szűnni a boldoggáavatás. A II. János Pál (1978-2005) pápa által kiadott rendelkezésekben ez a szó, hogy boldoggáavatás nem is szerepelt.

XVI. Benedek pápa visszaállította azt a korábbi gyakorlatot, amely minden lehetséges szempontból megkülönbözteti a boldoggá- és szenttéavatást, hogy éppen e különbségtétel által kihangsúlyozódjon: a boldoggáavatás egy helyi kultusz engedélyezése, míg a szenttéavatás egy ünnepélyes és az egész Egyházra vonatkozó tiszteletnek az elrendelése.

Régen a szenttéavatás alkalmával – mivel ez nagyon ritka volt – az új szent neve bekerült a Római Kalendáriumba. Ma a megnövekedett számú szenttéavatás miatt csak a világegyházban leginkább ismert és tisztelt szentek nevei kerülnek be a Kalendáriumba. Fontos különbségtétel tehát, hogy egy boldog esetében a tisztelet csak a dekrétumban meghatározott helyen megengedett, egy adott egyházmegyében, szerzetes rendben, országban; vagy több országban mint Batthyány-Strattmann László és IV. Károly királyunk esetében.

---

⁴⁴⁷ G. KOVÁCS, *Mostantól fogva Boldognak nevezzék... Salkaházi Sára boldoggá avatásának ünnepélyes kihirdetése*, in *Új Ember Magazin* 9 (2006) 2-3.

A szenteknél a nyilvános közösségi tisztelet bárhol gyakorolható. A boldogoknak csak egyetlen szertartásos könyörgése lehet, a szentek tiszteletét viszont külön zsoltó, és a szentmise szövegébe illeszkedő könyörgések szolgálják. Boldogokat csak szentszéki engedéllyel lehet patrónusnak, vagy egy templom tituláris szentjének választani. Az utóbbi évtizedek gyakorlatában szinte egybefonódott a boldoggá- és a szenttéavatás, sokkal inkább, mint a XX. század előtt, ahol ezek az eljárások időben is nagyon elváltak egymástól, és rendkívül hosszúra nyúltak. Régebben sokan megelégedtek a boldoggáavatással. Éppen azért, mert a szenttéavatás hosszú és költséges volt, a boldoggáavatás pedig úgyszólván lehetővé tette a helyi tisztelet kibontakozását. Erre jó példa a mi Boldog Margitunk, akit 1943-ban avattak szentté.⁴⁴⁸

Vannak olyan esetek, amikor a pápa felmentést ad az eljárás kezdetén a halál után kötelező öt éves várakozás előírása alól. Ez történt például Kalkuttai Teréz anyja, vagy II. János Pál (1978-2005) pápa esetében is. A várakozási időszakot a XVI. században vezették be a pápaságban a szenttéavatási eljárások új kritériumaként. Az akkor még harminc, ma csupán öt évnyi előkészítő szünet mindig is fontos volt annak eldöntésében, ki méltó és ki nem arra, hogy a szentek soraiba kerüljön. A kezdeti várakozás egyrészt időt enged az elhunyt szent életű ember személyéhez kötődő kultusz kialakulásához és népszerűsödéséhez.

Az Egyház számára a szentség kimondásának egyik alapvető kritériuma az, hogy a keresztények imádkoznak az illető személy mennyei közbenjárásáért. Más szóval nem elég élő szentnek lenni, a szent „erőnek” a földi életből való távozás után is hatnia kell.

A várakozási időszak ugyanakkor módot ad Isten megnyilatkozásainak észlelésére is, amikor világossá válik – az imákra válaszként adott kegyelmekben és csodákban – pártfogolja-e az Úr a készülő kijelentést. Ebben az értelemben a kanonizálás – a szentség kimondása – nem annyira egy Teréz anyának adott „posthumus kitüntetés”, mint inkább annak elismerése, hogy Isten őt a hívek példaképévé emelte. Persze Teréz anyja jó helyzetben volt a vatikánilag elismert szentség felé vezető úton. Az Egyház az egyik legfontosabb ismérvek tartja, hogy az illető személynek meglegyen a kellő hírneve. Nyilvánvaló, hogy ezt az alpontot Teréz anyánál „kipipálhatjuk”.⁴⁴⁹ Az öt éves várakozási időnek egyébiránt az a magyarázata, hogy a halál kapcsán mindig nagy eufória tapasztalható, ennek le kell nyugodnia, mert csak utána derül ki, hogy a szentség híre mennyire élő és időtálló.

---

⁴⁴⁸ M. HAIDER, *Boldoggá és szentté avatások az Egyházban. Beszélgetés Kovács Gergely okleveles posztulátorral*, in: *Jel* 6 (2005) 190-191.

⁴⁴⁹ J. TRAVIS, *Hogyan lesznek a szentek?*, in: *Keresztény szó* 3 (1999) <http://www.vjrkft.hu/ksz/ks990314.htm>

Az elhunyt II. János Pál (1978-2005) pápa szentségének a híre már régóta él az Egyházban, egyértelmű tehát, hogy ez nem csak egy mulékony hangulat-megnyilvánulás. XVI. Benedek pápa ezért adta meg a felmentést az öt éves várakozási idő alól annak érdekében, hogy megkezdődhessen a konkrét élethelyzetekről nyilatkozni tudó emberek kihallgatása. Maga az eljárás egy hosszabb folyamat, szokták is mondani Rómában, hogy a legbonyolultabb szenttéavatási eljárás éppen a pápáké. Ez érthető, hiszen rengeteg helyen jártak, rengeteg emberrel találkoztak, óriási hivatali felelősség nehezedett rájuk. Korábbi pápák szenttéavatása során rendkívül körültekintő vizsgálatok zajlottak.⁴⁵⁰ XVI. Benedek pápa 2005. május 13-án jelentette be, hogy a Vatikán megkezdi a 2005. április 2-án elhunyt II. János Pál (1978-2005) pápa boldoggáavatásának folyamatát.

A római egyházmegye 2005. június 28-án kezdte meg II. János Pál (1978-2005) boldoggáavatási perét, miután az egykori pápa 27 évig Róma püspöke is volt egyben, s a kánonjog szerint a boldoggáavatás tekintetében az az egyházmegye illetékes eljárni, ahol a boldognak javasolt elhunyt. 2005. november 4-én Krakkóban kezdetét vette az eljárás lengyelországi szakasza is, amely kiegészíteni hivatott a vatikáni „főeljárást”. A néhai Karol Wojtyła Krakkóban lépett be a szemináriumba, itt szentelték pappá, később püspökké, és itt volt érsek egészen 1978. október 16.-i pápává választásáig. 2007. április 2-án – II. János Pál (1978-2005) pápa halálának második évfordulóján – a lateráni Szent János bazilikában ünnepélyesen aláírták a II. János Pál (1978-2005) pápa boldoggáavatásához szükséges vizsgálatot lezáró, római egyházmegyei bírósági határozatot, tehát az ügy az eljárás szentszéki szakaszába lépett.⁴⁵¹

A szentek ereklyéiről az 1190. kánon rendelkezik.⁴⁵²

A szentek életének megírásakor figyelembe kell venni a modern pszichológia eredményeit. Isten szolgái lelki profiljának megrajzolásakor az empirikus pszichológia analízis módszerét kell alkalmazni. Az életrajz megírásakor nem hagyható ki az illető lelkisége, melynek pontos megrajzolásához nagy segítséget nyújt a pszichológia.⁴⁵³

---

⁴⁵⁰ M. HAIDER, *Boldoggá és szentté avatások az Egyházban. Beszélgetés Kovács Gergely okleveles posztulátorral*, in *Jel* 6 (2005) 190-191.

⁴⁵¹ *A boldoggá avatási eljárásról*, Kárpátinfo 2007. április 2., www.karpatinfo.net/article39857.html

⁴⁵² 1190. k.; P. PAVANELLO, *Piccolo lessico delle cause dei santi*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002), 99.; CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, *Sanctorum Mater, Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi*, in *AAS* 6 (2007) 508. Art. 7.

⁴⁵³ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8), Città del Vaticano 2005, 273.; M. SZENTMÁRTONI, *Psichopatologia e santità*, in *La santità*, (Nuova Biblioteca di Scienze Religiose – 1), a cura di P. A. ELBERTI, PUG, Chirico 2001, 163-206.

4.3. Nyilvános tiszteletben részesülteknél

Nyilvános tiszteletben részesülteknek nevezzük az emberemlékezetet meghaladó ideje tiszteletben részesült szenteket, akik nem esnek VIII Orbán (1623-1644) pápa nyilvános tiszteletet tiltó rendelkezése alá. Ezen ügyek nagy része úgynevezett antik ügy, amelyekre egyedi eljárási szabályok, illetve szokások vonatkoznak.

A szentség hírének definícióját XIV. Benedek (1740-1758) pápa határozta meg:

- ez a hír spontán, ne emberileg mesterségesen létrehozott legyen,
- alapja a hősiesség, a kiemelkedő személyiség,
- folyamatosan, évek óta fennálló legyen, s jelenleg is fennálljon a népesség többségében.⁴⁵⁴

Antik szentek ügyeinél három feltételnek kell teljesülnie:

1. A szentség híre.
2. Az emberemlékezetet meghaladó kultusz.
3. Az erények hősiesség gyakorlása, vagy a vértanúság.⁴⁵⁵

A kultusznak több fajtája lehet:

- nyilvános,
- magán,
- hivatalos,
- vallásos,
- népi.⁴⁵⁶

A kultusz különféle konkrét formákban jelenik meg, amely kultusz középpontjában Isten, az Oltáriszentség és a liturgia áll.⁴⁵⁷

Az emberemlékezetet meghaladó tiszteletet a Történelem Bizottság vizsgálja.⁴⁵⁸ Az antik ügyek specifikuma az életszentség és a vértanúság vizsgálata. A pozitív jogban megtalálható az erények hősiesség gyakorlásának és a vértanúságnak a fogalma, ezért ezeket nem szükséges újból definiálni.⁴⁵⁹

---

⁴⁵⁴ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 26.; BENEDICTUS XIV., *Lib. II., cap. 39., num. 7.*, Prato 1839, 342.

⁴⁵⁵ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 103.

⁴⁵⁶ F. D'OSTILIO, *Il culto dei santi beati venerabili servi di Dio*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992) 67-70.

⁴⁵⁷ F. D'OSTILIO, *Il culto dei santi beati venerabili servi di Dio*, in *Monitor Ecclesiasticus* 117 (1992), 79.; PIO XII., *Enc. Mediator Dei et hominum*, 20. nov. 1947., in *AAS* 39 (1947) 528-529.

⁴⁵⁸ *IBID*, 104.

⁴⁵⁹ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992., 107.; BENEDICTUS XIV., *De servorum Dei beatificatione et de Beatorum canonizatione, lib. III. cap.3., num. 5.*, Prato 1840, 17.

VIII. Orbán (1623-1644) törvénykezésében két feltétel volt, ezt reformálta meg X. Piusz (1903-1914), aki fontosnak tartotta, hogy a szentté avatandó demonstrálja a hősiességét, vagy a vértanúságot.⁴⁶⁰ Ezt a reformot X. Piusz (1903-1914) pápa 1912. november 11-én megjelent „*Cum in agendis*” dekrétuma tartalmazza. Ez megreformálta a Szertartások Kongregációjának antik szenttéavatási gyakorlatát, új normákat adott az antik szentek eljárásaihoz, s alapját képezte az 1917-es CIC. 2125-2135. kánonjainak.⁴⁶¹ X. Piusz (1903-1914) reformja az antik ügyekben visszatért VIII. Orbán (1623-1644) törvénykezéséhez, vagyis informálódni kell a szentség híreről, a vértanúságról és a csodákról.⁴⁶²

XI. Piusz (1922-1939) pápa a három előzetes vizsgálatot – a szentség híre⁴⁶³, a különleges esetek⁴⁶⁴ és a vértanúság⁴⁶⁵ - az 1939. január 4-én megjelent Normákban lévő reformjával egy eljárássá egyesítette.⁴⁶⁶

Minden ügyben az egyházmegyei vizsgálat során Isten Szolgájának életében megvizsgálják a vértanúságot, a szentség, vagy a vértanúság híret és a csodákat.⁴⁶⁷

Az emberemlékezetet meghaladó ideje tiszteletben részesülteknél az egyházmegyei szakaszban az életutat kell dokumentumokkal bemutatni, az erényeket és a szentség híret bizonyítani, s a Szentszék egy határozattal szenttéavatja Isten Szolgáját.⁴⁶⁸

Az 1917-es Kódex stabilizálta az egyházmegyei eljárást, amelyet nem lehetett Isten Szolgája halála után 30 éven belül elkezdni. Természetesen az antik ügyekre ez az időkorlát nem vonatkozik.⁴⁶⁹

4.4. Összefoglalás

Ebben a fejezetben részletesen elemeztük a boldoggáavatási eljárást. Megvizsgáltuk:

- az eljárás jelenlegi szabályozását és törvényi háttérét,
- az eljárás szereplőit, feladataikat,

---

⁴⁶⁰ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 103.

⁴⁶¹ IBID, 112-113.; AAS 4 (1912) 705-707.

⁴⁶² F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 113.; 1917-es CIC. 2127-2128. k.

⁴⁶³ 1917-es CIC. 2127. k. 2. §

⁴⁶⁴ 1917-es CIC. 2129. k.

⁴⁶⁵ 1917-es CIC. 2133. k.

⁴⁶⁶ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 114-115.; IDEM, *Il Motu proprio „Sanctitas clarior” e le cause „storiche” Dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 1979, 315-337.

⁴⁶⁷ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 115.; *Cont. Apost Divinus Perfectionis Magister*, num. 2,5., Normae del 7 febbraio 1983, 32-35.

⁴⁶⁸ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 31.

⁴⁶⁹ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 39.; 1917-es CIC. 2050. k.

- az eljáráshoz szükséges iratokat,
- az eljárás szakaszait: egyházmegyei és római eljárás,
- a bizonyítás szempontjait és szabályozását,
- az eljárás jelenlegi menetét,
- a pápai tévedhetetlenség kérdését az eljárásban,
- a boldoggá- és szenttéavatási eljárás szertartásának történeti fejlődését,
- az antik ügyek jellemezőit, a bizonyítás specialitásait ezekben az ügyekben.

Az eljárás részletes elemzése nagymértékben hozzásegít bennünket dolgozatunk főkérdésének megválaszolásához: a boldoggáavatási eljárás mennyiben peres eljárás és mennyiben nem? Mennyiben viseli magán egy per jellemzőit, illetve mennyiben tekinthető adminisztratív eljárásnak? Az eljárás ilyen részletes elemzése elengedhetetlenül szükséges a tisztán látáshoz a fenti kérdésekben és a kérdések végleges megválaszolásához. A kérdések végleges megválaszolásához szükséges azonban a boldoggáavatási eljárás összehasonlítása egy peres eljárással. Ezt az összehasonlítást egy későbbi fejezet tartalmazza.

V. BIZONYÍTÁSI ELJÁRÁS A BOLDOGGÁAVATÁS SORÁN

5.1. Az erények

Az erény szó a görög *areté*, a latin *virtus* és a magyar erő szóból származik. Jelentése: jó készség, mely az embert és tetteit jóvá teszi.

Az erény fogalmának fejlődése:

1. Az ókori bölcséletben az erényekről szóló tanításban az emberek az erkölcsi kötelességet igyekeztek rendszerbe foglalni. A négy sarkalatos erényt – okosság, igazságosság, mértékletesség, lelki erősség – már a görögök is emlegették, de az erény az ismeret körébe tartozott, amit meg lehet tanulni.

Platón az általa elgondolt három lelki réteghez kapcsolta az alapvető erényeket: az értelmi részhez a belátást és a bölcsességet, a szellemi erőhöz a férfias bátorságot, az ösztönös részhez a mértéktartást. E három erény kifejlődése biztosítja a közösség rendjét.

Arisztotelész szerint az erények gyakorlással megszerezhető készségek, tetteink belőlük fakadnak. Segítségükkel az ember uralkodhat szenvedélyein és ösztönein, alárendelheti őket az arany középútnak, amelyet az értelem diktál, és így elérheti a boldogságot. Arisztotelész megkülönböztet értelmi erényeket és etikai erényeket. Az erényt önmagáért kell megszerezni, s nem eszközként felhasználni más értékek megszerzésére. A sztoikusok a szenvedélyektől való mentességet tekintették igazi erénynek, mely által az ember az istenség állandóságában és változatlanságában részesül.

Cicero, Seneca, Plotinosz és Porphüriosz sokat foglalkoztak a polgári erények rangsorolásával.

2. A Szentírásban az Ószövetség nem ismeri az erény, mint a jó cselekvési készség elvont fogalmát. Az Ószövetségben ritkán előfordul az *areté* szó állhatatosság⁴⁷⁰, jámborság⁴⁷¹, Isten dicsősége⁴⁷², jelentéssel. A mi fogalmaink szerinti erényes embert az Ószövetség „igaz”-nak mondja. A Bölcs 8,7 szerint az igazságból fakad a mértékletesség, az okosság, az igazságosság és az erősség.

---

⁴⁷⁰ 2 Makk. 10,28, 15,12

⁴⁷¹ Bölcs. 5,13

⁴⁷² Iz. 42,8.12, 43,21, 63,7

Az elvont erényfogalmat az Újszövetség sem használja, az *areté* az igazak általános magatartása⁴⁷³, erkölcsi erő⁴⁷⁴, Isten ereje.⁴⁷⁵ Anélkül, hogy erénytant adnának, az újszövetségi szerzők az életszentségről szólva valójában az erényről beszélnek. Az erénykatalógusokban⁴⁷⁶ előforduló erények: állhatatosság, béke, hit, hűség, igazságosság, józanság, önmegtagadás, szelídség, türelem, vallásosság. Szentírási alapon az erények külön csoportját alkotja a Szentlélek hét ajándéka⁴⁷⁷ és a nyolc boldogság lelkületét biztosító erények.⁴⁷⁸

3. Az egyházatyák erénytanát erősen befolyásolta az erények összetartozását tanító sztoikus bölcsélet: ahol egy erény megvalósul, ott a többi is megtalálható.

Szent Ágoston szerint a hívő emberben végső fokon minden erény az istenszeretet megnyilatkozása. A hitet, a reményt és a szeretetet már az atyák isteni erényeknek nevezik, mert Istenre vonatkoznak és a kegyelemmel kapjuk őket. A középkori filozófusok és teológusok az erényekről szóló tanítást összekapcsolják a lélekről szóló tanítással.

Petrus Lombardus Ágoston alapján így határozza meg az erényt: a lélek jó készsége, amely az életet helyes irányba tereli, amely nem is használható rosszra, s amelyet Isten maga hoz létre az emberben. Lombardus tehát azonosítja az erényt a kegyelemmel, ami igazában csak a szeretetről mondható el.

A skolasztikusok a XII-XIII. században már megkülönböztették a természetes és a természetfölötti erényeket, s igyekeztek tudományos rendszerbe foglalni őket.

Aquinói Szent Tamás a keresztény erkölcsi életet a három isteni és a négy sarkalatos erény alapján fejti ki, s erénytanába beledolgozza az arisztotelészi, a sztoikus és az újplatonikus meglátásokat, valamint a korábbi teológusok tanítását. Az erényeket a lélek jó készségeinek (*habitus*) nevezi, mely alkalmassá tesz a jó megtételére. Az erkölcsi erények rangját az adja meg, hogy milyen közel állnak az értelemhez: első az okosság, majd az igazságosság, a lelki erősség és a mértékletesség. Az erkölcsi erények lényegükben az okossághoz kapcsolódnak, nélküle értéktelenek. Az okosság teszi a magatartást erkölcsivé, de egyben az okosság is függ a magatartástól. Az embernek minden erényben gyakorolni kell magát, mert ha egyik gyöngülni kezd, az magával hozza a többi hanyatlását is.

---

⁴⁷³ Fil. 4,8

⁴⁷⁴ 2. Pét. 1,5

⁴⁷⁵ 2. Pét. 1,3

⁴⁷⁶ Gal. 5,22-26, Ef. 5,25-32

⁴⁷⁷ Iz. 11,2

⁴⁷⁸ Mt. 5,3-11, Lk. 6, 20-22

Egy-egy bűnös tett gyengíti a természetes erényes magatartást, de nem szünteti meg, mert az erényt csak ellentétes cselekedet (vícium) olthatja ki. A szeretet az összes erény alapja és hordozója, benne érthető meg az erények összefüggése egymással. A megigazulás kegyelmével megkapjuk a belénk öntött erkölcsi erényeket, de nem gyakorlat, hanem képesség formájában. A belénk öntött (infúz erény) magát az erkölcsi cselekvést nem teszi könnyebbé, mert a kegyelem inkább a kötelességek jobb fölismerését biztosítja és kitartást ad az erények gyakorlására. A szeretet erényét minden halálos bűn kioltja, a hitet és a reményt azonban csak a megfelelő ellentétes bűnök sorozata.

Duns Scotus Aquinói Szent Tamással szemben az erkölcsi erényeket függetleníti az okosságtól, és inkább az akaratba helyezi őket. Annak alapján, hogy az erényeket a szeretet hordozza és emeli föl a természetfölötti rendbe, fölöslegesnek tartja, hogy külön belénk öntött erényekről beszéljünk.

A Trienti Zsinat Szent Pál tanítására támaszkodva tanítja, hogy a megigazulásban megkapjuk a három isteni erényt, a hitet, a reményt és a szeretetet.⁴⁷⁹

4. A XX. század második felének morálteológusai – a személyfogalom individualista leszűkítésétől tartva – bizonyos mértékben elfordultak a görög filozófusok rendszerét magába foglaló, hagyományos erénytantól, s az ember jobbításának egyetlen távlatát általánosabban, Krisztus követésében fogalmazták meg. A legújabb törekvések viszont azt mutatják, hogy a figyelem ismét az erények felé fordul. Az erénytan ugyanis nem akadály Krisztus követésének, csak tudatosítja a cselekvő alanyban az erkölcsiséget, márpedig a tudatosságra ma különösen is érzékeny az ember. Individualistává a személyt nem az erények ismerete teszi, hanem az önzése és a szeretetnélkülisége. Az erények könnyedséget, örömet és spontaneitást kölcsönöznek az erkölcsi tevékenységnek. A szabadságot képessé teszik legjobb lehetőségeinek megvalósítására, „starthelyzetet” teremtenek a jóra. Lehetővé teszik annak a lelki és erkölcsi személyiségnek a kialakulását, mely az idő múlásával újra meg újra kiállja a próbát. Határozottá tesznek a vállalt életterv megvalósítására. A jóval való lényegi rokonság ösztönyszerű erkölcsi biztonságot szül. Az erények ellenkezője, a viciumok bénító hatásának megtapasztalása állandó kihívást jelent.

---

⁴⁷⁹ Róm. 5,5

5. A keresztény lelkesítést a mai világ gyors változása arra készíti, hogy az erények etikájának olyan modelljét alakítsa ki, amely az életet a mai feltételek mellett is eredményessé teszi: hűség, szolidaritás, őszinteség, bizalom és remény a jövőben. Ugyanakkor a polgári erények segítenek kikerülni azt, hogy a hit a magánszférába szoruljon vissza.⁴⁸⁰

Az erény maradandó és erős készség a jó megtételére. A személy számára nem csupán a jó cselekedetek végrehajtását teszi lehetővé, hanem azt is, hogy önmaga legjavát adja. Az erényes ember minden testi és lelki erejével a jó felé törekszik; konkrét tetteiben azt keresi, azt választja. Az erényes élet célja az, hogy hasonlónak váljunk Istenhez.⁴⁸¹ Az emberi erények következetes magatartásformák, állandó készségek, az értelem és az akarat állapotoszerű tökéletességei, melyek a hit és az értelem szerint szabályozzák cselekedeteinket, rendezik szenvedélyeinket és cselekvésmódunkat. Az erények könnyedséget, önuralmat és örömet biztosítanak az erkölcsileg jó élethez. Erényes az, aki szabadon teszi a jót. Az erkölcsi erényeket emberi módon szerezzük meg. Az erkölcsileg jó cselekedetek gyümölcsei és csírái; minden emberi képességet fölkészítenek arra, hogy közösségre léphessenek az isteni szeretettel.⁴⁸²

5.1.1. Az isteni erények

Az emberi erények az isteni erényekben gyökereznek, amelyek az ember képességeit alkalmassá teszik arra, hogy részesedjenek az isteni természetben.⁴⁸³ Az isteni erények ugyanis közvetlenül Istenre irányulnak. A keresztényeket fölkészítik arra, hogy bensőséges kapcsolatban éljenek a Szentháromsággal.

Ezeknek az erényeknek forrása, oka és célja a háromságos egy Isten. Az isteni erények alapozzák meg, lelkesítik és határozzák meg a keresztény ember erkölcsi cselekvését. Formát adnak az összes erkölcsi erénynek, és éltetik őket. Isten önti az isteni erényeket a hívők lelkébe, hogy gyermekeiként tudjanak cselekedni és kiérdemeljék az örök életet. A Szentlélek jelenlétének és működésének zálogai az emberi képességekben. Három isteni erény van: a hit, a remény és a szeretet.⁴⁸⁴

---

⁴⁸⁰ I. DIÓS, *Magyar Katolikus Lexikon*, Budapest 1997, 232-233.

⁴⁸¹ NISSZAI SZENT GERGELY, *De beatitudinibus*, Oratio 1: Opera, Leiden 1992, 82.

⁴⁸² *A Katolikus Egyház Katekizmusa*, Budapest 2002, 480.

⁴⁸³ 2. Pt. 1,4.

⁴⁸⁴ *A Katolikus Egyház Katekizmusa*, Budapest 2002, 483.

5.1.1.1. A hit

A ma is használt hit szavunk a görög *pisztisz*, illetve a latin *fides* szóból származik. Általános értelemben az értelem készsége arra, hogy valakitől valamit a személy tekintélye miatt igaznak fogadjon el. Teológiai értelemben a kinyilatkoztatás tudatos elfogadása, isteni erény, mely által hiszünk Istenben és mindabban, amit nekünk mondott és kinyilatkoztatott, s amit az Egyház nekünk hinni előad, mert Isten maga az igazság.

A hit a hegymászó ember magatartásához hasonlítható, aki nekivág egy magas hegy megmászásának. A hegy lábánál állva nem látja a hegy csúcsát, mert az messze van, és felhő borítja. Ennek ellenére mégis elindul, mert vonzza őt a hegy és elfogadja azoknak az embereknek az elbeszélését, akik már megmászták a hegyet, és beszéltek neki annak páratlan szépségéről. A csúcs felé vezető úton az ilyen ember egyes döntéseit, cselekedeteit mindig a végső cél fogja motiválni. A hegymászás hasonlatát jól lehet alkalmazni az Isten felé törekvő ember életére. A keresztény hit is személyes tapasztalatra és mások tanúságtételére épül. A személyes tapasztalat a teljesség utáni vágyban és az élményekben mutatkozik meg.

Isten – a hegy – mint végtelen szépség és jóság vonz minden embert. Mivel azonban az embernek ezen az úton lehetnek nehézségei, megtorpanásai, ezért nagy szüksége van arra, hogy azoktól, akik ezt az utat már végigjárták vagy előtte járnak, segítséget kapjon.⁴⁸⁵

A bécsi Művészettörténeti Múzeumban található egy IX. században készült miniatúra, amely Ábrahám hitét próbálja érzékeltetni. Ábrahám üres, és nyitott kezekkel áll Isten előtt. Üres kezei kifejezik, hogy semmije nincs, de kész arra, hogy Isten ajándékát elfogadja. A művész az Ábrahámot megszólító Istent egy, a felhőkön átnyúló és utat mutató kézzel jeleníti meg. Ez a képbeli ábrázolás jól érzékelteti Isten természetfelettségét, de Istennek az ember felé megnyilvánuló tiszteletét is. Isten útmutatása nem kényszerítő jellegű, meghagyja az ember szabadságát. A hit válasz Isten önközlő szeretetére.⁴⁸⁶

---

⁴⁸⁵ F. BERAN, *A keresztény erkölcs alapjai*, Budapest 1999, 116.

⁴⁸⁶ IBID, 117.

A hit a mi „igen”-ünk Istennek, aki kinyilatkoztatja önmagát, aki bemutatja nekünk magát és szól hozzánk. A „hinni” ige, és a „hit” főnév gyakran visszatérnek az Újszövetségben.⁴⁸⁷

Mindenekelőtt azért kell hinnünk, mert Isten a tévedhetetlen igazság és ez az Isten-igazság szól hozzánk, jeleket adott nekünk, amelyek arra hívnak minket, hogy felismerjük kinyilatkoztatását. Az üdvösség egész története, Jézus egész élete – tanítása, csodái, jövendölései, halála és feltámadása – , s az Egyház egész élete tanúsítják, hogy Isten szól. Amikor elfogadjuk a meghívást, hogy hiszünk neki, hitvallást teszünk magában az isteni igazságban, az Isten igazságában. Hitünk alapja tehát Istenben van.⁴⁸⁸

Az Ószövetség úgy jellemzi a hitet, mint Istentől függő életet, mint elkötelezettséget Isten előtt, aki a kinyilatkoztatásban irányt szab az egyén és a közösség életének, és engedelmisséget követel. Az ószövetségi nép nem terjesztette a vallását, ezért a hit elméleti fogalmát nem is dolgozták ki és nem is sokat beszéltek róla. A hit héber szava – *heamin* – annyit jelent, mint igent mondani Istennek. Az engedelmes hit első példája Ábrahám.⁴⁸⁹ Az Egyiptomból való szabadulás erősíti a Jahvéba vetett bizalmat, de a zúgolódás egyben a hitnek a visszavonása is.⁴⁹⁰ A hívő magatartást még ilyen szavakkal fejezik ki: bízni, állhatatosnak lenni, remélni, Istenre hagyatkozni, a teremtmény iránti hamis bizakodást kipellengérezni. Izajás a hit prófétája, mert tanítja, hogy a „rejtőző Istenben” a veszély idején is hinni kell, és ezzel már az eszkatologikus reményt is táplálja.⁴⁹¹ A későbbi korban a hit kifejezését a törvény aprólékos megtartásában látták. A hellénista környezettel szemben szükség volt a hit megvallására, s ekkor lett a „*Halljad Izrael...*” kezdetű felszólítás a legfontosabb hittétel.⁴⁹²

Az Újszövetségben Jézusnál a hit formailag az Istennel fennálló kapcsolat teljessége. Benne van az elfogadás, az engedelmisség, a bizalom és a remény a mindennél nagyobb, segítő és szabadító Isten iránt. Jézus ilyen hitet követel gyógyításainál.⁴⁹³

---

⁴⁸⁷ C. M. MARTINI, *Az erények*, Budapest 1998, 37.

⁴⁸⁸ IBID, 38.

⁴⁸⁹ Ter. 15,6

⁴⁹⁰ Szám. 14,11; 20,12; Zsolt 78,22

⁴⁹¹ Iz. 8,17, 33,2

⁴⁹² MTörv. 6,4-7

⁴⁹³ Mk. 2,5; 5,34; 9,23; 10,52

Rámutat az élő hit erejére: a hívőnek az is lehetséges lesz, ami lehetetlennek látszik, s a kérő ima meghallgatásának a feltétele is a hit.⁴⁹⁴ A hit tartalmát illetően megköveteli, hogy ismerjék el az ő küldetésének messiási jellegét. Márk szerint személyét addig homályban akarja tartani, amíg kitisztul előttük igazi messiási szerepe.

A hitetlen falvakat és városokat ostromozza és a tanítványoktól is kifejezett hitet követel.⁴⁹⁵ Egész tanításának összefoglalása az, hogy hinni kell az evangéliumban.⁴⁹⁶

Az első keresztények úgy tekintik magukat, mint akik hisznek az Úrban, Jézus Krisztusban. Az Egyházba való belépés az apostoli tanítás elfogadásával kezdődik: aki hisz és megkeresztelkedik.⁴⁹⁷ Pál apostol már teológiailag is megvilágítja: az üdvösségre a Krisztusba vetett hit vezet, nem a mózesi törvény, az ember Isten kegyelméből üdvözül, nem saját ereje és teljesítménye folytán. Ez vonatkozik zsidókra és pogányokra egyaránt. A megigazuláshoz szükséges a Jézus Krisztusba vetett hit, s a keresztség a vele való azonosulást fejezi ki. Az ilyen újjászületést a hívő erkölcsi életének is követnie kell.⁴⁹⁸ A hitnek a szeretetben kell hatékonnyá válni⁴⁹⁹, sőt ebben a korban az elméleti és a gyakorlati hitet is szembe állítják egymással.⁵⁰⁰ A hit a keresztséggel együtt új, természetfölötti létrendbe emel: beöltöztet Krisztusba,⁵⁰¹ Jézus a hitet nevezi meg mint alapot arra, hogy Isten ajándékait megkapjuk.⁵⁰² Aki őbenne hisz, annak örök élete van.⁵⁰³ Jézus a szeretet döntő fontosságát is kiemeli⁵⁰⁴, s megbélyegzi a hitetlenséget.⁵⁰⁵

Dogmatikailag a Szent Ágostont megelőző teológusok inkább a hit tartalmáról beszéltek, és nem válaszoltak a hitre mint cselekedetre. A hit lényegében megismerés, de nem lehet elválasztani az egész személy magatartásától. Ágoston a hit ésszerűségét a hagyománynak megfelelően hangoztatta. A keresztény ember azt hiszi, amiről meggyőződött, hogy hinnie kell.

---

⁴⁹⁴ Mk. 9,23; 11,23

⁴⁹⁵ Mt. 11,20; 23,37; Lk. 12,8

⁴⁹⁶ Mk. 1,15

⁴⁹⁷ Mk. 16,16

⁴⁹⁸ Róm. 6.

⁴⁹⁹ Gal. 5,6

⁵⁰⁰ Jak. 2,14-26

⁵⁰¹ Gal. 5,6; 1 Kor. 5,17

⁵⁰² Jn. 6,39

⁵⁰³ Jn. 3,16; 5,24; 6,40; 8,51; 11,25

⁵⁰⁴ Jn. 17,26

⁵⁰⁵ Jn. 6,65

Az élő hittel szembeállította a holt hitet, amelyből hiányzik a szeretet. A pelagiánusokkal szemben tanította, hogy a hit kezdetéhez is szükséges a kegyelem. Ez volt az álláspontja az orangei zsinatnak is a szemipelagiánusokkal szemben.

A középkorban Szent Tamás a vallásos megismerés kifejtésénél segítségül vette Arisztotelész ismeretelméletét. Őt elsősorban nem a kritikai kérdések érdekelték, hanem a hit mint teológiai erény és mint az örök élet kezdete, mint a színelátás, istenlátás előrevett hasonlata. Istennek a hitben való közreműködése nem merül ki a kinyilatkoztatásban, hanem belső kegyelmet is ad az elfogadásra. A hitben az akaratnak is szerepe van, hiszen a hit titkai nem áttekinthetők, csak Isten tekintélye miatt fogadjuk el őket. A kegyelem benne van a hihetőség meglátásában is. Aki hisz, annak megvan az indítóoka a hitre. Ilyen indítóok lehet a csoda vagy a belső megvilágosodás.

A trienti zsinat a protestánsok hitfogalmával szemben világosan kifejtette a katolikus felfogást. Elsősorban értelmi tevékenységnek nevezte, amelyben benne van az Isten előtti meghódolás és a kinyilatkoztatott tanítás igazságának elfogadása. Ez a hit a remény és szeretet tettei nélkül még nem eleven, de megvan a szerepe a megigazulásban, mert a megigazulás ilyen hittel kezdődik. A hit és a megigazulás közötti kapcsolat nem olyan erős, hogy az utóbbival együtt a hit is elveszne.

A XIX. században elsősorban fundamentális teológiai kérdések merültek fel. Az Egyház védte az értelem jogát a fideistákkal szemben, figyelmet szenteltek a hihetőség kimutatásának, de egyúttal védték a hit természetfölöttiségét is a racionalistákkal szemben.

Az I. Vatikáni Zsinat szerint is a hit az üdvösség kezdete, olyan természetfölötti erény, amellyel Isten kegyelmének ösztönzésére és segítségével elfogadjuk, hogy amit Isten kinyilatkoztatott, az igaz, nem azért, mert értelmünk természetes fényével átlátjuk igazságát, hanem a kinyilatkoztató Isten tekintélye miatt, aki nem tévedhet és nem ejt tévedésbe. Amikor rendszerezve beszélünk a hitről, ahogy azt a zsinat körülírta, azon érthetjük a hit egyéni aktusát is, meg az állandó magatartást is mint erényt. Ha úgy tekintjük, mint az értelem megismerő aktusát, akkor tudni kell, hogy mindig van benne valami homály, hiszen tanúskodásból fogadjuk el igazságát, és így megmarad a kételkedés lehetősége. Amikor elsősorban értelmi aktusnak mondjuk, akkor sem szabad azt kiszakítani a keresztény ember Istenhez való személyes kapcsolatából.

A hit hordozója a kinyilatkoztató és üdvözítő Isten által megszólított ember, a tárgya maga a kitáruló és közeledő Isten: hiszem az Istent. Isten kinyilatkoztató tettét sem szabad elválasztani az üdvösségre vezető hatásának egészétől. Csak így mondhatjuk a hitet a színelátás valamilyen kezdetének, előképének. A hit utal a végső célra, a kegyelemre, Krisztusra és a Szentháromságra, tárgya pedig az objektív kinyilatkoztatott igazság. Igaznak kell tartanunk mindazt, amiért Isten a tekintélyét latba vetette. Megkülönböztetjük a formálisan és burkoltan, azaz gyökerükben kinyilatkoztatott igazságokat. Az előbbiek azok, amelyek kiolvashatóan benne vannak az Isten szavában, amelyeket a Szentírás és a hagyomány megőrzött és nem csak más igazságok közbejöttével lehet azokat kikövetkeztetni. A formálisan kinyilatkoztatott igazság nem mindig kifejezett, hanem el lehet rejtve más igazságok összefüggésében, és az egyházi tanítóhivatal csak szerves dogmafejlődés által ismerte fel és fogalmazta meg. A formálisan kinyilatkoztatott igazságok elfogadását isteni hitnek – *fides divina* – mondjuk, s ha ezt az Egyház hivatalosan tanítja, akkor isteni és katolikus hitről beszélünk.

A II. Vatikáni Zsinat utáni perszonalista gondolkodásmód, a kinyilatkoztatás alapján úgy mutatja be Istent, mint személy – *persona* – aki ma is megszólítja az embert, és választ vár tőle.⁵⁰⁶

Joseph Ratzinger így fogalmazza meg a hitet: Hiszek, ez azt jelenti, „*hogy bizalommal állok arra az alapra, amely hordozni tud, éppen nem azért, mintha én készítettem volna magamnak vagy kiszámítottam volna a teherbírását, hanem ellenkezőleg, mert nem az én művem, és nem tudom számításokkal ellenőrizni.*”⁵⁰⁷

A hit tartalmát, vagyis a hitigazságokat nemcsak külső egység fogja egybe, vagyis az, hogy a kinyilatkoztatásból valók, hanem megvan a belső egységük is, hiszen végső fokon mind a felénk forduló Istenről beszélnek. Minden hittitok, dogma a Szentháromság és a megtestesülés, s így ráirányul Isten végső színelátására, amelyet megígért. Ezért mondta már szent Tamás, hogy a hit a színelátás kezdete. Tehát a hit nem merülhet ki a tételek tudásában és elfogadásában, hanem a személyes Istenre kell irányulnia. A hit formai szempontja – *objectum formale* –, vagyis a motívuma, ami miatt igaznak fogadom el a tételt, nem más, mint a kinyilatkoztató Isten tekintélye. Ez különbözteti meg a hitet a belátott tudástól, ahol a motívum a belső bizonyosság. Isten tekintélyén értjük tévedhetetlen tudását és szentségből fakadó őszinteségét.

---

⁵⁰⁶ F. BÖCKLE, *A moráleteológia alapfogalmai*, Bécs 1975, 25.

⁵⁰⁷ J. RATZINGER, *A keresztény hit alapjai*, 37.

A hit indítékától meg kell különböztetni a hihetőség indítékát, amely abban áll, hogy ez a tétel valóban benne van a kinyilatkoztatásban, s ezért lehet elfogadni.

A hit lényeges jegyeiként felsoroljuk természetfölöttiségét, amely abban áll, hogy a hitbeli beleegyezés a kegyelem ösztönző és megvilágosító hatása alatt jön létre, továbbá az ésszerűségét, ami abban áll, hogy bár a hit misztériumot fejez ki s így túlszárnyalja az értelem képességét, de nem ellentétes az értelemmel.

A hit a világfölötti végtelen Isten létgazdagságának a kifejezése, azért abban mindig több van, mint ami világunkban megvalósítható és áttekinthető; a hit egyúttal szabad beleegyezés. A hitigazság nem úgy kényszeríti az értelmet a beleegyezésre, mint az átlátszó természetes igazság, például egy matematikai tétel. A hitnél azért egyezem bele, mert látom, hogy emberi módon megtehetem, mivel Isten előtt állok, meg is kell tennem. A hitigazságot csak az látja meg, aki meg is akarja látni. Azért akarja látni, mert tudja, hogy ebben a dologban csak Isten világosíthat fel. Az értelmi beleegyezés az akarat szabad hozzájárulásával jön létre. A hit aktusának sajátosságaihoz tartozik még az, hogy egyszerre bizonyosságot ad és meghagyja a homályt, érezzük a szilárdságot, de megmarad a kételkedés lehetősége; természete szerint az egész isteni kinyilatkoztatásra vonatkozik és követeli a mindvégig való kitartást, hiszen Isten tekintélye, amely az igazságot biztosítja, nem változik.

A keresztény erkölcsstanban a hit erény, melyet a trienti zsinat tanítása szerint a megigazulásban kapunk a reménnyel és a szeretettel együtt mint a megszentelő kegyelem hatását. A hit erénye olyan készség, melyből állandóan folynak a hit aktusai. A hitről, reményről és szeretetről mint belénk öntött erényekről főleg Pál apostol beszél.⁵⁰⁸ A hit alapvető erény, amihez a teljességet a remény és főleg a szeretet adja meg. A hittel az ember szabadon Istenre bízva teljes önmagát. A vallásosságnak a hitre kell épülni. Erkölcsi kötelességeinket is a hitből ismerjük meg, mint ahogy a hit mutat rá arra is, hogy a kegyelem által Krisztus létmódjában részesedünk. A természettörvényből fakadó kötelességeket is a hit tisztázza, ezért a természetes humanizmus és a hitből fakadó vallásosság között tárgyilag nem lehet összeütközés.

A hit szükséges az üdvösségre. A szükségesség a dolog természetéből folyik, nem Isten parancsából. Istent meg kell ismerni és el kell fogadni a kinyilatkoztatását.

Ez csak azokra vonatkozik, akiknek felajánlják a hitbeli tanítást, tehát van módjuk a hittel találkozni, hiszen a hit hallásból fakad.⁵⁰⁹

---

⁵⁰⁸ 1 Kor 13,13; 1 Tesz 1,3

⁵⁰⁹ Róm 10,17

A Mt 28,19 alapján fennáll az isteni parancs, hogy a hívők az evangéliumi tanítás lényegét megismerjék és magukévá tegyék.

A hit erénye azt is feltételezi, hogy a keresztény ember életében többször kifejezze belső hitét, ez a hitvallás. Gyakorlatilag ez megtörténik a Hiszekegy liturgikus és magánjellegű elimádkozásával. Meg kell vallani a hitet akkor, ha elhallgatása hittagadásnak, a vallás kigúnyolásának, Isten megvetésének vagy botránynak számítana.⁵¹⁰

A hit Isten ajándéka, egy Tőle belénk öntött természetfölötti erény. Ehhez a hithez szükség van Isten megelőző, segítő kegyelmére és a Szentlélek belső segítségére, aki az ember szívét megindítja és Istenhez téríti, az értelem szemét megnyitja, és mindenkinek megadja az igazság elfogadásának és hitének édességét.⁵¹¹ Hinni nem lehet másként, csak a Szentlélek kegyelme és belső segítségei által, de nem kevésbé igaz, hogy a hit igazi emberi cselekedet. Sem az ember szabadságának, sem értelmének nem mond ellent hinni Istenben és ragaszkodni a tőle kapott kinyilatkoztatott igazságokhoz. A hitben az emberi értelem és akarat együttműködik az isteni kegyelemmel: „A hit az isteni igazsággal egyetértő értelem aktusa a kegyelem által Istentől indított akarat parancsára.”⁵¹²

A hit biztos, biztosabb minden emberi megismerésnél, mert Isten ígéjére alapszik, aki képtelen hazudni.

A hit keresi a megértést⁵¹³: a hit természetéhez tartozik, hogy a hívő jobban meg akarja ismerni azt, akiben hisz, és jobban meg akarja érteni azt, amit az kinyilatkoztatott; ezután a mélyebb megismerés nagyobb hitet hoz magával, melyet a szeretet egyre jobban izzít. A hit kegyelme megnyitja a szív szemeit⁵¹⁴ azok eleven megértésére, melyeket a kinyilatkoztatás tartalmaz, tudniillik Isten terve és a hit misztériumainak egészének, ezek egymás közötti és a kinyilatkoztatott misztérium középpontjával, Krisztussal való összefüggéseinek megértésére.⁵¹⁵

---

⁵¹⁰ I. DIÓS, *Magyar Katolikus Lexikon*, Budapest 1998, 863-866.

⁵¹¹ DV 5.

⁵¹² AQUINÓI SZENT TAMÁS, *Summa Theologiae II-II*, 2,9

⁵¹³ SZENT ANZELM, *Proslogion*, Edinburgh 1946, 94.

⁵¹⁴ Ef 1,18

⁵¹⁵ *A katolikus egyház katekizmusa*, Budapest 2002, 55-56.

Hogy minél tökéletesebbé váljon a kinyilatkoztatás megértése, a Szentlélek folyton tökéletesíti hitünket ajándékai által.⁵¹⁶ Szent Ágoston mondta: „*érts, hogy hiess, higgy, hogy megérthess*”.⁵¹⁷

Ahhoz, hogy a hit válasza emberi legyen, lényeges, hogy az ember hitével szabadon válaszoljon Istennek; ezért akarata ellenére senkit sem szabad kényszeríteni a hit elfogadására. A hit aktusa ugyanis természete szerint szándékos tett.⁵¹⁸

A hit személyes cselekedet: az ember szabad válasza az önmagát kinyilatkoztató Isten kezdeményezésére. A hit azonban nem magányos aktus. Senki sem képes egyedül hinni, mint ahogy egyedül élni sem képes. Senki sem önmagának adja a hitet, mint ahogy az életet sem adja önmagának. A hívő másoktól kapta a hitet és tovább kell adnia másoknak. Jézus és az emberek iránti szeretetünk sürget, hogy beszéljünk a hitünkről másoknak. Minden hívő egy láncszem a hívők láncolatában. Nem tudok hinni, ha nem hat át mások hite, és hitemmel nem hatom át mások hitét.⁵¹⁹

A hit erényének hősi mértékét az Egyház természetesen csak a külső cselekedetektől ítélni lehet, melyek által a boldoggá avatandó hitét megvallotta: a parancsolatok pontos betartása, az imádságnak rendkívüli buzgósága, a szentségekhez való gyakori járulás – papnál a szentmise végzésének módja - , engedelmesség az Egyház és a pápa iránt hitbeli dolgokban, a hitterjesztés terén való működés, vagy annak vágya, a szentek tisztelete, a bűntől való irtózás, s az őszinte bűnbánat, az Isten akaratában való megnyugvás, türelem a szenvedésben, alázat s önmegtagadás: ezek képezhetik bizonyítékát a hit hősi mértékének. A vizsgálatnak tehát mindezekre ki kell terjednie. A vizsgálat még arra is kiterjed, hogy a jelölt a szenteket különösen tisztelte-e. Prosper Lambertini hitvédő egy boldoggáavatási ügyben azt az ellenvetést tette, hogy az illető Savonarolához, mint szenthez imádkozott. XIII. Benedek (1724-1730) pápa azonban kimondta, hogy – anélkül, hogy Savonarola elítéltetésének jogos vagy jogtalan voltáról döntenie akarna – ez a boldoggá avatás ellen nem lehet érv, mert bizonyos, hogy Savonarolát sokan (például Néri Szent Fülöp is) szentnek tartották.⁵²⁰

---

⁵¹⁶ DV. 5.

⁵¹⁷ SZENT ÁGOSTON, *Sermo* 43, 7, 9; CCL 41,512 (PL 38,258)

⁵¹⁸ DV. 10.

⁵¹⁹ I. DIÓS, *A katolikus egyház katekizmusa*, Budapest 2002, 59.

⁵²⁰ E. HUSZÁR, *A szentéavatás*, Budapest 1911, 24-25.

5.1.1.2. A remény

A remény isteni erény, mellyel bizalmunkat Krisztus ígéreteibe vetve, és nem a saját erőnkre, hanem a Szentlélek segítségére és kegyelmére támaszkodva törekszünk a mennyek országára és az örök életre, mint boldogságunkra.⁵²¹ A remény ellentétben a véges erkölcsi értékekre irányuló erkölcsi erényekkel, isteni erény. Ez azt jelenti, hogy – együtt a hittel és a szeretettel – közvetlenül érinti Istenhez fűződő kapcsolatunkat.⁵²²

Ha a filozófiai rendszereket vagy a vallásokat nézzük, felfedezhetjük, hogy azok a felfogások is, amelyek elvileg tagadják a személyes Istent vagy a természetfeletti létét, sokat foglalkoznak a remény problémájával. Ennek az az oka, hogy a szenvedés és a halál megkérdőjelezi az egész élet értelmét. Mindenki felvetődhet ugyanis a kérdés, hogy vajon az önmagát és környezetét gazdagítani akaró ember nem csupán egy tragikus hős-e, aki a végén mindent elveszít?⁵²³ A világvallások különböző módon válaszolnak erre a kérdésre. Vannak olyan vallások, amelyek azt állítják, hogy a lélek a halál után tovább él, (pl.: az egyiptomi, perzsa, görög, római vallások) és vannak olyan vallások, amelyek pedig a lélekvándorlást hirdetik, tehát hogy a lélek új testben folytatja földi életét (pl.: hinduizmus, kínai univerzalizmus).⁵²⁴

A remény Istentől ered, fentről, teológiai erény, amelynek eredete nem földi. Nem a mi életünkötől, számításainktól, előrelátásunktól, statisztikáinktól, vagy vizsgálódásainktól növekszik ugyanis, hanem az Úr ajándékozta nekünk. Remélni tehát azt jelenti, hogy teljes egészében Isten kezére hagyatkozunk, aki megszüli, táplálja, növeli, megerősíti bennünk az erényt.⁵²⁵

A remény a héber *tikvah*, a görög *elpisz*, a latin *spes* szóból származik. Általános értelemben az akarat válaszát jelenti egy olyan, az értelem által meglátott jóra, amelynek elérése nem csak tőlünk függ; szeretnénk birtokba venni, és bízunk abban, hogy a szükséges segítséggel a vágyott célt elérjük. A remény ellentéte a félelem, Czuczor szerint ezt jelzi a magyar szó, amely a remeg igéből született.

---

⁵²¹ I. DIÓS, *A Katolikus Egyház Katekizmusa*, Budapest 2002, 484.

⁵²² K. RAHNER, *Hit, remény, szeretet*, Budapest 1991, 364.

⁵²³ F. BERAN, *A keresztény erkölcs alapjai*, Budapest 1999, 122.

⁵²⁴ H. V. GLASENAPP, *Az öt világvallás*, Budapest 1981, 68.

⁵²⁵ C. M. MARTINI, *Az erények*, Budapest 1998, 44.

Teológiai értelemben erény, mely készségessé teszi akaratunkat arra, hogy megtéve mindent, ami üdvösségünkhöz szükséges, bizalommal várjuk Isten segítségét, mellyel eljuttat természetfölötti végső célunkhoz, Önmagához. E sajátos tárgya miatt a remény az isteni erények egyike, és szorosan összefügg a hittel és a szeretettel.

Hiánya a reménytelenség, végső formája a kétségbeesés, esztelen túlzása pedig a vakmerő bizakodás.

A remény jelentheti azt a jót (tárgyat) is amelyre az akarat aktusa és erénye irányul, s az üdvtörténetben isteni ígérekben és meghívásokban ismerhető meg.

Az Ószövetségben a *tikvah* mindig valami jót jelent, illetve az eléréséhez szükséges isteni segítséget. Igen nagy szerepe volt az életben, hiszen az Ószövetség a szövetség vallása volt, melyhez bizonyos ígérek kapcsolódtak. Ezért a remény mint erény Jahve oltalmának és áldásának, a szövetséghez kötődő ígérek teljesedésének bizakodó várása, és szorosan összetartozik a hittel, amellyel olykor együtt szerepel.⁵²⁶

A választott népet tekintve a remény tárgya kezdetben az ígért földje⁵²⁷, a honfoglalás után a jólét és a veszedelmektől való szabadulás, az Úr napja⁵²⁸, mely a minden bajtól való szabadulást és az örökké tartó boldogság idejének kezdetét jelentette számukra. A próféták küzdöttek a nép e vakmerő elképzelése ellen, mert Izrael a bűneiért nem áldást, hanem átkot érdemelt. A büntetések idején a próféták a megváltásnak és Izrael újjászületésének reményét is élesztgették, legalább egy maradék számára. Izrael, majd Júda pusztulása után a megújulásba vetett remény Jeremiás⁵²⁹, Ezekiel⁵³⁰ és Izajás⁵³¹ jövődöléseiben érte el a tetőpontját: Izrael új és örök szövetség jegyében születik újjá, Jahve véglegesen elfoglalja Izrael trónját, sőt királya lesz az egész világnak. Ezzel a messiásvárással a remény Izraelben eszkatológikus jelleget öltött.

Az egyes embereket tekintve csak az élőnek van némi reménye⁵³², a halállal mindennek vége⁵³³; akit utolér a sors keze, az olyan már, mint a halott, akinek nincs reménye.⁵³⁴

---

⁵²⁶ Zsolt 78,22

⁵²⁷ Ter 15,7; 17,8; Kiv 3,8.17; 6,4; MTörv 1,8

⁵²⁸ Ám 5,18

⁵²⁹ Jer 31,31-34; 32,38

⁵³⁰ Ez 16,59-63; 36,25-28

⁵³¹ Iz 55,3; 49,8; 61,8

⁵³² Préd 9,4

⁵³³ Jób 6,11; 7,6; Siral 3,18

⁵³⁴ Jób 17,15; Iz 38,18; Ez 37,11

Az igaznak azonban mégis van egy utolsó reménye és ezáltal jövője is⁵³⁵, olyan remény, amely nem hiúsulhat meg, mert Istenbe vetett remény, aki oltalmazza a benne bízókat.⁵³⁶

Ezért az igaz ember Jahvét nevezheti reményének.⁵³⁷ A remény nem fér össze a szorongással és az aggodalommal.⁵³⁸, de az istenfélelmet magában foglalja.⁵³⁹ Az igaz ember, mindenekelőtt a szegény és az elnyomott, szükségében teljes bizalommal remél Isten segítségében⁵⁴⁰ és igazságosságában⁵⁴¹, a bűnbánó bűnös reméli bűnei bocsánatát.⁵⁴² A remény végső kilátásai⁵⁴³ úgy erősödnek, ahogy közeledik az üdvösség története Jézus születése felé: a bölcs reméli a halhatatlanságot⁵⁴⁴, a feltámadást a halottak közül⁵⁴⁵, az Istennél rá váró üdvösséget⁵⁴⁶, ezzel szemben a gonosznak nincs reménye, vagy csak hiú, csalóka reménye van.⁵⁴⁷

Az Újszövetségben a remény szó a szinoptikus evangéliumokban nem fordul elő, viszont Jézus tanítása tele van a remény végső tárgyával: Isten országával⁵⁴⁸, mely lényege szerint eszkatologikus⁵⁴⁹, de Jézus személyében már hathatósan jelen van.⁵⁵⁰

A szegényeknek, alázatosoknak, üldözötteknek ígéri Jézus országa javainak birtoklását, azoknak, akik minden reményüket Istenbe vetik⁵⁵¹, a hegyi beszéd reményük beteljesedését ígéri nekik. Jézus egyik legkifejezőbb példabeszéde a reményről az volt, amikor Isten országát a mustármaghoz hasonlította.⁵⁵² E hasonlattal, amelyet a biblikusok „kontraszt hasonlatnak” neveznek, azt akarta jelezni, hogy Isten Országa kicsiny, de később naggyá fog válni.⁵⁵³

---

⁵³⁵ Péld 23,18; 24,14

⁵³⁶ Zsolt 28,7; 25,2; 31,7; 119,116

⁵³⁷ Zsolt 71,5

⁵³⁸ Zsolt 46,3; Péld 28,1; Iz 7,4; 12,2

⁵³⁹ Zsolt 33,18; 40,4; Péld 23,17; Iz 33,18

⁵⁴⁰ Zsolt 13,6; 33,18.22; 119,81

⁵⁴¹ Zsolt 9,19; 10,17; 12,6.8; 72,2.6; 94,15

⁵⁴² Zsolt 51,9; 130,1-8

⁵⁴³ Zsolt 16,10; 17,15; Iz 51,5; Jer 29,11

⁵⁴⁴ Bölcs 3,4

⁵⁴⁵ 2Mak 7,11.14.20

⁵⁴⁶ 2Mak 11,7

⁵⁴⁷ 2Mak 7,34; Bölcs 5,14; 16,29; 3,11

⁵⁴⁸ Mt 4,17.23; Lk 4,43

⁵⁴⁹ Mt 5,3.10.12,19; Mk 9,42.47; 10,23; 12,25

⁵⁵⁰ Mt 12,28; Lk 7,28; 16,16

⁵⁵¹ Mt 5,3-12

⁵⁵² Mk 4,30

⁵⁵³ Z. DÓKA, *Márk evangéliuma*, Budapest 1996, 92.

A Szentírásban található csodaelbeszélések azt jelzik, hogy Isten országa végérvényesen közöttünk van, „betört a világunkba, és ez a remény jele a világ számára.”⁵⁵⁴

Szent Pál a reményt annak bizalommal és türelemmel való várásaként állítja elénk, amit nem látunk.⁵⁵⁵ A remény mint erény az eljövendő javak várását éppúgy magában foglalja, mint a bizalmat és a türelmet a várakozás során. Ez a három szempont soha nem válik külön, ha olykor a bizalom⁵⁵⁶ vagy a türelmes várakozás⁵⁵⁷ kap is nagyobb hangsúlyt. Ez az új remény Jézus Krisztus művén, a megváltáson alapul. A keresztény, aki a Lélek szerint él⁵⁵⁸, aki már birtokában van a Léleknek, birtokolja az üdvösség javait, vagyis kiszabadult a bűn és a test rabszolgaságából⁵⁵⁹ és eljutott az istengyermekségre, joga van az örökségre⁵⁶⁰, részesült a megigazulás ajándékában⁵⁶¹, ami feltétele az életnek⁵⁶², a megdicsőülésnek.⁵⁶³

A remény lelkünk erős és szilárd horgonya⁵⁶⁴, az Istenre irányul⁵⁶⁵, aki hűséges⁵⁶⁶, és Krisztusra épül⁵⁶⁷, aki a keresztények reménye⁵⁶⁸, a keresztények megdicsőülésének reménye.⁵⁶⁹ Ezért a keresztényeket nem csalja meg a reményük⁵⁷⁰, a keresztények reménye öröm⁵⁷¹ illetve bizalom⁵⁷² forrása, és dicsekvéshez szolgál indítékul.⁵⁷³ A hittel és a szeretettel, melyekkel szorosan összetartozik⁵⁷⁴, a keresztény belső életének fő pillére⁵⁷⁵, jel⁵⁷⁶, mely által a keresztény különbözik azoktól, akiknek nincs reményük, azaz a pogányoktól.⁵⁷⁷

---

⁵⁵⁴ W. KASPER, *Jézus a Krisztus*, Budapest 1996, 105.

⁵⁵⁵ Róm 8,24; Zsid 11,1

⁵⁵⁶ 1Kor 15,19; 2Kor 1,10; 3,12; Fil 1,20; Zsid 3,6

⁵⁵⁷ Róm 5,4; 15,4; 1Tesz 1,3; 5,8

⁵⁵⁸ Róm 8,9

⁵⁵⁹ Róm 5,5; 8,2

⁵⁶⁰ Róm 8,14.17; Gal 4,6

⁵⁶¹ Róm 5,9.17

⁵⁶² Róm 5,10

⁵⁶³ Róm 8,30; 2Kor 3,18

⁵⁶⁴ Zsid 6,18-19

⁵⁶⁵ Róm 15,13; 1Tim 4,10; 1Pét 1,21

⁵⁶⁶ 1Kor 1,9; 1Tesz 5,24

⁵⁶⁷ 1Kor 15,19; Zsid 6,18

⁵⁶⁸ Kol 1,27; 1Tim 1,1

⁵⁶⁹ Kol 1,17

⁵⁷⁰ Róm 5,5

⁵⁷¹ Róm 12,12

⁵⁷² 2Kor 3,12

⁵⁷³ 2Kor 11,17; Róm 5,2; Zsid 3,6

⁵⁷⁴ 1Kor 13,13; Kol 1,4; 1Tesz 1,3; 6,8

⁵⁷⁵ Róm 15,13

⁵⁷⁶ 1Pt 3,15

⁵⁷⁷ Ef 2,12; 1Tesz 4,13

E remény tárgya nemcsak eljövendő, hanem láthatatlan és örök⁵⁷⁸, mindazon javak, melyek Isten országához tartoznak és melyek, miként maga az Isten országa is, egyszerre jelenvalók is, jövőbeliek is.⁵⁷⁹ Mert megváltásunk még reménybeli⁵⁸⁰, és arra várunk, hogy istengyermekségünk⁵⁸¹ és dicsőségünk⁵⁸² a jövőben teljesen megnyilvánuljon. Ezért reméli a keresztyén ember Isten országát⁵⁸³, Krisztus újra eljövetelét, a parúziát⁵⁸⁴, a feltámadást⁵⁸⁵, az örök életet⁵⁸⁶, a Krisztus dicsőségében való részesedést⁵⁸⁷ és az üdvösségnek az evangéliumban meghirdetett⁵⁸⁸ és a mennyben neki készített⁵⁸⁹ összes javait.

Szent János csak egyszer említi a reményt⁵⁹⁰, de az evangéliumban az örök életet nagyon hangsúlyozza, ami a remény fő tárgya. A Jelenések könyvében vigasztalni és erősíteni akar a végső győzelem reményével, melyet majd Krisztus Egyháza arat minden ellenségén.⁵⁹¹

Reményünk alapja az, hogy a történelem nem profán események véletlenszerű halmaza, hanem üdvösségtörténet, amelyben Isten megvalósítja tervét. A második Isteni Személy megtestesülésével Isten beletestesül az anyagba, és az egész anyagvilágot a beteljesedés felé viszi.⁵⁹²

A remény hősies mértékéhez az szükséges, hogy a boldoggá avatandó Istenhez oly rendkívüli bizalommal legyen, hogy az örök élet reményében mindent örömmel tűrjön, a jócselekedetekben semmi nehézségtől vissza ne riadjon, s a földieket csak annyiban keresse, amennyiben az örök életre vezethetnek. Például a remény hősies mértékének tekinthető, ha egy főrangú ifjú rangot, vagyont, földi kilátásokat otthagya, lebeszélésnek nem engedve, szigorú szerzetbe lép egyedül azért, hogy Istennek szolgáljon. A remény hősies mértékének tekinthető, ha örömmel készül a halálra, hogy Istennel egyesüljön.⁵⁹³

---

⁵⁷⁸ 2Kor 4,18

⁵⁷⁹ Róm 8,24

⁵⁸⁰ Uo.

⁵⁸¹ Róm 8,19; Gal 5,5

⁵⁸² Róm 8,18; 5,2; 2Kor 4,17

⁵⁸³ 1Kor 6,9; 15,50; Gal 5,21

⁵⁸⁴ 1Kor 1,6; Fil 3,21; 1Tesz 1,3.10; Zsid 9,28; Jak 5,7

⁵⁸⁵ 1Tesz 1,3.10

⁵⁸⁶ Tit 1,2; 3,7

⁵⁸⁷ Róm 8,17; 2Kor 3,18; Fil 3,20

⁵⁸⁸ Kol 1,23

⁵⁸⁹ Kol 1,5; Zsid 1,8; 1Pt 1,4

⁵⁹⁰ 1jn 3,3

⁵⁹¹ I. DIÓS, *Magyar katolikus lexikon*, Budapest 2006, 550-552.

⁵⁹² T. D. CHARDIN, *Az anyag szíve*, in. *Út az Ómega felé*, Budapest 1980, 629.

⁵⁹³ E. HUSZÁR, *A szentéavatás*, Budapest 1911, 25-26.

„Reménykedj, lelkem, reménykedj. Nem ismered sem a napot, sem az órát. Virrassz éberen, hiszen minden igen gyorsan múlik, jóllehet türelmetlenséged kétséssé teszi azt, ami biztos, hosszúvá az időt, ami rövid. Gondolj arra, hogy minél inkább harcolsz, annál inkább bizonyítod Isten iránti szeretetedet, és annál inkább fogsz örvideni egy napon majd Szerelmeddel, véget nem érő boldogságban és elragadtatásban.”⁵⁹⁴

5.1.1.3. A szeretet

A szeretet az az isteni erény, amellyel Istent önmagáért mindenkinek felett szeretjük, felebarátunkat pedig úgy szeretjük, mint önmagunkat, Isten szeretetéért.⁵⁹⁵

A szeretetet nem lehet meghatározni, nem lehet pontosan körülírni. Akkor ébred, ha az ember lelke legmélyéből cselekszik, ezért csak az ismeri, aki „megcselekszi”. Ez azonban nem jelenti azt, hogy általános fogalmat sem alkotunk róla, már csak azért sem, mert azt olvassuk, hogy a parancsok és előírások teljessége az, ha valaki teljesíti az Isten iránti szeretet kötelességét.⁵⁹⁶

A szeretet keresztény fogalmának az alapja egyedül az isteni szeretet üzenete Jézus Krisztusban.⁵⁹⁷

A szeretet az az erény, amely készségezzé tesz önmagunk és a másik ember – lelki, fizikai, anyagi – javainak szolgálatára. Az egyházatyáknál a hittel és a reménnyel együtt isteni, természetfölötti erény, mellyel mindent és mindenkit Istenért és Istenben szeretünk. Aquinói Szent Tamás szerint a szeretet az összes erény alapja és hordozója, benne érthető meg az erények összefüggése egymással: a szeretet mint isteni erény emeli az összes többi erényt természetfölötti szintre. A szeretetet a halálos bűn gyengíti, a szentgyónás visszaállítja a lélek szeretetképességét.

---

⁵⁹⁴ NAGY SZENT TERÉZ, *Exclamations del alma a Diós*, 15,3, Burgos 1917, 290.

⁵⁹⁵ I. DIÓS, *A Katolikus Egyház Katekizmusa*, Budapest 2002, 485.

⁵⁹⁶ K. RAHNER, *Hit, szeretet, remény*, Budapest 1991, 202.

⁵⁹⁷ C. M. MARTINI, *Az erények*, Budapest 1998, 49.

Az Ószövetségben a szeretet tárgya lehet konkrét dolog⁵⁹⁸, vagy elvont fogalom: igazság⁵⁹⁹, a jó vagy a rossz.⁶⁰⁰ Az *ahab* szó utalhat kedvelésre, előnyben részesítésre⁶⁰¹, szerelemre⁶⁰², a házastársak egymás iránti szeretetére⁶⁰³, az atyai szeretetre⁶⁰⁴, a barátságra⁶⁰⁵ és a felebaráti szeretetre is.⁶⁰⁶ A felebaráti szeretet parancsa Izrael népének és az Izraelben élő idegennek szól, s nem merül ki a külső szolgálatkészségben – mint a Kiv 23,4-ben – hanem jóakaratot, belső érzületet is feltételez. A személyes ellenségen segíteni kell és meg kell bocsátani, amit vétett⁶⁰⁷, ételt, italt kell neki adni.⁶⁰⁸ Tekintettel kell lenni a másik ember életére, tulajdonára és becsületére⁶⁰⁹, és ha rászorul, segíteni kell rajta.⁶¹⁰ A próféták védelmükbe veszik a szegényeket és a gyengéket⁶¹¹: „*Mert nem áldozat kell nekem, hanem szeretet, nem égőáldozat, hanem Isten ismerete*”⁶¹² A bölcs Tobittól maradt fenn a mondás: „*amit magadnak nem szeretnél, azt másnak se tedd.*” Az Isten iránti szeretetet a Tízparancsolat is előírja⁶¹³; ezt a szeretetet Jahve egyedül magának követeli, próbára teszi az embert, hogy kiderüljön: valóban szereti-e.⁶¹⁴

Az ember Isten iránti szeretetének tettekben kell megnyilvánulnia, ezért összekapcsolódik az istentisztelettel⁶¹⁵, Isten parancsainak megtartásával⁶¹⁶ és az istenfélelemmel⁶¹⁷: Jahve hűséges tisztelői azok, akik szeretik Jahvét.⁶¹⁸ Az igaz ember istenszeretének kifejezésével kezdi imáját.⁶¹⁹ Már a régi történetek is szólnak Isten szeretetéről, de főleg a próféták tanúskodnak

⁵⁹⁸ Ter 27,4; Iz 56,10; Péld 20,13; 21,17

⁵⁹⁹ Zsolt 45,8

⁶⁰⁰ Zsolt 52,5; Ám 5,15

⁶⁰¹ Mtörv 21,15; 1Sám 1,5; Zsolt 52,5; Mal 1,2

⁶⁰² Ez 16,33.36; Oz 3,1

⁶⁰³ 1Sám 1,5

⁶⁰⁴ Ter 25,28; 44,21

⁶⁰⁵ 1Sám 16,21; 18,1.3; 20,17

⁶⁰⁶ Lev 19,18.34

⁶⁰⁷ Sir 27,30-28,7

⁶⁰⁸ Péld 25,21

⁶⁰⁹ Kiv 20,13-17; Mtörv 5,17-21

⁶¹⁰ Mtörv 24,19-21; Iz 58,6; Zak 7,9

⁶¹¹ Iz 1,17; 10,1-3; ez 18,12; 22,7.12; Oz 4,1-3; Ám 2,6; Mik 2,1; 3,1-3

⁶¹² Oz 6,6

⁶¹³ MTörv 6,5

⁶¹⁴ MTörv 13,4

⁶¹⁵ MTörv 10,12; 11,13; Iz 56,6

⁶¹⁶ MTörv 10,12; 11,13.22; 19,9; 30,16; Józs 22,5; 23,11

⁶¹⁷ MTörv 10,12; 2Sám 24,14

⁶¹⁸ Kiv 20,6; Bír 6,31

⁶¹⁹ Zsolt 18,1; 116,1; 73,25

Jahve Izrael iránti szeretetéről mely szeretet házastársi, vagy atyai szeretet. Ozeás a szövetséget Jahve szeretetére vezeti vissza: Izrael Jahve hűtlen jegyese, aki a kánaáni Baalokkal szeretkezett, ezért Jahve elbocsátotta⁶²⁰ és megbüntette⁶²¹, hogy megjavuljon, de Jahve szentségéből következően, népe minden hűtlensége ellenére sem vonja vissza, mint az ember, a szeretetét. Egyszer megkönyörül Izraelen⁶²², visszacsalogatja a hűtlen jegyesét⁶²³, és helyreállítja a jegyesség napjainak, vagyis a mózesi kornak⁶²⁴ boldogságát.⁶²⁵ A Sínai-hegyen kötött szövetséggel Izrael fiainak törzseiből nép lett, Javhe népe, s ez is Jahve szeretetének a műve.⁶²⁶ A házassági jelképet Jeremiás is átvette. A Baal-kultuszt házasságtörésként, kicsapongásként ostorozza.⁶²⁷

Bár a hűtlen asszony megérdemli, hogy elbocsássák⁶²⁸, Jahve irgalmában mégis visszafogadja, ha visszatér.⁶²⁹ Ennek ellenére Isten Izrael szerelmese⁶³⁰ akit örök szeretettel szeret.⁶³¹ Ezekiel próféta szintén jegyesi, házastársi kapcsolatként mutatja be Jahve Izrael iránti szeretetét.

Izrael talált gyermek, Jahve felveszi, gondozza, neveli, és miután felnőtt, eljegyzi. A jegyes azonban mindenkivel szeretkezett, aki csak az útjába került – idegen kultusz, bálványimádás -, s ezzel súlyos büntetést vont magára.⁶³² Izajás próféta a jegyesség-házasság szimbólumát átviszi Izrael helyreállítására: Sion jegyes, akit Jahve rövid időre elbocsátott, de aztán elfelejtette ifjúkora szégyenét, özvegysége gyalázatát, s visszahívja.⁶³³ A próféták Isten atyai szeretetét is hangsúlyozzák⁶³⁴: Izrael Jahve fia, akit meghívott, járószalagon vezetett, karjára vett és a jóság, a szeretet kötelékével magához kötött. Izrael így atyámnak szólítja Jahvét.

---

⁶²⁰ Oz 2,4

⁶²¹ Iz 2,8-15

⁶²² Oz 11,8; 2,1-3

⁶²³ Oz 2,16; 3,5; 14,5

⁶²⁴ Oz 12,14

⁶²⁵ Oz 2,16-25

⁶²⁶ MTörv 7,7; 10,15

⁶²⁷ Jer 2,5.23-25; 3,1-4.6-11.13

⁶²⁸ Jer 3,1

⁶²⁹ Jer 3,12.14.22; 4,12

⁶³⁰ Jer 11,15; 12,7

⁶³¹ Jer 31,3

⁶³² Ez 16,1-58; 23.

⁶³³ Iz 54,2-8; 50,1; 62,4

⁶³⁴ Jer 3,19.22; Oz 11,1-4; Iz 49,15

Jahve tettekben megnyilatkozó szeretetének képei: a pásztor⁶³⁵, az orvos⁶³⁶, a vincellér⁶³⁷, a házigazda.⁶³⁸ Jahvének más népek fiai iránti szeretetét ritkán említi az Ószövetség, s ha említi, akkor is Isten országával vagy Izraelnek a messiási időben várt megújulásával kapcsolatban.⁶³⁹ Ha Jahve uralmának a többi nép fölé kiterjesztését jótéteménynek tekintették is, mégis rendszerint úgy értelmezték, mint Jahve hatalmának, erejének megnyilvánulását népe, Izrael javára, sőt olykor úgy, mint ezeknek a népeknek Izrael uralma alá kerülését.⁶⁴⁰

Még ritkábban találkozunk olyan helyekkel, ahol Jahve a szeretetét vagy irgalmát minden teremtményre kiterjeszti.⁶⁴¹ Istennek az egyes ember iránti szeretetét számos zsoltár feltételezi, a személyes imák, melyekben a zsoltár költője Jahve atyai oltalmába és irgalmába vetett bizalmát⁶⁴² vagy saját Jahve iránti szeretetét fejezi ki.⁶⁴³ Ezek mellett ritkán találkozhatunk olyan megfogalmazással, hogy Jahve szereti ezt vagy azt az embert.⁶⁴⁴ Több az olyan hely, ahol Jahvének valamely csoport, a tiszták⁶⁴⁵, az igazak⁶⁴⁶ vagy az idegen⁶⁴⁷ iránti szeretetéről esik szó. A korai zsidóságban az Isten és az embertárs iránti, valamint Istennek a szeretete gyakori téma. A gyűlölet a Sátántól való, a szeretet Istentől, a gyűlölet a halálba vezet, a szeretet megmenti az embert. Olykor az ellenség szeretetének kötelességével is találkozunk, melynek teljesítéséhez Isten ad segítséget. A vallásosság ereje a szeretet, mely Isten ajándéka. A rabbik a gyűlöletet nem kevésbé ítélik meg, ugyanakkor parancsolják az embertárs, sőt olykor az ellenség szeretetét is. Mindamellett az embertárs fogalma még mindig csak az Izrael népéhez tartozókra vagy az Izraelben élő idegenekre, illetve a prozelitákra korlátozódik, a nem izraeliekre nem terjed ki. Csak a II. századtól ajánlja némelyik rabbi a minden ember iránti szeretetét. Isten szereti az embert, mert a képmása, az izraelitákat, mert a fiai, Ő a vőlegény, aki mindig készen áll az irgalomra, és megkönyörül hűtlen jegyesén.

---

⁶³⁵ Oz 4,16; Mik 2,12; 4,6; 7,14; Iz 40,11; 49,10; Ez 34,1-31; Kiv 15,13; Iz 63,11-14

⁶³⁶ Ter 20,17; Szám 12,13; 2Kir 20,5,8; Zsolt 147,3; Iz 6,10; 19,22; 30,26; 57,18; Jer 3,22; 30,17; 33,6; Oz 6,1; 7,1; 11,3; 14,5

⁶³⁷ Iz 5,1; 27,2-5

⁶³⁸ Iz 25,6; 55,1; Jer 31,14,25

⁶³⁹ Iz 2,2-4; 19,20-25; 25,6-8; Jer 12,15; Mik 4,1-4

⁶⁴⁰ Iz 14,2; 49,22; 60,4,9-12; 66,12,20

⁶⁴¹ Zsolt 145,9; Bölcs 11,24

⁶⁴² Zsolt 40; 42; 43; 51; 130

⁶⁴³ Zsolt 18,1; 63,2; 73,25; 116,1

⁶⁴⁴ 2Sám 12,24; 1Kir 10,9; 2Kron 9,8; Neh 13,26; Zsolt 127,2; Iz 48,14

⁶⁴⁵ Péld 22,11

⁶⁴⁶ Péld 15,9; 3,12; Bölcs 3,9; 7,14; Sir 4,10

⁶⁴⁷ MTörv 10,18

Ezért Izraelnek szíve mélyéből szeretnie kell Jahvét.⁶⁴⁸ Isten szeretetének legnagyobb ajándéka a törvény. Mivel Isten szereti az embert, azért kell Izrael fiainak is szeretniük és segíteniük a felebarátot.

Az Újszövetségben Jézus tanításában a szeretet az egész törvény foglalata⁶⁴⁹: a másik ember szeretete elválaszthatatlanul hozzátartozik Isten szeretetéhez⁶⁵⁰, ezen alapul.⁶⁵¹ Mind az Isten⁶⁵², mind az emberek iránti⁶⁵³ szeretetnek tettekben kell megnyilatkoznia. Ennyiben Jézus tanítása megegyezik az Ószövetségével és a korai zsidóságéval. Jézus tanításában az Isten iránti szeretet feltétlen: senki sem szolgálhat két Úrnak⁶⁵⁴: Istent szeretni azt jelenti, hogy az ember egészen aláveti magát neki, teljesen az Ő szolgálatában áll, csak az Ő akarata teljesítésének él⁶⁵⁵, és szakít mindennel, ami akadályozza abban, hogy Istent szolgálja⁶⁵⁶, elviseli az üldöztetéseket, a gyalázatot, sőt a halált is Istenért és Krisztusért.⁶⁵⁷ A rituális törvényeket, melyeket a korai zsidóság olyan pontosan megtartott, hogy miattuk az erkölcsi törvényeket is elhanyagolta, Jézus elmarasztalja.⁶⁵⁸ A felebaráti szeretet parancsát⁶⁵⁹ Jézus az Isten iránti szeretettel egyenrangúnak mondja, mert az igazi felebaráti szeretet, istenszeretet.⁶⁶⁰ Jézus ezt kívánja: „*Amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is azt tegyétek velük. Ez a törvény és a próféták.*”⁶⁶¹ Jézus tehát többet kíván, mint Tóbit.⁶⁶² A zsidók felfogását is elveti Jézus, akik csak a saját népükhöz tartozókat tekintették felebarátnak⁶⁶³; a szeretetnek – mint Isten szeretetének – különbségtétel nélkül minden emberre ki kell terjednie: „*fölkelti napját jókra is gonoszokra is, esőt ad igazaknak is, bűnösöknek is.*”⁶⁶⁴

---

⁶⁴⁸ MTörv 6,5

⁶⁴⁹ Mk 12,28,31; Mt 7,12

⁶⁵⁰ 1Jn 3,14-22; 4,20

⁶⁵¹ Mt 5,45

⁶⁵² Mt 7,21; Lk 6,46; Mk 10,19

⁶⁵³ Mt 5,21-25.38-47; 25-34-46

⁶⁵⁴ Mt 6,24

⁶⁵⁵ Mt 6,33; Mk 12,31

⁶⁵⁶ Mt 5,29; 18,8

⁶⁵⁷ Mt 5,10-12

⁶⁵⁸ Mt 7,11-13; 7,18-23

⁶⁵⁹ Lev 19,18

⁶⁶⁰ Mt 22,39

⁶⁶¹ Mt 7,12

⁶⁶² Tób 4,15

⁶⁶³ Lev 19,18

⁶⁶⁴ Mt 5,45

Mindenki felebarát, aki bajban van, segítségre szorul⁶⁶⁵, sőt Jézus tanítványainak az ellenséget is szeretniük kell.⁶⁶⁶ Nem elég nem gyűlölni⁶⁶⁷ vagy segíteni rajta⁶⁶⁸ és megbocsátani neki⁶⁶⁹, imádkozni is kell érte⁶⁷⁰ és valóban szeretni kell az ellenséget. Aki csak a barátait szereti, nem különbözik a bűnösöktől és nem érdemel jutalmat. Jézus valami egészen újat kíván, egy teljesen önzetlen szeretetet.⁶⁷¹ Csak ez az egyetemes és tökéletes szeretet teszi az embert – ahogy az a fiúhoz illik – a mennyei Atyához hasonlóvá.⁶⁷² Jézus a megbékélést fölébe helyezi a vallási kötelezettségeknek⁶⁷³, a másik ember szeretetét pedig a kultusznak⁶⁷⁴ és a szombatra vonatkozó parancsnak⁶⁷⁵. Ahhoz, hogy az ember bocsánatot nyerjen az Atyától⁶⁷⁶, neki is meg kell bocsátania azoknak, akik vétettek ellene, mégpedig nem egyszer, hanem mindig.⁶⁷⁷ Amennyiben az Ószövetségnek és a korai zsidóságnak több tételét egybevetjük Jézus tanításával, kiderül, hogy Jézus tanítása valóban új⁶⁷⁸, mert előtte senki nem követelt olyan feltétlen és egyetemes szeretetet, mint Ő, és mert az embertárs szeretete az egész, Krisztus által teljessé, tökéletessé tett törvény fő parancsa.⁶⁷⁹ Ilyen értelemben a szeretet jellemző vonása az igazi kereszténynek.⁶⁸⁰ Jézus, aki nem azért jött, hogy szolgáljanak neki, hanem hogy Ő szolgáljon és életét adja sokakért⁶⁸¹, a tökéletes szeretet kinyilatkoztatása. Önként vállalt halálával a lehető legnagyobb bizonyosságát adta a szeretetnek⁶⁸². Ahogyan Ő szereti az embereket, mértékül szolgál az emberek egymás iránti szeretetéhez.⁶⁸³ Istennek az emberek iránti szeretetéről senki sem beszélt úgy, még az ószövetségi próféták sem, mint Jézus.

---

⁶⁶⁵ Lk 10,29-37

⁶⁶⁶ Mt 5,44

⁶⁶⁷ Lev 19,17

⁶⁶⁸ Kiv 23,4; Péld 25,21

⁶⁶⁹ Sir 27,30-28,7; Mt 6,14; 18,22-25

⁶⁷⁰ Mt 5,44

⁶⁷¹ Lk 6,32-35

⁶⁷² Mt 5,44; Ef 5,1

⁶⁷³ Mt 5,23

⁶⁷⁴ Mt 9,13; 12,7; Oz 6,6

⁶⁷⁵ Mt 3,1-6; Lk 13,10-17

⁶⁷⁶ Mt 6,14; Mk 11,25

⁶⁷⁷ Mt 18,22; Lk 17,4

⁶⁷⁸ Jn 13,43; 15,12

⁶⁷⁹ Mt 7,12; Róm 13,8; Gal 5,14; Jak 2,8

⁶⁸⁰ Jn 23,35

⁶⁸¹ Mk 10,45; Lk 22,27

⁶⁸² Jn 10,11; 15,13; 1Jn 3,16

⁶⁸³ Jn 13,34; 15,12

A mennyei Atya senkit nem zár ki szeretetéből⁶⁸⁴, szeretete gyermekei minden szükségletére kiterjed⁶⁸⁵ és mindenekelőtt végtelen irgalmában nyilvánul meg.⁶⁸⁶ Jézus elveti Izraelnek a kiválasztottságban való bizakodását, melynek következtében az Ószövetségben és a korai zsidóságban Isten szeretetét korlátok közé akarták szorítani. Tudatában van, hogy Ő a szeretett, vagyis az egyszülött Fia Istennek⁶⁸⁷, a kiválasztott⁶⁸⁸, akit Isten hatalommal ruházott fel, és akinek működésével kezdetét vette Isten országa⁶⁸⁹ és így Istennek az emberek iránti szeretete mindenki számára nyilvánvalóvá vált.⁶⁹⁰ Ezért Jézus döntést kíván – mert mindenki vagy mellette van, vagy ellene⁶⁹¹ –, amellyel az ember a nyomába szegődik, elkötelezi magát követésére⁶⁹² és Őt mindenekfelett szereti.⁶⁹³

„Uyanis vagy a büntetés miatti félelemből fordulunk el a rossztól, és akkor szolgálalkúék vagyunk; vagy a jutalom gyümölcsét keresve saját hasznunkra teljesítjük a parancsokat, és így a béresekhez válunk hasonlónak; vagy a Törvényhozónk iránti megbecsülés és szeretet miatt (...), s így fiakká válunk.”⁶⁹⁴

Szent Pál nem tesz különbséget Isten és Krisztus szeretete között⁶⁹⁵: ugyanúgy beszél Isten kegyelméről⁶⁹⁶, mint Krisztus kegyelméről.⁶⁹⁷ Hangsúlyozza, hogy Isten a szeretetét Fia elküldésével nyilatkoztatta ki⁶⁹⁸, aki meghalt a bűnösökért.⁶⁹⁹ Jézusnak ez az önként vállalt halála Isten szeretetének a műve, aki ezért küldte el a Fiát, ugyanakkor a Fiú szeretetének a műve, aki engedelmességből magára vette a keresztet.⁷⁰⁰ Isten, aki a szeretet Istene, azt ajándékozza meg szeretetével, akit akar.⁷⁰¹

---

⁶⁸⁴ Mt 5,45

⁶⁸⁵ Mt 6,25-32

⁶⁸⁶ Mt 18,12.23-27; Lk 15,3-32

⁶⁸⁷ Mt 3,17; 17,5

⁶⁸⁸ Lk 9,35

⁶⁸⁹ Mt 12,28

⁶⁹⁰ Jn 3,16; 1Jn 4,9; Róm 5,8; 1Jn 4,10; Mk 10,45

⁶⁹¹ Mt 12,30

⁶⁹² Lk 9,59-62

⁶⁹³ Mt 10,37-39

⁶⁹⁴ NAGY SZENT BASZLIOSZ, *Regulae fusius tractate*, Prologus 3: PG 31, 896.

⁶⁹⁵ Róm 8,37; 2Tesz 2,16

⁶⁹⁶ Róm 3,24; 5,15

⁶⁹⁷ Gal 1,6; 2Kor 8,9

⁶⁹⁸ Róm 8,32; Tit 3,4

⁶⁹⁹ Róm 5,8

⁷⁰⁰ Fil 2,8

⁷⁰¹ Róm 9,11-16; Ter 25,22; Kiv 33,19

Isten szeretete tehát egyúttal kiválasztás⁷⁰², úgyhogy „akit Isten szeret” és „akit Isten meghívott”⁷⁰³, párhuzamos kifejezések azokra vonatkozóan, akiket szeret az Isten, mert kezdettől kiválasztott, hogy „a Lélek megszentelő erejéből és az igazságban való hit által megváltást nyerjenek”.⁷⁰⁴ Szentlelke által, akivel megajándékozta őket, Isten szívükbe árasztotta szeretetét⁷⁰⁵, úgyhogy már birtokukban van a foglaló a megváltásra, melyre meghívta őket.⁷⁰⁶ A Lélek által Isten szeretetének konkrét megvalósulásával az, akit Isten szeret, megtisztul, szentté és megigazulttá válik⁷⁰⁷, bensőleg átalakul⁷⁰⁸, új teremtménnyé formálódik át⁷⁰⁹, Isten fogadott fiává és örökösévé lesz.⁷¹⁰ A Lélek az új élet elve⁷¹¹, neki köszönhető minden erény⁷¹², mindenekelőtt az embertársak szeretete⁷¹³, mely az egész törvény megtartása.⁷¹⁴ Az Isten iránti szeretetről⁷¹⁵, melyet mint az embertársak szeretetét⁷¹⁶ az Isten művének tekinti az emberben⁷¹⁷, Pál viszonylag kevesebbet beszél. A szeretet felülmúlja a karizmákat⁷¹⁸, még azokat is, melyek feltételezik a felebaráti szeretetet, mert az embertársak szeretete nélkül nem elegendők az üdvösségre⁷¹⁹ és az evilági élethez tartoznak, melyben minden tökéletlen. Még a hitet és a reményt is felülmúlja a szeretet, mert a hit és a remény elmúlik, a szeretet azonban nem múlik el soha, hanem kiteljesedik Isten színéről színre látásában.

„Ez minden cselekedetiünk beteljesedése, a szeretet. Itt van a célunk: emiatt futunk; feléje futunk; ha odaérünk hozzá, meg fogunk nyugodni.”⁷²⁰

A szeretet tökéletes megfogalmazását Szent János adja: az Isten szeretet.⁷²¹

⁷⁰² Róm 9,24-26; Oz 2,25

⁷⁰³ Róm 1,7; Kol 3,12

⁷⁰⁴ 2Tesz 2,13; Ef 1,4; 1Tesz 1,4

⁷⁰⁵ Róm 5,5

⁷⁰⁶ 2Kor 1,22; 5,5; Ef 1,14

⁷⁰⁷ 1Kor 6,11; 1Tesz 2,13

⁷⁰⁸ Tit 3,5

⁷⁰⁹ 2Kor 5,17; Gal 6,15

⁷¹⁰ Róm 8,14-17; Gal 4,4-7

⁷¹¹ Róm 8,2

⁷¹² Gal 5,22

⁷¹³ Róm 15,30; Gal 5,22; Kol 1,8

⁷¹⁴ Róm 13,8; Gal 5,13; Mt 7,12

⁷¹⁵ Róm 8,28; 1Kor 8,3; 2Tesz 3,5

⁷¹⁶ 1Kor 12,31-13,1

⁷¹⁷ 1 Kor 8,3; 2Tesz 3,5

⁷¹⁸ 1Kor 13,1

⁷¹⁹ 1Kor 13,2

⁷²⁰ SZENT ÁGOSTON, *In epistulam Iohannis ad Parthos tractatus* 10,4: PL 35, 2056-2057.

⁷²¹ 1Jn 4,8.16

Isten lényege a szeretet és Ő maga a tárgya is a szeretetnek. Az Atya szereti a Fiút⁷²², és mindent átadott neki⁷²³, hogy a Fiú életet adjon, ahogy maga az Atya is életet ad⁷²⁴, mindenekelőtt isteni, örök életet azoknak, akik hisznek a Fiában.⁷²⁵ Az emberré lett Fiú ezért közvetítő az Isten és az emberek között, mert az életet adja tovább. Ő a tökéletes bizonyága az Isten emberek iránti szeretetének: „*Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen.*”⁷²⁶ Aki elismeri, hogy Jézus az Isten Fia, az hisz az Atya szeretetében.⁷²⁷ A Fiú, aki szereti az Atyát⁷²⁸, határtalanul szereti a benne hívőket is⁷²⁹, az életét is feláldozta övéért⁷³⁰, ennél jobban senki sem szerethet.⁷³¹ Istennek és a Fiúnak ezért a szeretetért a hívő embereknek is szeretniük kell Istent, a Fiút, meg kell maradniuk az ő szeretetében, ahogy a Fiú is megmarad az Atya szeretetében, és úgy kell egymást szeretniük, ahogyan Ő szerette őket.⁷³² Akiben nincs szeretet, az nem ismeri Istent⁷³³, aki szeret az Istenből született⁷³⁴, azaz valami istenit hordoz magában, részesedik Isten mivoltában, aki a szeretet: maga Isten lakik benne, ő pedig az Istenben⁷³⁵, közösségben van az Atyával és Fiával, Jézus Krisztussal.⁷³⁶ János kifejezetten hangsúlyozza, hogy az igazi szeretet tettekben nyilvánul meg: a Fiú szereti az Atyát és teljesíti az akaratát⁷³⁷, az igaz szeretet Krisztus tanításának és Isten parancsainak megtartását jelenti⁷³⁸, mindenekelőtt a testvéri szeretet gyakorlásában⁷³⁹, s nem szavakban, hanem tettekben kell megnyilatkoznia.⁷⁴⁰ Aki testvérét nem szereti, Istent sem szereti, aki Istent szereti, annak testvérét is szeretnie kell.⁷⁴¹

⁷²² Jn 3,35; 5,20; 10,17; 17,23-26

⁷²³ Jn 3,35; 17,2

⁷²⁴ Jn 5,21; 17,2

⁷²⁵ Jn 5,24; 3,16; 8,51; 11,25

⁷²⁶ Jn 3,16; 1Jn 4,9

⁷²⁷ 1Jn 4,16

⁷²⁸ Jn 14,31

⁷²⁹ Jn 13,1.34; 14,21; 15,9

⁷³⁰ Jn 10,11.15

⁷³¹ Jn 15,13; 1Jn 3,16

⁷³² Jn 13,34; 15,12-17; 1Jn 3,11.15; 4,7.11

⁷³³ 1Jn 4,8

⁷³⁴ 1Jn 4,7

⁷³⁵ 1Jn 4,12.16; Jn 14,23

⁷³⁶ 1Jn 1,3; Jn 14,23; 17,11.21.23

⁷³⁷ Jn 5,19.30; 6,38; 10,17; 14,31

⁷³⁸ Jn 8,31; 14,15.21; 15,10; 14,23; 1Jn 2,3-5; 5,2

⁷³⁹ Jn 13,34; 15,12; 1Jn 2,7-11; 3,14-17; 4,7-11

⁷⁴⁰ Jn 3,18; Jak 1,22; 2,15

⁷⁴¹ 1Jn 4,20

A caritas – a latin *carus* „kedves” szóból – az értelmes szeretet tökéletes formája, amelyben a szeretett személy mindennél értékesebb a szerető személy számára, ezért minden áldozatra kész érte, egészen önmaga teljes feláldozásáig.⁷⁴² Ebből a szeretetből fakadnak a szeretet cselekedetei, melyek önkéntes szolgálatok összességei. Ezeket szeretetből, szükség esetén ellenszolgáltatás nélkül is elvállalja és elvégzi az ember. Izajás próféta felsorol néhányat a szeretet cselekedetei közül.⁷⁴³ A késői zsidóság a Tóra által parancsolt kötelező tettek – 613 ilyen volt – mellett számon tartotta az alamizsnát és a szeretetet. A szeretet cselekedetei azonban szemben az alamizsnával nemcsak szegények, hanem gazdagok, élőkön kívül holtak felé is irányultak, s mindenféle személyes szolgálatot is magukba foglaltak. A szeretet cselekedeteit értékesebbnek tartották, mint az alamizsnát. A szeretet cselekedetei közé tartozott a temetési szertartás is, innen érthetők Jézus szavai, amit Betániában, Simon házában Júdásnak mondott, amikor az méltatlankodott a kenet pazarlása miatt.⁷⁴⁴ Jézus tanítványai számára a szeretet legnagyobb cselekedete az élet feláldozása.⁷⁴⁵

A Szentírásnak a szeretetről szóló tanítását összefoglalva azt mondhatjuk, hogy az üdvösségtörténetben Isten úgy mutatkozik meg az emberek előtt, mint az abszolút szeretet. Isten önmagát adja az embernek. Az ember válasza nem lehet más, mint az, hogy válaszol erre a szeretetre.⁷⁴⁶ Az istenszeretet tehát nem más isteni tulajdonságok mellérendeltje. Ezért az ember válasza sem egy erény a többi mellett. Caritas forma virtutum: a szeretet az erények formája.⁷⁴⁷ Az ember magányérzetét csak a szeretet képes feloldani, amely magában foglalja az elfogadást és a felelősségvállalást.⁷⁴⁸

Amikor a szeretet erényével foglalkozunk, feltétlenül szólnunk kell a szentekről, hiszen a szentek legjellemzőbb tulajdonsága az, hogy hősiességgel tudták élni azt a szeretetet, amely minden keresztény ember legfontosabb feladata.⁷⁴⁹

„Hiszen a szentségnek nem az a lényege, hogy valaki rendkívüli adományokban, úgynevezett karizmákban részesül és csodákat művel, hanem csakis az, hogy teljes következetességgel és a lehető legtökéletesebben szereti Istent és Istenért az embereket.”⁷⁵⁰

---

⁷⁴² I DIÓS, *Magyar Katolikus Lexikon XIII*, Budapest 2008, 224.

⁷⁴³ Iz 58,6-7

⁷⁴⁴ Jn 12,7-8

⁷⁴⁵ Jn 10,11; 15,13; 1Jn 3,16; Mk 10,45; Lk 22,27; I. DIÓS, *Magyar Katolikus Lexikon XIII*, Budapest 2008, 224.

⁷⁴⁶ F. BERAN, *A keresztény erkölcs alapjai*, Budapest 1999, 134.

⁷⁴⁷ H. U. V. BALTHASAR, *Csak a szeretet hiteles*, in. *A szeretetről*, Budapest 1987, 338.

⁷⁴⁸ E. FROMM, *A szeretet művészete*, Budapest 1984, 61.

⁷⁴⁹ F. BERAN, *A keresztény erkölcs alapjai*, Budapest 1999, 138.

⁷⁵⁰ A. SCHÜTZ, *Szentek élete*, Budapest 1995, 10.

A szeretet hősiességét bizonyítja az Isten dicsőségéért való folytonos buzgólkodás, az Istennel a halálban való egyesülés vágya, az istenes beszédeken való látható nagy öröm, a szenvedés szeretete, az Isten irgalmáról, hittitkokról, a Krisztus szenvedéséről való gyakori elmélkedés. Az Isten szeretetének hősiességét gyakran megnyilvánul a szenteknél olyan jelenségekben, melyek külső alakjukban lélektani és fiziológiai kóros tünetekhez némileg hasonlítanak és orvos szakértők meghallgatását teszik szükségessé: ilyenek a könnyek adománya, elváltozások a szívben, extatikus állapotok, látomások. Néri Szent Fülöpnek imádság alatt úgy égett a szíve a szeretettől, hogy hideg borogatást kellett használnia. Halála után az orvosok nagy mértékű szívtágulás következtében előállt bordatörést állapítottak meg, mellyel a szent férfi 50 évig élt. Hisztérikus vagy beteg szervezetű egyének bizonyos időközönként ismétlődő, vagy szándékosan előidézett önkívületi állapotai, látomásai, hallucinációi természetesen nem szolgálhatnak az illető szentségének bizonyítékául. Amennyiben a hősiesség bizonyított, az extázis vagy a látomás épületes körülmények között történt, s utána az illető még növekedett az erényekben, különösen az alázatosságban, feltételezhető, hogy isteni elragadtatással állunk szemben. Ennek megítélésénél igen fontos az elhunyt gyóntatójának a vallomása. Ezek a rendkívüli jelenségek nem bizonyítják Isten szeretetét úgy, mint a felebaráti szeretet tettei: az irgalmasság testi és lelki cselekedetei.

A mezteleneket ruházni, az éhezőknek enni adni, a betegeket ápolni, hajléktalanokat befogadni, munkanélkülieket munkához juttatni, árvákat nevelni, tudatlanokat tanítani, rabszolgákat felszabadítani, szomorúakat vigasztalni, bűnösöket megtéríteni, a kísértésnek kitéttektől az alkalmat eltávolítani, a viszálykodókat kibékíteni: ezekből a cselekedetektől lehet a szeretet hősiességét megítélni. Ezekre kell tehát a vizsgálatnak különösen kiterjednie, de természetesen éppen ezek megítélésénél kell a tiszteletre méltó elhunyt társadalmi állását, s körülményeit figyelembe venni, mert azok különbözősége szerint lesz e cselekedetek egyikének vagy másikának gyakorlása többé vagy kevésbé lehetséges, de egyúttal többé vagy kevésbé hősiesség.⁷⁵¹

---

⁷⁵¹ E. HUSZÁR, *A szentéavatás*, Budapest 1911, 26-27.

5.1.2. A sarkalatos erények

Négy erénynek sarkponti szerepe van. Ezért nevezik őket sarkalatos erényeknek – a latin *cardo* 'sarok, amin fordul az ajtó' szóból *kardinális* -, és az összes többi erény köréjük csoportosul. Ezek: az okosság, az igazságosság, az erősség és a mértékletesség.⁷⁵² Ezekre az erényekre más erények ráépülnek, s alapvetően meghatározzák az ember magatartását. A sarkalatos erények tehát cölöpökhöz hasonlítanak, amelyekre később egy épületet emelnek.⁷⁵³ „*És ha valaki az igazságot kedveli, fáradozásának gyümölcsei az erények: józanságot tanít ugyanis és okosságot, igazságosságot és erősséget.*”⁷⁵⁴

5.1.2.1. Az okosság

Az okosság az az erény, amely a gyakorlati értelmet felkészíti arra, hogy minden helyzetben felismerje igazi javunkat, és annak megtételéhez megtalálja a helyes eszközöket.⁷⁵⁵

Az okosság – *prudentia* – a sarkalatos erények sorában az első, mely az értelmet képessé teszi arra, hogy konkrét esetben ki tudja választani a lehetséges cselekvések közül a célra, a jóra vezető helyes cselekvést. Az okosság tehát értelmi erény, az értelem jó készsége a cselekvés irányítására. Alapvetően függ a lelkiismeret tisztaságától. A bölcsességtől a konkrétság különbözteti meg. A Szentírásban főleg a bölcsességi könyvekben szerepel, mint az istenfélelem társerénye.⁷⁵⁶ Az Újszövetségben a gondos előrelátás erénye.⁷⁵⁷ Ha az ember célja rossz, okossága is rosszá válik, s vesztét okozza, ez a test okossága.⁷⁵⁸ Az ókorban az okosságot *Auriga virtutum*, az „erények kocsisa” névvel illették: szabályt és mértéket szabva nekik irányítja a többi erényeket. Az okosság vezérli közvetlenül a lelkiismeret ítéletét. Az okos ember ezt az ítéletet követve dönt és rendez el magatartását.⁷⁵⁹

A keresztény teológia azt állítja, hogy a *prudentia* a többi három sarkalatos erény szülője és alapformája. Tehát azt, hogy az igazságosság azért erény, mert okos; a bátorság azért erény, mert okos; a mértékletesség azért erény, mert okos. Mai korunk embere idegenkedik ettől, s nehezen érti meg, miért kell okosnak lennie az igazságosságnak; a bátorságot egyszerűen összeegyeztethetetlennek tarja az okossággal.

⁷⁵² I. DIÓS, *A Katolikus Egyház Katekizmus*, Budapest 2002 481.

⁷⁵³ F. BERAN, *A keresztény erkölcs alapjai*, Budapest 1999, 143.

⁷⁵⁴ Bölcs 8,7

⁷⁵⁵ I. DIÓS, *A Katolikus Egyház Katekizmus*, Budapest 2002, 481.

⁷⁵⁶ Péld 14,15; 16,21; 17,10.24; 18,15; Zsolt 48,29; 1Kir 18,14

⁷⁵⁷ Mt 10,16; 24,45; 25,4

⁷⁵⁸ Róm 8,6

⁷⁵⁹ I. DIÓS, *Magyar Katolikus Lexikon IX.*, Budapest 2004, 975.

Talán a mértékletességet tudja a legjobban az okossággal együtt látni, hiszen általában tapasztalata van arról, hogy a mértéktelenségben oktalanság, ostobaság is van.⁷⁶⁰

Ezen nézetekkel szemben azonban megállapíthatjuk, hogy az okosság a többi erény oka, gyökere, mértéke, irányítója és alapformája. Az okosság hat a többi erkölcsi erényben, tulajdonképpen a másik három belőle részesedik. A jó megvalósítása ugyanis feltételezi a valóság ismeretét: csak az tud jó lenni, aki tárgyilagosan és mélységben ismeri a valóságot.

Szent Pál szembeállítja Isten bölcsességét a görögök bölcsességével.⁷⁶¹ Pál által a keresztény okosság fogalma még inkább eltávolodott a pogány gondolkodásmódtól, s a keresztényeknek ezt alapvetően fontosnak kell tekinteniük.⁷⁶² Szent Pál azonban azt is hangsúlyozza, hogy az okosság egészen az emberi bölcsesség határáig nem az egyedüli és elégséges normája a cselekvésnek.⁷⁶³

Arisztotelész szerint az okosság a cselekvés helyes mérlegelését jelenti.⁷⁶⁴ Ezért az okosságot a többi erény mértékének is nevezhetjük. Az okosság nélkül ugyanis elképzelhetetlen igazságos döntést hozni, vagy az ösztönös életben megtalálni a helyes mértéket, de okosság nélkül egy hősiességnek tűnő tett is torz formát vehet fel, például vakmerő tette válhat.⁷⁶⁵

Az okosság utal a bölcsességre, vagyis arra a képességre, hogy Isten fényénél lássuk a tényeket és azokat a tetteket, amelyeket meg kell tennünk. Az okosság erénye jelenti a megkülönböztetés képességét: mi az, ami Istenhez visz és mi az, ami eltávolít tőle, mi az, ami Jézus Lelke szerint van, és mi az ami a Lélek ellen van. Az okosság egyben felelősségérzetet is jelent, vagyis a saját tetteink következményeinek a vállalását.⁷⁶⁶

Az okosság erényének megítélésénél, mely a végletek között a kellő középútra, az eszközök helyes megválasztására és alkalmazására, a veszedelmek bölcs elkerülésére tanít, a társadalmi állás és körülmények különbözősége nagy szerepet fog játszani.

Az okossággal egybekapcsolódva kell lennie a szív egyszerűségének, melynél fogva a boldoggá avatandó minden tettetéstől, önzéstől, személyválogatástól és szeszélytől menten minden cselekedetében Isten dicsőségét s felebarátjának javát kereste, abban mindig örömet talált, hibáit pedig mindig őszintén bevallotta.⁷⁶⁷

---

⁷⁶⁰ Z. TARJÁNYI, *Az erkölcsi erények*, Budapest 2004, 72.

⁷⁶¹ 1Kor 3,19

⁷⁶² Ef 5,8-10.15-17

⁷⁶³ 1Kor 1,20

⁷⁶⁴ ARISZTOTELESZ, *Nikomakhoszi etika*, Budapest 1971, 155.

⁷⁶⁵ J. PIEPER, *A négy sarkalatos erény*, Vigilia 1996, 12.

⁷⁶⁶ C. M. MARTINI, *Az erények*, Budapest 1998, 10.

⁷⁶⁷ E. HUSZÁR, *A szentéavatás*, Budapest 1911, 27-28.

5.1.2.2. Az igazságosság

Az emberi igazságosság erkölcsi erény, amely erőssé és állhatatossá teszi az akaratot abban, hogy megadja Istennek és a felebarátnak azt, amivel tartozik neki.

Az Isten iránti igazságosság a vallásosság, mert az ember tartozik Teremtőjének az imádással és a tisztelettel.

Az igazságosság mindenféle emberi közösség létalapja. Készségessé tesz mindenki jogainak tiszteletben tartására, segít annak az összhangnak a megteremtésében, amely előmozdítja a méltányosságot a személyek és a közjó irányában. Az igazságosság feltételezi, hogy a felebarát egyenjogú és szabad partner, alanyi jogok hordozója, akit a személyi méltóság alapján megillet a tisztelet és a védelem. Az igazságosság teremti meg a társadalom számára az emberhez méltó élet nélkülözhetetlen alapjait: a törvényes igazságosság a polgári és az egyházi közösség iránti köteleességek teljesítésének erénye.

A Szentírásban a bölcsességi irodalomban az igazságosság királyi erényként szerepel.⁷⁶⁸ A gyakran említett igaz ember kitűnik gondolatainak állandó igazsága és a felebaráttal szemben tanúsított egyenes magatartása miatt.⁷⁶⁹

Az Újszövetségben az igazságosságnak is krisztológiai megalapozása van. Jézus Krisztus a hívő igazságossága lesz, hogy benne Isten igazságossága legyünk.⁷⁷⁰

Az igazságosság szót az életszenség értelmében is használják, mely a nem képmutató testvéri szeretetben mutatkozik meg.⁷⁷¹ „Gazdák, adjátok meg szolgálótoknak, ami jogos és méltányos. Gondoljátok meg, nektek is van Uratok a mennyben.”⁷⁷² Az újszövetségi iratok igaz embernek nevezik az igazságosságot birtoklót.⁷⁷³ A keresztények új és jobb igazságosságának számolnia kell a szorongattatással és üldöztetéssel, és a győzelem koronáját Isten az utolsó napon adja meg.⁷⁷⁴

---

⁷⁶⁸ Péld 31,8

⁷⁶⁹ Lev 19,15

⁷⁷⁰ Róm 10,3-4; 3,12-22; 2Kor 5,30

⁷⁷¹ Lk 1,75; 1Jn 3,10

⁷⁷² Kol 4,1

⁷⁷³ Mt 1,19; 13,07; 23,29

⁷⁷⁴ Mt 5,10; 2Tim 4,8

Az igazságos, a Krisztusban megigazulttá váló ember a kegyelembe öltözött új ember⁷⁷⁵, aki így új teremtmény⁷⁷⁶, mert a keresztséggel meghalt régi gondolkodásmódjának⁷⁷⁷, s most már Krisztusban él, sőt Krisztus él őbenne⁷⁷⁸, s növekednie kell az embernek egészen a Krisztus mértéke szerinti teljességig⁷⁷⁹, s Krisztus által életünk az Istenben van elrejtve⁷⁸⁰, s Jézus Krisztus a benne hívő számára Isten igazságossága lett⁷⁸¹, s ebből következik, hogy a Jézusban hívőnek, aki Krisztusban cselekszik, Isten igazságosságát kell megjelenítenie,⁷⁸²

Az igazságosság társerénye az irgalmasság. A kettő együtt, tehát az igazságosság és az irgalmasság tesz képessé az igazság és a szeretet rendjében élt életre.⁷⁸³ Ahhoz, hogy az igazságosság erényének sajátos jellege megvilágítást kapjon, szükség van megkülönböztetni a jogtól és a szeretettől, jóllehet a keresztény gondolkodásmódban együtt kell látnunk mindhármat, mert egymást feltételezik. A szeretet mindkettőt, a jogot és az igazságosságot is tartalmazza, mégis felülmúlja őket.⁷⁸⁴

Az igazságosság hagyományos definícióját így határozza meg az erkölcsoteológia: a keresztény igazságosság a kegyelem által belénk öntött erény, mely arra teszi készsé az embert, hogy mindenkinek megadja, ami jár, a hit által megvilágított és a szeretettel párosult értelem mértéke szerint.⁷⁸⁵

Az utóbbi időben a sarkalatos erények közül az igazságosságról esik a legtöbb szó. Ennek valószínűleg a legfőbb oka az, hogy a polgári demokráciákban a szabadságával élő ember keresi az igazságosság elvi alapjait, és szót emel, ha csorbát szenved. A másik ok talán az, hogy a mai világban nagyon sokszor vétenek az igazságosság erénye ellen. Ilyen igazságtalanság például a szellemi, gazdasági kizsákmányolás, a terrorizmus, a faji megkülönböztetés és az emberi élet jogainak megsértése (pl. abortusz).⁷⁸⁶

---

⁷⁷⁵ Ef 2,24

⁷⁷⁶ 2Kor 5,17

⁷⁷⁷ Róm 6,2

⁷⁷⁸ Gal 2,20

⁷⁷⁹ Ef 4,13

⁷⁸⁰ Kol 3,3

⁷⁸¹ Róm 10,3-4

⁷⁸² 2Kor 5,30

⁷⁸³ I. DIÓS, *Magyar Katolikus Lexikon V.*, Budapest 2000, 193.

⁷⁸⁴ Z. TARJÁNYI, *Az erkölcsi erények*, Budapest 2004, 104-105.

⁷⁸⁵ Z. TARJÁNYI, *Az erkölcsi erények*, Budapest 2004, 102.

⁷⁸⁶ F. BERAN, *A keresztény erkölcs alapjai*, Budapest 1999, 146.

Az igazságosság erénye azt követeli, hogy mindenkinek megadjuk a magáét, Istennek és a császárnak⁷⁸⁷, szüleinknek és hazánknak, elöljáróinknak, jótevőinknek és barátainknak: vizsgálni kell, mint teljesítette a boldoggá avatandó vallási és állampolgári, gyermeki és hivatali, baráti és társadalmi kötelességeit, hálás volt-e minden szívességért, szíves és méltányos volt-e mindenkivel, az igazmondáshoz mindig ragaszkodott-e? Pápák boldoggáavatásánál XIV. Benedek (1740-1758) a hitvédőnek Szent Bernát „*De consideratione*” című művének tanulmányozását ajánlja, melynek értelmében vizsgálnia kell, vajon a hitélet mélyítése helyett nem a politika képezte-e a pápa kormányzásának főgondját; vizsgálnia kell a pápa püspöki és prelátusi kinevezéseit. Bíborosok boldoggá avatásánál vizsgálat tárgyát kell hogy képezzék a bíboros szerepe a pápaválasztásnál, a pápának adott tanácsai, esetleg a tanácsadás elmulasztása.

Püspökök boldoggá avatásánál azon kívül, hogy püspöki kötelességeit – székhelyén lakás, igehirdetés, az egyházmegye látogatása, bérmálás, papszentelés, jelentései a pápához, a papnevelő intézetre való felügyelet, egyházmegyei zsinat tartása stb. – miként teljesítette, vizsgálat tárgyát képezik a püspök kanonoki, plébánosi kinevezései, valamint az, hogy jövedelmét mire fordította. Az a körülmény, hogy családi vagyonáról a családjára javára rendelkezett – mint például Szalézi Szent Ferenc – nem képezi akadályát a szenttéavatásnak; de ha püspöksége jövedelmének feleslegét nem a szegények javára s kegyes célokra fordította, ez feltétlenül lehetetlenné teszi a boldoggáavatást. Szerzetesek boldoggáavatásánál elsősorban az engedelmesség, szüzesség, szegénység, a klauzúra, a rendszabályok betartása fogja vizsgálat tárgyát képezni. Királyok boldoggáavatásánál vizsgálni kell, mit tettek a hit védelmére, hogyan kormányozták országukat, nem viseltek-e igazságtalan háborút, mert az igaz ügyért viselt háború nem akadályozza a szenttéavatást.⁷⁸⁸

5.1.2.3. A lelki erősség

„*A világban üldözést szenvedtek, de bízzatok, én legyőztem a világot.*”⁷⁸⁹

A lelki erősség a Szentlélek hét ajándékának egyike, a bérmálás szentségének sajátos kegyelme. A Szentírásban a lelki erősség az Isten erejébe és segítségébe vetett hit és remény gyümölcse.

---

⁷⁸⁷ Lk 20,25

⁷⁸⁸ E. HUSZÁR, *A szenttéavatás*, Budapest 1911, 28-29.

⁷⁸⁹ Jn 16,33

Az Ószövetség gondolatvilágában minden, ami a testhez tartozik, gyengeség, ha nem részesedik Isten erejéből, akié minden bölcsesség és erő⁷⁹⁰; Ő Izrael sziklája⁷⁹¹, népe tőle kapja erejét.

A bölcsességi könyvekben a lelki erősség nem fizikai erő, hanem az értelem és a bölcsesség szeretetének ereje.⁷⁹² Legrészletesebben Jeremiás életét ismerjük: ő valóban sokat szenvedett Isten üzenetéhez való ragaszkodása miatt, s közben lelki fájdalmai is voltak: azokért kellett szenvednie, akik megpróbáltatásait okozták.⁷⁹³ Jeremiás saját tapasztalatából tudta, hogy az Úr Lelkének ereje nélkül nem dicsekedhet az erős sem a maga erejével.⁷⁹⁴ Izajásnál pedig a lelkierő kifejezetten is szerepel, mint a Szentlélek ajándéka.⁷⁹⁵ Az ószövetségi időszakban Isten erejével a vértanúságra is képessé váltak a hívek: Eleázárban, a Makkabeusok anyjában, valamint fiaiban nagyszerű példaképek adtak a választott népnek.⁷⁹⁶ Eleázár szavai arról tanúskodnak, hogy a Tóráért képesek voltak meghalni az üldöztetés idején, a szent író pedig halálát, mint a hősiesség és bátorság példáját örökíti meg.⁷⁹⁷

Az újszövetségi Szentírás azt hangsúlyozza, hogy a Lélek által Jézusban lakozott az isteni erő: a tanítványok tanúi annak, hogyan kente fel Isten Jézus Krisztust Szentlélekkel és erővel⁷⁹⁸, ez az erő árad ki belőle gyógyításainál⁷⁹⁹, Isten akarata miatt ez lassan, lépésről-lépésre növekedett benne⁸⁰⁰, s egész élete és működése a Szentlélek erejének kinyilvánulása volt.⁸⁰¹

Az Újszövetségben a lelki erősség a megfeszített Krisztus erejében való részesedés. Az Ige testté lett, megismerte az ember gyengeségét, tehetetlenségét, minden szenvedését. Vállalta egész gyengeségünket, e gyengeség minden megpróbáltatásával együtt, a bűnt kivéve.⁸⁰² Így tudott együtt érezni gyengeségünkkel, és így változtatta azt erősséggé.⁸⁰³ Isten felkente őt Szentlélekkel és erővel⁸⁰⁴, hogy emberi gyengeségében megmutatkozzék a Lélek erőssége.

---

⁷⁹⁰ Dán 2,20

⁷⁹¹ 2Sám 22,2

⁷⁹² Péld 16,32; 24,5

⁷⁹³ Jer 37-38.

⁷⁹⁴ Jer 9,23

⁷⁹⁵ Iz 11,2

⁷⁹⁶ 2Makk 6-7.

⁷⁹⁷ 2Makk 6,28; 6,31

⁷⁹⁸ ApCsel 10,38

⁷⁹⁹ Lk 6,19

⁸⁰⁰ Lk 2,40

⁸⁰¹ Lk 4,18

⁸⁰² Zsid 4,15

⁸⁰³ Zsid 5,2; 4,15

⁸⁰⁴ ApCsel 10,8

Valóságos ember létére legyőzte a sátán minden kísértését⁸⁰⁵, az erősnél erősebb⁸⁰⁶; diadala a kereszt győzelmében és a feltámadásban vált véglegessé.⁸⁰⁷ Ez a bűn és a halál hatalma fölötti győzelem Krisztus erőssége. Szent Pál kifejti, hogy az emberben a gyengeség ezután is fennáll, s azt is tapasztalja, hogy kevés az erő az evangélium hirdetésére.⁸⁰⁸ A Szentlélek által a keresztény lélek minden gyengesége erősséggé válik.⁸⁰⁹

Az erősség erkölcsi erény, mely kitartóvá teszi az embert a jóért folytatott küzdelemben és a szenvedés viselésében.⁸¹⁰

A négy sarkalatos erény között a bátorság sajátos helyet foglal el. Az okosság erénye képessé teszi az embert arra, hogy felismerje az igazságot, vagyis a valóságot, és hogy aszerint rendezze be az életét. Az igazságosság erénye képessé teszi az embert arra, hogy az igazságot ismerve mindenkinek megadja azt, ami neki jár. A bátorság erénye pedig képessé teszi az embert arra, hogy áldozatok árán is kiálljon az igazság mellett, felemelje a szavát az igazságtalanság ellen. A bátorság az a kegyelem által belénk oltott erény, amely arra készíteti az embert, hogy az élet nehézségei között, sebeket is vállalva tanúságot tudjon tenni az Igazságról, vagyis Istenről. Az erősség erénye az igazságosság gyakorlására vonatkozik, a jó kivitelezésére: biztosít minket arról, hogy minden helyzetben megéljük és megtegyük a jót.⁸¹¹

A kereszténység elterjedését az evangélium erejéből táplálkozó bátor helytállás, vértanúság segítette. Az emberek megértették, hogy a keresztény vértanúság gyökere nem a szenvedés vágya és nem az érzéketlenség, hanem az Isten szeretete, amely képessé teszi az embert arra, hogy elviselje a szenvedést. Aranyszájú Szent János az Efezusiakhoz írt levelében azt írja, hogy a vértanú Krisztus szeretetétől lángol és inkább szenved bilincseket Krisztusért, mint a mennyekben lakik.

Szent Jeromos az egyik levelében pedig azt mondja, hogy nem csak vér kiontásával lehet önmagunkat Krisztusnak átadni, hanem a lélek, szellemünk odaadásával is. Ezt a vértanúságot hétköznapi vértanúságnak nevezi.⁸¹²

Az erősség öt tétele a következő:

1. Az erősség feltételezi sebezhetőségünket: azért lehetek erős és bátor, mert sebezhető vagyok.

---

⁸⁰⁵ Lk 4,1-2

⁸⁰⁶ Lk 11,21

⁸⁰⁷ Kol 2,14-15

⁸⁰⁸ Róm 7,19

⁸⁰⁹ 2Kor 12,9-10

⁸¹⁰ I. DIÓS, *Magyar Katolikus Lexikon VII.*, Budapest 2002, 746-747.

⁸¹¹ C. M. MARTINI, *Az erények*, Budapest 1998, 21.

⁸¹² F. BERAN, *A keresztény erkölcs alapjai*, Budapest 1999, 151-152.

2. Az erősség végső elemzésben, az ember végső sebezhetőségére, a halálra vonatkozik. Az erősség éppen az az erény, amely segít legyőzni a halálfélelmet.
3. A keresztény számára az erősség kivételes módon a vértanúságra vonatkozik: odaadni az életet, szembesülni a halállal a legfőbb jóért és elkerülni a legfőbb rosszat, ami a bűn, a hit elvesztése, Isten elárulása.
4. Az erősség nem egyszerűen a merészség, a keménység egyik formája, amely által az ember hősies erőfeszítésben összeszorítja a fogait, hanem békében Istenre hagyatkozás annak tudatában, hogy gyengék, törékenyek vagyunk. A szív megnyihülése, belső béke.
5. Az erősség inkább a türelem keresztény erényének megtartásában és megélésében fejeződik ki, és nem az agresszivitásban. A keresztény lélek nagysága és nagylelkűsége a türelmes erősségben nyilvánul meg.⁸¹³

A lelki erő az az erény, amely a keresztényt képessé teszi mindent megtenni s mindent elszenvedni, amit lelki üdvösségére hasznosnak felismert.

Minél nagyobb nehézségeket kell leküzdenie – testi-lelki szenvedések, kísértések, rágalmak és üldözések, esetleg az egyházi felsőbbtség részéről is, a lelki vigasztól való megfosztás, lelki szárazság, kétségek és kételyek – minél nagyobb készséggel és örömmel teszi azt: erénye annál hősiesebb. Ennek bizonyításánál nagy szerepet játszhatnak, ha vannak, az elhunyt levelei és naplója.⁸¹⁴

5.1.2.4. A mértékletesség

A mértékletesség vagy mértéktartás erkölcsi erény, mellyel az ember a maga testi és lelki erőit, s a rendelkezésre álló más javakat a természet és az igazságosság rendje szerint használja és adja tovább. A mértékletesség a sarkalatos erények egyike. Arisztotelész erénytanában az ember cselekedeteit meghatározó etikai erény, mely biztosítja az akarat uralmát az ösztönök felett. Társerénye az igazságosság, mely erőssé és állhatatossá teszi az akaratot abban, hogy megadja Istennek, a felebarátnak és önmagának azt, amivel tartozik nekik, az arisztotelészi meghatározás szerint megadja mindenkinek azt, ami megilleti őt. A természeti népeknél a mértékletesség megfelelője az életbölcesség, mely férfiaknál az erő értelmes használatában és a tökéletes fegyelemben mutatkozott meg.

---

⁸¹³ C. M. MARTINI, *Az erények*, Budapest 1998, 22.

⁸¹⁴ E. HUSZÁR, *A szentéavatás*, Budapest 1911, 29.

A középkorban lovagi erénynek tartották, mely gátak közé fogja, s ezzel megsokszorozza és megfelelő cél szolgálatába állítja a testi-lelki képességeket. A mértékletesség a helyes arány megnyilvánulása egymást kiegészítő dolgok – jogok és kötelességek – között: így a beszéd és hallgatás, tevékenység és pihenés, munka és imádság, a táplálkozás és annak kihagyása között. A helyes arány a kiegyensúlyozottság és a nyugalom alapja. Mivel az ember leginkább a belső világán tud úrrá lenni, a mértékletesség megszerzése a gondolatok, ötletek, vélemények, kívánságok, vágyak, indulatok fékezésével kezdődik.

Az értelemben megmutatkozó mértékletesség a józanság. Amilyen mértékben birtokolja valaki a mértékletességet a belső világában, annyira fogja azt birtokolni a test és lélek egészséges harmóniájában; tehát annyira tud mértéktartó lenni a külső dolgokban (munkában, szórakozásban, evésben-ivásban stb.). A belső mértékletességet segíti a külső dolgok kötött rendje, ritmusa: a családi és munkahelyi napirend, az étkezések, imádságok, lefekvés, felkelés lehetőleg azonos időpontjai, a vasárnap megszentelése stb. A liberális szemlélet e kötöttségeket folyamatosan rombolja, s velük az ember belső, vegetatív, vagy bioritmusát is, ami súlyosan visszahat az emberre. A mértékletesség az emberi kapcsolatokban önuralmat és türelmet ad az emberi gyengeségek viselésére, megakadályozza a szélsőséges megnyilvánulásokat, a természet és a környezet megbecsülésére, takarékosagra nevel.⁸¹⁵

Az Ószövetség gyakran dicséri a mértékletességet.⁸¹⁶

A böjtölés az ószövetségi Szentírás szerint megalázkodás Isten előtt, nem aszketikus hőstett, hanem vallási magatartás.⁸¹⁷ Súlyt ad a kérő imának, s főleg nehéz időben ajánlatos⁸¹⁸, s a kinyilatkoztatásra várva az ember alkalmassá tétele.⁸¹⁹ Eredetileg egyetlen kötelező böjti nap volt az ószövetségben: az engesztelés napja⁸²⁰, később a fogság után még négy napot hozzátettek, hogy a nagy nemzeti nyomorúságok nehogy feledésbe merüljenek.⁸²¹ Ezeken kívül mindenki saját szándéka alapján böjtölhetett, s a prófétáknak kellett figyelmeztetniük, nehogy túlbecsüljék értékét az emberek, illetve nehogy túlzásba vigyék.⁸²²

Az újszövetségi szentírásban a böjt a farizeusokat és Keresztelő János tanítványait jellemezte. Az előbbieket böjtölése hivatkozásra adott alapot, ezért Jézus elítélően nyilatkozott róla.⁸²³

---

⁸¹⁵ I. DIÓS, *Magyar Katolikus Lexikon VIII.*, Budapest 2003, 981-982.

⁸¹⁶ Sir 18,30

⁸¹⁷ Iz 58,4-5

⁸¹⁸ 1Sám 7,6

⁸¹⁹ Dán 9,3

⁸²⁰ Szám 29,7

⁸²¹ Zak 8,19

⁸²² Jer 14,12

⁸²³ Lk 18,9-14

Ámde maga Jézus is böjtölt: ezzel készült fel messiási küldetésére⁸²⁴, hogy megnyíljk a Lélek előtt. Az ősegyház az ószövetségi gyakorlatot átvette, de a Jézus által meghatározott szellemben gyakorolta: akkor böjtölt a közösség, ha valamilyen fontos döntés előtt voltak a tagjai, s az imádság mellett ezzel is felkészültek az Isten akarata szerinti elhatározásra.⁸²⁵ Szent Pál is ilyen lelkületben sokat böjtölt.⁸²⁶ A kereszténynek harcolnia kell a test ellen⁸²⁷, a világ ellen⁸²⁸, mert ezek még a nem teljesen legyőzött sátán uralma alatt vannak. Aki Krisztusban újjászületett, vagyis megkeresztelkedett, az már a lélek uralma alatt él.⁸²⁹

A Szentírás szerint a mértékletesség adja az embernek a józanságot, éberséget, megfontoltságot.⁸³⁰

„Helyesen élni nem más, mint teljes szívből, teljes lélekből és teljes erőből szeretni Istent(...) hogy romlatlan és ép maradjon a szeretet, ami a mértéktartás dolga, hogy semmi nehézség meg ne törje, ami az erősség dolga, hogy senki másnak ne szolgáljon, ami az igazság dolga, hogy virrasszon a dolgok megkülönböztetésében, nehogy lassanként belopakodjék a hamisság vagy csalás, ami az okosság dolga.” – írja Szent Ágoston.⁸³¹

A mértékletesség az az erkölcsi erény, amely mérsékli az élvezetek vonzását és megszerzi a teremtett javak használatában az egyensúlyt. Biztosítja az akarat uralmát az ösztönökön és a tisztesség határai között tartja a vágyakat. A mértékletes személy érzéki vágyait a jó felé tereli, megőrzi a józan megkülönböztetést, hogy 'szívednek ösztönös vágyait ne kövesd'.⁸³²

A mértékletesség sajátos helyet foglal el a négy sarkalatos erény között. Az okosság az igazság megismerésére irányul, az igazságosság az igazság megvalósítására, a bátorság pedig annak megvallására.

A mértékletesség erénye nem a külső objektív igazságra irányul, hanem magára a cselekvő személyre, aki belső erőit, ösztöneit, érzelmeit, vágyait rendezve törekszik kibontakoztatni képességeit. Tapasztalatból tudjuk, hogy bár a mértékletesség a négy sarkalatos erény közül az utolsó, mégsem játszik a többi között alárendelt szerepet, mert ahhoz, hogy valaki a külső valóságot meg tudja ismerni, belső, ösztönös és érzelmi rendezettségre van szükség.

---

⁸²⁴ Mt 4,2

⁸²⁵ Ap Csel 13,2; 14,23

⁸²⁶ 2Kor 11,27

⁸²⁷ Ef 4,22

⁸²⁸ 1Jn 2,15

⁸²⁹ Gal 5,24

⁸³⁰ 1Tesz 5,6-8; Tit 2,2.12.22; 1Pt 1,13; 5,8

⁸³¹ SZENT ÁGOSTON, *De moribus Ecclesiae catholicae*, 1,25,46: CSEL 90,51 (PL 32, 1330-1331)

⁸³² Sir 5,2; I. DIÓS, *A Katolikus Egyház Katekizmusa*, Budapest 2002, 482.;Z. TARJÁNYI, *Az erkölcsi erények*, Budapest 2004, 142.

Az olyan ember, aki önmagában nem tudja megvalósítani a rendet, annak kevés a reménye arra, hogy a világban levő rendet felismerje, és annak megvalósulását segítse.⁸³³ Az elszabadult ösztön a személyiségben is torzulást okozhat, hiszen az ember nem tudja egységben rendezni magát. Az elszabadult ösztön továbbá megzavarja az ember természetfeletti kapcsolatát is, hiszen ilyen esetben nem tud nyugodtan Isten jelenlétében lenni, gondolkodni.⁸³⁴

A mértékletesség Krisztus utánzása, mert Jézus a kiegyensúlyozottság, az önuralom modellje: egész élete jól rendezett, mint ahogy a szenvedése és a halála is. Jézus mértékletes a fellángolásban, az életörömben, a lelkesedésben, az alkotóerőben, minden teremtmény iránti szeretetben. Jézus szereti az embereket, szeretettel beszél az állatokról, a virágokról, az égről. Megvan Őbenne az a harmónia, amely összetartja a vágyakat, az ösztönöket, az érzelmeket, hogy azokból egységes szervezet jöjjön létre.

A szentek életében is szemlélhetjük a mértékletességnek ezt a ragyogását: elég Assisi Szent Ferencre gondolni és az ő szent, mindig rendezett szenvedélyességére, minden teremtmény iránti szeretetére és az öröm kifejezésének a képességére.

Jézus és a szentek tanúsítják nekünk, hogy a mértékletesség nem a hűvösség, a merevség, az érzéketlenség szinonimája – mint ahogy olykor gondolják -, hanem a harmóniának, a rendnek és ezért az alkotóerőnek és az örömnak a rokon értelmű kifejezése.⁸³⁵

A mértékletesség erényének, mely az érzékek megfélékezésében áll, hősies példáit nyújtják némely szentek önmehtagadásai. Ide tartozik elsősorban az alázatosság, mellyel Isten Szolgája nem csak az őt megillető tiszteletet utasítja vissza magát arra méltatlannak tartva, de örömét találja a megaláztatásokban. Egyházi méltóságot betöltötteknél a szenttéavatási eljárásban feltétlenül szükséges annak bizonyítása, hogy e méltóságra nem törekedtek, azt csak engedelmességből fogadták el. Mindenkor alaposan ki kell vizsgálni, vajon az általa emelt épületeken saját címerének megörökítése hiúságból történt-e, vagy sem. V Piusz (1566-1572) pápa szenttéavatásának nem volt akadálya, hogy a Ghislieri címet felvésesse az inkvizíció palotájára. Az önéletrajz készítése nem áll ellentétben az alázatossággal, ha az előljárók parancsára történt. Erre jó példa Szent Teréz, de Bellarmin bíboros boldoggáavatása félbeszakadt az önéletrajza miatt. Arra is akad példa, hogy a szent prófétai szellemről ihletve saját szenttéavatását megjövendölte (pl. Paulai Szent Ferenc, Ferrarai Szent Vince, Avellinói Szent András).

---

⁸³³ F. BERAN, *A keresztény erkölcs alapjai*, Budapest 1999, 155.

⁸³⁴ J. PIPER, *A négy sarkalatos erény*, Vigilia, Budapest 1996, 155.

⁸³⁵ C. M. MARTINI, *Az erények*, Budapest 1998, 30-31.

A szüzesség is a mértékletesség erényéhez tartozik, s nem csupán a szó szorosán vett értelmében, hiszen házasságokat is avatott szentekké az Egyház, hanem olyan értelemben, hogy a nemi gyönyört mindig kerülte, s a házastársi kötelesség teljesítésénél csak a gyermeknemzést tartotta szem előtt. Férjes nők boldoggá avatásánál különösen is a vizsgálat tárgyát képezi a szelídség erénye férjével, anyósával, cselédeivel szemben, a gyermeknevelés, a háztartás, az asszonyi hiúság kerülése, s főleg az, hogy milyen befolyással volt férjének erkölcsi és hitéletére. Természetesen ezeknek a bizonyításánál következtetésekre kell szorítkozni: az általános vélemény, a házastárs, a gyóntató vallomásai szolgálhatnak bizonyítékkul, fizikai szüzesség esetén az orvos szakértők véleménye, továbbá olyanok vallomásai, akik a boldoggá avatandót ezen a téren kísértésbe akarták vinni, de ő a kísértésnek ellenállt.

Önmehtagadás nélkül lehetetlen a keresztény tökéletesség olyan fokára eljutni, amely a szenttéavatáshoz szükséges, vagyis ha a tiszteletre méltó elhunytól az bizonyosodik be, hogy ellensége volt az önmehtagadásnak, a szenttéavatási eljárás nem folytatható. Nem szükséges azonban, hogy az önmehtagadás önsanyargatássá legyen. Ez szolgálhat eszközzül az erényekben való tökéletesedésre, önmagában véve nem erény, sőt ha túlzásba viszik, azok akadályául is szolgálhat; például ha valaki önsanyargatások által testét annyira elgyengíti, hogy kötelességeit nem képes teljesíteni; vagy önsanyargatásaival feltűnni szeretne, s így a hiúság, vagy gyóntatójának tilalma ellen cselekedve az engedetlenség bűnébe esik. Az önsanyargatásra vonatkozóan tehát a szenttéavatási eljárásban alapos megfontolás tárgyává kell tenni, hogy az valóban az illető életszentségét bizonyítja, vagy inkább különködésének tekintendő-e. Az illető életének szentségét bizonyítja, ha valaki titokban sanyargatja magát, s azt a nyilvánosság előtt leplezi. Ilyen volt Vianney Szent János, akinek ebédje két főtt burgonyából állt, de ha vendége volt, rendes ebédet evett vele; deszkán feküdt éjszakánként, de ágát úgy rendezte, hogy az derékaljnak látsszon.

Az elhunytak életében gyakorolt hősies erényeken kívül vizsgálat tárgyát képezik a halál körülményei is.⁸³⁶

A hitvallók szenttéavatásával kapcsolatban az erények hősies gyakorlásáról először Szent Ágoston a *De libero arbitrio* című művében, majd Szent Ágoston fejtegeti a kérdést a *Summa theologiae*-ben, végül XIV. Benedek (1740-1758) pápa összegzi a kérdéssel kapcsolatos tudnivalókat.⁸³⁷

---

⁸³⁶ E. HUSZÁR, *A szenttéavatás*, Budapest 1911, 30-32.

⁸³⁷ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8.), Città del Vaticano 2005, 55.

Az erények hősiesség gyakorlásánál a szentség egyedül az isteni erényekkel konform és folyamatosan fennálló.⁸³⁸

Az erények hősiesség gyakorlásának meghatározásához és így a szenttéavatási eljárásokhoz alapot és segítséget ad Arisztotelész Etikája.⁸³⁹

XIV. Benedek (1740-1758) pápa a „*De servorum Dei beatificatione et beatorum canonizatione*” című klasszikus művében meghatározta az erények hősiesség gyakorlásának kritériumait:

1. A boldoggá- és szenttéavatási eljárásban nem az általános, vagy politikai erényeket vizsgálják, hanem a keresztény erényeket.
2. A boldoggá- és szenttéavatási eljárásban nem az erények természete, vagy erőssége a kérdés, hanem azok hősiesség fokban való gyakorlása.
3. Az erények hősiesség gyakorlása kísérje végig a jelölt életét.
4. Az erények hősiesség gyakorlása Isten szolgájának a habitusa legyen.⁸⁴⁰

A fenti álláspont klasszikussá vált a szenttéavatási eljárásokban, így a II. Vatikáni Zsinat is felhasználta a *Lumen Gentium* konstitúció V. fejezetében, s ajánlotta az egyetemes Egyház számára.⁸⁴¹

Az erények meglétének bizonyítása, mint azt fentebb láttuk meglehetősen sokrétű. Elsősorban a tanúkra lehet a bizonyítás során hagyatkozni, de sokat segíthetnek az okiratok, illetve Isten szolgájának iratai, vagy a róla szóló életrajzok, leírások, melyek közvetetten bizonyítják az erények hősiesség gyakorlásának a meglétét. A bizonyításnál mindenképpen törekedni kell a tárgyilagosságra, s kerülni kell a legendás elemek beemelését a bizonyításba, hiszen, mint tudjuk, az idő mindent megszépít, az ember emlékezete csalatkozhat, vagyis az erények bizonyításának az eljárása során mindenképpen figyelni kell ezekre a körülményekre.

---

⁸³⁸ BENEDETTO XV., *Citato nel Decreto sull'eroicità delle virtù di Antonio Maria Gianelli*, in AAS 12 (1920) 173.

⁸³⁹ P. PAVANELLO, *Piccolo lessico delle cause dei santi*, in *Quaderni di diritto Ecclesiale* 15 (2002), 94.

⁸⁴⁰ G. MARTINELLI, *Procedure di canonizzazione in inchiesta diocesana*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 16 (2003) 13.; BENEDETTO XIV, *De servorum Dei beatificatione et beatorum canonizatione*, *Libro III, cap. XXI*, 207-222.; A. CASIERI, *La perfezione cristiana in Benedetto XIV con particolare riferimento all'età giovanile*, Città del Vaticano 1979, 64-65.

⁸⁴¹ G. MARTINELLI, *Procedure di canonizzazione in inchiesta diocesana*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 16 (2003), 14.

5.2. A csodák

A csoda, ha szoros értelemben magyarázzuk, olyan esemény, melyet Istennek a természet rendjét felfüggesztő beavatkozása hoz létre. A vallástörténetben a csoda általában úgy szerepel, mint az istenség vagy az istenek rendkívüli megnyilatkozása, amely felkelti az ember csodálkozását, félelmét és tiszteletét. A csoda a vallásos hit szerint kozmikus, egyetemes hatalom, Isten speciális beavatkozása a dolgok rendjébe az Ő hatalmánál és szereteténél fogva.⁸⁴² A kinyilatkoztatott vallásban tapasztalható csodák fogalmának értelmezése nem egyszerű és egyértelmű.

Az Ószövetség például sokszor említi Isten csodás tetteit, de a héber nyelvben nincs szó a csoda teológiai megnevezésére. Isten inkább csak jelét adja erejének vagy népe iránti elkötelezettségének. Ilyen jel például az Egyiptomból való kivezetés és az azt kísérő jelenségek sora.⁸⁴³ A Második Törvénykönyv ilyen ószövetségi hit alapján jelenti ki, hogy Isten őseiket erős kézzel vezette ki Egyiptomból jelek és csodák kíséretében.⁸⁴⁴ Az idegen népeknek a jelekből kellett felismerniük, hogy Jahve az igazi Isten⁸⁴⁵, mert a jelekkel megmutatta fölényét a bálványok fölött. A csodák az Ószövetségben elsősorban Isten nagy tettei, amelyeket a nép érdekében véghezvitt. Még nem különül el a kérdés, hogy mi a csodában a természetes és mi a természetfölötti elem. Isten a természetes rendnek is teremtője, ezért mind a természetet, mind a történelmet irányíthatja saját céljának megfelelően. A hagyományos hit azért alakulhatott ki, mert egyes eseményekben tapasztalták, hogy Jahve valóban ura a világnak és mindenhatóságát különleges módon is megmutathatja népe érdekében.

Ezek mellett gondolni kell arra is, hogy az Ószövetség gyakran úgy írja le az eseményeket, ahogy azokat a népies elbeszélés továbbadta, s egyes részleteit kiszínezte, vagyis az előadásban benne van a vallásos hit és a költői előadásmód. Az ószövetségi szemlélet szerint Isten valóban teremtője a világnak, ő áll minden esemény mögött. A későbbi rabbik írásai is tükrözik a csodába vetett hitet. A régi csodákat úgy magyarázzák, hogy az ősök méltóbbak voltak Isten szeretetének kinyilvánítására, mint koruk közössége, de például azt a tényt, hogy Isten a természet termékenységén keresztül táplálja az embereket, a különleges irgalom megnyilvánulásának tartották.

---

⁸⁴² G. MARTINELLI, *Procedure di canonizzazione in inchiesta diocesana*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 16 (2003) 25.

⁸⁴³ Kiv 7,3-5

⁸⁴⁴ MTörv 26,8

⁸⁴⁵ Kiv 7,5

Philón és Josephus Flavius írásai igazolják, hogy a hellénista zsidóság vallásos nézete a csodákra vonatkozóan lényegében ugyanaz volt, mint a palesztinaiaké.

Az újszövetségi szent iratok Isten rendkívüli beavatkozásait erőnyilvánításoknak (*dinamisz*), jeleknek (*szemeia*) és csodálatos dolgoknak (*terata, thaumazia*) mondják. Az Újszövetségben a csodák egy új ország kezdetét jelentik.⁸⁴⁶ Itt elsősorban a Jézus által véghezvitt csodákról van szó, hiszen ő azokkal igazolta küldetését és azokon keresztül mutatta be a messiási ország kegyelmi erejét. A természetfeletti erők megnyilvánulásai közé tartoznak azok az események is, amelyek életét kísérték (pl. születésének hírüladása, a szűzi fogantatás, teofánia a kereszteléskor, színeváltozás). Szoros értelemben vett csodák azok, amelyeket Jézus maga vitt végbe: halottfeltámasztások, kenyérszaporítás, a vihar lecsendesítése és azok a jelenségek, amelyekkel túlvilági életét igazolta: feltámadása és megjelenései. Életének rendkívüli eseményeit ellenfelei is elismerték, csak azt nem fogadták el, hogy isteni erő áll mögöttük, inkább csalást vagy démoni hatást emlegettek. Jézust a csodatetteiben motiválta az emberek iránti irgalmasság, a csodák Jézus valódi missziós tettei voltak.⁸⁴⁷ A modern korban a racionalista irányzat elvileg tagadott minden természetfeletti beavatkozást a földi történelembe. Ezért vagy arra hivatkoztak, hogy az evangéliumok jóval későbbiek, és legendás elemekkel utólag akarták igazolni Jézus messiási mivoltát, vagy arra, hogy a természetfeletti jelenségek nem mások, mint az igehirdetésbe belevitt mitikus elbeszélő elemek, amelyekkel az apostolok Jézusba vetett hitüket akarták szemléltetni. Ezért a tárgyi igazság keresésénél az evangéliumok szövegét mítosztalanítani kell. Az evangéliumok korának környezete a csodákat nem a természet oldaláról szemlélte, és nem is azt kérdezte, hogy itt a természet törvényeit valaki felfüggesztette, vagy áttörte-e. Az ő számukra a csoda itt és most Isten szeretetének, irgalmának a jele volt. Megfigyelhető, hogy az evangéliumokban a nép reakciója nem az, hogy egy csodánál a természet lehetőségeit és korlátait kutatja, hanem a következő megállapítás: Isten meglátogatta népét. Azt, hogy Isten szeretete éppen Jézus Krisztuson keresztül nyilvánult meg azt nem lehetett másként magyarázni, mint hogy tettei túlszárnyalták az ember képességét, és kivételt jelentettek a természet törvényei alól. A csodák történetiségének megítélésénél abból kell kiindulnunk, hogy az evangéliumok az igehirdetés, a kérészmű műfajához tartoznak, s az a céljuk, hogy igazolják a názáreti Jézusba, az Isten Fiába vetett hitet.

---

⁸⁴⁶ A. ESZER, *Miracoli ed altri segni divini. Considerazioni dommatico-storiche con speciale riferimento alle cause dei Santi*, in F. LEONI (a cura di), *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 152.

⁸⁴⁷ IBID, 138.

Egy valódi történelmi személyt mondanak az Isten Fiának, vagyis olyan valakinek, aki egyszerre isteni és emberi tulajdonságokkal rendelkezik, aki azt állítja magáról, hogy öröktől fogva az Atyánál volt, s tőle kapta a küldetést, hogy emberré legyen és a megváltást véghezvigye. Jézus természetfeletti jelek nélkül nem igazolhatta volna küldetését, s az apostolok sem állhattak volna elő ilyen állítással Jézus kortársai előtt. A csodák önmagukban annál nehezebben fogadhatók el, minél inkább felülmúlják a természeti törvényeken alapuló jelenségeket, ezért csak akkor válnak igazán hihetővé, ha abban a különleges összefüggésben értelmezzük őket, amelyekben Jézus maga művelte. Ő a csodákkal Isten országának megjelenésére vonatkozó jóvendölések teljességére utalt.⁸⁴⁸

Ebben az összefüggésben lesz világos a csoda és a hit kapcsolata is. Jézus nyíltan hirdette, hogy csodáiban benne van a hitet megalapozó erő, de nem akart bennük tapasztalati bizonyítékot adni, ami tudományos levezetéssel igazolná a hitet. Csodái minden meggyőző erejük mellett is felhívások arra, hogy Isten az ember felé fordult és üdvösséget készít neki. A felhívás azt célozza, hogy az ember térjen meg, forduljon Isten felé, és fogadja el kegyelmi kitárulkozását. Ahol Jézus egyszerű, még ha tétova készséget is talál a hitre⁸⁴⁹, ott további bizonyítékot adott, de ahol előítéletekkel ellene fordultak, ahol hiányzott a jó szándék, ott ellenállt a kérésnek.⁸⁵⁰ Amennyiben az evangélium történelmi tényeken alapuló igehirdetés, azért érthető, hogy az evangélisták ugyanabból az eseményből más mozzanatokot emeltek ki és más következtetéseket vontak le. Az apostoli Egyház akkor már a feltámadt Krisztus mellett tanúskodott, ezért a földi működésébe bele vettek olyan meglátásokat is amelyek Krisztus feltámadása után tisztázódhattak, ezért egyes csodák úgy hatnak, mint tettekben bemutatott példabeszédek. Például a kenyérszaporítás elbeszélésénél a kenyértörés liturgikus nyelvét használják. Ugyancsak kitűnik a csodák elmondásából, hogy az apostoli Egyház Jézusról mint a túlvilági üdvösség szerzőjéről tanúskodik. Gyógyításainak elmondásával nem azt bizonyítják, hogy ő csodálatos orvos, aki a földi életet alakítja át, hanem azt, hogy ő az élet és feltámadás, aki végleges üdvösséget hoz. A vihar lecsendesítése, a kenyérszaporítás és a többi természeti csoda szintén csak azt akarja igazolni, hogy általa a földi nehézségek ellenére teljesebben a boldogság ígérete, amelyet Isten megígért a messiási ország keretében. A teológiai értelmezés már ott van a szinoptikus evangéliumok elbeszélésében, de legjobban János evangéliumában. A gyógyításokat mint a betegség démonának a kiűzését adják elő, s ez kétségtelenül annak a kornak a mindennapi nyelve, de a teológiai értelem itt is világos.

---

⁸⁴⁸ Mt 12,23; 13,16

⁸⁴⁹ Mk 9,24

⁸⁵⁰ Mk 6,5

Jézus olyan megváltó, aki a földöntúli erőkkel szemben is biztosítani tudja az ember végső gyógyulását, az üdvösséget.

Hasonló módon kell megítélnünk az apostoli Egyházban végbement csodákat. Jézus megígérte az apostoloknak, hogy az ő ereje fogja kísérfni őket, s ennek az ígéretnak teljesednie kellett, hogy az apostolok hitre méltó és hivatalos tanúknak számítsanak. Ha Jézus nem vállalt volna értük felelősséget és nem kísérte volna tevékenységüket természetfeletti hatásokkal, akkor nem győzött volna meg arról, hogy egyházában az általa adott kinyilatkoztatás és az általa hozott üdvösség vált valósággá a világ számára. Amikor a teológus a csodákról, mint üdvösségtörténeti jelenségekről beszél, azt az Isten egyszeri és végleges kinyilatkoztatásával kapcsolatban teszi. Az ószövetségi kinyilatkoztatás Istennek azt a teljes kitárulását készítette elő, amely Krisztusban megvalósult. Magának Krisztusnak és az apostoloknak a csodái azt igazolták, hogy az Isten országa mint üdvösség elérkezett. A teológus közvetlenül nem a csodákat tanulmányozza, hanem azoknak a Szentírásban való megörökítését, s itt mindenképpen felmerül a történelmi hitelesség kérdése. Az üdvösségtörténetnek, illetve a kinyilatkoztatásnak a hordozója mind az Ó-, mind az Újszövetségben konkrét történelmi közösség volt, amelyben a vallási hagyomány hordozása az egy igaz Isten iránti hűség jegyében állt. A csodák és jelek nem különleges események voltak, hanem a mindenható Isten közeledésének jelei. Az ő jelenléte össze volt kötve az engedelmesség és az erkölcsiség felhívásával. A csodák azt az üzenetet hordozták és erősítették meg, amely az ember üdvösségére vonatkozott, azért komolyan vették őket mint bizonyítékokat, hiszen Isten szentségének és irgalmának tartoztak vele. A szentírási csodák nem szakadnak el Istentől, nem válnak legendás hősök díszítő jelzőivé. Az utókor is úgy beszél róluk, mint a nekik szóló üzenetről. A csoda lehetőségét a Szentírás a Teremtő és a teremtmény kapcsolatából kiindulva ítéli meg. Az az Isten szól bele a természet rendjébe, Aki a teremtés révén abszolút ura a mindenségnek. Ezt a szemléletet még kiegészíti a jövő ígérete. Isten nem csak az embert akarja végső célhoz vezetni, hanem az emberrel együtt a teremtett világot is.

Ez a szándék viszont eleve feltételezi Isten működését a világban és a történelemben. A csoda nem olyan értelemben kivétel a természet törvénye alól, hogy szemben áll a természet adottságaival. A természetben, főleg az élők világában az egyedi törvények alá vannak vetve a magasabb rendű és szélesebb körű összefüggéseknek. Az alacsonyabb a magasabb rendű szolgálatában áll, és mindenben van olyan jelentés, amit az emberi szellem értelmezhet vagy a maga számára kihasználhat. Innen kell megtalálni azt a lehetőséget, hogy a természet a maga igazi értelmét az ember kiteljesedésében, üdvösségében éri el.

Amikor Isten kivételt tesz a természet bizonyos törvényei alól, valójában ezt a végső célra való irányulást elővételezi. A csoda szerepe a kinyilatkoztatás hihetővé tétele, nem pedig tudományos bizonyítása. Inkább a természetfeletti erők jelenlétét jelzi, nem a titkot teszi átlátszóvá. Tehát a csoda a misztérium szolgálatában áll, felhív a keresésre és a hittel való elfogadásra. Ezért a csoda igazából nem ellenőrizhető természettudományos módszerrel. A tudományos megfigyelés legfeljebb azt állapíthatja meg, hogy a jelenség nem fér bele az eddigi ismeretek tárgyi összefüggésébe. Viszont a csoda lehetősége ellen nem lehet felhozni azt, hogy a régi emberek nem ismerték a természet törvényeit és lehetőségeit, s így csodának vettek minden olyan jelenséget, amit akkori tudásukkal nem tudtak megmagyarázni. A csoda megállapításánál elég a józan emberi tapasztalásra hivatkozni. A tudomány sem tudta még kideríteni, hogy a természet mire képes, de azt általában meg tudja állapítani, hogy adott körülmények között mire nem képes. Például az emberi szó nem elég ahhoz, hogy egy vak visszakapja látását.⁸⁵¹

Kétségtelen, hogy az erények teszik a szentet szentté, s a csodák nem tartoznak a szentség lényegéhez. Szent lehet valaki anélkül, hogy csodákat művelt volna, s viszont, ha csodákat művelt, de erkölcsi élete kifogás alá esik, nem szent, amint ezt már III. Sándor (1159-1181) pápa is megállapította. Aranyszájú Szent János mondta: „*A jó cselekedetek csodák nélkül is mennyországba vezetnek, a csodák pedig jó cselekedetek nélkül nem vezetnek oda.*”

Damiáni Szent Péter III. Sándor (1159-1181) pápának Rudolf gubbiói püspök szenttéavatási ügyében azt feleli: „*Csodát kívánsz? Nem elég csoda-e, hogy ez az ember angyali életet élt?*” Abban az esetben, ha az Egyház a szenttéavatási eljárásban az erényeken kívül csodák bizonyítását is megkívánja, a vizsgálat által csodáknak állított tények megítélésére csak akkor tér át, mikor az erények hősiessé gyakorlása bizonyítást nyert. A csodák az Egyháznak az erények hősiessé gyakorlását megállapító ítéletét megerősítik, s az erények és a csodák alapján avatja a tiszteletre méltó elhunytat az Egyház előbb boldoggá, újabb csodák után szentté. A szentség bizonyítékaul szükséges, hogy a csoda, ha a szent életében történt, az ő imádságára, ha halála után, az ő segítségül hívására történjen.

XIV. Benedek (1740-1758) pápa rendelte el, hogy szükséges a szenttéavatáshoz egy csoda.⁸⁵²

---

⁸⁵¹ I. DIÓS, *Magyar Katolikus Lexikon II.*, Budapest 1994, 468-472.

⁸⁵² A. ESZER, *Miracoli ed altri segni divini. Considerazioni dommatico-storiche con speciale riferimento alla cause dei Santi*, in F. LEONI (a cura di), *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 147.; BENEDICTUS XIV., *De Servorum Dei beatificazione et Beatorum canonizatione, tomus I.*, Prati 1838, 198.; F. VERAJA, *La canonizzazione equipollente e la questione dei miracoli nelle Cause di canonizzazione*, Roma 1975, 61.

Az eljárás során a vizsgálat egyik célja, hogy bebizonyítsa a csodákat, melyek szükségesek a szenttéavatási eljárás során.⁸⁵³ Ez egy alapvetően fontos dolog az eljárás során, amely láthatóan egy problémája a boldoggáavatásnak.⁸⁵⁴

A vizsgálatnak mindenekelőtt a posztulátor által csodának állított tényeket kell bizonyítania, s pontos leírásukat adnia. A csodák bizonyításánál csak a szemtanúk vallomásának van bizonyító ereje. Ezt a követelményt XIV. Benedek (1740-1758) pápa 1741. április 23.-i dekrétuma mondja ki határozottan.⁸⁵⁵ Az a körülmény, hogy csodák bizonyításánál azon tanúk vallomása, akik csak hallomásból tudnak a csodáról, valamint az írásos dokumentumok általi bizonyítás ki van zárva, biztosítéka a vizsgálat komolyságának és megbízhatóságának.

Komoly megfontolás tárgyává teendő továbbá a tanúk szavahihetősége, elsősorban az őszinteség szempontjából. Akinél a legcsekélyebb gyanú áll fenn arra nézve, hogy érdeke, vagy érzelmi befolyásoltság miatt színezi ki vallomását, annak tanúvallomása nem vehető figyelembe. Akinél valószínűsíthető, hogy nem volt képes az általa előadott csodás eseményt pontosan megfigyelni, jól megjegyezni és hűen előadni, annak vallomása szintén figyelmen kívül hagyandó. Különös gondossággal kell megvizsgálni a tömegben látott csodákat, s a tömeg egyes tagjainak különböző vallomásait. Amennyiben szavahihető tanúk részletes vallomásával a csodás esemény bizonyítást nyert, akkor a szakértők adnak választ arra, hogy a tudomány tudja-e a csoda természetes magyarázatát adni, vagy nem? A csoda természetétől függ az, hogy orvos, fizikus, vegyész, csillagász, vagy geológus szakértő meghallgatása szükséges-e a csoda bizonyításánál.⁸⁵⁶

A katolikus teológia szerint a csodák Istennek az egész világra kiterjedő hatalmát és szeretetét mutatják meg, ezért alapját képezik a keresztény életnek, a hitnek a szentek közösségének és a Szentháromság életéből részesítenek bennünket.⁸⁵⁷

Napjaink Egyházában a csodák léte a jelölt életében, vagy a halála után demonstrálják Isten jelenlétét a világban.

---

⁸⁵³ P. MOLINARI – P. GUMPEL, *L'istituto della beatificazione*, in *Gregorianum* 69 (1988) 133.; P. MOLINARI S. J., *Observationes aliquot in causis beatificationis et canonizationis*, in *Periodica de re morali canonica liturgica* 63 (1974) 341-384.

⁸⁵⁴ P. MOLINARI – P. GUMPEL, *L'istituto della beatificazione*, in *Gregorianum* 69 (1988), 133.; F. VERAJA, *La Beatificazione. Storia. Problemi. Prospettive*, Roma 1983, 206.

⁸⁵⁵ BENEDICTUS XIV., *De probationibus subsidiariis et de numero miraculorum ad beatificationem et canonizationem essequendam*, Decretum 23. 04. 1741.

⁸⁵⁶ E. HUSZÁR, *A szenttéavatás*, Budapest 1911, 35-37.

⁸⁵⁷ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8), Città del Vaticano 2005, 73.; R. LATOURELLE, *Miracle et sainteté dans les causes de béatification et de canonisation*, in *Science et Esprit* L/III (1998), 265-277.

A csodák bizonyítása az idős folyamán fejlődésen ment keresztül és egyre tökéletesebbé vált.⁸⁵⁸

Jézus csodái az archetípust adják napjaink valós csodáinak, s ezt a tényt figyelembe kell venni a régebbi ügyeknél és napjaink szenttéavatási gyakorlata során is.⁸⁵⁹

Az emberi gondolkodással és a tudománnyal megmagyarázhatatlan események adják a csodák forrását. A csodák Jézus Krisztus segítségének, közbenjárásának tulajdoníthatók.⁸⁶⁰

Vigyázni kell az elektronikus médiákban feltűnő „csodatevő profétákra”, akik például megmondják a világvége időpontját. Ők a csodák bizonyításának kérdését negatívan befolyásolják.⁸⁶¹

Először csak vértanúkat vettek fel az egyházi naptárba, mert nekik volt kultuszuk. Az első kultusszal rendelkező hitvalló Toursi Szent Márton volt.⁸⁶²

Szent Ágoston adja meg a csodák új szemléletét az „*Isten országáról*” című műve 22. könyvében, ahol 25 csodát elemez: szerinte a feltűnő esetek nem mindig csodák.⁸⁶³

A nem mártírok vizsgálatához értékes szempontokat adott IV. Ince (1243-1254) pápa. Ezek a szempontok:

- a hitben tökéletes élete legyen,
- csodái legyenek.⁸⁶⁴

---

⁸⁵⁸ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8), Città del Vaticano 2005, 69.; M. DI RUBERTO, *Procedura nell'accertamento dei miracoli*, in *Studium Congregationis de Causis Sanctorum, ad usum privatum Auditorum*, Roma 1993, 5.; J. L. GUTIÉRREZ, *I miracoli nell'apparato probatorio delle cause di canonizzazione*, in *Ius Ecclesiae* 10 (1998) 491-529.

⁸⁵⁹ G. MARTINELLI, *Procedure di canonizzazione in inchiesta diocesana*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 16 (2003) 24.; R. LATOURELLE, *Miracolo*, in *Dizionario di Teologia Fondamentale, a cura di R. Latourelle – R. Fisichella*, Assisi 1990, 753.

⁸⁶⁰ G. MARTINELLI, *Procedure di canonizzazione in inchiesta diocesana*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 16 (2003) 25.; R. LATOURELLE, *Miracolo*, in *Dizionario Teologia Fondamentale, a cura di R. Latourelle – R. Fisichella*, Assisi 1990, 762.

⁸⁶¹ A. ESZER, *Miracoli ed altri segni divini. Considerazioni dommatico-storiche con speciale riferimento alle cause dei Santi*, in F. LEONI (a cura di), *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 153-154.; P. MOLINARI, S. J., *Observationes aliquot circa miraculorum munus et necessitatem in causis beatificationis et canonizationis*, in *Periodica de re morali, canonica, liturgica* 63 (1974) 341-385.; 358-359.

⁸⁶² A. ESZER, *Miracoli ed altri segni divini. Considerazioni dommatico-storiche con speciale riferimento alle cause dei Santi*, in F. LEONI (a cura di), *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 155.; A. ESZER O. P., *Miracoli ed altri segni divini*

⁸⁶³ A. ESZER, *Miracoli ed altri segni divini. Considerazioni dommatico-storiche con speciale riferimento alle cause dei Santi*, in F. LEONI (a cura di), *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 143.; A. AUGUSTINUS, *De civitate Dei*, lib. XII-XXII, Corpus scriptorum ecclesiasticorum latinorum vol. XXX., Praga, Vindobonae, Lipsiae 1900.

⁸⁶⁴ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione Dei santi*, Città del Vaticano 1992, 30.; INNOCENTIUS IV., *In Quinque libros Decretalium commentaria*, Venezia 1578, 188.

XII. Piusz (1939-1958) pápa 1948. október 20-án alapította meg a Szerzetások Kongregációjában az orvoscsoportot a csodák vizsgálatára, ugyanezen év december 15-én pedig orvoskonzíliumot alapított. XXIII. János (1958-1963) pápa a két szervezetet orvoskonzílium néven egyesítette.⁸⁶⁵

Ez az orvoskonzílium 1983 márciusáig 124 esetben működött közre.⁸⁶⁶ Az orvosszakértők klinikai dokumentumot adnak ki, de az egyházmegyei vizsgálatban fontos a tanúk szóbeli elbeszélése és az ügy megvizsgálata teológus szakértőkkel is.⁸⁶⁷

A Kongregáció jelenlegi joggyakorlata szerint egy csoda szükséges a boldoggá avatás kinyilvánításához és egy másik a szenttéavatáshoz.⁸⁶⁸

5.3. A vértanúság

A vértanú, vagy mártír szó a görög 'martüsz', tanú szóból származik. Az a személy, aki Krisztusba vetett hitéről és szeretetéről tanúskodik, vállalva akár a szenvedést és a halált is. Az apostolok és az első keresztények Isten igazságáról, Jézus feltámadásáról messiási voltáról és nyilvános működéséről tettek tanúságot.⁸⁶⁹ Szent János evangéliumában a kifejezés az Atyának a Fiúról szóló tanúságára⁸⁷⁰, a Jézus által adott tanúságra⁸⁷¹, valamint Keresztelő János tanúságára⁸⁷² vonatkozik. Jézus egyedülálló módon az igazság tanúja⁸⁷³, aki elbeszéli mindazt, amit Atyjától látott és hallott.⁸⁷⁴ A hívő szívében azonban már a Lélek tesz tanúságot Jézusról. A Jelenések könyvében ő a hűséges és igaz tanú.⁸⁷⁵

Később a mártír szó azokra vonatkozott, akik szenvedtek és tanúságtételük miatt meghaltak.⁸⁷⁶ Jézus halála a vértanúság első példája.⁸⁷⁷ Akiket az első keresztények szentként tiszteltek, azok a vértanúk voltak. A temetési helyük fölé emelt sírbolt a martürium volt.

---

⁸⁶⁵ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 86.

⁸⁶⁶ IBID, 86.

⁸⁶⁷ IBID, 88.

⁸⁶⁸ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8), Città del Vaticano 2005, 76.; J. L. GUTIÉRREZ, *El milagro como elemento de prueba en las causas de canonización*, in *El milagro en las causas de canonización*, (Temas perennes 10), a cura di R. Quintana Bescós, Barcelona 2004, 37-66.

⁸⁶⁹ Lk 24,48; ApCsel 1,8.22; 4,33; 10,42; 18,5

⁸⁷⁰ Jn 5,37

⁸⁷¹ Jn 3,1-12

⁸⁷² Jn 1,6-8.15; 3,22-30; 5,33

⁸⁷³ Jn 18,37

⁸⁷⁴ Jn 3,11.32

⁸⁷⁵ Jel 1,5; 3,14

⁸⁷⁶ Jel 12,11; 22,20

⁸⁷⁷ ApCsel 1,5; 3,14

Az Egyház kezdettől fogva vérkereszttségnek értelmezte a vértanúságot, mely képes a szentségi kereszttség pótlására.⁸⁷⁸

A keresztény erősség komoly próbája a vértanúság, amelyet, ahogy az ókori egyházatyák és később Szent Ambrus is mondja, a keresztény erősség legjellemzőbb és legsajátosabb tetteinek kell tartani. A vértanúságra való készség mindenestre nem csak néhány, az üldözések idején élő személy sajátja: benne van a keresztügyi ígéretekben és a sátánnak való ellentmondásokban. Nincs abban keresztény erősség, akiben hiányzik a készség arra, hogy életét odaadja a hitéért. Olyan igazság ez, amely megrettenthet, amelyre talán sohasem gondolunk. Mindenestre megérteti velünk a minden évben húsvét éjszaka megújításra kerülő keresztügyi ígéretek komolyságát. Az ígéretekét, hogy Jézushoz tartozunk, hogy ellentmondunk a gonosznak, hogy mindenre készek vagyunk, hogy nem tagadjuk meg a hitet, hogy nem követünk el súlyos bűnt.⁸⁷⁹

A mártír a keresztények nyelvén azt a személyt jelenti, aki önként odaadja életét a hitéért. Ő a keresztények példaképe.⁸⁸⁰

A vértanúknál az önkéntesség nagyon fontos, és ezt demonstrálja a haláluk.⁸⁸¹

A halál önkéntességéhez és szabadon vállalásához Krisztus meghívása és a hit professzionalitása szükséges.⁸⁸² Az önkéntesség gyermek vértanúk esetében egy speciális kérdés.⁸⁸³

---

⁸⁷⁸ M. KRÁNITZ – M. SZOPKÓ, *Teológiai kulcsfogalmak szótára*, Budapest 2001, 113-114.

⁸⁷⁹ C. M. MARTINI, *Az erények*, Budapest 1998, 24.

⁸⁸⁰ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 188.; H. A. M. HOPPENBROUWERS, *Recherches sur la terminologie du martyre de Tertullien á Lactance*, Nijmegen 1961, 207.

⁸⁸¹ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 219.; Cf. I. A. THOMAS, S. J., *Theologia Moralis*, ed. V, vol. I, Neapoli 1960, 23-24.; I. GORDON, *De conceptu Theologico-canonico martyrii ratione habita tum doctrinae traditionalis tum recentiorum opinionum ac problematum*, in *Ius Populi Dei-Miscellanea in Honorem Raymundi Bidagor*, vol. I, Romae Universitá Gregoriana Editrice 1971, 510.

⁸⁸² E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 230.; I. GORDON, *De conceptu Theologico-canonico martyrii ratione habita tum doctrinae traditionalis tum recentiorum opinionum ac problematum*, in *Ius Populi Dei-Miscellanea in Honorem Raymundi Bidagor*, vol. I, Romae Universitá Gregoriana Editrice 1971, 502.; S. INDELICATO, *Il processo di beatificazione*, Roma 1945, 110.

⁸⁸³ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 231.; S. INDELICATO, *Il processo di beatificazione*, Roma 1945, 115.

XIV. Benedek (1740-1758) pápa Aquinói Szent Tamás nyomában haladva kimondta: a vértanúk dicsősége Krisztus dicsőségének elővételezése, amely természetesen a gyermek vértanúkra is vonatkozik, akik a martirologiumokba is bevehetők és teológiai értelemben mártírnak tekinthetők, mint akik a vértanúságból részesedtek.⁸⁸⁴ XIV Benedek (1740-1758) mártírokról alkotott definícióját Laurea és Petra bíborosok teológiailag tökéletesítették.⁸⁸⁵

A mártírok liturgikus ünneplése, kultusza az Egyház első évszázadaiban spontán módon alakult ki és terjedt. Ezt a spontán akaratot tette intézményessé a püspök döntése, amellyel kinyilvánította a szentként tisztelt illető vértanúságát.⁸⁸⁶

A II. századtól, Szent Polikárptól kezdtek összeállítani a mártírkatalógusokat, s ekkor vált speciális terminussá a mártír kifejezés.⁸⁸⁷

A vértanúság az ókori egyház nagy karizmája volt.⁸⁸⁸

A kereszténység elterjedését az evangélium erejéből táplálkozó bátor helytállás, vértanúság segítette. Az emberek megértették, hogy a keresztény vértanúság gyökere nem a szenvedés vágya és nem érzéketlenség, hanem az Isten szeretete, amely képessé teszi az embert arra, hogy elviselje a szenvedést. Aranyshájú Szent János az efezusiakhoz írt levelében azt írja, hogy a vértanú Krisztus szeretetétől lángol és inkább szenved bilincseket Krisztusért, mint a mennyekben lakik. Szent Jeromos az egyik levelében pedig azt mondja, hogy nem csak vér kiontásával lehet önmagunkat Krisztusnak átadni, hanem a lélek, tehát szellemünk odaadásával is. Ezt a vértanúságot hétköznapi vértanúságnak nevezi.

---

⁸⁸⁴ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 231-232.; E. JOSI, *Nimbo*, in *Enciclopedia Cattolica*, vol. VIII, 1952, 187-188.; P. FRUTAZ, *Prescrizioni attuali relative al nimbo o all'aureola*, in *Enciclopedia Cattolica*, vol. VIII, 1952, 1887-1888.; I. GORDON, *De conceptu Theologico-canonico martyrii ratione habita tum doctrinae traditionalis tum recentiorum opinionum ac problematum*, in *Ius Populi Dei-Miscellanea in Honorem Raymundi Bidagor*, vol. I, Romae Universitá Gregoriana Editrice 1971, 518.; J. BREKELMANS, *Martyrerkrantz*, in *Analecta Gregoriana* 150, Roma 1965.; COLLINET-GUERIN, *Histoire du Nimbe des origines aux temps modernes*, Paris 1961.; S. THOMAS, *Summa Theologica*, II, II, q. 124, a. 1, ad 1.

⁸⁸⁵ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 244.; F. DE LAUREA (card.), *In III Sententiarum*, t. 2, p. 2., disp. 20: *DE Martyrio*, art. 6, n. 98.; V. PETRA (card.), *Commentaria ad constitutiones Apostolicas: Comm. Ad Const. 13am Innocentii IV*, n. 20, Romae 1705-1726, 130.

⁸⁸⁶ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8), Città del Vaticano 2005, 83.; A. AMORE, *Culto e canonizzazione dei santi nell'antichità cristiana*, in *Antoniano* 52 (1977) 38-80.

⁸⁸⁷ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 189.; R. REITZENSTEIN, *Bemerkungen zur Martyrienliteratur, I: Die Bezeichnung Martyrer*, in *Nachrichten von der königlichen Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen...* 52 (1917), 421.

⁸⁸⁸ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 190.; Cf. L. BOUYER, *La Spiritualité du Nouveau Testament et des Pères*, Paris 1960, 254-256.

Fontos észrevennünk, hogy az Egyház amilyen nagyra értékelt a hitvallást jelentő vértanúságot, ugyanolyan mértékben elítélte azt, ha valaki értelmi megfontolás nélkül, hősködésből akar vértanúvá válni. A vértanú Szent Ciprián azt mondta az őt elítélő proconsulnak, hogy „*tanításunk tiltja, hogy önként jelentkezzünk.*” Az Egyház emellett mindig hangsúlyozta, hogy a szenvedéstől való félelem nincs ellentétben a bátorsággal, vagy a vértanúsággal. A bátorságban éppen az értékelendő, hogy annak dacára, hogy az ember fél, mégis vállalja az igazság mellett való kiállást.⁸⁸⁹

Az Egyház története során a helyi politika gyakran volt okozója a keresztények halálának, különösen a misszionáriusok esetében, de a keresztények üldözésére került sor például Japánban, Angliában Erzsébet királynő uralma alatt, Spanyolországban és Németországban, ahol a keresztények szemben álltak a fasizmussal, illetve a nemzetiszocialistákkal.⁸⁹⁰

Vértanúnál az erények vizsgálatát a vértanúság vizsgálata pótolja, mert a vérkeresztség nem csak eltörli a bűnöket, de még a vízkeresztséget is pótolja.⁸⁹¹ A mártírok életében két precedens pont – a vérkeresztség és a kiemelkedő hit – adják a vértanúság teológiai anyagát.⁸⁹² Vértanúnak azonban az Egyház csak azt tekinti, aki Krisztus hitének megvallásáért Krisztus hitének üldözőitől erőszakos halált szenvedett, s azt nagy lélekkel viselte. Az Egyház által még el nem döntött hittani kérdésben vallott meggyőződésért halált szenvedni lehet hősies, de nem elég ok a vértanúként való szenttéavatáshoz. Nemcsak mint vértanút, de egyáltalán nem avatja szentté az Egyház azt, aki a hit- vagy erkölcsellenes cselekedetre kényszerítés félelme miatt öngyilkos lett, vagy hiúságból kereste a vértanúságot. Felnőtt ember tudtán kívül nem lehet vértanú. Amennyiben nem gondolt a vértanúságra, s álmában ölték meg, lehet szent, de nem vértanú. Például Juvenális János salucesi püspök boldoggáavatását mint vértanúét kérelmezték, de Lambertini Prosper hitvédő ellenvetésére mint hitvallót avatták boldoggá. Még kevésbé lehet valaki vértanú akarata ellenére.

---

⁸⁸⁹ F. BERAN, *A keresztény erkölcs alapjai*, Budapest 1999, 152-154.

⁸⁹⁰ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 219.; I. GORDON, *De conceptu Theologico-canonico martyrii ratione habitatum doctrinae traditionalis tum recentiorum opinionum ac problematum*, in *Ius Populi Dei-Miscellanea in Honorem Raymundi Bidagor, vol. I*, Romae Universitá Gregoriana Editrice 1971, 489-499.

⁸⁹¹ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 195-196.; A. HAMMAN, *La Trinitá nella Liturgia e nella vita cristiana*, in *Mysterium Salutis-Nuovo Corso di dogmatica come teologia nella storia della salvezza, v. VII: La storia della salvezza di cristo*, Queriniana 1969, 179.; G. LECLERQ, *Professione religiosa secondo battesimo*, in *Vita Religiosa* 3 (1967); D. F. VANDERBRONK, *La profession second baptême*, in *La Vie Spirituelle* 67 (1947), 250-263.; E. PIACENTINI O. F. M., *Conv., La vita religiosa segno sacramento e posizione dei religiosi nella Chiesa*, in *Miscellanea Francescana* 73 (1973) 78.

⁸⁹² E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 197.; K. RAHNER, *Zur Theologie des Todes – mit einem Exkurs über des Martyriums*, Freiburg-Basel-Wien 1961.

Amennyiben ha az illető meggyőződött arról, hogy nagyobb haszonnal jár a menekülése, mint a vértanúság vállalása, s menekülés közben ölik meg, akkor a menekülés ténye őt nem akadályozza meg abban, hogy vértanúként avassák szentté. Abban az esetben azonban, ha a jelölt az üldözői elleni önvédelmi harcban esett el, azt az Egyház nem tekinti vértanúnak. Szent lehet, de nem vértanú, aki akár a hitéért szenvedett üldözésbe, akár az önfeláldozó betegápolás, hiterjesztés vagy bármely erény gyakorlásába belebetegedett, s természetes halállal hunyt el., vagy a hitéért megkínózták, de nem a kínzások idején vesztette életét.

Gonzága Szent Alajos szenttéavatásánál a posztulátor Budrioli atya a vértanúságot vitatta, s a szenttéavatási bulla nem mint vértanút, hanem mint hitvallót avatta szentté. A vértanúk közé lehet sorolni azokat, akik Krisztus hitéért börtönt szenvedtek, s a börtönben haltak meg. Elítélésük történetét koholt vád alapján, ha ezt a vádat a hit elleni gyűlöletből koholták ellenük, vértanúknak tekinthetők.⁸⁹³

A vértanúság fogalmát XIV. Benedek (1740-1758) pápa adta meg: a mártír önként vállalja a halált a keresztény hitért. A boldoggá- és szenttéavatás során az eljárás a halál körülményeit vizsgálja, s azt, hogy a halál a hit hősiességéért következett-e be.⁸⁹⁴

A mártírhálálnak három alapvető kritériuma van:

- a halál fizikai erőszak miatt következik be,
- odium fidei,

---

⁸⁹³ E. HUSZÁR, *A szenttéavatás*, Budapest 1911, 32-34.

⁸⁹⁴ J. L. GUTIÉRREZ, *I laici, la politica e il martirio*, in *Ius Ecclesiae* 17 (2005) 55-56.; *Gaudium et spes* n. 21/5; S. TOMMASO D'AQUINO, *Summa Theol.*, II-II, q. 124.; C. F. DE MATTA, *Novissimus de Sanctorum canonizatione tractatus*, Roma 1978, Pars II, cap. 11 e Pars IV, cap. 21-22, 83-87 e 402-411.; A. KUBIS, *La théologie du martyre au vingtième siècle*, Roma 1968.; I. GORDON, *De conceptu theologico-canonico martyrii*, in *„Ius Populi Dei. Miscellanea in honorem Raymundi Bidagor”*, vol. I., Roma Università Gregoriana Editrice 1971, 485-521.; E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle Cause di Beatificazione e Canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 184-274.; E. PIACENTINI, *Il martirio nelle Cause dei Santi*, Libreria Editrice Vaticana 1979.; B. GHERARDINI, *Il martirio nella moderna prospettiva teologica*, in *Divinitas* 26 (1982) 19-35.; B. GHERARDINI, *Il martirio nell'attuale „temperies teologico-giuridica*, in *„Studi in onore del Card. Pietro Palazzini”*, Pisa 1987, 159-175.; R. FISICHELLA, *Il martirio come testimonianza: contributi per una riflessione sulla definizione di martirio*, *„Studia Urbaniana”*, Roma 1985.; J. L. GUTIÉRREZ, *La certezza morale nelle cause di canonizzazione, specialmente nella dichiarazione del martirio*, in *Ius Ecclesiae* 3 (1991), 645-670.; J. L. GUTIÉRREZ, *La certezza morale nelle cause „super martyrio”*, in A. Debinski-W. Bar- P. Stanisz (coord.), *„Divina et humana”, scritti in onore del prof. Henryk Misztal*, Lublin 2001, 559-575.; A. FILIPAZZI, *La prova del martirio nella prassi recente della Congregazione delle Cause dei Santi*, Tesi di laurea presso la Pontificia Università della Santa Croce, Roma 1992.

- a halál elfogadása a hit iránti szeretetből.⁸⁹⁵

Ami számít, hogy Jézus Krisztus szeretetért fogadta el és szenvedte el a halált, akkor is, ha előtte voltak hiányosságai, vagy egyenesen bűnös helyzetben élt.⁸⁹⁶

XIV. Benedek (1740-1758) pápa a „*De Servorum Dei beatificatione et Beatorum canonizatione*” című művének III. könyvének 11-20. fejezetében fejti ki a mártírhalál fogalmát. Ebben ír a mártírok fajtáiról, még az eretnekek és szakadárok hamis mártírjairól is.⁸⁹⁷

A XIV. Benedek (1740-1758) pápa által megadott alapvető definíciót magyarázták és fejlesztették tovább Indelicato, Hedde és Gordon.⁸⁹⁸

XIV. Benedek (1740-1758) pápa szerint a vértanúhalál anyagát és formáját kell vizsgálni a következőképpen:

- A személy vizsgálata: fizikai és lelki adottságok
- A haláleset vizsgálata: erőszakos, a halál előidézésére irányuló cselekmény történt-e
- A haláleset vizsgálata a személy részéről: önként adta-e oda az életét
- A forma vizsgálata: a keresztényüldözés intenzitása.⁸⁹⁹

XIV. Benedek meghatározásait pontosították a teológusok, például: Solignac⁹⁰⁰, Barbotin⁹⁰¹, Kubis⁹⁰², Molinari⁹⁰³ és Naz.⁹⁰⁴

---

⁸⁹⁵ J. L. GUTIÉRREZ, *La certezza morale nelle cause di canonizzazione, specialmente nella dichiarazione del martirio*, in *Jus Ecclesiae* 3 (1991) 659.; IDEM, *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005, 258.; *Lumen Gentium* 21.; S. THOMAS AQ, *Summa Theologiae II-II*, q. 124.; C. F. DE MATTA, *Novissimus de Sanctorum canonizatione tractatus*, Romae 1678, Pars. II., cap. 11. e Pars. IV. cap. 21-22, 83-87, 402-411.; I. GORDON, *De conceptu theologico-canonico martyrii*, in *Ius Populi Dei. Miscellanea in honorem Raymundi Bidagor*, vol. I., Roma 1972, 485-521.; E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle Cause di Beatificazione e Canonizzazione* in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 184-274.; B. GHERARDINI, *Il martirio nella moderna prospettiva teologica* in *Divinitas* (1982) 19-35.; B. GHERARDINI, *Il martirio nell'attuale „temperies” teologico-giuridica* in *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 159-175.

⁸⁹⁶ J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005, 260.

⁸⁹⁷ B. GHERARDINI, *Il martirio nell'attuale „temperies” teologico-giuridica*, in *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 160-161.

⁸⁹⁸ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (0978), 204.; BENEDICTUS XIV., *De Servorum Dei Beatificatione et Beatorum Canonizatione*, Parmae 1703, 1, III, 11.; 1.; S. INDELICATO, *Il processo di beatificazione*, Roma 1945, 109-111.; R. HEDDE, *Martyre*, in *DTC vol. XII*, Paris 1928, 223.; I. GORDON, *De conceptu Theologico-canonico martyrii ratione habita tum doctrinae traditionalis tum recentiorum opinionum ac problematum*, in *Ius Populi Dei-Miscellanea in Honorem Raymundi Bidagor*, vol. I, Romae Universitá Gregoriana Editrice 1971, 491.

⁸⁹⁹ B. GHERARDINI, *Il martirio nell'attuale „temperies” teologico-giuridica*, in *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini* Pisa 1987, 163-164.;

⁹⁰⁰ SOLIGNAC, *Permanence du martyre dans l'Eglise*, in *Diction de Spiri*, X., Paris 1980, 732-737.t

⁹⁰¹ BARBOTIN, *Le sens existentiel du témoignage et du martyre*, in *Rev. Sc. Relig.* 35 (1961) 176-182.; *Le témoignage spirituel*, Paris 1964.

⁹⁰² KUBIS, *La théologie du martyre au vingtième siècle*, Roma 1968.

⁹⁰³ MOLINARI, *I santi e il loro culto*, Roma 1962.; *Il martirio*, in *Nuovo Dizion.di Spirit*, Roma 1979, 903-913.

⁹⁰⁴ NAZ, *Martyre*, in *Dict de Droit Canon. VI.*, Paris 1957.

A mártírok apologetikáját IX. szent Piusz (1846-1878) pápa végezte el.⁹⁰⁵

Az idők során egyre inkább problémává vált a vértanúság terminológiájának és a keresztény mártírkatalógusoknak az összeállítása. Ezt a problémát nagyszerűen jelzi J. B. Lightfoot tanulmánya, amely a klasszikus idők után új korszakot nyitott a kérdés nyelvezetében, terminológiájában.⁹⁰⁶

Az új tematikához és a kérdés megoldásához Kubis járult még hozzá, aki a vértanúság teológiája kérdéskörben hallatta a hangját.⁹⁰⁷

Kattenbusch 1903-ban megjelent *Der Martirertitel* című tanulmánya után a kérdés körüli vita maximális intenzitást ért el különösen Németországban 1914 és 1918 között.⁹⁰⁸

A vértanúságról a II. Vatikáni Zsinat óta többféle aspektusban beszélnek:⁹⁰⁹

- teológiai,⁹¹⁰
- indirekt módon szociológiai,⁹¹¹
- teológiai-kanonizációs.⁹¹²

---

⁹⁰⁵ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 200.; Cf. PIO IX., *enc. Qui Pluribus*, in *Denzinger*, ed. XXXII, n. 2779.

⁹⁰⁶ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 186-187.; J. B. LIGHTFOOT, *The Apostolic Fathers, I/1: S. Clement of Rome*, London 1890, 26.

⁹⁰⁷ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 186-187.; A. KUBIS, *La théologie du martyre au vingtième siècle*, Roma 1968, 210.

⁹⁰⁸ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 187.; F. KATTENBUSCH, *Der Martirertitel*, in *Zeitschrift für die Neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche* 4 (1903), 11-127.; K. HOLL, *Die Vorstellung vom Martyrer und die Martyrerakte*, in *NJKAP* 33 (1914) 521-556.; K. HOLL, *Der ursprüngliche Sinn des Nomens Martyrer*, in *NJKAP* 37 (1916) 253-259.; P. CORSSSEN, *Begriff und Wesen des Martyrers in der Alten Kirche*, in *NJKAP* 35 (1915) 481-501.; P. CORSSSEN, *Martyr und Pseudo-Martyr-Eine Betrachtung über 1 Kor 15*, in *NJKAP* 37 (1916) 424-427.; IDEM, *Über die Bildung und Bedeutung der komposita pseudoprophetae, pseudomantis, pseudomartyr – Eine Erwiderung*, in *Sokrates* 72 (1918) 106-114.; R. REITZENSTEIN, *Historia monachorum und historia lansiaca. Eine Studie zur Geschichte des Monchtums und der frühchristlichen Begriffe Gnostiker und Pneumatiker (FRLANT 24)*, Göttingen 1916, 85; 257.; IDEM, *Der Titel Martyrer*, in *Hermes* 52 (1917) 442-452.; H. STRATHMANN, *Der Martyrer*, in *ThLBl* 37 (1916) 337-343.; 353-357.; J. WOHLB, *Compte rendu de K. Holl, Die Vorstellung vom Martyrer et P. Corssen, Begriff und Wesen des Martyrers in der alten Kirche; Martyrs und Pseudomartyrs*, in *WKF* 33 (1916) 967-971.; H. DORGENS, *Zur Geschichte des Begriffes 'Martyr'*, in *Der Katholik* 21 (1918) 205-208.; H. DELEHAYE, *Les passions des Martyrs et les genres littéraires*, Bruxelles 1971; H. DELEHAYE, *Sanctus – Essai sur le culte des saints dans l'antiquité*, Bruxelles 1927.; IDEM, *Les origines du culte des martyrs*, Bruxelles 1933.; H. KRAFT, *Zur Entstehung des altchristlichen Martyrertitels, des Ecclesia und Res publica*, Göttingen 1961, 64-75.

⁹⁰⁹ Cf. J. CASTELLANO, *Martirio*, in *Dizionario del Concilio Ecumenico Vaticano II*, Roma 1971, 1371.

⁹¹⁰ Cf. A. KUBIS, *La théologie du martyre au vingtième siècle*, Rome, Pontificia Università Gregoriana 1968, pp. XXIII-210.

⁹¹¹ Cf. P. DELOOZ, *Sociologie et Canonisations*, La Haye, Martinus Nijhoff 1969, 515.

⁹¹² Cf. I. GORDON S. J., *De conceptu theologico-canonico martyrii ratione habita tum doctrinae traditionalis tum recentiorum opinionum ac problematum*, in *Ius Populi Dei – Miscellanea in honorem Raymundi Bidagor, vol. I*, Roma, Università Gregoriana Editrice 1971, 185-501.; E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 184-185.

Karl Rahner szerint a vértanúság: halál a hit ügyéért és a keresztény erkölcsökért.⁹¹³

Problémát jelent, hogy a sok meghatározás ellenére nem létezik egy konkrét, mindenki által elfogadott fogalom a mártírhalálra. Legelfogadottabb közös pont az *odium fidei*.⁹¹⁴

A mártírhalál aktuális kérdése a teológiában és a kánonjogban Maximilián Kolbe vértanú ügyével kapcsolatban került előtérbe 1981-ben.⁹¹⁵

A mártírhalál kérdésével foglalkozott Hans Urs von Balthasar is a következőképpen: „*nem a halál kérdése a legfontosabb, hanem az odavezető életúté.*”⁹¹⁶

A merészség és a vértanúság között a következő különbségek figyelhetők meg:

A merészség üzése, vagy erőfitogtatás:

- ember teszi,
- aki ily módon megerősödik,
- valamilyen jónak a ragaszkodásában, vagy szeretetében,
- hogy egy másik férfi miatt magára vállalja a halál veszedelmét vagy egy részleges, vagy egy általános ostromban.

Vértanúság:

- Isten Szolgája teszi,
- aki ily módon megerősödik,
- a hit iránti ragaszkodásban, szeretetben,
- hogy egy nő miatt magára vállalja a halált magát átadva a keresztényüldözőknek.⁹¹⁷

Jelenleg sok vértanú ügyét vizsgálják: mexikói, spanyol, kelet-európai ügyek vannak folyamatban, illetve a koncentrációs táborok áldozataié.⁹¹⁸ A modern korok mártírjainak vizsgálata azért ütközik problémákba, mert míg régen a vértanúság nyíltan történt, addig ma a gyilkosok tettüket rejtetten csinálják, ezért kevés a szemtanú. Például az 1936-39-es spanyol vértanúk esetében csak egy tanú állt rendelkezésre, aki a kivégzőosztagban volt, illetve még két tanú, akiket lemészároltak és csak a kegyelemlövésig éltek. Gyakoriak azok a tanúk, akik szemtanúktól – például a gyilkosoktól - hallották Isten Szolgája „fanatizmusát”. Sok tanúnak nyoma veszett a letartóztatáskor.

---

⁹¹³ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 193.; K. RAHNER, *Martirio*, in *Dizionario di Teologia*, Herder-Morcelliana 1968, 374.

⁹¹⁴ B. GHERARDINI, *Il martirio nell'attuale „temperies teologico-giuridica*, in *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 174.; G. GHERARDINI, *Martirio nell'attuale temperies teologico-giuridica*, ; *Lumen Gentium* 42.

⁹¹⁵ B. GHERARDINI, *Il martirio nell'attuale „temperies” teologico-giuridica*, in *Studi in onore del Card. Pietro Palazzini*, Pisa 1987, 159.

⁹¹⁶ IBID, 167.; H. U. von BALTHASAR, *Nuovi punti fermi*, Milano 1980, 255-278.

⁹¹⁷ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 242.

⁹¹⁸ J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005, 257-258.; IDEM, *La certezza morale nelle cause di canonizzazione, specialmente nella dichiarazione del martirio*, in *Ius Ecclesiae* 3 (1991) 645-670.

Amennyiben nem szerezhető meg a morális bizonyosság, egy Isten Szolgája lehet vértanú „coram Deo”, de nem lesz az „coram Ecclesia”, XIV. Benedek (1740-1758) pápa meghatározásai szerint.⁹¹⁹ XIV. Benedek (1740-1758) szerint nem csak a halál pillanatáig, de a halálban is ki kell tartani, s ez a tény bizonyítható külső jelekből, mely kitartás a hit szeretetért van jelen az illetőben. A halál direkt bizonyítása azonban sokszor nehéz, mert nem tudjuk, mi lett a vértanúkkal. Van, hogy nem egy cselekedet – pl. lövés - , hanem több körülmény következménye a halál: az illetőt például rosszul tartották.⁹²⁰ A halált, mint a kitartás jelét nehéz bizonyítani, mert sokszor nincs erre tanú. Legtöbbször a bizonyíték ennyi: Isten Szolgái meghaltak, mert nem akarták megtagadni a hitüket. A vértanúság önkéntességének bizonyítására XIV. Benedek (1740-1758) szerint legjobb az aktuális akarat bizonyítása, de ha ez nem lehetséges, elegendő a virtuális, illetve a habituális akaratot bizonyítani.⁹²¹

XIV. Benedek (1740-1758) tanulmányozta annak a lehetőségét, hogy gyermekek boldoggá-, vagy szentté avathatók-e, ha még nem érték el értelmük használatát. Ezekre az esetekre az aprószentek példáját lehet alkalmazni, akiknél megállapítható az „in odium fidei”, akár megkeresztelték őket, akár nem. Mégsem tekinthetők az ilyen esetekben Isten Szolgái automatikusan szenteknek, ugyanis IX. Gergely (1227-1241) Dekretálisai óta a kanonizáció a pápának fenntartott eset. Megállapítható azonban, hogy nincs teológiai akadálya a gyermekek vértanúsága kinyilvánításának, de ebben a kérdésben mindig a Szentszék dönt. A Szenttéavatási Ügyek Kongregációja 1996. június 14-én pozitív döntést hozott Andrés de Soveral, Ambrosio Francisco Ferro és társai, braziliai gyermekek ügyében. Az ő ügyüket 1998. június 23-án a konzultorok megszavazták, ugyanabban az évben december 21-én a Szentatya eldöntötte a boldoggáavatásukat, mely 2000. március 5-én megtörtént. Kevésbé modern példa is van: 1887. július 7-én Alfonso Navarretet és 205 társát, közöttük négy 3-4 éves gyermeket boldoggá avattak.⁹²²

---

⁹¹⁹ J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005, 262.; BENEDETTO XIV, *Opus de Servorum Dei Beatificatione et de Beatorum Canonizatione*, Prato 1839-1846. cit., Lib. III, cap. 19, n. 17.

⁹²⁰ IBID, 264-265.; IBID, Lib. III, cap. 12, nn. 3 e 4 e 9.

⁹²¹ J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005, 266-267.; BENEDETTO XIV, *Opus de Servorum Dei Beatificatione et de Beatorum Canonizatione*, Prato 1839-1846. cit., Lib. III, cap. 16,5.

⁹²² J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005, 266-270.; Cfr. CONGREGAZIONE DELLE CAUSE DEI SANTI, Natalen., *Positio super martyrio di Andrés de Soveral Ambrósio Francisco Fierro e 28 Compagi*, Roma 1996, Presentazione del Relatore, 5-7.; cfr. P. DELOOZ, *Sociologie et canonisations*, La Haye 1969, cap. XIII, *Á quel âge sont-ils morts*, 277-291.; F. M. ALGOUD, *1600 Jeunes Saints, Jeunes Témoins*, La Cité Vivante 1994, 593.; CONGREGAZIONE DELLE CAUSE DEI SANTI, *Relazione d'uffizio per la Plenaria del 24 marzo 1981, Romana et aliarum, de Causis Beatificationis et Canonizationis adolescentium*.

A halál pillanatában való kitartás biztos kinyilvánítása kérdésében két vélemény van:

1. elég, ha az ellenkezője nem bizonyított,
2. csodákkal kell bizonyítani.

A Rítuskongregáció gyakorlata szerint elegendők a külső jelek. Szent Juliánusz esetében például nem bizonyítható a vértanúság, mert viperákkal zsákba zárták és tengerbe vetették, de levezethető abból, ahogyan előtte viselkedett. Érdekes problémát vet fel azok esete, akik Decius császár üldözése alatt menekülni kényszerültek és közben haltak meg – emléknapijuk december 22-én van – a hidegtől, az éhségtől, vagy a rablóktól.

Vértanúságuk levezethető az előző cselekedeteikből, cselekedeteik vizsgálatából kialakulhat a vértanúságra vonatkozó morális bizonyosság. Ebből kifolyólag lehetséges a vértanúság akkor is, ha valaki menekülés közben hal meg valamilyen hittől független külső körülmény – hideg, éhség, vagy rablók – miatt. A korai keresztény vértanúk esetében sokszor elég a tény, hogy készek voltak meghalni Jézus Krisztusért, ha nem volt más bizonyíték.⁹²³

XIV. Benedek (1740-1758) pápa szerint a halál „in testimonium fidei”:

- aktuális, virtuális, vagy habituális akarat, amely nem interpretatív,
- az akaratnak bizonyítottnak kell lennie a halál előtt és a halálban is,
- pozitív bizonyíték kell, nem elég az, hogy nincs ellenbizonyíték,
- amennyiben nincs más bizonyíték, a halál előtti cselekedetek vizsgálандók.⁹²⁴

Amikor a fenti elvek alkalmazását vizsgáljuk a Római Kúria joggyakorlatában, mindenképpen figyelembe kell vennünk a Kódex 19. kánonját.⁹²⁵ A fenti kánon mellett alkalmazni kell a holtta nyilvánítási eljárást is.⁹²⁶ Az elvek és a jog alkalmazása Edith Stein esetében a következő volt:

- tudjuk róla, hogy elfogták és koncentrációs táborba vitték,
- volt két tanú, akik arról vallottak, hogy Edith Stein rajta volt az Auschwitz felé tartó vonaton: asszonyokat láttak apácaruhában,
- egy tanú beszélt vele Schifferstadt állomáson,
- 1982-ben egy cikkben újabb tanú bukkant fel,
- több direkt bizonyíték nincs, ugyanis az auschwitzzi levéltárat megsemmisítették,

---

⁹²³ J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005, 271-274.

⁹²⁴ IBID, 274.

⁹²⁵ 19. k. ; J. L. GUTIÉRREZ, *La certezza morale nelle cause di canonizzazione, specialmente nella dichiarazione del martirio*, in *Jus Ecclesiae* 3 (1991), 655-656.; IBID, *Alcune questioni sull'interpretazione della legge*, in *Apollinaris* 40 (1987) 507-525.; IBID, *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005, 275.

⁹²⁶ 1707. k. 2. §.; cfr. H. CORRAL TALCIANI, *La declaración de muerte presunta en el derecho matrimonial canónico*, in *Ius Canonicum* 40 (2000) 451-471.

- egy tanú volt még, akit a koncentrációs táborban leszálláskor egyből a gázkamrába vittek, vagyis nem regisztrálták,
- ebből következik, hogy Edith Steint ha egyből megölték, nem is szerepelt a levéltári adatok között
- nem tudjuk, hogy Isten Szolgája mikor halt meg, nem tudjuk a halálban való kitartását direkt módon bizonyítani,
- 1986. október 28-án a Konzultorok után az Általános Gyűlés is elismerte az erények hősiességének való gyakorlását Edith Stein esetében, ezzel indirekt módon bizonyítottá vált a halálban való kitartás,
- 1987. május 1-jén boldoggá, 1988. október 11-én pedig szentté avatták.⁹²⁷

Más példa annak a két szerzetesnek az ügye, akiket 1936-ban, a spanyol polgárháborúban ölt meg. A haláluk nem volt tanúja, sőt a test sem lett meg. Ez gyakori probléma az 1936-ban megölt spanyol vértanúk esetében, ahol jellemzőek voltak a bizonytalan körülmények: van, akinek a nevét sem tudják, sem azt, hogy hol és milyen körülmények között halt meg. Hasonló problémák vannak a kelet-európai ügyekben is. Ezek kérdéses esetek a szavazók számára. Mindenképpen visszalépés lenne XIV. Benedek (1740-1758) pápa véleményének maradéktalan elfogadása, mely szerint ezekben az esetekben nem csak a vértanúság, hanem a csoda is kellene. Ugyanő fejt ki, hogy Isten Szolgájának a veszélyben nem kell helyben maradnia: helyes, sőt néha kötelező menekülni. Ennek alapján a két szerzetes ügye sikerre vihető, hiszen ők megpróbáltak menekülni, de lelőtték őket.⁹²⁸

Érdekes kérdés az „*odium fidei*” kérdése a gyilkos részéről. Az a tény, hogy általában véve üldözés van, még nem jelenti, hogy mindenki „*odium fidei*” halt meg, egyes esetek vannak.⁹²⁹

Az *odium fidei* tárgya általában nem a hit, hanem az erények gyakorlása, amelyek a hitből következnek.

⁹²⁷ J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005, 275-279.; TERESIA BENEDICTA A CRUCE, *positio super Causae introductione*, Roma 1983, *Summ.*, doc. 3, 536.; TERESIA BENEDICTA A CRUCE, *positio super martyrio et super virtutibus*, Roma 1986, *Relazione sulla Causa*, 23-24.; Cfr. *Relatio et vota Congressus peculiaris super virtutibus et super martyrio die 28 octobris an. 1986 habiti*, Roma 1986.

⁹²⁸ J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005, 279-283.; BRAULIUS M. CORRES ET SOCII, EX ORDINE HOSP. S. IOANNIS DE DEO, *Decr. Super martyrio* del 14-V-1991; Breve della beatificazione del 25-X-1992, in AAS 85 (1993) 475-478.

⁹²⁹ J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005, 283-284.; A. MONTERO, *Historia de la persecución religiosa en Espana, 1936-1939*, Madrid 1961.; J. FERNÁNDEZ ALONSO, *Espana, Martiri della guerra di*, in *Bibliotheca Sanctorum. Prima Appendice*, Roma 1987, coll. 1291-1308.; V. CÁRCCEL ORTÍ, *La persecución religiosa española (1931-1939) en la historiografía antigua y reciente*, in *Burgense* 30/1 (1989), 139-193.; IDEM, *La persecución religiosa en Espana durante la Segunda República (1931-1939)*, Madrid 1990.; IDEM, *Mártires españoles del siglo XX*, Madrid 1995, 611-634.; IDEM, *Persecuzioni religiose e martiri del XX secolo*, in *Monitor Ecclesiasticus* 123 (IV/1998), 647-732.; G. REDONDO, *Historia de la Iglesia en Espana 1931-1939. I. La Segunda República (1931-1936)*, Madrid 1993.; II. *La guerra civil (1936-1939)*, Madrid 1993.

XIV. Benedek (1740-1758) pápa szerint ide tartozik az, amikor valakit a jócselekedete miatt üldözik. *Odium fidei*-nek számít az is, amikor valakit elítélnék a hitéből fakadó jó miatt, amit az elítélők tiltanak. Szent Maximus római vértanú például nem akart katona lenni, mert keresztény volt. Az ő életét megörökítő szerző nem vonja kétségbe, hogy a keresztényeknek vissza kellett utasítani a katonaságot. Cardinale de Lauria véleménye szerint: „*egy erényes cselekedet gyakorlása, amelyet a hit parancsolt, vagy ajánlott – amelyet in facto hitvallásnak lehet tekinteni - , a vértanúság valós oka.*”⁹³⁰

A modern időkben, különösen a XX. században az üldözések és a halálnemek változatossága miatt meg kellett alkotni a fehér mártír fogalmát, amelyhez Mons. Nicola Ferraro promotor és a szenttéavatási ügyek professzora, a Rota munkatársa adott segítséget. A fehér mártírok is Krisztus Urunkra, mint minden mártír prototípusára hasonlítanak, de nem ömlött ki a vérük.⁹³¹

A fehér mártír fogalmának megalkotása után a joggyakorlatban egy új definíciót kellett alkotni a halálra: ez a vértanúság XX. századi módja.⁹³²

A fehér vértanúságot a következő szempontok szerint vizsgálhatjuk:

- ekkleziológiai: a vértanúság az Egyház karizmája, amely nyilvános karaktere miatt részesedik az Egyház küldetéséből,
- apologetikai: az igazi isteni életet és örökséget jelenti az Egyházban,
- filozófiai, amely hasonló, ekvivalens az apologetikai szempontoz,⁹³³
- történelmi: a vértanúk hagyatékának hatása a történelemre,⁹³⁴
- jogi: a vértanúság megítélése a jog szempontjából.⁹³⁵

Egy-egy konkrét ügy vizsgálatánál a következő elemekre kell odafigyelni:

- a személyi elem: a vértanúságra való hajlandóság,
- a formális, vagy kauzális elem: *odium fidei*, szeretet a hitben,
- a materiális elem: a halál,
- a morális elem: a halál elfogadása, illetve akarása.⁹³⁶

---

⁹³⁰ J. L. GUTIÉRREZ, *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005, 284-288.

⁹³¹ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978), 201.; N. FERRARO, *La Procedura per le Cause dei Santi (pro Manuscripto ad usum Studii Rotalis)*, Roma 1971, 75.

⁹³² E. PIACENTINI, *Il cardinale Jozef Mindszenty e il martirio bianco (Considerazioni storico-teologico-canoniche)*, in *Monitor Ecclesiasticus* 118 (1993) 322.; IDEM, *Il concetto teologico-giuridico di morte (fisica, civile, canonica, psicologia) nella causa di beatificazione e canonizzazione*, in *Palestra del Clero* 1977, n. 25.

⁹³³ L. BILLOT, *De Ecclesiae Sacramentis, t. I*, Romae 1924, 241, n. 1.

⁹³⁴ S. TROMP, *De Revelatione Christiana*, Romae 1945, 112.; 314.

⁹³⁵ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 201.

A vértanúk boldoggáavatási ügyeiben Isten csodáinak vizsgálatához segítséget ad az 1917-es CIC 2116. kánonja.⁹³⁷

A vértanúkkal kapcsolatos jelenlegi joggyakorlat a következő körülményeket vizsgálja:

- személyi: indítékok a vértanúságra,
- anyagi: a halál beállta,
- erkölcsi: önkéntesség, a halál körülményei,
- formális: *odium fidei*, a Krisztus iránti szeretetből következett-e be a halál.⁹³⁸

A vértanúkkal kapcsolatos joggyakorlat jelentős fejlődésen ment keresztül a Rítuskongregáció 1588-as megalakulásától és a Szenttéavatások Kongregációjának megalakulásáig.⁹³⁹

A vértanúságnál a halál legfőbb motivációja a hit.⁹⁴⁰ A vértanúság formájában fontos a vértanúság híre, de ezt nem a mártír építi egyedül.⁹⁴¹

A vértanúság tényét hivatalosan a pápa állapítja meg, aki a kanonizációval kinyilvánítja, hogy az illető erőszakos halált szenvedett el a hitért, illetve hogy Isten népéért szenvedett-e. Ez a hírnév spontán, semmiképpen nem provokált, magától alakult ki, nem felépített, általánosan elterjedt és a hit hangját jelenti, mely arra indítja a pápát, hogy az egész Egyházzal avassa boldoggá, illetve szentté az illetőt.⁹⁴²

---

⁹³⁶ E. PIACENTINI, *Il Cardinale Joszef Mindszenty e il martirio bianco (Considerazioni storico-teologico-canoniche)*, in *Monitor Ecclesiasticus* 118 (1993) 320.

⁹³⁷ 1917-es CIC 2116. k.; P. PAVANELLO, *Piccolo lessico delle cause dei santi*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiale* 15 (2002), 96.

⁹³⁸ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 203.; S. INDELICATO, *Il processo di beatificazione*, Roma 1945, 109-111.; J. BAR O. F. M. Conv., *La morte del Beato Massimiliano Kolbe alla luce del Diritto Canonico*, in *Miles Immaculatae* XI (1975), 80-81.; G. BARBARENA, *De las Causas de Beatificacion de los Siervos de Dios y de canonizacion de los Beatos*, in *Commentarios al Codicho de Derecho Canonico*, vol. IV, Madrid, BAC 1964, 89.; R. HEDDE, *Martyre*, in *DTC* vol. XII, Paris 1928, 223.

⁹³⁹ H. MISZTAL, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura* (Sussidi per lo studio delle cause dei santi 8.), Città del Vaticano 2005, 37.; La Congregazione per le Cause dei Santi é stata istituita da PAOLO VI con la Cost. Ap. *Sacra Rituum Congregazio* dell'8 maggio 1969 sotto il nome SACRA CONGREGAZIO PRO CAUSIS SANCTORUM in AAS 61 (1969) 297-305.; GIOVANNI PAOLO II, con la Cost. Ap. *Pastor bonus* del 28 giugno 1988 le ha conferito il nome CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM in AAS 80 (1988) 841-912.

⁹⁴⁰ BENEDICTUS XIV., *Lib. III. cap. 19., num. 1.*, 184.; E. PACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 215.

⁹⁴¹ BENEDICTUS XIV., *Lib. I., cap. 22. num. 16.*, 204.

⁹⁴² J. L. GUTIÉRREZ, *I laici, la politica e il martirio*, in *Jus Ecclesiae* 17 (2005), 59.; J. L. GUTIÉRREZ, *La causa de canonización: contexto canónico y eclesial*, in *Cuadernos del centro de Documentación y Estudios Josemaría Escrivá de Balaguer* 7 (2003), 42-43.; F. SACCHI, *De cultu et veneratione Servorum Dei*, Roma 1639, L. I, Sect. IX, capp. 4 e 5.; C. F. De MATTA, *Novissimus de Sanctorum canonizatione tractatus*, Roma 1678, Pars IV, cap. 19.; BENEDETTO XIV, *l. II, cap. 39-42.*; R. ZERA, *La fama di santità. Fondamento morale e rilevanza giuridica*, Crotone 1984.

A mártírok esetében a Positio összeállítása a nem vértanúk analógiájára történik, de itt meg kell vizsgálni, hogy az illető megfelel-e a vértanúság definíciójának: önként, Isten iránti szeretetből halt-e meg, illetve a hite miatt ölték-e meg. Ahogy mondják: a vértanúság nem költemény, hanem tény.⁹⁴³

Napjainkra a vértanúság fontos ökumenikus kérdéssé vált.⁹⁴⁴ A keresztények egységét jelenítik meg a mártírok láthatatlan módon, s ezért az egységért minden köszönetet megérdemelnek Krisztus dicsőséges követői.⁹⁴⁵

A vértanúk nem mindennapi halála tanúságtétel a Jézus Krisztus iránti szeretetükről. Halálukkal elutasítják a bűnt, valódi hálaadássá válnak Isten előtt.⁹⁴⁶

A vértanúság a hit professzionalitását mutatja meg. Az Úr mindig elfogadja a mártírok önfelajánlását.⁹⁴⁷ A mártírok halála olyan, mint egy katona halála a hadseregben egy igaz ügyért.⁹⁴⁸

A vértanúk hagyatéka isteni letétemény az Egyházban, mely a keresztények egységét fejezi ki, amely a helyi egyházban is jelen van. Probléma és vitákra ad okot, hogy ez az egység a vértanúság lényege-e, vagy egy hozzáadott dolog.⁹⁴⁹

---

⁹⁴³ F. VERAJA, *Le cause di canonizzazione dei santi*, Città del Vaticano 1992, 63.

⁹⁴⁴ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978), 199.; Cf. Ch. JOHNET, *L'argument du martyre*, in *Nova et Vetera* 6 (1931), 285-300.; IBID, *Pour une théologie du martyre*, in *Limites de l'humain (Etudes Carmelinaïnes)*, Paris 1955, 215-224.

⁹⁴⁵ J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella Chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000), 501.; GIOVANNI PAOLO II, *Enc. Ut unum sint*, 25 maggio 1995, in *AAS* 87 (1995), 921-982.; GIOVANNI PAOLO II, *Lettera Ap. Orientale lumen*, 2 maggio 1995, in *AAS* 87 (1995), 745-774.; P. PEETERS, *La canonisation des Saints dans l'Église Russe*, in „*Analecta Bollandiana*” 33 (1914), 380-420., 38 (1920), 172-176.; J. BOIS, *Canonisation dans l'Église Russe*, in „*Dictionnaire de Théologie Catholique*” Tomo II-2, Paris 1923, 1659-1672.; Y. M.-J. CONGAR, *A propos des saints canonisés dans les Églises orthodoxes*, in „*Revue des sciences religieuses*” 22 (1948) 240-259.; P. DE MEESTER, *La canonizzazione dei Santi nella Chiesa Russa Ortodossa*, in „*Gregorianum*” 30 (1949) 393-407.; G. LARENTZAKIS, *Heiligenverehrung in der orthodoxen Kirche*, in „*Catholica*” 42 (1988) 56-75.

⁹⁴⁶ J. L. GUTIÉRREZ, *I laici, la politica e il martirio*, in *Ius Ecclesiae* 17 (2005) 58-59.; S.-TH. PINCKAERS, *La spiritualité du martyre... jusqu'an bout de l'Amour*, Versailles 2000, 130-134.

⁹⁴⁷ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 190.; Cf. H. HEDDE, *Martyre*, in *Dictionnaire de Théologie catholique*, t. X, col. 223.

⁹⁴⁸ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 194-195.; A. KLEBER, *A Soldiers's Death, a Martirdom?*, in *The American Ecclesiastical Review* 111 (1944) 281-290.; D. J. SAUNDERS, *The Supernatural Value of a Soldier's death*, in *Theological Studies* 6 (1945) 35-50.; A. MICHEL, *La guerre et le martyre d'après Saint Thomas d'Aquin*, in *Revue Pratique d'Apologetique* 25 (1917), 5-21.; 1.; 71-88.

⁹⁴⁹ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 199.; V. MANLUCCI O. F. M. Conv., *La Santità eroica presso i cristiani non cattolici*, Roma Ed. Miscellanea Francescana 1963, 221.

Már régen segnalent az Egyház hitében, hogy a vértanúk Isten kedves gyermekei, akik a Paradicsomban vannak és közbenjárak a keresztényekért.⁹⁵⁰

A vértanúk példája hozzájárul egy tiszta keresztény élet kialakulásához.⁹⁵¹

Európa úraevangelizálása kapcsán II. János Pál (1978-2005) pápa különösen fontosnak tartotta a vértanúságnak a figyelem középpontjába helyezését: „ *A mi századunkban a szentek egy jelentős részét teszik ki a vértanúk. A vértanúk az apokalipszisre emlékeztetnek bennünket, Krisztus végrendeletét jelenítik meg a világban és új alapját adják egy új világnak, egy új Európának és egy új civilizációnak.*”⁹⁵²

Minden keresztény egységben van a mártírokkal, akik a hit és a szeretet létezését és a megdicsőült Krisztussal való egységet biztosítják az Egyházban.⁹⁵³

A mártírok Krisztus életútját jelenítik meg a világban: a katakombákban, a tömeges üldöztetések és erőszak áldozataiként, a missziókban mutatott aktivitásukban, az Isten szegényeiért végzett tetteikben. Mindenhol a keresztre feszített Krisztust jelenítik meg, hősies helytállásukkal megszentelik a környezetüket.

Emlékezetük fenntartását, ünneplésüket és szellemi hagyatékuk ápolását elősegítik az elmúlt száz évszázad vértanúaktái.⁹⁵⁴

---

⁹⁵⁰ E. PIACENTINI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 192.; Cf. D. A. SCHATTER, *Der Martyrer in den Anfängen der Kirche*, Gutersloh 1915, 29-34.; A. GELIN, *Les origines bibliques de l'idée de martyre*, in *Lumière et Vie* 26 (1958) 123.; E. LOHMEYER, *L'idée du martyre dans le Judaïsme et dans le Christianisme primitif*, in *Revue d'histoire et de philosophie religieuses* 7 (1927) 317-319.

⁹⁵¹ E. PIACENTI, *Concetto teologico-giuridico di martirio nelle cause di beatificazione e canonizzazione*, in *Monitor Ecclesiasticus* 103 (1978) 194.; DE SAINT JOSEPH P. LUCIEN-MARIE, *Le martyre D'amour in Limites de l'humain (Les Etudes Carmelitaines)*, Paris 1953, 336-339.

⁹⁵² GIOVANNI PAOLO II, *Varcare la soglia della speranza*, ed. ital., Milano 1994, 193.; Enc. *Veritatis splendor*, 6 agosto 1993, 90-94.; J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 500.

⁹⁵³ GIOVANNI PAOLO II, Enc. *Ut unum sint*, 25 maggio 1995, in AAS 87 (1995) 921-982.; J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 501. ; GIOVANNI PAOLO II, Lettera Ap. *Oriente lumen*, 2 maggio 1995, in AAS 87 (1995) 745-774.; P. PEETERS, *La canonisation des Saints dans l'Église Russe*, in *Analecta Bollandiana* 33 (1914) 380-420. e 38 (1920) 172-176.; J. BOIS, *Canonisation dans L'église russe*, in *Dictionnaire de Théologie Catholique* Tomo II-2, Paris 1923, col. 1659-1672.; Y. M.-J. CONGAR, *A propos des saints canonisés dans les Églises orthodoxes*, in *Revue des sciences religieuses* 22 (1948) 240-259.; P. DE MEESTER, *La canonizzazione dei Santi nella Chiesa Russa Ortodossa*, in *Gregorianum* 30 (1949) 393-407.; G. LARENTZAKIS, *Heiligenverehrung in der orthodoxen Kirche*, in *Catholica* 42 (1988) 56-75.

⁹⁵⁴ GIOVANNI PAOLO II, Esort. Ap. *Post-sinodale Vita consecrata*, 25 marzo 1996, n. 86, in AAS 88 (1996) 377-486. Nel testo vengono citati i seguenti documenti: *Prepositio* 53 (della Nona Assemblea Generale Ordinaria del Sinodo dei Vescovi, circa „La vita consecrata e la sua missione nella Chiesa e nel mondo”, ottobre 1994; GIOVANNI PAOLO II, Lett. ap. *Tertio millennio adveniente*, 10 novembre 1994, 37: AAS 87 (1995) 29-30.; J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 502.

5.4. Összefoglalás

Ebben a fejezetben megvizsgáltuk:

- az erény fogalmát, illetve annak fejlődését,
- részletesen az isteni erényeket: a hitet, reményt és szeretetet,
- szintén részletesen a sarkalatos erényeket: az okosságot, az igazságosságot, a lelki erősséget és a mértékletességet,
- a csoda fogalmát és bizonyításának lehetőségeit,
- a vértanúság fogalmát, jelentőségét az Egyház életében, illetve bizonyítását.

Fontos a fentiek vizsgálata és részletes elemzése, hiszen a dolgozat eddigi fejezeteiből csak az derült ki, hogy elengedhetetlenül szükséges a boldoggáavatási eljárás során az erények hősies gyakorlásának, a csodáknak, illetve a vértanúságnak a bizonyítása. Ebből a fejezetből kiderül, hogy mit is bizonyítanak tulajdonképpen a boldoggáavatási eljárás során. Ráadásul mindenki meghívást kapott az Egyházban az erények hősies gyakorlására, vagy a vértanúságra, vagyis az életszentségre. Amennyiben nem tudjuk, hogy mit is kellene nekünk hősiesen gyakorolnunk, vagy miért érdemes a Krisztus iránti szeretből akár a vértanúhalált is vállalnunk, nem valószínű, hogy megteesszük majd. Bízom benne, hogy a szentté válás vágyát valamennyiünkben megerősítette a most véget érő fejezet!

VI. A PERES ELJÁRÁSOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA A BOLDOGGÁAVATÁS SORÁN

Ebben a fejezetben két eljárást - egy boldoggáavatási eljárást és egy másik eljárást - fogunk egymás mellé rakni és összehasonlítani abból a célból, hogy láthassuk a két eljárás között meglévő különbségeket és hasonlóságokat. Mivel legfőbb célunk választ kapni arra a kérdésre, hogy a boldoggáavatás peres eljárás-e, ebből az összehasonlításból hasznos információkat remélhetünk a boldoggáavatási eljárás peres jellegéről. Természetesen nincs két teljesen azonos eljárás, de azzal tisztában kell lennünk, hogy minden eljárástípusnak vannak általános jellemzői, amelyek arra az eljárásra jellemzőek. Megvizsgáljuk a két eljárás szereplőit, az eljáráshoz használt iratokat, a bizonyítás módját és menetét.

Ebben a gyakorlati fejezetben a boldoggáavatási eljárást egy házassági perrel fogjuk összehasonlítani. Azért esett a választás a házasság érvénytelensége megállapítására irányuló perre, mert a bírósági gyakorlat során leggyakrabban ezzel a perrel találkozunk. Adminisztratív eljárást pedig nem szerettem volna választani, mert véleményem szerint a boldoggáavatással kevésbé összehasonlítható, mint egy házassági per. Véleményemet annak ellenére fenntartom, hogy egyes szerzők a boldoggáavatási eljárást az adminisztratív eljárások közé sorolják, sőt olyan szerző is akad, aki szerint ez az eljárás távolabb esik a rendes pertől, mint a fegyelmi, vagy a közigazgatási eljárás.⁹⁵⁵

Röviden vizsgáljuk meg, hogy mi a házassági per lényege. A hívek az egyházi hatósághoz azért fordulnak a házasság érvénytelensége megállapítására irányuló kereseti kérelmekkel, hogy elérjék azt, hogy a házasságuk érvénytelenségét a bíróság kinyilvánítsa. A házasságok helyzetének ez a legradikálisabb orvoslása, mégpedig azért, mert a gyökerében, vagyis az eredetében mondja ki az érvénytelenségét a házasságnak.

A házasság érvénytelenségének megállapítására irányuló perek fő tárgya a semmisség kinyilvánítása, de ezzel egyidejűleg a házasságból fakadó joghatások megszüntetését is célozza az eljárás. A házasság különböző értékek együttesét jelenti, ezek az értékek határozzák meg az eljárás különlegességét. A házasságban mind a köz-, mind a magánérdek szerepet játszik, találkozik, és a házasságot, a házassági eljárást egy bizonyos nyilvánosság jellemzi: a köz érdeklődése kíséri, de emellett megmarad a házastársak közti ügynék is.

---

⁹⁵⁵ J. BÁNK, *Kánoni jog*, Budapest 1963, 639.

A házasfelek a házassági jogviszony címzettjei és ugyancsak ők az eljárásnak a főszereplői is. A házasság érvénytelenségének a megállapítása a bíróság részéről az ellenkező tények megállapításától függ, tudniillik attól, hogy a felek hogyan tudják bizonyítani a házasságuk érvénytelenségét, vagyis a házasság érvényességével szemben milyen bizonyítékokat tudnak felhozni. A törvény által előírt módon megkötött házasságot ugyanis kíséri a házasság érvényességének a vélelme, ami azt jelenti, hogy szabályosan, az előírásoknak megfelelő módon megkötött házasságról a törvényhozó vélelmezi azt, hogy az érvényesen létre is jött.

A hívő keresztény embernek joga van érvényes házasságot kötni, ennek a lehetőségét biztosítja az Egyház, amikor megengedi az érvénytelenség megállapítása iránti pereket.⁹⁵⁶ A házasság érvényességének megállapítására irányuló per egy eszköz arra, hogy a látszólagos házasságot és a valóságos házasságot megkülönböztessük. A látszólagos házasság a *favor matrimonii* miatt jön létre minden külső látszatra szabályos házasságkötés esetén a felek között. Amikor a hívő kezdeményezi a házasság érvénytelenségének megállapítására irányuló pert, akkor a perben a bírónak a törvény általánossága és a konkrét ügy egyedisége között közvetítő küldetése van. Tulajdonképpen arról van itt szó, hogy a bíró munkája révén az ítélet az ember üdvösségének eszközévé válik.

Az okok, amely miatt a házasság érvénytelenségének megállapítását lehet kérni, nagyon összetettek, ugyanakkor konkrétak. Az okok három csoportját különböztetjük meg:

1. Akadályok: Ha valamilyen akadály fennáll az esküvő idején, akkor ez az akadály jogképtelenné tesz, vagyis az akadályt megfogalmazó törvény a személyt képtelenné teszi arra, hogy törvényes házasságot kössön. Az akadályokat szorosán kell értelmezni. Az akadályok a törvénykönyvben az 1083-1094. kánonokban vannak felsorolva.
2. A törvényes házasságkötési forma hiánya. A forma a módja a házasságkötés nyilvános dimenziója megvalósításának. A rendes forma a házasság két tanú, és egy minősített tanú előtt történő megkötésében áll.⁹⁵⁷ A házasságkötésnek van rendkívüli formája is.⁹⁵⁸
3. A beleegyezés hiánya vagy hibája. A beleegyezés hiányozhat akkor, ha a személy képtelen a törvény által megkövetelt, minimális követelményeknek megfelelő beleegyezést adni.⁹⁵⁹

---

⁹⁵⁶ 1058. k.

⁹⁵⁷ 1108. k.

⁹⁵⁸ 116. k., 1130. k.

⁹⁵⁹ 1095. k.

Másik esetben létezik a beleegyezés, de jogilag hibás, mert az akarat külső megnyilvánulása nem felel meg a személy belső akaratának.⁹⁶⁰ A beleegyezés hibáit is szorosan kell értelmezni.⁹⁶¹

Az érvénytelen házasságnak mindig két megoldása van, mindkettő érinti a közösséget, a nyilvánosságot is, hiszen a házasság érvényessége nem kizárólag magánügy:

1. Az érvénytelen házasság utólagos érvényesítése. Az utólagos érvényesítésnek két törvényes formája van, az egyik az egyszerű érvényesítés, ami magában foglalja a beleegyezés megújítását⁹⁶², vagy a gyökeres orvoslás a beleegyezés megújítása nélkül.⁹⁶³
2. Az érvénytelenség megállapítása. Ez utóbbi mindig alá van rendelve egy érvényesítési kísérlet negatív kimenetelének és egy olyan eljárás sikertelenségének, amely az érvénytelenség okát igyekezett kiküszöbölni. Figyelembe kell venni, hogy az akadályok és a kánoni forma alól lehet felmentést kapni a hatáskörrel rendelkező egyházi hatóságtól.

Az érvénytelenség következménye a látszat kötelék hiánya lesz, tehát ez az új házasság kötésének a lehetőségét jelenti. Az érvénytelenség megállapítása iránti eljárások között kettőt szoktak megkülönböztetni:

1. a rendes házassági pert,
2. az okirati eljárást.

Az előbbi az az eljárás, amelyben a rendes eljárás szabályai szerint állapítják meg a házasság érvénytelenségét, erre az 1671. és az 1685. kánonokban, valamint az 1691. kánonokban foglaltakat kell alkalmazni, azon túl, hogy a rendes peres eljárás szabályait kell figyelembe venni. A rendes peres eljárás tehát magában foglalja a házassági perekre vonatkozó szabályokat is, vagyis ezeket kell a házassági perekre is alkalmazni, természetesen a különös normákkal együtt.⁹⁶⁴

A házasság érvénytelensége iránti perben az első alapelv az, hogy a házasság kérdése lelki ügy, ezért beletartozik abba a kánoni rendbe, amire az Egyház saját és kizárólagos hatásköre kiterjed.⁹⁶⁵ Ebben teljesen hasonló a boldoggáavatási eljáráshoz, hiszen ez az eljárás is lelki ügy így ebben is kizárólagos hatásköre van az Egyháznak.

---

⁹⁶⁰ 1096-1103. k.

⁹⁶¹ 18. k.

⁹⁶² 1156-1160. k.

⁹⁶³ 1161-1165. k.

⁹⁶⁴ K. HÁSFAL, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 225-228.

⁹⁶⁵ 1401. k.

Az Egyház bíraskodási joga házassági perekben általában a megkereszteltekre terjed ki, a kivételek, mivel témánkhoz nem tartoznak, ezáltal nem kerülnek tárgyalásra. A boldoggáavatási eljárás is alapvetően megkereszteltekre vonatkozik, a nem megkereszteltek között nem sok pasztorális hatása van, illetve a feltételek teljesítéséhez is szükséges a keresztség szentségének a felvétele.

Nem az Apostoli Szentszéknek fenntartott házassági semmisségi ügyekben a házasságkötés helyének a bírósága, vagy az alperes lakó-, vagy pótlakóhelyének a bírósága illetékes.⁹⁶⁶ A boldoggáavatási pereknél annak az egyházmegyének a bírósága illetékes, ahol a jelölt élt, vagy ahol vértanúhalált halt.

A házasság érvénytelenségének megállapítására irányuló per a kereset benyújtásával kezdődik. A keresetet a házasfelek közül bármelyik benyújthatja, illetve az ügyész is, ha az érvénytelenség már közismert és köztudott.⁹⁶⁷ Teljesen hasonlóan kezdődik a boldoggáavatási eljárás is, ahol keresetlevelet kell benyújtani az eljárás megkezdéséhez.

Fontos különbség a két eljárás között, hogy amíg a házassági perben a felperes személyesen lép fel, addig a boldoggáavatás során a felperes mindig hivatalos, a püspök által kinevezett képviselőn, posztulátoron keresztül. Itt azonban meg kell jegyezni, hogy a házassági per felei választhatnak a személyes, vagy a képviselőn keresztül történő fellépés között, de az eljárási gyakorlat azt mutatja, hogy lényegesen gyakoribb a személyes képviselet.

Házassági pereknél gyakran előfordul, hogy az alperes távol marad. Ez a tény tulajdonképpen abszurd helyzetet teremt, ugyanis a kontradiktórikus elv nem tud érvényesülni, mert nincs, aki a felperes keresetére ellentmondjon. Ezt a tényállást a Kódex a védekezés jogáról való lemondásként értelmezi. Hasonló eset áll fenn, amennyiben alperes támogatja felperes keresetét. A boldoggáavatási pernél az Egyház tekinthető alperesnek, amelynek érdeke, hogy a jelöltről az igazság kiderüljön, illetve, hogy arra méltatlanok ne részesülhessenek nyilvános tiszteletben, arra méltóak viszont mindenképpen, ezért ezekben az ügyekben a távolmaradás egyáltalán nem jellemző. Ez egy lényeges különbség a két eljárás között. Boldoggáavatási eljárásban a kontradiktórikus elv jobban biztosított és lényegesen jobban érvényesül, mint a házassági perekben.

Házassági pereknél a perfelvétel a keresetlevél elfogadásával történik. Erről a bíróság elnöke dönt: akkor fogadja el a keresetlevelet, ha megvan benne a *fumus boni iuris*. A keresetlevél elfogadása, vagy elutasítása előtt az elnöknek ki kell kérnie a kötelékvédő véleményét.

---

⁹⁶⁶ 1673. k.

⁹⁶⁷ 1674. k. 2.

A boldoggáavatási eljárásnál a keresetlevél elfogadása a püspök feladata, aki előtte kikéri a püspökök testületének – Püspöki Konferenciának – a véleményét. Ebben az esetben tehát a döntés nem egyszemélyi, hanem kollegiális: ez azt mutatja, hogy a boldoggáavatás sokkal inkább közügy és a hívek számára nagyobb jelentőséggel bír, mint egy házassági per.

A kötelékvédő a házassági perben kötelezően vesz részt. Az ő feladata az, hogy mindent kifejtсен, amit ésszerűen le lehet vezetni, amit ésszerűen fel lehet hozni a házasság érvénytelenségével szemben.⁹⁶⁸ A kötelékvédő részvételének hiánya – amennyiben az a törvényes idézés elmaradásából származna – az eljárás érvénytelenségét vonja maga után.⁹⁶⁹ Szerepét a házasság jogkedvezménye, a *favor matrimonii* támasztja alá.⁹⁷⁰ Boldoggáavatási ügyekben a köz érdekeit a promotor védi: aggályait, kifogásait hangoztatja Isten Szolgájának életével és műveivel kapcsolatban.

A köz érdeke ebben az esetben az, hogy a teljes igazság kiderülésével csak arra méltó személyeket avassanak boldoggá. Sokkal helyesebb és megnyugtatóbb mindenki számára, ha az esetleges kifogások és aggályok még az eljárás során kiderülnek, mint a boldoggáavatás után.

A házassági perekben eljáró bíróságnak társas bíróságnak kell lennie⁹⁷¹, amely rendszeren három bíróból álló kollégiumot jelent, de a megyéspüspök súlyosabb esetben öt bíróból álló tanácsot is kirendelhet. Kivételes esetben rá lehet egyes bíróra is bízni egy pert, de ehhez a Püspöki Konferencia engedélye kell, s a másodfokú ítéletet ebben az esetben is társas bíróságban kell meghozni. A bírói kollégium megjelenik a boldoggáavatási per során is, hiszen ezekben az ügyekben is csak társas bíróságok járhatnak el az egyházmegyei és a római eljárás során egyaránt.

A házassági perekben a törvény kifejezetten előírja, hogy a felek választhatnak a között, hogy egyedül állnak perbe, anélkül, hogy képviseltetnék magukat, vagy segítené őket valamilyen védő. A CIC indirekt módon ösztönöz a képviselő megbízására. A házasság érvénytelensége iránti perben az a fél, aki az önvédelmet választja, bizonyos hátrányt szenved: csak a képviselőknek, az ügyvédnek van megengedve, hogy a perben a jegyzőkönyvet, általában a dokumentumokat a közzététel előtt megtekintsék.⁹⁷² Boldoggáavatási perekben mindig van hivatalos képviselő – a posztulátor – aki a felperes érdekeit képviseli a perben.

---

⁹⁶⁸ 1432. k.

⁹⁶⁹ 1433. k.

⁹⁷⁰ 1060. k.

⁹⁷¹ 1425. k.

⁹⁷² 1678. k.

A képviselő tehát ebben az eljárásban mindig kötelező: ebben a boldoggáavatási eljárás különbözik a házassági pertől.

Az eljárási előfeltételeket tekintve, szükséges aláhúzni, hogy a házasság érvénytelensége iránti perekben – mivel ezek a közjó szempontjából sem közömbösek – nagy jelentőségük van azoknak az eljárási alapelveknek, amelyek igyekeznek a bírói bizonyosságot a tárgyi valósággal megfeleltetni, tehát amelyek azt célozzák, hogy ha a bíró a lelkében eljut a bizonyosságra és az ítélethozatalra, akkor ez a bizonyosság a reális valóságnak feleljen meg.⁹⁷³

A perben igyekeznek a nyilvánossággal – a felek egyenlő védelmének a biztosítása érdekében – megtartani az egyensúlyt. A házassági ügyek kényes természete akadályozza meg azt, hogy a szóbeli eljárás szabályait lehessen a házassági perekre alkalmazni.⁹⁷⁴ Pontosan ugyanerről van szó a boldoggáavatási per során is, éppen ezért ezen eljárásokban is az írásbeli eljárás érvényesül. Az eljárás végén a püspöknek, majd a római eljárásban végső soron a pápának kell lelkében eljutnia a bizonyosságra: a jelölt valóban méltó és alkalmas arra, hogy nyilvános, az Egyház által elismert és hivatalossá tett tiszteletben részesüljön. A bíróság feladata pedig, hogy ehhez a bizonyossághoz elegendő és valós tényanyagot tárjon fel és bocsásson rendelkezésre a döntéshozók számára.

Van néhány sajátossága a *litis contestation*nak a házassági perekben. Mindenekelőtt követelmény a jogvita céljának rögzítése. Ez követeli meg a perkérdés megfogalmazását, a percímek megállapítását, amelyek alapján a házasság érvénytelenségének a kimondását kérik.⁹⁷⁵ Mindezt felhasználják majd a későbbi bizonyítás tárgyát jelentő tények összegyűjtésénél és bíróság elé tárásánál. Sajátos a perkérdés megfogalmazásának a módja, ugyanis a felek kérelmet nyújthatnak be a bíróhoz abból a célból, hogy tartson tárgyalást a perkérdés megállapítása céljából. Amennyiben ilyen kérelem nem érkezik, a bíró hivatalból állapítja meg a perkérdést.

Ilyen eljárás a boldoggáavatási perben nincs, egészen pontosan azért, mert itt egyértelmű a per kérdése: Isten Szolgája valóban hősiiesen gyakorolta-e az erényeket, közbenjárására, vagy általa történtek-e csodák, illetve vértanúhalált halt-e. Az egyértelmű és minden konkrét ügyben fennálló perkérdés miatt a boldoggáavatási eljárás során nincs szükség a felel által a perkérdés módosításának kérelmezésére, illetve új perkérdés felvételére.

---

⁹⁷³ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 235.

⁹⁷⁴ 1690. k.

⁹⁷⁵ 1677. k. 3. §

Természetesen a bizonyítás során előkerülhetnek olyan bizonyítékok, amelyek az eljárást, illetve a boldoggáavatás jogcímét módosíthatják, de ez meglehetősen ritka, hiszen az előzetes vizsgálat majd a perfelvétel körültekintő volta – a Püspöki Konferencia véleménye, illetve engedélye – gyakorlatilag minimálissá teszik a percím és ezáltal a vizsgálat módosításának esélyét.

Házassági pereknél a bírói kollégium tagjait a bíróság elnöke, az официális jelöli ki. A kollégium tagjainak az adott eljáráshoz nincs szükségük külön püspöki megbízásra. Ezzel szemben a boldoggáavatási per során a bíróság tagjait kivétel nélkül a megyéspüspök nevezi ki, akik kinevezésüket erre a konkrét ügyre kapják, s eljárniuk csak a püspöki kinevezés birtokában szabad. Amint a IV. fejezetben láttuk, a boldoggáavatási perben eljáró bírósági tagok megyéspüspöki kinevezését mellékelni kell a Rómába küldött *Copia Publicában*.

A házassági pereknél a bíróság tagjai csak a kinevezésükkor tesznek esküt, a konkrét házassági ügyek előtt nem. Kinevezésük általában öt évre szól. Boldoggáavatási perben a bíróság tagjainak, sőt a szakértőknek is esküt kell tenniük a konkrét ügy vizsgálata előtt.

Boldoggáavatási eljárásnál legalább két médiumban kötelező közzé tenni az eljárás megindítását. Ilyen előírás a házassági pereknél természetesen nincs. A fenti két körülmény a boldoggáavatási eljárás közügy mivoltából fakad. A házassági per sokkal inkább magánügy, csak részlegesen van közéleti dimenziója, ellentétben a boldoggáavatással, amely mindig is az Egyház közügye volt.

A bizonyítási eljárás a házassági per lelke, hiszen a per felperes szempontjából sikeres lezárása alapvetően függ ettől. Ebben teljes hasonlóság van a boldoggáavatási perrel, hiszen ott ugyanerről van szó.

A bizonyítás módjában azonban már vannak eltérések. Házassági pereknél alapvető bizonyítékok a felek kijelentései, illetve a tanúk vallomásai. Okirati bizonyítás, tárgyi bizonyítékok, vagy szakértői vélemény is lehetséges, de ezek ritkábbak. A boldoggáavatási eljárás során azonban a tanúk vallomásain kívül sokkal nagyobb szerepük van az egyéb bizonyítékoknak és a szakértők véleményének, hiszen itt alkalmazni kell teológus, történész és orvos szakértőket is. Azért áll fenn ez a különbség, mert a boldoggáavatási eljárás során egy személy egész életét vizsgálni kell, amely lényegesen részletesebb, sokrétűbb és körültekintőbb vizsgálatot igényel, mint a házassági per vizsgálata, ahol két személy életének egyetlen eseményét, vagy legfeljebb életük rövid szakaszát vizsgálják.

A boldoggáavatási eljárás során a bíróság az egyházmegye határain belül fejt ki a tevékenységét.

Abban az esetben, ha olyan tanúkat kíván meghallgatni, akik az egyházmegyén kívül laknak, akkor ezeket meghívja a saját székhelyén történő kihallgatásra, vagy átteszi a kihallgatás helyét abba az egyházmegyébe, ahol a tanúk laknak a helyi püspök engedélyével, vagy felkéri a másik egyházmegye bíróságát a tanúk kihallgatásának lefolytatására.⁹⁷⁶ Ezek a tanúkihallgatási lehetőségek fennállnak a házassági perekben is, de a bírósági gyakorlatban a harmadik lehetőség alkalmazása a leggyakoribb.

A per felfüggesztésének esetei között van speciálisan a házassági perre alkalmazható rendelkezés. A főügyben folyó eljárást akkor kell felfüggeszteni, ha olyan kérdést kell eldönteni, amely hatással van az eljárás folyamatára, vagy a fő ügyben hozandó döntésre. Erre csak akkor van lehetőség, ha semmisségi panasz miatt indult az eljárás, vagy a kötelék akadály miatt és az előző kötelék létezése kétséges.⁹⁷⁷

Mivel speciálisan csak a házassági perre szóló rendelkezésről van szó, ezért ez nem jellemző a boldoggáavatási eljárásra. Természetesen ez utóbbi perben is felfüggeszthető az eljárás, ha olyan bizonyítékok kerülnek elő, amelyek Isten Szolgájának a méltatlanságát támasztják alá, s ha ezek eléggé súlyosak és elháríthatatlanok, akkor ez az eljárás végleges megrekedését, vagyis eredmény nélküli végét jelenti. Abban az esetben is felfüggesztik az eljárást, ha a nyilvános tisztelet beigazolódik. Ez a felfüggesztés addig marad érvényben, amíg a nyilvános kultuszt záros határidőn belül meg nem szüntetik.⁹⁷⁸

A döntési szakasz tekintetében az 1983-as CIC-ben egyetlen speciális szabály van, ami csak a házassági perekre vonatkozik, eszerint a bírónak be kell szerezni a kötelékvédő észrevételeit. Ez a kötelezettség még akkor is fennáll a bíró részéről, ha a felek lemondtak a védekezésről. E kötelezettség tartalma a „*kérni*”, vagyis ösztönözni a kötelékvédőt arra, hogy teljesítse a kötelességét. Ez azt jelenti, hogy ha egyszer sürgette őt a bíró, akkor meghozhatja az ítéletet függetlenül a kötelékvédő passzivitásától. A boldoggáavatási eljárás során a kötelékvédő szerepét a promotor tölti be: az ügyvel kapcsolatos véleményének kikérése, illetve meghallgatása a tárgyaláson kötelező. Ő védi az egyházi közérdeket, amely ebben az esetben nem más, mint hogy csak az arra érdemesek nyerjék el a boldoggáavatás kegyelmét.

Házassági perek ítélethozatalánál a rendes peres eljárás szabályait kell alkalmazni a bírónak, amely szerint a bíróban meg kell lennie a szükséges erkölcsi bizonyosságnak a döntést megelőzően.

---

⁹⁷⁶ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 331-332.

⁹⁷⁷ IBID, 238.

⁹⁷⁸ J. BÁNK, *Kánoni jog II.*, Budapest 1963, 646.

Az ilyen bizonyosság hiánya azt követeli meg, hogy a bíró a felperes kérdésére negatívan válaszoljon, szemben a házasság által élvezett „*favor iuris*”-szal.⁹⁷⁹ A bizonyosságnak a percesekekmenyekből és a bizonyítékokból kell következnie. A bíró felel az általa hozott ítéletért, nem csak a lelkiismeretében, hanem a felek felé és az egyházi közösség felé is. Ebből következik a határozat indoklásának kötelezettsége.

Teljesen hasonló az ítélethozatal szabályai a boldoggáavatási eljárás során, annyi különbséggel, hogy itt külön kiemelendő a bíróság felelőssége, mivel kiemelt közügyről van szó. Az egyházi közösség felé való felelősség a boldoggáavatási per során különös hangsúlyt kap.

Nincs előírva az érvénytelenségi perben a fellebbezés kötelezettsége, ennek ellenére az első fokú döntés alapján még nem lesz az ügy jogerős. Megerősítő ítélet szükséges a jogerőhöz, és a megerősítő ítélettel kapcsolatban van néhány speciális norma. Ahhoz, hogy végre lehessen hajtani az ítéletet a házasság érvénytelensége iránti perben, két fokon kell tárgyalni az ügyet, illetve egészen addig kell tárgyalni, amíg két egybehangzó ítéletet nem hoznak.⁹⁸⁰ Boldoggáavatási perekben sem elég az elsőfokú ítélet, hiszen az egyházmegyei szakasz után következik a római eljárás. Ebben az eljárásban szakértőkkel ismét átvizsgálják az ügy iratait, majd a Szenttéavatási Ügyek Kongregációjának bíborosai és püspökei elé viszik az ügyet. Kedvező vélemény esetén a Szentatya döntése és határozata szükséges még a boldoggáavatáshoz. A több fok, illetve a több fórum ítélete tehát a boldoggáavatási eljárás során is megjelenik, sőt még teljesebben és alaposabban, mint a házassági perekben.

A házassági perek fellebbezésével kapcsolatban a „*Dignitas connubii*” kezdetű instrukció előírja a kötelékvédőnek, hogy fellebbezzon a házasság semmisségét kimondó ítélet ellen, ha az ítéletet nem tartja megalapozottnak. Ez a szabályozás nem mond ellent a korábbi normáknak, amelyek szerint a kötelékvédő nem köteles lelkiismerete ellenére, formális okból a fellebbezésre, csak megfordítja ezt a negatív előírást és pozitív rendelkezést fogalmaz meg.⁹⁸¹ Természetesen a boldoggáavatási per során nincs lehetőség fellebbezésre, mivel itt a végső ítéletet a pápa hozza, s az ő döntései a legfelsőbb fórumot képviselik, mely ellen fellebbezésnek helye nincs.

A házassági és boldoggáavatási per hasonlóságai és különbségei táblázatba foglalva megtalálhatók a függelékben a 9.3. pontban a 277. oldalon.

---

⁹⁷⁹ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 241; 1608. k. 4. §

⁹⁸⁰ 1682. k.

⁹⁸¹ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 243.; INSTR. DIGNITAS CONNUBII, 25. 01. 2005.

VII. VÉGSŐ KONKLÚZIÓ

Ebben a fejezetben az eddig leírtak összegzése következik, s megpróbálunk egy végső konklúziót levonni a boldoggáavatási eljárás peres jellegével kapcsolatban.

Amennyiben a függelék táblázatát – amelyben összehasonlítottuk a házassági és a boldoggáavatási pert – áttanulmányozzuk, megállapíthatjuk, hogy kilenc hasonlóságot és tizenhárom különbséget találunk. Első látásra tehát megállapítható, hogy a boldoggáavatási eljárás jobban különbözik a házassági pertől, mint hasonlít rá, vagyis távolabb esik a peres eljárástól. Úgy gondolom azonban, hogy ez a megállapítás meglehetősen elhamarkodott. Érveim a következők:

1. A perre jellemző lényeges eljárások tekintetében a két eljárás hasonló. Ilyenek például:

- a per keresettel kezdődik,
- a perben társas bíróság jár el,
- írásbeli eljárás jellemző,
- ítélethozatalnál a rendes peres eljárás szabályait kell alkalmazni,
- a közérdeket védő személy alkalmazása a perben, illetve véleményének kikérése kötelező,
- az elsőfokú ítélet nem jogerős.

Ezek a jellemzők teszik az eljárást perré, s éppen ezek a jellemzők jelennek meg a boldoggáavatási perben.

2. A különbségek a per kevésbé jelentős elemeiben, jellemzőiben jelennek meg, például:

- személyes eljárás a házassági perben, csak képviselő útján történő eljárás a boldoggáavatási perben,
- alperes távolmaradása, illetve részvétele,
- alperes ellentmondásának különbözősége,
- a keresetlevél elfogadásának módja,
- a perkérdés megállapításának a módja,
- a bíróság tagjai eskütételének kérdése,
- a per médiumokban való közzétételének kérdése,
- a bizonyítás módjaiban meglévő különbségek,
- a per felfüggesztésének kérdései,

- a bizonyítás módjában meglévő különbségek,
- a fellebbezés lehetőségének különbsége.

Meggyőződésem, hogy a különbségek többsége azért áll fenn, mert a két per jellege különböző: a házassági per sokkal inkább viseli magán a magánérdek jegyeit, amellet, hogy a közérdek – a házasság érvényességének a védelme – is megjelenik benne. A boldoggáavatási eljárás tisztán közügy: az adott részegyház egészére, sőt a szenttéavatással az egész Egyházra hatással van. Ez azért van így, mert Isten Szolgáinak magánélete a Krisztusról szóló tanúságtétellel közüggé válik, s ez tisztán és világosan megjelenik a nyilvános tiszteletben. Nyilvánvalóan a közérdeki jelleg miatt lehetséges csak a képviselő útján történő felperesi eljárás a perben, s ez a képviselő a szakképzett posztulátor.

Szintén a közérdeket védi, hogy az alperes – ebben az esetben az Egyház, illetve képviselője a promotor – mindig jelen van a perben, nem lehetséges a távolmaradása, vagy a perkérdéssel való egyetértése. Itt megjegyzendő, hogy ebben az elemben sokkal jobban megjelenik a kontradiktórikus jelleg, amely egy perre jellemző a boldoggáavatási eljárásban, mint a házasság érvénytelensége kinyilvánítására irányuló eljárásban, vagyis ebben a különbözőségben éppen a boldoggáavatási eljárás per jellege mutatkozik meg.

A keresetlevél elfogadásánál is azért kell a Püspöki Konferencia véleményét kikérnie a megyéspüspöknek, mert ebben a súlyos közügyben a püspök nem dönthet egyedül, ráadásul egy szent életű ember egész életútja általában több egyházmegyét is érint, nem beszélve a tanúkról, akik kapcsolatban álltak vele, míg a házasságkötés eseménye mindig egy helyhez kötött. Ezért lehetséges, hogy a házaspár keresetét a bíróság elnöke is elfogadhatja.

A perkérdés megállapításának módja is a két per jellegéből következik. Boldoggáavatási ügyben ez a kérdés stabil: Isten Szolgája érdemei alapján részesülhet-e az Egyház által elismert nyilvános tiszteletben? Ráadásul ezt a kérdést alapos megelőző vizsgálat előzi meg, amely gyakorlatilag kizárja, hogy a későbbi vizsgálat során egészen új körülményekre, vagy tényekre fény derüljön. A házassági pereknél az alperes is kérheti új perkérdés felvételét, így a perkérdés akár még a per közben is változhat.

Házassági perekben nem szükséges a bíróság tagjainak külön eskütétele az eljárás előtt. Természetesen ennek oka az is, hogy ezek az ügyek sokkal gyakoribbak egy bíróság munkájában, mint a boldoggáavatási eljárások. Ezen ténymegállapításon túl azonban ez a követelmény is a boldoggáavatás közügy jellegével magyarázható. A bíróság tagjai csak egy konkrét boldoggáavatási perben való becsületes eljárásra tesznek esküt.

A médiumokban való közzététel kérdésének a perek lényegi jellemzőihez viszonyított jelentéktelensége úgy gondolom nem szorul részletesebb magyarázatra.

Itt ismét a közérdek-magánérdek különbözőségéről van szó. Egy boldoggáavatási eljárás lényegesen nagyobb hatással van az Egyház életére, mint egy házasság érvénytelenségének megállapítása.

A per felfüggesztésének kérdése közötti különbség sem a per lényegét érinti. Boldoggáavatási eljárásnál a per felfüggesztésének az eljárás folyamatára hatással levő kérdés eldöntése miatti felfüggesztése ritka. A felfüggesztés inkább az anyag utólagos pótlásának szükségessége, a promotor ellenvetései, vagy új körülmények kiderülése esetén jellemző.

A bizonyítás módjában meglévő különbség ismét nem érinti a per lényegét. A bizonyítás kötelessége fennáll mindkét perben, s elsősorban a felperes részéről, a különbség ismét a két per jellegéből következik: mást kell bizonyítani egy boldoggáavatás során – egy egész életút szentségét - , mást egy házassági perben: egy házasságkötés érvényes létrejöttét, vagy érvénytelenségét. Nyilvánvaló, hogy a bizonyítási eljárás más-más módszereket kíván meg a két eljárásban.

A fellebbezés lehetősége azért különbözik, mert a boldoggáavatási eljárás során az Egyházban létező legmagasabb bírói fórum – a pápa – hozza meg a döntést, amely ellen fellebbezésnek helye nincs. Házassági pereknél az első fokú bíróság nem tekinthető legfőbb bírói fórumnak, mert van nála magasabb fórum is a bíróságok hierarchiájában.

Végső összegzésünkben megállapíthatjuk, hogy a boldoggáavatási eljárás a peres eljárás lényegi elemeiben hasonló a házassági perhez. A per kevésbé jellemző jegyeiben vannak különbségek, de ezek is inkább a boldoggáavatás peres jellegét erősítik, például a kontradiktórikus elv erősebb érvényesítésével.

III. Celesztin (1191-1198) pápa evidensnek tartotta, hogy ez az eljárás két karakterrel rendelkezik:

- isteni jog, emberi jellemzőkkel: a csodákat az Isten adja, de az emberek által felállított szabályok szerint kell azokat kivizsgálni, melyekhez a Szentlélek ad segítséget,
- a végső döntés a pápáé, de ő is a püspökök testületének tagja, ezért döntése nem individuális, hanem a testület, végső soron az Egyház döntése.⁹⁸²

---

⁹⁸² CELESTINO III, Const. *Benedictus Deus*, 4 maggio 1191: J. FONTANINI, *Codex Constitutionum...* (nt 21) 28.; J. L. GUTIÉRREZ, *La proclamazione della santità nella chiesa*, in *Ius Ecclesiae* 12 (2000) 511.

Ma is kérdés a kánonjogászok között, hogy az eljárás természetét definiálják. Megoszlanak a vélemények, hogy az eljárások melyik természetét viselik magukon a boldoggáavatások: adminisztratív, analógiás, vagy a peres eljárásé-e.⁹⁸³

A vitából annyi konklúziót levonhatunk, hogy a boldoggá- és szenttéavatás integrálódott az eljárások közé.⁹⁸⁴ A boldoggá- és a szenttéavatási eljárás az eljárásjogon belül az adminisztratív eljárások jegyeit viseli magán, mely eljárás kizárólag a pápának van fenntartva.⁹⁸⁵ Ez a vélemény tekinthető a legkiegyensúlyozottabbnak a szerzők véleményei közül. A boldoggá- és szenttéavatási eljárást sokáig nem is tárgyalták az eljárásjogi kézikönyvek. Hosszú ideig tartotta magát az a nézet, mely szerint ez az eljárás semmiképpen sem tekinthető pernek, mert nincs szó törvény végrehajtásáról, illetve alanyi jogok védelméről. Ezért maradt ki az eljárásjogi szakirodalomból a boldoggá- és szenttéavatási eljárás, hiszen azokban a klasszikus perekben keresztül mutatták be az eljárásjogot. A fenti álláspont tarthatatlanságát támasztják alá a következő tények. A boldoggáavatási eljárásban megjelennek a per elemei a következő jellemzőkben:

- vannak, akik a felperes és alperes szerepét betöltik, vagyis a per szereplőit megjelenítik,
- a vita bíróság előtt zajlik,
- a kontradiktórikus elv, az érdekek ütközése megjelenik,
- az eljárásra a rendes peres eljárás szabályai vonatkoznak,
- az igazságosság biztosítása miatt a per több fórumon – bírósági fokon – zajlik,
- az egyházmegyei és a római szakaszban is lehetőség van a kifogások betérjesztésére,
- a bizonyítás kötelezettsége és módja a rendes peres eljáráshoz hasonló.

Az eljárás adminisztratív jellegét a következő tények támasztják alá:

- a kontradiktórikus elv nem klasszikusan jelenik meg, mint a rendes peres eljárásban, nincs magánérdekek ütközése: alperes az egyházi közérdeket védi,
- a perjogi forma azért szerepel, hogy a szembenálló felek vitája révén a szentek erényeire vonatkozólag az igazság jobban kiderüljön, vagyis a per csak formulárisan jelenik meg az eljárás során,
- a felperes nem járhat el személyesen a perben, kötelező a képviselő alkalmazása,

---

⁹⁸³ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 28.; *Commentarium Codicis Iuris Canonici, De Processibus, Pars I.*, Roma 1920, n. 5.; *Pars II*, Roma 1932, n. 1.; J. D. Blaher, *The Ordinary Processes in Causes of Beatification and Canonization*, Washington 1949, 5.; *Le Rôle du Postulateur dans les Procès ordinaires de béatification*, Roma 1954, 11.

⁹⁸⁴ R. RODRIGO O. A. R., *Manuale delle cause di beatificazione e canonizzazione*, Roma 2004, 31.

⁹⁸⁵ IBID, 28.; J. L. GUTIÉRREZ, *Elementos procesales de una causa de canonización*, *Las causas de Canonización hoy*, Barcelona 2003, 15-21.

- a törvényes egyházi hatóságtól kimondott ítélet aligha utánozza még a kinyilvánító ítéletet is,
- a végső ítélet ellen nem lehet fellebbezni.

Amikor a szenttéavatás természetéről beszélünk általában kánoni eljárást mondunk, bár ez az eljárás specifikusnak mondható. Annak ellenére használjuk az eljárás szót, hogy a szenttéavatás sajátos metodológiával rendelkezik.⁹⁸⁶

Nem nehéz megállapítani, hogy a szenttéavatás egy speciális eljárás. Az anyaga és a természete miatt is speciális ez az eljárás (például, mint a házasság érvénytelenségének kimondása, vagy a büntetőeljárások), hasonló az adminisztratív eljárások természetéhez (például a *super ratum non consummatum* eljáráshoz), végül az adminisztratív büntetőeljárásokhoz, amelyek a vallás védelmében vannak.⁹⁸⁷

Amint látható, a szenttéavatási ügy egy formális jogi eljárás saját külön természettel, mely adminisztratív jelleget ad neki. Bár a szenttéavatási eljárás valódi jogi eljárásnak tekinthető, hiszen ezen eljárás jegyeit viseli magán leginkább, a szentek ügyei nem jogként léteznek, mást képviselnek mint egy jogi út, így a boldoggá- és szenttéavatás nehezen integrálható a jogba.

Ez azért is kijelenthető, mert Isten Szolgáinak halálára nem terjed ki a jog, illetve a boldoggá- és szenttéavatás a római pápa adminisztratív döntésétől függ, így ez egy jogi aktusnak tekinthető.⁹⁸⁸

---

⁹⁸⁶ J. L. GUTIÉRREZ, *Rassegna bibliografica circa la normativa attuale per le Cause di Canonizzazione*, in *Apollinaris* 69 (1996) 197.

⁹⁸⁷ R. RODRIGO, *La figura del postulatore nelle cause dei santi secondo la nuova legislazione. Diritti e doveri*, in *Monitor Ecclesiasticus* 111 (1986) 211.

⁹⁸⁸ IBID, 211.; J. NOVAL, *Commentarium Codicis Iuris Canonici, Liber IV., De Processibus*, Roma 1932, 188.

A szenttéavatást hagyományosan az eljárások közé sorolják: a Promotor felel a Posztulátornak, tények és dokumentumok alapján kell kialakítani a Kongregáció bíborosai és püspökei számára a hit bizonyosságát a jelölt életszentségéről.⁹⁸⁹

Megállapíthatjuk tehát, hogy a boldoggáavatás egy jogi úton történő aktus. Más vélemények szerint a szenttéavatás igazság és jog, hiszen az eljárás során az igazságnak kell kiderülnie, amelyet meghatároz Isten Szolgájának élete: a keresztyén erények hősiegy gyakorlásának, a szentség hírének vizsgálata, amely sajátos karaktert ad az eljárásnak.⁹⁹⁰

Az eljárásnak egyfajta „*sui generis*” léte van az eljárások között, mert a Szentlélek különleges kiadásától függ, ahogyan a római pápák mondták: „*potius divinum quam humanum*.”⁹⁹¹

J. Noval véleménye szerint az eljárás „*ultra-iudiciales*”, vagy „*iudiciales alterius naturae*.”⁹⁹²

D. J. Blaher „*iudiciales-administrativi*”-nek nevezi a boldoggáavatási eljárást.⁹⁹³

---

⁹⁸⁹ J. L. GUTIÉRREZ, *Rassegna bibliografica circa la normativa attuale per le Cause di Canonizzazione*, in *Apollinaris* 69 (1996) 200.; IDEM, *Le prove sussidiarie nelle cause di canonizzazione (opinioni di Prospero Lambertini e innovazioni di Benedetto XIV)*, in *Ius Ecclesiae* 5 (1993), 553-555.; F. VERAJA, *Commento alla nuova legislazione per le Cause dei Santi. Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi*, Roma 1983, 5-15.; P. PALAZZINI, *Un discorso inedito di Pio XII: vaticinava la nuova legislazione per le Cause dei Santi*, in „*Pius XII. In memoriam*”, Roma 1984, 87-113.; IDEM, *La perfettibilità della prassi processuale di Benedetto XIV nel giudizio di Pio XII, nella pubblicazione a cura della Congregazione per le Cause dei Santi „Miscellanea in occasione del IV Centenario della Congregazione per le Cause dei Santi (1588-1988)”*, Città del Vaticano 1988, 61-87.; P. GUMPEL, *Il Collegio dei Relatori in seno alla Congregazione per le Cause dei Santi. Alcuni commenti e osservazioni personali di un Relatore, nella pubblicazione a cura della Congregazione per le Cause dei Santi „Miscellanea in occasione del IV Centenario della Congregazione per le Cause dei Santi (1588-1988)”*, Città del Vaticano 1988, 299-337.; L. PORSI, *Cause di canonizzazione e procedura nella Cost. Ap. „Divinus perfectionis Magister”: considerazioni e valutazioni*, in *Monitor Ecclesiasticus* 110 (1985) 365-400.; IDEM, *Natura delle „cause dei Santi”. Indagini storico-scientifiche o vere cause e quali?*, in *Sacramenti, Liturgia, Cause dei Santi. „Studi in onore del Cardinale Giuseppe Casoria”*, Napoli 1992, 651-673.; R. RODRIGO, *La figura de los abogados y de los relatores de las causas de los Santos según la nueva legislación*, in *Sacramenti, Liturgia, Cause dei Santi. „Studi in onore del Cardinale Giuseppe Casoria”*, Napoli 1992, 675-703.; J. HAYA, *Naturaleza jurídica de las causas de canonización, Tesi di laurea presso la Facoltà di Diritto Canonico dell’Ateneo Romano della Santa Croce discussa il 26 maggio 1994 (in corso di stampa)*; F. VERAJA, *La canonizzazione equipollente e la questione dei miracoli nelle cause di canonizzazione*, in *Apollinaris* 48 (1975) 222-245, 475-500; 49 (1976) 182-200.; IDEM, *La Beatificazione Storia, problemi, prospettive, Sussidi per lo studio delle Cause dei Santi, II*, Roma 1983, 206.

⁹⁹⁰ R. RODRIGO, *La figura del postulatore nelle cause dei santi secondo la nuova legislazione. Diritti e doveri*, in *Monitor Ecclesiasticus* 111 (1986) 211.

⁹⁹¹ IBID, 212.; *Innocenzo III nella bolla di canonizzazione di Wulstano Vescovo, Giusto Fontanini, Codex Constitutionum quas Romani Pontifices ediderunt in Sollemni Canonizatione Sanctorum*, Roma 1729, XXX, 40.

⁹⁹² IBID; J. NOVAL, *De Processibus, Pars I*, Roma 1920, n. 5.; *Pars 2* Roma 1932, n. 1.

⁹⁹³ R. RODRIGO, *La figura del postulatore nelle cause dei santi secondo la nuova legislazione. Diritti e doveri*, in *Monitor Ecclesiasticus* 111 (1986) 212.; J. D. BLAHER, *The Ordinary Processes in Causes of Beatification and Canonization*, Washington 1949, 5.

Roberti nem talált nevet az eljárásra, így jobb híján „*toto coelo*” névvel illet minden régi eljárást, hozzátéve, hogy a kontradiktórikus forma megléte a peres eljáráshoz teszi hasonlóvá a boldoggáavatást.⁹⁹⁴

Az eljárásjog szakértői szerint a szenttéavatási eljárás anyaga különbözik a peres eljárásétól. Ezen megállapítás alapján világosan látszik, hogy a szenttéavatás nem viseli magán a peres eljárás természetét (például a büntető eljárásét), a végső konklúzió szerint köztes eljárásnak tekinthető.⁹⁹⁵

A szenttéavatás egy különleges – magán, intim – adminisztratív eljárás, ahol a jelöltek méltóságát vizsgálják a boldoggá-, illetve a szenttéavatásra, sőt a XIII. századtól kezdve a csodákat is, vagyis ez valódi jogi eljárás. Ahogyan Hostiensis meghatározza: a szenttéavatási eljárás formáját meg kell különböztetni a többi egyházi eljárás formájától, mert ennek az eljárásnak az anyaga is egészen más.⁹⁹⁶

Az új törvényhozás a formális eljárások közé sorolja a boldoggáavatási eljárást, mint olyan eljárást, amely adminisztratív természetű, mely magába foglalja a formalitás jegyeit, de valódi jogi eljárás. Így az 1917-es Kódex az általános eljárások közé sorolja a IV. könyvben.⁹⁹⁷

A boldoggáavatási eljárás informatív, valódi jogi eljárásnak tekinthető.⁹⁹⁸

A Normák (Normae, 1983. február 7.) beszél még az inkvizícióhoz való hasonlóságról a vizsgálat hasonlósága miatt, illetve hivatali eljárásról.⁹⁹⁹

Az eljárás a kormányzati hatalomra vezethető vissza és maga a szenttéavatás egy komplex aktus: adminisztratív eljárás peres jellemzőkkel. A szentek tiszteletének az egyetemes Egyházra való kiterjesztése törvényhozó aktus, egyéb vonatkozásban a szenttéavatás a tanító hivatal hatáskörébe tartozik. Különbség van a pápai aktus és az ennek előkészítésére irányuló eljárás között. A pápai aktus törvényhozó jellegű, az előkészítő eljárás bírósági eljárás.¹⁰⁰⁰

A provokatív felvetések szerint ma egy status quo van a szenttéavatási eljárásokban.¹⁰⁰¹

---

⁹⁹⁴ R. RODRIGO, *La figura del postulatore nelle cause dei santi secondo la nuova legislazione. Diritti e doveri*, in *Monitor Ecclesiasticus* 111 (1986), 212.; F. ROBERTI, *De Processibus*, I, ed. 4., Città del Vaticano 1956, 31.

⁹⁹⁵ J. L. GUTIÉRREZ, *Rassegna bibliografica circa la normativa attuale per le Cause di Canonizzazione*, in *Apollinaris* 69 (1996), 200.

⁹⁹⁶ IBID, 212.; HOSTIENSIS CARD. HENRICUS DE SEGUSIO, *In quinque Decretalium Libros Commentaria*, Venetiis 1581, ad. C. 52, X, de testibus et attestationibus, II, 20.

⁹⁹⁷ IBID, 213.

⁹⁹⁸ IBID, 214.; *Motu Proprio Sanctitas Clarior del 19. III. 1969*, in AAS 6 (1969) 149-153.

⁹⁹⁹ IBID, 214.; S. C. DELLE CAUSE DEI SANTI, *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in causis Sanctorum*, 7 febbraio 1983, in AAS 75 (1983), 396-403.

¹⁰⁰⁰ K. HÁRSFAI, *Egyházi eljárásjog*, Budapest 2006, 325.

¹⁰⁰¹ F. VERAJA, *Alcune proposte per il rinnovamento delle cause dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 105 (1980) 305.; M. D'ALFONSO, *Alcuni aspetti giuridici nei processi delle cause dei santi*, in *Monitor Ecclesiasticus* 104 (1979) 497.

A szenttéavatás jelenlegi formája azt mutatja meg, hogy a római pápa kizárólagos joga boldogokat szentté avatni Isten népe számára, ha már nyilvános tiszteletben részesülnek.¹⁰⁰²

Végső soron megállapíthatjuk, hogy ezen komplex eljárás nem tagozódik bele egyértelműen egyik eljárás típusba sem. Az eljárás komplexitása, illetve az a tény, hogy több eljárás jegyeit viseli magán adja az alapot a jelen kor vitáinak. A valósághoz azonban az a vélemény áll legközelebb, amely szerint a boldoggáavatási eljárás adminisztratív eljárás peres jellemzőkkel. Mivel a tanító hivatal tevékenysége is megjelenik benne – hiszen a szentek tisztelete mindig is szervesen hozzátartozott az Egyház tanításához – illetve a per főszereplője, vagyis akiről szól az egész per, már nem is él, nem jelenhetnek meg a perben megszokott szembenálló érdekek és ellentmondások a maguk klasszikus formájában.

---

¹⁰⁰² J. L. GUTIÉRREZ, *Rassegna bibliografica circa la normativa attuale per le Cause di Canonizzazione*, in *Apollinaris* 69 (1996) 198.; D'OSTILIO, *Il culto dei Santi, Venerabili, Servi di Dio. Ciò che é dovuto permesso, vietato, auspicabile*, in *Monitor Ecclesiasticus* 17 (1992) 63-90.

VIII. ÖSSZEFOGLALÁS

1. Dolgozatom a következő kérdésre keresi a választ: a boldoggáavatási eljárás peres eljárás-e, illetve mennyiben tekinthető peres eljárásnak? Áttekintettük a peres eljárásokat, azok menetét és fajtáit. Erre azért volt szükség, hogy összehasonlíthassuk a peres eljárásokat a boldoggáavatási eljárással. Meghatároztuk a peres eljárások határait: melyik eljárás tekinthető annak és melyik nem. Megvizsgáltuk a peres eljárás fajtáit, a bizonyítás menetét, a bizonyítékokat. Áttekintettük a per szereplőit, a perképességet és a hatáskör kérdéseit. A perbeli cselekmények vizsgálata, érvényességük meghatározása is fontos kérdést képeztek a dolgozat első fejezetének.
2. A második fejezetben megvizsgáltuk a boldoggáavatási eljárás történeti fejlődését. A szenttéavatások történetében három korszakot különítünk el egymástól:

- I. Az I-IV. századig tartott a népi-, vagy spontán szenttéavatások korszaka. Az Egyház üldözésének időszaka volt ez, amikor a vértanúkat nyilvános tiszteletben részesítették. Ebből a korszakból örököltük a szenttéavatások egyik alapkövetelményét: a szentség hírének szükségességét, amely a hívek széles rétegei között meglévő tiszteleten alapult. További örökségek ebből a korszakból: az ereklyék tisztelete és a szentek emléknapjának meghatározása. A hívek nyilvános tiszteletére a püspök terjesztette ki az ellenőrzését és a joghatóságát. Ebben az időszakban az eljárás egyértelműen adminisztratív jegyeket mutat. A törvényi háttérrel a szokásjog biztosítja.

- II. A püspöki szenttéavatások időszaka a VI-XII. századig. Az Egyház üldözésének a megszűnésével a vértanúk mellett az erények gyakorlásában kitűnő hitvallókat is elkezdtek tisztelni. Az ő tiszteletüket a megyéspüspök engedélyezte.

A szenttéavatás ebben a korban a nyilvános tisztelet engedélyezését jelenti, s ezt a megyéspüspökök gyakorolták. Ennek a korszaknak az öröksége a vizsgálat szükségessége, illetve az ereklyék szerepéhez juttatása a szenttéavatás szertartásai során. A püspöki szenttéavatások korszakában az eljárásban megjelenik egy fontos peres elem: a bizonyítás.

- III. A pápai szenttéavatások korszaka. XV. János (985-996) pápa a 993-as lateráni zsinaton Lindolf augsburgi püspök kérésére szenttéavatta elődjét, Ulrich püspököt. Ettől fogva a szenttéavatást a pápától kérték, aki ezzel a jogával legtöbbször a zsinaton élt. Ezt a szokásjogot III. Sándor (1159-1181) pápa rögzítette törvénybe a Dekretálisok III. könyvében. A nyilvános tisztelet fogalma azonban nem lett definiálva és körülhatárolva, s ez zavarokat és félreértéseket okozott. Ebben változást VIII. Orbán (1623-1644) pápa hozott, aki megtiltotta a szenttéavatás előtti nyilvános tiszteletet. Ebben a korszakban nagy hangsúlyt fektettek a tanúkihallgatásokra. A boldoggá- és szenttéavatás kezdett szétválni. Szalézi Szent Ferenc volt az első boldoggá avatott személy. XIV. Benedek (1740-1758) pápa adott ki részletes szabályozást a szenttéavatásokról. A következő jelentős szabályozás az 1917-es Törvénykönyvben, illetve a II. János Pál (1978-2005) pápa által kiadott *Pastor Bonus* apostoli konstitúcióban található. A pápai szenttéavatások korszakában az eljárásban egyre több peres elem jelenik meg: a per szereplői, ugyan formálisan, de a kontradiktórikus elv, az eljárások szétválása, illetve elkülönülése (egyházmegyei – római, boldoggáavatás - szenttéavatás). Az eljárás törvényi háttere is egyre jobban kialakul, véglegesen háttérbe szorítva a szokásjogot, illetve a spontán tiszteletet. A végső döntés a pápáé: ez viszont az eljárás adminisztratív jellegét erősíti.
3. Az eljárásjogi tipológiában megvizsgáljuk az eljárások fajtáit, jellegét, hasonlóságokat és különbségeket állapítunk meg a szenttéavatási eljárások között. Kutatjuk, hogy milyen típusai vannak az egyes eljárásoknak és ezek hogyan fejlődtek ki, milyen kapcsolat van közöttük.
4. A dolgozat negyedik fejezete tartalmazza a boldoggáavatási eljárás jelenlegi menetét. Vizsgáljuk a boldoggáavatási eljárás jelenlegi törvényi hátterét és szabályozását. Ezekkel az ügyekkel jelenleg a Szenttéavatási Ügyek Kongregációja foglalkozik, menetét a II. János Pál (1978-2005) pápa által 1983. január 25-én kiadott *Divini Perfectionis Magister* apostoli konstitúció, illetve a fenti kongregáció 1983. február 7.-i normái szabályozzák. Beletekintünk két konkrét ügybe azért, hogy megvizsgálhassuk: milyen iratok kellene az eljárás elindításához. Az eljárás két fő szakaszra tagolható: az egyházmegyei szakaszra és a római eljárásra.

A per főszereplője a posztulátor, ő képviseli a felperes érdekeit, ő mozgatja a pert és a fő cselekményeit. A per mindkét szakaszában kulcsfontosságú kérdés a bizonyítás, amelybe a tanúkon és a tárgyi bizonyítékokon, illetve az okiratokon kívül szakértőket is be kell vonni. A szakértők lehetnek teológus, történész, illetve orvos szakértők. Fontos az egyházmegyei szakaszban az anyag megfelelő összeállítása, mert ellenkező esetben a Kongregáció kérdéseire csak újabb vizsgálatokkal lehet válaszolni, s ez az eljárás elhúzódását jelenti. A római szakaszban egy római posztulátor vesz részt. Az összegyűlt iratokat hét szakteológus, majd hét bíboros vizsgálja át. Különösen szigorúan vizsgálják a csodákat, ezek bizonyítása szakértők és tanúk segítségével történik. Amennyiben minden bizottság elismeri a jelölt életszentségét és ellenvetés nem történik, akkor a pápa elé terjesztik az ügyet. A végső döntés minden esetben a pápáé, aki ha pozitívan dönt, egyben kitűzi a boldoggáavatás időpontját. Dolgozatomban negyedik fejezete tartalmazza a szertartás közvetlen előkészítését is. Megvizsgáljuk a nyilvános tisztelet fogalmát és kritériumait. Más eljárás vonatkozik a nyilvános tiszteletben részesültekre. Ebben az esetben emberemlékezetet meghaladó idő óta fenn kell állnia a nyilvános tiszteletnek. Ezek az úgynevezett antik ügyek, ahol a tanúk halála miatt másképpen történik a bizonyítás. Bizonyos értelemben egyszerűbbek ezek az eljárások, mint a nyilvános tiszteletben nem részesülteknél.

5. Az ötödik fejezetben az erények meghatározásával és fajtáival foglalkozunk. Isteni erények: hit, remény, szeretet. Sarkalatos erények: okosság, igazságosság, lelki erősség és mértékletesség. Mit jelentenek ezek az erények? Azért fontos ezekkel foglalkozni, mert a szentek életében megjelennek, s az eljárás sikeréhez bizonyítani kell ezek meglétét, sőt hősiességükben való gyakorlását. A csoda fogalma is fontos, mert a nem vértanú szenteknél csoda megtörténtét is kell bizonyítani. Az erények és csodák fogalmának megjelenései a Bibliában és a teológiai irodalomban képezik a vizsgálat fő vonulatát. Foglalkozunk a vértanúság kérdésével is, mert az ügyek egy része azt vizsgálja: a boldoggá avatandó önként, a hitéért adta-e oda az életét. Megvizsgáljuk: hogyan bizonyíthatók az erények, a csodák, illetve a vértanúság. A függelékben egy-egy személy konkrét ügyeiben vizsgáljuk az erények bizonyíthatóságát.
6. Ebben a fejezetben egy összehasonlító elemzést végeztünk, melyben összevetünk egy házassági és egy boldoggáavatási pert. Azért választottam a házassági pert, mert a bírósági joggyakorlatban ez fordul elő a leggyakrabban. Lényegi dolgokban a két per hasonló, kisebb dolgokban eltérő.

Az eltérések fő oka a két per eltérő jellege: a boldoggáavatási eljárás során sokkal jobban megjelenik a közérdek, mint a házassági pereknél, ahol a közérdeket a házasság érvényességének a védelme képviseli. A boldoggáavatási eljárásokban az egész Egyház közérdeke megjelenik a következőképpen: ne avassanak boldoggá arra méltatlan személyeket, az arra méltókat viszont igen, hiszen életpéldájuk példa minden katolikus keresztény számára. A két per hasonlóságait és eltéréseit táblázatban foglaltam össze, amely a függelékben található.

7. Megpróbáltunk egy végső összegzést, konklúziót levonni és adni a dolgozat végén.

Jelenleg is vita van a kánonjogászok között arról, hogy az eljárások között hová sorolják a boldoggáavatási eljárást. Vannak, akik szerint ez egyáltalán nem peres eljárás, olyannyira, hogy még a közigazgatási eljárás jellegét is tagadják. Vannak, akik szerint minden további nélkül peres eljárásnak tekinthető, mert két fél áll szemben egymással. A vita fő oka az lehet, hogy ez az eljárás nem sorolható be egyetlen eljárás típusba sem, mert egy komplex eljárásról van szó. Végső soron megállapíthatjuk, hogy a boldoggáavatási eljárás adminisztratív eljárás peres jellemzőkkel.

IX. FÜGGELÉK

9.1. Probléma: István király szenttéavatása melyik típusba tartozik?

Az első magyar király, István szenttéavatása 1083-ban történt, éppen az eljárás átmeneti korszakában. Ezért érdemes megvizsgálni, hogy István király szenttéavatása melyik típusba tartozik.

István ifjú harcos korának 1083-ban már nem voltak szemtanúi. A királyt személyesen ismerő tanúk csak az idős, beteges király képével rendelkeztek emlékezetükben, aki Imre halála után magába fordulva reménységét veszítette. Jellemző volt még rá a fokozott túlvilág felé fordulás és a jótékonykodás. A halálát követő trónviszályok, háborúk, erőszak miatt azonban ez a késő istváni kor is megszépült, s az utókor mint a boldog békeidőkre emlékezett vissza. Ebben a helyzetben ráadásul László királynak szüksége volt királyságának megszilárdítására, s ehhez a népnek példaképek állítására. Mivel ő István király rendjét állította helyre, ezt a rendet stabilizálta a szenttéavatással. Ehhez kézenfekvőnek tűnt elődje, István szenttéavatása. Amint már tudjuk az első pápai szenttéavatás a X. század végén történt. Ezen esemény előtt a püspök jogai közé tartozott az egyházi tiszteletben részesítendő szentek közé való besorolás, de ez többnyire csak az egyházmegye területére volt érvényes. A pápai szenttéavatások mellett tovább élt a szentek korlátozott tisztelete. Ezt a tényt megvilágítja amikor cseh Cosmas 1073-ban Szent Adalbert öccséről, Gaudentius gnézai érsekről szól a következőképpen: „*Akit Te szentnek mondasz, azt az apostoli szék még nem kanonizálta. Misében mint az elhaltakat tiszteljük.*” Ily módon tisztelték hazánkban 1048 után Gellért püspököt Csanádon, vagy András-Zoerárdot és követőjét, Benedeket, akik István király idejében érkeztek Magyarországra.

A szent (sanctus) és a vele egyértelmű boldog (beatus) jelzővel ráadásul ebben a korban nem csak a kanonizáltakat és a helyi tiszteletben részesítetteket illették, hanem használták még élő emberek tulajdonságjelzőjeként is. Például Odilo clunyi apát István király vallásos buzgalmát a *sanctissima devotio* kifejezéssel illette.

István király tisztelete Székesfehérváron túlment a vallásos megemlékezésen. Halála napjára emlékezve tartották királyaink minden esztendőben augusztus 15-én a törvénynapokat. Egybefonódott tehát a jogi esemény és a templomi megemlékezés, s ez azt eredményezte, hogy István király törvényei már 1083 előtt *Leges beati Stephani* nevet kaptak.

A szentté avatás diplomáciai körülményei nehezek voltak, mert VII. Szent Gergely (1073-1085) pápát IV. Henrik császár támadta ezekben az években. A császár Észak-Itáliai megszállása után nagyon megnehezedett a kapcsolattartás a pápával. Ez a körülmény sem akadályozhatta azonban meg László követeit, hogy 1083 első felében találkozzanak a pápával. A szentté avatandók életrajzainak felolvasása a zsinaton a háborús körülmények miatt azonban nem történhetett meg.

A zsinat elmaradása azonban nem állta útját László király terveinek, ugyanis VII. Szent Gergely (1073-1085) pápa egy levelet adott ki, melyben általánosságban engedélyezte, hogy „*emeljék fel azok testét, akik Pannoniában a hit magvát elvetették, és az országot prédikálással vagy intézkedéssel Istenhez térítették*”.¹⁰⁰³ A Gellért-passió tanúságtétele szerint a pápa még legátust is küldött Magyarországra, felhatalmazva Gellért testének felemelésére. Valószínűleg ez a követ hozta a hírt a pápától, hogy István testének felemelése előtt még csodáknak kell történniük.

A Pray-kódexből kikövetkeztethető, hogy Gellért püspök testének felemelése 1083. július 25-én történt Csanádon. László király ezután tanácsot tartott az országnagyokkal, majd augusztus 15-ére Székesfehérvárra országos gyűlést hívott össze. Meghirdette azt is, hogy ezen a gyűlésen a gyógyulást váró betegek is jelenjenek meg. A Hartvik-kódex ezen ülés előtt is tudósít már István király szent híreről: „*Gyászti szertessége Pannónia minden tájáról összesereglettek, a királyi székhelyre, azaz Fehérvárra vitték el a testet, s minthogy a tőle épített egyház a Szentséges Szűz tiszteletére még nem volt felszentelve, tanácsot tartván a főpapok azt határozták, hogy szenteljék fel előbb a bazilikát, a testet földnek csak azután adják át. A felszentelés ünnepségét megtartván, szent testét az épület közepén fehér márványból faragott szarkofágba helyezték, ahol érdemeiért az Úr több éven át sok kórságban senyvedőnek, lázbetegnek, sanyargatását és nyomorúságát kiáltozónak, törvény alatt görnyedőnek számtalan jótéteményét tanúsította. Sűrűn hallották az angyalok énekének dallamát éjjelente, még sűrűbben szállongott a templom hajóiban a legkellemesebb illat édessége.*”¹⁰⁰⁴ Egy másik forrás, az Érdy-kódex karthauzi szerzetese is említi a csodás jeleket István királyról írott életrajzában: „*Mert mikoron Fejérváratt eltemették volna, gyakorta éjjel veternyének idején, az ő szent koporsóján angyali szép éneklésöket hallanak vala, és nagy édes illatot éreznek vala.*”¹⁰⁰⁵ A gyűlést három napos böjttel és imával vezették be.

¹⁰⁰³ GY. GYÖRFFY, *István király és műve*, Budapest 1977, 389.

¹⁰⁰⁴ Z. MAGYAR, *Szent István a magyar kultúrtörténetben*, Budapest 1996, 26.

¹⁰⁰⁵ IBID, 27.

Ezen első próbatétel után megpróbálták elmozdítani a szent életű király sírjára helyezett hatalmas követ, de az nem mozdult. Ekkor a legenda szerint egy bökénysomlói szent életű apáca, bizonyos Charitas azt javasolta, hogy László király engedje szabadon a törvényesen felkent királyt, Salamont. Miután a javaslatot teljesítették, s megismételték a három napos böjtöt, „*oly könnyedén emelték fel a koporsóra nehezedő hatalmas követ, mintha súlya se lett volna*”.¹⁰⁰⁶ Augusztus 19-én az esti vecsernyére megtelt a templom, s a király is megjelent. Mindenki várta a csodát, s a lelki feszültség megdöbbentő gyógyulásokat váltott ki.

A csodás gyógyulásokat Könyves Kálmán király püspöke így örökítette meg: „*Egy béna, tizenkét éve inaszakadt ifjat, aki kezét-lábát nem tudta használni, szüleinek segítségével odaszállították. Visszanyerte egész teste épségét, s véle kezdődtek a csodajelek; mikor fürgén odaszaladt az oltárhoz, növelte a Krisztusnak dicséretét zengő sokaság örömét. Egy másik hétéves fiút, aki idegzsugorodás miatt születése óta csak négykézláb csúszkált, szülei teljes hittel a boldog férfiú közbenjárására bíztak; leborultak véle a sír mellett, hogy kegyelmet kérjenek. Ezt csakhamar el is nyerték: ámulatukra az idegzsugorodás fiukban feloldódott, s látva, hogy megszilárdult térde-lába, és jár, mindannyian dicsőítő kiáltásokkal magasztalták Krisztus nevét a boldog férfiú érdemeiben. A fiút az istenfélő király határtalan örömeiben sírva fakadva, felemelte a földről és az oltárhoz vitte, s ott a dicséret himnuszát zengve a gyermek gyógyulásával kinyilvánított jótéteményért mindazokkal együtt, akik jelen voltak forró köszönetet mondott. Egy bizonyos asszony is, mikor ezalatt egyetlen fia kilehelte a lelkét, letette szülőtte élettelen testét a szent király koporsója mellé, hogy érette Istentől és szentjétől vigasztalást könyörögjön. Csodálatos és a mi korunkban bámulatos dolog: az asszony abba sem hagyta az imádkozást, amíg fiát, akit oda mint halottat fektetett le, élve vissza nem nyerte. Egy bizonyos grófné, Matild nevű, fényes nemességű úrnő, akit három éve szüntelen bélbántalmak gyötörtek, már közel állt a halálhoz. Gyászpaddon hozták el övéi, s mindjárt azon a napon, melyen a boldog férfiú koporsójához ért, jobban kezdte érezni magát, és rövidesen visszanyervén korábbi egészségét, hirdette Isten nagyságos dolgait.*”¹⁰⁰⁷

A fenti feljegyzések közül kiténik életszerűségével az a jelenet, melyben László király is szerepet kap. Mivel Hartvik legendája a szentté avatás után alig két évtizeddel keletkezett, minden bizonnyal felhasználta a még élő szemtanúk beszámolóit is. A király szerepeltetése azért sem lehet véletlen, mert a vecsernyén való megjelenés a valóságban is megtörténhetett.

---

¹⁰⁰⁶ Z. MAGYAR, *Szent István a magyar kultúrtörténetben*, Budapest 1996, 27.

¹⁰⁰⁷ IBID, 27-28.

A legendában azt olvashatjuk még, hogy István felemelésének híre hamarosan az egész országban elterjedt, s a gyógyulás reményében messzi tájakról is igyekeztek a fehérvári koporsóhoz, sőt voltak, akik már útközben meggyógyultak. Ők hálaképpen emlékül nagy kőhalmokat raktak az utak mellett, amelyek még hosszú ideig megvoltak.

Az ereklyék megtalálását szintén a Hartvik-legenda örökítette meg: „...*maga a koporsó szűnültig volt kissé vöröslő, szinte olajjal kevert vízzel; benne mint olvasztott balzsamban nyugodtak a drága csontok; ezeket a legtisztább gyolcsba gyűjtötték, s a gyűrűt, mely a boldog férfi jobb kezére volt húzva, a folyadékban sokáig keresték.*”¹⁰⁰⁸ Valószínűleg a magas talajvíz félig elborította az augusztus 20-án felbontott kőlapokból álló koporsót. Hiába merték ki az összegyűlt vizet, a sírhely hamarosan ismét megtelt. István király szétesett földi maradványait tiszta gyolcsba szedték össze, ezüstládában helyezték el, nevezetes gyűrűjét azonban, mellyel eltemették, nem találták. Csak később derült ki, hogy szent életű királyunk jobb keze a gyűrűvel a kincstartó Merkur birtokába került, aki azt családi monostorában, Biharban helyezte el.¹⁰⁰⁹

VII. Szent Gergely (1073-1085) pápa a római normann invázió miatt Salernóba menekült, s ott rövid időn belül meghalt, így a hazai szentté avatások – többek között István szentté avatására sem – megerősítésére a pápai zsinaton nem kerülhetett sor. Ennek ellenére az 1092-es szabolcsi zsinaton a kötelező 32 főünnep közé besorolták István, Gellért és Imre ünnepét. Ez annak ellenére megtörtént, hogy II. Orbán (1088-1099) pápa még 1096-ban sem ismerte el István király szentté avatását. Valószínűleg az 1106-os guastallai zsinaton sikerült Könyves Kálmán királynak elérnie István szenttéavatásának megerősítését. Erre azért kerülhetett ekkor sor, mert Kálmán király lemondott az invesztitúra jogáról, s ennek fejében a szenttéavatásra vonatkozó kérelmét II. Paschalis (1099-1118) pápa támogatta.

A fenti események tükrében érthető Hóman Bálint megállapítása, aki szerint István királyt maga a magyar nép avatta szentté. A felavatást pápai engedéllyel elrendelő országos zsinat csak végrehajtója volt a népi akaratnak.¹⁰¹⁰

A fentiek tükrében megállapíthatjuk, hogy István király szentté avatása magán viseli az átmeneti kor jegyeit. Már nem teljesen püspöki szentté avatás, de még nem teljesen pápai, hiszen ez utóbbi éppen ekkor kezdett csak kialakulni. Általános volt a korabeli Európában ez a gyakorlat: helyi kezdeményezésre elindul, majd megvalósul a szenttéavatás, ezután pedig a pápa egy zsinaton megerősíti a kanonizációt.

¹⁰⁰⁸ Z. MAGYAR, *Szent István a magyar kultúrtörténetben*, Budapest 1996, 28.

¹⁰⁰⁹ GY. GYÖRFFY, *István király és műve*, Budapest 1977, 389-390.

¹⁰¹⁰ B. HÓMAN, *Szent István*, Budapest 1998, 312-313.

Természetesen ez a legkevésbé sem nevezhető peres eljárásnak. A mai boldoggáavatási eljárásból leginkább a csodák fontosságának és bizonyításának jegyeit viseli magán. A szent és boldog kifejezés ekkor még nem válik szét, hiszen időbelileg még bőven VIII. Orbán (1623-1644) pápa előtt vagyunk. A pasztorális szerepe és jelentősége igen nagy ennek az eseménynek, hiszen ezzel Magyarországnak, sőt az egész Kárpát-medencének lett nemzeti szentje a többi közép-európai országokhoz hasonlóan.

9.2. DR. BATTHYÁNY-STRATTMANN LÁSZLÓ POSZTULÁTORÁNAK IRATAI

Csávossy Elemér S. J. 1944-ben a Szombathelyi Püspöki Bíróságnak betervezte az 1931-ben elhunyt Dr. Batthyány-Strattmann László herceg életrajzát, illetve erényeinek vizsgálatát bizonyítás céljára, hogy a boldoggáavatási eljárás egyházmegyei szakasza lezárulhasson és az ügy Rómába kerülhessen. Lássuk tehát a kész posztulátori munka néhány cikkelyét!

Az életszentségtől Batthyány-Strattmann László azonban még távol állott, sőt a kalocsai intézetből egy önfeledt pillanatban nevelője ellen elkövetett sérelem miatt el is bocsátották. Ezt a ballépését azonban megbánta és későbbi életében volt nevelőjét többször felkereste és sohasem nyilvánított vele szemben ellenszenvet. Egyetemi éveiben vallásossága alábbhagyott, sőt komolyabb erkölcsi hibák is felléptek. Ezeket azonban később mélységesen megbánta, tehetsége szerint jóvátette és hősies Isten- és felebaráti szeretetével egész életén át vezekelt értük. Megtérése oly tökéletes volt, hogy Isten kegyelmétől támogatott nagy akaratereje következtében épp azokban az erényekben tűnt ki, melyek ellen korábbi életében vétkezett.¹⁰¹¹

A fenti forrásból láthatjuk, hogy a posztulátor dolga a jelöltről pontos, reális képet adni. Ebben a képben természetesen helyet kapnak az emberi gyengeségek is: nem szükséges tehát a boldoggá avatandóról egy rózsaszín, illúziókkal telt kép kiállítása. Ebben az esetben is szó esik Dr. Batthyány-Strattmann László emberi gyengeségeiről és hibáiról is. Nem az a figyelemfelkeltő, hogy Isten szolgája hibákkal rendelkezik, hanem éppen az, ahogyan ezeket a hibákat megpróbálja kijavítani.

---

¹⁰¹¹ E. CSÁVOSSY S. J., *Cikkelyek, melyek Isten szolgája, Dr. Batthyány-Strattmann László herceg boldoggá- és szenttéavatási ügye folyamán bizonyításra kerülnek*, Budapest 1944, 5.

A hibák mellett a híres szemorvos sok erénnyel rendelkezett. Betegeit oktattatta, térítgette. Kis vallásos füzeteket írt részükre és ilyeneket terjesztett közöttük.

Másokat is felvilágosított hitbeli dolgokban és sok hitvédelmi és egyéb vallásos iratot osztott szét és sokakat megtérített. Felelősnek érezte magát övéért, alkalmazottaiért és a részükről történt minden mulasztás bántotta őt. Egy egészen lezüllött intelligens férfit egyetlen beszélgetésével jobb útra térített.¹⁰¹²

A fenti állítások mögött minden bizonnyal tanúvallomások állnak. 1944-ben Batthyány-Strattmann László betegek és alkalmazottai közül még sokan éltek, s bizonyára azok is vallottak, akik vallásos füzetet kaptak a szent életű orvostól. Konkrét tanúvallomás is alátámasztja azonban a hit hősies gyakorlását.

Aki házában megfordult, egy lépéssel közelebb érezte magát Istenhez. Zita királyné a herceg egy látogatása után ezeket mondta róla: „Az ember érzi, hogy ő nagyon közel áll Istenhez.” Hogy mennyire hatotta át a hit szelleme egész életét, arról a következő eset tanúskodik. Egy paptól hallotta, hogy mások hálája, köszönete esetleg megfoszthat minket jócselekedeteink érdemétől. Erre bánatosan mondta a kórházban ápoló nővéreknek: „Megrövidítem magukat sokszor, mert megköszöntem segítségüket; ezentúl majd így mondom: *Deo gratias!*”¹⁰¹³

A szemtanúk vallomásai, illetve a jelölt saját nyilatkozatai, melyeket megörökítettek, sokat segíthet a posztulátor munkájában és az ügyön.

A hit erényének hősies gyakorlása magában foglalja a hit védelmét is.

Batthyány-Strattmann László soha olyan könyvet még el sem kezdett olvasni, mely a hitet vagy jó erkölcsöt bármily csekély mértékben is sértette. „*Nincs elég idő még a jó könyvek olvasására sem, mondta, minek az időt ilyesmire fecsérelni?*”¹⁰¹⁴

Hálósobájából kis ablak nyílt a kápolna felé; ezen át az oltárra láthatott. Éjjel ha felébredt, innét imádta a kenyér színe alatt rejtőző Istenét. E fölötti gyermeki örömét mások előtt is kifejezte.¹⁰¹⁵

Mint tudjuk már, a boldoggá avatási eljárás során a jelölt hálósobáját is átkutatják, így a fenti tényeket így bizonyíthatták.

A szentmisén minden nap másodpercnyi pontossággal jelent meg. Maga gyújtotta meg a gyertyákat, segített a papnak az öltözködésben és nagyon szeretett ministrálni.

---

¹⁰¹² E. CSÁVOSSY S. J., *Cikkelyek, melyek Isten szolgálója Dr. Batthyány-Strattmann László herceg boldoggá- és szenttéavatási ügye folyamán bizonyításra kerültek*, Budapest 1944, 6-7.

¹⁰¹³ IBID, 7.

¹⁰¹⁴ IBID, 7-8.

¹⁰¹⁵ IBID, 9.

Ezt vagy egyedül, vagy egyik fiával kettesben tette, mégpedig oly áhítattal, hogy aki rá tekintett, nagyobb áhítatra buzdult. Énekes miséknél ő harmóniumozott s ebben megnyilvánult művészi tehetsége.¹⁰¹⁶

A fenti állítások kizárólag szemtanúk vallomásai alapján bizonyíthatók. Amikor ilyen részletességgel és tárgyilagosan állítanak valamit, akkor az állítások mögött sok egyértelmű tanúvallomásnak kell állnia.

Istent szemlélte a természetben is. Tisztelte a Szentháromság egyes személyeit, a mennyei Atyát is különösen: „*Úgy szeretnék kezén lenni, mint Karle (legkisebb fia) az enyémen*”, mondotta. A körmendi plébános tanúsága szerint ő volt a plébánián a Jézus Szíve tisztelet legfőbb apostola; nagyon terjesztette a családok felajánlásának művét.¹⁰¹⁷

Különösen szerencsés az ügy előmenetele szempontjából, ha a posztulátor megnevezi a tanúkat, vagy legalábbis azok egy részét. A fenti forrásban is ez történik, ráadásul papi személy eskü alatt tett vallomásának szavahihetőségéről aligha lehetnek kétségeink.

Buzgón terjesztette a Szent Józsefről nevezett társulatot a haldoklók megsegítésére; a kórházában működő Keresztes Nővéreknek sok száz ívet adott, hogy terjesszék.¹⁰¹⁸

Nehezen hihető, hogy a fent említett nővérek mindegyike hamisan tanúskodott volna a Szent József ívek terjesztésével kapcsolatban, hogy ezzel megghiúsítsák Batthyány-Strattmann László boldoggá avatásában a missziós lelkület bizonyítását.

Mikor betegségében műtét előtt narkózisban feküdt, zsoltárokat idézett. Kis zsolozsmáskönyvébe füleket, szemeket rajzolt, hogy emlékezetébe idézze, hogy Isten hallja és nézi őt. A csütörtöki nap gyónási nap volt az egész ház számára; akkor egy ferences atya jött ki Szombathelyről Körmendre a hercegi család gyóntatására.¹⁰¹⁹

Ismét csak szemtanúkkal bizonyítható állítások, illetve tárgyi bizonyíték. A tárgyi bizonyítékoknak mindig fontos szerepük van a boldoggá avatási eljárás bizonyítási szakaszában. Valódiságukat vagy szemtanúk, vagy szakértői vélemény bizonyítja.

Egyformán fogadott Isten kezéből mindent; többször mondotta: „*Egészen a jó Istenre hagyatkozom; az irgalmas Atya a legjobban tudja, mi válik javamra.*” Legkisebb fiának súlyos betegségében mondotta: „*Gyakran megyek most a tabernákulumhoz, de amint Isten akarja, én megnyugszom szent akaratában.*”

---

¹⁰¹⁶ E. CSÁVOSSY S. J., *Cikkelyek, melyek Isten szolgája, Dr. Batthyány-Strattmann László herceg boldoggá- és szenttéavatási ügye folyamán bizonyításra kerülnek*, Budapest 1944, 9-10.

¹⁰¹⁷ IBID, 10.

¹⁰¹⁸ IBID, 12.

¹⁰¹⁹ IBID, 13.

Ödön fia halála nagyon megrendítette, de csakhamar felülemelkedett fájdalmán e szavakkal: „*Isten adta, Isten elvette*” – és Te Deumot mondott a kegyelmekért, melyekkel Isten ezt a fiatal lelket életében megáldotta.¹⁰²⁰

Különösen nehéz és szép feladata a posztulátornak a remény erénye hősies gyakorlásának a bizonyítása, hiszen ez az erény nem mindig jelenik meg olyan nyilvánvalóan, mint a hit, vagy a szeretet. Ebben az esetben legjobb a boldoggá avatandó saját nyilatkozataira, vagy írásaira hagyatkozni, de a szemtanúk vallomásai is fontos szerepet tölthetnek be a bizonyítás során, amint ezt a fenti esetből láthatjuk.

A kommunizmus alatt minden javainak elvesztését nagy lelki nyugalommal és Istenbe vetett bizalommal viselte: „*Szent József az én pénzügyminiszterem*” – mondotta, és Isten megjutalmazta bizalmát. Betegségében valakinek azt mondta: „*Szeretném az egész világ előtt Istennek megköszönni ezt a szenvedést, és kérni, hogy még többet adjon, mert olyan jó orvosszer ez lelkem számára és oly jó eszköz, hogy másokon is segítsék.*”¹⁰²¹

A reménység nagysága életünk nehézségei között mutatkozik meg. A posztulátor remekül észreveszi Batthyány-Strattmann László életének nehéz szakaszait, s arra koncentrálna, hogy a keresztény remény gyakorlásának hősies fokát a jelölt ezen élethelyzeteiben bizonyítsa éppen a boldoggá avatandó megnyilatkozásai által.

Úton egyszer nagy zivatar érte; megfogadta, ha megmenekül a veszélyből, az úton kápolnákat állíttat fel. Isten meghallgatta, ő pedig teljesítette ígérését.¹⁰²²

A kápolnák létét az eljárás során egy helyszíni szemle bizonyíthatja, a boldoggá avatandó általi építtetésüket pedig szemtanúk igazolhatják.

Azt mondották róla: „*Más világban él, lelkének csak kis része tartozik a földhöz.*” Nem szerette a világi beszédeket. Betegeinél érezte magát jól; Istenről beszélt nekik, vigasztalta és bátorította őket. „*Ó, milyen más légkör van itt, mondotta, azért jöttem ide, mert nem bírom azokat a hiábavaló beszédeket ott a szalonban, csupa hiúság.*”¹⁰²³

Természetfeletti vonások rajzolódnak ki a fentiekből. Ezeket leginkább az erények hősies gyakorlásával, vagy a csodákkal szokták bizonyítani. Nehéz bizonyítani ezt a vonást, ezért a bizonyítási eljárás során többször is előkerül. Szemtanúk, kortársak vallomásai is megerősíthetik a boldoggá avatandó szoros kapcsolatát a transzcendens világgal.

---

¹⁰²⁰ E. CSÁVOSSY S. J., *Cikkelyek, melyek Isten szolgája, Dr. Batthyány-Strattmann László herceg boldoggá- és szenttéavatási ügye folyamán bizonyításra kerülnek*, Budapest 1944, 15..

¹⁰²¹ IBID, 16.

¹⁰²² IBID, 16

¹⁰²³ IBID, 16.

Ez a szoros kapcsolat az illető személy portréjának ismeretében jelenthető ki teljes bizonyossággal, mivel ez a tulajdonság átszövi az ember egész személyiségét.

Majdnem állandóan Istenre gondolt. Aki vele együtt volt, ezt szükségképp észrevette. Ha nem volt elfoglalva valamivel, legszívesebben imádkozott, de ezzel nem zavart senkit, annyira diszkrét volt. Beszédében is gyakran szólt Istenről s ha másról beszélt is, közben rátért a jó Istenre. Számára Isten nem valami elvont eszmény, hanem reális valóság volt, akivel eleven összeköttetésben élt. *„Istenem, add, hogy mindig jobban szeresselek!”* ez volt egyik legkedvesebb röpmája.¹⁰²⁴

Egy ember habitusának jellemzéséhez elengedhetetlenül szükséges a környezet, a vele együtt élők jellemzése. Igen hasznos anyag ez a posztulátor számára, hiszen a legjobb jellemrajzot azok tudják adni, akik a boldoggá avatandóval sok időt együtt töltöttek, vagy vele éltek.

„Az Isten szeretete nem áll a szomorúságban”, mondotta; nem szeretett látni szomorú arcokat. Istennel való társalgása egészen közvetlen, egyszerű volt. *„Nem sokat mondom, úgy beszélek az Úr Jézussal, ahogy eszembe jut”,* mondotta.

Az istenszeretetet főleg halála előtt növekedett meg benne nagyon; erről tanúskodik az a levél, melyet fél évvel halála előtt sógornőjének írt s melyből a beérett istenszeretet sugárzik.¹⁰²⁵

Az erények hősiek gyakorlásának bizonyításánál fontosak a jelölt személyes iratai. Ezt csatolja be a posztulátor a bizonyítás során a bíróságnak, mely alátámasztja Batthyány-Strattmann László istenszeretetét.

Másoknak sokat beszélt Isten szeretetéről. *„Úgy szeretném, ha az egész világ szeretné a jó Istent.”* - mondotta. Azért gyermekeinek megmagyarázta Istennek a természetben megnyilvánuló bölcsességét, jóságát, szeretetét. Megrázóan festette le előttük a bűn gonoszságát, intette őket, hogy még a legkisebb büntől is féljenek, mint a legnagyobb rossztól a világon, s imádkozzanak, hogy a kísértésben helytálljanak. Az Isten szeretetét is magyarázta nekik s megtanította őket az istenszeretetért imádkozni. Csodálatos hatással volt másokra, ahogy Isten szeretetéről beszélt nekik.¹⁰²⁶

Batthyány-Strattmann László herceg gyermekei tanúvallomásán alapulnak a fenti állítások. A boldoggá avatási eljárás során nagyon fontos a még élő tanúk összes értékelhető vallomásának összegyűjtése. Ez a fenti esetben nem ütközhetett különösebb nehézségekbe, hiszen a szent életű orvos halála után egy évtizeddel a gyermekei tanúskodhattak édesapjuk hősiek fokban gyakorolt erényeiről, így az istenszeretetről is.

---

¹⁰²⁴ E. CSÁVOSSY S. J., *Cikkelyek, melyek Isten szolgája, Dr. Batthyány-Strattmann László herceg boldoggá- és szenttéavatási ügye folyamán bizonyításra kerülnek*, Budapest 1944, 17.

¹⁰²⁵ IBID, 18.

¹⁰²⁶ IBID, 19.

Szombaton és a nagyhéten a szokottnál sokkal kevesebbet dohányzott, bár e tekintetben mindig mértékletes volt; nagypénteken meg egyáltalán nem dohányzott.¹⁰²⁷

Amint a fentiekből is láttuk – lásd a kalocsai intézetből történt elbocsátást- a posztulátor nem hallgathatja el a jelölt emberi gyengeségeit.

Ez nem is lehet érdeke, ugyanis ezek a gyengeségek a vizsgálat során úgylis kiderülnének, illetve a posztulátornak is figyelembe kell venni az eljárás során az egyházi közérdeket, mely szerint nem kívánatos, hogy arra méltatlan személyt boldoggá avassanak. Ez a közérdek így védi az eljárás tisztaságát is.

Híres szemorvos volt, életében több mint 20.000 szemoperációt végzett, leginkább olyanokon, akik egyébként az orvost és operációt nem tudták volna megfizetni. Déllelőttönként 80-100 beteg is várt rá. Ezeket mind a legnagyobb türelemmel kezelte órákon át, rossz levegőben, kifáradva s bármennyire visszataszító volt is külsejük.¹⁰²⁸

Sok tanú vallomásán alapulnak a fenti állítások. A betegek emlékezetében minden bizonnyal egy évtized távlatából is élénken élt a szent életű orvos emléke. Az imént idézett adatok láttán inkább az lehet az érzésünk, hogy a posztulátor ebben az esetben a bőség zavarával küszködhetett, melyben kihívást a tanúvallomások rendszerezése, osztályozása, illetve a legmegfelelőbb adatok kiszűrése jelenthetett.

A szegények voltak a kedvencei. Minél gondozatlanabbak voltak, annál jobban karolta fel őket. Nem volt nap, amelyen ne adott volna alamizsnát. A nővérek a kórházban feljegyezték, amit általuk adott a szegényeknek, de hogy ezenkívül még mennyit adott, azt csak a jó Isten tudja. Olykor még zsebpénzt sem hagyott meg a maga számára, annyit adott a szegényeknek. Egyszer egy egész pénzcsomagot, melyet a postás hozott, úgy, amint volt, odaadta a nővéreknek a szegények számára (1924-ben 10 millió korona). S az észrevételre, hogy ez talán mégis sok lesz, azt válaszolta: „*Még van, de ki tudja, meddig s akkor már nem adhatok!*” A szegények orvosának tartotta magát. Általában csak szegényeket kezelt, a gazdagokat más orvoshoz küldte, hogy ne csináljon azoknak konkurenciát.

De ha nem tudta őket lerázni, akkor meghagyta nekik, hogy annyi alamizsnát adjanak a szegényeknek, amennyit az orvosnak kellett volna fizetniük.¹⁰²⁹

A konkrét ügyek és azok bizonyításai nagyban kedveznek a boldoggá avatási eljárás sikerének.

---

¹⁰²⁷ E. CSÁVOSSY S. J., *Cikkelyek, melyek Isten szolgája, Dr. Batthyány-Strattmann László herceg boldoggá- és szenttéavatási ügye folyamán bizonyításra kerülnek*, Budapest 1944, 20.

¹⁰²⁸ IBID, 21.

¹⁰²⁹ IBID, 22.

Akik csak általánosságban bizonyítanak valakiről, nem biztos, hogy sikerrel járnak az erények bizonyításánál, ahol gyakran kevés a konkrétum, ellentétben a csodák, vagy a vértanúk vizsgálatánál, ahol konkrét események vizsgálata történik. Konkrétumokat felhasználni az erények vizsgálatánál: ez a posztulátor legnehezebb feladata, mert a sok adatból kell a kevés konkrétumot megtalálni, s ráadásul bizonyítani.

„Szó nem tudja kifejezni, mondotta róla egy betegápoló nővér, aki vele együtt dolgozott, hogy milyen volt a betegekkel: maga a jóság, szeretet, gondoskodás, egyszerűség.” Mindenről gondoskodott magát egészen elfeledve, mindent ingyen csinált, ingyen adta az ellátást, orvosságot, szemüvegeket, sőt az egész szegényeknél még útipénzt és ruhát is adott. Ritkán ment el valaki kórházából, hogy a szentségekhez ne járult volna. Az emberek sírtak, mikor elhagyták a kórházat. Az ambulancián és a műtételnél végtelen türelemmel, szeretettel és jósággal volt még kellemetlen betegek iránt is. Betegeit nem csak kezelte, hanem sokszor ápolta is. Maga nem evett addig, amíg utolsó páciensét ki nem elégítette.¹⁰³⁰

A munkatársak véleménye összegződik a fenti állításokban. Az embert és jellemző tulajdonságait a hétköznapi munka során lehet megismerni. A boldoggá avatási ügyben jó, ha a bizonyításban ott áll legalább egy munkatárs tanúvallomása, aki ezzel bizonyítani tudja az illető hősiek erénygyakorlását.

Soha másról rosszat nem mondott, még tréfából sem. Jelenlétében nem volt szabad másokat megítélni, leszólni. Erre figyelmeztette hozzátartozóit is. Ha egyenesen nem tudta megakadályozni a megszólást, az illetőnek jó tulajdonságait kezdte dicsérni, úgyhogy ezen megakadt a megszólás vagy dicséretté lett.

Gyermekeinek erénygyakorlatul is feladta a megszólás kerülését. Mindent jóra iparkodott magyarázni. Egyszer valamely nyilvános bűnről volt szó, aki sok kárt okozott; Isten szolgája csak azt mondta: „*Imádkozzunk érte, hogy megtérjen!*” Ez nagy hatással volt a jelenlévőkre.¹⁰³¹

Ismét olyan tulajdonságok bizonyítását látjuk magunk előtt, melyeket több tanúvallomás, a jelölt környezetének egybehangzó véleménye támaszt alá, ráadásul a posztulátor itt sem feledkezett meg a konkrét eset említéséről, amely a bizonyítás során határozottan előnyt jelent.

„*Az életszentség a mindennapi hű kötelességteljesítésben áll*”, magyarázta gyermekeinek.

---

¹⁰³⁰ E. CSÁVOSSY S. J., *Cikkelyek, melyek Isten szolgája, Dr. Batthyány-Strattmann László herceg boldoggá- és szenttéavatási ügye folyamán bizonyításra kerülnek*, Budapest 1944, 22-23.

¹⁰³¹ IBID, 23-24.

Természeténél fogva kolerikus és szenvedélyes volt, de természetét úgy megfékezte, hogy gyermekei azt mondhatták róla, hogy sohasem látták őt haragjának szabad folyást engedni. Sőt akik őt későbbi életében ismerték, nem is hitték róla, hogy természeténél fogva a hirtelen haragra hajlott, annyira szelíd és türelmes volt.¹⁰³²

Legnehezebb feladat a belső pozitív tulajdonságok meglétének bizonyítása. A belső tulajdonságok azonban előbb-utóbb meglátszanak az emberen, s erről a közvetlen környezet tanúvallomást tud tenni. A tanúk kihallgatása során jól összeállított kérdéssor sokat segíthet a boldoggáavatási ügy szempontjából.

Minden kényelmet és puhaságot gyűlölt. Ülésnél nem támaszkodott. A kórházban egyszerű padra ült, s ha jobb székkal kínálták meg, azt válaszolta: „*Ez is jó nekem.*” A puhaságot, mint a bűn forrását gyermekeivel is meggyűlöltette.¹⁰³³

A belső tulajdonságok külső kivetülésére - melyet a környezet érzékel és az eljárás során tanúskodik róla - jó a fenti példa.

Lelki életében, az erények gyakorlásában nem volt nála visszaesés. Lelkisége mindig emelkedőben volt élete végéig. Vallásos gyakorlatai végzésében csodálatos kitartás és állhatatosság jellemezték. Sem utazás, sem előkelő vendégek nem bírták rá, hogy azokból valamit is engedjen. Orvosi kötelességei teljesítésében sem. Semmiféle emberi tekintetet ezekben nem ismert. „*Ne az emberek véleményére adjunk, mondotta, hanem amit Krisztus tanít.*”¹⁰³⁴

Mi a szentek titka? A szüntelen lelki fejlődés, a lelki igényesség, melyet nem befolyásolnak a körülmények, vagy az emberek véleménye. A tanúk egybehangzó véleménye alapján ezek a tulajdonságok Batthyány-Strattmann Lászlóban megvoltak.

Mikor egyszer észrevétlenül egy pap kezét csókolta neki, mély fájdalommal és szinte megbotránkozva és saját kezére ütve, ahová a csók hullott, ezeket a szavakat mondta: „*Tudja-e, hogy ki vagyok? Hogy mert ilyen nyomorult bűnösnek kezét csókolni?*” Mikor egyszer felesége a kórházi főnöknő előtt megalázta, semmit sem hozott fel mentségére, hanem csak mosolygott. Minden feltűnést került öltözködésben, járásban, viselkedésben. A szót „én” alig lehetett ajkáról hallani. Mikor utolsó betegségében előtte mutatták be a szentmisét, könnyezett, mert alázatossága nem is tudta elgondolni ezt a nagy kegyet.¹⁰³⁵

---

¹⁰³² E. CSÁVOSSY S. J., *Cikkelyek, melyek Isten szolgája, Dr. Batthyány-Strattmann László herceg boldoggá- és szenttéavatási ügye folyamán bizonyításra kerülnek*, Budapest 1944, 28.

¹⁰³³ IBID, 29.

¹⁰³⁴ IBID, 31.

¹⁰³⁵ IBID, 32.

Ismét konkrét ügyekkel bizonyítják az alázatosságot, melynek meglétét és őszinteségét különösen nehéz bizonyítani. A tanúvallomásokból kivett konkrétumok azonban megkönnyítik ezen erény bizonyítását.

Egy 17 évvel fiatalabb rokonát, aki bérmafia is volt, halála előtt 2 évvel arra kérte, mondja meg neki a főhibáját; azután hihetetlen nyíltsággal, alázattal és önismerettel elmondta neki hibáit. Sokszor mondta, hogy fiatal korában vétkezett.¹⁰³⁶

Egy tanúvallomás, amely egyértelműen bizonyítja a szent életű orvos alázatosságát.

Sokan, előkelő és egyszerű emberek, papok és szerzetesek, püspökök, grófok és hercegek, maga a pápai nuncius csodálattal beszéltek szent életéről és a vele dolgozó apácáfőnöknőnek mondták: „*Boldog lehet, hogy ily szent emberrel együtt dolgozhat.*” Mailáth és Batthyány Vilmos püspökök, a katolikus nagygyűlés szónokai mintegy négy-öt alkalommal még életében szentnek nevezték és példaként állították oda a híveknek a szószékről. Akik ismerték és családjá is egyhangúan szentnek tisztelték. Szentségének híre elterjedt a környező vármegyékben, de külföldön is.¹⁰³⁷

A szentség hírének meglétéről tanúskodnak az itt felsorolt személyek, akik közül kiemelkedik a pápai nuncius személye. A vatikáni nagykövet tanúvallomása sokat segíthet egy boldoggá avatási ügyben. Amennyiben ő személyesen ismeri Isten szolgáját, könnyen tud tanúskodni életszentsége mellett. A püspökök is aktívan részt vehetnek egy elhunyt személy szentség hírének elterjesztésében, amit ezt a fenti példa is mutatja.

A nép is szentnek tartotta, különösen azok, akiket kezelt vagy meggyógyított. Sokan nagy bizalommal keresték fel és kérték tanácsát, lelkiekben is. Sírtak, amikor eltávoztak tőle, egészen el voltak ragadtatva jóságától, térdre estek, lábát átfogták hálából, még férfiak is egészen ellágyultak. „*Ez az ember oly szépen beszél az Istenről*”- mondták. Vagy: „*Ha van szent, akkor ő bizonyára az.*” „*Ha ez nem jut a mennyországba, akkor senki.*” Élő hite, irgalmas szeretete és nagy istenszeretete tették mindezt indokolttá.¹⁰³⁸

Olyan képeket fest elénk a fenti idézet, amely csak részletes és szemtanúk által tett tanúvallomásokon alapulhat. A posztulátor fontos feladata, hogy az illető személy szentségének hírét, a tisztelet meglétét ilyen tanúvallomásokkal bizonyítsa.

Az őt látogató körmendi plébános előtt úgy beszélt Istenről, hogy ez a beérkezett szentség és istenszeretet benyomását kapta róla. Dr. Sattig, teljesen vallástalan orvos kezelte, akinek családi élete is egészen zilált volt.

---

¹⁰³⁶ E. CSÁVOSSY S. J., *Cikkelyek, melyek Isten szolgája, Dr. Batthyány-Strattmann László herceg boldoggá- és szenttéavatási ügye folyamán bizonyításra kerülnek*, Budapest 1944, 33.

¹⁰³⁷ IBID, 35.

¹⁰³⁸ IBID, 35.

Mikor 1931 január 22-én Isten szolgáját haldokolni látta, egész bensejében megrendült, térdre rogyott, teljesen megtért és családi életének boldogsága helyreállt.¹⁰³⁹

A tanúk konkrét vallomása életszerűvé és hitelessé, könnyen hihetővé teszi a vallomást, amely egy ügy számára nagy segítség és előrehaladás.

Az imént tanulmányozott posztulátori munka rávilágít az erények hősiek gyakorlásának bizonyítására. Láthattuk: milyen eszközök állnak egy posztulátor rendelkezésére a bizonyítási eljárás során. Amennyiben ügyesen gyűjtik össze a tanúk vallomásait, illetve az egyéb bizonyítékokat, akkor az a boldoggá avatási per során nagy segítség és az ügy előrehaladását biztosítja. Egy konkrét ügy előre menetele, sőt a sikere is a bizonyítási eljárásán áll vagy bukik. Amennyiben a bizonyítást körültekintően és jól végzik, az ügy sikere biztosítva van. A bizonyítás jó elvégzése nem könnyű feladat: nagy körültekintést, sok utánajárást és időt igényel. Természetesen ezt a hatalmas feladatot nem egyedül végzi a posztulátor. A Positio megírásához mégis el kell végeznie a tanúvallomások összesítését, rendszerezését, hogy olyan igényes, szinte mindenre kiterjedő és megfelelő bizonyító erővel rendelkező irat keletkezzen, mint amilyenből az iménti idézeteket olvashattuk.

---

¹⁰³⁹ E. CSÁVOSSY S. J., *Cikkelyek, melyek Isten szolgája, Dr. Batthyány-Strattmann László herceg boldoggá- és szenttéavatási ügye folyamán bizonyításra kerülnek*, Budapest 1944, 36-37.

9.3. Egy házassági és egy boldoggáavatási per összehasonlítása

JELMAGYARÁZAT:

- a két per közötti hasonlóságokat vastag betűk jelzik,
- a két per közötti különbséget dőlt betűk jelzik.

<u>HÁZASSÁGI PER</u>	<u>BOLDOGGÁAVATÁSI PER</u>
A per kereset benyújtásával kezdődik.	A per kereset benyújtásával kezdődik.
<i>A keresetet a házasfelek közül bármelyik, vagy az ügyész nyújthatja be. A keresetben a felek személyesen is eljárhatnak.</i>	<i>A keresetet csak a posztulátor nyújthatja be, mert ő a felperes hivatalos képviselője a perben. A keresetben felperes csak képviselő útján járhat el.</i>
<i>Az alperes távol maradhat a pertől, lemondhat a védekezés jogáról.</i>	<i>Az alperes – az Egyház – mindig részt vesz a perben, mert részvétele védi a közérdeket.</i>
<i>Alperes támogathatja felperes keresetét.</i>	<i>Alperes megvizsgálja felperes keresetét, ha kell, ellentmond annak.</i>
<i>Alperes távolmaradása, vagy keresetet támogató magatartása miatt a kontradiktórikus elv nem tud érvényesülni.</i>	<i>A kontradiktórikus elv mindig jobban érvényesül, mint a házassági perekben, mert alperes mindig részt vesz a perben.</i>
<i>A keresetlevelet a bíróság elnöke fogadja el: a döntés egyszemélyi.</i>	<i>A keresetlevelet a püspök fogadja el a Püspöki Konferencia véleményének kikérése után: a döntés kollegiális.</i>
A közérdeket védő személy a kötelékvédő. Részvétele a perben kötelező.	A közérdeket védő személy a Promotor. Részvétele a perben kötelező.
A perben társas bíróság jár el.	A perben társas bíróság jár el.
<i>A felek választhatnak, hogy személyesen, vagy képviselő útján járnak el a perben.</i>	<i>Nincs választási lehetőség a személyes, vagy képviseleti részvétel között. Felperes képviselője minden esetben a posztulátor.</i>

<u>HÁZASSÁGI PER</u>	<u>BOLDOGGÁAVATÁSI PER</u>
Nem alkalmazhatók a szóbeli eljárás szabályai, jellemző az írásbeliség.	Nem alkalmazhatók a szóbeli eljárás szabályai, jellemző az írásbeliség.
<i>A perkérdés megállapításának módja sajátos: a felek kérhetik a módosítását, vagy új perkérdés felvételét.</i>	<i>A perkérdés stabil, változtatása az eljárás során általában nem jellemző.</i>
<i>A bírói kollégium tagjait az officiális nevezi ki.</i>	<i>A bírói kollégium tagjait a megyéspüspök nevezi ki.</i>
<i>A kollégium tagjai nem tesznek külön esküt a konkrét ügyben való eljárás előtt.</i>	<i>A kollégium minden tagja esküt tesz az ügybe való belépéskor.</i>
<i>Nem kell médiumokban közzé tenni a pert.</i>	<i>Legalább két médiumban közzé kell tenni a boldoggáavatási eljárás megindítását.</i>
A bizonyítási eljárás a per során kiemelkedően fontos.	A bizonyítási eljárás a per során kiemelkedően fontos.
<i>A bizonyítás módja:</i> <ul style="list-style-type: none"> - a felek kijelentései, - a tanúk vallomása, - ritkábban jellemzőek a tárgyi bizonyítékok, az okirati bizonyítás, vagy a szakértők véleménye. 	<i>A bizonyítás módja:</i> <ul style="list-style-type: none"> - tanúvallomások, - okirati bizonyítás, - tárgyi bizonyítékok, - szakértők véleménye a jelölt írásairól, a csodákról, illetve a vértanúságról.
A bíróság az egyházmegye határain belül fejti ki tevékenységét. Más egyházmegyében élő tanúk kihallgatásának módjai.	A bíróság az egyházmegye határain belül fejti ki tevékenységét. Más egyházmegyében élő tanúk kihallgatásának módjai.

<u>HÁZASSÁGI PER</u>	<u>BOLDOGGÁAVATÁSI PER</u>
<i>A per felfüggesztésének speciális esete: ha olyan kérdést kell eldönteni, amely hatással van az eljárás folyamatára, vagy a fő ügyben hozandó döntésre.</i>	<i>A per csak akkor függeszthető fel, ha a nyilvános kultusz ténye beigazolódik, vagy ha olyan bizonyítékok kerülnek elő, amelyek a jelölt méltatlanságát támasztják alá, de ez utóbbi eset lényegében a per végét jelenti.</i>
A kötelékvédő véleményének a kikérése kötelező.	A Promotor véleményének a kikérése kötelező.
Ítélethozatalnál a rendes peres eljárás szabályait kell alkalmazni.	Ítélethozatalnál a rendes peres eljárás szabályait kell alkalmazni.
Az elsőfokú ítélet nem jogerős, a bírónak hivatalból tovább kell küldenie az ügyet másodfokra: két egybehangzó ítélet kell a jogerőre emelkedéshez.	Az elsőfokú ítélet nem jogerős, hivatalból tovább kell küldeni az ügyet a Szentszékhez, sőt a Szenttéavatási Ügyek Kongregációjának kedvező véleménye sem elegendő, mert a végső döntést az ügyben a pápa mondja ki.
<i>A kötelékvédő fellebezhet az ítélet ellen.</i>	<i>Nincs lehetőség fellebbezésre, mert a végső ítéletet az Egyház legfelsőbb bírói fóruma hozza meg.</i>

CONCLUSION

1. In my thesis I am searching for the answers for the following issues: Is the beatifying process a litigation and if so how much can it be considered a litigation procedure? I have reviewed of litigation processes, their processions and their kinds. It was necessary to do so that we could compare litigations and beatifications. We have defined the limits of litigation procedures: which procedure can be considered one and which cannot. We have examined the different kinds of litigations, the process of evidencing and the proof. We have reviewed the performers of the suit, the ability to litigate and the question of jurisdiction. The examinations of litigating actions, the definition of their validity constitute a quite important part of the first chapter as well.
2. In the second chapter I have analysed the historical development of beatifying processes. We can divide three eras of the history of beatifications:
  - I. The period of popular or spontaneous beatifications lasted from 1st to 4th century. This was the time of the pogrom of the Church when martyrs were kept in veneration. We inherited one of the most important requirements of canonizations: the necessity of notability of sainthood which was based on the respect of wide strata of society. Another requirement from this age is the veneration of relics and the determinations of the memorial days of saints. The bishop extended his control and authority on public veneration of the congregation.
  - II. The time episcopal canonizations lasted from the 6th to the 12th century. With the end of the pogrom of the Church besides the martyrs, virtuous people were also honoured. Their cults were authorized by the diocesan. Canonizations in this age meant the permission to public adoration which was practiced diocesans. The legacy of the age is the necessity of inspection and the importance of relics in the process of canonization.
  - III. The third chapter constitutes the age of pontifical canonizations. Pope John XV (985-996) on the synod of Lateran in 993 canonized Ulrich episcopo, the predecessor of Lindolf, the bishop of Augsburg for his request. From this act, canonizations were asked from the pope who used his right to do so.

Pope Alexander III. (1159-1181) made this custom recorded in the Third Book of Decretum. The definition of public adoration was not clarified and stipulated thence it caused misapprehensions. The change came when Pope Urban VIII. (1623-1644) forbade the public adoration before canonization. At this age the interrogation of witnesses was emphasised. Canonization and beatification processes started to divide from each other. Saint Francis de Sales was the first person to be beatified. Pope Benedict XIV. (1740-1758) produced a detailed regulation about canonizations. The next significant regulation appeared in the code of 1917 and in *Pastor Bonus* apostolic constitution issued by Pope John Paul II. (1978-2005).

3. In the typology of the rules of procedure we have analyzed the different kind of procedures, similarities and differences between the processes of canonizations. We have explored what kind of processes there are, how they developed and what kind of relationships there are between them.
4. The fourth chapter of the thesis constitutes the present process of beatification. We have studied the legal background and regulations. The Congregation of Canonization Cases deals with these issues, the process is regulated by Pope John Paul II.'s (1978-2005) apostolic constitution *Divini perfectionis Magister* and the norms of 7 February 1983 of the congregation mentioned above. We have looked into two particular cases so that we could study what kinds of documents are needed to launch legal action. The procedure can be divided into two stages: a diocesan stage and a Roman stage. The main performer of the litigation is the postulator who represents the interest of the plaintiff; he is the protagonist of the main actions of the litigation. In both of the two phases of the suit verification has a key importance in which besides witnesses, proofs and legal documents, experts should be involved. These experts can be a theologian, a historian or a medical expert. In the diocesan phase it bears a special importance to compile the material perfectly otherwise the questions of the Congregation can be answered only by further examinations which might mean the temporal extension of the process. In the Roman phase a postulate participates. The collected documents are inspected by seven theologian expert and then seven cardinals. They examine especially carefully and strictly the miracles, their proof happens with the help of experts and witnesses. If the committee accepts the canonization of the candidate and there is no objection, they submit the case to the Pope. The final decision is always of the pope, who if he decides positively fixes the date of the beatification.

The fourth chapter of my thesis deals with the preparation of this ceremony. I examine the notion of the public adoration and its criteria. There is a difference in the process between who receive public adoration and those who do not. In this case public adoration has to set up beyond memory. These are the so called ancient cases where the evidencing happens differently due to the death of the witnesses. To a certain extent these cases are simpler than in those whom did not get public adoration.

5. In the fifth chapter we deal with the definition of virtues and their kinds. The divine virtues are: faith, hope, love. The fundamental virtues are: prudence, justice, fortitude and temperance. What do these virtues mean? It is important to deal with this issue because they appear in the saints' lives and for the success of the evidence these virtues have to be proven and moreover their heroic exercise. The notion of miracles is really important as well because in case of non-martyr saints its existence has to be proven. The appearance of virtues and miracles in the Bible and in theological literature constitute the main stream of the examination. We deal with the issue of martyrdom as well because some of the cases examine it: whether the candidate of beatification gave his/her life by courtesy or for his/her faith. We examine how virtues, miracles and martyrdom can be proved. In the appendix I studied in a few of the particular cases the demonstrability of his/her virtues.
6. In this chapter a comparative analysis can be read in which we have compared a marital and beatification suit. The reason I have chosen a marital suit is that it is the most widespread proceedings. In the most fundamental questions they are similar and in minor questions they differ. The reasons for these differences lie in their diverse natures: in pursuance of beatification the common veil is more important than in pursuance of marital suit where common veil means the protection of the validity of the marriage. In the procedure of beatification the common veil of the entire Church appears as the following: no undeserved person should be beatified but those who are worthy have to be so as their lives are exemplary to every catholic Christian. I have epitomized the similarities and differences of the two suits in a table which can be found in the appendix.
7. I tried to draw and give a final conclusion at the end of the thesis. There has been a debate among perbendary jurists where to stand beatifications. Some of them claim that it is not litigation so much so that they deny the administrative process of them. There are others who consider them litigation without any objection because two opponents stand against each other.

The main reason of the argument can be the fact that this process cannot be classified in any of the two types. To sum up, we can fix that beatification is a litigation with the characteristics of the administrative process.